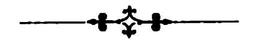
Э. Вольтеръ

ЛИТОВСКАЯ ХРЕСТОМАТІЯ

E. Volteris

LIETÙVIŠKA CHRESTOMATIJA

САНКТПЕТЕРБУРГЪ.

—

1904

Напечатано по опредѣленію Историко-Филологическаго Факультета Императорскаго С.-Петербургскаго Университета 21 мая 1902 г.

И. о. декана *Ѳ. Соколовъ.*

ТИПОГРАФІЯ ИМПЕРАТОРСКОЙ АКАДЕМІИ НАУКЪ.
Вас. Остр., 9 линія, № 12.

СОДЕРЖАНІЕ.

A. Образцы старопрусскаго языка (№ 1—3).

(По изданію Э. Бернекера [1]).

№ 1. Stas Drōffs. As drowe an Deiuan, Thawan wismosing, kas ast taykowuns dangon bah semmin, bah an Jesum Christū, swaian ai(n)an Sunun, nusun rekian, kas patickots ast assastan swintan naseilen, gemmons assastan jungkfrawen Marian. Stenuns po Pontio Pylato, scrisits, aulawns bah encops. Sammay leſuns prei pekollin, Tirtin deinam attskiwuns assa gallans. Vnsey gobuns an dangon, sindats prei tickray Deiuas, wismosingis Thawas, Stwendau pergubuns wirst prey leigin(t)wey stans geiwans bha aulauwussens. As drowe an swintan naseilen, Ainan swintan krixstianiskun kirkin, Ainan perroniscon swintan, Etwerpsannan grecon, At skisennan menschon, Ba prabitscun geiwin. Amen. (Изъ I-го прусск. кат. 1545 г.).

№ 2. Stan Druwin. Es drowy en Deywan, Thawan wiſſemokin, kas eſt tykynnons dængon bhe ſemmien. Bhæ en Jeſum Chriſtum, ſwaien aynen sounon, nouſon reykyen, kas pagauts æst hæſe ſwyntan naſeylien. Gemmons æſeſtan jungprawan Marian. Styienuns po Pontio Pylato, skrefitzt, aulauns bhe enquoptzt. Semmay lyſons prey pykullien, An tirtien deynan etſkyuns hæſe gallans. Vnsey gubons nadengon. Syndens prey tickaray deywas, wyſſen mukis thawas, ſtwendau wirſt pergubons leygenton ſtæns geywans bhe aulaunſins.

Es drowy en ſwyntan naseylien, Aynan ſwyntan krichſtianiſquan kirken, Perroniſquan ſwyntan, Etwerpſennian griquan, Etſkyſnan menſes, Bhe prabuſquan geywien. Amen. (Изъ II-го пр. кат. 1545 г.).

№ 3. 13. Stas Swints Cristiāniskas Druwis,

kāigi ains butte, tawas stansubban swaiāsmu seimīnan no vckalāngwingiskai preilaikūt turri.

Stas Pirmonnis Dellijks essestan Teikūsnan(ā).

As druwē en Deiwan, Tāwan Wissemusīngin kas ast teikūuns, Dangon bhe semmien.

14. Ka ast sta billīton?

As druwē, kai mien Deiws Teikūuns ast, sen wissans pērgimmans, mennei kērmenan bhe Dūsin, ackins, āusins, bhe wissans streipstans, Isspressennien, bhe wissans seilins dāuns ast, bhe dabber Islāika, Prēistan rūkans, bhe kurpins īst bhe pūton, buttan bhe burwalkan, Gannan bhe Malnijkans, Laukan, Pecku bhe wissans labbans, sen wissan prewerīngiskan bhe maitāsnau schiēise kermenes bhe gīwas, Laimiskai bhe deineniskai persurgaui, bhè prijki wissan wargan pokūnti bhe popeckuwi, bhe stan wissan is kalsīwingiskan, Tawiskan, Deiwūtiskan labbiskan bhe etnīstin Schlāit wissan maian perschlūsisnan bhe wertīngiskan, perkawīdan wissan es stēismu preidīnkaut bhe prei girtwei, bhe pērstan preischlūsitwei, bhe poklusman boūt schkellānts asmai; sta ast perarwisku arwi.

15. Stas Antars Dellijcks Essestan Isranckīsnan.

Bhe en Jesūm Christum, swaian ainan Soūnon, noūson Rikijan, kas pogauts ast, esse Swintan Noseilien, gemmons esse stan Jumprawan Marīan, Stīnons po Pontio Pilato, Skrīsits, Aulauns, bhe enkopts, Semmailīsons prei Pikullien, En tīrtan deinan etskīuns esse gallan, Vnsaigūbons no Dangon, Sīdons prei tickrōmien Deiwas, steise wissemusīngin Tawas, isquendau tāns pergūbons wijrst, prei līgint stans gijwans bhe aulausins.

(Изъ III-го пр. кат. 1561 г.).

1) Die Preussische Sprache. Texte, Grammatik, Etymolog. Wörterbuch. Strassburg. 1896. 8°. X, 336.

В. Образцы старолитовскаго языка.

№ 4. Catechismusa prasty szadei, makslas skaitima raschta yr giesmes del kriksczianistes bei del berneliu iaunu nauiey sugulditas. Karaliauczui, VIII. dena meneses sausia metu ußgimima diewa MDXLVII.

Soli Deo Gloria.

Ad magnum ducatum Lituaniae.

Fausta ducum magnorum altrix, Lituania clara,
Haec mandata Dei suscipe mente pia,
Ne te, cum dederis rationes ante tribunal
Augustum, magni iudicis ira premat.

Pastoribus et ministris ecclesiarum in Lituania gratiam et pacem.

Qvidam nimis arctis limitibus scripturae sacrae possessionem includunt, dum eam sola sacerdotum famillia terminant plebe interim extorminata. Pollui sacra, prophanari mysteria clamitāt, et quasi magnā publicis domesticisq'; seditionibus fenestrā aperiri, si populum admittendum censeas. His igitur cautio est, nequis in Apostolorum Prophetarumq'; sacrarium introducatur lingua uernacula loquens. Sed haec iniuria est intolerabilis. A cōmunibus sacris arceri populum, quibus tamen abesse sine animae uitæp; aeternae detrimento possit nemo, quid quæso potest iniquius? Quae n. sacra cōmuniora, quae magis necessaria populo, puam doctrina cœlestis? Haec etenim sola seu leophoros certam aeternaes alutis uiā omnibus aeque praescribit atq'; demonstrat. Quia enim tam plebs, quam proceres cœlesti opus habent doctrina, quae quid Deus a nobis postulet, quid nos possimus præstare doceat ostendatq'; quae sint causae consequendæ salutis sempiternæ, etc. Ergo cum haec doctrina excludat neminem, haud recte quidem intra priuata septa concluditur. Cōmune bonum publicumq'; est aeternae salutis possessio. Hoc quis poterit negare? Deus n. uult omnes saluos fieri. Cur nō eodem pacto scriptura, quae est de ista, quam dixi, possessione priuilegium uel syngrapha, publicum bonum et cōmune aestimaretur? Quamobrem populum admittite, o Proceres, et ad ea quidem sacra, quae ipsius sunt propria, uel certe uobiscum cōmunia. Non loquor de abstrusioribus controuersijs religionum, de quibus promiscua multitudo ut nec iudicium praestare, ita tamē Catechesim perdiscere et debet et potest. Opus est n. cuilibet pro se conscientiaq„ sua, ut fidei suae confessionem edere, ut in periculis, in afflictionibus, in mortis agone recte uereq'; se consolari possit atq'; erigere fiducia Christi saluatoris. Itaq'; in primitiua ecclesia nemo admittebatur ad cōmunionē caenae dominicae, nemo ad suscipiendum infantem e Baptismo, nemo copulabatur matrimonio, qui non probe ex catechesi confessionē fidei potuisset exhibere. Ac officij erat uestri, Pastores, hanc puerilem (quam catechesim dixerunt ueteres) doctrinam rudiori populo proponere, hanc reiterare atq'; inculcare subinde, ut saltem his religionis Christianae seminarijs imperitorum pectora implerentur. Vobis n. grex iste pascendus, nobis curandus atq'; tuēdus ab ipso principe Pastore Christo cōmissus est, uos illi accepti expensiq'; et fidei diligentiaeq'; uestrae reddetis rationem: imo animas illorum de manibus postulabit uestris. Perpendite, quaeso, quam res horrenda sit ignoratio Dei, cuiusmodi animarum pestis idolalatria, quantus furor Diaboli grassantis atq'; excitantis subinde idolomanias nouas et opiniones prauas; tum, quod non sine magno dolore cōmemoro, quam prae caeteris nationibus nostra gens ignara rudisq'; et expers omnis pietatis ac religionis Christianae; quam paucos reperias de plebe, qui non dicam catecheseos integram doctrinam probe teneant, sed qui uel primam Dominicae praecationis syllabam queāt recitare. Imo, quod auditu horribilius est, multi etiamnum manifestam idolatriā et exercet et profitentur palam: alij arbores, alij flumina, alij serpentes, alij aliud colunt, honorem exhibentes diuinū. Sunt qui Percuno nota faciant, quibusdam ob rem frumentariam Laucosargus et propter pecuariam Semepates colitur. Qui ad malas artes adijciunt animum, Eithuaros et Caucos Deos profitentur suos. Cuiusmodi autem aduersus haec mala ira Dei exardescat, pauci considerant, cū tamen Diuus Paulus pari crimine reos pronuntiet tam hos, qui, dum non obstant, assentiantur, quam etiam illos, quos manifesta delicta redarguant. Quamobrem in primis uos moneo hortorq'; Pastores, aliquando tamen ut sitis officij functionisq'; uestrae memores, ac ut cogitetis, tot animarum causam curamq'; uos suscepisse, vobisq'; pro singulis magnā in extremo iudicio dicendi coronam restare, nullam istic futuram esse translationem culpae, nullū inscitiae praetextū. Vobis populus fecit ocium, ut ecclesiae procuraretis negotium, quod qua fide, quaq'; diligentia gesseritis, in coelesti senatu uos referre oportebit. Id autem ut bona conscientia facere et intrepide possitis, huc animum intendite uestrum, huc omnis cura propendat, ne catecheseos doctrina ignota sit populo. Principio discant homines ex decalogo, quid Deus a nobis exigat, et econtra, quid nos ualeamus, hoc est discamus de nostris uiribus desperare, atq'; nullum mortalium esse, qui possit obedientiam, quam lex requirit, praestare integram. Quemadmodum testatur Psal: «Non iustificatur in conspectu tuo omnis uiuens»; item illud: «Maledictus, qui non manserit in omnibus, quae scripta sunt in lege, ut faciat ea». Deinde cum hoc pacto constet, legi diuinae non satisfacientes damnari, necessario consequetur, omnes aut aeternae mortis reos fore, aut ipsis quaerendum esse auxiliū, quod doctrina Euan-

gelij promittit, Quippe ad aeterni Patris misericordiā confugiendum esse fiducia solius Christi saluatoris nostri. Hic etenim omnes, quicunq'; in ipsum confidunt, redimit a maledicto legis, ab ira Dei, a condemnatione aeternae mortis, idq'; gratis, absq; ulla uel antecedentium uel consequentium operum conditione ac dignitate. Postremo hoc quoq'; docendum est, Deum ab his, qui se gratuito solius Christi beneficio redemptos confidunt, postulare fidei atq'; poenitentiae fructum. Non id tamen ideo, quia opera aliquid conferant ad iustificationem nostri, sed quia eucharistica sint, nō quae uitae aeternae salutem (haec n. solius Christi merito contingit gratis), sed quae mereantur mitigationem temporalium poenarū et praemia quaedam alia, tam hic, quam in uita futura. Haec in summa docet catechesis, Cuius iam uobis, reuerēdi Pastores ac ludimagistri, rude exemplum et breue, et quidem lingua Lituanica nostro damus, daturi, Deo uolēte, mox copiosus aliquod et melius, Si prius in hoc exiguo promptitudinē et beneuolentiā erga me uestram intellexero. Valete.

Knigieles paczias byla Letuuinikump jr Szemaicziump.

Bralei, seseris imkiet mani ir skaitikiet,
Jr tatai skaitidami permanikiet.
Maksla schito tewai iusu trakßdawa tureti,
Ale to negaleia ne wenu budu gauti.
Regiety to nareia sawa akimis,
Taip yr ischgirsti sawa ausimis.
Jau nu ka tewai nakada neregieia,
Nu schitai wiss iusump ateia.
Veizdekiet ir dabakietese ßmanes wysas:
Schitai eit iusump źadis dągaus karalistas.
Malanei ir su dziauksmu tą ßadi prigimkiet,
A iusu hukiusu scheimina makikiet.
Sunus, dukteris iusu tur tatai makiety,
Visa schyrdy tur tą dewa ßady milety.
Jei bralei, seseris tus ßadzius nepapeiksit,
Dewa tewa ir sunu sau milu padarisit.
Jr paschlawinti pa akimis dewa busit;
Visosu daiktosu palaimi turesit,
Schitu makslu dewa tikrai paßysyt
Jr dągaus karalistasp prisiartysyt.
Neußtrukiet bralei, seseris, manęs skaitity,
Jei pagal wales dewa narit giwenty.
Jei kas schwenta giesme nar giedaty,
Mane po akimis sawa tur turety.
Diena ir nakti preg sawęs mani laik(t)ikiet,
Jr nekada manes nog iusu neatmęskiet.
Jei kursai mane nog sawęs atmes,
Tasai newena paßitka manip negaus.
Asch sakau, iog taksai wisada tur kleidety
Jr ape sweikata sawa netur neka ßinaty.
Kursai nenaretu to maksla ßinaty ir makiety,
Tasai amßinasu tamsibesu tur buti.
Tadrin, ius ßmaneß, manesp prisiartynkiet,
Jr pagal to schwenta maksla giwenkiet.
Tamsibes senases nog iusu schalin atwarisit.
Sunus, dukteris nog iu ischgielbesit,
Jei tą maßa krikszczianiu maksla makiesit,
Jr pagal io ius patis sawe redisit.
Kaukus, Szemepatis ir laukasargus pameskiet,
Visas welnuwas deiwes apleiskiet.
Tos deiwes negal iums neka giera doty,
Bet tur wysus amßinai prapuldinty.
Sweikata, wisus dai(ia)ktus nog to dewa turit,
Kurio prisakimus czia manip regit.
Tasai dewas dągu, ßeme ßadziu wenu sutuere,
Schytu budu ßmanes ir wisus daiktus padare.
Tassai kaßnam ßmagui wenas gal padety;
Sweikata ir palaimi tassai gal pridoty;
Tassai diews wysas ßmanes nar didei mileti
Dągaus karaliste dawanai nar dawanati.
Aithwars ir deiwes to negal padariti,
Beth ing peklas vgni weikiaus gal istumti.
Pameskiet tas deiwes, dewap didziap pristakiet,

Schitą maksla wisy liksmai preimkiet.
Tassai maxlas tur teisei ius ischmakity,
Kaip dewa turit paßinti, pregtam ir garbinti.
Tassai maxlas roda tikra kiely dewa sunausp,
Musu ischganitaiap Jesausp Christausp.
Schitą sunu ir tewa tikrai paßisit,
Jei tą maksla gierai makiesit ir permanisit.
Be schito maksla ßmanes regit kleidenczias
Jr deiwiu schimta (iei tatai nemaß) turinczias.
Asch ßinau, ir tatai dręsu czia sakiti,
Jag schimty ßmaniu wena negaleczia atrasti,
Kursai wena ßadi dewa prisakima makietu
Jr pateriaus ben du ßadziu atmintu.
Jei klausy ßmagu: «biau maki pateri bilaty?
Prisakimus diewa biau galetu atminti?
Veras krikscziania straipsczius ar gali skaitity?
Ape duschas ischganima biau gali ką ßinaty?»
Zatagamis tau ßmagus tur at(k)sakiti,
Jag gieresnei atmen arty, nent pateri bilati:
«Dewa prisakimu bila asch nekada negirdeiau,
Nei straipsczIu weras krikscziania skaicziau;
Baßniczia nog deschim(t)es metu nebuwau,
Tektai su burtinikie ant burtas weizdedauau.
Begieresny, su schwenta burtin(u)ikie gaidi walgiti,
Neig baßniczio schaukima ßeku k(g)lausiti.»
Ach panai, klausikiet ir permanikiet,
Balsus tus iusu ßmaniu ischgirskiet.
Tu duschas dews nog iusu nares tureti,
Kurias iums ig rąkas dewe rediti.
Hei wespatis wisaky, ant ßmaniu susimilkiet,
Kunigump, ßekump ßmanes tremkiet.
Kiek nedelias baßniczian waikszcziati prisakikiet,
Kunigus, idant makitu ßmanes, ragynkiet,
Plebanus, kunigus wenu balsu praschiikiet,
Jdant ta maxla nesleptu, didei melskiet.
Jei kunigai tygietu, tą maksla patis sakiti,
Jus galesit hukiusu ßmanes makinti.
Bet kunigu ira vredas, ßmanes makiti,
Bo ant to wisy ira apskyrty.
O ius kunigai, pagal iusu sena vreda
Makikiet ßmanes: tatai wisas paklida.
Schitai turit trumpa maksla kriksczianistes
Pagal buda senases baßniczias.
Skaitikiet ir dokiet ig rąkas kie(k)waika
Kaip ßemaiczia taip ir letuwynika.
Ragynkiet ßmanes, to trumpa maxla ijschmakti,
Be kurio platesnis makslas negal stawieti.
Jei to trumpa maksla makiti vßtruksit,
Aweles iusu amßinai praßudisit.
To del kunigai ant aweliu susimilkietese,
Aschtra suda ir narsa dewa biakietese.
Be gieresni szia dewa żadziu ßmanes makinti,
Nent aschtra suda, alba narsa dewa tureti.
Delto rąkasu schitą maksla trumpa imkiet,
Jr aweles iusu tu mażu dewa maxlu penekiet.
Pregtam platesnia maxla kiek denas laukiet,
Jr ilgai dewa walio ant sweta giwenkiet.
Diewa ßadzia karschtei diena ir nakti eschkakiet,
A mana darba vß gier prymkiet.

[Bezzenberger. Lit. u Lett. Drucke. I, стр. 1—7].

IV. Kietuirta dalis, ape swetastis alba sacramentus bazniczias.

Ape suetasti krikschta schwentaia.

Krikstas ne esti tektai prastas wąndo, bet esti prisakimapi dewa prerakintas,

ir su źadziu suglaustas, taipo, kaipo schwęntaie euangelyaie paraschit ira; S. Matheiupj tapagaliausiagi galwagi: «Eidami makikiet wisas ßmanes, krikstidame ias vardana tiewa ir suunaus ir dwases schwentases». Szadis dewa ir źadegimas schwentamimpi Markupi tapagaliausemi paguldime apraschitas esti tais zadeis: «Kurssai tikies ir bus apkrikstitas, bus ischganitas; kursai ne inggitikies, bus pakaltintas».

Paßitkai alba naudas krikssta schwentaja.

I. Krikstas schwentasis dara ßmaguy greku atleidima, ir dewas tewas tam ßmagui per sawa sunu Jesu Christu dost dwase schwęntąge.

II. Jschgana mus nogi amzinas smertes ir nogi piktaia welna.

III. Amzinagi giwenima, tatai esti dąngaus karaliste, dosti wisimus tiemus, kurie źadems ir temus źadegimamus dewa tijk. Bet api(t)e tatai, ieij milasijs diewas dos, ißguldimi wisa catechismusa platesnei turesit.

Ape swetasti alba sacramenta altariaus, tatai est ape schwentągi kuna ir kraugi pana musu Jesaus Christaus,... kurij mumus vß testamenta palika.

Mes turim stipri wera tikieti, iag tikras ir teisusis kunas anaie ipatineie donas ira, ir ipatineie ano wina esti tikras kraugis pana musu Jesaus Christaus, kurij del musu wisu greschnuiu praleia, del musu istate ir palika, idant mes walgitumbim ir giertumbim del atleidima musu greku. Tas est teisiausesis liudimas ir testamentas nogi kieturiu eu(n)angelijstu paraschitas.

(Matth. XXVI, Mar. XIV, Luc. XXII cap.): Panas musu Jesus Christus schitage nakteie, kuria tureia buti ischdotas, eme dona, dekawaia, lauße ir dewe pasiuntinems sawa, bilodams: «Imkiet, walgikiet, tatai esti kunas mana, kurssai vß jus bus iß dotas, tatai darikiet ant atminima mana». Schitugi budu pa weczieres eme kilika, dekawaia, dewe gims, biladams: «Gierkiet isch ta wissij, tas... kilikas nauies testamentas esti mana kraugeie, kurssai vß ius bus ischletas ant atleidima greku iussu, tatai darikiet, kiek kartu gierssit, ant atminima mana»: Pauilas I. Corin XI capi. — Ta testamenta te ßadei ira galua jr pamatas. «Vß jus dotas jr ischletas bus ant atleidima greku iusu». Kas tems źadems taip tik, jr walga bei gyer, tassai atleidima greku sawa wissu aptur. Tas atpent teisei dastainas esti, jr tikrai prisitaises, priprawies prijm, kursai tikra jr stipri wiera tik isch wisas schirdes igi tus źadzius: «Vß ius dotas esti jr praletas ant atleidima... greku iusu». Kurssai patam tims źadems netik alba siluartau, tasai est piktai prisitaises, presiprawijges piktai, nedastainai jr ne gadnai priemes ba schitegi źadei «Vsz ius dotas esti jr praletas» nar tureti jr prewala tikieigima alba weras wisas, stiprias jr kaip ugnis degan(c)zias. Tadrin ig źadzius tus kurij netik, schitte netur buti taspi swetastespi altoriaus, alba tap sacramentapi perleisti. Ba takie iei prigim ne greku atleidima, bet, kaipo schwentas Pawilas bila, suda rustu ir paskandima amßinągi prigim. — Ape tą swetasti jr ape kitas swetastis alba sacramentus didesneme catechismusy turesit ischguldima.

Ape razgreschima, tat(k)ai esti, ape atleidima greku. Matth. XVI: «Tau dosiu ractus dąngaus karalistes; ką tektai surijschi ant ßemes, bus surijscht jr dąngui. A ką tegtai isch rijschi ant ßemes, bus ischrijscht ijr dąngui».

Janas XX. Imkiet dwasę schwentąie, kuriu tektai atleisit grekus, schitu bus atleisti; kuriu tektai notwersit, notwerti bus. (Bezzenberger. Lit. u. Lett. Drucke. I, стр. 12—14).

Oratio dominica. Vater vnser. Pateris.

Thiewe musu dąnguięsis
tawesp eit ßmagus gressnasis;
mus ischmakie Jesus Christus,
idant melstu greschnas ßmagus,
nasrais ir schirdi praschitu,
ir silwarta neturetu.

Daukxsink tu musu malane,
tu mums prisakiei wenibe,
malane ieib giwentumbim,
ir gieribes nemirstumbim,
idant mes tau tarnautumbim,
szadi tawa miletumbim.

Schwęskies musump tawa wardas,
kurs est nog tawęs pamektas,
liksmik tawęsp schaūkienczіusius
mus, ßadzia tawa gieidenczius.
Vesk mus kieliu teisoiu,
tau ant garbes apskirtoiu.

Ateik tawa karaliste,
gielbek mus tawa deiwiste,
priwersk werasp Turkus piktus
ir tawa kriksczianiu katus,
kure tik sawa ischmintiei,
sawa silams ir schwentibei.

Palinksmink mus, tewe musu,
platink karaliste duschiu;
dok mums sau teisei tarnauti
ir tawe wena garbinti,
dok sukibesu kantruma,
ir werskies ant dijdzia dziauksma.

Buk tawa walia, weschpate,
Szeme ir dągaus karaliste,
noramdijk prischtarauienczius,
prisch tawa wale daranczius,
kure del sawa dachadu
regimai gin sawa bludu.

Dok mums donas wisu dienu,
gieisk mums wisu priwalimu,
dok buti weßlibu kunu,
predok mums hukia reikalu,
ved mums ßadeia wis Jezus,
kada mus rika ig sunus.

Priwersk sawesp ßmanes wisas,
jeib tawe isch schirdes tikras
ißganitagi paßijntu,
ir ieib vß grekus gailetu,
tawe ant wisa miletu,
ir isch schirdes taw tikietu.

Atleid mums musu kaltibes,
kaltin mus musu biauribes;
artimims sawa atleidem,
malanes mes tawa gieidem,
ved mes tawe ing rustinam,
praßudijma vß slußiam.

Pagal didziases teisibes
nekaltink mus iß piktibes,
betaig tewiska malane
vßmirsk iau musu silpnibe,
ba musu pacziu teisibes
neks est be tawa gieribes.

Musu pregtam neprietelius
milek taip, kaip ir mus paczius,
kure labai mus neapkient,
ir kure mums ßabągha spend,
dok idant tawe paßintu,
tawip laska apturetu.

Ne wesk mus ig pagūndima,
twirtink tu musu silpnima,
jeib mes mus stiprei gintumbim,
pagal ßadzia giwentumbim,
tau teisei mes tarnautumbim,
ir piktibiu nesektumbim.

Szinai nepreteli musu,
velna pikta kuna, duschu;
sukiei gundin tarnus tawa,
buklei wed mus ing biaurima:
dok mums ßine ir druktibe,
tu sukulk welna piktibe.

Gielbek mus nog wisa pikta
duschas musu, taip ir kuna;
piktas dienas mums ateia,
szalais velns mus vßslagina,
visur ir gan neteisibiu
ant sweta piln ir piktibiu.

Dok tapagaliausia diena,
skirimi duschias ir kuna
teisei vß grekus gaileti
ir Christaus wiera nomirti,

idant smertes nebiatumbim,
liksmai tau dusche dotumbim.
Amen, stiprei mes tau tikim,
vis mes nog tawes apturim
tu iau pats mus ischklausisi,
szadegima ischpildisi,
ne del musu teisibes,
betaig del tawa gieribes. (Стр. 21—24).

Psalmas CII[1]).

Benedic anima mea domino; nuhn lob meyn seel den herren.
Liaiupsink[2]) duscha mana pana,
ir wisas isczas ia warda
ba dau(n)ksin gieribe sawa:
atmynki an ta duscha mana.
Ghyssai atleid grekus tawa,
ißgida k(l)iekliga tawa,
est apgintas stiprus, duschias
naugin malane sawa, atnaugin iaunibe tawa, kaip
iaunibe erelia, karalista gijn
stiprei mus kientenczius pakarnei.
Apreiskie mums kielius sawa,
taip liudij wisaki źeme,
milaschirdigai daridams,
visur gailesi radidams,
visus grekus musu mirßdams,
ne pagal darbu sudidams,
rustibe sawa noramda,
malane sawa rāda
gatawu mums padetaiu,
liauientims nog greku;
kaip tamsibe nog schwesibes,
attreme musu piktibes.
Kaip tews pats didei susimilst
ant sawa miloiu sunu,
taip ir diews su mumis dara,
iei tikrai biam ia warda;
paßyst pats musu silpnibes
ir ßina, iag esme dulkies.
Ligiei kaip padziust ßales,
ir lapai krint ant ßemes,
ant kuria kaip wes vßpus,
toiau schalin nopus:
taip ßmagus tur ischnikti
ba artima tur smerti.
Tektai wena laska diewa
stipri bus ant amziu amßa;
lasko tul(t)inase ijr dauksin,
kurs est tikrai io baisumij.
Karaliau ant wisu milei,
kurie est ia karaliste.
Jus anialai siligy
tarnaukiet(k) teisei wisy,
panui didem garbe
predokiet ir schlawe.
Duscha mana, tu platink
cziesti ir garbe dewui. (Стр. 28—29).

Christe, qui lux es et dies.

Christau, dena essi ir schwesibe,
nactes nodęngij tamsibe,
schwesibes schwesums tu essi,
schwesibe schwenta apreischki.
Prascham, schwentasis musu weschpatis,
Saugak mus schita naktie,
testa mums tawyp athilsis
predok pakaiu schas nakties
Jdant sunkus sapnas neußgrutu,
jeib welns mus nesugautu,
ir kuns iem ieib ne prijlieptu,
kaltus mus nepadaritu.
Akims musu dok mega pregimti,
schirdij dok tawesp iautety,
deschine tawa mus te apgin,
tarnus tus, kurie tawe mijl.
Apgintaiau, ant musu pawizdiek,
nepreteliu musu attremk,
redik iau mus, tawa tarnus,
kurius atpirkai per krauius.
Atminkiek iau ant musu, pane,
sylpname musu kune;
tu duschas musu apsaugak,
Jesau nog musu neatstak.
Tawesp schaukiem nasrais, taip ir schirdij,
jeib mus tu neaplestumbi,

1) По вульгатѣ, у Лютера CIII.
2) т. е. liaupsink.

steikies musump ijr netruk
pagal ka mums tu pats priedok.
Garbe buk amßinam dewui tewui,
ja sunui Jesui Christui,
ir su dwase, sargu duschiu
ant amßinoiu amßiu. Amen. (Конецъ).

Ischd(b)ruktas Karaliauczui per Jana Weinreicha metusu ijr dienagi, kaip ant pradzias Knigieliu ijra. (Стр. 35—36).

5. Изъ «Forma chrikstima» 1559 года.

Gieſme duchawna ape muſu ſ. chrikſchta, ſuguldita nůg D. Mart. Luthera. Chriſt vnſer herr zum Jordan kam.

Chriſtus Jordanop ateiha,
priëme chrikſchta nůg Jana,
kaip io tewas noreiha,
pildidams ſawa vreda;
tę mums chrikſchta paſtiprina
ant ghreku apmaſgoghima
ir ſmertis paſkandinima
krauihu ir ßaisdomis ſawa,
dudams mums nauihe giwata.

Klauſik bei ſupraſk nu koßnas,
ků wadin chrikſta diewas,
ką tur tiketi ßmů wernas,
jęng kocerums bus iſchwengtas;
diews liep, ięng wandu bus chrikſtas
bet ne eſt wiens wandů praſtas,
prieg wandens eſt ßodis ſchwentas,
ir ſchwents duchs eſt priedůtas:
tas chrikſtitogis eſt tikras.

Tatai diews ſchwieſei iſchreiſke,
weidais ir ßodzieis pamoke,
diewas tewas balſu ſchauke,
Jordaniep ghi eſt iſchgirde;
tews kalb: tas eſt mans miels ſunus,
ghis man eſt didei malonus,

*) F. ch. kaip baßniczas iſtatimae hertzikiſtes Pruſu ir kitoſu żemeſu laikoma ira.

Drukawot Karalauczui per Jona Daubmana metu Chriſtaus MDLIX.

tą aſch dowanoiu iumus,
tam ius buket pakluſnus
ir pildiket io ßodzus.

Sunus diewa tę pats buwa
weide ßmogiſtes ſawa,
atheiha ir dwaſſe ſchwenta
weidu karwela apwilkta;
taip tikekem ſtipra wiera,
kaip iau buſim eme chrikſta,
jog traice mus apchrikſtiiha
bei prieg muſu ant ſwieta
giwenti tur wiſſada.

Apaſtalus pons ſiuntz ſawa,
mokinti liep wiſſa ſwieta,
iog eſt pratapits del ghreka:
todel tedara pakuta;
kurs tik ir prieims chrikſta,
tas aptures iſchganima,
nauiha bus ßmů giwenima
kurs negal mirti ant amßa,
gaus karaliſke diewa.

Malonei tai kurs netiki,
amßinai giwens ghreki,
ras ghis amßinąie ſmerti,
tur peklas vgnie dekti;
io ſchwentibæ ghi negelbæs,
nei wiſſi io darbai iem padæs,
vſch nieka priegimts ghreks dara.
ſzmogaus darbus ir giwata:
ſau ſmogus negelbt nie ſlaka.

Muſu akis reg wandeni
ant waika pilamąghi,
ſzmogus per dwaſſe tę weiſdi
wernai ing Chriſtaus kraughi,
jem wandů eſt kraus raudonas
diwnai Chriſtaus krauihu kroſitas,
ant ſenu zaisdu gidima,
ſwiets kurias gaun iſch Adoma,
mums priegimtas nůg ſena.

Diewui tewui ſchlowe důkem,
ir Jhezu Chriſtu garbinkem,
bei dwaſſe ſchwenta laupſinkem;

wienam diewui dekawokem,
kurs iſtates eſt chrikſchtima
ant ghreku aptziſtighima
bei amßina iſchganima,
nûg Chriſtaus apßadeta;
jem buk amßina garba.
Amen. (P. 41—43. Конецъ).

6. Изъ Постиллы *) Бреткуна 1591 г.

Weli: Schwent. Weliku Schwenteie Euangelia Marc. 16. Paguldime.

Ir kaip praeiuſi buwa Sabbata | pirka Maria Magdalena | ir Maria Jakubo ir Salome wotkas (alba ßoles graßei kwepienczias) idant ateiuſias pateptu Jeſu. Ir ateia Grabop pirma diena po Sabbatos labai ankſti | ußte(4)kant Saulei. Ir kalbeia tarp ſawes | kas atris mums akmeni nog duru Grabo? Ir weiſdedamos the | iſchwida | iog akmo atriſtas buwa | neſa buwa labai didis.

Ir jeiuſias ing Graba | iſchwida Jaunikaiti ſedinti po deſchines rankos | apwilkta ilgu baltu Rubu | ir ios iſſiganda. O ghis biloia ioms | nenuſiganſket. Jeſaus ieſchkot Nazarenſkoio nukrißawotoio | keleſi nera io czonai | Schitai wieta | kuron ghi padeghi buwa. Bet eiket | ir ſakiket io paſiuntinems ir Petrui | iog ghis pranoks ius ingi Galilea | tenai ghi regeſit | kaip ghis iumus ira biloies. Ir iſcheiuſias ſkubei bega nog Grabo | apemes neſa buwa ias ſuſſitrinimas ir no(5) ganſtis | ir neſake niewienam nieka | neſa bijoioſi.

Iſchguldimas ſchos Euangelios.

Krikſchczonis Mieliauſieghi nûg ſchwentu kalledu | ikki ſcham czieſui | girdeiom ape muſu miela Pona Jeſu Kriſtu | Ghi iſch Pannos Marios wiro nelitetos gimuſi | aſchma diena appiauſtita | Potam po triu deſchimtu metu Jano krikſchtita | ir po tû apſikrikſchtijmu | aukſchcziaus nei tris metus | koſani ſakiuſi ßmonims | daug ſtebuklu daruſi | ir wiſſokias pawarguſias ßmones | iop ſchaukenczanſes | pagelbeiuſi | Girdeiom teipaieg daug iſch Szidu | netikeiuſius ſchi Kriſtu tikru Diewo paßadetu Meſſioſchu eſſanti | Ir ghi iſch Welino appiekimo netiktai peikuſius | bet ir nußawinuſius | pakaſuſius ir uß io Graba didi akmeni ußrituſius | bei peczetimi ußßenklinoiuſius. Nu ſchoie Weliku ſchwenteie girdeſim | kas po palaidoghimo Kriſtaus nuſidawe.

Ape tatai ſchoie Euangelioie teipo ſkaitom | ir wiſſa krikſchczoniſte wienu balſu gieſt | Kriſtus kaczei nußawintas ir pakaſtas | tacziau treczia diena iſch numiruſiu kieleſſi ir giwas ira. Togidelei mes ſchû (6) kartu | ape ta linkſma muſu Wieſchpaties priſſikielima iſch numiruſiu | kalbedami ape keturius daiktus ſakiſime.

Ant pirmo. Parodiſim Pona muſu Jeſu Kriſtu | tikrai iſch numiruſiu priſſikielusi ir giwa ſanti.

Ant Antro. Kam dera mumus io priſſikielimas iſch numiruſiu.

Ant Treczio. Kaip prijmmams ira.

Ant Ketwirto. Kaipo wartoiams ira.

Ant Pirmo.

Ape Kriſtaus priſſikielima iſch numirusiu.

Daug ßmoniu | nûg pradzios ſwieto buwuſiu | bet wiſſas numiruſias girdim | koßna diena ßmones mirſchtanczias ir pakaſamas regim | Ir mus wiſſus kadaiſgi mirſenczius tikrai ßinam | Ir kaip numirſchta ßmogus | tur ſuputi | ir ßeme atpent pawirſti | iſch kurios buwa

*) Postilla tatai eſti Trumpas ir Praſtas Jſchguldimas Euangeliu | ſakamuiu Baßniczoie Krikſchczioniſchkoie | nûg Wæliku ik Aduento. Per Jana *Bretkuna* Lietuwos Plebona Karaliaucziuie Pruſûſu. Jſſpauſta Karaliaucziuie Jurgio Oſterbergero Mæta Pono 1591.

imtas. A neßinom newiena ßmogaus | kurſai nůg pradzio (s) ſwieto pats per ſawe butu iſch numiruſiu priſſikielens. Tiktai apie wiena muſu Pona Jeſu Kriſtu raſchama | ſakama | tikima | ir giedama ira | nu aukſchcziaus puſantro tukſchtanties metu | Ghi pati iſch numiruſiu treczia diena kelůſiſi | kiti kurie kieleſi | kieleſi iſch numiruſiu prikelti Diewo | ne patis ſawa mace.

(7) Bet kadangi ſchos Wieros delei | mes krikſchczonis | netiktai Turku | bet ir wiſſu pagoniu | kurie Diewo nepaßiſta | eſme apiůkiami. Ir kadangi ant ſchos wieros ußgul muſu wiſſu duſches iſchganims | tada labai mumus priwalu ira ßinoti Kriſtu tikrai ir iſch tieſos iſch numiruſiu priſſikieluſi.

O Pona muſu Ieſu Kriſtu po nukrißawoghimu ir pakaſimu | nepaſſilikuſſi ßemeie | nei patreſchimo alba pagedimo regeiuſi | Bet iſchtieſos treczia diena iſch numiruſiu priſſikieluſi | Tatai iſch ſchiu Scheſchiu daiktu tikrai ßinam.

Pirma. Iſch praneſchimo paties Diewo | ir ſchwentu Praraku Senoio Teſtamento. Diewas Tiewas teip kalba Ado-
Gen. 3. mui bei Euai po ſugrieſchimu iu. Neprieteliſte dariſiu tarp tawes ir Moteriſchkies | ir tarp tawa ſeklos ir ios ſeklos | ta ßalczui ſutrins galwa | Ir tu igelſi kulni ios.

Schicze pats Diewas Tiewas kaip ir keturis tukſchtantis metu pirm praneſch iog Welinas prieſch Sunu io Kriſtu | kurſai iſch Pannos Marios turreia ußgimti | ſtengtuuſe | bet iog Sunus io | ghi apgaletu | tatai eſti | iſch numiruſiu keltuſe.

Schitai teipaieg praneſche prarakas ir Karalius Dowidas | Scheſchioliekme Pſal-
Psal. 16. me bilodams | Tu(8)duſches mana nepalikſi pekloie | nei důſi Sch(w)entamuiem ta-
Acto 2. wam patreſchti. Neſa bei Schwentas Petras bei Schwentas Powilas Acto 13: liu-
Acto: 13. dij | iog ſchitie ßodei ne ape Dowida bet ape Kriſtu kalbeti ira | Neſa ſaka Dowidas numires ſupuwa | alle Kriſtus neſupuwa.

Praneſch tatai taipaieg prarakas Hoſeoſchus ſcheſchtamo Paguldime bilo- Hoſe. 6
dams. Ghiſſai mus atgide po dwieiu dienu | Ghiſſai mus po triu dienu atties | Cor. 1
idant po io akim giwentumbim.

Schitus ßodzius ape Kriſtu kalbetus eſa ludij Schwentas Powilas 1. Cor. 15. bilodams. Kristus priſſikiele trecze diena pagal raſchta. Item Triliktatame Pagul- Hoſ. 13
dime taſiau praraks teip ſaka. Aſch iůs iſchgelbeſiu iſch peklos | ir iſch ſmerties iſchimſiu | Smertie | aſch tau buſiu nůdu | pekle aſch tau buſiu giltine. 1. Cor.

Bei ir ſchitus ßodzius kalbetus eſa ape Kriſtu | mokina Schwentas Powilas | 1. Cor. 15. bilodams. Smertis ira prarita iſchgaleghime. Smertie kame tawa giellonis | Pekle kamme tawa pergaleimas | Chwola tam kurſai mumus Iſchgalejma důſt per muſu Wieſchpati Iezu Kriſtu.

Iſch ſchu praneſchimu paties Diewo ir Schwentuiu Praraku Seno Teſtamento | regim Pono muſu (9) Ieſaus Kriſtaus priſikielima iſch numiruſiu | ſennei pirmai paſakita alba praneſchta ſanti.

Antro Pona Ieſu Kriſtu iſch numiruſiu priſſikeluſi ludij ir paſaka Schwentas Angelas Pono Diewo | kaip tatai ſchos Schwentes Euangelioie regim | kur Angelas moteriſchkems Grabop ataiuſiams teipo kalba. Ius Eſchkat Ieſaus Nazarenſkoio nukrißawotoio | Io ſchicze nera | ghis kieleſi.

Bet wis ka ſchwenti Angelai ira kalbeie | tatai iſch tieſos teipo buwa | kaip regim Gen. 21. Exod. 12. Ir anis niekadai nemelawa | Togidel ir nu newilioj Angelai bilodami. Kriſtus kieleſi.

Treczio. Pona Kriſtu iſch numiruſiu priſſikieluſi | roda Grabas io tuſchczas | alba wieta ana | kur Kriſtu buwa pagulde. O nu io thinai nebeſanti. Tůgi Angelas ſaka. Dabokites wietos kur ghi pagulde.

Ketwirto. Pona Kriſtu iſch ſmerties priſſikeluſi | ſaka ir ludij patis ſargai Szidu Grabop io priſtatiti | kaip ape tatai placzei iſchraſcha Schwentas Mathieus Dwiedeſchimte ir aſchmame paguldime.

Penkto. Pona muſu Ieſu Kriſtu iſch numiruſiu priſſikieluſi | ir giwu ſanczu iſchroda deſchimte(10)ropi io paſſirodijmai | kureis po priſſikielimo per ketures deſchimtis dienu paſſirode Apaſchtalams ir mokintinems | ſu ieis budams | waikſchczodams | kalbedams | walgidams etc.

Ant Pirmo. Mariai Magdalenai pas Graba Marc. 16. Ioh. 20.

Ant Antro. Kittamus moterims | kuros nůg Grabo eija | paſakitu Apaſchtalams Matth. 28.

Ant Treczio. Dwiem paſiuntinems kielianien | cziems ing Emahus.

Ant Ketwirto. Petrui Luc. 24.

Ant Penkto. Deſchimti Apaſchtalu kada nepribuwa Tamoſchus.

Ant Scheſchto. Tomaſchui prieſant. Ioh. 20.

Ant Sekmo. Pas marias Tiberios paſſirode Kristus Petrui | Tamoſchui ir Nathanielui. Ioh. 21.

Ant Aſchmo. Paſſirode Kriſtus | daugeſni nei penkiems ſchimtams broliu | Galileoie ant kalno Thabor 1. Cor. 15. Matth. 24.

Ant Dewinto. Iakubui ir kittiems paſſiuntinems.

Ant Deſchimto | Ghiſſai ketwirta deſchimta diena po Welliku | noredams dangun ßenkti | dawes regeti daug ßmonemus | ir regintiemus aniemus ghiſſai uſſenge danguna Acto. 1.

Scheſchto ir ant galo. Daug Schwentu wiru ir Apaſchtalu musu Pono Ieſaus Kriſtaus | iam(11)iau danguna nueiuſiam | liudima dawe | ir dabar per raſchta ſawa důſt | Kriſtu Grabbe alba ſmertje nepaſſilikuſſi | bet iſch tieſos ir tikrai iſch numiruſiu priſſikelusi.

Schwentas Petras. Acto 2. teip kalba | Diewas Kriſtu prikele | ir iſchriſcha | ſopolius ſmerczio | kad to negaleia buti | kaip ghis | tatai eſt | Kriſtus | nůg io butu laikitas. Schwentas Powilas taipaieg ſaka | Kriſtus treczian dienan kieleſi iſch numiruſiu | pagal raſchta.

Togidel mielauſieghi krikſchczonis | mes thiek ludimu turedami | ape priſikielima muſu Wieſchpaties Ieſaus Kriſtaus iſch numiruſiu | neklauſikem nei Turko nei kittu ballamutu | kurie netik Kriſtu kieluſi iſch numiruſiu | net thinai paſſillikuſi | Bet ſtipra ne abeioiencza wiera drutai tikekem | iog muſu iſchgelbetoias Kriſtus pergaleiens Welina | Smerti | ir Pekla | tikrai iſch numiruſiu kelesi. Neſa mumus tatai tiketi labai priwalu ira.

Ant Antro.

Ape nauda priſſikielimo Kriſtaus iſch numiruſiu.

Kaip antai Ponas muſu Ieſus Kriſtus nenoproſnai | nei kenteia | nei numirre ant krißaus | kaip (12) tatai petniczoie praſchokuſoie girdeiom | Taipo ghis ir didziu naudu delei iſch numiruſu kieleſi. Neſſa ghiſſai ſawa priſſikielimu mumus ßmoniems ſchitai iſchtaiſe.

Ant Pirmo. Ponas Kriſtus per priſikielima ſawa iſch numiruſiu | aptureia wirſchu ant Welino | ſmerties ir peklos. Neſa thie muſu neprietelei iau nu tur Kriſtaus bjotiſſi | Kaip ſtipreſnio uß ſawe. Welinas negal iweikti ßmogaus | be pawelimo Kriſtaus | Smertis taipaieg negal ßmogaus paſmaugti | net Kriſtui norint | nei krikſchczioni amßinai ſawa nagůſa palaikiti | bet Kriſtui norint | wel ghi tur iſchdůti | Peklai ſchukſchtu ira | krikſchczoni | Kaip ana rodas noretu | prariti.

Ant Antro. Ponas Kriſtus ſawa priſikielimu iſch numiruſiu apteiſina mus grie-

Rom. 4. ſchnůſius ir kaltůſius po akim ſawa Tiewo. Kriſtus kieleſi muſu teiſibes delei.

Ant Treczio. Kriſtus priſſikielens | ir mus taipaieg wiſſus Sudnaie dienoie iſch numiruſiu (kaczei ſupuwuſius) prikels. 1. Cor. 15. Kaip ape tatai placzei iſchraſcha Schwentas Powilas Corintumpi pirmoie penkioliktame paguldime | Iſch priſikelimo Kriſtaus | ſtiprindams muſu priſſikelima iſch Job. 1. numiruſiu. Tůgi ir Schwentas Iobas linkſminaſi | ir bila. Szinau iog Iſchgelbetoias mana giwas ira | Ir taſſai mane ſudnai | dienaie prikels. Bei ſchitai wiſiems ſchame (13) ſwiete wargſtantiemus krikſchczonims bus nůdemais dide nauda.

Ant Ketwirto. Kriſtus mus iſch numiruſiu prikeltus ſudnaie dienaie apdowanos amßinu giwenimu. Diewas mus atgimde Pet. 1. ant giwo nuſſitikeghimo | per priſikielima Ieſaus Kriſtaus iſch numiruſiu | ant nepragaiſchtanczios ir cziſtos nepawiſtanczios tewoniſtes kurri mumus iſchlaikama ira danguie.

Ant Penkto. Iſch priſikielimo muſu Wieſchpaties Ieſaus Kriſtaus iſch numiruſiu | krikſchczonims | bus amßinas dzaukſmas ir linkſmibe danguie. Diewas Apos. 21. nuſchloſtis wiſſas aſcharas nůg iu akiu | nei bus potam Smerties | wargu | nei ſchaukſmo | nei ſopeghimo.

Ant Treczio.

Ape paſiſawinima alba aptureghima naudos priſſikielimo Kriſtaus.

Iei kas nor gauti ir ſaw iſchlaikiti alba aptureti dabar minetas naudas iſch priſſikielimo Ieſaus Kriſt: iſch numiruſiu | taſſai netiktai tur ßinoti Kriſtu trecziaie dienaie iſch numiruſiu priſſikieluſi. Bet tur ſtipra ſchirde tiketi | ghi muſu delei iſch numiruſiu kieluſi. Kaip ape tatai Joh. 5. patſai Kriſtus kalb. (14) Schitai ira wale to | Kurſai mane ſiunte | iog | kurſai Sunu reg | ir tik ing ghi | turretu amßina ßiwata ir aſch ghi prikelſiu ſudnaie dienaie. Joh. 1[…] Item Aſch eſmi prikelimas ir Giwata | kurſai ing mane tikes | tas giwens | kaczei numirtu | ir kas giwen | ir ing mane tik tas niekadai nemirs.

Todel tikekem ſtiprei Kriſtu iſch numiruſiu priſſikeluſi.

Ant Ketwirto.

Ape wartoghima priſſikielimo Kriſtaus iſch numiruſiu.

Iſchmoken kokes dides naudas mumus krikſchczonims randaſi | iſch priſſikielimo muſu Wieſchpaties Ieſaus Kriſtaus | ir ßinnodami iog naudas tas tiktai per Wiera tikra | iſchlaikamas alba gaunamas ira. Nu toliaus mokinkimes | kaipo tas naudas | ſprowawoti ir wartoti turrim.

Dweioku budu priſikielimas Pono Kriſtaus gerai wartoiams ira.

Pirmo. Koßnoſu muſu wargoſu ir bedoſu turrim atminti Kriſtu Ieſu priſikieluſi | ir giwenanti Dangaus Karaliſtoie | Bei norinti ir galinti wiſſus krikſchczonis wargſtanczus iſchgelbeti iſch tu wargu | teip ſcheme kaip ir aname ſwiete. Kaip Schwentas Iobas (15) darens ira kad warga. Joh. 1[…] Aſch ßinnau Iſchganitoghi mana giwa ſanti | tas mane iſch numiruſu prikels | kaip kada tartu | tas mane aname giwenime palinkſmins.

Antra. Mes ßinnodami Pona muſu iſch numiruſiu priſikieluſi | rupinkimes | idant ir mes koßna diena | alba wiſſada | keltumbimes nůg piktenibiu ſawa | Tatai eſti nůg grieku lowe | Diewui intiktinai giwenkem. Kaip Kriſtus iſch numiruſiu kieleſi | teip ir mes naujeme giwenime waikſchczokem. Rom. […]

Todelei ir mes nu Welika ſchwenſkem | neſename rauge | neige rauge piktenibes | alba latribes bet ſaldziame rauge cziſtibes ir teiſibes. Amen. (p. 3—15).

Devvint: Nedelioie po Schvventos Traices, Euangelia, Luc. 16. paguld:

Biloia Ieſus paſiuntiniump ſawa | Buwa ßmogus bagotas | Kuris tureia Vßwaiſda | tas buwa iem apraiſchitas | kaip butu lobi io ſugaiſchinens. Ir (319) pawadinna tha | ir biloia iamui: Ka girdziu ape tawe? Darik rakunda uſchweiſdeghimo tawa | neſa tu daugiaus negali ußweiſdetoiu buti. Biloia tada Vßwaiſdas pats ſaweie. Ka dariſiu? Wieſchpatis atim nog manens Vreda | kaſti negaliu | ubaganti giedžios. Szinau ka dariſiu | kad buſiu iſſtatitas iſch Vredo | iog anis prijms mane ing namus ſawa.

Ir ſuwadinens ſawenſp wiſſus ſkolinikus ſawa Wieſchpaties | biloia pirmamui | kiek Ponui manam ſkeli? Ghis biloia | ſchimta baczku alieiaus. Ghis biloia iopi | Imk tawa gromata ſeſkeſi | ir raſchik toiaus penkias deſchimtis. Potam antramui biloia | a tu kiek ſkeli? Ghis biloia | Schimta ketwircziu kwie(320)cziu. Ir ghis biloia iopi Imk tawa gromata | ir raſchik aſchtonias deſchimtis. Ir pagire Wieſchpats neteiſughi Vßwaiſda | iog ghis kitrai padarens buwa. Neſa waikai ſchio ſwieto bukleſni ira neig waikai ſchwieſibes gimineie ſawa. Ir eſch iumus ſakau | dariket ſaw prietelius iſch neteiſoio Mammono, idant kada nuſtokſite | anis prijmtu ius ing amßinus Giwenimus.

Iſchguldimas ſchos Euangelios.

Szidu Seme | mieli | krikſchczonis ira wiſſu kitu ßemiu geriauſe ir riebiauſe buwuſi | po wiſſa dangu | neſa thinai buwa Aukſo | Sidabro | iawu | aleiaus | Wino | Szweru | bandos | biczu | ir kitu daiktu apſtas ir pilniſta ir iſch to pats Diewas ie wadinna ßeme pluſtancze pienu ir medumi. A Szidai to nieka ne adboja | Diewui uß tatai nedekawoia | nei lobiu ſawa kitam ſlußija | Bet tares patis Ponais æſa | bei ßemes tos bei wiſſo turto(321)ſawa. Ir ſchittû anis Ponui Kriſtui prießaſti dawe | idant ghis iûs apbartu | ir mokintinius ſawa pamokitu Swietiſchka lobi netikrai muſu ſanti | Net paties Pono Diewo | ir mus tiktai ſanczus thu daiktu ußwaiſdais | ir koßna turreſenti Diewui | ſawa czieſu | iſch to ußweiſdeghimo rakunda attadûti.

Bei ſchitta Euangelia labai tropnei ſchû metu Baßniczoie Diewo ira ſakama | Neſa ſchû czeſu wiſſokie Jawai ant lauko rodoſe | kaip nubrende | ir ſuwokiami ira | Todelei kits iſchwidens iog io iawai gerai rodoſe ſawa ſchirdije dumoj | ſchitai wis mana ira | bei man bus walle thûs Jawus wartati kaip pats tiktai noriu | didziawimu | Girtawimu lebawimu etc. A Ponas Kriſtus atſaka | Ne. Tu ßmogau tiktai eſſi ußwaiſdas thu daiktu | bei tarnas | ir tureſi Diewui delei tho wiſſo rakunda attadûti, todelei mokinkes Swietiſchka lobi teipo wartoti | ieib todelei neprapultumbei amßinai. Bet idant anû prietelius taw padaritumbei | kurie tawe prijmtu ing amßinus giwenimus. Tûgi ape du daiktu iſch ſchos Euangelios kalbeſim.

Ant Pirmo. Reikia mumus ßinnoti | kaipo ſchiſſai priliginimas iſſimana.

Ant Antro. Kaipo pareitis tikrai wartoti Swietiſchka lobi. Tu Diewe patſai muſu ſchirdi | burna bei auſis redik.

(322) Ant Pirmo. Kaip iſſimana ſchiſſai priliginimas.

Pirmiauſei dabokimes | Euangeliſto teipo raſchanczio | Ieſus biloia paſiuntiniump ſawa | kaip kada Euangelista tartu. Ponas Ieſus regedams iog Phariſeuſchai | Raſchto mokiti ir kitti ßidai piktai lobi ſawa wartoia ir patis ſawe prapuldinoia. Apaſchtalams ſawa ipatei kalbeia | aniemus ape tatai prane-

ſchdams | ir anus graudendams | idant ie kitriaus elgtunſe nei kitti ßidai. Bei ſchiteipo regim Pona Kriſtu ſawûſius tikrai milinti | ir wiſſoſu daiktoſu rupinantinſi | ußu iûs ieib iemus pikta nebutu.

Per ßmogu bagota | iſſimana patſai Ponas Diewas | kurſai bei leida bei iſchlaika wiſſus daiktus | teip danguie kaip ßemeie | Neſa kaip antai Karalius, Hercekis alba kits kokſai Szemes Ponas | daug ſawinaſi mieſtu | kiemu | ßmoniu | girriu | bandos | Iawu | Dwaru | ir kitu daiktu. Teipo ir Diewas thu
1 Gen. wiſſu Panſtwu bei daiktu tikraſis ir amßinaſis ira karalius | Neſa ghis wiens
Pſal. 24. leida ir papilda | bei iſchlaika da wel-
Pſal. 115. da | dangu ſu ßeme. Szeme ira Pono | ir wis kas toie ira | Apſkritinis ßemes | ir kas ant ios giwen. Wiſſas dangus ira Wieſchpaties | bet ßeme ghis padawe waikamus ßmoniu (p. 318—322).

7. Изъ Постиллы Н. Даукши 1599 г.

Przedmowá do czytelniká łáſkáwego.

Przypátruiąc ſię, y s ſobą pilnie vważáiąc, czytelniku miły: w czym bych oyczyſtey kráinie mey poſłużyć y iey iákożkólwiek pomoc mogł, zdáła mi ſię rzecz y ſtanowi moiemu przyſtoyna, y Kośćiołom Kátolickim w ſławnym Kśięſtwie náßym Litewſkim rozßerzonym, nie tylko ozdobna y vćiechy pełna, ále y wielce pożyteczna, gdybych kazánie dawno iuż od kśiędzá Wuyká Societatis Iesu Theologá, vczenie nápiſáne y zebráne, y v wßytkich Kátholikow nie máłą cenę y wagę máiące, ná Czeſki, y Niemiecki ięzyk przetłumáczone, w właſny ięzyk, náß Litewſki przełożył, y wßytkim ku czytániu podał. W czym mam zá to, że nie tylko koſciołowi Litewſkiego ięzyká ále zgołá wßytkim obywátelom W. X. L. poniekąd dogodzę tą moią pracą y poſługą, y okázyią, niektorym większych rzeczy pomyślánia y ważenia, á o náßym ięzyku Oyczyſtym, gorętszego ſtáránia y rozßerzenia nieiáką vczinię pobudkę. Bo ácz w prawdźie rzadki ieſt v nas zwłaszczá z przednieyßych, ktoryby w ięzyku polskim biegłym nie był, y kazania polskim ięzykiem piſáne czytáć przez ſię nie mogł, wßákże moim zdaniem większa iest tákich część, ktorzy go álbo nie rozumieią, álbo w nim mało co ſą świádomi, y oyczystym ięzykiem rzecz piſána, wiem iakiey ieſt v wßytkich narodow powagi, vćiechy, y ſmáku (ſkąd iák rozumiem kśiąg przekłádánie, z iédnego ięzyká w drugi, v wßyſtkich narodow vroſło) ſam náß Litewski narod, dla vmieiętnóśći ięzyká polſkiego y w nim biegłośći, do iákiego zániedbánia, opußczenia, y niemal odrzucenia, ięzyk ſwoy właſny przywiodł, każdy ſnádnie widźi, lecż iák ſłußnie, niewiem kto pochwali. Ktory bowiem proßę narod ieſt pod niebem ták gruby y nikczemny, ktoryby tych trzech rzeczy właſnych y ſobie iákoby wrodzonych nie miał, gruntow oyczyſtych, obyczáiow, y mowy? Wßytkich wiekow ludźie, ięzykiem ſwoim właſnym mowili, y ná iego záchowánie, pomnożenie, zdobienie y kraſę, wielkie záwße oko mieli, nie maß nácyiey ták lichey, kątu źiemie ták podłego, ktoryby ięzyká ſwego vżywáć nie miał, tym pospolićie wßyſcy vſtáwy pißą, tym Historyie y dzieie, ſwych y cudzych, nowe y ſtáre wydawáią, tym o wßytkich potrzebach Rzeczypoſpolitey rádzą, w kośćielie, w rádźie, domá, mile y przyſtoynie potrzeby wßeliákie odpráwuią, ſámo przyrodzenie tego vczy wßyſtkich, y práwie z pierśi máćierzyńſkisch, (II) káżdy bierze ſkłonność ku ięzykowi ſwemu y miłemu vżywániu, záchowániu, y pomnożeniu iego. Co nie tylko w ludźiach ná oko widżiemy, ále też y w nierozumnym ſtworzeniu. Coby to bowiem zá dźiwy między źwierzęty były, gdyby kruk śpiewáć chciał iáko ſłowik, á ſłowik krakáć iáko kruk: kożieł ryczeć iáko lew, á lew blekotáć iáko kożieł; zginęłáby właſność zá tákim ſpoſobu właſneȝ odmienieniem, zginęłáby niemal y iſtotá źwierząt ták rozmáitych y náturá. A ieśliż táka nieſtworność źwierząt, tákieby w nich zámießánię vczyniła; coż rozumiemy iákie zámießánie y záwichrzenie w ludziach czyni; kiedy ieden w drugiego narodu ięzyku ſwego oyczystego zgołá zániedbawßy ták dálece ſię kocha z cudzego (niepomniąc ná ſwoy, ktorym Bog y náturá chce áby mowił) iákoby nie tey kráiny y ięzyká człowiek. Nie źiemie obfitośćią, nie roznośćią vbiorow, nie weſołośćią kráiow, nie miaſt y zamkow mocnośćią narody ſtoią, ále więcey záchowániem y vżywániem ięzyká właſnego, kthory ſpołeczność, zgodę y miłość braterſką, mnoży y záchowuie. Język ieſt ſpolnym związkiem miłośći, mátką, iednośći, oycem ſpołecznośći, páńſthw ſtrożem. Znieś ten; znieſieß zgodę, vniyą, y wßytko dobro. Znies ten; znieſiesz ſłońce z niebá, pomießaß porządek świátá, odeymieß żywot y ſławę. Kto onych, ktorzy wieżę áż pod obłoki wyſtáwiáli, imię ſwe chcąc ſławne vczynić, rozpędźil y rozegnał? niezgodá ięzyká. Kto walki, búnty, y ſedicyie záczął po wielkiey częśći ná świećie? rozność ięzyká. Cokolwiek rozerwánia ieſt między narodámi, cokolwiek obmow, ßácowánia iedney nácyiey o drugiey, wßytko to z roznośći ięzykow, iák z korzenia wszytkieg zámießánia vroſło. Bo z przyrodzenia káżdy iáko do ſwey nácyiey y krwie, ták do ſweg° ięzyká człowiek chęć ma więtszą y mocno ſię do nieg° przywięzuie. Z drugiey záś ſtrony czym ono wielkie krolestwo Perſkie y ſtárodawna Monárchia áż dotąd ſtoi, iedno zgodą mowy? Czym ſławne ono Rzymſkie páńſtwo v inßych narodow kwitło? czym męſkie ſpráwy ich áż do oſtátnich kráiow źiemie záchodźiły, iedno przyrodzonego ięzyká záchowániem, dla ktoreȝ pomnożenia y rozßerzenia, nie tylko práwá ſtánowili, ále y náuki rozmáite Philoſophſkie, y Bogow ſwych chwałę opiſáli. Greckiego ięzyká w práwách y w Senaćie vżywáć zákázowáli. Czym Arábska kráiná,

y Greckie páńſtwá y inſe odległe kráie ſtały? iedno záchowániem ſwego oyczyſtego ięzyka. Nie wſpominam Włoſkiey źiemie, (III) ktora ták wielce w ięzyká ſwego záchowániu y rozſerzeniu ſię kocha, że nie máſ żadnych kśiąg y máteriy ták bárzo trudnych, ktorychby, iey ludźie w ięzyk włáſny nie przekłádáli. Opuſcżam ktorey ieſmy wſyscy świádomi, nam pryległą Polskę, w ktorey iężyk włáſny iáko kwitnie y iák ſie pomnaża, ktoż nie wie? ktoż nie świádom? Lecż to nie tym vmyſłem mowię, ábym miał gánić biegłość y vmieiętność poſtronnych ięzykow, (ktora v wſyſtkich ludźi chwałę y cenę záwſe ſwoię ma y miáła) zwłaſczá Polſkiego, ktory nam przez ono miłe ziednoczenie W. X. náſego s ſławną Koroną Polſką, niemal przyrodzony ieſt. Ale tylko gánię zániedbánie, á zbrzydzenie y niemal odrzucenie ięzyká náſegó włáſnie Litewskiego. O Boże day żebyſmy ſię obaczyli, y z tego veternu kiedyż tedyż powſtáli. Jzali nie widźiemy iàko wiele kątów W. X. náſego nieznáiomośćią rzeczy do wiáry y zbáwienia duſnego należących ginie? iák wiele w proſtoćie, w grubych grzechách, zabobonach pogáńſkich, y po dźiś dźień żyie? Jzali nie ſłyſemy iák ich wiele vmiera w złym y nie Krześćiáńſkim żywoćie? á ná zátracenie wieczne idźie. To ſkąd? iedno z opuſcżenia ięzyká oyczysteg, z zániedbánia przyrodzoney mowy. Jáko bowiem proſtotá zrozumie rzeczy dobre y zbáwienne? kiedy ten ktory vczyć ma, álbo ięzyká iego niezna albo ſię im brzydźi, iáko będą ſłyſeć, y wierzyć mowi Páweł S. ieśli nie máią przepowiádáczá? iako cżynić? ieśli nie zrozumieią náuczyćielá? Vżalmy ſię náſey włáſney krwie, ktora táką bárbárią rzeczy zbáwiennych ginie. Náſych włáſnych członkow (wſyſcychmy bowiem nie tylko w Kryſtuſie iedno, ále też y w oyczyznie) vżalmy ſię. Nie dopuszczaymy czaſtce náſey ták mizernie ginąć. Nie ważmy ſobie lekce duſ drogą krwią Kryſtuſową ſkropionych, bychmy ſnać w ſrogim ráchunku ná onym Trybunále wálnym Bogá ſurowego, winnymi nie zoſtáli, by z ręku náſych, krwie bráćiey náſey nie ſukał ten, ktory moc ma zábiwſy ćiáło, puśćić duſę ná potępienie bez końcá. Boymy ſię tego, y ſtráchaymy ſię, á lekce ſwego narodu mowy (zwłaſczá ktorzy duſom ludzkim ſłużemy) nieważmy, gdyż z zániedbánia iey y opuſcżenia, my y krew náſá, w tákie niebeſpieczeńſtwá wpadamy. Toć ieſt, to záiſte ieſt, co mię po wielkiey częśći do przełożenia tych kśiąg w ięzyk náſ oyczyſty pobudźiło y prywiodło, to co pracą tę záprawdę nielekką oſłodźiło, wdźięczną y miłą vczyniło.

Przyimićieſ tedy páſtyrze duſ ludzkich, tę lichą poſługę brátá wáſego Przyimi W. X. L. tę máluczką pracę moię, lęcz z wielkiey chęći przećiw tobie pochodzącą. Słuchay narodźie (IV) náſ Doktorá w náuce zbáwienney zbogáconego, y w polſcze y indźiey tą ſwoią pracą wſławionego, ięzykiem iuſ nie polſkim, ále twym włáſnym do ćiebie mowiącego. Tu náukę ſczyrą y nie sfáłſowáną Jezuſa twego vſłyſyſ. Tu iáko w ſummie Oycow y Doktorow S. zámknioną ſtárożytność, y náuki Kátolickiey práwowierność wyczyrpnieſ. Tu przećiwko nowym nieukom obronę prawdy naydźieſ. Czytayćie ſ chęćią wſyscy, ále wy naywięcey, ktorych ſtárániu duſe wiernych ſą powierzone. Stąd náukę zdrową, wykład wiáry powſechney prawdźiwy, ktory im podawáć będźiećie, weźmiećie. Stąd iáko piſmo s. rożumieć y wykłádáć y trudnośći ieg rozwięzowáć maćie, náuczyćie ſię. Stąd iák z ſáidaká nieiákieg ſtrzały ostre bráć możećie ktoremi y Heretyckie mátáctwá, y náuk fałeſnych zdrády y bluźnierſtwá wznowione zbiiećie y práwie ná glowę poráźićie. Tu lekárſtwá, ná rozmáitość chorob, y ran duſnych zleczenie naydźiećie. Tu náwet obligácyią powinnośći y wáſey y owieczek wáſych poznaćie. Może też niegdy tá praca moia pomoc, tudźieſ zátrudnionym Páſterzom, ktorym ſię częſto tráfia, ná máteryey, y ná ſłow zbieràniu, dobrą cżąſtkę cżáſu tráćić. Czemu oboygu tą kśięgą ſię doſyć cżyni. Bo y máteryiey rozmáitość y ſłow obfitość łátwiuchno pilnego czytelniká zbogáći: tudźieſ też y goſpodarzom Kátolickim, ktorzy czáſem álbo trudnośćiámi iákimi wikłáni, álbo dla odległośći dálekiey kośćiołow (ácz święto kożde Kátolickie, ty trudnośći vłacniáćby miáło) nie mogą ná kazánia przybyc. Czego iákokolwiek powetowáć będą mogli, czytáiąc w domiech ſwych ty kazánia, z nich iáko przyſtoi pomoc duchowną y ochłodę y pożytki ſobie Krześćiáńſkie, zbieráiąc. Ná oſtátek bych nie miał inſey y wy wſyſcy z tych kśiąg ná Litewski ięzyk przełożonych pomocy y pożytku, doſyć mi będźie ná tym, że tą iákążkolwiek máłą pracą moią, iák mniemam y żadam, dam powod y pochop náſym ku ięzyká oyczyſtego zámiłowániu, záchowániu y roſkrzewieniu. Ponieważ ná nim nam y wſyſtkim mieſkáńcom W. X. L ták wiele iák ſię rzekło należy. Bogu ćię oddawam cżytelniku miły zážyway z ochotą y pożytkiem ták potrzebney kśięgi.

Nedelos antros po Triiu Karálu Ewangelia ape ſwodba. Joan. 2 Cap.

(68) Anuo metu: buo ſwodba Kánoia Galileos, ir bů tęn mótina Jéſaus. Kwieſtas wel bů ir Jéſus ir môkitiney io ſwôdbon. Ir kad ne teko wîno, táre motina Jéſaus ioṕ. Wîno ne tur: Jr târe iei Jéſus, kas maṅ ir taw moteriſzke? Dábar notêio mêtas mânas. Taria mótina io tarnámus.

Niedziele wtorey po Trzech Królách. Ewángelia o godźiech małżeńskich, u Janá świętego w 2 Káp.

W on czas: Było wesele w Kanie Gálileyskiey, y byłá tam mátká Jezusowá. Wezwan też był Jesus y uczniowie iego ná wesele. A gdy niestawáło winá, rzecze mátká Jezusowá do niego: Winá nie máią, Y rzecze iey Jesus, co mnie y tobie niewiásto? Jeszcze nię przyszłá godźiná

Ką nórint iumus taris padarikite. O bû tęnáy akmeningi rikai ſzeſzi padėti pagal apczîſtiimą Zydų piłeſi kiekwienan po du arba tris wiedrus. Biło iiemus Jėſus: pripilkite rikús wąndenimi. Jr pripiłe iûs ſklidinus. Jr taria iiemus Jėſus: ſiamkiteg nų, ir neſzkite wiriauſiam wedżiui. Jr neſze. Jr kad paragâwo wiriauſias wąndeni winân permainitą. (ir nežinoiò iżg kúr butų, bet tarnái żinòio kurie ſême wąndeni) pażâdino iaunikio wireuſias wėdis, ir târe iam. Kiekwienas żmôgus pirm gerą winą padeſt: ir kad paſsigeria, tad tą kuris yra płakiaſnis. O tu łaikiei giarą wîną, net ik ſziołai. Tą pradżią żę̇kłu padâre Jėſus Kánoie Galilėos, ir apreiſzke gárbę ſawą ir intikeio ing ii mókitinei io.

Jzgvldimas.

Jog żinôio W. Chriſtus, kad turėio inſtot tokie Heretikay, kurie turêio môkit mòkſło welinių. (kayṗ ir Pôwiłas S. ape iûs pranaſzâwo), ir vzdraudinėt wędimo ir tękėiimo, kayṗ butų iamę ne wienas iżganîtas ne gałėtų bût; kokie bû, Marcionas, Tacianus, Enkratitai: todrinaġ Jėſus ne tiektai żódzeis, ſtôną ſzwêntą, wėdimo ir tekėiimo pagérbt têikes, bet ir buwimû ſawûiu, ir mergos mòtinos ir mòkitinių ſawų ąnt tos ſwôdbos, ir tû pirmûių praiewû ſawų, kurį toi' ſwodboi' padarit têikes, żęklįgu, padowanòiimu teyp' gêro, ir gauſaus wîno. Bet' ioġ iżġ antrôs ſzalies żinóio, ioġ turéio raſtiś kiti Heretikái, kurie ſtôną moterîſtes, ąnt' mêrgiſzko ir nâſzliſzko pêrkelinet, ir łabiáus łûmą ne wêdżių, ir naſzlîſtes, kaîp' ne padôrų regimái peykt turėio, ir norėt idąnt' kitaip' ne darîdami wiſſi weſtųś ir tekėtųs, ir minikay ſu miniſzkomis: ir tureio klâpot Bazníczią S. wiſſatimę, kaip' ana mókitų mókſłų weliniſzkų, ir wedimą ir tikėimą żmonê-

moiá. Rzecze mátká iego sługam: Cokolwiek wám rzecze, uczyńćie. A było tám státkow sześć postáwionych, wedle oczyśćienia Zydowskiego, biorąc po dwie álbo po trzy wiádrá. Mowi im Jesus: Náleyćie w statki wody. Y nálali aż do wierzchu. Y rzecze im Jesus: Czyrpayćiesz teraz, á nieśćie przełożonemu wesela. Y nieśli. A gdy skosztował przełożony wody w wino przemienioney (á niewiedźiał skąd była, lecz słudzy wiedźieli, co czyrpáli wodę) záwołal oblubieńcá przełożony, y rzekł mu: Káżdy człowiek naprzod dobre wino stawia: á gdy się upiją, tedy to ktore iest podleysze. A tyś záchował dobre wino aż do tego czásu. Ten początek známion uczynił Jesus w Kanie Gálileyskiey: y obiáwił chwałę swą, y uwierzyli weń uczniowie iego.

Wykład.

Jż wiedźiał P. Chrystus, że mieli nástáć tákowi heretycy, ktorzy mieli uczyć náuki Diabelskie (iáko y Páweł S. o nich prorokował): y zákázowáć małżeństwá, iákoby ono złe á przeklęte było, y iákoby w nim żaden zbáwion być niemogł: iácy byli Márcion, Tácianus, Enkrátitowie: przetoż Jesus nietylko słowy, stan święty małżeński uczćić raczył, ále y bytnośćią swą, y Pán(79)ny mátki, y uczniow swoich ná tych godźiech, y tym pierwszym cudem swym, ktory ná nich uczynić raczył y známienitym podárzem ták dobrego á obfitego winá. Ale iż z drugiey strony wiedźiał, że zásię mieli nástáć drudzy Heretycy, ktorzy stan Małżeński nád Pánieński y Wdowi przekłádáć, y owszem stan bezżeński y wdowi, iáko niesłuszny iáwnie gánić mieli y chćieć áby się koniecznie wszyscy żenili, y mniszy z mniszkámi: y mieli potwárzáć Kośćioł S. Powszechny, iákoby on uczył náuk Dyabelskich y małżeństwá ludźiom zákázował: Przetoż Zbáwićiel

S. Tymo

Math.

mus drauſtų: kokſái bûwo pirm to Iowiniônas heretikas, o nų Ewangelikai. Todrinaġ iżganîtoies mûſų, ġadindamas ir tûs ir kitųs kłaioiimus tiektái tą kartą ąnt ſwodbos têikes bût' O mergâwimą teip pâgerbe, ir numiłeio, iog ir patis ių iżtiſsą arba ciełą yſzłâyke, ir mótiną ſáwą miełaię noreio turét ámżina merga, ir Jóſephą S. tikétą téwą ſawą tęypaiau mergîſteie ir cziſtâtoie aprįko, ir gęréus kayṗ kití Dâktoraî ráſzo, iżġ tos ſwôdbos tikrái Jóną S. iauniki páſzauke, idąnt' apłáidęs mótęrį kurios dábar nepażino mergîſtoie ir cziſtâtoie Wieſzpatį ſakiotų. Todrįnaġ idânt niekas neriklótųs, paſsakiſsimę prieg tos Ewangelios ſzwęntos ſwêiką ir tieſós pamókſłą ape moteriſte, pagál raſztá ſzwęntą (69).

nef. 2. at. 19. br. 13. I. Ira tad moteriſte łûmas ſzwęntas pirmiaus nûg patieś Diewo Rôiuię, dabar pirm' prażęngimo, del' bęndrós pâſzałpos ir palįkſminimo, ir del prawayſsimo giminės żmonių įſtatîtas, ir potam. nauiame zôkane nûg paties Wieſzpaties Chriſtaus patwirtintas. Teip iog Pówiłas S. biło: Pagęrbtá yrá motęriſte wiſſûſę dáyktûſę, ir pâtałás ne pateptas: ſwętimmôtęrius, ir pałaydunús W. Diewas ſûdis. Wienókiġ nórint łûmas węduſiu ir tekéiuſiu gęras yra: bęt' gęręſnis nęwędzių naſzlų ir mergų. Kaip' táſiauġ Pówiłás płáczéy râſzo: kurſái tieġ, yra bę môtęres, te ne ïeſzkai môteres. Ir wel. Kas dûſt vż wîro dûktęrį ſáwą, gęrei dáro, bet' kas ne dûſt, ir łâiko ią cziſtâtoię geręus dâro. rint. 7. Ir ape naſzłás biło: Joġ łáymęſnes bus, iei teip' patektų.

Bet; idąnt żinótumbim' kame tikrôii moteriſte vżgúli, ir kam', o kayṗ dêra, o kayṗ nêderá. Tûrime żinót Joġ moteriſte nêſt niekas kito, tiektái patôgus, ir padôrus ſugłáudimas wieno wîro ſu wîena zmôna. O taſsi ſugłaudimas arba riſzis áuga iżġ nudawimo paties ſawęs

nász zábiegaiąc y tym drugim błędom, iedno ten raz ná godźiech być ráczył. A pánieństwo ták ucźćił, y umiłował, że y sam ie zupełnie záchował y matkę swą miłą chćiał mieć wieczną Panną, y Józephá S. domnimánego oycá swego, tákże w pánieństwie y w czystośći obrał: y owszem iáko niektorzy Doktorowie piszą, z tych god właśnie Janá S. oblubienńicá powołał, áby opuśćiwszy żonę ktorey ieszcże nieznał, w pánieństwie á w czystośći Páná náśládował. Przetoż aby się nikt nie mylił, powiemy przy tey Ewángeliey S. zdrową á prawdźiwą náukę o małżeństwie, wedle pismá swiętego.

Iest tedy Małżeństwo stán S. naprzod od sámego Bogá w Ráiu, ieszcże przed zgrzeszeniem, dla spolney pomocy y poćiechy, y dla, rozmnożenia rodźáiu ludzkiego ustáwiony, y potym w nowym zakonie od sámego Páná Chrystusá potwirdzony. Ták iż iáko Páweł S. mowi: Poczćiwe iest małżeństwo we wszech rzecżách, y łoże niezmázáne: a cudzołożniki lepák y nierządniki P. Bog sądźić będźie. Wszákże ácż stan Małżeński dobry iest, ále lepszy bezmałżeński, wdowi, y pánieński. Jáko tenże Páwel szyroce wywodźi: kto práwi iest bez żony, niech nie szuka żony. Y zásię: kto dáie w małżeństwo pánnę swą, dobrze czyni: ále kto nie dáie, á záchowa się w czystośći lepiey czyni. Y o wdowách mowi: Ze błogosławieńsze będą, iesli ták zostáną bez małżeństwá.

I Genes. 2. Mathaei. 19. Hebr. 13. 1. Cor. 7.

Ale ábysmy wiedźieli, w czym práwe małżeństwo należy, y komu, á iáko się godźi, á iáko niegodźi. Co jest małżeństwo. Mamy wiedźieć: Iż małżeństwo nie iest nic inszego, iedno słuszne, á porządne, á nie rożdźielne złączenie, iednego mężá z iedną białą głową. A to (80) złączenie álbo związká

antřám' arba ântrai: per tûs, arba tiemus lîgus żodzius: Aſz tawé imú vż ſáwą móteri. Aſz tawé imu' vż ſáwą wîrą. Neś tûiau kaip tatai ſtôſis iau yra tikrá moterîſte, norint noteitų́ ſugûldimop: kur tiektai priéis żódzei tikroio. Piemenies árba kîto kúnigo, kuriam iiſái pêrłaidzia. ko padôrei moterîſteſp Concillium S. Tridentino priwâło. Bet kad ſaw teip ſú żadas ant' atęiſenczio mêto. ſu lúbiiu, iog tawę paimſiu, ir áſz tawe: tad' tatái dábar neęſt moterîſte, bet ſulúbiiimas.

Antra ſakiau iog moterîſte yrá padôrus ſugłaudimas, o tatái todriń, idánt ių atſkircza nûg niepadôraus ſuiųgimo, kokes yrá tarp ſwetimmoterių́, ir pałaydûnų żmoniu, kuriûs W. Diewas tuř
Hebr. 13. ſûdit ir korôt.

Tręczia, iog moterîſtę yra ſugłaudimas wieno wîro ſu wiena żmona. Tatai prieſz daugmotęriſte bediewe. Nes' idą̂nt. wiená móte turétų du arba daugęſń wîrų, tatái yrá prieſz pátį prigimima. Todrinág to niekad' wieſzpats Diewas nęliepe. Wel idą̂nt' wienas wiras turétų dwi môteri arbá daugiaſń, nórint to nękurięmus Diewás pêrłaido ſęnamę zôkonę, del' prawiſſimo żmonių.

Bet' nauiamę zôkonę niekú budú: kadą́g ir tatái yra prieſz prigimimą motęrîſtes, o daugęus iż tos ſzalies, iog yr ſakrâmęntų́, tatái ir źękłu anó ſugłaudimo kurį tuř Wieſzpatis Chriſtus ſu wiena S. bażnîczia ſawą́ie kaip' ſu wiena apżiedûtinę ſawą. Nes teip' ii w. Chriſtus ape tatai bîło. Iog W. Diewas ant prâdżios Rôiuię ſugłaude wieną wîrą, ſu wieną tiektai żmôna nórint iam' ių ir daugęſń gałéio padarit. Ir târe dábar ant'to. Iog bus du wienamę kûnę. Du bîło ne tris. ney kę-
Mat. 19. turi. Tatái wel dabárg W. Chriſtus pa-
Marći. 10. twirtino. Nes' iey iiſſai ſawamę żôkonę nepriłáidżia apłaidus mótęri, nórint ir del

rośćie z oddánia samego siebie drugiemu álbo drugiey: przez te álbo tym podobne słowá: Ia ćiebie biorę zá swą żonę: Ja ćiebie zá swego małżonká. Bo skoro się to stánie, iuż iest prawdźiwe małżeństwo, choćiaby dobrze nie przyszło do pokłádźin: gdźie iedno przystąpią słowá własnego pásterzá álbo inszego kápłaná, ktoremu on dozwoli: czego słusznie od máłżeństwá Concilium S. Trydentskie potrzebuie. Ale gdy ták sobie przyrze- Czytaj
káią ná przyszły cżás: ślubuię, że ćię chi
poymę y ia ćiebie: tedy to ieszcże nie de
iest małżeństwo, ále ślub.

Drugie powiedźiałem, iż małżeństwo iest słuszne złączenie, á to dla tego, ábym ie oddźielił od niesłusznego złączenia, iákie iest miedzy cudzołożnikámi y nierządnymi ludźmi, ktore P. Bog ma Heb
sądźić y káráć.

Trzećia. Iż malżeństwo iest złączenie Wielo
iednego mężá z iedną białą głową: To nie
przećiw wielożeństwu niezbożnemu. Abowiem żeby iedná żoná miáłá dwu álbo więcey mężow, to iest przećiw sámemu przyrodzeniu. Przetoż tego nigdy P. Bog niepozwolił. Zásię żeby ieden mąż miał dwie żenie álbo więcey, ácż tego niktorym Bog dopuszczał w stárym zakonie dla rozmnożenia ludu Bożego.

Ale w nowym zakonie żadną miárą: gdyż y to iest przećiw przyrodzeniu małżeństwá: á zwłaszczá z tey strony, że iest sákrámentem, to iest znákiem ónego złączenia ktore ma Pan Chrystus z ied- Math
nym ś. Kośćiołem swoim, iáko z iedyną Marc
oblubienicą swoią. Bo ták y P. Chrystus o tym mowi: Iż P. Bog ná początku w Ráiu złączył iednego mężá z iedną tylko białą głową, choćia mu ich y więcey
mogł stworzyć. Y rzekł ieszcże nad to: Ibidem
Iż będą dwoie w iednym ćiele. Dwoie mowi, nie troie, áni cżworo. Co też dopieroż P. Chrystus potwirdźił. Bo ieślić ten w swym zakonie niedopuszcza, opuś-

padôrios prieżaſties (kayp' del' ios ſwętimwîrawimo) kitós ſaw paimi kaip' żôtaġ iżgîrſime, tadą̇ġ toli maźęus priłâidźia turė́t dwi arba trįs draugie.

Ketwirta biłâu. Joġ moteres paemimas, yr nepêrſkirtinas ſugłaudimas: tatai yrá tokſai ſuriſzimas, kurio niekas kitas, tiektái mirímas iſżriſt ne gál. Nes' kur yra tieſus paemimas môteres, tad' nórint iûs pêrſkirtų, del' padôrios prieżáſties, tad' tacżiau patęka ąnſai ſuriſzimas ioġ nei wîras kółai mote giwá, ne gal turė́t kitós, nei móte kito wîro, kółai gîwas bus ąnſai pirmaſis. Nes' teip' W. Chriſtus biło. Joġ kuriûs Diewas ſuriſzo tų zmôgus teneiſzriſz. Jr kitoię
L. 19. wietoie. Kas nórint apłais mótęri ſáwą,
k. 10. o kitą paims daro ią ſwetimwîrę. O iei móte apłáis wîrą ſáwą (70) ir nutekés vż kito, tad ſwetimpatałauia. Teipóġ ir Pôwiłas S. Tiemus kurįe yrá wėdę lïepia, ne aſz, bet' Wieſzpatis, idą̇nt' móte nopłeiſtų wîro, o iei iį apłeis, tad' be wîro totliektiś, arba ſu wîru ſawûiiu tę ſuligſt. Tódrînaġ pâpeiktas yra kłaioiimas ir apiakimas ſzios kartos Ewangelikų, kurie wîramus pêrłaidżia węſt kitą mótęri. pirmą pamętús, nórint ir driń ſweátimwiràwimo. Nes' iiemus tai nieko ne padė́ſt ioġ W. Chriſtus táre Matthéuſziep: kurſai nórint pamés mótęrį ſawą, tiektái drin' ſwętimwîrawimo, o kitą paims taſſai ſwętimmoteráuia. Nes' tatái ne teip iſzmánoś: idą̇nt' taſsái kuris' mótęrį ſawą pamétes del' ſwętimwîrawimo, gałė́tu kitą wêsi. Bet' teip': ioġ ięi kás pâmęta móterį ſawa (iſzêmus del' ſwętimwîrawimo) taſſai nudę́ſtiś: ir kurſai pamętes pirmą (nórint ir del' ſwętimwîrawimo) węs ſaw kitą, taſſái teipaiaġ ſwetimmotęrauia, kaip' ir ąnſai kuris wes io pâmęstą. Iźġ kuṙ ſzwieſús dáiktas yrá, ioġ wîro ir móteriſzko parė́dnas ſuiugimas, niekad negál bût pêrſkirtas, net ik

ćiwszy żonę, choćia y dla słuszney przyczyny, (iako dla iey cudzołostwá) drugiey sobie poiąc, iáko wnet usłyszymy: tedyć dáleko mniey dopuszcża mieć dwie álbo trzy pospołu.

Małżeństwo węzeł nierozdzielny.

Cżwarte mowię: Iż małżeństwo iest nierożdźielne złącżenie: to iest táka związká, ktorey nikt inszy iedno śmierć rozwiązáć niemoże. Bo gdźie iest prawdźiwe máłżeństwo tedy chodźby ie rozwie (81) dźiono, dla słuszney przycżyny: tedy przećię trwa oná związká: że áni mąż pokiey żoná żywá, niemoże mieć inszey, áni żoná inszego męza, poki żyw on pierwszy. Bo ták Pan Chrystus mowi: Iż ktore Bog złącżył, tych człowiek niechay nie rozłącża. Y ná drugim mieyscu: Ktokolwiek opuśći żonę swą, á inszą poymie, cudzołostwá się nád nią dopuszcżá. A iesli żoná opuśći męża swego, a poydźie zá drugiego, tedy cudzołoży. Tákże y Páweł S. Tym ktorzy są w małżeństwie roskazuię nie ia, ale Pan, áby żona nie opuszcżáłá mężá: co iesli go opuśći, tedy niechaý bez mężá zostánie, ábo się nięch z mężem swym poiedna.

Mathaei 19. Marci 10. Lucae 16.

Math. 5. I. Cor. 7. Roman. 7.

Przetoż hániebny iest błąd y ślepotá dźisieyszych Ewányelikow, ktorzy mężom dopuszcżaią poiąć inszą żonę, pierwszą opuśćiwszy choćiáż y dla cudzołostwá. Bo im to nic nie pomaga, iż P. Chrystus rzekł u Mátheuszá. Ktokolwiek opuśći żonę swą, chybá dla cudzołostwá, á drugą poymie, ten cudzołoży: y ktory poymie opuszcżoną, takież cudzołoży. Bo się to nie ták rozumie, żeby ten ktory żonę swą opuśći dla cudzołostwá mogł sobie drugą poiąc. Ale ták: iż kto opuszczá żonę swą (chybá dla cudzołostwá) ten grzeszy: y ktory opuśćiwszy pierwszą (choćiaż y dla cudzołostwá) poymie sobie drugą, ten też cudzołoży, iáko y on, ktory przymie od niego upuszcżoną. Skąd iásna rzecż, że małżeństwo porządnie złącżone, nigdy niemoże być rozłącżone,

Ewangelikowie po żydowsku, opuściwszy iednę, poimuią sobie drugą.

Vide Coru. Jansenium in Cap. Mat. 19.

Corint. 7. Rom. 7. numirſztąnt wieno iżg wirmoterių. Kaip ir Pówiłas S. biło. Iog moteriſzke yrá pririſzta żôkonop moterîſtes (kołai giwas yra wîras ios).

Pękta tariau, iog motęrîſte yra parednas ſuiųgimas, o tatái driń' to. Iog tułos yra perſônos, kurios ſu ſawimi negal weſtis, nei tekêtis. kayp waykái pirm ketwirtųlieku metų wiriſzkůſia: o móteriſzkůſia pirm ąntrųliekų: kaip ârtimas ſų ârtimą, ik ketwirtâm kelii iſzêmus del dides kokios prieżaſties, perłaiſtų tatáy piemû bażniczios ś. wiſsatimes, káip perłaidzia karâlumus, arba kunigaikſzczemus, ir didiems ſtónamus del ſuderinimo ir pakâiaus wiſsos krikſzcżioniſtes. Teipog, kurie W. Diêwuy kûnus ſawús âpżadeiimu cżiſtâtos paſzwęntę: kaip minikái, ir miniſzkos, kunîgai ir kiti, tie wel wêſtis negal, lîgei kaip ir ſzitie kurie tuř pirm kitą moteri, arba kitą wîrą. Nes teipaiag ir tie addawę iau kûnus ſawús W. Diewuy, o kaip tuř iûs addûť kitam żmôgui! Nes iei taſsái kuris pamêtes pirmą moteri, paims ſaw kitą, ſwetimmoteriu yra. Kaipog toli dideſnis ſwetimmoterâwimas ir ſzwentwagiſte yra, apłáidus Diewa ir ablubeniką dągųieii, paimt ſau kitą.

Teipog żmôgus krikſzcżionis, ne tuř weſtis nei teketis ſu żmôňemis kitos wieros, kaip ſu Zydais, ſu pâhonimis; ſu heretikais, del triių prieżaſtų. Pirm iog tarp iżtikimo, o ne iſztikimo moterîſte arba ne eſt ſakramęntu: arba iei eſt tad tâcżiau tokiemus W. Diewas ne dûst małones, nei pałáiminimo ſáwo: pâſkui ko eit, jog tokioi giwatoiá niekad ſudereiimas ir meyłe tikroii ne gal bût.

Antra: iog tatai yra prieſz didżiauſia giarą moterîſtes. s. tatái yra wayſių, kuri gimdîtoiei tikrame tikéiime, tuř vżaugint ąnt gąrbes Díewo. Ko padarit negal ieig

aż do śmierći iednego z małżonkow. Jáko y Páweł S. mowi: Iż niewiástá przywiązána iest do zakonu (małżeńskiego) pokiey żyw iest mąż iey. I. Co[r.] Rom.

Piąte rzkłem, że małżeństwo iest porządne złączenie, á to dla tego. Iż siłá iest person, ktore z sobą nie mogą być złączone: iáko dźieći przed sześćiąnaśćie lat w mężczyznách: á w biáłych głowách przed dwunaśćie: iáko krewni z krewnemi żony swey pierwszey, y żona z krewnemi mężá swego pierwszego, tákież aż do czwartego stopniá: chybáby dla wielkiey iákiey przyczyny, dozwolił tego Pastyrz Kośćiołá S. Powszechnego: iáko więc dozwala Krolom, álbo Książętom y wielkim stanom, dla poiednánia, y dla pokoiu wszystkiego krześćijáństwá. Tákże ktorzy P. Bogu ćiáłá swe ślubem czystośći poświęćili: iáko mniszy, mniszki, księża, y inni, ći też w małżeństwo wstępowáć niemogą, rownie iáko y ći ktorzy máią pierwey inszą żone, álbo (82) inszego mężá. Bo też y ći oddawszy iuż ciáłá swe P. Bogu, á iáko ie máią oddáć inszemu człowiekowi? Bo iesli ten ktory opuśćiwszy pierwszą żonę, poymie sobie inszą, cudzołożý: Iákoż dáleko większe cudzołostwo y swiętokradztwo iest, opuśćiwszy Bogá y oblubieńca niebieskiego, poiąć sobie inszego?

Tákże człowiek krześćijański niema się łączyć małżeństwem z ludźmi inszey wiáry: Jáko z Zydy, z pogány, z heretyki dla trzech przyczyn: Naprzod, iż miedzy wiernym á niewiernym małżeństwo, álbo nie iest sákrámentem: álbo iesli iest tedy przećię takim Pan Bog nie dáie łáski áni błogosławieństwa swego: záczym idźie, że w tákim stadle nigdy zgodá y miłość prawdźiwá być nie może.

Druga: Iż to iest náprzećiw przedniey szemu dobru małżeństwá S. ktory iest płod, ktory rodźice w práwey wierze winni wychowáć ku chwale Bożey. Czego

âbeietas nebûs wienos ir tieſios wieros. Neś tėwas tęs ąnt ſawos wieros, O motina wel ąnt ſawos. Trêczia: ioġ tokie indûſtis inġ didį ſmûrtą paterioiimo wieros, ir atſtoiimo nûġ bażnîczios Diewo

Deut 7. ſue 13. al. 105. Kodriń W. Diewas ſmârkei Zydamus wżdraude, idąnt ne weſtųs nei tekėtus ſu pâhonimis: idąnt dukterės ſawos ne nudûtû vż ſunâus pâhonies, ir ſûnui ſawâm ne imtų dukterės Pâhonies vż moteri. Nes, tieg, iſżwęs ſûnų táwą, idąnt mane aplaiſtų, o daugiaſń tarnautų ſwetimmiemus Diewamus.

Bet tariſsi iog Pôwiłas ś. perłaidżia giwent wîrui iſztikimam ſu neiſztikima. Tieſsa: bet niekuř nełiepia, nei pêřłaidżia, idant yſztikimas turetu weſt ne iſzti-

Corint. 7. kimą, arba iiztikimá teket vż nę iſztikimo. Neś ięi perłaidźia iſztikimai perſónai, ne giwént ſu neyſztikima iei ne noretu: o kaipóġ tuř perłaiſt ſuwęnczewôtis, ſu ne iſztikimų arba neyſztikima? Neś koki ſą̂dora yra Chriſtaus ſų welinu.

orint 6. Dabókimeſiġ iau kuria ſzîrdźia wêſtis tuř żmónes: tikrai ne todrin' idą̂nt' pakâkintų ſawo kûnui, nes' kurie teip wêda ir têka, ioġ Wieſzpatį Diewą nûġ ſawęs ir nûġ ſzirdés ſawós ſzalin' âtmeta, idąnt geydulâmus ſawíemus (71) kûniſzkiemus tarnâutų, kaip kitas pêkus, kursái iſzmintįes ne tuř, ąnt' tokių tuř galibę welinu-

biæ. 6. wá. Bet' krikſzczioniſzkas źmôgus daugiauſei del trįų prieżastų wêſt tuř, del kurių wel wędimas ir tekéiimas nûġ Diewo yr įſtatįtas.

nes. 2. Pirm del będrós draugîſtes, ir páſzałpos. Nes teip W. Diewas biłoio: Ne giar yra żmôġui bût pacziam, padarîkime iam padeieią iam lîgų. Jr Adômas téipaiaġ biłóio. Moteriſzke kurią mań dawéy vż burſinįkę.

nes. 3. Antrá prieźaſtis, del wayśiaus. Nęs W. Diewas ſuwenczewôięs Adômą ſu

ucżynić nie mogą, iesliże oboie nie będa iedney, a prawdźiwey wiary. Bo oćiec będźie ćiągnął ná swą wiárę, á mátká też ná swą. Trzećia. Iż się tácy wdawáią w wielką niebespiecżność utrácenia wiáry, ý odstąpienia od Kośćiołá Bożego. Prze co P. Bog srodze Zydom zákázował, áby się nie łączyli małżeństwem z pogány: áby corki swey nie dawáli zá syná pogańskiego, áni synowi swemu nie bráli corki pogáńskiey zá żonę. Boć práwi, zwiedźie syná twego áby mię opuśćił, á więcey służił cudzym Bogom, ý rozgniewa się zápálczywość Páńska, y zgłádźi ćię prętko. Deuter 7. Iosue 23. Psalm. 105.

Ale rzecżesz iż Páweł S. dozwala mieszkáć małżonkowi wiernemu z niewiernym. Prawdá: ále nigdźiey nieroskázuie áni dozwala, áby wierny miáł poiąć niewierną, álbo wierna isć za niewiernego. Bo ieslić dozwala wierney personie niemieszkáć z niewierną iesli chce: á iákoż ma dozwolić złącżyć sie z niewiernym álbo z niewierną? Bo coż zá zgodá iest Chrystusá z cżártem?

Obácżmysz iuż ktorym umysłem w małżeństwo wstępowáć ludźie maią. Iśćieć nie dla tego, áby dosyć cżynili swey ćielesnośći: Bo ktorzy ták w małzeństwo wstępuia, że P. Bogá od siebie y od sercá swego ná stronę odkładáią, áby żądzam swym ćielesnym służyli, iáko insze bydło, ktore rozumu niema: nád tákimi ma moć dyabelstwo. Ale krześćijáński człowiek nawię-(83)cey dla trzech przycżyn w małżeństwo ma wstępowáć, dla ktorych też małżeństwo od Bogá iest ustáwione. Ktorym umysłem wstępowáć w małżeństwo. Tobiæ 6.

Naprzod dla spolnego towarzystwa, y pomocy. Bo ták P. Bog mowił: Nie iest dobrze człowiekowi być sámemu; ucżyńmy mu pomocnika iemu podobnego. Y Jádam takież mowił: Niewiástá ktorąś mi dał zá towárzyszkę. Druga przycżyná, dla płodu. Bo P. Bog złącżywszy Adáma Genes. 2. Genes. 3.

Ewa: pałaimino iiemus biłódamas: áugkite ir dáuginkiteś, ir papildikite żęmę. Genes. 1. ' Tręczia prieżaſtis (po pêrżęgimui) drin' wâiſto, idąnt żmôgus tů pigiaus nuwęġt gałėtų wiſſôkio nerêdo ir biaurîbes. Todrinaġ Pówiłas bîło: Joġ norint bųtų giar wirui ne palitét môtęriſzkes, bet del nuwęgímo biaurîbes, kiekwienas wîras te tuṙ ſáwą móterį, ir 1. Cor. 7. kiekwiená wírą ſawą. Ne bîło idąnt kiekwienas wiriſzkas weſtų moterį, arba kiekwiena żmoná tekétų vż wîro. Nes tůíaus tęnáiġ bîło. Joġ geriaus dâro taſſai, kuris ne nudůſt uż wîro mergôs ſawós, neġ taſsai kuris ią nudůſt. Bet bîło, idąnt kiekwienas, kurįs môterį iau wêdęs êſt, idąnt ſu ia gįwęntų, idąnt ios nopłaiſtų. Ką deklarawódamas toláus bîło eſſi pririſztas móteriesṗ, ne iieſzkokiġ pêrſkirimo, o iey be móteres eſsi, ne ieſzkokiġ móteres. Bet iau ape tai gana. Dabár iżġ Ewangelios pamatîkíme pamôkſłus nekuriůs, o daugéus kaip ſwódbą darit túrime.

II. Kwieſtas bů Iéſus W. ſwódboń, ſu mótina ſawá, ir ſu môkitineis ſawáis. Laimi ſwodba, kurioié ſzitokie ſweczei pirmą wîetą tuṙ. Beṫ nų bijąus, ioġ mûſu ſwodboſia łabai dażnai patís wêlinas pirmą wietą tuṙ. Néſsą kaiṗ teń Chriſtus turi turét wiêtą, kur niekas krikſzczioniſzkai ne wêikias! kur ner pagęrbimo, nei báimes Diewo! Kur wiſsi prabągái wieſzpatáuię łápumas ir pómpa węliniſzká, apſiriimas, girtâwimas, paſſiłaidimas! Kaip. ten' tuṙ bût wietá Mariei mêrgai cziſzcžiauſei: mergai gédįgiauſiai, kur biaurios ir dargios kâłbos ir gieſmes ir weikałái, ir łaigimai arba tancius yra tûli.

Ant' to kwieſstas bů W. Iéſus Chriſtus ąnt ſwódbos ir su mótina ſawá miełąie, ir ſu mokitinieis ſawáis, idąnt mus iſzmókitų tů pawáizdu, iog moterîſtes arba wędímai ir tękeiimai ne pakampe-

z Ewą, błogosłáwił im mowiąc. Rosććie á mnożćie się, y nápełniayćie źiemię. Trzećia przyczyna, (po zgrzeszeniu) dla Genes. 1 lekárstwá, áby się człowiek tem łácniey ustrzedz mogł wszelkiego nierządu y nieczystośći. Przetoż Páweł mówi: Iż ácżćiby dobrze mężowi nie tykáć się nie- 1. Cor. 7 wiásty, ále dla ustrzczenia się nieczystośći, káżdy małżonek niechay ma żonę swą, y káżda męża swego. Nie mowi, áby káżdy męszczyzná poiął żonę, ábo káżda biała głowá szłá zá mąż. Bo wnet támże radźi: Iż kto iest bez żony, niech nieszuka żony. A iż lepiey czyni ten, ktory nie dáie źa mąż pánny swey, niżli ten co ią dáie. Ale mowi: áby każdy ktory iuż żonę poiął, áby z nią obcował, áby iey nie opuszczał. Co declaruiąc dáley mowi. Jesteś przywiązan do żony, nieszukayże rozwodu, á iesliś bez żony, nieszukayże żony. Ale o tym dosyć. Teraz ż Ewángeliey obacżmy náuki niektore á zwłaszcżá iáko gody sprawowáć mamy.

Wezwan iest P. Iesus ná gody, z II. mátką swoią y ze zwolenniki swemi. Szczęśliwe gody, ná ktorych tácy gośćie pierwsze mieysce máią. Ale dźiś boię się, że ná nászych godźiech bárzo często sam dyabeł pierwsze mieysce miewa. Bo iáko tám Chrystus ma mieć mieysce, gdźie się nie po krześćijáńsku nie dźieie? gdźie niemász uczćiwośći, nie mász boiáźni Bożey? gdźie wszytkie zbytki pánuią, Tobiae pychá y pompá dyabelska, obżárstwo, pijáństwo, wszetecżeństwo? Iáko tam może być mieysce Máriey, pánnie naczystszey, pánnie nawstydliwszey, gdźie plugáwe, á wszeteczne mowy y pieśni y spráwy, y tańce zbyteczne obfituią?

Nad to wezwan iest P. Chrystus ná Małżeń. maią by wne. gody y z mátką swą miłą, y z uczniámi swymi, áby nas náuczył tym przykładem że małżeństwá niepokątnie, á nie potáiemnie, ále iáwnie, á iáśnie z wolą rodźi-

mís, ir ne ſłapté, bęt áiſzkiei ir ſzwieſiai ſu walá gimditoių prieg dáugio lûditoių, o daugiauſiái bažniczioię prieg ſawiſzkio piemenés tuř bût darîti. Nes kitaip ne gal bût tikri ir tobulí.

Conci-ridenum.

Ir netękąnt wîno, ture môtina Wieſzpaties Iéſaus ſunáuſp ſawóp wînó ne tuř. Czę parôdeś kaip mergá ſzwencžiauſia yrá ižtieſos mótîna meyłaſzirdûmo, ir kaip yrá greitá ąnt apweizdeiimo ſwetimû netekímû, ir ąnt įſtóiimo ſunáuſp ſawóp miełop. Nes wéikęi kaip Wieſzpatis Chriſtus pradéio vrêdą ſawą, môkimô ir ſâkimo žodžio Diewo, toiaus wel ii pradêio urêdą ſawą weykt, tatái yra įſtodinetis vž žmonių priwâlimus. Ir dabokis kokį intikeiimą turéio, iog nórint dábar búwo Wieſzpatis Christus ne wieno zękło nepadâres, o wienók ne maz ne abęiôio, iog tatái padarit gałéio. Ant' gâło koki łągwumą ir pagerbimą rôdžia ſunauſp ſawóp, jog łabái trumpáis žodžeis priwalimą tiektai rôdžia, o nieko toláus ne praſzo, bet' wis' padûſt wálai ir apwezdeiimui io: tacžiaus nieko ne abęiodáma, iog tatái padárit turêio, Teipóg wel ir męs túrime weikt prâſzimûſia mûſų, o daugiaus ape ſzio paſaulo daiktus: ne vžmęſt Wieſzpatį meto ney wietoś ney (72) bûdo ſawós páſzáłpos, bet' paródęs iam ſawûs rêikałus padût wis waláį, małônei ir apweizdeiimui io, nieko tame ne abeiodamas, iog iis pagaléi galîbęs ir geribes ſawós, padaris tai wiſsá kas bus ſu dideſne garbé ir laupſé io, ir ſu mûsų iżgânimu.

Bet' kodrįnaġ W. Chriſtus iei ſziurkſzcziokái atſâke? Ką aſz turiu ſu tawím motęriſzkę! dábar notêio mętas mânas. Ne todrînaġ tatái padâre, idąnt' ii kokia pikta ſzirdzia geiſtų praſowo anó, drin kokios garbés ir ſzłówes ſawós: nei wel tódrin, idąnt' ios Chriſtus Wieſzpatis didei ne miłétų, ir ne gerptų ios taſſai, kuris' weſſiemus ſunúmus gimditoius gar-

cow przy wielu swiátkách, á zwłaszczá w kośćiele, (84) przy swym własnym pásterzu, máią być spráwowáne. Bo ináksze ważne być nie mogą.

Vide Conci. Trident.

A gdy niestawáło winá, rzekła mátká P. Jesusowá do syna swego: Winá niemáią. Tu się okazáło, iáko pánná náświętsza iest prawdźiwie mátką miłosierdźia, y iáko iest prętka ná opátrzenie cudzych niedostátkow, y ná przyczynienie się do Syná swego miłego. Bo wnet skoro P. Chrystus zácżął urząd swoy, náucżánia y przepowiádánia słowá Bożego, wnet też oná poczęłá urząd swoy spráwowáć, to iest przycżyniáć się za ludzkie niedostátki. A obácż iáką wiárę miáłá, że choćia ieszcże był Pan Chrystus cudu żadnego nieucżynił, á wżdy nic nie wątpiłá, że to uczynić mogł. Naostátek iáką skromność y ucżćiwość okázuie ku Synowi swemu, że kroćiuchnemi słowy potrzebę tylko oznáymuie, á nic się dáley nie nápiera, ále wszytko porucża woliey, y opátrzności iego: przećię nic nie wątpiąc, że to ucżynić miał. Tákći się y my spráwowáć mamy w prozbách nászych, á zwłaszczá o docżesne rzeczy: niezámierzáć pánu czásu ani mieyscá, áni obyczáiu swego wspomożenia, ále przełożywszy mu swe potrzeby, porucżáć wszytko woliey, łásce y opátrzności iego nie w tym niewiątpiąc, że on wedle możności y dobroći swoiey, uczyni to wszytko, co będźie z więtszą cżćią y chwałą iego, y z nászym zbáwieniem.

P. Mariey miłosierdzie.

Wiara.

Ucżćiwość.

Ale cżemuz iey P. Chrystus przyostrzym odpowiedźiał? Co ia mam z tobą niewiásto? ieszcże nie przyszłá godźiná moiá? Nie dla tegoć to uczynił żeby, oná iákim złym umysłem żądáłá cudu onego, dla iákiey czći y chwały swoiey: áni też dla tego, żeby iey P. Chrystus wielce nie miłowáł, y niecżćił, iey ten ktory wszytkim synom rodźice swe we sźći mieć ros-

Przecż P. Chrystus tak matce odpowiedźiał.

beie turét lïepe, bet' idąnt parôditų, iôġ iiſsái ne pagal' nórą artimibes nei genczių vrêdą ſáwą weike, bet, del' garbés ir laupſes téwo ſáwo dąguiięo.

Lucæ 11. Todrinaġ ir kur kitur tamę mótinos ir gęczių ſawų kaip' butų pažint ne noréio. Kaip' antái kad' motęriſzke biłóio: Pagirtas yr' iſcius, kuris tawę neſzioio, ir krutįs kurias tu žindai. Tád, atſâke. Ir łabái pagirti kúrie kłâuſo žódžio Diewo ir ſergt ių. Ir kitúr kad' iam' paſſâke. Ioġ ſzi- Matth. 12. tái mótina táwa, ir brólei tawi ſtôwi ôrę ieſzkodami tawęs, iis' teip' atſâke: O kurîġ yrá mótina, ir brôlei mani? Ir ižtieſęs ranką mókitiniump ſawúmp táre. Szitái mótina manóii, ir brôlęi maníeii. Nes' kuris nórint daris wâlą Téwo mâno, kurſái yra dąguię, taſsái yra brôlu ir ſęſęrimí ir mótina manąic. Antra idąnt' parôditų ioġ ne ižġ mótinos éme galîbę dârimo praięwų, bet iżg anó iżg kurio pirm ąmžiu vžgime, tatái yra, iżg Diewo Téwo prieſz nauiakrikſzcžius. Nórint ir teip Ioan. 1. tieſiogiei yſzmanitis gal'. Kas mań ir taw motęriſzkie top iog ne tur wîno? Dabar nótęio mętas mânas, iog dabar newiſsi žino ape ſzitą ſtokoiimą.

Pâſkui tatai kâip girdeiome, tare mótina Wieſzpaties tump kúrie tarnâwo: ką nórint iumus taris, tatái darîkitę, nę abéiodamá iog ios prâſzimas dówanai ne turêio bût. Ir mus môkidama, kaip turime darit: norimegu idąnt mâłdos ſzwęntûių vž mus, naudįgos Diewięp butų'. Tęiag W. Chriſtus kaip girdêiote, pérmaine anús ſzeſzis rîkús wądenio, inġ wîną łabái gęrą, ir parôde tû praiewû gârbę ſáwą, iog ių yra taſsai, kuris winiczias łaiſto, ir ąnt kiékwienų mêtų litaus wąndenį per ſzâknį wino liemęnés pêrmaino inġ wina'. Ir intikéio inġ ių mokitinei io. Ir tatáig yra gâłas ir pâdaras wiſsų ſtebuklų Wieſzpaties.

kazał, ále áby okazał iż on nie kwoliey krewkośći áni prziiáćiołom urząd swoy spráwował, ále szczyrze dla cżći á chwały Oycá swego niebieskiego.

Przetoż y gdźie indźiey w tey mierze mátki i przijaćioł swych iákoby znáć niechćiał. Iako ono gdy niewiástá mowiłá. Błogosłáwiony żywot ktory ćiebie Lucae 11 nosił, y piersi ktorycheś pożywał. Tedy odpowiedźiał: Y owszem błogosłáwieni ktorzy słucháią słowá Bożego y strzegą go. Y indźie gdy mu powiedźiano: Iż oto mátká twoiá y bráćia stoią przed domem (85) szukáiąc cię: on ták odpowiedźiał: A ktorasz iest mátká moiá y bráćiá moi? I wyćiągnąwszy rękę ná ucznie swe rzekł: Oto mátká moiá y bráciá moi. Bo ktory kolwiek bedźie cżynił wolą Oycá mego ktory iest w niebie, ten iest brátem, y siostrą, y mátką moią. Druga áby oka- Ioan. 1 zał, iż nie z mátki wźiął moc cżynienia cudow, ále z onego z ktorego się przed wieki národźił, to iest, z Bogá Oycá; náprzećiw nowokrżczeńcom. Acż y ták po prostu rozumieć się może: Co mnie y tobie, niewiásto do tego, że niemáią winá? Ieszcże nie przyszłá godźiná moiá: Iż ieszcże nie wszyscy wiedzą o tym niedostátku.

Potym iákosmy słyszeli, rzekłá Mátká Páńska do tych co służyli, Cokolwiek ći wam rzecze, to czyncie. Nie nie wątpiąc że iey przycżyná prożna być niemiáłá; Y nas náucźáiąc iáko się mamy sprawowáć, chcemyli aby przyczyny świętych źa námi, ważne u Bogá były. Támże Pan Chrystus iákośćie słyszęli, przemienił onych wielkich sześć stągwi wody, w wino bárzo dobre; y okazał tym cudem chwałę swą, że on iest ten, ktory winnice polewa, y ná káżdy rok dżdżową wodę przez korzeń winney máćice przemienia w wino. Y uwierzyli weń uczniowie iego. A toć iest koniec y skutek wszytkich cudow Páńskich.

Bet' cże girtůkłes yſzkâlbiu iieſzko nůdemenus ſawômus, ir tieſziies iżg tos Ewangelios: Pirmiaus iog cże ģirdi, iog wîno ne teko; Tatâi, tieg, pażint iog ir tie gęrâi gêre'. Antrâ íog paraſzîta: Ir kad paſigers, tad' płakeſnį wîną piła. Tatâi tieg, nę dabár żmónes nuſigiaria. Trecżia, iog patis Chriſtus padâre iżg wąndęnio teip daug wîno łabai gęro ne del ko kito, tiektâi idąnt gęrtų.

Ant' to atſakâu: iog wîno ne tęko: ner' czę żękło girtîbes, arbâ prâbągo kokio, kuris prieg Wieſzpatį ſánczíam', ne gałéio bût. Bet' yra żękłas grinumo tų żmonių. Jr wel tatâi iau bů teip' W. Dîewas prażwelgt ir padarît teikęs, idánt' butų wietá atêiſiąncziam' praiôwui. Ant' ąntro ką biło iog iau ſęnéi żmónes gîrtůię; atſakâu, iog wel ſęnęi żmónes pękłon' kayp' lietús krînta: o nôri wel ir tu ſu ięis? Jr weł tatâi ne wieſzpaties żôdżęi yra, bet' anó wêdżio, arbą wîręſnío ſwôdboię, kurſâi biło ape ſwietiſzkus budús, kokių męs ne túrime darit. Ant' paſkucziauſio biłâu. Teip' yra iog Wieſzpatis Chriſtus todrin wîną padâre, idąnt' gęrtų, bet ne todrin, idąnt iû piktâi wartot turétų Jr todrinag ne biło: Pripilk praliek, bęt ſęmkitę ir nęſzkitę wîręuſiam idant iis dalîtų kiekwienâm pagal priwâlimą io, o pâłaiką nauiawędziamus ant pęno izdetų.

O teip tů te ne dągſtais girtůkłes, bet pamêtę piktůſius budús ſwietiſzkus, kurie tiesiogui inģ prapûltį węda: tęgiwen brůkanâi (**73**), o teiſei o diewo bâimeia ąnt to paſáulo: nórigu nuwęgt rûſtibes Diewo, ir nużúdimo ąmżino, ir intekt inģ gârbę karalîſtes dąguięios: kurioń mus įwietók Téwe wiſſagálįſis per Jeſų Chriſtų ſúnų táwą, O Wieſzpatį múſų. Amen.

Náprzećiw wymowkom pianicow.

Ale tu pijánice obmowek szukáią grzechom swoim, y ćieszą się z tey Ewángeliey. Naprzod że tu słyszą iż winá nie stawáło. Toć, práwi, źnáć, że y ći dobrze pili. Drugie. Iż nápisano: A gdy się popiją, tedy podleyszego winá nálewáią. Toć się práwi nie dopiero ludźie upijaia. Trzećie. Iż sam P. Chrystus náczynił z wody ták wiele winá bárzo dobrego, nio przeco inszego iedno áby pili.

Odpowiedź na nie.

Ná to odpowiádam: Iż winá nie dostáło, nie jest ći to znák pijáństwá, ábo zbytku iákiego, ktory przy obecnośći Páńskiey być niemogł: Ale iest znák uboztwá tych ludźi: A też to iuż był ták P. Bog przeyrzeć y spráwić raczył, aby było mieysce przyszłemu cudowi. Ná drugie co mowią, iż się dawno ludźie vpijáią: odpowiádám, żeć też dawno ludźie do piekłá iako deszcż padáią, á chceż też ty z nimi? A też ći to nie są Páńskie słowá, ale onego żercy, álbo stárszego ná weselu, ktory mowi o świeckich obyczáiách, iákich się my trzymáć (**85**) niemamy. Ná ostátnie mowię: Tákći iest, iż P. Chrystus przeto wion vczynił áby pili, ále nie dla tego, áby się vpili, áby go źle vżywać mieli. Y przetoż nie mowi: Náley, rozley, ále czyrpayćie, á nośćie przełożonemu: aby on vdźielał każdemu wedle potrzeby iego, á ostátek nowym małżonkom na żywność záchował.

1. Cor. 6.

A ták niechay się tym nieszczycą pijánice, ále opuśćiwszy złe obyczáie świeckie, ktore prosto ná zátrácenie wiodą: niechay trzeźwie, a spráwiedliwie a pobożnie żiją na tym świećie: Chcąlibyc wolni gniewu Bożego, y potępienia wiecznego, á dostáć się do chwały krolestwá niebieskiego: ktorego nas domieśći Oycże wszechmogący, przez Iezusá Chrystusá syna twego á Paná nászego. Amen (**86**).

Paklidimus teip pataisik:
Lâksztas 1,31. *bat* skáitik vż *bet*.

Czę turi żinót iog teip' biaurei kâłba Kaunę, bûdinikai ir Witinnikai, kurie triełûie ſûdinas ir Witines ir kiti netikélei kurie wêrcze tókį ę inġ a kur kitûſſe miestûſſe biło: éik', nuéik', pęréik'. Czę iie biło: áik', nuáik', paráik', nuáias, paráias. Teipaiéu kur tuř biłót' bet', iie biło bat'. Jr kitų żôdżių daug yrá kuriûſſe e maino inġ a.

22,42, Jr dabôkis czę ioġ nórint Jónas S. ne búwo iżġ gimines Júda, bet' iż gimines Leui: ir nórint ne vżgime iżġ mergós bet' iż bobós, ir ne Bethleeme, bet' ant' kałniûſe Judos: ir nórint' ne iżġ Egipto búwo pawadintas, bet' iżġ giriós: Jr nórint' ne wiéno iżġ tų praiéwų ne dâre, kuriûs turéio Chriſtus darit', nei Nazaréniszkiu prâmintas: o wienók' iį Zydai didżéus aprįkinéie vż Meſsiôszių, o neġ Jesų. Teip' nu tikrâi dâro Herétikai, kurié atſtôię nûġ bażnîczios wiſſur eſſańczios. Teip' aiszkei ir ſzwieséi râſztûſſe S. iſzmolewôtą, ir ſôstą io tûłai praiéwais ir krâuiu teip dàugio Muczelniku paſtiprintos, be wéliię gandżéus Luterį Kalwîną ſakiót'. Apé kuriûs ir wiénos ſyllabos raſztę nê rąnda, ir kurié kaip' giwi praiéwo ne wiéno nê padâre êſt. Zinó ioġ Zydai gerâi, kaip raſzté bûdami mókiti kokiûs práiéwus turéio Chriſtus darit': Kur, kadà, ir kaip' turéio vżgimt. Nes' tái Herodui kłáuſęnczem' atſâkę êſt'. O wiénok' takczéu teip apwirſtąnczeis buwę êſt'. Joġ tái atmetę, praiewus Wieſzpatiés Chriſtaus welûkomus priraſzinêio, ir raſztú prieſz Christų wartôio, tarîdami, mes zókoną turime, o pagaléi zókoną mûſų kâłtas yrá mirimo. Nes' Sunumi Diéwo darés. Kamé ios ſzio âmżio Heretikai ſękioie. Nes ir żękłâi kuriûs Diêwas ir ik' ſzei diénai dâro ſawói bażnîczioi, welinâmus priraſzinéie: ir żôdżeis zokono, Zokoną io ſzwęta iżwartalóie.

22,50. Bet' kaipóġ tái ſudęres ką Jônas S. biło: ne êſmi aſz Eleôszius nei kurſâi iżġ Prânaſzų.

№ 8. Катехизисъ Мальхера Піеткевича* 1598 г.

* Т. е. Polaki z Litewskim Katechiſm Albo Krotkie w iedno mieyſce zebránie, wiáry y powinności Krešciańſkiey, z páſterſtwem Zborowym, y domowym, z Modlitwámi, Pſalmámi, ná cżešč á chwalę Panu Bogu, á Zborowi iego ku zbudowaniu, teraz nowo z pilnością wydany. Nakłádem Iego Mšci Pána Málcherà Pietkiewicżá, Piſarzá Ziemſkiego Wileńſkiego. W Wilnie, Drukował, Stániſław Wierzeyſki, Roku 598. Извлеченія изъ него напечатаны въ Архивѣ Ягича (т. XIII, стр. 557 сл.) и нами нѣкоторыя мѣста изъ нихъ перепечатаны какъ образцы, а въ 1903 г. провѣрены по оригиналу.

Modlitwa.

(Cc 36) Modlmy ſię Pánu Bogu náßemu, żeby tych dźiateczek krzeſt przez ſyná ſwego, Duchem ſwym świętym poświęćić raczył, mowiąc.

Wszechmogący wieczny Boże, miłośierny Oycźe, ktoryś nas przez iednorodzonego Syná twego, Páná náßego Iezuſa Chryſtuſa náucźył, ábyſmy ćię we wßéch náßych ſpráwách wzywali obiecałeś nas zawździ wyſłucháć, gdy w imie iego prośimy. Weyrzyß prośimy cię na to zgromádzenie cźeladki twey, ktora ná tę vſtáwę Syná twego, nà krzeſt święty pátrzy, y ná to plemię naße, ktoreſmy do krztu świętego w pośrzodek Zboru twego przynieśli, ktorego ſię ty Boże Oycże Bogiem być znaß y ktore Chryſtus Syn twoy Pan naß miły ſwoim przeięciem blogoſłáwień (Cc 46)-ſtwem vraczył. Chciey źe nás weſpołek ſplemieniem, náßym przez duchá twego świętego ták ſprawowáć, ábyſmy ſię w vſtáwicźnym zbáwiennym vznániu ćiebie y Syná twego y nas ſamych pomnaźali, źeby wßyſcy wyrozumieli, żeś ty iest prawdźiwie ná-

ßym y potomſtwá náßego Bogiem, ámyſmy też zplemieniem naßym lud twoy w Chryſtuśie Synie twoim miłym: przez ktorego ćię prośimy o łąskawy Oyczę naſz, żebyś te dźiateczki iuż w opiekę ſwoię przyiął, y one żebyś ſpráwował ku czći ku chwale świętey twoiey, y ku zbudowániu kośćiołá twego świętego, rodźicom też ich ku poćieße: Oczym nie wątpiemy, że to vczyniß Pánie Boże náß wßechmogący, ktory kroluieß z Synem twym, y z Duchem świętym ná wieki, Amen.

Małda.

(Cc 4) Melſkimes Ponuy Diewuy muſu, idąnt tu waykialu krikßtimą per ſunu ſawo, dwáſiá ſawo ßwenta paßwęſt teyktus biłodámi.

Wiſogalis ámźinas Diewe, miełáſirdiſtes tewe, kurſay mus per winnatigi ſunu táwo Poną muſu Iezuſą Chryſtuſą ißmokiey, idant mes táwe, wiſoſe muſu ſprowoſe táwęſp ßáuktumbim, ir źadeiey mus wiſad ißkłáuſit, kád wárdán io práßom. Zwiłkterek práßome tawe, ant to ſurinkimo ſieyminos táwo, kuri ant to iſtatimo ſunaus táwo, ant krikßtima ßwenta weyzdi, ir ant tos gimines muſu, kurią mes krikßtimop ßwentop widuri ſurinkima táwo atneſiem, kurio tu Diewe tewe Diewu but páziſti, ir kuriuos Chriſtus Sunus tawo Ponás muſu miełas, ſawo pri (Cc 5) emimu ir paßławinimu nutikrino. Teykiſig mus draugie ſu pleme muſu, per dwáſią táwo ßwentą teyp redit, idant mes ißgánitingáme dażnáme pážinime táwęs ir ſunaus táwo, ir muſu páćiu płatintumbimeſi, idant wiſi ißmánitu, kád tu eſi tikray muſu, ir pátámku muſu Diewu, o mes teypag ſu pleme muſu źmones táwo Chriſtuſiep ſunup táwo miełampe, per kuri táwe práßom, o meylingas tewe muſu, idánt tuos wáykus iau ing apweyzdeimą ſawo pri'imtumbey, ir anus idant reditumbey ant ćiaſties ir ant garbos ßwentos tawa, ir ant ſubudawoima báźnićios tawa ßwentos, gimditoiems teypag iu ant patiechos, ape ką neábeioiem, kád tát padáriſi Pone Diewe muſu wiſogalis, kurſay karaláwii ſu Sunum tawo ir ſu dwaſia ßwenta ant amźiu, Amen. (lc. p. 574—575).

Pſalmas 137. Ant to balſa,
O kaẏpa iłgáy mane Pone biedna.

(98) Kadá buwom ánt vpiu Bábilona, ſu werkſmu tęnay mineiom Syoną vżkabinę widuia ánt głuoſniu, ſawąſias Arſas linkſmibes muſu, ten mums tie kurie newalon vżwede, ánt Arſu mums ſawi źáiſti liepe.

Liepdámi mumus nu ius mumus źáiſkit, irgi gieſmełes Syoná giedokit, O mes giemus teypo ten átſakiem, káypo mes ćionay giedot turetum, gieſmełes ánás Poná Diewá muſu, żiámeia cionay ſwetimoy budámi.

O Ieruzálem Ieruzálem mieła, ár ćionay táwe vżumirßt turećia, weykiaus idant deſine mánogi, vżumirßtu źáyſła páioprâſtà, pirm te pridźiuk lieźuwis gomuriopi, neg áß turećia táwęs vżumirßti.

Id cionay tátáy máni wis ſutiktu, iey kitáip táy mánimp wietą turetu, kád turećia linkſmibę kitokią, perguldit ant Ieruzalem miełá, o Pone átmink ánt ſunu Edomſku, nes ßaukie ánt Ierozolimos mieſtu.

Sukulkit kulkit nete iżgi grunta, (99) bat weykiaus ſułáuks ſawo ſukulima, Dukte Babilona ne ápmulnay, nes pálaymus est tás koźnas tikray, kurs átáduos táw pagál dárbu pámſtą, vż tát ką dárey mumus iß ruſtibiu.

Paßłáwinimą tas áptures koźnás. Izráelaus gimineypi wiſada, kurſay ſugawęs iuos irgi ſukułs, ánt ſtiprioſios ák-

meningos wołos, bernelus táwus Bábilone ſmárkus, kad táwe ſutrins Diews po wiernu koioms. (l. c. p. 585).

Ape numućimą Pona Chriſtuſa.
Gieſme pirma.

Iezuſas Sunus Diewa, ißmintis tewa ſawa, teykies ćionay kientieti dela žmogaus grießna, nedeloy prieß mućimą Ponás łábáy werkie, ártinoſi welikos, ſmerties giſay łaukie.

Eie prieß gi vż mieſta, ciáſti iam padáre, neg práßoka trećioi dieną átſimáyne, Iudoſius Szkáriatos Pona (**160**) ſawa pardawe, vź trisdeſimts penigu zidámus ißdawe.

Cietwergie po wećiariey dáržie ſu ſawais buwo, Diewuy tewuy mełdeſi, id kubką áttolintu, po tris kartus práſidams, id aną átimtu, ant io walos łaydeſi, o kruwingay prákiáytawá.

Prißoka ant io zbráioy teip kaip ánta pikta, Iudoſius bućiawimu zdrodiia Poną ſawa, kaip nutwere gi židay, Petras Poná gindams, mećium kuri tureio, atkirta auſi Małchaus.

Turedam ſawo waloy, kunigumpi wede, wiją nákti wárgina, peſie, muſie, dráſkie, gimi ßwęta ſuſpiaude, ákis vžurißo, pláßtákomis mußdámi liepe prárákáuti.

Tęn pás vgni ſtowedams ſtroche buwo Petrás, pirm neg gáidis prágida, vżgines tris kártus, pirmą dienos hádiną Piłotopi weſtás, neteyſey ant io ſkundes wireſniey ir kunigay.

Sudit io ne noreio, nekáłtą regiedams, táre buk tás kráuias mums, ir muſu wáykámus, ſtułpopi gi pririſię płakti łábáy liepe, nelika ant io kuna wietos nekruwinos.

(**161**) Sunku wayniką kiełe Pons ant gáłwos ſawos, ápiiuokus, biáuribes, eia ir ant ſmerties, ćieſu ſießtos hádinos križium apſunkintas, iżgi mieſta giedingay ir ſmarkiey est weſtas.

Mieſcienkos Pona werkie, kad kiente be kałtes, táre ne werkiet mánęs, bátáig páćios ſawęs, buwa teip nuwárgintas, kad eyt negáłeio, Symonás eſt priwerſtas, id iam neßt pádetu.

Ant križiaus gi primuſię, kártu girkłą dawe, ant rubu burtás mete, káip pránáßáy rode, Ionuy eſti páſkirtá io motiná mieła, kádá io dwaſia ßwenta ſá kunu ſkireſi.

Dewintoie hádinoy Iezus ßaukie Heli, iß to źodźia iuokieſi židay prákieyktiei, Elioſiaus tás ßaukia, kád gi ißgánitu, ćia daboſim, ley ateys nu io ißgiałbetu.

Práßuko didžiu bałſu tewop ſopuluoſe, ey kam máne ápłáydey tokiuoſe wárguoſe, vż neprietelus wiſus tewą ſawo mełde, páłenkięs ſawa gałwą, dusią tuoy ißłáydá.

(**162**) Kad muſu giałbetoias anta križiaus mire, vżetama ir ſaułe Diewas narſą rode, del teip didzio ſmárkumá, kuri ant io dáre, tuogi ćieſu iß grábu kiełes daug ßwentu kunu.

Vżudangas bažnićios truka, wołos plißa, nekałtos Pona ſmerties lábáy tie gáyłeia, nes kád žiáme drebeia koks tęn buwa ſtrochas, tát Ratmiſtrás regiedams, ißpažina Diewa ſant.

Vżu tokiu ſtebukłu žmones páſižino, gáyłedámi ſmerties io, Ponuy gárbą dawe, potam wiens iß žałnieriu ßoną iam pradure, krauiey wánduo ißpłudo ant ißgánimá muſu.

Ißtekieio świetáſtis muſu ißgánima, kráuieys ſaways páßwente wiernuiu krikßtimą, nuog križiaus eſt nuimtas páwákares ćieſu, kád iau buwa numiręs giałbetoias muſu.

Iuozápás kurſay Poną wiſada ſekioia, grábe ſawam ißdeia neſang gi miłeia, o neg io ßwentą kuną grábáná indeio, pirmiaus mieli prietelus moſtimis pátepe.

(**163**) Dábokimes krikſcionis ką mums Pons padare, budams ámźins wießpatis ſunkibes prieme, wiſas kanćias kienteia del muſu grießnuiu, budams Ponas teyſiauſias kiente nuog piktuiu.

Kad tureſim pámirti, o ſu kunu ſkirtis, teykis Pon duſias muſu rankoſn ſawoſn imti, Chriſte del tawo kancios, kuna ſawo mukos, mus wiſus teikis priimt karalisten dangaus.

•

Giesmes ápe piłną żodźia Diewa kłáuſimą, ápe ápßwietimą io, prieg iam buwimą, ir vż gi dekáwoimą.
Gieſme antra.

Wiſi Brolcy ir Seſers giedokim, źodźius Diewo ſu ſawim wártokim, bukim wdecni dowánay tay, nuog Christaus mums dowánotay, kuria teykieys mus numiłeti, kád noretu żmogus pážinti, iß ko ſtoios átminti.

Tiektay ne żodżiu páciu weyzde || (**186**) kim, batáig pámokſłu iuoſe dabokim, nes ne kurie żodżiu kłauſa, Ponuy naudą giárą wáyſa, bátaig tie kurie wiſa ſirdźia, dárbáys tátay ſaways rodźia, ir walą Chriſtaus pildżia.

Ne tremkim nuog ſawęs tokia dáyktá, dżiaukimeſi káip iß iżdá ráſta, newdecniſtes toli bekim, tátay wiſada minekim, iuog newdecniems átimdineia, tát ką iemus dowánoia, ir iß meyłes ißłáydżia.

Dábokim iuog átáugay iłáiſti, ne ing tikrą kiełmą iſciepiti, ney wel iß liemenes tikros, bátáig iß obeles rukſcios, Chriſtusa kiełman iſciepiti, żodżiu io drutay ilipiti, kiton wieton iłayſti.

Kurie buwo iß Iudos áprinkti, tiekt ánis ne noreio pážinti, teypag ir mes to biiokim, tu dowánu ne teriokim, łábiaus práſikim io małones idant mus priłáyſtu żmones, prieg tu żodżiu ßwieſibes.

Idant iki pabáygay ſio świetá giwentumbim págál żodżia duota, vż gieribes gárbindámi, nákti ir dieną (**187**) mełzdámi, kád ans mumis neſibiauretu, bátáig mus dermey łáykitu, nuog neprietelu gintu.

Práßomgi táwe tewe máłonus, per tawo wieną mieláuſią Sunu, dowanos ßwentośios dwaſios, ráminaios muſu duſios, kuri ſirdis muſu ápßwieſtu, kłauſimop żodżia vżdektu, ir wieroy pádrutintu. (l. c. p. 588—590).

№ 9. Изъ катехизиса Н. Даукши [1]) 1595 года.

M. Káipąǵ iżſáuǵoſsimě pirmaiij pri ſákimą?

Mo. Laupſindami paty wiéną Diewą, io biiódamies, ir gárbindami iy, drin' io wiſſą darídami, miłędami iy, ir tarnáudami iam', iż wiſſós ßirdés. łáukdami nůǵ io wiſſókio wáiſto ir áłgos můſſų, kaip nůǵ reditoiaus ir węrſmés wiſſo gero.

M. O kaſǵ prażęgia ßitą priſákimą?

Mo. Szitie ípaczei, kurie gárbiną vgni, żęmîną, giwatés, żálczius, pęrkůną, mędżiús, [ałkúś] (**77**) ałkúś, Mędeinés, kaukús ir kitús biéſſus: ir anié, kurie żinauia, búrę, nůdiią, áłwu yr waßkú łáia, ant' pútos ir ant páuto węiżdi: ir kurie tã tiki: ßitie wiſſi Diewo atſiżada, ir priſtóia węłnóp ir vż Wießpaty ſau áptúri.

№ 10. Изъ катехизиса 1605 года.

(По изданію Я. Быстроня) [2]).

2. Psalm 112. | Szłowinkite waykáy | wieszpati, szłowinkite wár-|du io. Tési wárdas wiesz-|paties gárbintas. |

3. Perguldítoias skáyti- | toiny to Kathechismo | sweykátu. |

Atáio ausiump máno | ne wieno źodzey ku- | riê neyszmánu sákos Cathe- |

1) См. Зап. Имп. Акад. Наукъ, т. 53, кн. 2. Спб. 1886, стр. 24, 16—28.

2) Katechizm Ledesmy w przekładzie wschodnio-litewskim z wydania wileńskiego z r. 1605 wydał i gramatycznym wstępem i słownikiem opatrzył Dr. Jan Bystroń. W Krakowie, 1890, S. 132 (Отд. отт. изъ 14 т. Rozpraw i Sprawozd. Wydz. filol. Ak. Um.).

chismo pérguldito nuog io | milistos kúngo Mikałó- | iaus Dáukszos, Kanoniko | Baźniczios Zemáyciu, iog | ésus ánas pérguldis ii Ze- | máytiszkay, ir gicyde anis | nuog mani, idant Lietú- | wiszkay butú pérgulditas. | Tey źynáu gierey, iog io | milista, ir Lietuway ir Zemáyciamus norėdamas gie- | 4. rey padarit, abéietuy Cate- | chismu pérgulde ir todrin | abeiós giminės źodźius pa- | gulde. Wienók idant Lie- | tuwá tuo gieraus ir ła- | biáus sawo prigimtui Lie- | túwiszku Lieźuwi ir pazin- | tú ir permanitu ir źodzey a- | nié kurinos biło (ne túrime | Catechismo Lietuwiszko) | nustotú: tú Ledesmos Ca- | thechismu iź nauio pérgul- | dziau, kúris iau pirma to | búo perguldltas ir, ne źy- | náu kayp, nugayszyntas. Ti- | kiu tam, iog tuó pérguldi- | mu túliemus inteyksiú, kad | 5. tykriáus, kaypmi régis, neyg | pirmas, ira pérgulditas. Iey | wel kúris iźgi Lietúwniku | to pérguldimo nemégs, ła | báy didzey nuog io giey- | dziú, idañt gieriaús ir ti- | kriaus ii pérgulditu. Mes | pramineme kayp primánu | kitiemus táku, iau irá didis | métas prieg tam takuy, ie- | mus kiełu wieszu praskint | ir graźey nudarit. Buk | sweykas ir aźu- | mani Diéwu | melsk. |

62. Mo. Kaypgi isipildisime | pirmu prisakimu: «Esz esmi | wieszpats»? |

M. Kadu gárbinsime páti wie- | nu Diewu, biiósimes ir důsime | iam czésti ir del io wissa giêra da- | rysime e miłêsime ii nůszirdziéy, | tykiesimes nůg io wisso giero ir | ałgos, kayp nůg sawo daritoio ir | pradzios wisso giero. |

Mo. Kurie isiżingia tami | prisákimi? |

M. Labiausiey tie, kurié méldzia | vgni, Giwatés, żałkeius, żemi- | nas, Deywes, Perkunus, medzius | ełkus ir wel tiê, kuriê tyki burto- | mús, źinemus nůdinkiemus wá- | szko, szwino ir páuto, łeymuy ir | kitiemus tokiemús dayktamus. |

94. 5. Karunowóimas tosgi Pan- | nos Mariós ir páaukszczinimas | iós vnt wissu Angełu ir szwintu- | iu Diewo Dúnguy. |

Kadu pro páce vnksty Pie- | tumis ir wâkaru warpû isz- tynka teyp réykia melsties. |

Vnt pirmo isztykimo. |

Angełas wiészpates apréyszke Panney Mariéy ir prasidéio źywa | ty iźgi Dwásios szwintos. Swey- | ka Maria etc. |

Vnt ántaro isztykymo. |

Sztey esmi tarnáyte wieszpa- | tes, tesi man pagałéy źódzio ta- | wa. Sweyka Maria etc. |

Vnt trecio isztykimo. |

Ir zodis pastoio kunu | ir gi- | weno terpu musu. Sweyka Maria etc. |

95. Issipażinimas źmo- | gáus atieydienós. |

Esz źmógus nusideis dûmie- | káłtas Wieszpaty Diéwuy | wissaga(u)lanciam, | Trêycey wiena- | tyam szwinciáuséy Pánney Ma- | riéy, motinay Diewo, | ir wissiémus szwintiémus. Jog nusideiau priesz | Wiészpaty Diéwu máno Dumû, | źodziû ir dárbu | ne miłedamas | Wiészpates Diewo máno, iź wis- | sos szirdes, e ártymo, kayp sawis | patiés. Jóg wel nusidéiau Auk- | sztyby, Trokszławimu, Biaury- | by, Rustyby, Aźuwidéimu, Apsi- | ryiimu, ir tyngieimu; to mi gayl | ir támi isipáźistu. Ir půłuos nů—pełnump ne kałto kintêimo Wié- | szpates músu Iesú Chrysto ir ażu- | tárymop szwinciausios Pannós | Mários, mótynos Diéwo | ir wis- | su szwintúiu | idant mani Wie- | szpáts Diéwas ne káltyntu paga- | ley sunkibes nusideiimo máno, | bet pagaléy dydybés susimi- | limo sawo. |

Garbá tési Diewuy Té- | wuy, Súnuy io ir Dwá- | sey szwintey vnt ámžiu | amžinu. Amen. | (Конецъ Катихизиса 1605 г.).

11. Изъ проповѣдей К. Ширвида 1644 г. *

Na Wielki Czwartek.

Punktas I.

Ape attolinimu vżustoklu giaruu darbuu.

Terpu vżuſtokłu giarop. Pirma, ira rupeſtis prabangi ápe pianu ir kuo żmog' dewetu: kayp duoſt żiniu pats Wieſspats, taridamas: Neſiſieławartokite ápe duśiu iuſu, ku walgitumite, ir ápe kunu, kuoy apſidenktumite. Tay vnt akies regimia terpu warguolu kiemioniu, kuriey... (175,12).

Punkt I.

O óddáleniu prrefzkod u dobrych vczyńkaćh.

Medzy przeſzkodámi dobrego. Pierwsze ieſt, zbytnie ſtaránie o pokárm, y w czymby człowiek chodźił: iáko o tym dáie znáć ſam Pan mowiąc: Nie troſzćie ſię o żywot waſz, cobyśćie iedli, áni o ćiáło waſze czym byśćie ſię odźiewáli. To ná oko widźim, náprzod, miedzy vbogiemi wieſniakámi, ktorzy...

Kayp kurmiey żiami rauzdami, dienomis, ir naktimis, paſipęneimo ieſsko: bażnićion eyti, iżpażinimu ſáwo nuſideimu dáriti, śwenćiauśiop Sákrámentop pryeyti, ſákoſi ne paſpeiu, árba wel, kuoy vſsimeſtu ne turi. Ir teyp darbus vnt iżganimo duśios reykiemus apłaydźia.

Didźiunay wel, del ſáwo puotu, gierimu, ir piłwo apſunkinimo, kiti del brangiu ir prabangiu paſiredimu, kureys redoſi, dażnay apłaydźia giárus dárbus: arba nepatogumis tumpa: net ataii bażnićion, arba patis ſaw ſtiabiſi, ir vnt rubu dayroſi, o ádunt iu ne ſułaużitu, arba ne pateptu rupinaſi: árba wel po wakarikśćiey puotoy ne iſimiegoii zowauiia, o Diewop ſzyrdies ſáwo pakiłet, ir iam kayp pryderetu melſtięs ne gal. Bet ir Sakrámentus śwentus ne kártu ápłaydźia. Nieko ćia ne kałbu ápe ápłaydimu iałmużnu, ápe abidas, kurias artimiemus ſáwo niakas ne kártu dáro, ádūt ſawiemus weiam (ſwey prożnośći) burnay ir redikłamus inteyktu (gębie y ſtroiom doſyć vczynili, nic nie mowie).

* Punkty Kazań Na Post Wielki Ięzykiem Litewſkiem Przez W. X. Constantego Szyrwida Theologa Societatis Iesv nápisáne, á Teraz ná Polſki Ięzyk przetłumaczone, y oboiem do Druku podáne. Zá pozwoléniem Stárszych. W Wilnie, W drukarnie Akademii Societatis Iesv Roku Pańskiego, 1644.

12. Изъ кейданскихъ богослужебныхъ книгъ 1653 г.

I. Summa Abá Trumpas iſzguldimas Ewangeliv Szwentu Per

Wiſus meatus | dienomis Nedelos | Báźnićioſe Krikśćioniſskoſe ſkaytomu | O ánt gárbos Wienam Diewuy | ſu wala Wiriaſniuju del páźitka Wierniems | didey Kunigiſtey Lietuwos | ir del naminiku pabaźnu ánt uźiwoimá namiſskia iſsduotá. Kiedaynise, Drukawoia, Iochimas Iurgis Rhetas, Meatu Poná, 1653.

Ant pirmos nedelos Adweńta.

Ewangelia Luc. 21 V. 25. 33.

Biłoiá P. Iezus mokitiniemus ſawo. Bus żiánkłay ánt Saules, Meneſio ir ánt zwayzdźiu: o ant źiames ſuſpaudimás giminiu ſu nuſiminimu kada uźet prádes marios ir wolay: teyp iog źmones dźius del baymes ir łáukima tų dayktu | kurie ateys ant wiſo ſwieta; Neſang galibes danguieios paſikrutis. O tada iſswis ſunu Zmogaus ateynanti debeſiſe ſu galibe ir ſslowe didelá. O kad tay práśides | weyzdekite o pákialkite galwas iuſu: del to |

iog artinaſi átpirkimás iuſu. Ir paſakie ghiemus priliginima páwizdekit ánt meadźia ſigos | ir ant wiſu meadźiu kada jau ſprokſtá | regiedami tay | patis ißpáźiſtat | jog arti jau irá wáſara. Teypag ir jus kad regeſit taj deaſtántis | źinokit jog árti irá Káraliſte Diewo. Użtieſa ſakau jumis—jog ne pereys ta gimine net wiſa tay iſipildis. Dangus ir źiame peareis | batayg żodziay mano ne pearejs.

Dabár | ſiuo metu | ik káledoms | wiſi tikriey Krikśćionis | wártoy ſawi nobażnay | Adwenta árbá áteima Sunaus Diewá | ánt świeta ir to páſaulo. O tás átejmás irá dwejopas. Pirmás irá widutinis | árbá Duchawnas | kurio K. P. áteyt śirdiſna wiernuiu | per żodi ir Dwáśią ſawo ßwentą. Antrás irá wirßutinis | teypag dwejopas. Wienà jau | deká Diewuy | ſułaukiem kuriuo Ponás Chryſtus | áteja muſump | per ſawą ſtebuklinga inſikunima | kadá | iśćioje arbá żiwate ciſtos Pánnos Marios per ſprowa Dwáśios ßwentos práſideja—o potám tikru żmogum użgime | o tay wis del ißgánimá muſu grießnu ir nupuoluſiu żmoniu. Antrá wel áteimá K. Poná dabár | kas meatás łaukiame | tay eſt áteimá gárbingá | ánt ſudá giwu | ir miruśiu. Ape tą paſkutini kąłbá ta ßwenta Ewángelia | kurios irá dwi dali.

Pirmoy | ápſaká Ponás Kryſtus źiánkłus | kurie tur nupirmint ántra jo ir garbingą ánt ſuda ateimą.

Antroj wel | meaylingay mus perſergt ir mokia | ka turime weykt | tuos źiánkłus regiedami | ir káyp turime páſigatawit | ánt paſtara jo ateima.

Męs | abieiu tu daliu | árbá rejkalingáśnius del ſawe | priimſime ir użłáykiſime pámokſłus.

Pirmiaus | Zinokim | Iuog áteygą Poná Kryſtuſa ánt ſuda | nupirmint tureja | báyſios źimes | árbá práieway | ánt dangaus | źiames ir máriu. Tay eaſt | kayp ißgulda ćionay ir kitur K. P. turejo but | ánt dangaus użtemimay didi | Saułes | meneſio | żwájźdźiu.

Ant źiames | Nuſpaudimay wargay tarp żmoniu del ſmárkiu kowiu | árbá wáynu | del bada | páwietries | ir kitu bedu | del kuriu żmones | káyp nuſiminę | benuowoka | turejo wájkśćiot:

Ant Máriu | didi bángay | arbá wilnis | ir uźimás. Ir kitu ne maż źiankłu | jau gałoianćia ſwieta | ir weykieay áteyſiánćia. Poná Kryſtaus ánt ſuda | ráßtás ßwentás primeana: Káyp tatay ira. Ewángelios ßwentos | wiſotinay per wiſą ſwietą ápiſakima | o tay | del patayſos ir átnaujinima Báźnićios páſeánuſios | o żmoniu pámokſłáys ir ißrádimays | págiáduſios ir pazwiluſios.

Matt. 24. V. 14. Wel priſimeaná uż źiankłą áteygos K. P. Wiſotinás ſwieto atſtoimás | tay eſt | nuog ano tikra ir ciſta | per pati Poná Kryſtu | ir jo ßwentus Apáßtałus | páduotá pámokſłá | átſimetimás | o ſekmiu ir prámoniu żmoniu | iſſimiłeimás ir nuſitwerimas. 2. Theſſ. 2. V. 3.

O kadangi jau | mażu ne wiſus tuos źiánkłus | tays czieſaijs reágime | uż tieſą | neátſtuwą ir netolimą świeto pábaygą | ir Poná Kryſtaus áteygą buti | iſpet gálime; O prieg tam | iß tu páćiu źiánkłu páiudi ir paraginima ſawi imt turime | idánt wiſad budrus ir gudrus butumbime | o ánt ßłowingos wießpáties ſawa áteygos | wieroy | ſtiproy | ćiſtame | wieżliwame págiweanime | ir giáruoſe dárbuoſe | miełay ir gieydźiey | lukurotumbim. Tit. 2. V. 11. 12. 13.

Potam dabokis | idant tos meayłes Poná ſawo | użmerktomis ákimis pro ßali ne prałayſtumey | kadá táwęs per żodi Ewángelios ſawo ßwentos | pirmop ßwánkumop árba grożibeſp priweſtos | ir nuog pełu prámoniu żmogißku | gráziay prá-

wetitos ießka. Pagiżink tą ćieſą átłankima ſawo | o duokis jam kołay ćieſas irá átſiraſt. Neſang ćieſas trumpás | o prieg tam ádines ir dienos neżinomos irá. Págimeaſk tą piktą świetą | ir tay wis | kás mus nuog Poná Kriſtuſá atpłeßt ir átkáłbet gałetu. Atmink kayp Ponás ſmárkiay ruſtauiás ánt tu | kurie iop użupákaliu grįąźia | o meatá átłánkimá meailinga ne páźiſta. Atweſk ſau ánt átminties | mieſtą Hieruzales | ir but wiſus Zidus | del ſawo newdecżnibes prieß Poną Kryſtuſą | ik śiołai nárſą Poná Diewá ánt ſawęs kiłoiańćius ir neśioiancius. O iay ne norime to minet | dabuokimeſgi ano bayśio ſudá | kurio nieku budu ißwengt negałeſime. Nes weyzdek Krikśćione | juog tau potam | jaygu ne ſuſipraſi | o to ćieſo użtrukſi wis kitayp átſimaynis. Cionai tureiay ćieſą meiłes Diewa | o teanay bus meatás teyſibes jo ćionai tureįay | del tawo nubudinimá ir pearſeargieimá źiankłus meaylingus | teanay wel tureſi | del tawo użgiedinimá łábay bayſius ir grauſmingus. Neſang aną dieną áteygos Poná Kryſtaus tie dayktai nuſiduos. Pirmiaus | bus girdetás | garſus bałſas ſtroßnos trubos ánt orá budinanćios numirelus ánt prikielimo.

1. Theſſ. 4. Potam | Ponas pats áteys deabeſiſe | teyp juog ij kożna akis ißwis. Zachar. 12. Potreaćia; Ißwidę Poną | wiſos gimines źiames werks ir raudos | ir ßauks. Págrukite ánt muſu kálnay | o pridenkite mus kałnelai | idánt ne weyzdetumbim ánt bayſio ſudźios.

Matt. 24. Neſang kayp ćia piktiey żmones | negal ißkięſt Kryſtaus Poná | żodiia ſawáme meaylingay kałbancio teyp łabiaus tenay negałes ißkięſt weyda jo ßwenta | ſawe ſudiianćio. Werks tádá ir ráudos Ziday | kurie Kryſtu Poną pádeargie | ir bayſey użmućiia. Eſa. 8. Werks ir raudos Pagonis | kuriems Ewángelia ape Kryſtuſą nukriźiawotaij juokais | ir tuśćia paſaka buwa. 1. Cor. 1. Werks ir raudos Krikśćionis | kurie ne tiktay pamokſła tikros Ewángelios ßwentos | priimt ne noreia | bátayg ghi | Ißwádżiotoiu ir koćieriu kożonimis áłgoia. Teypag kurię págal tos Ewángelios ßwentos ne giweana | bátayg tiktay wardu krikśćioniu ir Ewángelios ißpáźintoiu giráſi. Werks ir raudos biauri. Heretikay | kurie ćionay Pona Kryſtu bluźniio | giedina | ir ghi nuog gárbos Diewißkos nuwilkt noreio.

Iß ántros wel ßálies wierni ir pabażni | didi dźiaugſmą ir pátiechą | iß regiejma Kryſtusa Poná tures ir gaus | tay eſt | kurie ćionai ij tikray vż wienatighi ſawo Ißgánitoją | Tarpiniką Káralu | Mokitoią ir Afierawniką | páźina | kurie ne ſawomis | batayg io nuopełnomis dukſejos | wieroy ſtriprays buwa | pabażną | cziſtą págiweanimą weade kriżiuy | wárguoſe | pearſeakioimuoſe kántrus buwa | ir jo áteimo gárbingo | wiſad nuoßirdźiay gieyde. Tokie mus tádá náuiás rojus linkſmibiu tęnai atſiwers | ápe kuri Kryſtus Ponás toy ßwentoy Ewángelioy kałbá: Pákialkite | mań átenciam | gałwas juſu | neſang ártinaſi átpirkimás iuſu. Ateyk tada Pone Iezau mielauſis | o áteyk weaykiay. Taw gárbe ir ćiaſtis teſi amźina | Amen. (p. 1—5).

Ant Antros Nedelos Po Trims Karalams.

Ewangelia Ioan. 2. V. 1, 11.

O Trećią diena buwo ſwodbá Kanoy Galileos mieſteli | kur buwa ir Motiná Iezaus. Pákwieſtas teipak buwa Iezus ir mokitiney io | ant ſwodbos. Ten kad ne teka winá | tare Motiná Iezaus iop: Winá neturi. Bat tare iey Iezus: kas man ir ſu tawim Moterißkia? dabár noteia wałanda mana. Tare tada motiná io

tarnams: kanoris kálbes iumus | darikite. O buwa ten śeśi ſuday iż ákmenio | págal ápciſtijma żidu kurioſna tilpa du álbá tris wiedray. Biłoiá iemus Iezus. Pripilkite tuos ſudos wándenim: ir pripile iuos ſklidinus. Biłoiá tada iemus Iezus Semkite dabár | ir neßkite użweizdetoiuy Swodbos o teip ie nuneſie. O kad paragawo użweyzdetoiás Swodbos wándenio | permainita ing winá | o neżinojá iżgi kur butu bet tarnay żinoia | kurie ſeme wándeni | pawadina iaunikio użweyżdetoiás Swodbos | ir biłoia iam. Wiſi żmones pirm giárą wina paduoſt | o kad pagal nora átſigiara | tada tą kurſay irá blogiaſnis | o tu giárá winá użłaykiay ikśiołay. Tą pradzią żiankłu padare Iezus Káuoy Gálileos mieſteli idánt ápreikßtu garbą ſawo. Ir intikieio in ij mokitiney io.

Du daiktu irá tos ßwentos Ewángelios.

Pirmás irá | ápe ſtebukłą garbingą | ánt weſiáliás Kanoy Gálileos | nuog P. K. padaritą.

Antrás | ape didę naudą to ſtebukła | tay eſt | garbos Diewá per ghi ápreißkimą | ir wieroy Poná Iezaus | Apaßtału ßwentu | padrutiuimą.

Męs trumpay tuos pamokſłus użłáykikim.

Pirmiaus | Ne reykia tám ſtebetis | juog ápe prákilnumą Moteriſtes | árbá małżeniſtes ßwentos | ßaukia Patriorcháy ßwenti | juog | ápe ios ßwentibę | ludija Apaßtałay nugárbinti | juog ánt gała ios garbęa | ißpáźiſtą wiſi wierni. Diewa | kurie tiktay tame ſtone | págál walios Diewa giweana: Neſang tás ſtonás | irá páties Diewá liktas | Gen. 2. irá kayp ćia girdim | nuog pona Kryſtaus | didżiu ir pirmu ſtebukłu nußwánkintás | irą ánt gała | nuog Dwáſios ßwentos | raßte ßwentame graźiei págirtás. Hebr. 13. Togidel | wiſi Diewá biią małżonkai | tikrays budami | tą ſtoną | Ponuy Diewuy | megu ir miełą eſanti | teiam pábáżnibey | ir ßwentibey ſu dźiaugſmu | tarnauia | ir tame ſtone | ćziſtay | wieźliway | te giweana. O táda ißſiteſes ánt ju | neabeiotinay | anſay ſulubitas ir pażadetas io ßwentás | páßłáwinimás | ápe kuri gieſti Dowidás ßwentás | Psolme ſimtame dwiem deſitame ir áßmáme: Páßławintás kiek wienas | kurſay bijos wießpaties | ir kiáłays io wáykśćioiá | Neſang darbays ránku tawo peneſies: Mote tawa bus káyp wayſingas winamedis | áplinkuy tawa namus: Waykay tawa | kayp jaunos atzołełes aliwos | áplinkuy ſtałą tawo: Ißwiſi waykus | wayku tawo | ir pakaiu ánt Izráel. Sztay | teyp ira pearżieágnojámas wirás | kurſay bijoſi wießpáties.

Potám | minek ſaw; juog noris tame tárpe Moterißkame | Krikśćionimus pareytis | nemaż nukientet | ir datirt wargu | bedu | ſielwartu ir kłapatu | wienok taćiau | tás meaiłus ponás Iezus | kuri anie | wiſad paſ ſawe tur | nor ir gal | tay wis | ánt iu dideaſues naudos ir linkſinibęs ápgreßt ir pearmaynit; Ir noris | daźnay iemus | ir to ir ſio | nameałuoſe ne tenka | bat wienok | kada meátas ir adiná to wießpaties ateyt | doſnai ir ápſćiay juos | wiſu giáru | iß ſawo ßwento páßłáwinimo | ápweayzd | káyp tuos Nauia wedźius eſti ápweyzdeięs.

Potreaćia | deara ir tay mumus źinot; Kodel ćionay P. K. motinay ſawa miełay | kuria wiſad deáránćioy págiearboy tureia | ir kuriay | káyp ſionan dienon | girdeiom | pakłuſnás buwa | uż tos Nauia wedźius práßanciay | áßtriaus truputi | ne mindamás ios ir motina | átſakiea ir ánt ios żodźia | nieko ne padarea. Dwejopá o tikria gałeio but prieźaſtis. Pirmiáus del to: Idánt anos dides ir neapreptos maćies ir gárbos io Diewißkos | kurią ißkiaij | ſtebuklinga | wangenio

ing winą | átmayna | rode | żiedna wirßune ir wireſnibęa kunißką ne użtemintu | ir but tuo darbu maćies ir gárbos ſawo Diewißkos noreia parodit | iog netiktay kitu żmoniu | bátàyg ir miełos Motinos ſawo | Ponu ir wießpátim irá ir juog págál tos Diewißkos gárbos ir maćies ſawo | ghiſay iay | o ne ghi iam iſakinet turi. Ką pearmanius pagirta Ponná | żodeala wiena daugiaus ne taria bàtáyg dearánćioy pákaroy ir kłáużadoy | ſu ſtipra wiera | adinos ir ßiałpos io Diewißkos | del anu żmoniu łáukiea. Potám | tokia | átſaka | noreiá mus pamokit | idánt męs | jo Motiną ßwentą dearánćiay pàgierbdámi | ir uż páßłáwintą tarp wiſu Moteru turedami | taćiau ios káyp páties Kryſtaus Ponà ne melſtumbime | ir Tarpinikią ne żadintumbime. Neſang niekados P. K. ſawo ßwentos Motinos mumus gárbintoiáms ſawo | uż Tarpinikią neadawe | bàtàyg | pats to uredá àpſiemea | ir pats ànt io primanus irà. Togi | ißkiey àpe ſawe | wiſus kitus ßalin | átſtátidamás | kàłba Ioan. 14. Aß eſmi kialiás | tieſa ir żiwatàs | Neywienàs Tewop àteyt negał|tikt per mane.

Ant gała | mokikis | kàyp iß to pirma | teyp iß kitu wiſu ſtebukłu ir práiewu didźiu | páźint | ir wierá ſtipra iżpáżint | Poną | Iezu | Diewu tikru | ir ſunu Diewà wienturćiu | o teyp ir wienatiju ſwieta átpirkieiu | eſanti; o tawe wiſu cieſu | ir wiſoſe reikmeneſe tawo | giałbet | galinti. O tay ánt garbos io ßwentos | ir ánt ſawo ámźina iżganima. Ką ſutek Pone Iezau Diewe ánt ámźiu págárbintás | Amen. (l. c. 28—32).

Ewangelia Liekoy Nedeloy Po S. Trayces.

Parasita Luc. 18. V. 9. 14.

Kałbeja teypągi ne kuriump' | kurie dukſejos patis ſawimi iuog buwa teyſiays | o kitus nieku wiarte | tą priliginimą. Du Zmogu eja ing Báźnićią idánt melſtuſi: wienás Weaydamaynis kitás Muytinikás. Weaydamaynis ſtoiąſi | tayp ſawimp pátſay mełdeſi: Dekáwoiu tau Diewe | juog neſmi kaypo kiti Zmones | płeßitoiay neteyſus | páłayduonay | ábá kayp ir táſay Maytinikás. Paſnikauiu du kártu ant Nedelos: duomi deſetiną iß wiſa ką turiu. O Muytinikás iß toła ſtoiąſi nenoreia pákiłet akiu ſawu ing dangu | bet muſieeſi krutiſna ſawo kałbedams: Diewe buk małoningás mań grießnam. Sakau iumus | iuog tás ißeia nuteyſintu namoprin ſawo | łábiaus nekáyp anaſay. Neſang kás ißſikiała | bus nużiamintas | kás nuſiziamina | bus paaukßtintás.

Dwiejose daliſe użſirákina wartoijmás tos Ewánielios: Pirmoy ápiraßa mums Dárbą ſprową | dwieiu áſſabu Phárizeußu tayſinika | ir Mujtinika grießnika kurie áteją Báźnićion mełdeſi Diewuy newienokiay: áns nodiejoy ſawo teyſibes | ßiſay wel nodiejoy miełáßirdiſtes Diewa: anas ſawus giarus darbus ißſkayta o taſay ſawe buti grießnu poàkim D. ißpáźiſta: Antroy irà Ißeyga tu małdu ne wienokia págál dekreta P. Iezuſa iuog ne ánſaj bet taſay nuteyſintas ateja namuoſná ſawo. Toii ſummá. O tu.

Mokikis kamuy turi melſtiſi? ką małdoſe żadinti? ir kám uż tay ką ſawimp giara jauti | kałtas eſi dekawoti? Neſwietimiems Diewamus | kurius Diewás draudźia tureti: Ney ßwentiemus numiruſiemus | kayp dará żmones paklidę kurie pámetę ſutwereją ſutwerimop nuſiduoſti: bet Diewuy wiſu dayktu Ponuy ir Daritojuy. Káyp nes to nori | idánt patſay butu gárbintás | teyp per Dwáſią ßwentą ißmokiti Zmones ßwenti | ſename ir Nauiame Zokane niekad kita prieß Diewa małdoſe ſąwo ne żadina. Zinoia juog małda irá ſłużbá páćiám Dieway

prigulinti | togidel tos gárbos kitiems duoti ne noreja. Zinoia prieg tám juog wiera ſu małda táyp irá ſugłauſta | juog kitám niekam ne priguli małda | tikt kuriám wiera o wiera tiktay paćiam Diewuy: teyp ir małda. Dekawot teypag uż wis Diewuy páćiam átmink | káypo wiſo Dawejuy. Wis neſang nuo jo turime. Ner wel teyſiaſnia daykta káypo ataduoti tám tay kás kamuy priguli. Kás Diewuy | Diewuy | kás ártimám tat ártimám. Nuo Diewá tay wis ką turim ir kuo eſme | turime. Teyſey tada dekoſe | ney ſau ney ſawomis ſiłoms bet Diewuy priſkaytiti kałti eſme.

Zinok juog páſidukſeymás ſawo nuopełnoiá ir giriuo iß ſawo giáru darbu | kad kás pats per ſawe | teyſiu buti nori | łábay Zmoguy ißkadija. Toki nes duma irá káyp kirmeła kuri obali graužia | irá nuodas grażiame źiiede páſłeptás | irá ßałna kuri warpa iżgánima muſu nukanda | ſmárwea kuri Zmogu Diewiep páſmirdina. Káyp truputis rauga wiſa mayſima áprukßtina | trupućiu nuodu ſaldźiauſiás winás págianda teyp pádukſis teyſibey ſawoy | ir pániekinimás ártimojá teyſibę noris ákise Zmoniu źibanćia ákiſe Diewa kurs ánt ßirdies weayżdi | páſmirdina ißbijaurina. Kożnás tokſay ſu Pháriźeju ſawes nepaźiſta pati ſawe ápiießka | Diewuy prießtarauia | miełáßirdiſtę jo giaſa | ártima nieku werćja ir giarauſius darbus ißdeargią. Kás kit nes irá ſawe ápießkot tikt daugiaus nekáyp eſt | ápe ſawe ißmániti? Kás irá Diewuy prießtarauti | ártimą pániekinti tiktay iß ſkáyćiaus grießnu ſawe ißimti | o tárpu ßwentu káß kokiu ſawe páſkáytiti ir Diewuy ſawe liginti? Kás irá miełaßirdiſte D. giáſiti | tikt ápe grieku átłaydimą nepráſiti | ába juog nereykia ißmániti. Tu táyp ne darik | betayg atradęs ſawimp piktus | Zokanay D. prießinánćius págieydimus | dumás nepátogiás | ruſtibę páwidą Diewá ir Zokona jo nopikántą | tuoy tat Diewuy ißpázink | ápe grieku átłáydimą práßik | melſk | nekáypo girtiſi iß giáru dárbu turetumey Prápuołay.

Mokikis kás tat ira Pakara | ir káyp prákiłna | reykalinga Cnata | kuri Zmogu iß wiſokia paſidukſeima nuopełnos ir dárbu ißnaykinuſi | o tikray iß to wiſa | kuo Zmogus pućiaſi nuwiłkuſi | po weaydu D. iki źiamey gułda | o nejokiay puykiay wietos nepalikuſi | dara tat idánt Zmogus ánt źednu dárbu ſawa ne weyżdedams ánt páćios miełáßirdiſtes D. átſiremtu | o jámp wiſą nodieją izgánimá gulditu: Tur prádźią ſawa ißpáźinima ſawes | warga ir neturtes muſu; Pakołei nepáźinſi juog eſi ubagás | grießnás | patołei ſawim dukſeſies | ne nuſiżiaminſi | łoſkos Diewa ne jeßkoſi: Atgimink ſu tuo Muytiniku nuſiźiamint poakim D. ißpázindams tat juog iß ſawu ſiłu nieka negali: ir per ſawą teyſibę kuri eſti łąßa newiſißka grieku ißdeargta łoſkoſp Diewá ateyti grieku átłaydima áptureti negali bet per tikrą tiktay miełáßirdiśtę Poná Diewá táwo.

Atmink juog noris męs ſawo giáruoſe darbuoſe nodieios guldit neturime: bo nes iß darbu zokana nebus nuteyſintás ne wienas kunas: ir wiſi noris ßwenćiauſi Zmones nieka ſau ir ſaway teyſibey ne priſkajta kałbedami ſu Dowidu: Psal. 142. Neyk miełás Pone ſu mumis ſudan | nebus neſang poakim táwes nuteyſintás ney wienás. O wienok giárus dárbus reykia darit | ne todel idánt per juos ſau łoſką Diewá ingámintumim: Rom. 6. Ziwatás nes ámźinás irá dowána Diewá | bet idánt jau ſeney jo łoſką per Poną Muſu Iezuſá Chriſtuſa ingámintą turedami | dárbáys giáráys ir páſłußniſte jo walos | wdieczniſtę Ponuy roditumim | ánt gárbos ir ćiáſties jo giwentumim | idánt Zmones regiedami

muſu giárus dárbus garbintu Tewą muſu kurſay irá dánguoſe: Matt. 5. o prieg tám id iß ju káyp wáyſiaus átgimdima ir nuteyſinima muſu | juog tikray eſme átgimditi ir nuteyſinti tikráys butumim.

O tu P. muſu nuo kurio wiſokia dowana iß aukßta kájp nuo Tewa ßwienſibes płuſtá: Ioan. 1. ſuteak mums Dwáſią ßwentą kuri mus wiſop giárop weżdama | táweſp małdoſe kiałą roditu | o puykią iß muſu ßirdies ißßakninuſi pakarą ßirdiń muſu iłáyſtu | idánt męs nuſiminę ápe muſu użdárbi | táwo łoſkoy Poná Iezuſa Sunaus tawo nuopełnoy| nodieią gulditumim | o giárays dárbáys wierą muſu ißpáżindami | źiwata ámźina | iß łoſkos táwo ingitumim | Amen. (стр. 183—186).

Ant Dienos wiſu szwentu.

Ewang. Matt. 5. V. 1. 12.

O Iezus matidamas zmones | uzenge ant kałna | o kad ſedos | ateia jop | mokitiniay jo. O atwerians naſrus ſawa | mokie juos | tardams. Paßławinti ubagay dwaſioy | neſang ju ira karaliſte dangaus. Paßławinti kurie ſmutias | neſang nuraminti bus. Paßławinti romus | neſang anis aptures Ziamę. Paßławinti kurie gieydzia ir trokßta teyſibes | neſang anis paſotinti bus. Paßławinti miełaßirdingi | neſang anis miełaßirdiſtę aptures. Paßławinti cziſtos ßirdies | neſang anis Diewą matis. Paßławinti dermingi | neſang anis Sunumis Diewa pawadinti bus. Paßławinti kurie kianczia perſekioima del teysibes | neſang ju ira karaliſte dangaus.

Paßławinti buſite | kada jus kiayks | ir perſekios jus | ir kałbes wis pikta prieß jus | meałodami del manęs. Dziaukites ir linkſminkites? Neſang ał ga juſu ſkalſi ira danguose. Teyp neſang perſekioia Pránaßus | kurie buwa pirm juſu. (стр. 287—288).

Ant Szwentes Martina Ir Mikaloiaus.

Ewang. Luc. 12. V 35. 40.

Tegul bus perioſtos ſtrenos juſu | ir zwakes uzdeagintos. O jus bukite kaypo Zmones | kurie łaukia Pona ſawo | kołay ſugrißtu iß ſwodbos; idant kad ateytu o pakłeąbiantu | tojaus jam adaritu. Paßławinti tię tarnay | kurius kad atays Ponas jauczianczius ras. Ußtieſa ſakau iumus | iuog perſiiuos | o paſodins anus uzu ſtała | o wayksciodamas tarnaus iemus. O jay ataytu ape antrą ſargą aba ape treaczią ſargą ateytugu | o tayp anus raſtu | paßławinti ira anis tarnay. O tay Zinokite | iuog kad Zinotu gaſpadorius | ape kurią wałanda wagis turi ateyt | tada iauſtu | o ne dałayſtu paſikaſt po namays ſawa. Togidel | ir jus bukite gatawi; neſang ape tą wałandą | ape kurią neſitikieſit | Sunus Zmogaus ateys. (стр. 288. Конецъ Summy).

№ 13. II. Kniga Nobazniſtes Krikśćionißkos |

Ant gárbos Diewuy Traycey Sżwentoy Wienatijam: Ant wartoimá Báźnićioms dides Kunigiſtes Lietuwos ißduotá. O dabar ąntra karta perdrukowata | Su priedu | nekuriu gieſmiu | Ewangeliu ąnt pomietkos Szwentuju Diewa | teypag Su priedu nekuriu małdu. Kiedaynise, Drukawoia Ioachimas Iurgis Rhetas, Meatu Pona, 1653.

Ant Herba Kunigaykśćia jo Milistos.

Tawi ißkieſta-ſparni | o Eriali iuodas |
Tris ßirdij triubas turis | gárſi ßłowe duodas.
Iánußie Rádiwiłay | Kunigaykßti | Pone |
Waywáda Wilniaus | dides Lietuwos Hetmone.
Tau likta źiuret ſaułen áßtray | ir páżinti

Diewą duota | ir drąſey tieſą ißpážinti.
Tą juog mili | o tieſos ano neatſtoi |
Tárnus jo kayp priguli miełay ßienawoi:
Tawo ßłowes Báźnićioy wiſſad pabaźnibe |
Tawo ßłowes apgintoy Tewißkiey ſtipribe.
Tu nes po | ſpárnays ſawo | Diewo zodziuy wietą
Duodi: todel págirtás eſſi ánt to świetá.
Báźnićiay | jos reykmeaney eſſi Giárádeju |
O Tewißkies nuſpauſtos | ſtipru Apgineju:
Tau tádá Kunigaykßti | duodás tos Knigiales |
Psalmay | Ewánjelios | Máłdos | ir Gieſmeales.
Prijmk práßom tą Knigą | nuo muſu meaylingay
Kłauſik żodźia | melſk Diewą | giedok nuoßirdingay.
Lobauk | páſeank | o iłgay giwenk | ne regiedams
Pikta | łoskoiá Diewá | ir Zmoniu ßłowedams. S. I. T.

Psolmas (II) Taſaygi.

Błogosłáwiony ten Mąż kázdy.
Pagirtas toks wiras kiekwienas |
Kurs feargtis pyktu wiſas dienas:
No ſtowi rody pyktadeiu |
Ney ant ſuołá ſed apiuokieiu:
Bat diena nakti wartodams |
Zokona ſeargt nea perſtodáms.
Toks medźiuy bus ligus ſtowinćiam |
Prieg pawearſmiu wiſad kreßinćiam:
Kurs iźduoda wayſiu wiſados |
Lapes io ne krimta niekados:
O ka tyktay anas weykſis |
Wiſſur iam Pons ßławint teykſis.
Ne bus toy páłáymoy pyktieghi |
Iźdulkieś kayp pełay grießnieghi:
Nopſiſtos pykti tarp giaruiu |
Notays grießni ſudau teyſiuiu:
Nes Pons mil kialus tykruiu |
O papeyks takuſ biauriuiu

Psolmas III.

Poyźrzy Pánie miły ják ſwe |
Diewe iß aukßtibes |
Ißwisk pyktenibes
Mauuiu neprietelu;
Kurie nupuolima |
Mano prażuwima |
Trokßka iß wyſu ßaliu:
Daug iu mano duśiey.
Kałba nupuołuſiey.
Iau Diewas ghi atſtoia:
Ne nor jo ſaugoty |
Ape ghi źinoty |
Nes paduksia nuſtoia.
Bat Diews kurſay gano |
Eſt pagałbe mano |
Yr ſtipru abgineiu |
Ghis eſt ſaugotoiu |
Mano rupintoiu |
Yr tykru giaradeiu:
Kad tykt iop meldźiauſi |
Paßunę gawauſi |
Yr tykrą padeghima:
O ákia meylinga |
Ißwiſk ſielwartinga |
Iß ſawo giwenima.
Yr kada guluoſi |
Sweykas wel kialuoſi |
Vż to Pona ſargibes:
Noris terp dydelu |
Mano neprietelu:
Saugt manę iß gieribes:
Nebijaus tukſtanćiu |
Prieß manę ſtembianćiu |
Budams ſargoja tawo:
Nor iß wiſu ßalu |
Butu neprietelu |
Turiu gineią ſawo.
Yr nu tawo Pone |
Dukſiuoſi małone |
Iog tu mane notſtosi:

O dantis pyktemus |
Iz-berſi wiſiemus |
Manę Pon apſaugoſi:
Tawo iżganimas |
Yr paßławinimás |
Atliekt ant żmoniu tawo:
Męs neperſtodami |
Tau Pon giedodami |
Garbiſim náſráys ſawo.

Psolmas L.

Możny Pan woła ná wßytkę źiemię |

Diewás pats ßaukia ant wiſos źiames |
Ant śio paſaulo | wyſokios plames:
Iß gi Syoná ſawo ſkayśćiauſiá |
Kurſay abźiebia akis galauſiá |
Antayg jau eyti | eyti Diewas galis |
Kurio kłauſiti muſiy wiſos ßalis.
Po weydu jo ir ugnis rianti |
O aplinkuy ghi wetrá łauźianti:
Dángu yr źiamę prieg ſau paſtatis |
Prieg ghiemus Prowás ſawo apſakis:
Kałbes: ſurinkit máno paßwęſtuſius |
Su kuriays turiu ſankałbius ſawuoſius.
Cionayg to Diewa Sudą ßwenćiauſią:
Dangus pripaźins jo but teyſiauſią |
Nung Izraelau auſimis ſawo |
Kłauſik tau kałbu: áß diewas táwo |
Jog ti nebráſiu ney kaltiſiu tawęs |
Kad tu affieros máń esſi nedawes.
Ne noriu Jaućia iß twárto táwo |
Ne neßk mań ożiá iß gárda ſawo:
Mano ir źweris giriose ſanćios |
Yu kurios anta kałnu wayſanćios |
Paźiſtu paukśćius wyſokius łaukuoſe:
Mano gálwiiay ſuwiſſu namuoſe.
Noreſiug walgit ne kłauſiuos táwęs |
Mano wis ką tur źiame ant ſawęs:
Arba aß Jaućiá męſą ragauiu:
O źiagu krauju aß reykałauiu |
Ciáſtáwok Diewą gárbinga áffierá |
O ißteſek jam ſąlubius ſu wierá.
Szauk manęſp bedoy duoſiuot págáłbą |
O tuien uż tat duoſi máń garbą

Bátáyg pyktamuy tayp Diows graudeno |
Kayp dręſi atmint ſankalbius máno |
Kayp ant ſandároſ kadáng koroghimą |
Poná ne primi yr jo graudenimą.
Kur tyktay wagi gali matiti |
Sebriſton greytás priſiſakiti:
Su biaurinikays giantiſte táwo |
Bluźnierſtwop naſrus pałaydi ſawo:
Lieżuwiu pyktu zdrodą tayp ſudeadi |
Juog brolus barnieſp kruwinoſp átwedí.
Artima ſawo ápkáłbet ſedies |
Brolá ſármatit tykrą negiedes:
Tayp jog áß nieką ne kałbeiau tau |
Iß to ſudiiay manę ligum ſau |
Bat pokims táwo atdenkſiu pyktibes |
O koroſiuo ti' págáley teyſibes.
Nugiwartokit nu | żmones | tádá |
Kurie notmenat Diewo niekádá:
Kad jus notimćia bemiełaßirdies |
Kas man affiera daro iß ßirdies —
Taſaym' nugarbins bey kurs metawojas
Tamuy iżganims mano gatawojas.

Psolmas CIII.

Błogosław Duſzo moiá Páná ſwego |

Duśiá mánoi gárbink Poná ſawo |
Laupſink jo wardą wiſą ßirdźia táwo:
Duśiá duok gárbą Ponuy ſawámuy |
Gieribiu Pona niekad ne mirżdámá |
Bátáyg nuoßirdźiay anas abſkiełdámá |
Ataduok garbą Ponuy giárámuy.
Neſang ant táwę tur págáyłeimus |
Atłayzdáms wiſus táwo práſtoimus:
Użbegá wiſoms ligomis táwo |
Táwo ſweykatą nuog ſmerties ſaugoiá |
Páßłáwinimu ápkárunáwoia |
Miełásirdiſte pridengdáms ſáwo.
Ans táwę ſotiń wiſokiá gieribe |
Jaunindáms ſiłoms yr kuná drutibe:
Tayp kayp Eriali atanáuiná |
Perſergti Ponás wiſados teyſibes |
O imás żmoniu kriwdos yr ſunkibes |
Ne kałtey ſánćius wiſados giná.
Ans kialus ſawo ápreyßkie Máyźięßiuy |

O galibę párode Iżráeluy:
Budâms Gineiu jo reykmeneia:
Pons małoningás yr piłnás gieribes |
Greytás pámiłet tingus ant ruſtibes |
Páżiſtá wiſi ta Giárádeią:
Nor' práſirândám iam ſawo ſilpnibey |
Wienok mums Ponás nukiála kántribey |
O ámżinos ruſtibes ne łayko:
Nopſieyt ſu mums págál pyktenibes |
Ney wey átteyſi mums uż neteyſibes |
Bátáyg Tewißkoy meyley użłáyko.
Kokios nuog żiames Dángus yr aukßtibes |
Tokios ans ſawump tárnump eſt gaylibes |
Id páżintu io kiek wiens gieribes:
O kaypo ſaułes eſt użtekieimás |
Tołus nuog ſawęs uy nnsſiłáydimás |
Tayp tol' nukiele muſu pyktibes.
Kayp lubij Tewás wayku pagayłeti |
Tayp Ponás weykus tuos eſt pámiłeti |
Kurie io baymes niekad notſtoiá:
Zino ſilpnibes muſu prádżia żino |
Juog eſme żiame o kayp iß molino |
Atmena Ponás | yr nuwártoiá.
Neś żino żmogu ćioń ne ámżiuoiánti:
Bat káypo żołe trumpay żaluoiánti:
Ligiey kayp żidiś żiedealis irá |
Kurſay nuog mażo weio paputimá |
Weykiey wirkßtá yr átámáyna imá |
O nuog ßakialu dźiudáms nubirá.
Bet kurie baymę Diewo tur ßirdija |
Tie ſu pátámkays meyłą io ingiia |
Páßłáwinime ámżiu bengdámi:
Su tays kurie io walos tykra ßirdżia |
Kłauſo | yr łayka | o ju noru pildźia |
Págál ios wiſad tayp giwendámi.
Ponás tay didis ámźinos galibes |
Soſtą pritayſe ant dangaus aukßtibes |
Kurſay karalaut ne laus niekados:
Duokit iam ßłowę wiſi io Angiełáy |
Kurie io pildżiat Priſakimus miełay |
Gárbindámi ghi nu yr wiſados.
Gárbinkitek nu tarnay io tykrieii |
Yr kurie dárot | walą io kitieii |
Gárbinkiteg ius dángaus galibes:
Yr wiſi dárbáy io be pálowima |
Kożnoiá wietoy io ponáwoimá |
Duśiá tu garbink Poną aukßtibes.

Druga Pieſn takze w Przydatkach o ſmertelnoſci.

Baranku Bozy Jeſu moy.

Awinel Diewo Ieſau mans |
Giwas ir miries eſmi taws |
Duok id amźinay tawuoſe |
Wieta tureczia danguoſe.
Kamgi ſmerti kiłotumbey |
Smárkias ronas kiąntetumbey |
Kad ne gąuczia iżganima |
Ir dangaus paßławinima,
Kodelgi butu indetas |
Graban kunas tawo ßwentas |
Kad galibe ſmerties tawo |
Ne naykintu ſmerties mano.
Buk prieg mań Ieſau mąns Pone |
Priſpek ſu tawo małone |
Nopłayſk mane tarna ſawo |
Kuri pirkay krauieys tawo.
Tegul łayminay uznusſiu |
Tawimpi atilſi gauſiu |
Duok iżganima po ſmerties |
Duok regiet weydą Wießpaties.
O Ieſau del kanczios tawo |
Práßau duok tay dußiay:
O aß tau gárba butinay |
Duoſiu ſu ßwentays amźinay. Amen!

(стр. 272 конецъ книги).

№ 14. III. Maldos Krikscioniszkos,

Wiſokiam meatuy ir reykalams bendriems prigulinćios: Ant garbos Diewa Traycey Szwentoy wiena Tewá | Sunaus | ir Dwaśios S. O del naudos Baźnicios io | ant ſwieta ißlayſtos. Matt. 24 v. 42. Mar. 13. v. 33. 37. Dabokit | jauſkit | o melſkites: kádángi neźinote | kurią adiną Ponás juſu ateys: o ką jumus káłbu | wiſiemus káłbu jauſkit. Kiedaynise, Spaude, Ioachimas Jurgis Rhetas. Meatu Poná, 1653.

Maldos ant Adwenta.

I. Garbiname ir ßławiname táwe Pone Iezau Chryſte | Iżgánitoiau ſwieta wienatijas | iuog del muſu grießnu o ing ámźiną ſmerti impuoluſiu żmoniu | ir del iżgánimá muſu | iß dángaus źiamen nuźiángti; o źiwate Wiſſada cziſtos ir páßłáwintos Pánnos Mários per ſprową Dwáſios ßwentos | żmogumi ſtotiſi teykieyſi | o tay be wiſokios grieka biauribes | ßwentibeia tobułoiá | idánt griekus ſwieta ißtrintumey. Práßome táwę dukſingay o ßwenćiauſiás Pone muſu teykis muſump' ir Dwáſißku táwu ateymu priſiártinti: ßirdis muſu per galinćią Dwáſios ßwentos ſprową | atłankiti nuráminti ir ioſe ſau czetrą ir luba giwenimą | padáriti? O łábiauſey wałándoy ſmerties muſu | czieſu reykalingiauſiu | notſtok nuo muſu miełás Pone: bet pribuk mums | o lidek duśiás muſu iß łomos werkſma ir ßiaßela ſmertieś per Anielus ßwentus Tárnus tawus pakaiuy ing ámźiną źiwatą. Suteak ir tay iß łoſkos ſawo | o Diewe Iżgánitoiau muſu | idánt ánoiá dienoiá ateyma táwo ánt ſudiimá giwu ir miruſiu po deßiney táway páſtátiti ißgirſti gałetume | aną lubą táwą bálſą: Eykite páßłáwinti Tewá mano páſeſkite Karaliſte iums pagátáwotą nuo ſutwerima ſwieta. Suſimilk ánt muſu pone ſuſimiłk ánt muſu: Teſigi miełáßirdiſte tawa Pone ant muſu: Káypo nodieią táwimp tureiome. Táwimp' Pone nodieią ſawą guldziame | tegul ne buſime pągiedinti ámzinay. Iżgánik żmones táwo miełs pone o ßławink Tewayniſtey taway ganik juos o aukßtink ánt amźiu | Amen.

Malda ant Kaledu.

II. Pone Iezau Chryste ſunau Diewa giwoiá Diewe ámźinás | Diewe ſtiprás Tu nużengiay iß dángaus aukßtoia nuog Tewa ſawa iß kurio użugimey pirm wiſu ámźiu | gimimu neißkałbamu. Nuſiźiaminęs gimey | per ſprową Dwáſios ßwentos iß Pannos Mários wiſad cziſtos ir páßłáwintos. Tay wis padariey del muſu grießnu ir newertu Tarnu tawu: idánt butumey muſu Iźgánitoiu tikru | Biſkupu ámźinu | Tárpiniku więnatiju | Gineju tobułu: Tu Póne Iezau Chriſte per ſawą ßwentą użgimimą mus ſu Diewu Tewu ſudearinay: nárſą io numałdey: iß galibes Wealnia iß grieku ſunkiu iß amźina páſkandinimá iżganey ir ing ámźiną żiwatą perkiełay: Ape ką tikri eſme ſąźineſe muſu: iż ką táwę gárbiname káypo Diewą ſawą | uż ką dekáwoiám káypo Giárádeiuy ſawam ir Iżganitoiuy tikram. Nes tay wis padariay ne del muſu pełna ney del muſu wertuma; kurio muſpi nera; bet iß Loſkos | ir meyłes ſawos ßwentos. Práßom tawe miełás pone ſuteak mums tay | idánt ſtotumes Nuodalnikays Użgimimá táwa wiera ir giwata muſu idánt io wdieczнays budami uź ij dekáwotumim | ir tau ámźinay tárnautumim ßwentibey ir pábáżniſtey żiwata. Nuwilk nuo muſu pone | ſeną Adomą | numárink ſanarius muſu: atgimdik mus żodźiu táwu | páßwęſk kunus muſu: ápwilk mus rubu nekałtibes | teyſibes ßwentibes iß łoſkos ſawo. Duok mums tay | źiamiauſiay táwe meldźiame idánt iß nauia użugimę páproćiu ſenu | ir dika ſwieta ißſiżadeią nauiiſtey źiwata waykśćiotume; ateijma tawa ánt ſuda | gatawiſtey Krikśćionißkoy łauktume; o teyp wertays butume giwata ámźiną pażadetą iß łoſkos táwo áptureti | kurią mums ingáminay Użgimimu ſawu kanćia ir ſmerćia ſawa. Págidárik tay del gárbos | warda tawa ßwenćiauſiá káyp Diewás tikrás ir gárbintingás | kurs giweani ir karalauij wienibey Diewiſtes ſu Tewu ir Dwaſia ßwenta | Amen. (стр. 1—3).

Ape zodi Diewa.

XXV. O Pone Iezau Chriſte | ámżinás żodi Diewá ámźinoiá | gayſe gárbos ir ábro-

ze àſſábos io | kurs àpßwieti kożną żmogu átenti ánt ſwieta. Tau gàrbą ir ćiaſti | àtáduome | juog mus ißrinktus Zmones ſawo | iżgánitingos tieſos mokay | tàmſius umus muſu ßwieſibe źodzia tawo S. àpżiebi ir Dwáſia tawo ßwenta butinay àtgimday ir páßwenti | żadedams mumus prieg tam | juog dwàſia tàwo | kuri muſp ira | ir żodis tàwás kuri indeiay náſruoſna muſu | notſtos nuo náſru muſu | nei nuo naſru pàtámku muſu: práßom źiámay | ißteſek mums tą łoſkawą źiadeimą tawą | o żodzia tawo ßwenćiauſioia neimk nuo muſu: teſi mums iß łoſkos tawo tàmſibey to ſwieta źiburiu | kialà ing àmziná źiwatą Wadu | kárioney prieß Neprietelus tieſos | ánt ábieju ßalu áßtru káłáwiju | negałei ir ligoy muſu wayſtu | ir pádrutinimu | nuopuolij ir kożnoy klaidey | ramćiu | ſiełoſe patiechá | ir tobułu átweſiu. Tremk ßalin ßietoną idánt ſekłos żodźia tawo ßwenta iß ßirdies muſu neißimtu | ney ios muſpi | per binguſiás rupeſtis ir ſiełás ſwieta troßkintu. Darik iß muſu żiamę giarą ir wąyſingą ánt kurios páſetás żodis tawo wayſiu átneßtu ßymtáropà ánt àmźinos ßłowes ir garbes wárdà tawo ßwenćiauſioia. Pádrutink mus tieſoy páźintoy | idánt jos kriźiuy ir perſekioime neużſigintume ir nuo jos neiokiays 'perkałbiays | kiarßijmays | ir ſmárkumu Neprietelu tawo atſibaydit neſiduotume. Saugok mus nuo pámokſłu nełabu | o ßirdies muſu kukalays kłaydżiu | grieku | piktibiu | ir perwertniſtes paſeti nełayſk. Suteák żodźiuy tawam walną wietą ir wiki łaymingą ánt kożnos wietos. Duok mums tikrus Mokitoius | kur.e ſekłą aną nepágádinamą żodi Diewá giwoiá | ir ámźinay pàtenkanćia | ſu gárba tawa | ir ſu naudá iżgánitingá ßirdźiu muſu | ir wiſu Zmoniu tawu | wiernay | budriay | ir ſtropiay barſtitu | tikru mokſłu | pabáżnu ir wieżliwu żiwatu źibintu | ir wiſiems pàpikiams námuoſe tawo | ſtropiay ir ißmintingay uźtekietu. Gink iuos gink ir mus iß łoſkos ſawo | miełás Pone | nuog nerimſtánćiu ir piktu Zmoniu | kurie dárá ſąirius ir pápiktinimus mokſłuy tawo prießinanćius | o àpe dayktus źiámißkus rupindamieſi | per ßwełną kàłbą ir prámanitą wilti | prekauia pràſtokays | ir ißwádzioiá giarás ßirdis ju. Duok idánt wierni Tárnay tàwo | rodás piktás | ir wiſoki aukßtumą | rázuma Zmogißká | kurs ißſikialá prieß páźinti Diewá | gálibe żodźia tawá ſilingay griautu ir ißwerſtu | ir wiſokią puykią dumą poßwentą páſłußniſtę tawą newálitu | ir łaymiay pámußtu | Amen. Eik weikiay Pone Iezau | ißkłáuſik mus | Karalau ir Diewe muſu ànt ámziu páßłáwintás | Amen. (стр. 27—29).

Cziesu Twanka.

XXXIX. O Wiſſogális | teyſus ir miełáßirdingas Diewe | tu pats waldźioy ſawo turi ſkarbus dangaus | źiames | kurius dalij kayp nori: Wis tau ant dangaus ir ant źiames tárnauia. Perłayday niekaday ánt żmoniu tawo twánką | rudis | kirmełas | ſauſas ir grinás waſſaras ne del kita ko | tiktay del grieku tułu. Teyſey dabár ir mus łoſkos táwo newdiecznus tokiągi korone koroij. Użweriay dángu o ſtoioſi kayp wáriáś | idánt lietaus ir ráſſos ne iżduotu: Uźweriay żiame o ſtojos káyp ġiałaźis | idánt ne iżduotu wayſiaus łaukiama. Didi twànka | ſaułes karßti | ir kitás o wienok teyſeas korones táwo ánt ſawes jaućiáme. O Pone kurs źinay neteyſibes muſu | del wárda tawo ſuſimilk ánt muſu. Didi irà praſtoijmay muſu | Tau nuſidejom | ir poakim tawes grieka daſiłáydom: Tu wienok | żiamay tawe práßom páſigayłek muſu páwárguſia ſutwerima táwo del grieku muſu: O Diewe iżganima muſu nodięja muſu iżgá-

nitojau muſu | buk mums małoningás. Atwerk łángus dángaus | nułáyſk iß debeſu lietu gieydźiámą | pałáyſtik ir atwilgik iżdźiuwuſią ir ſukietejuſią źiamę. Palinkſmink mus raſſa iß dángaus | átweſink orą didziu kárßčiu ißdźiowintą | átgaywink żołą | ijawus łauka ſuwituſius | duok jems átſigauti | breąſti per átwilgimą reykalinga lietaus. Tu patſay tat padáriti gali Diewe muſu: Págiſotink mus giáru namu tawu: Suteak mums giárás gadines | kurioſe dowánás táwo wartotumim | patogiay | wiernay | káyp priguli | ne ánt puykies ába práßmatá bijauraus ákiſe táwo | bat ánt gárbos táwo | ánt ſawo reykałá | ir naudos ártimojá muſu. Atwilgik prietam ir ißmánkßtink ßirdis muſu | iżganitinga raſſa żodźia tawoja ir lietumi brángiauſiu Dwaſios tawo Szwentos | idánt dowánomis tawo nuteykti budami tawe gárbiutumim | ir tau wiernay ánt ámźiu tárnautumim. Ißkłauſikig mus toiá reykmeneia muſu | o Diewe Tewe muſu dánguijs per Sunu tawą | rc. rc. Amen. (стр. 46—47).

Malda Wakarinea.

LIX. Wiſogalis Diewe Tewe muſu danguis | dekawojáme per Iezuſa Chriſtuſa Poná muſu iuog mus per ßią dieną nuog wiſo pikta dußios ir kuna meylingay teykieyſi apſaugoti. Prieg tam źiamiauſey táwe práßom | idant mums teyktumeys atłayſti wiſus griekus muſu | kuriays tawe páźiaydeme o páßaukime muſu negiáray ápſieiome: o teykis mus priimti po ſpárnays priewáyzdos táwo ánt ßios nákties áteynančios. Nes męs dußiás ir kunus muſu | ir wis ką tiktay iß łoßkos tawo turime ing táwo ránkás átaduodame. Aniełas tawo ßwentas teſi prieg muſu | idant dußiu muſu Neprietelus ßietonas neiokios waldźios ánt muſu neturetu: Teykis tay padariti del Iezuſa Chriſtuſa ſunaus tawa kurio wardu tawe meldźiám | kayp mus ißmokit teykies. Tewe muſu rc. (стр. 71).

№ 15. Изъ Духовныхъ Пѣсенъ Клейна 1666 г.

Naujos labày priwalingos ir Dûßioms naudingos Maldû Knygélés, Pônui Diewui ant Garbês, Żmonèms ant Nobaźnystês, ir Dûßioms ant ámźino Jßganimo sutaiſytos ir wiernems Krikßczionims, ypaczey nobazniems Namú Tēwams ßiòj' múſû Prúſu Lietuwòj' ſuraßytos nûg M. Daniel Klein. Lietuw. Klebôno Tilźēj. Kōnigsberg, 1869 Hartung.

Pagérintos Gieſmju-knygos, kurioſê brangiáuſios ſénos in naùjos Gieſmės ſuraßytos Diewui ant Garbês ir Prúſû Karaliſtēje éſantiemſiems Lietùwininkams ant Dûßiû Jßgánimo podraùg ſu Maldû-Knygomis, kurioſê ne tiktày ſénos, bet ir naùjos Màldos ràndamos yrà. Iß naùjo pérweizdetos per F. Kurßatį, Lietuwininkû Kunigą. Karaliaucziuję. Kōnigsberg. 1872.

Groszer Prophete! mein. (№ 476).

Ant Bàlſo: Iēzau, kowóti padēk mán.

Didelis Prárake, máno Szirdéle trókßta, kàd, Iēzau, mokįtumbei ję. Tàwojo Mókſlo álkſt máno Dußéle, tám Tēws į Swietą ir ſiùnte tawę, mùs pamokįti, Żálti ſumįti péklißką, Jēzau, múſ' Tárpininke!

2. Wyſkupe ámźinas, wiſ'aß dumóju, wéy! ant tawęs tikt, mylēdam's tawę: aß tawę Szirdijè ſáwo neßiòju, Jēzau, ſáw tikray paßwéntįk tu ję. Màn's Uźtarēja màn's Geradēja, Tēwo po Déßine mèlſk uż manę.

3. Szlôwnas Karáliau! Kaip gárbįſim táwo Wàrdą més, táwo Padûnai wierni? Brángiu Kraujù wadawài tu mùs ſáwo: táwo dabàr jaù més ēſam' macni. Jēzau ßlowngiáuſias, Pôn' garbingiáuſias, tu ak apgink mùs, múſ' Pôn's tu eſi.

4. Taygi giedóſu, kaip tikt įmanyſu, aß Krikßczionis jùk tylét ne galiù. Kriſtau tawę aß Karálium' wadįſu, kôl tikt ant Swieto czión gywas eſû; táw dûk įtikcziau, dûk kad uźmigcziau, mircziau, giedódam's Gerûjû Smercziù. (508).

Kita trumpéſne Maldà ant naùjo Méto pagàl Ewangélią.

Més iß táwo Malónês, tu Diewè mielaſis, naùją Métą ſuláukę, wertày tùrim atſiźwèlgt į ſéną Métą, ir atſiminti, kaip didèy ir kaip tánkiey més prieß tawę éſme ſuſigriéßiję. Més táwo Priſákimus, kuriùs tu mùms dawèi, wiſàip ne pildēm, bet tulerópu Budù pérźengēm. Més neapipjáuſtiti bùwom ant ſáwo Szirdiês, ant Lieźùwjo, ant Auſiû ir ant wiſo Kúno bey Paſielgimo. Múſû Szirdis bùwo atkrypuſi nû tawęs; nēs tawę ne mylējo, nèygi tawęs priſibijójo, nèygi tawęs iſſiilgo, kaip mùms priſakyta yrà. Múſû Burnà ir Lieżùwis tawę nè melde, ne práße, tawę ne gárbino, nèygi táwo ßwencziáuſią Wàrdą liáupſino, bet tą noprôſnay minèjo, kéikdama ir ſáwo Artimą prigáudamà. Múſû Auſis bùwo uźkùrtuſios, nēſà táwo ßwencziáuſio Źôdzió niekadôs wiernày ne klaùſe bet tikt Páſakû. Niekû Kalbàs arbà Szutkàs Krikßczionims neprideranczias; tas rôds klaùſe, tókias mielày priēme. Múſû Kúnas ir wiſas muſû Paſielgimas Griekáms bùwo padûtas, nēs ne tarnáwom Teiſybei bet Neteiſybei, ir nû wienôs Piktenybês ant kitôs paſiléiſdami, ſáw tikt wienus Griekùs ſawo Griekàis uźſitráukēm. Més taipjaù ſáwo Artimą ne mylējom, alè jį ganà ſpaudēm, ganà warginom, ir kaip tikt įmánēm, jám Ißkádôs padárēm; irgi ßitàis ſáwo Griekàis bey kitais Nuſidējimais ſáw berôds wertày uźßluźijom, kad ne tiktày mùs bútumbei galējęs wiſokièis Wąrgáis ir Bēdomis korawóti ir lyg apipjáuſtiti, bet ir ſáwo didziù Pápikiu lyg kirwjù mùs wiſùs, kaip newaiſingus Medźiùs ſeney ir wiſißkày ißkirſti ir ißgàißinti. O tacziaù tu mùs iß ſàwo didziôs Malónês paczēdijei, ir mùms bēdniēms malonùs paſiródei, kiek Kàrtû tikt Tawęſp' priſiwertēm ir ſu tikráy tikinczia Szirdze Griekû Atleidimą práßēme. Tu ant múſû ſuſimilài, ir mùms dēl ſáwo Kraùjo, kurį tu ſáwo Apipjáuſtime pralieti pradējęs buwài, malonùs paſtójei. Tu mùs newertingus ißlaikèi iki ßiám pacziám Czēſui, ir dawèi mums ßį naują Métą ſweikiems ſuláukti. Ak Ponè Diewè! més táw iß Szirdiês dēkawojam uż tókią táwo didę Malónę, kurę tu mùms ißródęs eſi, ir práßom tawę pakàrney, búk mùms toliaùs ir ant ßito naùjo Meto malonùs; atſimink ſáwo Kraújo pralietojo, ir tûmi ißgeſyk múſû Griekùs! Atſimink ak Jēzau to ſawo (Iēzaus) Wàrdo, kuriûm pràmintas eſi ßitamè ſáwo Apipjáuſtime, búk ir múſû Jēzus múſû Ißganytojis ir Gélbētojis. Ißganyk mùs ſáwo Źodziu, nēs tàs yra Diewo Macis ant Ißgánimo tiems wiſiems kurie jám įtik. Gélbēk ir apſaugók múſû mielą ir małoningą Wyriauſybę nû wiſû Neprieteliû, kurie Źmónes ir Źemès terója ir pûſtija arbà pûſtiti ir teróti dabàr dumója. Dûk jei naùją Sweikátą, Stiprybę ir laimingą Pergalējima, ir ſutęk mùms Pakajų muſû Czēſù. Ak Diewè! jùk niēr ney wieno kito, kùrs uź mùs karáutu, tikt tu wienas, múſû Tēwe. Gélbēk mùs ir kiekwieną krikßcziónißką Ukininką, paßók wiſiems wàrgſtantiems ir dûk jiems jû dienißką Dûną, ir ko be tôs jie priwálo ant ſáwo Dûßiôs ir Kúno. Aprúpink wiſàs apléiſtas Naßlès ir Siratàs, palinkſmink wiſur keliáujanczius, ir palydēk jùs ſu ſawo ßwentàis Angēlàis; gélbēk ir ißgélbēk wiſás neßcziàs Móteres iß jû ſunkiôs Naßtôs, gélbēk Kôźną múſû iß wiſokiôs Bēdôs. Irgi galiàuſey

Gélbēk mùs nû wiſo Pikto,
Nēs Czēſas piktas paſtójo,
Gélbēk nû Smèrtiês ámźinôs,
Linkſmink, kàd mirſime, Dußiàs,
Dûk mùms bēdniems linkſmą Gálą,
Jmk tu Dußiàs Rànkon ſáwo, Amen.
Tàwo Wàrdan táriam, ak Iēzau! Amen,
Amen. (стр. 645).

Maldà, Czėſė didzio Szàlczio, Pawáſarij'ir Sējime, bey kitû Nepagàdû.

Ponè Diewè, Ponè Diewè, tu Szwentáſis Jzraēlije! tu malonûs, mielaßirdingas, lèngwas bey didês Malónês eſi, ir bēdnûjû Żmoniû paſigaili. Mės bēdni Żmónes ſkùndziamēs taw ſu Aßaromis ir Szirdiês Duſáujimais, kad wiſi mės prieß tawę ſuſigrießiję, ir tawo ßwentûſius Priſákimus tulerópu Budù pérżengę ir praſtóję éſme. Daùg yrá múſû Nuſidējimû, ir múſû Nepakluſnùmas taip didis yrà, jóg ir tawęſpi Dangùn' ißkąko ir táwo tèiſųjį Pápykį ant múſû pakēle. Nēs jaù régime ir jaùcziame kôźnas ſáwo Bēdą, kókius tu mùms Orus atſiùnti, kokį Szàltį. (kókius Szlapumùs ir Dárganas) kókius didziùs Perkúnus ir Żaibùs, ir jû baiſiùs Szówimus, (kókias Wietras, Wējus ir Sztùrmus didziùs) ant múſû įpykęs pérleidi, grùmzdams tais Swietą ißwárginti, Zémês Waiſiùs pûſtiti, ir mùs pacziùs arbà ir múſû Galwijùs ißgaißinti, jéy ne Czēſû tawęſp' priſiwèrſime. Ak Ponè Diewè! múſû Dußià iſſigàndo, ir múſû Szirdis labày dréba iß táwo Pápykio: mės labày nuſitûźijam, regēdami ir kentēdami tokį ßaltą Orą, (ßlápją, ißgąſtingą) kaczèygi tûmi nieką ne ißtaiſydami. Ak Diewè wiſôs Mielaßirdingyſtês, mės iß Szirdiês gàilimēſ' tawę ámżinąjį maloningąjį Diewą taip' labày įpykinę, ir práßom tawę pakàrney: atſimink ſáwo Mielaßirdingyſtês; įżwèlg mùs maloningay, ir ne daryk mùms pagàl múſû Griekùs neygi atadûk mums pagàl múſû Nuſidējimus. Suſimilkiſ' ant múſû wéikey! geſyk múſû Nuſidējimus, ir mèſk wiſú múſû Griekùs i Júriû Gilybę, kàd tû niekadáy ne atſimintumbei. Atimk nug múſû tą ßáltą Orą, ir dûk mùms iß Dangaùs gérą Szilumą; (apſtabdyk tás Dárganas ir Szlapumùs, tas Wietras ir didziùs Stùrmus, tùs Perkúnus ir Źaibùs ißgąſtingus), ir dûk gérą, gráżų ir tyką Orą; palinkſmink mùs múſû Ißgąſtije, paßók mùms múſû Wargè; gélbēk ir ißgélbēk mùs iß múſû Bēdôs; paſigailēk Pawàrguliû, ir jaunûjû maźû Waikû Szaùkſmo ir Dejáwimo, ir ne dûk jiems draùg dēley múſû Griekû kentēti. Tu múſû wiſû Tēwas eſi, tàygi ne praſtók mùs ſáwo Waikùs! Uźſtók, aprûpink, ßèlpk ir apdègk mùs ſáwo tēwißka Mielaßirdingyſtè, ir ne apléiſk mùs múſû Wargè ir Bēdojè! Ak, Ponè Diewè, gélbēk mùs dēley ſáwo Sunaùs, múſû mielojo Ißgélbētojo Iēzaus Kriſtaus. Liáukiſ' nûg ſáwo tèiſio Pápykio ir palinkſmink mùs ſáwo Malóne, ſáwo diewißka Loſkà ir wiſagálinczia Pagálba; uź tai mės ſu ſawàiſeis táw iß wiſôs ſzirdiês dēkawodami tawę liáupſįſime, ir táwo aukßcziauſiąjį Wàrdą paſakyſim' wiſùr ir wiſadôs. Amen, ißklauſyk mùs, Ponè Diewè! ißklauſyk mùs. Amen, Amen. (стр. 719).

№ 16. Trumpas **Moksło** Krikscioniszko **Surinkimas**, Nuog Roberto **Bellármino** Kárdynoło párášitas 1677.

Ape Griekus.

M. Káyp ſkiriaſi griekáy?

K. Dwieiokiey. Wienas irá griekas pirmas imtinis. Vntras nuog paties źmogaus padaritas | ir taſay dweiokias ira. Wienas didis duśiu numarinus. Vntras átłeyſtinis wadinamas | iog pigay **átłáy**dźiasi del máźibes ſáwo.

M. Kuris ira griekas pirmagimtinis?

K. Tasay ſu kuriu wiſsi gimáme | ir kuri ingiome kayp tewikßtisti nuog pirmo Tewo muſu Adomo.

M. Tas griekas kayp eſti átłáyſtas?

K. Per Sákramentu krikßto ßwinto ir todrin kas numirßtá nekrikßtitas eit ing paźiemes tumſion kalinen | ir niekádu Diewo karaliſten átáit ne gáłes.

M. Kuris ira griekás numarinus?

K. Taſay kurio daſiłaydźiáme priß Diewo meyły | aba priß meyły ártimo | ir wadináſi numarinus: nes duśiey átimá Diewo miliſtu | kuria ána giwa eſti dwaſißkay.

M. Táſay griekas káyp átłáydźiaſi?

K. Atłáydźiaſi ába per Sakramentu krikßto tam żmoguy | kuris vżaugis iau krykßtiaſti ába per Sákramentu Spawiedies. A kás numirßta ſu grieku didźiu | tuoy duśiu márinunćiu | taſay pekłon vmźinon eyt.

M. Kuris ira griekás mażas ábá átłáydingás?

K. Taſay kuris norint ne eſt prißmeyly | ir ne átima duśiey Diewo milistos | ney per ii żmogus nupułno pekłon: taćiau Diewuy ne mekſta | nes ne itinka io noruy ir áżußaliná meyły Diewo | ir todrin reykia ádunt butu ißnaykintas | ábá vnt to ſwieto | ába ćiśćiuy vnt kito.

M. Kiek ira piktibiu pirmutiniu | ir káyp werſmiu wiſokiu grieku?

K. Septinios. A kiekwiena turi wienu ſáw prießingu gieribi. Szyrdies áukßtibe | kuriey prießynaſi | nuſiźáminimas. Troßkáwimas łobio: prießynaſi iam | duoſnibe. Nećistibe | priß iu ira Cistibe. Ruſtibe | prießynga iey irá Kuntribe. Apsiriimas | priß iu ira Miernibe. Páwideimas | priß iu ira Meyłe brolißka. Tingieimas | priß ii ira Rupestis ir netrukimas Diewo tárnawima.

M. Kiek ira grieku priß Dwasiu ßwintu?

K. Szeßy. Bewilimas ápe dusios iżgánimu. Prabaygay wilimas be nuopełnu duśios iżganimo. Prießtarimas pażyntos tieſos. Vzwideimas milistos Diewo ártimuy duotos. Vżkietinimas ßyrdies piktibeſa. Begáyłe vż nuſideimus ig ſmerti.

M. Kiek ira nuſydeimu kurie kierßto ßaukiá nuog Diewo?

K. Kieturi. Aźumuśimas żmogaus tićiomis. nuſydeimas kuno priß prigimimu. Apsunkimas pawarguſiu ir vbágu. Aźutureimas áłgos | ába nutraukimas ios darbinikams.

Psalm 102.

Na głos. Wßytká źiemla.

Duśia mano gárbink Diewu,
Susimiłeimo Tewu.
Tegul wiſſos śiłos máno,
Gárbina ii kaip primano.
Garbink o duśia Wießpati,
O atmindama ii pati;
Ne vźmirßk ku tau giaro
Wiſſu dienu ánas dáro.
Anas ſáwo iźg gieribes,
Atłaydźia tau neteyſibes.
Anas gidźia ligas tawo,
Ir śiłpnibes runku ſàwo.
O iog piktay neprażuway,
Po io ſparnays ſweyka buwáy.
Anas redo gáłwu táwo
Wáyuiku gieribiu ſawo.
Płatus ßyrdies pagieydimus
Ir ne ſotus ios troßkimus
Giáru ſawo paſotiná,
Ios ſeniſtu átnauina.
Tas tay Wießpats kuris dáro
Kas tikray iir sweti giaro:
O ku ábida wargina.
Anas teyſus ſudźia giná.
Káypo Tewas ſáwo wáyko
Miayły giwu ßyrdy łáyko
Teypo tu mil Diewas, kuris
Baymes Diewo stiprey turis.
Iigi wiſi gárbinkite
Gieribes io ßłowinkite.
Iuûs Aniołay, kuriey źodi
Io darote ne nubudi.
Duśia mano garbink Diewu.
Suſimiłeimo Tewu.
Tegul ſiłos wiſſos máno
Garbina iî kaip prymano.

Stabat Mater dolorosa, etc.

Po kriźium Motina ßwinta
Stoweio vżrudinta
Kád ſunus ios károio.
Kurios ſunkiey nuluduſiu
Pripilde ſopuley duśiu,
Kád po kriźium ráudoio.
O káip ſkaudźiey nuwarginta
Buwo Ponna pagarbinta,
Motina Diewo muſu.
Tirpo wiſſa regiedamá
Szyrdźiu wisa kintedamá
Su ſunumi Iezuſu.
Kas iey raudot ne pádetu
Kád su Sunum iuû regietu
Nuwargintu teyp ſunkiey.
Weyźdedamas vnt Motinos
Aßáru didźiu ſotinos
Kás ne duſautu ſunkiey.
Vź nûodemes ſawo żmoniu
Regieio Sunaus koroniu,
Kád nuogas płáktàs buwo.
Regieio kadu kiſdamás
Báyſiey vnt kriźiaus mirdamas
Diewu ſáwo nubuwo.
Marya pilna milistos,
Nudalik tawo gailiſtos,
Kuriu tuomet tureiey.
Tegul diaga ßyrdis mano
Miłedama Sunu tawo,
Kurio ſmerti regieiey.
Rundus pinkis ſunaus tawo.
Kureys swietu átwadawo,
Szyrdij muſu iżdarik.
Kunćias kurias ſunus tàwo
Vż mus kint, tarnus ſawo,
Terpu muſu padalik.
Werkſmo tokio tau padeti
Su Sunum tawo kinteti
Troßkuóiá ßyrdis mano.
Prieg tau po krizum ſtoweti,
Draugi su tawim kinteti,
Gieidźia kaypo prymano.
O czyśćiauſia wiſuû merguû.
Kist ſunkibes tawo warguû.
Duok idant gałetumiau,
Idant vnt kriźians kintuſio
Vnt ſunaus tawo miruſio
Wiſadu atmintumiau.
Kád vnt ſudo paſtátitás
Sunkiáy busiu ápraißytas
Tegul stoiôos ápgintas.
Iezus kuris krauiu ſawo
Mus nuog pikto átwádáwo,
Tegul niekad ne ápłáidźia.
O kád átais gáłas wiſu,
Tegul emis duśiu muſu
Garbon sawo pryłaydźia, Amen.

Adoro te devotè latens Deitas.

Garba tau Diewie kuris dingies tuôſa
Duônos ir wino del musu żynkłuôſa.
Tau ßirdis wiſa padoſt Diewe mano
Nor Sakramento táwo neiżmano.
Cia akis muſu, ćia paragawimas,
Cia wilias runkû dasiliteimas:
Kłauſimas auſiu tikray tay numano
Kaip cionay eſi tu wießpatie mano.
Tikiu ku Diewo Sunus mums kałbeio
Tikras io źodis priwilt negałeio.
Vnt kriźiaus tiktay dingiesi Deywiſte,
Dingies bet ćia draugi ir zmogiſte.
Abciá wienog tay iżpażindamas,
Meldziu ko mełde łatras numirdamas.
Tu Diewas mano, tu wießpatis didiſ,
Tay iżpażistu rundu neiżwidis.
Duôk mumus Iezau karśćiaus tau tikieti
Duôk tawim wilties ir tawi miłeti.
O Atminimay mirimo wießpáties
Kune ir krauias tikras Iezaus paties!
Tu duôna giwa, tawim paſotinti
Tegul nuôg pikto dziaugiames apginti.
Tegul dunguôſa vmżinay reegime
Ku tuôſa buti żynkłuôſa tikime.
Duôk o wießpatie tay mums aptureti
Ku didźiey wiſi trokßtame regieti.

Aue ſtella matutina.

Sweika außros żwaiżde ßwieſi
Tu linxmibe świeto eſi

Maria Ponna ßwinćiauſia,
Motina Iezaus mielauſia,
Tawiſp wiſi duſauiame,
Kurie vnt świeto warkſtáme:
Gink mus nuôg piktos pagundos,
Ir nuôg vmźinos paſkundos.
O nuôg Diewo numiłeta
Tu mus weſk kur îra wieta
Kur ira wieta ßwintuiu,
Linxmibiu piłna tikruiu.
O kałtuiu giełbetoia,
Diewo muſu gimditoia,
Wałundoy muſu mirimo
Prybûk mums vnt padeimo.
Garba Traycey págarbintey
Tewuy, Sunuy, Dwaſiey ßwintey,
Iezui iżg Ponnos gimuſiam,
Vż mus vnt Kriziaus miruſiam.

Maria Mater gratiae.

Maria ponna vmźina,
Miełaßyrdiſtes Motina;
Tu mus gink nuôg wiſo pikto,
Mêtu gało mumus likto.
Ponniałe táwo ciſtoſa,
Neßoius Diewu ißćioſa,
Duôk per tawo prytarimu
Turet grieku atłaydimu.
Su Tewu, ſu Dwaſiu ßwintu,
Su Sunumi pagárbintu,
Prybûk mums unt padeimo
Wałundoy muſu mirimo.
Garba tau bûk Iezau Chriſte
Kuri Maria pawiſte;
Su Tewu, ſu Dwaſiu ßwintu,
Vnta vmźiu paumźintu, Amen.

Iźpaźinimas tikieimo.

Tikiu ing Diewu, kuris gieriemus
Dungu ſutwere; o pekłu piktiemus.
Ing Diewu Tewu, Sunu, Dwaſiu ßwintu,
Ing wienu Diewu Traycey págárbintu.
Tikiu ing Iezu, tikiu Diewo Sunu,
Kuris iżg ponnos tikru iéme kunu:
Idant numiris swietu iżwaduotu
Tikriemus ſawo, patſai ſawi dûotu.
Inźingie dungun, wienok tam intiko,
Iog Sakramenti páts ſawi paliko:
Hoſtioy wiſas; wiſas kupki wino:
Tu ſtału ſáwo tikriemus dabino.
Wiſi izg kapuû kiałſimes vnt ſûdo,
Sûdis mus Iezus palik tikro budo.
Dûos garbu didi vż giera gieriemus,
Vż pikta pekłu prisudis piktiemus.
Wiſa tay tikiu ku Bážnićiâ Rymo
Tyik palig tawo Iezau palikimo.
Tikiu, ir wiſu ßyrdziu iżpażyſtu
Ios kłauſis mokſło, żynau, iog nekliſtu:
Wilûos, vnt Diewo atminis gieribes
Abturet dungaus żadetas linxmibes:
Per kunćiu Iezaus ſu io padeimu
Iżpildis Diewo ßwintu pryſakimu.
Tawi unt wiſu gieribiu giereſni
Tawi unt wiſu graźibu graźieſni
Mil duſia mano, o iog tau praſtoia,
Vż griekus ſawo nûoßyrdziey raudoia.
Atłayſk iey káłtes, dûok táwo małoni,
Tegul ſio świeto pagarbis kieloni
Linxmibes wietoy terp pułku ßwintuiu
Garbina taws vnt vmżiu tikruiu,
Amen.

17—18. Юридическіе памятники прусской Литвы. 1578—1724.

№ 17. Iſch malanes Diewa | mes Iurgis Friderichas | Margrabas Brandenburge | Pruſoſu | Stetine | Pomeraniai | Caſſuboſu ir Wendoſu | teipaieg || Schleſiai Segersdorfe ir etc. Hertcikis | Burgrabas Norimberge ir Wieſchpats Rûgoie. || Iog kaſznas krikſchczionis | wiſſaſa ſawa ſprawaſa ta pirmiaus tur ant Diewa dabotiſi | ir nu to paties pradzie dariti | ieng || gąletu nog ija | ijo daugiaus per ßegnoghimu aptureti: Tada ir mes dabar praſideioſoijoi paspalitoi

muſu Viſitatiai | ir || teipaieg paginetaie Viſitatiai walſchcziaus Ragaines ir Tilßes | tapirmiaus rupinaghiames ape Slußba Diewa | ape || paskirtu ant ta Baßniczių | ir ape kitus tam reikinczius daiktus. Klauſem todelei | kaipa Baßniczias wiſsur ira ußuweiſ- || detas | bau ne priſsiwalitu ir ſtakatu kakiu daiktu ant iſchlaikyma. Poklauſe potam radom Pirmiaus iog parafianai | || Ragaine | Wieſchwilo | Laſdinuſu | Pilkaluusu | Schirwinto | Kraupiſchkie | ir Wilkiſchkiuſa | ir Kitoſa wietoſa to walſch- || cziaus | tarp kuru ira Schultißus | Pakamores | ir Raitmanai | kurie ne rodi Baßniczian eit | retai Szadzia Diewa klau- || ſa | ir Schwentus Sacramentus ne tiktai retai prighim | bet dabar ant ta atßagerei alba(s) biaurei blusnidami kalba. Kaktai mes | iag per tiek || metu Diewa Szadis ghiemus cziſtai ira ſakamas | bet tapirmiaus nog tu kurie Vredoſu ſied | ir paſpalitiems ßmaniems turetu gieru pawaiſ- || du buti | ne ſu maßu nuſſiſtebeghimu bet ſu didziu ne paſſimeghimu girdeiam. O iog takſai ne lemtas giwenimas alba ne pabaßnas | Diewa || dangui inartin | ir ant baiſaus karaghima ir kaſnijma atweda | teipaieg kaßnam ischganims duſchas ant ta ußgul. Tada mes narim kiekwiena || a skirui tus | kurie Vreduſa ira | malaningai graudenti | ir tikrai priſakiti | idant patam kiekwienas tankiei Baßniczion eitu | Szadzia Diewa || radas klauſitu | ir duſchas penukſchla | ſchwentaghi Sacramenta | tikroghi kuna ir kraughi wieſchpaties muſu Ieſaus Chriſtaus | ant atleidi- || ma grieku ir aptureghima amßina ßiwata | tikrame gaileſeie ir pakarniſteie | daßnai ir wertingai prighimtu. Ir teipa wienas antram | pagal || Diewa priſakima gieru krikſchczaniſchku pawaiſdu butu | bei ſawa artimamuiem ne iokia paſſipiktinima ne dotu. Idant teipa Diewa narſa || ir karanes ant ſawes ne krautu | iſchganima ne patratitu | ir ija Diewiſchka macis ant karanes ne butu pabudinta. Kadangi papeikimu ija || mielaia iſchganitingaia ßadzia | bei Schwentu Sacramentu | teip ne dekingi paſſirada tada to paczu ßadi galetu iſch ſchu kampu atimti. || Idant tatai ne nuſſidotu | tur panas Diewas ſu tikru duſaughimu ſchirdes butu melſtas. || Mes priegtam iſchtirem iog daug Kurſchu ir Lietuwniku muſu ſcha walſchcziaus Ragaines ir Tilßes | didi Deiwiu alba ſtabu garbina- || ghima dara alba laika | atla(n)kidami Gaius, afſierawadami bernelius waſchka | alba ſanarius kakius iſch waſchka padaritus | ir paweikſlius || bandikſchczia kakia daranczius | ir kitus ßalineghimus alba ßinawimus | bei burtawimus laikantis. O skirui girdeiam ſchwenta diena Ne- || deles krikſchczaniſchku ſchwentu ne ſchwentinantis | bet diena Nedeles dirbantis | kaip ir kitas dienas | a tatai wis prieſch prieſakima Diewa da- || rantis. Ant ta dabar girdeiam tarp Lietuwiniku didzus griekus | tatai esti necziſtibes | biauribes | kiekſchiſtes | perßenghimus wenczawaniſtes | || ir kitas piktenibes tam ligies | teipaieg didzei platinanczes | del kuru panas wiſſa ßeme galetu karati | kaip ir tiemus daiktams ligus pawiſdzius || raſchte ſchwentame randame. Kurie daiktai mumus kaip krikſchczaniſchkai Wirauſibei weiſdeti ir kienteti ne priſieit Tadel mes narim kiekwie- || nam ußſakiti | idant daugiaus kiekwiens nog meldima balwanu alba | ſtabu atſtatu | ßalineghimus alba ßinawimus atmeſtu | ſchwenta nedele || ir kitas ſchwentes pilnai ir nabaßnai ſchwenſtu bei pildime ſchlußbas Diewa | ſchas ßemes Baßniczias pa(ſta)time ir Corpori Doctrinae ſawe || pakluſnumis daritu | bey no tu pirm ſakitu biauribiu atſtatu | ir ſawe ßiwate paſſilepſchitu.

O iei tatai teipa ne nuſides | alba ne ſtatiſi | tada mes || tikru muſu ußweisdeghimu prieſch perßenktaius tu daiktu | ne narim praleiſti | bet takius kitems ant pamakſla alba pawaiſda karati. || Priegtam teipaieg ſaſißedawime | ir wenczawaniſtes biloſu | ne tiktai wiſſas indiwnas ir prieg krikſchtzaniu paiunktuſius papraczius ir || Ceremonias | laika bet prieg tam tikrai Wenczawaniſtei iau ſantz alba eſſant ne patagei ir ne wieſchlibai girdim nuſſidodant | ir atſiskirti tula || gieidenti | per kaktai Schwenta Wencziawaniſte | kaip ir Diewa ſeniauſeſis iſtatimas daugiaus numaßinama ne kaip pagarbinama ira. || Tadel narim matce muſu Herttz(i)kiſchka Vreda takius paganiſchkus | nepatagus ir ne wieſchlibus daiktus ußſakiti ir ußdrauſti ir tur taliaus || ſudereghimoſu ir bilaſu Wenczawaniſtes | Ceremonias ir paiunkimus pagal macis Diewa iſtatitus | ir pagal iſtatima Baßniczias Pruſu | lai- || kiti. Teipaieg newiens Wencz(ia)waniste ne tur buti prileiſtas | net turi pirm ſawa wiriſchku metu ſulaukti. Wiſſoſu toſu daiktoſu tur kiekwienas || plebanas ant ſawa klauſitaiu dabatiſi | tus daiktus tikrai be glaudas ußweisdeti ir tatai iſchpilditi. || Priegtam randame mes teipaieg iog prieg nekuru kiemu ne wienas tikras wietas palaidaghimu ne laika | bet ſawa numiruſiu kunus || ing puſta lauka laidaie | takiu daiktu tarp krikſchczaniu ne tur buti: Ir narime tame teipa paſtatiti | bei priſakam | idant patam tikra ſchwenta- || riu laikitu | ta pati apdaritu ir aptwertu | in kuri numiruſius kunus | pagal Diewa ßadzia ir krikſchczaniſchka giera iſtatima ir paiunkima | || gal laidoti. || Begwel iſchtirem mes | iag Lietuwinikai ir kiti | ne kiek cziesa ſawa paſtatita Baßnicze laika | bet kartais ing Szemaiczius | Baßniczian || eit | ir tienai pagal Papießiſchka buda bei paiunkima doſt Oleu teptiſi ir wenczawatiſi. Iſch to tada ſekaſi | iog tulas del naudos | ſawa kudiki. || (Kaip tatai mumus ataius ing Tilße | ir Ragaine nuſidawe) ir pa du kartu doſt krikſchtiti. Kurſai ne tikumas | ir kaip wiena karta prijmta | ir || iſchpaßinta tikra Praraku ir Apaſchtalu makſla | ne palaika | mumus kaip ir kits ne wieſchlibas giwenimas didei ne patinka | neg ia kienczam | Tadel idant tai wiſſa butu uſdrauſta | tada na || rim ir priſakam drutai | idant ne wienas ſwetimu Baßniczu ne ußeituſe | narint tai butu muſu || angu ſwetime walſchczui. Bet kiekwienas taſpi Baßniczia ſpi | kuriaſpi paskirtas ira | ſu klauſijmu Diewa ßadzia | priemimu Sacramentu | wen || czawaghimu | krikſchtijmu | ir kitu krikſchczaniſchku iſtatimu | teſſi laika. Priegtam idant newienas Plebanas tame daikti antram ne iſikiſchtu | || net dideie prigadaie | Narim teipaieg | ieib ant be weikiauſia Baßniczas viſitawatas angu per Biskupa atlankitas butu: Tur tada padonieij || priſigatawit | idant kiekwienas ſu maldamis ir kitu pamakſlu galetu iſchſtaweti. Ir kada ta Viſitacia bus pradeta | tada Viſitawaiantemus | || Scribele alba kamarnikas | alba kits kurſai tam tikras butu | bei Lietuwiſchkai makas iſch wieſchlibu wiru tur buti priskirtas. || Tatai wis narim nog wiſſu ir kiek wiena muſu walſchcziaus Tilßes bei Ragaines padaniu | ir nog wiſſu kitu kur Lietuwiſchkas Plebanias ira | ſtiprai | drutai ir ne nuſſidetinai | laikama. || Ir ne abeiaghem ant ta | iog kiekwienas tame kaip krikſchczonis | ta pakluſnuma padaris | ir pakarnei laikitiſi ßinas | ieng ghiſſai buſenczia | || teip ſwietiſchka kaip amßina karaghima galetu iſchwenkti. Tatai nuſſidoſt wiſſagalinczam Diewui ant amßinas ſchlowes ir garbes | Ir kaß- || nam ant iſchlaikima ia iſchganima. Ir nuſſ-

doſt tame muſu tikraie walia ir ßinia. Ant paßinima ir paſtiprinima tu daiktu | ſchitai ſawa tikray || ranka ußraſchem. Ir peczeti ſawa pridedineiam. Dotas Tilßeie 6. diena menesia Siekia. Metu Chriſtaus 1578. ||

№ 18. Литовская грамота 1724 г.

Karalißka Gromata Jog Twôros (abba Rikkei) Pruſû źemėje ir Lietuwôje ant kiemû ne tur nulauźytos bey ſudėgintos buti. ||

Kûmet ikczôley tas | ißkadingas paprati- | mas wirßun gawo, jog padûnei ant laukô | dryſė, tas, taip aplink ſawô kiemus ir darźus padarytas | Twôras (Rikkius) źiemôs czėſe nulauźity bey nudeginti, | iß kô jie ne tiktai ißkadą gawo, bey prieźaſtį dawė, jog źwė- || rei ypaczey wilkai ikki jû buttûmp bey twartûmp be uź- | draudimô bey pagal ſawa wallę atteiti bey ne maźę ißkadą daryti gallejo, bet ir girres dėl pritaiſinimô tiek naujû | Tworu (Rikkiû) labay ißkirtomos tampa, ne ſakant apie | noproſną darbą kurſai nuſsidawė pri pritaiſinimô tiek | naujû rikkiû, o jog czėſas gerriaus per kittus darbus kurrie | pri laukô gywénimė atſirandasſi butu, gallejes perleiſtas | buti. |

Karalißka Majestota Pruſû źemėje Muſû Maloningiauſeſis Wießpatis bettaig tokią ne patôgummą to- | laus abbelnay ne nor perleiſti; Tadd wiſſiems Padû- | nims ſu ſzė Gromatà tôktai ßirdingay uźdraudama tam- | pa, ſu ſzû pagrumzdimu, jog tas kurſai potam ſawô Twô | rą (Rikkį) ne gerame ßtorie laikys | abba źiemôs czėſe be pawélijimô tos wietôs Urėdininkô nulauźys bey ſudegis, || ing Pillį ten dirbtu tikkray bus weſtas. Ydant nûn kiek- | wiens uź ißkadą ſawę ſaugôti, ſu ne żinnià prieg tam uź- | tarti ne gallėtu, tadda Primintaji Karalißka Majeſtôta | tôktai nûg kozelnycziû paſkaityti Maloningiauſey paliepe. | Berlyne dewintoj dienoj Rugpjutės Mėneſės, Tukſtan- | czame ſekmame ßimtame dwideßimtame bey ketwirtame | Méte. Pritßkus Willus. (Срв. Eine lit. Kabinetsorder. Altpr. Msf. 1878. XV, 460).

№ 19. Жмудскій переродъ буллы Урбана VIII 1689 г.

Quia hactenus nonnulli Parochi, et Concionatores, puncta istius Bulla popula lingua vernacula non debite denunciarunt, vel inpertinentes illi adiungentes caſus, vel sensum verborum, non iuxta exigentiam rei et iuris declarantes, Propterea proſpicientes, ne deinceps in huiuſmodi impingant errores. Eandem Bullam fideliter lingua Samogitica tranſlatam et declaratam hic apponendam eſſe cenſuimus. Cuius tenor ſequitur talis:

Gromata arba iſtatima Urbono Aſzmoio Popieźiaus: kaipo tur użſilaikit Krikśćionis nekurioſà ypatineſa Tykicymo ir Krikśćioniſzko pagiwenimo, kuri teipo praſidaſt.

Rupeſtis ir budrus iáutimas Rymo Byſkupo tas irá, idant pakaiui ir ſądaribei wiſos ßalys Krikśconiu giwentu, ir idant wieroi (be kurios ne wienas ne gali pámegt Diewui) twirtai ſtowetu, o wienas kito ne iokiu budu pagiwenime będrame ne żieyſtu, bet małonei ir teiſibey kaipo ſąnarei wieno kuno po wiena gałwa Chriſtuſu Wießpatim, ir io wietą ant żiemis turinćiu Piemenim, eile po Szwentam Petrui Rymo Biſkupui yſtoiusiam budami, teipo to paſáulo pakaium dźiauktuſi, idant amźiną garbę apturetu. Del to toy dienoy kuroi ir atminimas Wećiaros Wießpáties, iż ſeno paprato, Popieźiaus dwaſißkos korones rodyt kaławiią, tai eſti prakieikima, prieß tuos, kurie ne użłaiko, tu yſtatimu, kurie wieros S(z)wętos, teiſybes, ir małones Krikśćionißkos ſergt.

Żinokit Krikśćionis, iog koga Bażnićia apſako vż koki nuſidieyma, prakiai-

kima ir kada toki prakiaikima ant kurio żmogaus użdeſt, ſu tuô nedera kitiêmus żmonemus Krikśćioniſzkiemus giwenti, nei io paſweikint, nei ſu io kałbeti, nei ing io namus, eyti aba iy ing ſawo namus priymti. nedera (tokiam iżkiaiktam iy Bażnicią iyżięgti: prie io nedera Miśiu S(z)wentu łaikit, ir io ne gali ne wienas kunigas ſpawiedies negu prieg pacios ſmertes) kłauſiti, ney Sacramento Swenćiauſio duòti, ir iay tame prakiaikime numirtu, nedera io ant wietos S(z)wentos łaidòtie.

Delto kiek metu didime Ciatwergia, tuòs prakiaikimus, in tuos yſtatimus, Bażnićia Swentoi ſkaito, idant kiekwienas dusia ir śirdy ſawo wartotu ir kratitu, iog ſu kokiu prakiaikimu Sakramento S(z)wento Kuno, ir Krauio Wieſzpaties nepryimtu.

Pirmas, perźięgimas abà kaltybe ira, vż kuri ing prakiaikima źmogus ypuoła Herezia, tatai esti kitokias ißmánimás ape pamoksłus wieros S(z)wientos, neig ißmanimo baźnićia wiſuraſanti. Prakiakia tada Bażnićiá świentoi wiſus Heretikus Luterus, Zbaraunikus, Nurkus, ir kitus, kurių jus ńe paźystate, kokiuo noris wardu ſawe anis prámine.

Teip tai ißmanikit krikśćionis, iuòg tas prakiaikimas puòla ant tu, kurie ira kitose ſzaliſe ſawoſe giwena miſzrai Heretykai ſu muſu wieros żmonemis, nes muſu karalistei, del pakaiaus negalime ſkirties nuòg iu, del to dera iumus toy karalystei muſu ſu Lutęrais ir Zbaraunikais kałbet, prakaut, ſu ieys walgyt, iu namuoſe but, ir iuòs ſawo namuoſna pryimt. Bet nedera iu moksło kłauſit, iemus tikiet, iemus prieſz Bażnićią Swenta padet, vż iuòs prieſz wieną muſu vzſtot, iu knigas turinćias prieſz Wierą pamokſłus be duotos nuog wireſniu waldźios ſkaityt, ias łaikit, ir ias raśit aba drukawot. Tie wiſi kurie neſiſaugt tu nuſideymu iypuòła y prakiaykìma etc. etc. (Изъ «Collectanea Conſtitutionum Synodalium Dioecesis Samogitiensis» 1689 г., стр. 146 и сл.).

№ 20. Litvanica Confessio: 1704 г.

См.: Ewangelie Polskie y Litewakie Tak Niedźielne, iako y wſzytkich Swiąt, ktore w kośćiele Katolickim według Rzymſkiego porządku przez cały Rok czytaią.
W Wilnie. W Drukarni Akad. Soc. Iesu, Roku Pańſkiego 1705.

Aſz grießnas żmogus ſpawiedoiuos Ponuy Diewuy wiſagalinciam, Traycey Swentay wienam, Pannay Maryey, Motinay Diewa, ir wiſiemus Swentiemis, ir taw Kunige Tewe, iż deśimties Diewa priſakimu; o łabiawſia iß dwieu, iog ne miłeiau Pona Diewa ſawá, iß wiſos duſios ſawa, iß wiſu ſiłu ſawa, ir iß wiſu miślu ſawa, o artima ſawa, kaypo ſawę paties. Spawieduoieſi, ir duomiſi kałtu iß ſeptiniu grieku didźiuiu, iß puykibes, troßkawimo łobio, iß biauribes, iß ruſtibes, pawideima, ápſyryima, tingieima ant tarnawima Diewuy. Duomiſi kałtu iß penkių paiautimų kuna mana grießna, iß regicima, girdeima, iß pauoſtima, iß paragawima, iß daſiliteima ne pryderanćia. Ir iß kitu wiſu grieku ſawa. To gayluoſi, ir to ſpawiedoiuos ir praßou ſaw ne kałtos mukos Pona Iezusa Chryſtuſa, idant manęs ne korotu pagal didźiu, ſunkiu, ir biauriu grieku mana, bet pagal, ne ißſakitos ſawa meyłes ir miełaśirdiſtes atłayſtų mań wiſus griekus. Ir praßau ſau ußtarima Pánnos Swenciauſios Motinos Diewa, ir wiſu Swentu. Amen.

Paliecawoiu łoſkomis iuſu ſtona dweioki, ſtono dwaśißka, ir ſtono swiecko. Stone dwaſißkame Popieżiu świenćiauſyi ir wiſus Kardynołus, Arcybiſkupus, Biſkupus, Práłotus ir wiſas Dwaſißkas Aſabas. Stone Swieckame Cieſoriu jo Miliſto, Karalu Pono muſu, ſu wisais Senatoreis,

Vriednikays, Ponais, ir ſu wiſomis aſabomis świeckomis. Paliecáwoiu reykałus Karaliſtes muſu, o łabiauſey, idant Ponas Diewas ne korotu mus pagal daugibes grieku muſu, bet attolintu waynas, o Pakaiu mumis duotu. Taypagi, idant ſergietu mus nuog Badu, Pawietries, Vgnies, wiſokiu ligu ir wiſokiu koroniu. Taypagi paliecawoju łoſkomis iuſu wiſus nuludusius, pawargusius, griekie ſmertelname eſſanćius, pakieleywingus ir ligonius. Taypagi paliecawoju Duſias Ciśćiuy eſſanćias, ir wiſus numiruſius, o łabiauſey, kurie toy Baźnićioy ira pałayduoty. O mes ſawęs neuźmirßdami ſukałbekim tą maldą:

Buk paßłowintas Diewe Traycioy Szwentoy wienas, taw kłonioiuos, tawę meldźiu, tawę ißpażyſtu Diewą Tewą, D. Sunų, D. Dwaſę Swentą, tris aſabas, wieną Diewą. Buk pagarbintas Sunau Diewa Iezau Chryſte, taw kłonioiuos, tawę meldźiu, tawę ißpażiſtu, kurſay pryemey tikrą Kuną iß Pannos Marios etc.

C. Къ исторіи Латышской Литературы.

№ 21. Изъ латышск. катехизиса 1586 г.*

* Lit. u. Lett. Drucke d. 16 Jhd. ed. A. Bezzenberger. II. 1875.

III. Das gebet oder vater unser.
Ta ſweete luuckſchenne.

Muuße thews exkan tho debbes, ſweetyttz thope tows waerdtcz, enakas mums touwe walſtibe, tows praetcz noteke, ka exkan debbes, tha arridtczan wuerſſon ſemmes, muße deniſke mayſe dode mums ſchoden, vnde pammet mums muſſe parrade, ka mehs pammettam muſſims paradenekims, vnde nhe wedde mums exkan kaerdenaſchenne, beth atpeſty mums no to loune, aeſto thouwa gir ta walſtibe vnde tas ſpeex vnd tas goodtcz tur muſſige. Amen.

Ko maetce tu aran to lauckſchenne ieb patrims?

Adbilde: Es maetce tur aran dewe teſcham peßoukt par garrigems vnde laykigems letims, ka thas mums gribbet ar ßouwe ſweete garre waldyth, glabbooth, mußes greekes pammeſt, par kaerdenaſchenne paßargat vnd no wueſſe loune peſtyth (l. c. p. 3).

Der glaube. Ta titczibe, ka to wenam namme thewam ßouwe ſzaime wenkärtige preſchan turreeth vnde maecyt buhs.

Tas pirmais lodczeklis no täs raddiſchennes.

Es titzz exkan dewe to thewe wueſſewalditaye, radditaye debbes vnde thäs ſemmes.

Kas gir tas?

Adbilde: Es titcz, ka man dews raddys gir ar wueſſims radditims letims vnde man meße vnd dwheſel, atczees, außes vnde wueſſes lodtczeklees, ſzappraſſchenne vnd wueſſes prates doeuwis gir vnde wehl vſthur, tur—klath dreebes vnde kurpes, ehſchen vnde ſczeerſchen, namme vnde muyſche, ſzewe vnde bhernes, tyrumme, lopes vnde wueſſe paddomme ar wueſſade wayadtczibe vnde vſthurreſchenne thäs meßes vnde cziwibes bagattige vnde deniſke abgada, prettibe wueſſe breſmibe paſſarge vnd par wueſſe loune paglaeb vnde ßarge, vnde to wueſſenotal aran tyre thewige, dewige laipnibe vnde ſzeeleſtibe bes wueſſe manne

nopelnibe vnde czenibe; par ſcho wueſſenotal eſme es tam parradan patteickt vnde ßlawet, kalpot vnd packlouſit, tas gir teſcham teſa.

Tas oteers loczeklis no thäs peſtiſchennes.

Vnde exhan Jeſum Chriſtum, wingam wenigam dhelam mußam kungam, katteers eyemptz gir no to ſweete garre, peczimmis no thäs jumprouwes Marie, czetis appeſkan Pontio Pilato, kruſtau ſzyſtz, nomuerris vnde apbheſtz, ſemmen kapis exkan helles, treſſchen denan atkalt auxkam czheles no tims muerronims, vskapis debbeſſis, ſeedhe py to labbe roke dewe tha wueſſewalditaye thewe, no thurrenes thas atees ßodyt tös cziwes vnde muerrunnes.

Kas gir tas?

Adbilde: Es titcz, ka Jeſus Chriſtus, patteſe dews no thewe exkan mußibe peczuimptz vnd arridtczan patteſe czilwhex no thäs jumprouwes Marie peczimmis, maus kunx gir, katters mau paßuſte vnde noladhete czilwheke atpeſtys gir no wueſſims greekims, no nawe vnde uo to warre vnde ſpeeke to whelne, nhe ar ſzelte ieb ſziddrabbe, beth ar ßouwe darge aſſene vnd ar ßouwe neenoßeetczige czeſchenne vnde nawe, ka es winge paſſche eſme vnde exkan winge walſtibe appeſkan to cziwo vnde tam kalpo exkan mußige taiſnybe, nenoßeczybe vnde ſweetybe, lidtcz ka thas gir atkal vs czheles no nawe, cziwo vnde walde mußige, tas gir teſcham teſe.

Tas treſſches loczeklis no täs ſweetiſchennes.

Es titcz exkan to ſweete garre, wena ſweeta chruſtyta baſnicze, tha drougczibe thōs ſzweetes, pammeſſchen thös greekes, auxkam czelſchenne thäs meßes vnd wene mußige cziwohchenne. Amen.

Kas gir tas?

Adbilde: Es titcz, ka es ar manne paſſche ſzappraſſchenne needtcz ſpeetczibe exkan Jeſum Chriſtum manne kunge neewar titczeth lib py to naeckt, beth tas ſweetcz gars gir man czour to euangelium aytcenays, ar ßouwims dawanims paſkaydroys, exkan patteſe titczibe ſweetys vnd vsthurreys, lydtcz ka tas to wueſſe chruſtite drougczibe wuerßon ſemmes aytczena, ßakraye, abſkaydro, ſweety vnd py Jeſu Chriſto vſthur exkan wene patheſe titczibe, exkan kattre chruſtite droudczibe thas man vnde wueſſims titczigims deniſke wueſſes greekes pammeet vnde exkan to paſtare dene man vnde wueſſes muerrones atkal vſmodenas vnd man ar wueſſims titczigims exkan Chriſto wene mußige cziwoſchenne dhos, tas gir teſcham teſa (p. 13).

№ 22. Изъ сочиненія Г. Манцелія: Lettus 1638 г.*

* Lettus Das iſt Wortbuch | Sampt angehengtem täglichem Gebrauch der Lettiſchen Sprache; Allen und jedem Außheimiſchen | die in Churtand | Semgallen vnd Lettiſchem Liefflande bleiben | vnd ſich redlich nehren wollen | zu Nutze verfertiglt | durch Georgivm Mancelivm Semgall. der H. Schrifft Licentiatum etc. Erſter Theil Cum grat. & Priv. S. R. M. Svec. Gedruck vnnd verlegt zu Riga | durch Gerhard. Schröder | Anno M. DC. XXXVIII.

(Изъ 2-ой части Lettus, озаглавленной «Phraseologia Lettica». 1638 г.).

V. Ka Zeľľa Ľaudis no Maja-weetas ißeet. Labbrentz | Marting | Clawing | Otte.

L. Saimneex | eß töw luhdſohß | dabbu Vggun:
M. Puiß | eedädſini Skallu.
C: nhewaid Vgguns.
M. Kapehts wackar nhe aprauſſi?
C. Ghann rauſchu ißdſiſſis.
L. Nhe gir töw Skilltawa?
M. Nhe turru eß.
Tetz Zeema | attneß Vgguni.
L. Otte | ſabahß Drahnas. Zeek reiſas Ghaiľi dſeedajuſchi?
C. Weenu | diwi | trieß reiſas.

L. Jaw Deena auſt?

O. Wehl nhe nomanna.

L. Ko darra Ghaiß?

O. Letus lieſt | Sneeg | ſallſt | magg paſallis | ſallna ara | labbs Ghaiß | Wehſch lels | Wehja-puttins | puttina.

L. Eſſi Sirrgheems Auſas dewis?

O. Iaw tee dabbuja.

L. Jaug dſähruſchi?

O. Nuhle dſirrdinaſchu.

L. Pirrmahk by töw tohß dſirrdinaht | vnd tad teems Auſas doht.

Eebahſis Drahnas | dſirrdini. Steidſeeß.

O. Weenam Sirrgham Packawa nokrittuſſi.

L. Kuřřam?

O. Bährajam | Balltam | Mällam | Sarrkanam | Pallſam | Dumjam | Preekſchajam | Packaſejam.

L. No kuřřas Kajas?

O. No preekſchas | packaſas | kreiſſas | labbas.

L. gir töw ta Packawa.

O. Nhewaid | kaß kurr nokrittuſſi. Sche man gir.

L. Sarrghi to labb.

Vsneß Drehbes. Peeluhko | ka tu nheneeka aismirſiſi.

Nu Saimneex | ko praſſi par Seenu | Sähku | Auſahm?

M. par Seenu | Sähku doſſi ko ghribbädams. Par Auſahm dohſſi Mahrku Seekà.

L. Sacki | ko ghribbi par Seenu.

M. Dohſſi Kungs tſchettrus Ghroſſchus par Sirrghu?

L. Laid Deews paſſargha! Rieghà par Deenu vnnd Nackti dohd ſeſſchus Ghroſſchus | vnd tu praſſ Semmehß dſiewodams par Nackti tick dauds?

M. Ka nhe praſſies? kahds nu Seenalaix by?

L. The töw tſchettri groſſchi par abeem Sirrgheem.

M. Mas gir.

L. ghañ taß maxahts.

Nebbe arridſan tee Sirrghi tick ſohte gir ähduſchi | Seens rupſch | mälls.

M. Ko tad darries.

L. Ko doſchu par Auſahm?

M. Dohd Mahrku Seekà.

L. Sche trießdeßmits Ahrtaugi.

M. Auſas nhe warri ſmahdeht | dohd Mahrku pillu.

L. Jeñ. Nu palleetz ar Deewu Palldeeß par Majaweetu.

M. Ey ar Deewu.

VIII. No Suhdoweſſchanas.

Wiets | Rolops.

W. Eyta Suhdus weſt.

R. Kurru Stalli pirrmahk mehſies?

W. Pirrmahk mehſeeta Lohpo-kuhtis | pehtz Lohpo dahrſu | (Schrunden. Laideri) vnnd tad Sirrghoſtalli | pehtz Aujokuhti (Wallhoff. Klähwu).

R. Smallki Suhdi buhtu labb Dahrſam.

W. Ghann nu ſchim brieeſcham Darrß taux.

R. Sche man jaw Säckumi.

W. Tannies Säckumohß nhe gir dauds leetas. Sarrß puſſchu.

R. Ahu!

W. Drieß dabbu zittus.

R. ſaiſtiſchu eß tohß | ghann tabß ſcho deenu turrehß | rietu dabbuiſchohß eß zittus.

W. Ghahſeeta liedſäne | nhe par leeku bees | ney arridſan ſohte rätte.

R. Ka peedärr | tha ghahſies.

W. Jaw dauds Seme apſuhdohta?

R. Buhß kahdi diwi puhro-weeta.

W. Nhe kaiſſaita tohß Suhdus.

R. kaß tam warr leekt | ka ghabbals nhe no kriet.

W. Metteta labbus Wäſmus.

Juhß Kahjeneeki | kam nhe gir Sirrghi | ſahzeeta ahrdiet no ſcho ghallu.

IX. No Seena-pſauſchanas.

Brentzis | Jahka.

B. Laix buhß Seenu pſaut.

I. Sinna Deews ko pľauß | ka Sahle nhe gir aughuſſi.

B. Vppes-pľawas ghann aughuſſi | bett Semmes-ſahle ghañ mas.

I. Ko augs ar to ſauſſu Ghaiſſu.

B. Laid aughuſchi | laid nhe-aughuſchi | ja-pľaw gir. Dabbujeeta Ißkaptis.

I. Ock tu Deews auxtais palliedſi ſcho Ghaddu Seenu pľaut!

B. Jem̃ labbu Wahlu. Speed Ißkapti py Semmes.

I. The Salltis aiswillkahß | Ghallwu pazehlis.

B. Ka tawa ißkapts ta ziext?

I. Kluhdſiña ißkalltuſſi | knaggis ſwabbads. Kahtz.

B. Ta Ißkapts nhe jām̃ (alij, nhe māhds) nhe gir tōw Striekis?

J. Ghann ſtriekeju | mas Tährodas.

B. Kad Deews ſauſſu Ghaiſſu dohtu | taw jaw pariete warrätu to Seenu ſajembt.

J. Ghann.

B. Nu Bährni | ar Grabekľeem eita vs Pľawu.

J. Pirrmahk buhß taß Seens ja iß ahrda.

B. Ahrdijuſchi lieds ghallam | tad ſahzeeta tudeľľ no ohtru ghallu ghrabbt | vnd metteta Tuppohß.

J. Mettieß kaudſeh | wai weddieß vs klehti?

B. To Sem̃es Sahl vnd Ahboliñus weddieß vs Klehti | to eß taupiſchu Aweem. To rupju Sahl mettieß Kaudſeh.

Изъ 3-й части: Die Sprüche Salomonis. R. 1637.

XX. Wiens darra nhebehdneekus | vnd ſtippris dſehrenns darrra trackus | kam taß pattiek | muſcham nhe tohp ghuddris.

2. Tha Koninya beedinaſchanna gir ka taß rukums tha pleſſigha Swära | kaß to apkaitena | taß ghräko preett ſawu dſiewibu.

3. Wieram ghohtz gir no Bahrenes attkahpt | bett kattri labpraht barrahß | gir wiſſi Jegki.

4. (a) Auxta ghaiſſa dehľ nhe ghribb taß Sliñgkis arrt | tad buhß tam pľauyamà laikà deedeleht | vnd nhe neeka nhe dabbuit.

(a) allij Sallta ghaiſſa dehl.

5. Ta Paddomiba Wiera Sirrdy gir ka dſillſch Vdenns | bett weens Prahtiex war nomanniet | ko taß ſkeet.

6. Dauds Zillwäki tohp teikti rahmi äſſoſchi | bett kaß ghribb weenu attraſt | kaß itt teeſcham rahms gir,

7. Taiſſnis | kaß ſawá Weenteeſſibá ſtaigha | tha Bährneems buhß labb klahteeß | irr kad wings nomirris.

8. Konings | vs ſawu Krähßlu ſādādams ſodiet | ißkaiſſa wiſſu ľaun ar ſaweems Atzeems.

9. Kaß warr ſatziet | eß äßmu ſkieſts ſawa Sirrdy | vnnd ſkaiſts no maneems ghräkeems?

10. Daſchads Swarrß vnd Mährs | gir abbidiwi nheghantiba tam Kungham.

11. Irr Puiſſi py ſawu darrbu warr (b) nomanniet | arrieg taß ghodiex vnd labbs ghribb tapt.

(b) alij, noghiſt.

12. Skanninghu Auſſi | vnd redſighu Atz | tohß abbi diwi darra taß Kunx.

13. Nhe mieľo to Meeghu | ka tu nabbax nhe tohpi | leetz tawas Atzis modrighas buht | tad buhß tōw Maiſes ghann.

14. Ľaun | ľaun | ſacka | kad gir bett kad nohſt gir | tad teitz.

15. Dauds Sällts gir vnd Pehrles | bett prahtigha Mutte gir krahßna dargha leeta.

16. Jemm tam ſawas Drehbes | kaß ohtru Ghallwo | vnnd kielo to | ta nhepaſieſtanna dehľ.

17. Sackta Maiſe gir ick-katram gharrda, bett pehtz ghalla tam ta Mutte pilla Swirrgsdo taps.

18. Paddomiba palleek | arr Prahtu wäſti | vnd karſeh ar prahtu wäßtinus.

19. Nhe jauzeeß ar to kaß fläppäuas leetas ißſtahſta | vnd ar to Apprunnatayu | vnd ar to nhepatteſſu Mutt.

20. Kaß ſawu Tähw vnnd ſawu Maht lahd | ta Swetze iß-dſiſſieß Tumſſumà widu.

21. Tha Bährna-Mantiba | vs ko pirrmahk lohte ſteidſahß | nhe tohp pehtz ghalla ghauſſenahtz.

22. Nhe ſacki | eß ghribbu laun attmaxahtz, zerre vs to Kunghu | taß töw palliedſehß.

23. Daſchahds ſwarrß gir Nheghanntiba tam Kungham, vnd nhepatteeß ſwarrß nhe gir labbs.

24. Ick-kattra Zellſch nahk no to Kunghu, kurrſch Zillwähx proht ſawu Zeľľu?

25. Zillwäkam gir Wirrwe | Deewa Wahrdu pullghot | vnd pehtz ſohliteeß.

26. Prahtiex Konings ißkaiſſa tohß Beßdeewighus | vnd wädd to Skritteli par to.

27. Tha Kungha Swetze gir tha Zillwäka Dwaſſcha | ta eet zaur wiſſu Sirrdi.

28. Rahmam vnd Teeſſam buht | paſſarrgha to Koninyu | vnd winya Krähßlis paſtahw zaur labbumu.

29. Jaunehklo Stipprumbs gir winyo ghohtz | vn ſirrmi Matti gir Wätzo (Łauſcho) krahßniba.

30. Launai leetai prettie ja-ſtahw ar barrghu Mahzibu | vnd ar ghauſcheems ſittäneems | ka warr juſt.

XXXI. Schee gir tee Wahrdi tha Koninya Samuel | ta Mahziba kattru winya Mahte tam mahzija.

2. Ock mans Ißrädſähtz | ock tu Dähls mannas Meeſſas | ock mans Dähls pehtz mannu Prahtu.

3. Nhe dohd Seewahms tawu Paddomu | vnd nhe ey to Zeľľu | kurr te Koninyi ſöw ſamaitahß.

4. Ock nhe teems Koninyeems | Samuel | nhe dohd teems Koninyeems Wienu dſerrt | neds teems Leelems-kunghems ſtippru dſehren.

5. Tee Dſärrdami aismirrſtu to Teeſſu | vnnd pahrghroſietu to (ſuhdſamu) leetu Nabbagho Lauſcho.

6. Dodeeta ſtippru dſehren teems kattreems mirrtt buhß | vnnd Wienu noſkummuſſchahms Dwehſſelehms.

7. Ka tee dſerr | ſawas bähdas aismirrßdammi | vnd ſawu Nhelaim wairs nhe peminn.

8. Att-darri tawu Mutt tho Mähmo dehľ | vnd to leeto dehľ preekſchan wiſſeems kattri attſtahti gir.

9. Att-darri tawu Mutt vnd Teeſſa pareiſe | vnd pallidſi tam Wahyam vnd Nabbagham.

10. Kam ghodigha Seewa nowäläta gir | ta gir auxtaka nhe ka dahrgas Pehrles.

11. Winyas Wiera Sirrds drieſt vs tahß palauteeß | vnd Mannta tam nhe truhx | winya darra tam labb | vnd nhe laun wiſſu ſawu muhſchu.

12. Winya dſiewo ar Willu vnd Linneem | vnd ſtrahda lab-praht ar ſawahms Rohkahms.

13. Winya gir ka kahda Preetzeneeka-laiwa | kattra ſawu Manntu no talenes attnäß.

14. Winya zeľľahß nacktieeß | vnd dohd Barribu ſawam Nammam | vn ehſt ſawahms Kallponehms.

15. Winya dohma vs kahdu Tierumu | vnnd pirrck to | vnd dähſta weenu Wienakallnu | no teems Augľeems ſawas Rohkas.

16. Winya johſch ſawus Ghurrnus ſtippre | vnd ſtipprena ſawas Rohkas.

17. Winya nomanna ka winya Pree-

tzeſchanna labbe darra | winya Luckts Nacktieß nhe ißdſeeſt.

18. Winya ſteep ſawu Rohku pehtz to Kodelu | vnd winyas Pirrxt ghrahb to Wahrpſt.

19. Winya iß ſteep ſawas Rohkas prett teems Nabbagheems | vnd ſneeds ſawu Rohku tam Waijadſigham.

20. Winya nhe bähda par ſawu Nammu Sneegha dehl | Aiſto wiß winyai Nammam gir diwikahrtighas Drehbes.

21. Winya patti ſöw darras Deeghus | balltas Sieds vnd dahrx Wadmalls gir winya Drehbes.

22. Winyas Wiers gir teicktz eekſchan teems Wahrteems | kad taß ſehſch py teems Wätzakeems tahß Semmes.

23. Winya darra Swahrkus vnnd pahrdohd tohß | Joſtu dohd winya tam Preetzeneekam.

24. Winyas krahßniba gir ka tha ſkaiſte dſiewo vnd ſtrahda | vnd pehtz ſmeeſſeeß.

25. Winya att-darra ſawu Mutt ar ghuddribu | vnd wirrß winyas Mehles gir jauka Maziba.

26. Winya ſkattahß ka winyas Mahyahß klayahß | vnd ſawu Mais nhe ähd ar ſlinckumu.

27. Winyas Dähli zellahß vnd teitz to ſwähtu | Winyas Wiers teitz to.

28. Dauds Meitas attnäß Baggatibu | bett tu tohß wiſſas vswarr.

29. Jaukam vnd krahßnam buht | nhe gir nehneeka | Seewa kaß to Kunghu bieſtahß | ta gir teicktina.

30. Winya taps teickta no teem Augleems ſawas Rohkas | vnd winya Darrbs teix to Wahrtieß. (Конецъ книги).

№ 23. Lettiſch Vade mecum.

Handbuch | darinnen folgende ſechs Stücke begriffen:

1. Evangelia und Episteln | ſo durchs gantze Jahr auff alle Sonntag vnd fürnembste Feste in der Lettiſchen Kirchen in Liefland | Churland vnd Semgallen geleſen werden.

2. Die tröſtliche Hiſtoria des ſchmertzlichen Leidens vnd Sterbens vnſers Erlöſers Jeſu Chriſti | auß den Vier Evangeliſten.

3. Die trawrige Historia der erbärmlichen Zerſtörung der Stadt Jeruſalem | 40 Jahr nach des Herren Leiden | hiebevor in Lettiſcher Sprach nie in Druck geſehen.

4. Geistliche Lieder vnd Pſalmen | Collecten vnd Gebehte | ſo das gantze Jahr durch in Chriſtlicher Verſamblung zu Hauſe vnd in den Kirchen geſungen werden.

5. Der kleine Catechiſmus D. Martini Lutheri, Seliger gedächtniß.

6. Das Hauß-Zucht-vnd Leerbuch Syrachs | Zum erſten mahl in Lettiſcher Zungen gebracht vnd außgangen.

So wol für die Lettiſche Kirchendiener | alß auch für ſolche Sprache Chriſtliche Hauß-Väter.

Zum andernmahl reſpectivè überſehen | corrigiret vnd gemeret | Durch Georgium Mancelium Semgallum der H. Schrifft, Licentiatum, und jtzigen Fürſtl. Churl. Hoff-Prediger. Ad Zoilum. Serviat omne DEO ſtudium, fremat Orbis et Orcus Rumpatur Momus: ſat placuiſſe Deo.

Cum Gratia et Privilegio Sereniſ. Reg. Maieſt. Svec. Gedruckt zu Riga | durch vnd in Verlegung Gerhard Schröders. 1631. 2 Aufl. 1643.

Evangelium am andern Sontage nach Oſtern | genant Misericordias Domini, Johan. 10.

Jeſus ſatziya vs teem Judeem: Es äßmu weens labbs Ghanns | weens labbs Ghanns dohd ſawu Dſiewibu par tahm Ahweem. Bett weens ſaddärahtz Ghanns | katters Ghanns nhe gir | kam tahß Ahwis nhe peedärr | rädſ to Willku nahkoht | vnnd attſtahy tahß Ahwis | und bähg. Vnd tas Willx ſakamp vnd ißtränntz tahß Ahwis. Bett tas ſaddärähtz Ghanns bähg | Aiſto tas gir ſaddärrähtz | vnd nhe ohla tahß Ahwis. Es äßmu weens labbs Ghanns | vnd ſinnu mannas Ahwis | vnd winyi paſieſt mann. Lieds ka mann mans Tähws paſieſt | vnd es paſieſtu to Tähwu | vnnd es dohmu ſawu Dſiewibu par tahm Ahweem. Vnd mann gir wehl zittas Ahwis | tahß nhe gir no | ſchahß Kuhts | (Dunæburg. & Seelburg. pronunciant Klähwa) und tahß paſſchas buhß mann arridſan ſcheitan daweſt | vnd tahß dſirrdehß

mannu Ballxni | vnd buhß weenam Ahwya-Pullkam vnnd weenam Ghannam buht.

Evangelium am fünfften Sontage nach trinitatis | Luc. 5.

Tas notickahß | ka tee Laudis py to Kungu Jeſum ſpeedehß | Deew Wahrdu dſirrdeht. Vnd wings ſtahweya py to Äſäru Genezareth | vnd redſeya diwi Laiwas py to Äſäru ſtahwoſchas | bett tee Sweineeki by ißkahpuſſchi | vnd maſghaya ſawus Tieklus | Kahpe tas weenà laiwà | kattra Simoñam peederreya | vnnd luhdſe tam | ka tas to magkeniet no Mallas nozälltu | vnd tas paſſedeyahß | vnnd mahziya tohß Laudis no to Laiwu.

Vnd kad tas beidſe runnaht | ſatziya tas vs Simoni | dohdees vs auxtu | vnd ißmetteeta juhſſus Tieklus | ka juhß weenu Lohmu wällkaht. Vnd Simons adbilldeya | vnd ſatziya vs to: Meiſteri | mehß äſſam zauru Nackti ſtradayuſſchi | vnd nheneeka dabbuyuſſchi | bett vs tawu Wahrdu ghribbu es to Tieklu ißmeſt. Vnnd kad tee to darriya | apwilka tee leelu Kohpu Siwyu | vnnd winjo Tieklis ſappliesſa. Vnnd tee aitzenaya ſawus Beedrus | kattri ohtrà Laiwà by | ka tee nahktu | vnd palliedſähtu teem willckt. Vnnd tee nahze | vnd peepilldiya abbas Laiwas pillus | tha | ka tee ghrimma. Kad to Simons Peteris redſeya | kritte tas Jeſu apkahrt zeſſems | vnd ſatziya | Kungs | ey no mann aran | es äßmu weens grehziegs Zillwähx | aiſto tam by Iſſabieſchana vsghayuſſi | vnd wiſſeem kattri ar to by par ſcho Lohmu | kattru tee willkuſchi by | Ta lieds arridſan Jäcobam vnnd Jañam teem Dähleem Zebedei | Simona Beedreem. Vnd Jeſus ſatziya vs Simoni | Nhe iſſabieſtees | Aiſto no ſcho laiku | buhß töw Zillwäkus ſweyoht. Vnnd winji willka tahß Laiwas py mallas | vnnd attſtahya wiſſas leetas | vnd ſtaighaya tam pehtz.

Evangelium am ſiebenden Sontage nach Trinitatis | Marc. 8.

Tanny laikà | kad turr dauds Laudis by | vnd teem nhe by jà-ähd | peeſautze Jeſus ſawus Mahzeklus py ſöw | vnnd ſatziya vs teem | Mann gir tick ſchähl to Lauſcho | Aiſto tee gir nu tries Deenas py mann pallickuſchi | vnd teem nhe gir nhe neeka ja-ähd. Vnd ja es tohß nheähduſchus no mann attlaiſtu | tad tee vs zeſſu baddu nomirtu | Aiſto zitti by no tahlenes attnahkuſchi.

Winja Mahzekſi adbilldeya tam | kurr jämmam mehß ſcheitan Maiſes Tuxneſſy | ka mehß tohß pee-ähdenayam? Vnd wings jautaya teem: Zeek Maiſes gir jums? Tee ſatziya Septingi. Vnd wings pawehleya teem Laudeem | ka teem ſöw wirſſon Semmes paſſehſt by. Vnnd wings jehme tahß ſeptingas Maiſes, | vnd patteitze | vnd pahrlauſe tahß | vnnd dewe tahß ſaweem Mahzekleem | ka tee tahß paſſchas preekſcha zälltu | vnd tee zehle tahß teem Laudeem preekſcha. Vnd teem by magkeniet Siwitingi | vnd wings patteitze | vnd pawehleya tohß paſſchus arridſan preekſcha neſt. Bett tee ehde vnnd pee-ehde | vnd ſalaſſiya tahß attlickuſchas Druſkas | ſeptingus Kurrwus | vnnd to by py tſchettrituxtohſchi | kattri turr ähduſchi by. Vnd wings attlaide tohß no ſöw.

Epiſtel am S. Michaelis tage | Apocal. 12.

Weens Karrſch pazehlees ſöw Debbeſſies | Mickelis vnd winja Engeſi Karroya ar to Satana | vnd tas Satanas Karroya | vnd winja Engeſi | vnd nhe vswahreya | neds arridſan winjo Weeta tappa Debbeſſies attraſta. Vnd tas leels Puhkis |

ta wätza Tſchuhßka | kattrai wahrds gir tas Wälls vnd Satanas tappa ißmaſtz | katters wiſſu to Paſſaul ar Wiltu wadda | vnd tappa mäſtz wirſſou Sem̃es | vnd winja Engeľi tappa arridſan nomästi.

Vnd es dſirrdeya weenu leelu ballxne | ta ſatziya Debbeſſies | Nu gir ta Peſtiſchana | vnd tas Spähx | vnd ta Wallſtiba | vnd ta Warra muhſſa Deewa | ſawa Chriſtus tappuſſi | tapehtz ka tas ißmäſtz gir | katters tohß apſuhdſeya Deenas vnd Nacktis preekſchan Deewu. Vnd tee gir to vswarreyuſchi zaur tha Jähra Aſſini | vnd zaur to Wahrdu ſawas leezibas | vnd nhe gir ſawu dſiewibu mieľoyuſchi | ihß to Nahwu. Tapehtz liexmoyeetees juhß Debbeſſes | vnd kattri tur eekſchan dſiewo.

23ᵃ. Historia Von der Zerſtörung der Statt Jerusalem Lettiſch, (первый разъ на латышск. языкѣ издано въ 1644 г.). 4°. 11 стр.

Kad tas laix daggaya | kad Deews ghribbeya par Jeruſalem | vnd teem Juddo ľaudeem ſawu Dußmibu iß-krattiet | ka tee Proweetes | vnnd tas Kungs Chriſtus patz teem by draudeyuſchi | vnd papreekſch ſatziyuſſchi | gir ſchahß Siemes pirrmahk rädſätas.

Py Däbbäſſu gir weena Aſtita-Swaigſne rädſäta ka kahds Sohbens | kattra wiſſu Ghaddas-kahrtu par to Pili ſtahweya | vnd ick-kattris Zillwähx to redſeya.

Itt paſſchahß Leeldenas | app to aſtotu Stundu Nackty | 8. Aprill gir py to Alltari Baßnizà tahds ſkaidris ſpohſch ghaiſchums attſpiedeyis | ka ick-kattris ſkitta | Deenu äſſam.

Weenas warras leelas ſtippras Wahrtis | eekſchan to eekſkigu Baßnizu | kurras diwi deßmitteem Wiereem zellt by | ghribbädami tahs attdariet | kattras ar ſtipprahm Attſlägham vnnd Dſällſa klinckeem by apdarrinatas | gir ſöw paſſchas app to ſäßtu Stundu Nackty attdarriyuſchaß. 21. Iunij. App Sehna laiku gir rädſäti Paddebbeſſies Ratti-liddinayammees | vnnd ka kahds leels Spähx no Iahtneekeem vnd Kahyeneekeem Paddebbeſſies ſa-eiyoht | vnd kohpa kauyohtees nackty. To Deenu pirrms Waſſara Swähtkeem | kad tee Baßnizaskungi eekſchan to Baßnizu ghribbeyuſchi ſattaiſſiet | kas vs Swähtkeem wayadſeya | gir tee leelu dimbdu | vnd pehtz weenu Ballxni dſirrdeyuſchi | kattra gir brähkuſſi | laideeta mums no ſchennenes nohſt behgt. Ieb tomähr zitti ſacka | tas äſſohtz to laiku no titzis | kad tas preekſchkarrayams Autz Baßnizà Chriſto mirrſtoht | gir ſaplieſſis.

Tur gir arridſan weens Zillwähx biyis | Jeſus | Anani dähwähtz | nabbaga Wiera Dähls | tas patz nahkdams Jeruſalemeh vs teem Waſſaraſwähtkeem | gir ar leelu ſtippru Gharru brehzis: Ock weenna Kleekſchana no Auſtrumas | ock weena Kleekſchana no Wackara puſſes | ock weena Kleekſchana no tſchettreem Wehyeem | weena Kleekſchana par wiſſu Jeruſalem vnnd to Baßnizu | weena leela Waida par Bruht vnd Brudgamu | weena Kleekſchana par wiſſeem Ľaudeem. Vnd ta wings Deenas vnd Nacktis waideya | vnd ſkreya ka trax apkahrt eekſchan to Pili. Vnnd jebſche Winju zitti ar Pahtagahm vnd Riextehm ſchaute | kattri ſchohß Wahrdus ka nhelabbus par to Pili lahpraht nhe dſirrdeya | tad tomähr Wings nhe zeete kluß.

Vnnd kad ſchiß Zillwähx preekſchan to Semmeſſohgi nowäſts gir | kattru tee Römeri eelickuſchi by | katters to arridſan ar Patagahm ghauſche lieds patt Aſſinim ſchauſt licka | tomähr nhe gir Wings nhe ar weenu Wahrdu ſchälaſtibu luhdſees | nei kahdu Aſſaru ißlaidis |

bett bes mitteſchanas wiſſa ghallwà brehzis | Way | Way | töw | O tu nabbaga Jeruſalem. Albinus tas Sohgis gir to ka kahdu Jegki ſmehyis. Bett ſchiß Zillwähx nhe gir ſeptinyohß Ghaddohß dauds ar Łaudeem runnayis | bett allaſch weens ghayis | ka kahds Zillwähx kas kolabb łohte py ſöw paſſcham apdohma | vnd gir allaſchien ſchoß Wahrdus brehzis | Way | Way | töw | O tu nabbaga Jeruſalem. Vnnd no tahdas brehkſchanas nhe gir Wings apnitzis.

Vnd kad nu ta Pils no teem Römeŕeem gir apſähſta biyuſſi | gir wings wirſſu teem Muhreem apkahrt ſtaighayis | vnd allaſchiē brehzis | Way par ta Baſnizu | Way par wiſſeem Łaudeem. Vnd wiß pehdige gir wings arridſan ſchohß nhe-eraſtus Wahrdus klaht ſatziyis | Way irr mann. Vnd to ſatzidams gir wings no nheyauſche no to Waideneeko ſchaudiſchanu aißjämtz | vnd ta nomirris.

Schahß vnd zittas leelas Siemes gir papreekſch rädſätas | pirms Jeruſalem ißpohſtita tappa. Nu ghribbam mehß no tahß paſſchas ißpoſtiſchanas arridſan maggkaniet runnaht.

Kad tee Juddi | ka Steppings ſacka | ka Släppkawi vnd Willtineeki | to taißnu vnd nhenoſeeguſchu Chriſtum nokahwuſchi by | gir tee ar wiſſu to Juddo Wallſtibu eekſchan wiſſahm leetahm allaſchien nicknake tappuſchi. Tee Auxtibaſnizaskungi eeſahka | vñ darrija Warru teem zitteems Baſnizaskungeem. Starrpa teem zitteem auxtem Kungeem by wiſſenada Eeniedeſchana | wiſſas leetas Wallſtiba taiſſiyas vs Nheſadderreſchanas | vnd by janomanna | ka wiſſahm leetahm by zittade tapt | vnd tai Wallſtibay ſajuckt. No tahdas Nheſadderieſchanas vnd Eeniedeſchanas to auxto Kungo ſawà ſtarrpà zehlehß ſahwahds Pullx draugs py draughu | vnd no to attlehze wiſſenada Nhelaimiba | leela Abpohſtiſchana vnd Släppkawiba eekſchan Jeruſalemes vnd ara Pills | vnd wiſſas leetas taiſſiyahß | ka abbi Wallſtibas | Gharriga vnd Paſſauliga | to Łauſcho | apkahrt kahrtim by greeſtam tapt. Tapehtz arridſan notickahß | ka tas Keyſers Nero Ceſtium Wlorum Juddoſemmeh ee-ſuhtiya | vnd kad wings teem Juddeem łohte bargs by | ar dauds leetam | ſawu Nheghauſſihu | leppnibu vnd Pahrghallwibu dſiedams | gir tee Juddi winju ißdſinnuſchi | vnnd kad wings ar teem kahwehß | gir winjam peetz-tuhxtoſchi Wieri no ſawu ſpähku apkawti. Tha trackoya tee Juddi zaur Deewa lickumu | ka tee arridſan prett teem Römereem turreyahß | vnd teem nhe ghribbeya klauſſiet. Bett kad tas Keiſers Nero to ſayutta | ſuhtiya wings to Wlawium Weſpaſianum ar ſawu Dählu Tito eekſchan Syria-ſemmes.

Vnd apkahrt to laiku gir eekſchan wiſſu Auſtruma pus | ka arridſan Tranquillus raxta | Runnahs iß-pauduſchi | ka ihten apkahrt to laiku zitteem | kattri aran Judea nahktu | łohte auxteem vnd ſpehzigeem eekſchan wiſſas Paſſaules by tapt. Vnd jebſche tas py to gharrigu Wallſtu Chriſti tha tees tappa | ka tas Wahrds Chriſti (katters peedſimmis gir no to Juddo Tautu) zaur to Mahzibu ta Ewangelij eckſchan wiſſas Paſſaules auxts tappa | tad gir tomähr to zitti vs teem diweem Wiſpaſiańem ghreeſuſchi. Bett tee Juddi ghreeſe ſchoß Wahrdus vs ſöw | kad teem ißdewehß daſchereis ſawus Waideneekus kaut | tappa tee läppni | zehle tries Wirrßneekus | ghribbädami to Pili Aſcalon ar Warru vsjembt | teitan gir tee diweyohß Slacktińohß apkauti | tee Wirrßneeki | vnnd diwideßmitz tuhxtoſchi Wieri.

Ta nu pehtz to dewehß Weſpaſianus vs tha Keiſera pawehleſchanu eekſchan

Galileam | kattra weena Semme by pilla Ɫauſcho | ißpohſtiya wis zaur zaurim | vnnd nhe by no Kauſchanas | Pohſtiſchanas | vnd Dädſenaſchanas ghalls | tad tappa dauds tuhxtoſchi Juddi nokauti | weenà reiſà peetzdeßmitz tuhxtoſchi Wieri | bes Seewahm | Bährneem | und Ɫaudeem no Semmes. Tee Karra-Wieri nhe gir teitan neds Wätzus neds Jaunus ſchäloyuſchi | ney ghruhtas Seewas | ney Bährnus Schuhply. Seſſchus-tuhxtoſchus Jaunus Wierus gir Weſpaſianus weenà reiſà | ka ſawus paſſchus muhſchigus Wahrgus | ſuhtiyis to gharru ſchauru Semm (Iſthmus) ſtarpan teem diweem Juhreem eekſchan Achaia ißrackt. Triesdesmitz-tuhxtoſchi Karrawieri to Juddo gir tanny laikà weenà reiſà par muhſchigeem Wahrgeem pahrdohti. Peetztuhxtoſchi gir ſöw paſſchi no Iſſamiſſeſchanas no auxteem Kallneem noghaſuſſchees.

Tanny laikà by weens auxtz kungs | labbe mahziyees | ghuddris vnd prahtiegs | Baßnizas-kungs ſtarpan teem Juddeem | vnnd weens no winjo Wirßneekeem Karrà | ar wahrdu Joſeps. Vnd kad wings pirrmà Jßbaileh ar maſu Pullzinñu weenà Dohbeh (leela Zauruma) bähgdams eeliedis by | py to Galileeſo Pili | Jotapatra noſauckta | tappa wings Rohka dabbuitz | vnnd py Weſpaſiano wäſts. Vnnd kad wings tam papreekſch ſluddenaya | tam by wehl Keiſeram tapt | gir tas winju ſchäloyis. Vnd tas patz Joſeps gir to raxtiyis | ko mehß no ſchahm leetahm ſinnam | kad ſchis eekſchan Galilea noticka | gir weens pullx Ɫauſcho | nhebedneeki | Pohſtitayi ſapullzeyuſſchees vnnd vs Jeruſalem nahkuſchi | tohs gir weens no teem auxteem Kungeem | Johannes | ſakrahyis | ka tas zaur ſcho Pullku wiſſu to Spähku dabbuitu. Tad gir attkal dauds Släppkawibas | dauds Pohſtiſchanas | dauds lau-

piſchanas eekſchan Jeruſalem notitzis | vnd gir wiſſur leela nhelaime rahdiyuſſees | ta by ta nabbaga Pills leelahs bähdahs.

Tanny laikà gir zitti Auxtibaßnizas-kungi nokauti | vnd daſchereis aſſinus ißleetz | irr paſſchà Baßnizà. Joſeps raxta | ka diwipadeßmitt-tuhxtoſchi no wislabbakeem Muiſchneekeem to Juddo ſchinny Dumpy nakauti gir | vnd winjo Mannta vnd Nammi gir teem Kallpeem ißpohſtiet attlaiſti. Zitti ſkeet | to äſſoſchi tee Römeri ar Willtu darriyuſchi.

Tad by nu jaw tauny laika | pirms wehl ta ihſtäna Auka vsghaya | Jeruſalem ar treyadu Nhelaim apdohta | ar wahrdu ar to Kaſſu to Römero Ɫauſcho | ar Dumpi | vnnd wiſſenadu ſakunedaſchanu eekſchan Pili | vnd ar nickneem barrgheem Kungeem | kattri ar Willtu weens pehtz ohtru paſſchi vsmettehß | vnnd gkribbädami Kungi buht | dauds Aſſins ißleya.

Kad nu tanny laikà tee Gadareneri ſaudis teem Römereem prettie turreyahß | by tam Weſpaſiaham no to Secmaslegeri peepehſch zelltees | vnd vsjehme to Pili Gadara | vnd zaur ſawu Karſakungu Placidum apkaweh wings py trießdeßmitz-tuhxtoſcho Namneeko | bähgoht | diwi tuhxtoſchus jehme wings zeetumà | zitti Ɫaudis vnnd tas Pullx bähgoht eeghaſehß ſöw eekſchan to Vppi Jordan | vnnd winjo nomirruſchas Meeſſas gir eekſchan to Jordan Strauhmeh noſkreyuſſchas lieds to Juhri Aſpaltiten | kattru ſautz to nomirruſchu Juhri | vnd tad gir winja pus Jordanes lieds Macheron | wiſſur tee Römeri par wiſſeem Juddeem vsklieduſchi | vnnd leelu breeßmibu darriyuſchi. Kad nu Seemu iß-eiyoht tas Pawaſſaris attghaya | vnd Weſpaſianus dſirrdeya | ka Nero nomirris by | ghulleya wings Cæſareà | vnd ſattaiſſiyahß peepehſch | vnd gir wiſſus Pilis

to Juddo vnnd Idumeero vsjehmis | bes zittus Pilis | kattrus zitti ſweſſchi Kaŕŕałaudis turreya | vnnd wiſſur gir wings eekſchan tahm Pilehm eeſ́ädenayis Römero Karŕałaudis | ka wings Jeruſalem | kattra ween attlicka | jo lähtake vswahreht vud vsjembt warrätu. Vnd gir tanny laika Weſpaſianus par Keiſeri vsmäſts | pehtz to ghaya Wings eekſchan Egyptes, vnd no tennenes dſierhß wings eet eekſchan Italien | vnnd pa-wehleya tam Tito teekam to Spähku vnd Kaŕŕu prettie teem Juddeem. Bett Titus | ghribbädams kahdas Weetas py Jeruſalem ißluhkoht | kad wings tuwe pee-jayis by | tick ißſprucka | ka tas Juddo Rohkahß nhe tappa. Pehtz vs-ſ́itta wings ſ́awu Legheri py Scopos | nhe tałe no Pills | vnd ißdalliya tohß Karrałaudis | to Pili wairahk nhe ka weenà weetà apſehdeht. Teekams by warrän leels Pullx Łauſcho no wiſſ́ahm Pileem | no wiſſ́eem malleem ghribbädammi tohß Łeeladeena Swähtkus ſwehtiet eekſchan Jeruſalemes | ſ́aghayuſſchi. To briedi by arridſan (ka jaw ſ́atzietz gir) eekſchan tahß Pills dauds ſ́apullzeyuſchees | nhebehdneeki nickni Łaudis | no Galileeſ́o Semmes iß-dſieti | vnnd by tries Pullki eekſchan tahß Pills | kattri to weenadigu Wallſtu jo Deenas jo wairahk (ka tad noteek) ſ́aplohſſ́iya. Weenas Pullx turreya to Baßnizu | teem by par Wirßneeku Eleazarus | Simońa Dähls | teem palliedſeya tee Muitineeki | nickni blehdigi Łaudis | kattri tohß Nammneekus łohte eeniedeya. To ohtru puß tahß Pills turreya Johannes | katters wiſſ́u Nhelaim ee-ſ́ahka. To auxtaku Pus turreya Simons ar diwideßmitt-tuhxtoſ́cheem Idumeereem | kattri aitzenati by | to Pili prett Muiteneeko Wehligumu | vnd Warras darrbu ghellbeht | vnnd ghribbeya daſſch | ka tee Weeſſ́is nohſt buhtu biyuſchi | bett nhe ſpeya.

Titus | rädſ́ädams | ka eekſchan tahß Pills Jeruſalem tick dauds Łauſcho | kattrus nhe warreya ſkaitiet | ſ́amuckuſchi by | ſ́attaiſſ́iyahß vnd ſ́apullzeyahß leelo ſteikſchano | to Pili apſehdeht | vnd weenu Rattapili apkahrt tahß ſ́iſt | ka Chriſtus teem by ſ́atziyis | teekams tee Łaudis kohpa | ka tas Badds tohß jo ſtipprake ſpeeſtu | vnd mohzitu.

Kad to tee Juddi redſeya | ſ́ayehmehß tee ar wiſſ́u ſpähku tam prettie ſtahweht. Bett ghalls by klahte | laime nhe by wairs | Deews muhſſ́o Kungs ghribbeya tohß wiſchkim ißpoſtiet | tapehtz teem arridſan nheneeka iß-dewehß | tee nhe warreya ſaderretees. Vnnd gir tanny laikà eekſchan Pills weens Dumpis biyis | ka leels Pullx Łauſcho apkautz tappa | py tahß Baßnizas.

Ta Pills Jeruſalem by łohte ſtippra tanny weeta | kur warreya pee-kłuuht py Pills | tries Muhri by | apkahrt teem tee Juddo Karrałaudis ar wiſſ́u ſpähku apſ́ehdehß | to Pili ſturrmeht | vnn leelu darrbu ſtrahdadammi gir tee diwi Muhrus vswarreyuſchi vnnd eeyämuſchi.

Tanny paſſcha laika gir nhe iß-ſkaitamams Pullx Łauſcho Badda mirris. Par weenu maſu kummoſſ́innu Maiſes gir tee labbaki draugi ſ́öw kappayuſchees vnnd baddiyuſſchees. Tee Bährni gir teem Wätzakeem Tähwam vnd Mahtei daſchereis to Barribu no Muttes ißrawuſſchi | teitan nhe gir ney Brahlis ney Mahſſ́a weens ohtru ſchäloyis. Weens Puhrs labbibas gir dauds Gulldinńus maxayis. Daſſch gir Ghowaſ́uhdus no leelu baddu | daſchi tohß Sixnuß no Säddleem | tahß Ahdas no Brunńeem no krimtuſſchi vnd ähduſchi | daſcheem gir Seens Mutteh biyis | vnnd gir tha nomirruſchi attraßti | zitti gir Langwegohß meckleyuſſchi | ar Suhdeem prett Baddu twertees | vnnd gir tahds leels Pullx badda mirris | ka Ananias | Eleazara Dähls |

katters. Apẜedeſchanas laika py Titum behdſis by | ſtahſta | ka ẜimbtz vud peetz padeßmitt tuhxtoſchi nomirruſſchi Zillwäkie ekſchan Pills attraßti und aprackti gir. Egeſippus raxta | ka zaur weenem Wahrteem tiek dauds tuhxtoſchi Mirroni ißnäſti gir | vnd ka py ẜeſſchi ẜimbtituh(x)toſchi Zillwäki palickuſſchi gir | kamehr ta Pills apẜähſta biyuẜẜi.

Tee Juddi turreya wehl to Pilli Antoniam | kattra ſtippra Pills by | tee turreya arridſan to Baſnizu | no kattras weens Tilltz eekſchan to Pili ghaya. To Pili vsjembt | by ſtipprake jaſtrada | nhe ka kahda weeta. Bett Tito | jebſche ghann teeẜẜe by | ka tas Badds tohß Juddus pehtz ghalla eekſchan to Pili dälldätu vnd dallitu | kłua tas laix ghann gharrſch | vnd mohziyahs | pakuhdenadams tohß Karrałaudis | teem by to Pili ſturrmeht.

Jebſche nu leela breeßmiba teitan by jaräds | tad tomähr wiẜẜas leetas teem Romeẜeem ißdewehß | vnd nhe by wairs ney Vswahreſchanas ney Laimes py teem Iuddeem. Kad nu tee Römeri to Pili vsjämuſchi by | dewe tas Trummeteris ar to Baſun weenu ẜiem | vnd tappa tee Juddi | kattri to Pili turreya | wiẜẜi nokauti | zitti no to Muhri nomäßti | zitti gir paſſchi nomättuſſchees vnd nomirruſchi | zitti gir Nacktu peepehſch eekſchan to Jällgawu bähguſſchi. Pehtz gir tee Karrałaudis vs teem kattri to Baſnizu turreya ſtippre mahkuſſchees. Titus ghribbeyis to Baßnizu ſchäloht | bett Deews tha nolicka | ka wiẜẜa ſchäloſchana pa ghallam by. Aiſto kad ghann illge vnd ar wiẜẜu ſpähku karrohtz vn ſtrahdahtz by | vnd tee Juddi ney ar Draudeſchanu ney ar Pahr-Runnaſchanu tahß ſtippras Weetas vsdoht ghribbeya nomanniya tee Karrałaudis | ka teem tanny weeta nhe warrätu zittade peekłuht | ka ar Baddu (katters wehl kawätohß) jeb ar Vgguni. Vnd ta gir zitti no teem Karrałaudeem Vgguni eekſchan to Baſnizu eemättuſſchi | teitan gir ta eedägguẜees | vnd tanny ſtunda tas krahßnis | jaux vnnd auxtz Namms | katters to briedi ſchurrp vnd turrp teicktz by ẜadädſenahtz vnd pällnohß tappis.

Tee Juddi kattri to auxtaku Weetu tahß Jällgawas turreya | gir zitti eekſchan to Jällgawu eebägguſſchi | bett dauds wairahk gir zaur Vgguni vnd ar Sobeni nomaitati. Tee Baſnizas Kungi gir leelo luhkſchano luhguſchi | tohß dſiewus attſtaht | bett teitan nhe gir ſchälaſtiba py Deewu vnd Zillwäkeem attraſtina biyuẜẜi. Titus | ka Egeſippus raxta | gir adbilldeyis | kad winjo Baſniza vnd Deewakallpoſchana pohſt gir | tad irr to Baſnizas kungo nhe wayagoht.

Ta Ißpoſtiſchana tahß Baſnizas gir notickuẜẜi vs patt Labrentſcha Deenu | 10. Auguſti, ihtt vs to Deenu | kad ta pirrma Baſniza no to Babyloniẜo Koniñu ẜadädſenata gir. Vnnd gir ta Deena ihpaſſche ta Nhelaimesdeena tay Baſnizai biyuẜẜi | vnd no to pirrmo Baſnizu vnd tahß Vstaiẜẜiſchanas | kattru Salomons vſtaiẜẜiya | ihß to ohtru ghaddu Weſpaſiani | kad ta Baſniza wiß klahye ißpohſtita tappa | gir tuhxtoſchi ẜimbtz vnd weens Ghadds.

Bett no to laiku | kad ta ohtra Baſniza tappa eeẜahkta darrieta | kattra ohtra ghadda ta pirmaya Cyri eeẜahkta tappa | gir trießẜimbti | ẜeſſchdeßmitz vnd dewiñi Ghaddi. Kad nu tee Juddi tha ſpaidieti tappa | jebſche nheneekada zerriba tahß Peſtiſchanas by | mirra dauds tuhxtoſchi Baddu | tomähr pallicka tee Attlickuſchi vs ẜawu Prahtu. Ioſeps raxta | ka tannis Deenahß | kad ta Baſniza ẜadägguẜẜi vnd ißpohſtita gir | weena breeßmiga leeta notickuẜees | kattru zitti Łaudis nhe lähte titzehß. Tur by

weena ghodiga Ghaſpaſcha | baggata vnd no auxtas Tautas | winja puß Jordanes | no ißbailes ar zitteem eekſchan Jeruſalemes eebäguſſi | Kad nu ta Jellgawa tick ľohte mohzita vnd ſpaidita tappa | ar Baddu | gir winja ſawu jaunu Behrnińu eekſchan Schuhpli | (ar kahdu Mohku und Waidu | warr ick-kattris nopraſt) nokahwuſſi | vnd weenu puß zäppuſſi vnd ähduſſi | to ohtru Puß gir winja preekſcha zähluſſi teem Karŕaľaudeem | kattri apkahrt ſkraidiya | ehſt mecklädami. Bett tee Karſaľaudis gir par to breeßmigu leetu nobiyayuſſchees | vnd tomähr par to nabbagu Seewu abſchäloyuſchees | vnd ſchahß leetas teem auxteem Kungeem eekſchan Jeruſalem ſtahſtiyuſſchi. Schy breeßmiga leeta gir tohß parrunayuſſi | ka tee no to Deenu dohmaya ſöw dohtees | gir ar Tito aprunnayuſſchees vnd derreyuſſchi | bett kad nu illge by ghaidietz Meeru darriet | vnnd tee Meeru vnd meerigu dſiewoſchanu luhdſe | kad tee jaw ar baddu ißmehrdäti vnd par leeku mahkti by | palicka tas tha | vnnd gir nhe dauds Deenas ta Jällgawa wehl ar leelu Mohku vsturräta. Tanny briedy gir nhe iß-ſkaitamams leels pullx Ľauſcho no leelas ißbailes vnd bähdam | ka tee to Baddu wairs nhe warreya pahr zeeſt | no to Jällgawu eekſchan Legeri teem Waidenekeem Rohkahß eebäguſſchi. Teitan gir tee ľohte lähta pahrdoti tappuſſchi.

To laiku gir no nheyauſch tee Karrawieri redſeyuſchi | ka weens Judds no ſawu paſſchu Suhdu gir Sältu | kattru kas by ee-riyis | meckleyis | tad gir tudeľľ tee Karraľaudis ſatziyuſſchi par wiſſu Legeri | tee Juddi | kattri Legery eebäguſſchi | gir Sältu eeriyuſſchi. (Aiſto kurr by zitti no teem Juddem | kattri no leelas Apmeckleſchanas zittu nheneeka ka Sälltu warreya nohſt neſt | vnnd preekſchan teem Karraľaudeem twerrt.)

Schy Slawa darriya | ka tee Karralaudis | dohmadammi py wiſſeem Juddeem Sälltu attraſt | wairahk nhe ka diwituhxtoſchus Juddus weena Nackty vsgreeſuſſchi gir | und buhtu wairahk nomaitati | nhe buhtu. Titus litzis iß-ſauckt vnnd pawehleyis | ka nhe by tohß ghuhßtitus kaut vnd murriet.

Pehdige gir ta Jällgawa Jeruſalem vsjämbta | vnd teitan gir neds Jauns neds Wätz ſchählotz | tomähr gir pawehlähtz | ka by wiſſus nabbagus Ľaudis | kattri nhe ſpehya prettie turrehtees | ſchäloht. Tha gir wiſſa Jeruſalem zaur zaurem no teem Waidenekeem breeßmige ißpohſtita | eedädſenata vnd ſadädſenata | ka tas wis wairahx ghabbals pohſt palicka | mas Nammo gir pallickuſſchi | ka warrätu Römero Karŕalaudis eekſcha eelickt to Plli ſarrghat.

Tur gir arridſan zitti pohſti | ackminaini Nammi vnd Turrńi pa weenam palickuſſchi | tuckſchi vnd pohſti | tickai Simey | ka tur zittureis weena Pills behſt gir biyuſſi.

Vnd gir tha Jeruſalem ißpohſtita vnd wiſchkim ſamaitata | (8. Septembris, id eſt) vs maſo Marias Deenu | peekta Mehneſſi pehtz to ka ta apſähſta tappa.

No to leelu Pullku | kattru nhe warreya nhe iß-ſkaitiet to kattri dſiewi by Rohka jämbti | gir Titus ſeptingpadeßmitt-tuhxtoſchus | wiſſi jauni ſtippri Wieri | vs Alexandria ſuhtiyis | turrpatt ka muſchigi Warrgi Ackmińus neſt vnd ſtradaht. Dauds jauni Ľaudis gir | ka Lohpi | itt lähte pardohti. Diwi tuhxtoſchi gir ſchurp vnd turp ſweſſchahß Semmehß ißdalliti | par wiſſu Römero Wallſtu | ka tee ka kahdi ährmi | no Swäreems ſaploſſiti taptu. Wis Pullx no teem ghuhſtiteem | kattri dſiewi gir biyuſſchi | dewinyideßmittz vnnd ſeptinyi tuhxtoſchi | kur pirms tahß Apſehdeſchanas biyuſſchi gir deßmitz reiſas ſimb-

ti tuhxtoſchi | eekſchan tahß Pills | kattri wis wairahk ſweſſchi biyuſſchi | nhe Nammneki | tomähr wiſſi no Juddo tautas vnd zilltas.

Kad nu Titus Jeruſalem ar Warru vsjehmis | ſadädſenayis | ißpohſtiyis vnd klaiye darriyis by | apſtipprenaya wings to Weetu no tahß Semmes ar Karſaſaudeem | to apkahrt ghullamo Ƚauſcho dehƚ | vnd wings noghaya lieds to Vppi Euwraten | aiſto lieds to weetu ghaya tanny laika to Römero Wallſtas Eſcha. (alij Robeſcha). Bett kad ta baggata | ißteickta | ſwähta Pills Jeruſalem ißpohſtita gir | tappa ſkaititi no eeſakumu tahß Paſſaules tſchettri tuhxtoſchi trießdeßmittz vñ tſchettri ghaddi. Nom eeſakumu tahß Pills Rom aſtoniſimbti diwideßmittz vnd tries Ghaddi. Pehtz to ka Chriſtus mohzietz by zättorta deßmitty Ghaddà. Ta gir Jeruſalem | ta wiſſa ißteickta Pills eekſchan Auſtruma Semmes weenu breeßmigu ghallu jähmuſſi.

Ta gir Deews to Nitziſchanu vnd Pullgoſchanu ta Ewangelij ſodiyis | vnd wiſſai Paſſaulei weenu breeßmigu Mahzibu dewis | tohß pamahziet Deewa dußmibu vnd ſohdibu byht | vnd ſöw py Deewu vnd Chriſti Attſiſchanas attgreeſt. Aiſto ja Deews nhe gir ſcho Ƚauſcho ſchäloyis | kattreem wings tick krahßnas Soliſchanas dewis | kurr tick dauds leeli ſwähti Proweetes vnd wätzi Tähwi biyuſſchi | ja | kattra Chriſto Aſſinies Raddi biya | ka tad wings ghauſchake nhe ſohdies | zittus Ƚaudis | kattreem no ſawadas ſchälaſtibas tas Ewangeliums dohtz gir | vnd tee tomähr nhepatteitzigi gir | vnnd iſtänu Deewa kallpoſchanu vnd Attſiſchanu nitzina | vnnd ar leelaku zeetaku Sirrdì pullgo | ka muhſſcham Paſſauleh nhe gir no titzis. Tapehtz gir tas ghann tees | ta Sohdiba nhe buhß tahle | vnd teem notix | kas Jeruſalemey notitzis gir. To buhß mums no Sirrds apdomaht | ka mehß attſtayammees no Ghräkeem | vnd eekſchan ihſtänas Attſiſchanas Chriſti attgreeſchammeeß. Amen.

24. «Evangelia» * Георгія Элгера 1672 г.

*Evangelia Toto anno ſingulis Dominicis et feſtis diebus juxta antiquam Eccleſiae conſvetudinem in Livonia Lothavis prælegi ſolita. Ex Latino in Lothavicum idioma translata. Per R. P. Georgium Elger è Societate Iesv. Omnipotens operis nostri ſis auctor et alpha. Sis merces operæ, ac omega fine carens. Vilnæ Typis Acad: Soc: Iesv Anno D. 1672.

Dñca I: post Paſcha

To Swætu Ewangel: aprakſt S. Joannes dywwideſmita gabbola.

To layku | paßá wakkárá layká | katters wens Sabbaths bya | vnd te durwis áyſlækti bya kur te mâcekli kôpa ſaggaiußi bya no yzbailes par tems Jôdems | nâcá Iesvs vnd ſtawæiá wyddu | vnd ſaccia vz tems:Mers ár iums: Vnd to ſaccyis | radia tems rôkas vnd ſanu. Tad te mâcekli tappá lixmigi | to Kungu rædzadami. Tad tas ſacciá átkal vz tems: Mærs ár iums: lydz ká man tás Tæws ſutyis ir | tá ſutu es iûs. Vnd to ſaccyis | putu tas vz tems | vnd ſacciá: Iemmeta to Swætu Gárru | kattrems iûs tôs grækus pamættiſet | tems palek te pameſti | vnd káttrems iûs tôs patturæſet | tems te pallek paturræti. Bet Thomas wens no tems dywwepadeſmittems | katters dæwæts dwinis | ne by pe tems kad Iesvs nâcá. Tad ſacciá tam te citti mâcekli: Mæs eſſemi to kungu rædzæiußi. Bet winß ſacciá vz tems: Já es ne rædzæßû ekßan winiá rôkás tâs naglo zymes | vnd leku mannu pirſtu ekßan tâs naglo wetas | vnd eleku manná rôká ekßan winiá ſanu | tad es to ne tyccæßu. Vnd pár áſtonie denems bya winiá mâcekli atkál tur ekßan | vnd Thomas ár tems. Tad nâcá Iesvs caur ayzſlæktems durwems | vnd ſtawæiá

wyddu tems | vnd ſacciá: Mærs ár iums: Pæc ſaccia winß vz Thomu: Stepe ßur tauwu pirſti | vnd rauge mannas rôkas | vnd nes ßur tauwa rôka | vnd lece ekßan manná ſanu | vnd ne palec wairs netyccigs | bet tyccigs. Thomas átbildæiá vnd ſaccia: Mans Kungs | vnd mans Dews: (Iezus) Iesvs ſaccia vz to: Thomá tapæc ká tu man es rædzæis | es tu tyccigs: Swæti ir te | kattri ne ir rædzæiußi | vnd tamær tycceiußi. Daudzás cittas zymes dárriá Iesvs wæl prekßan ſauwems máceklems | káttras ne rakſtitas ekßan ßas gramátás: Bet ßá ir rakſtitá | ká iûs tyccætá | ká Iesvs ir Dewá dæls | vnd tyccedámi wareta dabbuit[1]) to dziwoßaná ekßan winiá wârdu.

Dñca 2. Poſt Paſcha.

To Swætu Ewangel: aprakſt S. Joannes deſmitta gab.

To layku ſacciá Iesvs tems Pháriſæerems. Es eſmu wens labs Gans: wens labs Gans dôd ſauwu dwæſelu pár ſauwems áwwems. Bet wens álgats | kátters ne ir wens Gans kám tás áwwis ne pedær | rædzá to wilku nakot | palayze tas áwwis | vnd bægá | vnd tas wilks ſagrábá vnd yztránce tás áwwis. Bet tas álgats bægá; áiſto winß ir wens álgats | vnd ne ôlá tás áwwis[2]). Es eſmu wens labs Gáns | vnd páziſtu mannas áwwis | vnd te mán páziſtá. Lydz ká man tas Tæws páziſt, tá páziſtu es to Tæwu. Vnd es dômu ſauwu dwæſelu par mánnems áwwems. Vnd mán ir wæl cittás áwwis | káttre ne ir yz ßo kûti | vnd tás bus mán áridzán átweſt | vnd te mannu bálxni dzirdæs: Vnd bûs wens áwwekutis vnd Gans[1]).

Dñca 3. poſt Paſcha.

To Swætu Ewangel: aprakſt S. Ioannes ſæßpadeſmitta gabbola.

To láyku ſacciá Iesvs ſauwems máceklems: Pár wenu mazzu brydi iûs mán ne rædzæſeti; vnd átkál pár wenu mazzu brydi iûs man rædzæſeti; áiſto es emu pe Tæwu. Tad ſacciá citti no winiá maceklems ſauwá ſtarpá: Kas tás ir | ká winß vz mums ſakkà: Par wenu mázzu brydi iûs man ne rædzæſeti; vnd átkál pár wenu mázzu brydi | iûs mán rædzæſeti | vnd ká es pe Tæwu emu? Tad ſacciá te | kás ir tás | ká tás ſakká: Par wenu mázzu brydi? Mæs nezinnam ko tás runná? Bet Iesvs nománniá ká te to gribbeia iautát | ſacciá winß vz tems: Par to iûs ſauwá ſtarpá ápiautátes | ká eſmu ſaccyis: Pár wenu mazzu brydi iûs man ne rædzæſeti | vnd átkál par wenu mázzu brydi iûs man redzeſeti. Páttes | páttes es ſakká iums; iûs raudaſeti vnd waidaſeti | vnd tá paſſaul ſeuw precáſes: Jûs buſeti noſkummußi bet iuſa noſkumßená taps par preku. Wená ſew kad tá weddas | tad ir tay noſkumßenas | áiſto winie ſtundá ir átnákuſa: bet kád pedzimmuſa ir to bernu | tad ne peminná tá wairs tás ſapas pár lixmibas pæc | ká wens cilwæks ekßan ßas paſſaules pedzimmis ir. Vnd iums áridzan nu ir noſkumßená: bet es iûs átkal redzeßu | vnd iuſu ſirds ſeuw precaſes | vnd iuſa precibá newens no iums átiems.

---

1) Срв. Инфл. Еванг.: un kad tycadami, dzeywoszanu dabutumet iksz worda jo.—

2) Łobs gons dweſeli ſowu dùd por wuſzkom ſowom. Bet ołgoczś, un kotrys nàwa gons, kotra nàwa eystos wuſzkas, radz wyłku atiejut, und pamat wuſzkas, un bàg: und wyłks gyusta un iztronkoy wuſzkas: Bet ołgoczś bàg, topec kad winſz ir ołgoczś, un nawa winiam bàdas par wuſzkom.

1) Срв. ib. un byus wins kùtis un wins gons.

25. Изъ Катехизиса * Г. Элгера 1672 года.

* Catechismus sev Brevis Inftitutio doctrinae Chriftianae Quinque Capitibus compræhenfa in gratiam gentis Lothavicæ. Vilnæ. Typis Acad: Soc: Iesv Anno D. 1672.

Pro felici morte tres orationes.

Caur to fwætu kruftu zyme | pefti mus Dews no mûfems enaidnekems. Mæs peludzam teuw Chrifte vnd flawæiam teuw: Aifto caur to fwætu kruftu es tu peftyis to paffaulá.

O kungs Iesv Chrifte tu dziwa Dewa dæls | lêc tauwa cêßaná | kruftu | vnd nawe ftarpá tauwu fodu | vnd manna dwæfel | taggadin | vnd ekßan to ftunda mannas nomirßennas | vnd dôd man tauwa żæleftibá vnd milefirdibá | dziwems græku pamæßanas | nomirrußems mûżiga duffeßaná | wyffems kriftitems mêru vnd wenprâtibá | mums græcnekems labba dziwoßana | vnd mûżiga precibá. Amen.

O wyffufaldais Kungs Iesu Chrifte ftawa man nabbagam grecnekam klât | kad es cikftes ár wyffas ne iffakkamas mużibas | ne palaid man ekßan tas brefmigas paftarras ftundas | no kattras mannas nabbagas dwefelles mûżiga laima vnd nelaima karras: ne peminni ô faldais Iesv tauwu brefmigu fodu pretty tauwu græcneku | bet żælo par tauwá raddiba: Ne râda tauwá dufmiba pretty tauwu waidneku | bet pemin tauwá lelá milefirdibá pretty nabbagu nozedzigu cilwæku. Aizmirs ô milais Iezv wyffus mannus grækus | ár kattrems es tauwa dufmibá pakudenais: bet erauge ár żæligems áccims vz to | kas teuw ár zemmigu firdi peludz. Japßagan es ár fauwems grækems efmu pelnyis | ká tu man war ekßan mûżigems vggunims noftumt | tamær newens teuw to fpæku war átiemt | ká tu war no mużigas pazußannas peftit: aifto ko fkan tauws faldais wards Iesvs? neneku cittu | ká peftitais: tapæc ô wyffufaldais Iesv | pallêc man nu | vnd mûżam Iesvs | tas ir | Peftitais.

Kungs Iesv Chrifte tu dziwa Dewa dæls | caur tauwa rukta nawe |.kattrá tu es cêtis par man nabbagam græcnekam pe to kruftu koku | wyffewairak kad tauwa fwæta dwæfele no fauwas mêfas fkirrá | ábżælojas par manna nabbaga dwæfel | kad ta fkirfes no fauwas mêfas | vnd dod winie yz ßas paffaules wena laimigá noeßaná | vnd pawaddi to vz tâs mûżigás dziwoßanas. Amen.

26. Изъ духовныхъ пѣсенъ * Элгера 1673 года.

* Cantiones spirituales ex Latinis, Germanicis et Polonis tranflatae in idioma Lothavicum, additis pluribus. per T. Georgium Elger è Societate Iesu. ... Vilnae Typis Acad. Soc. Iesu Anno D. 1673. 172 нум. стр. + 6 (Index).

De Beatiffima V. Maria. Salve Regina.

Sumnata debbeffu Kieniná kattrá Chriftum zydenaia.

Ar fauwems fwetems krutems | Par lab mums grecnekems.

Sumnata mufa cerribá | faldiba vnd dziwiba.

Máta milefirdibas | pilna żeleftibas

Vz teuw mes yzwaiati Euas berni faucam |

Vz teuw mes nopußames vz ßas wargozemmes.

Sauwu nelaimu żelodami | vnd gauż ápraudadami.

Eia mufa Eprecataia | pe Dewu áyzbildetaia.

Raug glißvz mums palaiftems ár żeligems áccems |

Kad mums prekß Dewu bus et | Iesum ley mums redzet.

O żeligá | ô fkaifta | ô faldá Maria;

Mirßans layku ftawa mums klat Iesus vnd Maria. (p. 100).

Maria Gottes mutter.

Ma(m)ria Dewá mate | ludzá Dewu par mums | mes ludzam muſu Kungu Iesum Maria tauwu delu | ka tas mums gribbi peminnet ekßan wyſſems muſems bedems | ká tas mums żeligs gribbi but caur ſauwa ſweta nawe | caur ſauwu grutu moku | kattru Iesus par mums ir cetis | gan pe to ſwetu kruſtu yzpeſtyis to wyſſv kriſtita draudze. Kyric eleiſon | Chriſte eleiſon | Kyrie eleiſon.

O wyſsi Dewa Engeli ludzet Dewa par mums etc *vt ſupra*.

O wyſsi Dewa Swæti ludzet Dewa par mums etc. (p. 101).

Maria zart.

Maria żæliga Dewa mate Maria milaſirdiga | gribbi mums no to wælnu paſargat | vz muſas nawes ſtundu pe mums but klát; Maria Iumprauw par Iumprauwams yzludz tu mums wyſſems wyſſo muſo græko pameßan no Iesv Chriſto ô Maria es tu żæliga pallidze tu mums | bes teuw newaid mums preciba: Mæs ludzam teuw ô Maria ludze par mums Dewa mate Maria. (p. 102).

Sanctiſſima etc.

Wyſſu ſwætak ô Maria Dewa máte
Tu es gaiſak ekßan debbes ne ka wena zwaixne.
Tu es pukkis ô Maria Jumprauwibas |
Tu es ſmarßaka ka liliums vnd wyſſas rozas |
Tu daeßana es Maria græcnekus
Tu es Eprecataia wyſſus bædigus.
Tu es edzeßen Maria wyſſus waius |
Tu es pallidzenataia wyſſus kriſtitus.
Tu Kæninga es Engelus | vnd Prophetus |
Patriarchus | Apostolus | vnd wyſſus Swætus.
Sumnata es tu ô Maria iuris zwaixna
No teuw ara yzgais taiſne wyſſus Swætus Saule.
Tu es yt wena ô Maria pelnius no Dewu
Ka tu pallek Jumprauw mużam | vnd lydz par máte.
Tauwu dælu ár mums Iumpraw ſalydzena |
Ka winß muſus enaidnekus wyſſus kluſsina
Ludz tu tikkuß ô Maria tauwu dælu
Par wyſſu muſu waiadziba | meru vnd weſſelibá.
Kad mums átes ne yzbægta nawes stunda
Ley mæs etam ekß duſſæßan bes gallu mużige. Amen. (p. 102—104).

O glorioſa Domina.

O Iumprauwa warren godenata
Par wyſſems debbeſſems pacelta
Kas teuw ſwætyis ckam tu bya
Ar tauwems krutems zidenaia.
Ko pirma máta by nozegus |
Ar tauwu auglu átmakſa |
Ka mæs warrætu debbeſsis kliut.
Par debbeſſu durwis mums tappus es.
Tu wyſſuaukſtaku kæningu durwis
Vnd gaiſumas ſkaiſta muiża |
Ka ta dziwiba caur Iumprauwás dota
Ius yzpeſtiti precates.
Gods ir teuw kungs Iesv Chriſte
Kas no wenas Iumprauws pedzimmis es |
Ar Dewu Tæwu | vnd Swætu Garru |
Nu laycig | vnd mużam bes gallu. Amen. (p. 104).

Maria mater gratiæ.

Maria mata żæleſtibas
Vnd mate milaſirdibes
Sarga mums no to enaidneku
Vnd nawes ſtunda ſtawa mums klat.
Maria Iumprauw par Jumprauwams |

Izludz mums waiems græcnekems |
Wyſſus grækus pameßanu |
Prekßan tauwu dælu ayzbilde mums.
O Maria caur tauwu dælu |
Caur Dewu Tæwu | vnd Swætu Garru |
Stawa mums klát mirßenas ſtunda
Vnd dod wenu żæligu noſkirßena.
Gôds ir teuw Kungs Iesv Chriſte
Katters no wenas Iumprauws pedzimis es
Ar Dewu to Tewu | vnd Swætu Garru
Nu laycig | vnd mużam bes gallu. Amen. (p. 105).

Imperatrix.

O Maria Iumprauw par wyſſems Iumprauwems warræn ſlawenat: Tauwa ſlawa vnd debbeſſo godu newens ka Dews war daudzenat: *Par wyſſems Engelems wyrſu debbes paaukſteneta: Vnd par wyſſems Swætems no Dewu wairak gôdenata. Ludz par mums Dewu ô Maria.

O Maria Dewa máte wyſſus kruſtitus abbrunniotaia: Ludz no Dewu wyſſems græcnekems wyſſus grækus pameßan * Weſſelibá waiems | bædigems eprecenaßen: Dzywems meru vnd milibá | nomirrußems wegla duſæßaná | vnd mużigá preciba.

O Maria mileſirdiga mate pilna żæleſtibas: Sarga mums no to liaunu enaidneku nu | vnd wyſſuwairak | *Kad mums ates muſas dziwoßanas paſtara ſtunda; Ne laid mums to rædzet | bet dzen talie to Satan no mums; Ne palaid mums tad ô Maria. (p. 106).

Dies iræ, dies illa.

Ta bailigá duſmibás dená
Ar vggun Paſſaul zuddenás |
Ká Dawids vnd Sibillá dzedá.
O kadá trokſná | kadá ſaiukßaná bus
Kad Chriſtus náks Paſſaul ſodit |
Vnd wyſſas letas naig yſtauias.
Brinigá balxná par wyſſu paſſaul
Skannes | vnd wyſſus mirrones
Prekßan Dewá kræſlu áicenás.
Nawe vnd wyſſa Paſſauls raddibá
Brinodam ſtawes rædzadami
Tik breſmigá | vnd ruktá ſodibá.
Weną gramatá taps prekßan ſtellætá
Kur wyſſo cilwæko græki erakſtiti |
Par kattrems tems bus átbildæt.
Kad vz kræſlu ſogis ſædes |
Wyſſu kas ſleppeni tas bus zinnams |
Neneku palliks ne átmakſats.
Ach es nabbags ko átbildæßu |
Kur mekklæßu áyzbildetaiu |
Kad debbes vnd zemme tryſes.
Breſmigs ſogis lydz mileſirdigs
Kôs tu żælo | tôs welt żælo |
Pe man ár radá tauwá żæleſtibá.
Pemin Ieſu ka tu mannis pæc
Atnacis es ekß ßo Paſſaul |
Ne dod man redzet mużigu kaunu.
Grut vnd gauż es tu man mekklæis |
Pe kruſtu lelas môkas cetis |
Ley tauwá ceßan pe man ne zuſt.
Taiſnis ſogis dar mileſirdibá |
Pamet man mannus nozegumes |
Ekam man weles nákt prekß ſeuw.
Es ká wens grecneks nopußos |
Prekß tauwems kaiams krisdams ludzu |
Par man ô żeligs Dews żelo.
Magdalena no grekems raiſia |
To ſlapkauwu pe kruſtu paklauſiá;
O man ár tems ſalydzená.
Ley gan manna lugßaná necenigá
Tu tamer mileſirdigs Sogis
Sargá man no mużigu vggun.
Starpá tauwems yzredzetems
Ley man ſtawet pe labbá rôká:
No man ley talie but Helles môki.
Vz Helles moku besdewigus
Wælnems mużige nododams |
Aicena man ár yzredzetems.
Ar wyſſu ſird ár wyſſu pratu |
Prekßan teuw Dews es klanias |
Stawe man klát ekßan paſtarrá ſtunda

O ápraudama | ó grutá dená |
Kad no zemmes áukßan celſes
Cilweki berni | vnd ſoditi taps.
Iesu milais vnd żeligs Dews
Dod mums wená weglá áyzmigßen |
Vnd pec ta mużige duſſeßen. Amen.
(p. 149—152).

27. Изъ руководства Дресселя 1685 г.

Gantz kurtze Anleitung Zur Lettiſchen Sprache | Ans Tages Licht gegeben Von Georgio Dreſzell | Paſt. Pinck. Riga. In Verlegung Georg Matth. Nöllers Im Jahr Chriſti 1685.

Georg Mancelii, S. S. Theol. L. weyl. Fürstl. Curl. Hofprediger. Zehen Gespräche Deutsch und Lettisch, Von Den meisten Sachen so auff der Reise und in der Haushaltung vorfallen. Denen Aufländern zum besten dieser kurzen Anweisung ietzto mit angefüget Riga. Gedrukkt mit Nöllers Schriften, 1685.

VII. No Etzeſchanas. Šteppings | Toht.

S. Tee Etzeſchi nhe därr dauds leetas.

T. Ko buhſz darriet | Meſch tahſe.

S. Ney the gir labbas Tappas | nhe labba Kluhgha.

T. Kur ſche dabbuis zeetu Kohku Tappahm. Tikk warr Riext dabbuit Bährnu noſchauſt | kur dabbuiſſi tikk dauds | ka warrehſſi Klughu noghreeſt.

S. The ee-leetz labbu Tappu. Redſi | turr wätz Skrittelis | iſzſitt weenu Speeki darri Tappu.

T. Ghann taſz zeetz.

S. Tee Schkehrſchi wiß ſapuwuſchi. Ar tahdu Rieku tee nahk darrbohß. Ta ais-eet laix lapijoht. Jaunus Schkerſchus tudeſſ darri | ſteidſeeß | nhe kahwejeeß.

T. Kur eeſahx etzeht?

S. Turr pakkaſſ Stalli: Etze ſmaſſke. Arrieg birrſt?

T. Seme ſlappja budama wehl weſſahß.

S. Etze kur ſauß gir. Nhe attſtah Wällänus.

T. Weena Illx ghaŕra ohtra ihſſa.

S. Nozehrt to ghaŕru. Usmett Wällänu us Etzeſcheem | tad eeß tee ſmaggahke.

T. Liedumà nhe warr ar Tappa-Etzeſcheem etzeht.

S. Kahdus tad turr?

T. Plähſtus Etzeſchus

S. No kahdu Kohku plehſch?

T. No Eggles | jebb no Preedu.

S. Kappehts tad nhe etze ar ſchahdeem?

T. Tappas luhſt us Stubbeem | Sakkniß eetwehris turr ſtippre:

Bett Preedas jeb Eggles-ſarri tee gir miexti | tee lohkahß.

S. Tad tee ar Weſſamu Blugki jo maſahk warrehß ſtrahdaht?

T. Itt nhe neeka.

X. Diwi Semneekj kohpa runna us Zeſſu.

Anſſis | Mickelis.

A. Kurr eeſſi | Mickel?

M. Eemu Jällghawâ. [Zur Stadt. (Flecken).]

A. Ko wedd?

M. Gir zitts Puhrs Rudſu | zitts Meeſchu | zitts Seeks Queeſchu.

A. Paſſcham | wai Kungheem?

M. Paſſcham. Wai tad tu itt tuckſch eeſſi?

A. Ko darrieß Brahliñ? Es ſcho Ghadd itt tadai tuckſch palleeku. Nei man Rudſi | ney zitta Labbiba ißdewehß.

M. Nhe by Linni?

A. by tadai pußlieds.

Kad ta Pretze nhe buhtu bijuſſi | tad jaw eß buhtu ſchkieſt ißniezis.

M. Eß ſcho Labbibu pahrdewis | ſawai Seewai Seetawas nopirkſchu | und ſillum us Swahrkee.

A. Manna Seewa ſcho Ghaddu palleek plicka ka Suttis. To Sauju Linno Saimneekam neſſiſchu | luhgdams laid man weenu Kattlu gisdohd.

Nahkohſchu Ruddeni luhkohſſim | ka maxahſſim.

M. Tad buhs ohter teek ja-dohd.

A. Ko tad darries | labbs Mickeliet | jo Kunghu nhe ghribb paliedſeht.

M. Sacka | Widdſemmeh ghann paliedſam.

A. Titzi | es Tautalaikohß Widdſem̃eh nowäſts usjehmu Sem̃ | trieß Ghaddus brie ſehdejis | ghann labb eekuhleeß | attſprucku eß ar Lohpeem par Daughaw.

M. Arrieg tad Kunghi turr pallieds?

A. Dohd Kattlus | dohd Ghohwi | dohd Kaſu | dohd Sirrghu.

M. Darrbohß nhe dſänn?

A. Dſänn | bett ka kur̃am Semme. Zitts eet trieß Deenas | zitts diwi | zitts tſchettras | rättais pillu Neddeľu. Pirrmdeená nhe redſehſſi tu nhe weenu py Darrbu | ka Wackarohß nahk py Rijahß.

M. Kahpetz tad ſchurrp attnahzi?

A. Ta attnahzis | eß wehl Lohpus attweſchohß | kad Kunghi buhtu attpraſſijuſchi | tad ißeetu kails ka daſcham noticka.

M. Kahdu Wallodu turr runna.

A Kahdu? No Rieghas lieds Wallkam runna muhſſu Lattwiſku Wallodu | winńa pus wallkas par Vpp parzehlleeß the jaw Iggauniſku wallodu dſirrdehſſi.

M. Kur tu dſiewoji?

A. Eß Tährbatas Teeſſa dſiewoju | trieß Juhds-ſem̃es no Tährbatas.

M. Kaß Kungham Wahrds?

A. Nhe ſinnu eß | Muiſchneeks by.

M. Ka tu winńus warreji praſt?

A. Pats itt ſchkjeſte mahzeja lattwiſku.

M. Kahdi teem turr Baſnizas Kunghi?

A. Us muhſſo Titzibu. Mehß Lattweeſchj ghajam Thährbatà | turr lickam Bährnus Chriſtiet | turr ghajam Patarohß | turr ghajam by Ghräku luhdſeſchanas.

M. Py kam?

A. By turr wahza Baſnizaskungs | taß runnaja ſcho Wallodu itt ſchkieſte | py to mehß ghajam.

M. Wehlieg winńs turr?

A. Ne titzu. Sacka nu nhe ſenn aisghajuſchu | nhe ſinnu Sweedrohß | wai Kreewa-ſemmeh. Bett ghann Krahßne ſacka pawadditu. Wairahk nhe ka pus Pills ſacka pawadijuſchi. Ghann ta Wahza to zeenija.

M. Es rädſu | Ka töw Paſtalas eijoht plieſt. Mann wehl zitts palır Wieſes Rattohß.

A. Rahdi ſchurr (contract: rahdſchur) Ko praſſi?

M. Dohd tſchettrus Ghroſſchus.

A. Nhe dohſchu | ghann es dabbuiſchohß.

Dohdeeta Deewam Ghohdu | Taß dohd mums pillu Blohdu.

28. Изъ инфлянтскихъ или вост.-латышскихъ евангелій* 1753 г.

* Evangelia Toto Anno ſingulis Dominicis et Feſtis diebus juxta antiquam Eccleſiæ conſvetudinem in Livonia Lothavis prælegi Solita, Cum precibus et precatiunculis nonnullis, curâ quorundam ex Clero Livonico recentiſſime juxta uſitatiorem loquendi modum Lothavicum Versa et translata, Ac in lucem Edita, Annò, Quo æternum Patris Verbum per Angelos in terris evangelizatum eſt 1753 Vilnæ Typis S. R. M. Academ: Societ: Jesu.

Approbatio.

In fundamento infrà ſcripti fide digni Teſtimonii conceditur Impreſſio Evangeliorum Lothavico idiomate. Pro meliore fide Dat: Vilnæ 1753. Annô, Die 15. Maji. A. J. Zołkowski Epiſc. Allalien. S. A. D. P. C. Vicarius in ſpiritualibus et Offic: Gen: Viln: *mpp.*

Opus hoc Evangeliorum in Dominicas et Feſta totius anni Lothavicæ verſionis, cum precibus et precatiunculis quibuſdam, ad normam idiomatis Lothavici hac in parte uſitati, recentiſſimè editum legi, et judicavi, nihil tale reperiri; quominùs in lucem edi, et typo mandari queat.

Datum Oſſuni in Livonia Die 27. Aprilis Annô 1753.

Joſephus Młożewski Sch: Pr: Smol: Cau: et Ad: Sed: Vac: Livon. Par: Oſſu: mpp.

Evangelia Lothavica In Dominicas et Feſta per Annum. Dominicâ I-mâ Adventûs.

Ikſz worda Diwa Tàwa,+und Dàła,+und Swàta Gòra,+Amen.

Uz gûda und teykſzonas Diwa Kunga wyſſuwalditoia, ikſz Swátas Tryjadibas winiga, mums uz peſtiſzonas Dweſelu myuſu, łoſſa mums Swàta Baznieyca Evangeliumu parakſtitu nu Swàta Łukaſza diwidasmyta pyrmaja gobała.

Tu łayku ſacyja Iezus Moćieklim ſowim; byus źeymes uz ſaules un mênêſza un zwaygznu: un wiers źemes apſpiſzona cilſzu, del ſajaukſzonas jiures ſzalts, un yudenia wilnes; kad kaltin kals lauds nu bayles un gaydiſzonas tùs litu, kotras atnòks uz wyſſu Paſauli. Ayſto ti Dabaſſu ſtiprumi kuſtinoſis. Und tôd iraudzes Cyłwaka Dàłu atiejut ikſzan Padebeſim, ar lełu ſpàku un gùdu. Und kad tis iſokſis nutikt, werities, un paćelit gołwas ſowas, ayſto kłotu nak peſtiſzona jùſſu. Un paſacyja winim liidźibu: paſiwerities uz ſigu kùka, un uz wyſſim kukim: kad jau iſpłaukſt, zinot, kad jau kłotu ir woſſora; tay und jùſſ radzadami, kad tis nùtiks, źinoit kad kłot ir Diwa walſtiba. Patìſz ſoku jums, kad ne porjis tiey ćilts koley tis wys nùtiks. Dàbaſſi un źeme porjis, bet wordi muni ne porjis.

Dominićâ 2-dâ Adventûs. Evang; S. Matth: Winpacmyta gobała.

Tu łayku: kad Jońs ćituma byudams isdźierda dorbus Chryſta, nuſyutiis diwejus nu Moćieklim ſowim, ſacyja winiam: way tu eſi tis, kotram nakt byus, way cyta gaydom? Un atbildadams Jezus ſacyja winim: nuidami atſokat Joniam ku eſſit dźierdiejuſzy un redźiejuſzy. Okły redz, kłybi ſtaygoy, ſpitaligi top ſzkiſtinoti, kurſly dźierd, numyruſzy ćelas nu myronim, ubogim Ewangeliums top ſłudynots: un ſwetigs ir tis, kotris nu manis ne iſylaunoſis. Un kad wini ir nugojuſzy, iſoka Jezus runot uz laudim ap Joni: Ku eſſit jus isgojuſzy tukſzneſi redzet? way niidru wacynotu nu wieja? Bet ku eſſit iſgojuſzy redzet, Cyłwaku ar mieykſztom drebiem aptarptu? Sze ti, kotry ar mieykſtom drèbiem apsiwałkas, Kieniniu Mojòs ir. Bet ku eſſit iſgojuſzy redzet? way Profetu? Patiſz ſoku jums, un wayrok ne Profetu. Ayſto tis ir, ap kotru ir parakſtits: ſze es ſyutu Engieli munu prikſz waygu towu, kotrys ſatayſis ćeli tòwu pret tiewim.

Dominicâ 3-tiâ Adventûs. Evang: S. Jonia pyrmajâ gobołâ.

Tu łayku: nuſyutija Żydi nu Jeruzalem Bazniickungus un Lewitus uz Joni, kad winia pawaycotu: kas tu eſſi? und winſz iſſacyja un ne ayziliidza: un iſſacyja, kad es na aſmu Chryſtus. Un waycowa winia: kas tod? way eſſi tu Eliaſz? un ſacyja: na aſmu. Eſſi tu Profets? un atbildeja: ne. Sacyja tod winiam: kas eſſi tu, kad mes atſacitubem tim, kotry mums ſyutija? ku ſoki ap tiewi poſzu? ſacyja winſz: es aſmu bołſſ to kas kliidz tukſzneſi: Tayſot ćeli Kunga, kay ſacyis ir Izaiaſz Profets. Und ti kotry byja ſyutiiti, byja nu Faryzeuſzim. Un waycowa winia, un ſacyja jam: Kopec tad kryſti, kad na eſſi tu Chryſtus, ni Eliaſz, ni Profets? atbildieja Jońs, ſacyidams winim: Es kryſtu ar yudeniu: bet ſtorp jums ſtojos tis, kotra jùſſ na pazyiſtat. Tis ir, kotrys pec manis atnoks, kotrys pyrma manis byja: kotra es na aſmu godnys, atrayſit ſikſnini jo kurpiu. Tis nu-

tika ikſzan Bethanias winia puſe Jordanupes, kur Jońs kryſtyja.

Dominica 4-tâ Adventûs. Ewang: S. Łukaſza treſzâ gobołâ.

Goda picpacmyta waldiiſzonas Tiberiuſza Ceſara, kad Pontius Piłats byja por Pilis Kungu Juđu źemes, und Herods byja Waldiniks ikſz Galileas, und Filips winia Brolis Waldiniks Itureas, un Trachonitu źemes, un Lizanias Abileas Waldiniks; ayz aukſtaju Baznickungu Annaſza un Kaifaſza, nùtika Diwa words uz Joni Zachariaſza Dału tukſzneſi. Und winſz atgoja uz wyſſu Jordana mołu ſłudinodams kryſtibu pakutas uz atłayſzonas graku: kay ir parakſtiits gromatôs (tas wallodas) runu Izaiaſza Profeta: Bołſſ to klidźeja ikſzan tukſzneśia. Tayſot ćeli Kunga, dorot tayſnas (Элгеръ: winias kaya cellus) ſtîgas jo. Ik kotra liknie byus pipildita[1]): un ik kotrs kołns un pikalnie byus pazamota. Un greyzas witas byus tayſznias, un ne lidzenas byus por kłaiam ćelim. Un redzes ikwina miſa peſtiſzonu Diwa.

In Natali Domini in 1-ma Miſſa. Ewang: S. Łukaſza utrâ gobołâ.

Tu łayku: iſgoja paſaciſzona nu Ceſara Auguſta, kad byutu ſarakſtits wyſſ Paſauls. Tiey ſarokſtiſzona pyrma topa nu Piles-Kunga Syryas Cyryna. Un goja wyſſi, kad ayzrakſtìtus, ik wins uz ſowa mìſta. Goja tod un Iezups nu Galileas, nu miſta Nazareth, uz Judu źemi, uz mìſtu Dowida, kotrys ſaucas Betlehem: todel kad winſz byja nu ròdu un cilts Dowida: kad byutu ayzrakſtits ar Maryu ſałaułotu ſiew ſiwu, kotra gryuta byja. Un tis nùtika, kad tur byjà, iſſipildios

1) Срв. у Элгера: Wyſsi eley bûs pepilditi und wyſsi kalni und pakalni bûs zemmoti. Und kas lyks ir, bûs lydzi, kad kas nelydzi, bûs par planu cellin tapt. Vnd wyſſa mêſa rædzæs to Dew pestiſana.

dìoas kad pidzimdinotu. Un pidzimdinowa ſowu Dału pyrmodzymtu, un iitina winiu tieytowôs[1]), un paguldija winiu ikſzan ſiles: ayſto kad na byja winim witaſ Goſpoda. Un byja gony tama poſza moła, kotry wakteja un ſorgowa nakti łùpu ſowu. Un ſze Engiels Kunga ſtojos kłot pi winiu un gayſme Diwa apſpudrynowa winius[2]), un nùſibeydos ar lełu bayli. Un paſacyja uz winim Engiels: naſibyiſtot: ayſto ſze es jums ſłudynoju lełu likſmiibu, kotra nùtiks wyſſim laudim, ayſto jums ſzudiń pidzimis ir Peſtitoys, kotrys ir Chryſtus Kungs Dowida mìſta. Und tù jamit ſiew por źeymi; atraſit Bierniniu aptiitu tieytowôs, un paguldìtu ſiles ìkſza. Un tyuleń byja ar Engieli pułks Dabaſſu draudzibas, tiey gudynowa Diwu un ſacyja: Gùds uz aukſtuma Diwam, un wiers źemes mirs laudim łoba prota (1—6).

Dominikâ 19. poſt Pentec: Ewang: S. Mateuſza diwidasmytâ ùtrâ gobołâ.

Tu łayku: runowa Iezus aukſtaim Baznieyckungim un Faryzeuſzym ikſzan liidzibom, ſacyidams: Piliidzynota ir Dabaſſu walſtieyba Cyłwakam Kienieniam, kotrys ſatayſija kòzas Dàłam sòwam. Und nuſyutija ſułaynius ſowus aycynot ayzpraſieytus kòzôs, un wini na grybieja àtit. Otkon nuſyutija cytus ſułaynius, ſacyidams: Paſokot ayzpraſieytim: Sze maltieyti mùnu àſmu ſatayſiis, wierſzy muny un barojami łùpi ir nùkauty, un wyſſ gòtows: eytie kôzos. Bet wini nicinoja tu: und nugoja, cyts uz teyrumu ſowu, un cyts uz preceſzonas ſowas: Bet cyti ſajeme Sułaynius jo, un nułomo-

1) Un ta wæddes ſauwu pirmadzimptu dælu- und êtinna to autis, vnd likka to ſillæ: aiſto têms ne bya wèta ærbergia.

2) Und Dewa ſkaidriba abgaiſmoia tôs vnd te ltot yſſabyiaias ſeuw.

wuſzy nûkowa. Bet Kienienſz kad tù izdzierda, apſidusmowa: un nuſyutiis karu sòwu, nùtereja tùs ſłapkaunius, un miſtu ju ſadadzynowa. Tad ſacyſa Sułaynim ſowim: Kòzas ir gon gotowas, bet kotry ayzpraſieyti byja, na byja godny. Eytie tod uz ćelim, un kurus win àtraſit, aycynoit kôzos. Un izgojuſzy Sułayni jo uz ćelim, ſałaſija wyſſus kotrus àtroda, launus un łobus: un pipildieytas tòpa kòzas ar tim, kotry ſiedieja. Tod igoja Kienienſz kad apſiwartus tùs kotry ſiedeja, un iraudzieja tur Cyłwaku ne aptarptu ar drèbiem kòzu. Un ſacyja winiam: Draugs, kay tu eſſi ſzur igois na turadams kózu drebiu? un winſz ka màms pałyka. Tod paſacyja Kienienſz kołpim ſaſiejuſzy rùkas un kojas jo, imetit ju íkſzan póſtoras tumſieybas: tur byus raudoſzona un gryſzſzona zùbu. Ayſto daudz iraycynotu, bet moz izłaſieytu (p. 67—68).

Ewangelia in Feſta totius Anni. In Feſto S. Andreæ Apoſtoli. Ewang: S. Matteuſza caturtâ gobołâ.

Tu łayku: ſtaygodams Jezus ap jiuri Galileas, redzeja diwi Bròlus, Seymani kotrys ſaucas Piters, un Andrywu Bròli jo, kotri mète teykłu ikſzan jiures (ayſto ti byja zwieyniki) un ſacyja winim: eytie pakal manis, un es padareyſzu jus por zwieynikim laużu. Und wini tyuleń pamatuſzy teykłus goja pakał winia. Un nu turynies idams tolok iraudźeja cytus diwi Bròlus Jakubu Zebedeuſza, un Joni Bròli jo, ikſzan łaywas ar Zebedeuſzu tàwu jùs, łopejut teykłus sòwus: un aycynowa winius. Bet wini tyuleń pamatuſzy teykłus, un Tâwu, goja pakal winia. (p. 77).

Modlitwa.

Ktora ma być mowiona przed Offertoriũ, abo na początku Mſzy S.

Ok wyſſu waldigs żeligs Diws, mes uperejam tiew, leydz ar Baznieyc-Kungu ſzos Swàtas Myſzas upereſzonu, piminadami ſiew, kay myuſu Kungs und Peſtitois Jezus, pi kryſta kùka ſiewi poſzu upereja. Mes atdudam tiew myuſu Dweſeli und miſu, myuſu protu und ſpaku. Mes patêycam tiew por wyſſu łobu dareyſzonu, und por wyſſu tu, ku tu mums eſſi dêwis, und łyudzam tiewi, dud mums towu łaſku, kad mes tiew ſzyma paſaula łab kołpodami, waratum ar tiewim myużygi dzeywot Dabaſſu walſtiba, Amen.

Anjoł Pańſki.

Engiels Kunga paſweycynowa Jumprawu Maryu und ijeme nu Swata Gora: Sweycynota eſſi etc.

Sze es aſmu muna Kunga Kołpyunie, łay mań nùtik leydz towa worda: Sweycynota eſſi etc.

Und Diwa Dałs topa Cyłwaks in dzeywowa ſtorp mums. Sweycynota eſſi etc.

Akty pod czas Offertorium.

O Wyſſu-walditoys un myużeygs Kungs Diws, mes grecniki uperejam tiew liidze ar Baznieyc-kungu tù wyſſu-Swatoku upuru dorgas miſas in aſznia tòwa Dàła myuſu Kunga Jezu Chryſta, kotrys cikort pi kruſta kùks tiew ſiewi poſzu upereja por myuſu grakim, un wyſſa Paſaula, un tagad uperey ſiewi poſzu żam tù źeymiu mayzies in wêyna iz Ołtora.

Mes uperejam tiew żeligs Diws tù wyſſu-dorgoku upuru, del atzyſzonas wyſſu-aukſtokas waldieyſzonas towas wyſſu litu, kas win wiers źemes atſirodas, un del myuſu pazamoſzanas, del atgodoſzonas mùku in ryuktas nowes tòwa Dàła myuſu Kunga Jezu Chryſta, del pateykſzonas por towu łabdareyſzonu, del atłayſzonas myuſu gràku, un izytureſzonas kardynoſzonas łayka. O żeligs Diws

dùd mums tiewi milot, un tiewies biitis, in ar tiewim myużygi dzeywot.

Uperejam otkon liidze in ſiewi poſzus ar wyſſom wajadzybom kay dweſeles tay in miſas myuſu. Paſiweris o żeligs Taws iz tos miligas tiew upereſzonas, paſiweris iz dorgu ciertumu towa miliga Dała, in del jo atłayd gràkus in waynias myuſu. Dud mums ſowu swàtu apſkàydzynoſzonu, dud ikſz łoba iztrywoſzanu, un pec myużeygu dzeywoſzonu, caur tu poſzu meuſu Kungu Jezu Chryſtu, Amen.

Pod czas podnoſzenia Ciała Pańskiego.

Kłaniejus tiew eyſtoa Miſa Kunga Jezu Chryſta nu Jumprawas Maryas pidzymuſie, un por myuſu gràkim pi kruſta kùka numucita, atłayd mums myuſu gràkus, un apſiżałois por mums.

Pod czas Podnoſzeńia Krwi Pańſkiey.

Kłaniejus tiew wyſſudorgokays aſnis nù ciertumu Peſtitoja myuſu, pi kruſta pikołta takams, kotrys grakus wyſſa Paſaula mozgoi, apmozgoy dweſeli munu nu wyſſim grakim.

Pod czas Kommunii Kapłańſkiey.

O sołdonays tu myuſu Peſtitoys Kungs Jezu Chryſte, kotrys zam tu zieymu mayźes und wêyna, ar ſôwu Swàtu dweſeli, ar Sòwu ſwàtu Miſu, un ar ſowu Diwiſku byuſzonu paſłapts eſſi, tycim kad tu eſſi tê dzeyws, un tò del tycim, kad tu mums pòts eſſi tù ſacyis, und tù tycet paweleis, ſacyidams: mayźe, kotru es dùſzu, Miſa muna ir, un: kas àd miſſu munu, un dzer aśni munu: dzeyws byus myużam.

Grybim ar wyſſu ſirdi tiewi pijemt, un nu tiewies naſiſzkiert. Stypri cêrejam, un łabi prùtam, kad tu mums ſiewi poſzu atdêwis, dùſi ſowu żeleſtibu, un pec myużeygu Dàbaſſu gùdu. Milojam tiewi o Diws myuſu, un milot myużam grybim. Atſidùdam po wyſſam iz towas walas, łay wyſſod ikſzan mums, nù mums, in ap mums nùtik wala towa Swàta, Amen.

Informatio de accentu.

Accentus gravis poſitus ſupra vocalem denotat illam vocalem eſſe protrahendam, vg. Tàws Dàłs etc. Omittitur tamen ſupra ì ubi deberet poni vg: ìt, atìt, cìſt, wìns, dìna etc. quia talis accentus ſupra ì ponendus raro reperitur·

Accentus verò circumflexus denotat vocalem molliter exprimendam vg. dêwe, exprimitur ac ſi diewe ſed uſu et obſervatione plura addiſcentur. (p. 108—111).

D. Образцы литовскаго языка начала XIX вѣка.

29. Стихотворенія Хр. Доналейтиса.

Chriſtian Donalitius Littauiſche Dichtungen nach den Königsberger Handſchriften mit metrischer Uebersetzung, kritischen Anmerkungen und genauem Glossar herausgegeben von G. H. F. Neſſelmann. Königsberg. Verlag von Hübner et Matz. 1869.

a) Prìczkaus pásaka apē lëtùwiszką swódbą.

Prìczkus iszmintìngs szaltýszius, Blèbĕriŏ źéntas,
Daùg dýwĭnú daiktú pāsĭgéręs plústĭ gălėjo,
Ýpăczeỹ kàd kărczămój tarp búru gró- mătās skaĭtė,
Àr, pāsľstrányjęs kriwúlėj bárdăwŏ Slùnkių.
Tàs mokįts żmogùs wĕnąkàrt, į baùdză- wą́ jódams,
Ìsz ilgóswălăndós pradėjo pásăkŏt búrams.
Bùwo dù burù, senówės pásăkă sáko;
Wĕną wìsas kĕms tyczóms wadįdăwę̃s Slùnkium,
Ó kitám per práwardį Pelėdă prămánęs.
Bèt nĕsĭdýwykit, dėl kó jĕm taìp păsĭdárė.

Jùk Lëtùwìnìnkams per jůką dàugël ůżeìna,
Kàd kaimýns użgérdams kúmą maìtă wădìna,
Ó Marýkė Iékei: eìk supùwëlë! tária,
Ypăczëy ànt czesniú, kad Krìzas Krìzą mýlėdams
Ìsz nĕżìniú labaý neszwánkų kwápą pădáro,
Ìr beszútydams pas stálą szúdą păsáko.
Bèt kad swòtas jó dėl smárwės jám nĕpăpýktu,
Tů, jį brangwynù păwìtót, jam prìpìlă stůpą,
Ìr potám ătsìgért alùczaus átnĕsză báczką.
Taìp sweczáms wisëms įléidęs sklìdìną wĕdrą
Ìsz tikrós szirdës auksztaý ant stálŏ păstáto,
Ìr su káuszais àr krażùkais rágìnă sùrbti.
Taì dabàr ir bóbos jaù su sáwŏ půdéleis
Àr su szùkėmis tarp wýru lèndă wìtótis,
Ó paskùy ragaìsziu àr priswìlùsiŭ plýcku
Kàrtais pùskepiu prikráutą átnĕsză lówį.
Nės jau swódbìnìnkai Didwýżio pàrwĕżă márczę,
Ìr isz tólo jaù, kaip jáuczei, baùbiă bĕ próto.
Pìrm wisú pirszlýs ăpsìrìjęs spìriă kůmélę
Ìr bewémdams jaù szůleìs dar mégìnă szókti.
Tù nelábs żmogaù, kam spárdai wĕżlìbą kùiną?
Àr nĕżìnaì, kaip jį wos gýwą baùdzăwă lùpo?
Ó tu dár kaip szů daugiaùs jam bàrszkìnì káulus?
Jók pămăżì; rytój reikės į gìrę wăżiůti,
Ó porýt măżů reìks kokį didpìlwį părwészti.
Taìp beklýkăudămi, kaip gìrdit, pàrwĕżă márczę,
Ìr su jaunikiù į Krìzo įwĕdă bùtą.
Ùszwis sù sweczeìs wisaìs paswéikìnă pórą,
Ànt kuriós klebóns, kaip reìk', żegnóną pădėjo.
Ó potám abù tĕsiόg uż stálŏ nůkwĕtęs,
Sù Ilzbė săwŏ kùkarka, paséniůsė bóba,
Daùg skaneý keptú ir szùtìtů átnĕszĕ wálgiu,
Jáutĕnos rĕbiós, kiaulĕnos ìrgì żąsĕnos,
Plaùczu ìr kĕpĕnú ir bléku dìdėlį půdą.
Tůs walgiùs wisùs sweczáms į bliúdą sùpìltus
Krìzas sù paczė meilìngay rágìnă wálgyt.
Sztaì, Enskýs tůjaùs isztráukęs dìdėlį peìlį
Wìrtas ir keptàs mésàs jau pràdĕdă piáustyt
Ìr ant lůbu àr lentéliu pàmĕtă stùkeis;
Nės ăpsìrìjęs jaù nežìno màndăgĕy èlgtis.
Ó kitsaì taipjaù be peìlio ėdă ìsz rànku.
Kàd lăszìniú taukaì per bàrzdą wàrwă nů zúbu.
Bèt bewálgant jùk, kaip żìnot, reìkiă wìtótis,
Tódėl swódbìnìnkams su krágais átnĕsză pýwo,
Ìr su légėrė brangwýno màlką nĕmáżą.
Taip kelì, akìs użpýlę, pràdĕdă szútyt.
Ìr nu jáuczu ìr kumėliu daùg pămĕlůja;
Kàrtais ir wilkùs baisiùs neprĕtĕliůs peìkia,
Àr kitaìp nĕkùs wisókius plúsdămì jůkias.
Bèt kitì, tylóms sùsìsėdę, gériă tăbáko.
Móters sù mergóms dainůja pászůků daìnă,
Ó găspădìnės nù wisókiu reìkmĕniů wápa.
Grýta săwŏ lìnùs grażiùs ir pákůlăs gìria,
Ó Jëwà żąsú ir kiaùliu dìdėlį skaìtlių.
Taìp bĕwăpėdamos brangwýno ìmă lászélį,
Nės tokeìs daiktaìs jos smàrkų ìszgůjă gùmbą.
Bèt dar wìs nĕ gănà. Iau Kùbas czirszkìnă smùiką,
Ó Enskýs mergàs su klápais rágìnă szókti.
Taìp girtì wisì kaip kiaùlės bėgă ì krúwą.
Sìmas sù biaureis sopágais nùtwĕriă Lýzę,
O Mikóls su kùrpėms Jékę szóktì wădìna.
Kàrtais ìr su wyżomìs neprĕtĕlĕi spárdos,
Àr basì, nùsìwìlkę, swódbai gėdą pădáro.

Taìp beszókant jaù isz këmo Slùnkiŭs ătbėgo,
Ìr su jûm jo kúmas àns Pelėdă wădìnams.
Nëks abù szelmiù į czésnį bùwŏ păkwëtęs;
Jë tyczóms ko tỳkot àr pagrëbt ătsĭbástė.
Krìzas kóliojo nûpèrtą pórą mătỳdams,
Ó jo kùkarka, senóji bóbă, păbúgo.
Róds nĕgrăžù, kad kás į czésnį wèrżiăsĭ ėsti,
Ìr tarp pàkwëstu biczùliu lèndă bĕ gėdos.
Stùi neszwánkėli, nelįsk, kur lįstĭ nĕtìnka;
Eìk namó, ik Krìzas táw ateìtĭ paszúkters,
Ìr kaip kúmą pakwëstą su stûpŭ păswéikįs.
Bèt girdėkit tìkt, kas dár daugiaùs păsĭdárė.
Kùbas sù smuikú paliówė szóktĭnay czìrszkįt,
O sweczeì wisì paliówė szókdămĭ rėkti.
Kàlbos nû żąsú, nu kiaùliu ìr nŭ kûdėliu,
Nù wilkú baisiú, nu jáuczu ìr nŭ kŭmėliu
Dėl tokiós baisỳbės tû į nĕką păwìrto,
Ìr sweczeì wisì isz rànku ìszmĕtĕ pỳpkius.
Tû Euskỳs, isz pápykio beržìnĭ păgáwęs,
Slùnkiaus ìr jo kúmo szónus skàlbtĭ prădejo,
Ìr potám, plaukú nutwèręs, ìszmĕtĕ laùkan.
Bèt nĕsĭdỳwykit, kad taip Lëtùwĭnìks dáro.
Ìr tarp Wókëczu yr' daùg netìkŭsiŭ kiaùliu.
Àsz su wákmistru daug métu jaù jŏdĭnėdams
Tánkey sù Prancúsais ìr su Szweìstĕrëis wálgiau.
Sáko, kàd warlės tokĕ neprëtĕlĕi éda;
Bèt asz taì ìksziól nĕmaczaù, nei nóriŭ mătỳti.
Ìr tarp Zálcbĕrgĕriu buwaù sù Blėbĕriŭ ànday,
Kùr un plỳcku jú keptú ir kràpĕliŭ wálgiau;
Bèt lapënės jú biauriós ragáut nĕgalėjau.
Nės jë nè taipó, kaip mės, raugìnă sŭ ráugu,
Ìr į lëpinės ar kókį kùbĭlą kráuja,
Bet į dûbę pó biaurė pasziúrĕ kăwója,
Kùr mỳżălaì ar srùtos wìs nu mėzĭniŏ wàrwa.
Bèt newémkit jaù, tokią girdėdămĭ kàlbą.
Pàs ponùs taipjaù, daugsỳk su grómătă jódams,
Daùg dỳwĭnú daiktú maczaù, kepùrę nŭémęs
Kàrtą mán pas édĕlmŏną nubėgtĭ rĕikėjo,
Pàs kurį daug pónu atlankỳt ătsĭbástė;
Nės paprátęs jaù n'atbójŭ nĕi sziókiŏ nĕi tókio.
Tódel tû drąsà lindaù į átwĭrą kuknę,
Kùr trys kùkorei steliáwo ėdĕsiŭs pónams.
Apsaugók Dëwė, kokią cze smárwę sŭûsczau!
Tìkt kon' apalpaù, wisùr biaurỳbę mătỳdams.
Wëns neszwánkėlis mĕsĭnėjo wánăgą jûdą,
Ó kitsaì sŭ năgaìs nulùpo ìsztĭsą zùikį,
Ìsz kurió wĭdŭriú wăbălú tikt rìtăsĭ lìzdai.
Bèt treczàsis dù rykù ant stálŏ păstátė,
Ìsz kuriú warlės dywĭnàs, wadìnămăs aùster,
Ìr biaurỳbę jú pagìrtą kábĭăr kráustė.
Taĭp beżiúrint mán jau dúszei pìktă păstójo,
Ìr tûjaùs, prŏ dŭrìs iszszókęs, wémtĭ prădėjau.
Pó walandós, biaureỳ nŭsĭwėmęs, wėl păsĭródżau,
Bèt tyczóms nĕsăkiaù, dėl kó man taìp păsìdárė.
Żìnot jùk, kaip pónpălăikei rods jûkiasĭ búrui,
Beì săwŏ pùsgywį padóną laìkŏ per szùnį,
Ìr, kad bút' walė, tûjaùs jį wìsą sŭėstu.
Àsz tai wìs żinaù, tëk métu jaù jŏdĭnėjęs,
Ìr aut baùdżawŭ daùg wisókiu ászărŭ mátęs.
Tódėl nedrįsaù dwarė teisỳbę săkýti;
Jùk manę tu wisì kaip szùnys bùtŭ ăpnìkę,
Àr kaip nárą tû karbáczeis bútŭ nŭplĕkę.

Tikt pāsĭdrąsinau tylóms uż dùrū nŭlįsti,
Kàd pămätýczau bèn, kaip pónai prĭimă swéczą.
Jaù tarnaì wisì puikey rédýtĭ ătéjo
Ĭr walgiùs wisókius wálgyt àtněszě greìtay,
Àsz, rankàs sŭsiėmęs, wìs jau pótěriŭ láukiu;
Bèt beláukdams, sztaì, mataù pas stálą běsėdint
Ĭr su szutkomìs biauriòms be Dëwŏ běédant.
Àk jus nèprětėlei. tariaù didey nŭsĭgàndęs,
Jús prakéikti kiaùlės, jús penétĭ bědėwei!
Àr jau gėditės pas stálą Dëwŏ mìnéti?
Àr ne jùs taipó kaip mùs mëls Dëws păpěnėja?
Més prastì ŭbăgaì daugsýk tikt wándění lákam,
Ĭr nŭsĭdìrbę wós nědărýtą wìrălą wálgom,
Ó tikt ìr uż taì săwŏ Dëwo rànką bŭczŭjam.
Bèt jus nèprětėlei, taip daùg turėdămĭ géro,
Wìs kasdën skaney wisókį ėsdămĭ wàlgį,
Ir brangiáusį, kaìp tikt nórit, rýdămĭ wýną,
Dëwo ìr dangaùs wisaý minėtĭ păliówėt?
Àr něsibìjotės użsprìngt, kad ìmătě kąsnį,
Ĭr isz kélnorės lėbaùt wadìnătě wýną?
Taìp saw mìslyjęs pălĭkaù jŭs smárwę běėdant
Ĭr ju gėrĭmą, jëms taip gàrdų, rìnczŭ běrýjant.
Nės pabúgau, kàd Perkúns tūjaùs păsĭkėlęs
Nèprětëliu tokiú namús į pléntą sŭplészkįs.
Tódėl, kaip įmăniaù, iszbégau átrăszą gáwęs.
Àk tu szwènts Dëwè, kokią gadynę sŭlăukėm!
Àk, kokiós tamsýbės jaù apjėkĭnŏ swëtą!
Póns ir tàrnas jó peklón tikt bėga tikt bėga.
Wëns, wisaý prastójęs Dëwą, jūkiăsĭ áklas,
Ó kitsaì, kad jám patìktu, nĕkìnă Dëwą.
Póns apjėkėlis, Welnióp szūleìs bĕsĭsùkdams,
Ĭr tarnùs saw ìszrinktus apjèkti mŏkìna.
Dëws ir żódis jó, báżnýczos mëlă grŏżýbė
Gësmės gëdanczu, taipjaù ir pótěrëi músu
Nèprětëlëms tokëms kaip smárwė mėzĭniŏ smìrdi.
Lùmper ir kamėdigės padúkĭnŏ dwárą,
Ó pas Krìzą bei jo kèrdzų szókă bĕbùkswis.
Túls, wos grùczę pùswirę, wos pásŭkăs ėsdams,
Pó wargú nasztà kasdën waitójă păkŭmpęs,
Ó dar ìr toksaì utėlius jŭkiăsĭ Dëwui.
Skùndżas nèprětėlius, kad pónai wárgĭnă búrą,
Ĭr isz gýslu jó păskŭtìnį lászĭnă kraùją;
Ó taczaù nŭsĭpèszt smagey, į kárczămą bėga,
Kàd dar pánědėlyj nuszlūsto krùwĭną snùkį,
Ĭr kaip kóks żalněrius krýgėj nósį pălìkęs,
Sù kitaìs draugaìs czëkŭts į baùdżăwą slènka.
Bèt ir czè daugsýk păgĭrióms per nùgărą gáuna,
Kàd, kaip búrui reìk', żioplýs nesùkăsi greìtay.
Wëns tĭngĭnýs tikt wìs į pýpkį kèmsză tăbáką
Ó kitsaì ugnës į pìntį skìliă wěpsódams,
Àr kitaìp nëkùs beplúsdams kìbĭnă draùgą.
Eìk tĭngĭný, eik dirbt! Kam stówi taìp ìssĭżiójęs?
Szèndën órs grażùs, saulėlė kaìtĭnă dàngų;
Ràsĭ rytój ankstì ar szèndën dárgănį gáusim.
Eìk, karálius nór, ir àmtmons báră, jo tàrnas.
Eik, atlìk kas reìk', paskùy, kászėlę păgáwęs,
Wálgyk wëżlybay, ką sáw pëtùms įsĭdėjei,

Ìr tabákpăläikiu, kēk nóri, pēwą̆ păsmìrdįk.
Bèk, mináu, newógk, ką draùgs, į baùdżăwą̆ bėgdams.
Sáw trŭpŭczú păsĭwálgyt į krepszùką̆ sŭdėjo.
Stépai, ìmk drąsey̆ săwŏ dészrą, krìmsk ătsisėdęs,
Ó tu pùsberni Merczùk, kramtýk săwŏ kėżą.
Bèt jei dár daugiaùs ko reìks gardżey̆ păsĭwálgyt,
Taì pridėk prē tó dar pórą szùtįtŭ grýbu.
Kùbai, tù iszdýkėli, pamèsk tăwŏ smùiką,
Ó Ensky̆, tu swódbĭnĭnke, paliáuk szŏkĭnėti!
Jaù dabàr ganà, eimė̀, atlìkĭmĕ dárbą,
Ìr săwŏ àmtmonui wisì pădărýkĭmĕ gàrbę.
Taìp bepásăkŏjant kelì murmetĭ prădėjo.
Ýpăczĕy búrpăläikis, às Slùnkius, jaù păsĭkėsęs
Ìr Pelėdpăläikį ant múszio kùsĭnŏ rèngtis.
Kùbas sù Enskiù jau Prìczkų lëpĕ nutwérti.
Taìp wisì tŭjaùs su kùceis bėgŏ į krúwą,
Ìr tikt wìs «użmùszt, użmùszt» putódămĭ rėkė.
Wēns su bótkoczu jau Prìczkaus nùgărą̆ taìsė,
Ó kitsaì su grėbliu, kìts su lópĕtă bėgo.
Czè Prancùsai ìr papýkę Szweìstĕrĕi maìszės;
Ó ten Zàlcbĕrgĕrei pradėjo rėkdămĭ bėgti.
Tìkt dywaì, kokià baisýbė czè păsĭdàrė.
Bèt sztai, wàkmistras bekéikdams jēms păsĭródė,
Ìr kaip prátęs ýr', nuplēkdams prówą̆ pădárė.
Prìczkau, Prìczkau, perdrąsey̆ pakìbĭnăi szìrszlius!
Róds wisùs macney̆ pămŏkìno pàsăkă táwo.
Pónai taìp kaip búrai gáwo sáwŏ pĕrlènkį.
Bèt mataì, kaip ýr'; teisýbę wós păsăkýsi,
Tŭ saw waìdo ìr nĕpăkájaus daùg pădărýsi.
Taìgĭ dăbókis, kàd burùs dar kàrtą̆ mŏkįsi.

b) Rùdikis jómarkininks

Rùdĭkĭs kàrtą slăptóms į tùrgų bėgŏ mĕdżóti.
Bèt tas glúpas dáikts, nĕkădós ant tùrgaus nĕbúwęs,
Mìslўjŏ, kàd tadà dŏwănay̆ tawórą pădŭda
Ìr taipjaù szunìs wisùs meilìngăy̆ pĕnėja.
Taìp bemìslydams drąsà į mēstą ĭbėgo
Ìr tarp krómĭnĭnku ir kùpczu greìtăy̆ núlìndo,
Lýgĕy kăip swéczas kóks į czesnį wĕżlĭbăy̆ kwĕstas.
Bèt dabókĭt tĭktay̆, kaip jám dýwinay̆ păsĭdárė.
Iis păsĭdrąsino į kùpczaus búdą ĭkópti,
Dìngodams durnay̆, kad pónu wàlgei skăniáusi;
Ó jam taìp drąsey̆ į krómo búdą bĕkopant,
Kùpczus su mastù taipó per núgărą̆ dáwė,
Kàd jis bėkaukdams nu trèpu dwìlìnks nŭpŭlė,
Bèt nĕ tŏlì taipjaù ant tùrgaus kùrpiŭs sėdėjo
Ìr szikszninĭ wĭsĕms, kaip prátęs, siúlўjŏ krómą.
Sztaì, ir szŭ slaptóms nutwerė pórą sŏpágu,
Mìslўdăms, kùr szikszná, ten ìr mėsà bus pădėta,
Bèt ir czè su kùcium taìp per sprándą̆ jĭs gáwo,
Kàd bĕwăitódamas pas békĕrės búdą̆ nŭszóko.
Bèt taipjaù ir czè su págăliŭ gáwŏ pĕr strēnas,
Kàd szlubŭdams wós isz wĕtŏs ĭszeĭtĭ gălėjo.
Ó tiktay̆ nĕ gănà dar jám czĕstăwójĭmŏ bùwo;
Iis păsĭdrąsino glupay̆ mĕsĭnìnką lănkýti,
Mìslўdams, kàd ben tén rasì kŏkį żárngălį gáuses.

Taìp betýkodams nasrùs jau gátăwŭs laìżo,
Ìr kaip kóks wagìs artýn pagrĕbtĭ wĭs slènka.
Bèt mĕsĭnìnks, tai wìs geraý isz tólŏ mătýdams,
Jám bcszókant jaù, nukìrto ůdĕgą̆ wìsą.
Taìp czĕstăwóts jisaì isz tùrgaus wėlĕy părgrįżo,
Ìr czesnĕs dўwĭnós bei tùrgaus tánkĕy mĭnėjo.
Tù iszplĕkts wagĕ, girdėk, ką pásăkă sáko!
Rúdĭkį̆, kaìp girdì, ant tùrgaus laìkĕ pĕr wágį,
Ìr wisùr wertaý kaip glúpą nárą nuplĕkė.
Bèt kas kàlts, sakýk, kam ìma swétĭmą̆ tùrtą?
Róds tĕsà, glups szû, ar bútu dìdĭs ăr máżas,
Prótŏ nĕtùr, dèl tó nereìk' jam grĕką̆ rŏkûti;
Àlĕ żmŏgùs smarkùs, kitĕms iszkádą̆ dărýdams,
Àns razbáininks, àns klastórius bùdĕlĭo wèrtas,
Tóks żmogùs, sakaù, nupèlno grĕką̆ ĭr gàlges.
Bèt dar ìr daugiaùs isz músu pásăkŏs ìmkis.
Szû glupaý, kaip náras kóks, į tùrgų̆ nŭbėgo,
Ìr drąseý, be próto, tů ĭssiżiójęs nŭtwėrė,
Dìngodams, kad jó wisùr jau ėdĕsĕi láukia.
Àr geriaùs tuls slùnkius, żmògĭszką̆ prótą tŭrėdams,
Àr geriaùs, sakaù, kaip szìtas rùdĭkĭs èlgias?
Daùg ўră wàlkatu, kurĕ be dárbŏ măitinas
Ìr kampûs' belĭndŏdămi tikt gátăwŏ grĕbia.
Eik, tĭngĭný, eik dirbt, pelnýkis wĕżlĭbăy dûną,
Ìr, ką pàts pelneì, laikýk per sáwŏ dălýką.
(l. c. стр. 8).

c) Изъ писемъ Доналейтиса (стр. 192):

Szirding's Brolau!

Ką weikì sù Sawaiseis? Ar dâr sweikì ir linksmì kruttate? Més Sennieji dâr wiss kybojam' ir jau sàwo Grabùs dûdame budawôt'. Kláusk tikt szį Sèligmoną, kursai szį Laiszkéli tâw dûs. Laksztingala jau wissùr sàwo Dainàs pàbaige; o músu Laszinei bey Dèszros jau taipjau baigias'. Ak! ir Dûna jau baigias'; o Ruggei dâr nè nòksta. Kas bùs isz músu, sako jau Daugybe diddele pàs mús: rassi ir pas jùs. Raszyk mân, kaip júsu Laksztingala dainâwo szimét! Kaip músu dainâwo jau anday tâw rasziau. Asz jią tikt wienasyk' girdėjau krúmûse besilinksminant; Alle nè iszmaniau tikray, ką ji Jurgùcziui liepė. Rassi szimét nè reikėjo jį buddįt' ir rágįt'. Kittasyk, kad Diew's sweiką laikys daugiaus lietùwiszkû Żodziû raszysu. Priimk szi màno Paslą meilingay, ir pamylėk ji màno Wardàn; o kàd norėsi mân ką raszyt', raszyk dabàr; juk tiek Czéso tikt turrési. Brûk ir pasilik sweiks su wissàis sàwo Namiszkeis. Més dûdame labàs Dienàs; o asz jùs mylėdams ìr pérżegnodams búsu ìr pasiliksu,

Kaip ikszôl buwo, Wiernas Tarnas ir Prietelius C. D.

Dieną, kàd asz rasziau pasakys màno Páslas.

Bégk mănŏ Sèligmôns! skubrey sù Grómătă màno,
Ir isz Ysrutties parneszk mân Grómătą kittą.

№ 30. Изъ народныхъ пѣсенъ Резы. *

* Dainos oder Litthauische Volkslieder gesammelt, übersetzt und mit gegenüberstehendem Urtext herausgegeben von L. I. Rhesa, Dr. d. Theol. und Phil. ordentl. Professor d. Theol. und Dir. des Litthauischen Seminars auf d. Universität zu Königsberg. Nebst einer Abhandlung über die lit-

thauiſchen Volksgedichte. Königsberg. 1825. Druck und Verlag der Hartungſchen Hofbuchdrukkerei.

№ 1. Wilko Swodba.

Atważawo Meßka
Su Alluczaus Baczka,
O Wilkelui,
Nebagelui
Swodbelę kelti.
Eżys į Pirßlus,
Lape į Swoczus,
O Kißkélis
Nebagelis
Tur jis ważnyczoti.
Szeßkas Alų dare,
Żwirblis Miſſą maiße,
Gegużele,
Nebagele,
Apwynû parnéßo.
Jants Malką kappoj',
Szû Podus mazgoj',
Katinelis,
Nebagelis
Méſelês medzoj'.
Gandras kankláwo,
Lokys trimittáwo,
O Wilkélis
Linkſmas éſąs
Weſſis Oßką ßokti.
Jey iß gérôs Walês,
Aß ſu Kuma ßokſu.
O jeygu iß pikto,
Aß ję ſudraſkyſu.
O iß tawo Skurôs
Bus Kerdzélui Szuba,
Kurs mannę gana
Po Dobilaczus,
Po Awiżates (p. 68—70).

№ 2. Żwejû Mergate.

J Żwejus joczau,
Żwejus lankyczau.
Żwejû Mergatę weſczau.
Żwejû Mergate,
Pajûdakkate
Ne mok trijû Darbaczû:
Ne plonay werpti,
Ney tankiey auſti,
Ney Drobużes redyti;
O ji tikt moka,
Laiwè ſédéti,
Baltas Rankas mazgoti.
Laiwè ſédéjau,
Tinklużę traukiau,
Baltas Rankas mazgojau.
Ay baltos, baltos
Mano Rankates,
Kasdien ant Wandenáczû.
Ay Wargas, Wargas,
Mano Dienates!
O bus ir dar wargéſnes.
Wargas ant Wargo,
Béda ant Bédôs,
Ant Wandenû Mergatei!
Ay Batti, Batti,
Battużi mano,
Perleiſk ma tawo Mergyte!
Weikiaus perleiſcziau
Daug Mierû Lauko,
Ne kai mano Mergyte (72—74).

№ 3. Ménefio Swodba.

Menû Saulużę wede
Pirmą Pawaſarelį.
Sauluże angſti keléſ';
Menużis atſiſkyre.
Menû wiens waikßtinéjo
Außrinnę pamiléjo.
Perkuns didey ſupykęs
Jį Kardû perdallijo.
Ko Saulużês atſiſkyrei?
Außrinnę pamiléjei?
Wiens Naktij' waikßtinéjei? (92).

№ 4. Ißkada Darżelij'.

Dainok Seſſyte!
Ko ne dainoji?
Ko rymai ant Rankelû?
Rankeles użrymotas?
Kur aß dainoſu?
Kur linkſma buſu?

Yra Darże Ißkada,
Darzelij' Ißkadúże:
Rutos numintos,
Rożes nuſkintos,
Lėlijos ißlakßtytos.
Raſſuże nubraukįta!
Ar Szaurys pute?
Ar Uppe aptwinno?
Ar Perkunas growe,
Ar Żaibais muße?
Ne Szaurys pute,
Ne Uppe aptwinno,
Perkun ne graudams
Su Żaibais ne muße.
Barzdoti Wyrai,
Wyrai iß Jurû
Pri Kraßto leidant,
I Darżą kopant,
Rutas numyne,
Rożes nuſkyne,
Lelijas ißlakßte,
Raſſuzę nubrauke.
O ir aß patti
Wos iſſilaikiau
Po Rutû Paßakelu
Po jûdu Wainikelu (94—96).

№ 5. Prapûluſi.

O ir ißdygo Lėpatele
Tewo żalam' Sodużij'.
O po ta Lepa, Lepatele
Stowėjo Tewo Dukryte.
Su Dwaroneleis ji kalbėjo,
Su Dwaroneis, Puikoráczeis.
Ay, Seſſyt', Seſſyt', Seſſytele,
Aß paſakyſu Tetużui.
Ay, Brolyt', Brolyt', Brolytéli
Dėl ko ſakyſi Tetużui?
Ar dėl ßiû dwejû Żodużelû?
Ar dėl ßiû Aukſo Żedużio?
Ne dėl tû dwejû Żodużelû
Tikt dėl ßio Aukſo Żedėlio
Serradôs Rytą, ankſti Rytą,
Prapûle Tewo Dukryte.
Nedelôs Rytą, ankſti Rytą
Ißjojo Brolei jeßkoti:
Waro Trimittais trimittáwo,
Bubnais itemptais bubnáwo.
O ir ſurado Seſſytelę
Aut Jurû, Marû Dugnélio
Szemoms Smiltelemis apdumtą,
Żaleis Maureleis apneßtą (102—104).

№ 6. Du żweju.

Ißbeg' ißbėgo
Iß Ruſnês Kėmo
Du jaunu Żwejytelu.
Jie leido, leido
Plonus Tinklėlus
Padummo Widdurelij'.
O ir ſugáwo
Dywnay Tinklėleis
Du Jurû Werßukėlu.
Ay Drauge, Drauge
Taworßau mano,
Kas tai Dywu Żuwelu?
O ir ſupyko
Bangû Diewatis:
Pakillo ßaurys Wėjatis
Ay Drauge, Drauge
Towarßau mano,
Meſk Aukſo Inkorėlį!
Te gul, te ritto
Bangputtys Waltę,
Ant Aukſo Inkorėlio!
Ay Drauge, Drauge,
Towarßau mano,
Lipk Maſto Wirßonėlę;
Raſſi matyſi
Kopû Kalnėlio,
Ar laibaſês Pußikkês.
Ney matau Kopû
Ney Kopu Kalnû,
Ney laibajû Pußikkiû;
O aß tikt matau
Mergyte ſawo,
Pro Pußynę waikßczojant.
Jods Wainikėlis,
Gelſwos Kaſſėlės,
Żalo Raßto Szurßtėlįs.

Kad imanyczau,
Puſſau dalyczau
Żalo Raßto Szurßtélį:
Wieną Puſſélę
Į Skrinużę déſu,
Antraję į Welukélę.
Ay Drauge, Drauge,
Towarßau mano,
Katrul ſukſi Waltużį?
Ar ant Pakalnês?
Ar ant Waruſnês?
Ar ant Ruſnês Kemélio?
Ney ant Pakalnês,
Ney ant Waruſnês,
Tikt ant Ruſnês Kemélio.
Ruſnês Kemélis
Kai Klaipedużė,
Cze bego ſu Waltużeis.
Ruſnes Kemelij',
Aug mano Żiedélis,
Ten rinſt mano Szirdélis (110—116).

№ 7. Außrinne.

Außrinne Swodbą kéle;
Perkuns pro Wartus įjojo,
Aużolą żalą parmuße.
Aużolo Krauj's warwėdams
Apßlakſte mano Drabużius,
Apßlakſte Wainikelį.
Saulês Dukryte werkiant
Surinko tris Mettélius,
Pawytuſus Lapélius.
O kur, Mammyte mano,
Drabużius ißmaſgóſu?
Kur Kraują ißmaſgóſu?
Dukryte, mano Jaunoji,
Eik pas tą Eżerátį
Kur ték dewynos Uppátes.
O kur, Mammyte mano,
Drabużelius dżowiſu?
Kur Wéje ißdżowiſu?
Dukryte tame Darżatij',
Kur aug' dewynos Rożates.
O kur Mammyte mano,
Drabużeis apſiwilkſu?
Baltoſus ißneßóſu?
Dukryte toj' Dienélej'
Kad ſpįſ dewynos Saulėles (220—222).

№ 8. Gloſnis.

Ay Żirge, Żirgytį,
Tu mans Beraſis,
Kodel ne nori éſti
Czyſtu Awiżaczu?
Ar taw perſunkus
Szis tolims Kélas
Szis tolims Kelátis,
Dwejû ßimtû Mylaczû?
Dewynes Uppates
Plaukte perplaukém',
I ßį deßimtą
Dar nerte įnerſim.
Żirgytis prie Kraßto,
Brolelis nuſkende;
Brolelis nuſkendams
Głosnélį nutwêre.
Ay Glosni, Glosneli
Ar dar żaloji?
Ne ilgay żaloſi,
Tikt ßį Waſarelį!
Aß tawę pakirſu,
Szakeles nukirſu.
Iß tawo Lemenelio
Dûſu pjauti Lentéles,
Mażas baltas Lentéles.
Iß tû budawóſu
Baltą Suppyklelę,
Iaunai mano Mergatei.
O iß tawo Szakélû
Dûſu Stonę kloti,
Beram mano Zirgáczui (224—226).

31. Изъ переводовъ Становича *.

* Historyia Szwenta ysz łotinyszka liżuwia pardieta ant Żemaytyszka par Symona Stanewicze Żemayty. Sive tamen Graia scierit, sive ille Latina Voce loqui; certe gratior hujus erit. Ovidius. Wylniuje Drukarnioy ant uliczias Sta Iona po № 431. Metuose Chrystaus 1823.

Historyia Szwenta. Sutwierymas Swieta.

Diewas sutwiery dangu yr żeme par

szeszes dinas. Pyrmo dino sutwiery szwisa; antro dino sutwiery rubežiu pasaula[1]), kuri pramyny dangumy; treczio dino surynka wandenys i wina wita yr yszwedy ysz žemes žoles yr medžius; kiatwyrto dino sutwiery saule, mienesy yr žwayzdes; penkto dino sutwiery paukszczius kurie łakio ant ora, yr žuwys kurios płauka wandenuose; szeszto dino sutwiery wysus žwierys, ant gała žmogu; yr atsełsieja dino septynto.

Ezawas yr Iokubas.

Rebeka pagymdy winu sikiu du sunu, Ezawa yr Iokuba. Pyrma pagymditasys buwa płaukutas, o antras plykas: pyrmasys buwa dransus medžiotojys, o antras tikas yr statey elgensys. Nekurio dino kad Iokubas patiky del sawes walgy yszłaysiu, pareja Ezawas paylses ysz kiala yr tary broluy: duok mun to walgia; nesang pareynu ysz łauka pawarges. Atsaky Iokubas: dusiu, jey pawessy mun pryderiejyma pyrmgymistes. Atsaky Ezawas: padarisiu tay. Tary Jokubas: prysikk. Ezawas prysika yr pardawy sawa pryderiejyma.

Izaokas kursay miegdawa medžioty, milieja Ezawa, o Jokubas meylesnys buwa Rebekay. Kad Izaokas jau buwa pasenes yr nupules ant akiu, pawadyna Ezawa yr tary; jymk kylpyny yr szaudikles, parneszk mun ką ysz medžiones yr patikk walgy idant walgicziau yr ducziau tau giara pałaymynyma pyrm smerczia sawa. Ezawas taygy yszeja medžioty.

Rebeka gyrdieia Izaoka kałbanty: pawadynusy Iokuba tary: atneszk mun du ribiu woszkiuku: patiksiu walgy kurs łabay tynk tiewuy tawa; padusy jam tą walgy yr dus tau pałaymynyma. Iokubas atsaky: nedrensu asz tayp padarity: Ezawas ira płaukutas, o asz plykas; jey tiewas dasylities munes, užsyrustyns; tayp rustiby tiewa yr nełayma patyks muny, wito jo meyles.

Rebeka užsyspiry: nebyjok saka: sunau muna. Iey kas priszynga ysz to pasydaris, tay ant sawes jymu: o tu netrukdams darik tay ką sakau. Iokubas naja yr atneszy motinay du woszkiuku; jy patiky seniuy walgy kurys jam patykdawa. Paskuy apsiauty Iokuba drabužeys brola: su skura woszkiuka apwinioja rankas jo yr kakła. Taygy eyk saka, pas tiewa yr paduk jam walgy kurio nor'.

Iokubas motinas patikta walgy nuneszy sawa tiewuy. Izaokas tary: kas tu esy? Iokubas atsaky; asz esu Ezawas pyrmgymys tawa, padariau kayp isakey tiewe; kiałk yr walgik ysz medžiones muna. Tary Izaokas: kayp galiejay tayp greytay rasty ką? atsaky Iokubas: radau tiewe: tayp Diewas norieja. Izaokas wiel tary: tu nesy Ezawas pyrmgymys muna; eyk szen artin idant dasylitieczian tawes. Iys pryeja pry tiewa kursay tary: bałsas Iokuba bet rankas Ezawa.

Izaokas apkabynes Iokuba padieja ji ant brola jo yr dawy jam wysa łayma pyrmgymusia. Netrukus Ezawas sugriža ysz medziokles yr atneszy tiewuy walgy kuri pats buwa patikes. Izaokas stebiedamasys tary: kas buwa ans kurs neseney atneszy mun walgy yr kuriam dawiau pałaymynyma kaypo pyrmgymusiam? Tay gyrdiedamas Ezawas suszuka dydziu bałsu yr łabay raudoja.

Ezawas ysz rustibes smerczin kiarszija Iokubuy. Del to Rebeka rupyndamose apey milema sunu tary jam: biegk wayke; eyk pas Labona diedes sawa yr wisziek pas jo, pakol pareys rustiby brola tawa. Iokubas yszleystas nu tiewa yr motinas yszeja i Mezopotamyja. Eydamas kialu ateja i wina wita kur nuwarges apsynakwoja: padieja akmeny po gałwos yr užmyga. Iokubas maty sapnie kopie-

1) Firmamentum.

czes kurios pastatitas ant żėmes dateka iky dangaus, yr aniołus Diewa użżengenczius yr nużengenczius: gyrdieja wieszpati kałbanty jam: asz esu Diewas tiewa tawa, dusiu tau yr waykams tawa tą źeme ant kurios guly; nebyjok; asz teyksius del tawes; taygy sergiesiu tawy kurnorent eysy yr atgal tawy parwessiu i tiewyszke, yr par tawy wysas gymynes żemes bus prypylditas gieribiemys. Iokubas atsybudes garbyna Wieszpaty.

Paskuy Iokubas ateja i Mezopotamyja: pamaty trys burius galwyju begulenczius pagal szulynies. Nes ysz tos szulynies gyrdomy buwa. Wyrszus szulynies buwa użdaritas dydżiu akmeniu. Iokubas nuejes tenay tary pimenyms: broley ysz kur esate? anie atsaky: ysz miesta Haran. Kuriu wiel pakłausy: ar pażistate Labona? anie atsaky pażistame! Iokubas wiel ar sweyks, saka: pimenys atsaky: sweyks, szytay yr Rachel duktie jo atsywara galwyjus sawa.

Kad tay Iokubas kalbiejos su pimenymys, Rachel duktie Labona ateja su galwyjeys tiewa. Tujaus Iokubas regiedams gymynayte sawa, nuryta akmeny nu wyrszaus szulynies. Asz esu saka: sunus Rebekas yr pabucziawa ję[1]), Rachel skubyndamose dawy żyne tiewuy, kursay pażyna sunu sesers sawa yr dawy jam Rachel uż motere.

Iokubas yłgay buwa pas Labona: tum tarpu padydyna uky sawa yr palyka turtyngu. Paskuy negreytay ysz isakima Diewa sugriża i tiewyszke fawa: Byjojos rustibes brola sawa: maldy jo szyrdy, siunty pas jo pasiuntynius kurie dawy jam dowanas. Ezawas numalditas pasytyka Jokuba pareynanty, apkabyna ji, bucziawa werkdams yr nieka jam pykta nedary.

1) Żemaytcy netur ipratyma bucziutise, bet sweykynas, deszyna ranka kyts kytam padudamy.

Saulys.

Fylistynay użpuly ant żemes Hebreyczyku. Saulys yszeja prisz anus yr pagal miesta Galgata su waysku atsystoja. Samuelys buwa użsakes idant jo par septįnes dinas łauktu yr nemusztuse su nepriteleys pyrm, neg jys atejes, afiera Diewuy padaritu. Dino sekmo, kad dar Samuelys truka yr swietas nusybodes łaukty, skaydiese, Saulys patsay wito kunyga afiera dary. Ką tykt pasybengus afieray, ateja yr Samuelys, yr karaluy łabay yszpeyky, jog daykta prygulenty kunygams, del sawes pasawyna.

Kad Hebreyczykay nu Fylistynu buwa suspausty, Jonotas Saula sunus, jemies dransaus darba yr darody. Pats antras ieja i wayska nepritelu yr użmuszes dwydeszymty Fylistynu, wysa ju wayska pargandyna.

Tayp Fylistynay sumayszity, nedabodamy eyłu, ney kłausidamy isakimu wiresniuju, biegty pradieja. Saulys tay pasergiejes, yszwedy kareywius sawa yr widamasys bieganczius dydy pargaliejyma apturieja.

Saulys użsakes buwa idant nieks newalgitu, tyktay kad nepriteley su wysu pamuszty bus kiarszidams smercziu tam kursay priszyngay isakimuy padaritu. Ionota tumet nebuwa, ney karalaus isakima gyrdieja. Atsytyka jog wayskas eja par myszka kureme buwa daug łauka medaus. Ionotas neżynodams isakima tiewa, pamyrky meduje rikszczyke kurę turieja ranko yr pryneszy ję pry burnos. Karalus tay dasyżynojes, sunu smercziu pakoroty norieja, bet neseney padarita gieriby yszlusawa jaunykayty nu prapultis; yr żmones nedaleyda nekałta koroty.

Estera.

Mordocheuszas, winas ysz newalniku, Zidus nu prapultis yszgialbieja. Augyna

jysay sawa brola duktery, wardu Estera, kurios tieway yszmyrę buwa. Tą karalus Aswerusas jemy už pacze yr dydey milieja. Buwa tumet winas dwaryszkys, wardu Amanas, kursay meyle yr teyksmu karalaus yszkiałtas, užsygeydy idant ji wysy łankytu yr garbintu. Nenoriedams to darity Mardocheuszas, i nęapikanta Amana ipuly. Amanas del atkiarszijyma sawa nepriteluy, wysa gymyne Zidu ysznaykynty užsymany yr yszpraszy nu Aswerusa apsakima to daykta.

Kad nemyłaszyrdyngas apsakimas daja iky ausu Mardocheusza, tujaus jysay parplieszes drabužius, apsywyłka mayszu yr apsybarstes pelenays naja pas numu karalaus yr tenay raudoja. Estera yszgyrdusy raudojyma, kłausies kas tay par dayktas butu; kad jy dasyžynoja jog Mardocheuszas yr wisy Židay ant smerczia padiety ira, pasypraszіusy Diewa, naja pas karalaus, noriedama gymyne sawa nu nupulyma yszgialbiety. Yszpyrma nieka karaluy nesaky, tiktay ant potos ji užpraszy.

Asweras su Amanu ant potos ateja; kad jau lynksmas buwa, Estera nusyžemynusyi puly po jo koju. Karalus taygy pryžadieja nieka jey neatsakity, norent yr pusy karalistes praszitu. Tumet Estera tary: sawa yr gymynies sawa užłaykima meldžiu nu tawes karalau; nesang nemyłaszyrdingas Amanas tasay padieja mus ant smerczia. Tokiu dayktu pajudyntas Asweras yr gyrdiedams, jog Mardocheuszuy križius patiktas ira nu Amana, ji paty ant križiaus prykalty lipy.

№ 23. Басни Эзопа. *

* Aiſópas arba Páſakos iß Grykonû kalbôs pergulditos per D. L. I. Rhesa. Su Pridējimù kellû naujû Páſakû. Karaláuczuje, 1824. Ißſpauſtas ir pardudamas pas Augustą Artungą.

1. Senaſis ir Smertis.

Sen's žmogus pagirrēj' malką pakirtęs ir naßtą ant ſawo peczû uždējęs namûn gryžo. Kaip kokią walandą paējęs ir dēl ſunkiôs naßtôs paillſęs buwo, jis prie medzio apſiſtojo ir malką padējęs pradējo Smertiêſp' ßaukti. O kaip Smertis atējo ir kláuſe: dēl ko jį paßaukęs? Sénaſis didey nuſigandęs atſake: norējau tiktay, kad man naßtą pakēltumbei.

2. Aiſopas.

Aiſopas ißminting's wyr's iß Grykonû žémês ſake: kad kiekwiens žmogus du žaku neßąs, wieną užpakalij' ir antrą pryßakkij'. I tą, kurs užpakalij' yra mes įdėdam ſawo nuſidejimus, bet į tą, kur's pryßakkij', nuſidējimus kittû žmonû.

3. Lape ir Lutas.

Lape dar niekadôs Lutą ne mátuſi tą kûczēs iß nežinnôs ſutikko ir taip nuſigando, kad iß baimês ko ne atlikko. Potam antrą kartą ji pamatant rods nuſigando, bet ne taip didey, kaip pirmą kartą. O treczią ſykį ji pamatydama jau tokią draſummą įgawo, kad jam priſiartino ir ſu jûmi ſuſikalbējo.

4. Laukinink's ir jo Sunus.

Laukinink's adynai ſmertiês priſiartinnant, ſawo ſunus pagraudénti norējo, idant po ſawo galwôs lauką ſtropney įdirbtu. Todēl jûs prie sawe patalo ſuwadinnęs, ßittais žodzieis paragino: Mieli waikai, aß mirßtu, ir wiſſą mano turtą jums į dalykus pûlantį, jus wynkalnè rąſite. Tus žodzius kalbējęs Senaſis numirre. Sunus miſlidami, kad jû Tēw's kokį ſkarbą wynkalnè paſlēpęs, ēmę ſpatus bey kablius, ir wiſſą dirwą gilley ikki dugno perkaſſe. Skarbą jie rods ne rądo, bet wynkalnas tokiû budû perdirbtas ir perkaſtąs tuleropû waiſſû neßo, iß kurriû diddey pralobo.

Darbas didzanſas Skarbas.

5. Lutas, Aſilas ir Lape.

Lutas, Aſilas ir Lape kůczēs ſuſitare. podraug medżoti. Kaip jie daug żweriů ſugawę buwo, Lutas Aſilui palēpe tą plēßimmą tarp jů dalyti. Aſilas tris lygas dalis padaręs Lutą paragino, wieną dalyką ſaw ißrinkti. Bet Lutas dēl to daikto didey ſupykęs Aſilą ſuplēße. Potam Lapei palēpe tus walgius dalyti. Bet ßi wiſſą plēßimmą i wieną kruwą ſudējo, o ſaw kokį mażummą tiktay palaike. Tay Lutas paſidzaugdams tare: Kas taw, miela Seſſů, taip protingay dality pamokinno? Ii atſake: Aſilo likkimas.

101. Mellagis ir Tieſą kalbąs.

Du keleiwju, wien's mellagis ir antras tieſą kalbąs i bezdżenků żemę nuējo. Tůczes bezdżenkos naują karalu ſaw ißrinkuſos buwo, ir wiſſas ſurinkimmas dar aplink karalkraſę ſtowējo. Tay karalus tůdų keleiwjų nutwerti ir pri ſawo kraſės priwėſti liepe, jeib iß jů patirtu, ką żmones apie bezdżenkas dumoja. Pirmjaus mellagis priſiartinno, kurrį karalus kláuſe: kaſgi taw rodůs ēſąs? Iis atſake: tu man didżauſaſis wießpat's rodais ir wert's karalumi wiſſů karalů paſtoti. Geray, tare karalus; bet tie kurrie cze aplink mannę ſtow? Mellagis atſake: tie wiſſi tawo kamarponai, waiſkowadai, ir kitti wyreſnieji ira. Karalus tą żodi girdējęs liepe, mellagiui dides důwanas důti. Potam antrajį priwadinnęs kláuſe: kasgi taw rodůs ēſąs? Tas atſake: tu tikra bezdżenka eſſi ir wiſſi, kurrie aplink tawę ſtow, tikros bezdżenkos yra. Tay karálus didey ſupykęs ji nutwerti, dantimis ſuplēßti ir iß ſurinkimmo waryti liepe.

102. Putpella ir jôs Waikai.

Putpella ſawo lizdą tarp jawů beturrinti angſti ißlėke, jeib ſawo waikams walgius jēßkótu. Kaip ant wakaro ſugryźo, waikai jei raudódami tare: ak moczutte, mes didzioj' bēdoj' eſme: nēs gaſpadorus ßů lauků ßendien praējo ir ſawam ſunui ſake: czēſas yra ruggius pjauti. Eik į kaimynus ir pakwēſk jůs, kad rytoj' į pjuti ateitu. Putpella atſake: Iey taipo yra, tay mes dar czēſo turrim, nēs kaimynai ne taip greiti į darbą ateis. Sékanczę dieną Putpelle wēl ißlēke, ſawo jauniems walgius jeßkóti. Iei ant wakaro pargryźus, waikai wēl raudódami tare: Ak moczutte, mes didéſnēj' prigadoj' eſme: Nės gaſpadórius ßendien ſu ſawo ſunum' praeidams, ir ruggius apżwalgydams tare: Mano kaimynai ßendien ne atējo bet jau didis czēſas yra, ruggius pjauti. Tůjaus nueik pas mano gentis, ir pakwēſk jůs, kad rytoj' į rugpjutį ateitu. Cze Putpella atſake: Iey taipo yra, tad dar czēſo turrim; nēs gentys ne taip greiti į darbą ateis. Tay ſénoji treczą dieną ißlėke, waikams walgius jēßkoti. Kaip ant wakaro ſugryżuſi buwo, jaunieji gidey raudódami tare: ak moczuttē, mes didzauſoje bēdoje eſme. Nēs gaſpadorus ßendien praeidams ſawam ſunui tare: mano gentys mannę ßę dienę praſtojo, taygi paſigatáwikis, muddu pacziu tą darbą atlikſiwa. Rytoj' pirm ſaulės tekejimo keluſu tus ruggius per dieną nupjauſiwa. Tay Putpella atſake: dabar czēſas palēkti. Paſigatáwikit, mieli waikai, kad rytoj' ant gaidziů ßallin trauktumbim.

Kas wis ſwėtimů pagálbôs ant darbů laukia, tas priſigauna, alle kas ſawo pacziomis rankomis darbus nutwer, tas Diewo źegnonę įgauna.

Pridējims kelliu nauju Paſaků.

Tews ir Sunus.

Bagot's żmogus tris ſunus turrējo, kurriems wiſſus ſawo lobjus ißdalijo. Alle brangiauſajį daiktą, tai eſti, żiedą

żemczugais ißdabintą jiems ne padalijo, bet tam żadējo důti, kurs wieżlibjauſą darbą atlikſęs. Sunus, jeib tą ſkarbą użpelnytu, į ſwètimus kelåwo. Po kelliů metů wyráuſaſis ſunus pargryżęs ſawam tēwui tare: Nekurſai mießczonis man pinnįgus be użſtato pażyczijo, kurrius jam ne tiktay tikrù czeſù atdawjau, bet ir palukanas użmokējau. Tēws tą kalbą girdējes ſake: Tu darei, mans ſunau, ką wiſſiems żmonēms půlaſi daryti. Tas darbas geras, alle ne wieżlibas yra. Potam antras ſunus nammůn parējo, kurs taipo tare: aß kokiame kēme kudikį pamacziau į ėżerą půlant. Tůjaus prißókęs waiką iß wandens ißtráukiau, ir ſawo gimdytojams parwedziau. Żmones to kēmo wiſſi tatai gal appluditi. Tēws atſake: Tu darei, mans ſunau, ką wiſſiems půlaſi daryti. Tas darbas geras, alle ne wieżlibas. Paſkiau ir tréczaſis ſunus iß ſwetimů żėmjů pargryżo. Tas ſawam tēwui paſakojo: Aß ſawo neprietelu, kurs man daug pikto daręs buwo, kůczės prie kranto jurů mégojantį użtropijau. Cze razbainink's jį norejo ißplēßti, ir nů aukßtôs ůlės į jures nuſtumti. Aß greitay prißokęs jį iß razbaininko rankôs ißwalnijau. Tą nuſidawimą tēws ſu dżaugſmu girdēdams tare: Tu tą żiedą uſſipelnei. Nės kas ſawam neprietelui gerą uż piktą ißrodijo, tas tikray wieżlibą darbą atlikko.

Lokys.

Lokys ilgą czēſa ſawo walgį ſu ßokinėjimu użpelnyti turrējo. Jo wadas jį mandagey ßokti pamokinnęs per ſwetimas żėmes aplink wadziojo. Kokią dieną tropijos, kad Lokys ne geray pririßtąs atſiwalnijo ir į girre nubėgo. Wiſſi jo kaimynai ir prietelei kruwon ſubēgdami jį paſweikinno ir didey dzaugēs, kad jis wēl atſirądęs. Dabar wiſſi jį praße, kad naujēnů jiems paſakotu. Cze Lokys jiems ißpaſakojo, kaip po akiů karalů ir didziů ponů ßokęs ir ſawam wadui daug pinįgůs użpelnęs. Tą żodį ſakydams ant paſturkojů paſiſtatęs mandagey ßokti pradējo. Kaimynai jį didey apdywijo, ir patys ant paſturkojů paſiſtátę taipjau ßokti norējo; bet wos atſitieſę ant żėmes parpůle. Todėl ſupykę, kad jů draugas daugiaus ißmánąs, ne kaip jie, ant jo wiſſi ſupůle ir nabagings Szokējas pabēgti turrējo.

Atſkrēbinne kepurre.

Iß tieſôs ſakau: tas labay protings żmogus buwo, kurs kepurrę ißmiſlijęs tą prieß ſaulę ir lytu pirmjauſey dēwējo. Bet jo gentis, kurriam kepurre po jo galwôs į dalykus téko, kone protingéſnis buwo. Iis wieną kraßta į akis kabantį atkreipo ir dayley lintomis pririßo. Żmones tay matydami tare: Tas ſawo kepurrę grażiaus ißmano dēwēti, ne kaip anſai. Jis mirre ir ſawo atſkrēbįnnę kepurrę kittam genczui palikko. Taſſai kepurre iß antro kraßto atkreipo ir dailey pririßo. Żmones tai pamatydami tare: tas wyrs daugiaus proto tur, ne kaip pirmudu. Nēſa kepurrę iß abbiejů ßaliů atkreiptą geraus gali nuwoßt ir użdēt. Jie wiſſi tą budą priēme, ir ſawo kepurrę taipo dēwējo. Tréczaſis gentis ir treczą galą pririßo, kad kepurre trikampinne paſtojo. Żmones tai matydami jo protą didey apdywijo ir wiſſi taipjau dare. Jis numirre ir ſawo trikampinnę kepurrę ſekancziam genczui palikko. Dabar kepurre jau paſénuſi buwo; todēl apſimiſlijęs ję ißwerte, kad widdutinni dalis į wirßutinnę téko. Ne gannà, jis kepurrę jůday padażijo ir tokiů budů iß ſénoſês kepurrês kone naują padare. Kaimynai tai matydami ſake: tas Żmogus tieſa wiſſus kittus ißmincze péreina. Baltoji kroſe weik nuinkſta, bet jůda ilgiaus.

patenka. Iie wiſſi taipojau dare ir ſawo kepurres jûday padażijo.

Kas tûlaus ſu ta kepurre nuſidáwo; jums kittą kartą paſakoſu, kad tai buſu patyręs.

Mellagis.

Enſys daug mettû ſû didziû ponû ſwètimas żemes perkeláwęs ir nieko ne priſimokinnęs buwo, kaip tikt draſey mellûti. Kaip jo tews kokią dieną ſu jûmi per laukus ējo, ſunus jam pakelēj' naujēnû páſakoti pradējo. Aß kûczēs, tare jis, Ryme budams ßunnį reggējau, taſſai dieważi taip didis buwo, kaip didzauſas muſû arklys. Tēws atſake: Tikray, daug dywû ßimme ſwiete randaſi. Mudu ant paweikſlo, po puſſês adynôs pas tiltą nukąkſiwa, ant kurrio taſſai, kurs tą paczę dieną melláwęs, pûla ir koją ſuláuża: Enſys tą żodį girdējęs, didey iſſigando ir tēwui ſake: ne bēgk taip greitay, miels tēwe, mes juk dar czēſo turrim. Bet to ßunnio wēl atſimennu, kaip didį ſakiau jį buwuſį? Kaip muſû arklys? Ne taipo; aß jau atſimenu, jis ne didéſnis buwo, kaip muſû werßis. Tēws nieko ne atſake, bet tylēdams tolyn ējo. Wey, nelémts tiltas jau artinas. Enſi, Enſi, kaip taw nuſidûs? Tēws prießais einąs jau ant tilto żengia; tay Enſys jo ſermegą nutwerdams ßaukia: apſiſtok ben mażą walandą, miels tēwe, aß taw wiſſą tieſą paſakyſu: Tas ßû, kurrį Ryme reggējau ne dideſnis buwo, kaip kitti ßunnys muſû kēmo.

Trys Brolei.

Wargdienys tris ſunus turrējo, kurriems nieko į dalykus palikko, kaip ſawo aſilą, kurs żagarus į mieſtą néßdawo. Smertiês adynai priſiartinnant jis tare: mieli waikai, apturrēkit ßittą mano aſilą podraugiey, bet taipo į jo darbą dalykities, kad wiens jį ßendien, antras rytoje ir tréczas porytoj' wartótu. Bet kurriam jis ßlużija, tas jį tą paczę dieną tur paßérti. Wyrauſaſis ſunus jį pirmą dieną į ßluzbą ēme. Nû rytmeczio ikki wakaro aſilas neßti ir dirbti turrejo, bet páßaro ne gawo. Nēſa jo ponas miſlijo: rytoj' mano brolis jį paßers; ßendien jis ir be páßaro gal buti. Antraſis ſunus ſekanczę dieną aſilą jau angſti perſiwéde ir jam dides naßtas użdejo, bet paßaro ne dawe. Nēſa jis tare: aſilas tikt wakar priſiēdęs, ir rytoj' mano brolis jį ganà paßers. Wieną dieną jis ir be páßaro gal palikti. Treczaſis brolis taipojau dare. Bet aſilas didey ißalkęs ir paſilpęs paſkiau ſey ant kelo parpûle ir padwēſe. Dabar į jo ſkurą dalykities, mieli brolélei! (стр. 53—57).

33. Изъ лит. перевода жизнеописаній Корнелія Непота *.

* Giwatas Didiujû Karwaidû senowês suraszę Łotiniszkay Kornelius Nepos. Iszguldę isz Łotiniszkos i Letuwiszką kałbą jaunoumenês naudon J. Dewinakis, o apskelbę Ksaweras Kanapackis. Petropilie. Spaudinie pas C. Hintze 1846.

Pratarme Iszgulditoiaus.

Iszguldziau jaunoumonê giwatas garbingû wirû senowês, kurès ie kas skaitis nemieklindamôs, nieka tinay sau naudinga neregies; bet ie rimodamas ies łasis, ras tinay sau daug didè naudingû pamoksłû; bejè: kaip dorù ir teisiù ukiejù buti, kaip narsiù ir kąntriù karèjwiù taptì, kaip ukie ir karie elgtęis, kaip nu nepritelû tiewainę ir lousibę giniotì, sau ąmżiną garbę gerajs darbajs nupelnitì, trumpa sakąnt żinos kas yra godingù, o kas naepadoriù kìjkwienam ukinikou. Dziaugsious, ie ta muna kningele ben wienamì skaititoiouji padidins norą doribês ir garbies, użdegs małonę teisibês ir tiewainês, bey akiłumą prapłatins. Daug bus tokiû, kurij skaitidamis ras nesuwisû patinkąti i Lotinû rasztą, bey rasi matis daug ijaugtû swetimû zôdiû i Letuwiû kałbą; bet tij wirai żinau munês nekiernos ir radu-

sis neaiszkį iszguldimą ar swetimą żodį ibrauktą mąn praboczis, kaipo tam, kurem per 30 metû kłaiolentem swetimosi tautosi buwo jau iszdili isz ômino tuli źôdei tieù kałbos; wienog negalieję jis dar butinay nutaustì sawo numû ir norieję dar kalbieti bey rasziti grażì Letuwiû ir Żeamaitiù kałbù. Todieł ie kas geresney mûnês iszguldis, tad asz gieriesious priźastì buwęs isteigimo Letowoms ir Żeamajtems tôs naudingôs kningelęs.

I. Milciades.

I. Milciades waldwiriù naujùkû i Kersonèzą śiùntamaś. Lemnionys ìsz jo ticziójes. II. Kérśonezą igaun i rąuką; Lemnum ìr Cykłádès ùżjem. III. Dariùs sù Skytajs kariaudam's parded jį ąntwejzietojù Istro arba Dunajaus tìłto. Tar jis sawo ukinikams Persû wieszpatį nu sawęś mestì. Istieus tô darytì nelejd. IV. Dariuj kètąnt Grekonys kariautì, jis sawìjsèms tar nu jo gintìjs. V. Iki neateiùs talkiejems, jis Persû wieszpatį párgał. VI. Ałga pargalęs. VII. Paros palìjkt nenuweikęs. Pasmerktas patsaj manelusì mìrsztaj. VIII. Innasis licziùs jo pasmerkimo.

1. Milciades Cimonajtis Atenionis, kad jis ir senumù sawo kęlties ìr garsùmù sawo boczìû bey sawo romùmù, it wiènș tarp kittû wissû didiausè klestièję, tusì jeau metusì budams, kùriusì jo ukiesaj ne wién gero nu jo wìltìjs, bet ir łauktì galieję, tapsentiù jį tokiù, kokiù ije itardawo busentiù; likôs, iog Atenionys norieję naujùkus i Kersonezą[1]) lejstì, kuriû kad dìdis pasìtìko buris ìr kad daugybes geidę dar draugì tinaj dąnginties, paskirusis tarp sawęs wirus nulejdo i Delphos[2]) żiniczę pasikłaust Apolino koù tùr sau paskirti waldwirù tinaj kélaudamis. Nesang tùkartù Trakionys[3]) tus krasztus waldę, priesz kurius reikieję kariauti. Teraujentes pasiuntems Pitea[4]) żinie aprejszkę i wardą sawą. «Idąnt Milciadį sau waldwiriù paskirtum, ir je tou darisintiś, iû kietiejemas iwiksis». Tou aprejszkùs źiniczè, Milciádes sù sùrinktù buriù leidôs łaiwinie i Kersonezą, atejes i Lemną[5]) norieję giwentoius tôs salôs i waldę Atenionù igautì, tardam's iems idant Lemnionys saunorej jem pasidoutum, bet ije ticzódamęjs atsakę «tou metù tou tedarisintis, kad jis ìsz numú ìrkłoudam's száures wiejù i Lemną atkélaus» kaipogi tas wiejas nu pùsiaunaktìj kełstùs priszakingù yra kélauientìms tenaj isz Atenû. Milciades, trùktì łaiko neturiedam's, lejdos kùr kietieję ìr i Kérsonezą nukako.

II. Tinaj trumpù łaikù warwarrù burius iśzbłaszkęs wissą krasztą i kùrį buwo isidąnginęs ùżiemę ìr wietosì pato-

1) Kersonezùs Tracijos pìle.

2) Pocidôs pile atkalnie Parnaso. Delpû pilęs żiniczio, to wieto, kurioie rejszkimus diewatio Appolaus skélbę, wadìnamo Pitium. Buwo gili kriausza patio żiniczioie ìszpouszta aukomis arba apieromis. Kwepieję úz wìs tou kartù, kad żinie buwo kłausama; widurie jos buwo kiaurine, pró kùrę, kajp sakoma buwo praiowinis garas kęło. Buwo ji pridęngta trikoiù, i kùrį rejszkąntioie kùnege Pitia wadinama ilępo. Tas trikois pirmù buwo wario, paskiaus aukso nu tokios dingstios: Pilęs Miletęs żwéjej buwo tulems żmoniems tinkło wałksmą pardawusis. Żwejej ìsztraukę aukso trikoį Nù sùkìło barnej tarp żwejù ir pìrkiejû, ąnt gału gało sutiko, iog Apolo pats ape tou spręjsti tùr, katrems trikois priwał. Diewas kłausams atsakę. «Tù sunau Miletęs kłausi Appollino ape trikoi? Adouk tam, kurs wissus ìszmintì pranôk». Pasitiko it tù łaikù tejp wadinamis septini ìszmintej Grecijos, ir tejp wienam tarp iù teko trikois, tas drowiedamos ji paturictì adawę ąntram iszmintiuj, tas tretiounjuj ìr tejp paskouiesis adawę patem diewatiuj. Pradio buwo wiena kùnege jauna mergate, paskou buwo trys ir jau 50 metû turintes. Darbą sawo pakarcziuj atliko. Lig neilępusi kùnege i trikoi, nusimasgoię, ùź wis płaukus ìsztrinkó kastalijos szaltinie ir łaurinù wajniką ąntsegę ąnt gałwôs. Uôs ji buwo, kajp pasako ilépusi i trikoi tujeau żiżiłpas akiesì jos pasìrodę, pùtas ìsz burnos drębo, płaukaj sziausziesir bałsej rustù bałsu ąntgało isztarę kelis żodius, kùrius kùnegaj pagawusis ìsraszę ìr kłausąntem adawę. To wìenog be dowinû nedarę. Atsakaj buwo wìssados neaiszkì ìr abejotìnì.

3) Tautas giwenąntes tarp Egeôs jurôs, Propontidęs, jondosęs jurós ir Mezijôs.

4) Kunege Apolino Diewatio.

5) Sała Egeôs jurôs.

giosì pìlys pastruniję, gauię, kùrę buwo sù sawimi atwedęs paskaidę i łaukus giwentì, ìr tąnkėjs trasioiemajs ię itùrtino kou ne wen protù, bet ir łajmù isteigę: kaipogi narsibì sawo karej wiû padobęs neprietelius, bey sawo tejsybì patwirtinęs nauję twarką, rižôs tinaj pats giwentì; buwo jis rìkiù, noris iumì newadinos, kou ne teip didibì kajp sawo teisybì buwo igijęs; wienog ìr teip jis nelowies Atenionû kłausytì, nu kùriû buwo ìszlejstû. Todrin likkôs, iog ìr tij, kùrij buwo jį iszleidusis ir szij, sù kùrejs jis buwo atsidąnginęs butinaj iem waldę idawę. Teip pariedęs Kersonezą pagrižo i Lemną ir pagał sùtarimo rekaławo, idant jem pile pasidoutum: kajpogi pilonys buwo žadieiusis tou metû pasidoutì, kad jį ìsz numû kėlauientį sziauris i Lemną atwarisis pats sakies nùgis Kersonezì gìwenùs. Tam nutikùs, newiłantes, Karienaj[1]) giwenąntis Samno nusiminusis ne teip atìjsìmù sawo žôdio, kaip łaimù neprietelû supinklôtì nebdriso bestęmbtì ir nu sàłos prasìkraustę. Ligì łejmù jis ìr kìttàs sałas Cyklades[2]) wadinamàs i Atenionû waldę igawo.

III. Tu patiù łajkû Darius Persû[3]) wieszpats sùtraukęs isz Azijôs i Europą[4]) karėjwius, rižôs Skytus[5]) kariauti. Jis padirbino ąnt uppę Istrù arba Dunajù tiłtą, kurioumi sawą kariauną parwestùm. Lig patèm sùgrisztąnt pardieję sargajs tô tiłto jomilestàs arba tieunus isz Jonijos[6]) ir Etolijos[7]) ligè ateiusius, kùrìms gerindamôs kijkwienam ìpatingą pilį buwo idawęs butinaj rieditì; Tardam's sau toumi lengwesnè ąnturiesis sawo waldio Greko-

1) Tauta Azijôs mažosęs.
2) Sałas Egeos jurôs apsùkou sałas Delos.
3) Senije giwentoje sziaurinęs Azijos.
4) Dwe ìsz kéturiû dalû szio pasaulo.
5) Senije giwentoje sziaurines Azijos.
6) Krasztas Azijos mažosęs, Egeos juros ìr Lydijos linkon.
7) Krasztas Azijos mažosęs tarp Ionijos ir Myzijos.

nys Azijo gìwenąntius; iè idous sawo tarnams pilès saugotì, kurìj ìem patem atlìjktąnt nieko gero sau nebwiłtumes. Milciades pasìtiko tamì skajtlouie wirû, kùrems jìs buwo sargibą tìłto ìdawęs. Cze jausdam's Milciades nu tąnkiû tekunû Dariuj kariautì priesz Skytus newikstąnt ìr iû nepawejkąnt; Milciades gundino tiłto sargus, idąnt ije nu łaimos sùtejktą sau pragumą ìszlousawimon Grecijos nepralejstum. Kaipogi, ìe Dariùs pragaisztù sù tù kariaunù, kùrę buwo i Skytiję nusiwedęs, tada ne wen pati Europa, bet ìr tij Grekonys, kùrij Azijo giwen nu waldios ir wergibôs Persû paliktu lousajs. Kou ije lengwaj gał nuwejktì, kajpogi sùgriowùs tiłtą, patį wieszpatį jau karda nepriatelû, jau badas weikésnéj nugałousìs. Toksaj jo tarimas daugiém patiko; bet Istieus Miletionis[1]) to darytì niekajp nelejdo, sakidam's «kas der kałpams, tas nepadoriù yra tìms, kùrij tùr wìssù wiriausę waldę idoutą: kajpogi iû patiû ôrum's atsirem ąnt Dariaus galybę, kùrį nugaławùs paskuj jus patius atlìkusius nu wèresnybęs ukinikaj nunowisentis. Todrin sakies neapwežous tokio tarimo, jem rodôs nieko nessù iù dieł naudingesnio, kaip waldę Persû stiprintì» Kad tokį jo tarimą daugè pagirę Milciades, daugej tou žinąnt nebabejoię ir patį wieszpat ape tou jusintį; palikęs Kersonezą wieł i Atenàs ìssikraustę. Noris jo linkiejemas neiwiko, wienog dèdè yra girtinas, iog jis daugiaus gejdę lousybęs ticwajnej, ne kajp sau didybęs.

IV. Kad Darius ìsz Europos i Aziję buwo pagrižęs, jo rumieję gundino jį Greciję nukariautì. Pakłausęs iû lìjpę łajwinę ìsz 500 łaiwû pastejktì, kùrios karwediù Datį ir Artapernį pàrdiejęs duod judum 100,000 piestiuiû ir 10,000 jotû rikautì, skełbdam's Atenionys sawo ne-

1) Pilés Jonijôs pajurie Egeôs.

prietelejs, ùż tou, iog talkinieję Jonionèms, kurij Sardęs[1]) pilį buwo i rąnką igawusis ir Persu igułę tìnaj ìszkìrtusis. Toudù karwediù atìrkławusiù i Eubeję[2]) staigù Eretriję[3]) igawo, kurios ukinikus apkałusious wieszpatiuj i Aziję nusiuntę. Nu tìnaj artinôs Atikon[4]) ir sawą kariauną łaukusì Maratono[5]) sustatą par 10000[6]) żinksniu nu pìlęs[7]). Tù teip staigiù ir dìdiù sùbrusdiù nusigąndusis Atenionys patius Lacedemonys bepatelkę; Pelopidį skrejuną[8]) i Lacedemona ìszsiuntę, idant pasakitum iems, iog wejkios sau rekałaujentis tałkôs. Tù tarpù numìj 10 karwediû pakeł, ìr idoud jems kariauną rikautì, kùremi skaitlioujì ir Milciades pasitiko: nùgis sùkiło tarp patiû karwediû barnej; wienì norieję pilie gintìes, kitti priesz Neprietelus traukti ir rindo grumties. Milciades wien's didej stigawoię, idant ìssitrauktum i łaukus, koumi ne wén idrousìnsis ukiesus matąntìus sawą wìresnibę ape iû narsibę neabejoientę; bet dar patis neprietelej ąnkstydinses nu muszôs regiedamis tejp mażą kariauną rengąntes grumtìjs.

V. Tà dienà wieni Plateose[9]) 1000 karejwiû teatleido Atenionims i tałką, kùrems atejùs 10000 ginkłoutû wirû pasidarę, ìr toké wienog saujele diko, kou ajtriausè grumtęis Likkôs, iog Milciado ne io sundraugû tarimas daugesné walìję: kajpogi Atenionys skatìnamis jo tarimù ìsz pilęs karejwius ìszwedę ìr patogio wieto i taborius sùstatę. Ritojaus pakalnie akiwaisdo neprieteliû naujì taktìkù ius surindoinsis kou narsesnè sùsigrumę. Atenionems szaliesì pasitiko rimtì medej tejp, iog kaukaras iû pakałą o medej iû sparnus dąngstę nu jotęs, idant ji sawo daugybì iû neapsiaustum. Datis noris nepatogę wietą sawìjsims regieję, wienog smełkam's daugibì sawo karejwiû, norieję atsirijsztì, uż wis iki Lacedemoniû tałkaj neateiùs, rodies iem naudingù ìssigrumtì. Todrin 100,000 piestiuiù o 10000 jotû i rindą sùsklautęs, stoię i kową, kùrioie Atenionys sawo narsibì tijk wałiję, iog szimteriopą galybę neprieteliû pargalieję, ìr tejp jûs nugąndino, iog Persaj nusiminusis ne i taborius, bet i łaiwus mùko. Iki sziole nieka niera garsesnio tos muszôs: kaipogi niekadôs tìjka ir tejmaża sauiele tokiôs galibęs ne buwo padobusi.

VI. Rodôs, iog werta yra minawotì gôda, kokę Milciadiuj ùż tą pargalę rodę. Nu tos pawaisdôs manis kijkwienas, iog wissû ukiû wienoks yra budas. Kaip kitta karta muso tautos (Rimioniû) gôdas pargaliû buwo retas, ir menkas, bej diełto patęis didè garses; dabar twaskąntes, tąnkés bej iszkìlmingas, bet niekinamas. Tou pati kitta kurta pas Atenionys rąndam buwos. Kaipogi tam Milciadiuj, kùrs Atenàs ir wissą Greciję ìszlousawo, tokę gôdą tedarę. Priminio Pecile[1]) wadinamo teploìent paweiksłą Maratona muszôs lijpę tarp 10 karwediû wejdą Milciado priszakie kariauentį, karejwius i muszą drousinantį ir rikauiensį ìszmalawotì. Tìj patis Atenionys i gawusis paskiaus didesnę waldę, kùkùlouiemis nu wiresnybęs 300 stabû Palerijos tyrionìj Demetrijuj pariôglino.

VII. Po tos muszôs Atenionys idawę Milciadiuj 70 łajwû łaiwinę, idąnt sałàs, kùrios warwarrams talkinieję nudraustum. Jis tou szarżą diewiedam's wienàs

---

1) Buwejne Lydijos pa Paktolie.

2) Sała Egeôs juros nu Akajè atskìjsta par Euripę.

3) Pile Eubeôs. 4) Pile Atikos tęis Appe.

5) Pile Atikôs tęis Appe.

6) 1000 żingsniu yra tretioię dalìs muso trukio arba milęs.

7) Pile Atenai buweine Atikos.

8) Tekuns arba kurielus, kurs wiena diena teskriję, o wakara adawę grometą ąntram.

9) Giwentoje Plateôs pilęs Beocijôs pakalnie Citeron.

---

1) Wieta tejp wadinama, kurioie wissu brąngiausius abrosdus łaikę.

i pakłusnumą pagroużino, kittàs spiekù nuweikę; Tarp kittû Parôs[1]) salôs tùrtajs garbinamôs parkalbietì negaliedam's karej wiusz ìsz łaiwû ìszkiełę, pilį kopomis aptwierę ir paszaro bey pagałbôs tìnaj nebilejdo, paskou taranus ir kittàs karęs padarinès pariedęs, i pamuri pasitraukę. Kad jeau maź bereikieję i pilį isigriautì; atstû ąnt krasztu matomą ìsz salôs lijkną nežinau kas uždegę naktowidù, giwentoie ìr apgułtoje matidamis gajsrą, abejì tarę wièszpatęis Persû łaiwine waidinąntis. Todrin Parionijs nebskubinos pasidoutì o Milciades krupaudam's, idąnt łaiwine wieszpatęis jo neąntnoktum sùdeginęs sawo apgulimo padarinę, sù tijk łaiwû sù kijk buwo ìsz Atenû iszirkławęs ąnt didios neapikąntos sawo ukinikû tinaj pagrižo. Todrin apskustas it wiliejas, iog galiedam's Parionys pawalotì nieka nanuweikęs nu wieszpatęis paprakoutas nu muszôs prasiszalino. Tuometù jis sìrgo ôpomis, kùriomis griaunąntes i pilį buwo ùžtiktas. Ir tejp negalint patem tejsintęis, jo brolis Tisagoras ji gijnioìę. Parweizieiùs jo prową nu giltinęś iszlousoutas, bet môntù nusztropietù paliko, kùri ąnt 50 talentû[2]) arba iłgujû grasziû, bejè kijk łaiwine iems wertieję, buwo nuspręistas. Negalint iem tujeau tòs stropês użmokieti, kaliniczie ùżrakintas giwybą sawą pabęngę.

VIII. Tasay noris dìeł nenuwejkimo Parôs buwo apskustas, czìonay kittas buwo licziùs jo pasmerkimo. Kaipogi Ateniónys nu nowiù Pizistrato, kùrès nesenè buwo pritirusis, paskou kìjk wieno sawo ukiniko galibęs nugoustawo. Milciades buwo dèdè sumanùs karie ìr ukie, rodies nebnoris ukinikù bebutì ùż wiss patiù iprotiù waldios gejdous. Kajpogi Kersonezì giwendam's wissą łaiką wieszpatiû ir tyrioniù buwo wadinams; noris teisinigù. Kou ne warrù buwo igiję̧s; bet gerù norù sawuiû, kurę waldę jis sawo dorybì ąnturieję. Tįj tiktaj tewadinas teisingà tyrionimis, kurij lousą ukę nuwerg ìr jos wieszpatejs pasidaro. Bet Milciades tejp żmoniszkù ir tajkiù buwo, iog niewieno wargutos nebuwo, kùrsai ne but galieję̧s iem pasigoustì, nu wissû ukiû didej buwo godoiemas, jeau sawo dieł kęltês, jeau diel garso karęs weikałû. Tou swiets regiedam's welijôs jį nekałtą pasmerktì, ne kajp pats paôiumì ilgesnej giwenti.

1) Wiena sałą tarp Cykladû sałû.

2) Wienas talentas tejp wadinams piningas turieję sawiep szimtą musztû musu piningais skaitąnt.

34. Изъ Жмудской исторіи Довконта.

Istoryje Żemaytyszka.

1571. Paskû iû atkelauo ir Maskoliû siuntine i Wilniû minauotû palaubû patwirtinte, tarp kuriû kunegaikasztis Kambarau kelie nustipa. Tepat tarp Letuos kęltęs wirû nustipa tû meta kunegaiksztis Sanguszka 12 deino Geguzius mienesę, garsus ir łaimings Letuos karwaida, kursai uôs bû loweis nu karę maskolû diel palaubû satartuiû.

Tû patiu łaiku Krima Tautore wissa Maskolije nuterioiusis patę buweinę Moskwa su pilimis sudegina, kurios uôs tikta beissiturieję widurinę piles Kitaigorod wadinama.

Maskoliû siuntinems Augustus usakęs sueyma i Warszawa. Cze ketieję ir Mozurię su Letuwû sunerte, kû pirmù Lankû didûmene Lublinę bû pażadieiusi, bet ta węltes i nieka pawirta, kaipogi ne wen Mozura patis to ne norieję, bet ir pates Lankû lûmas lig neprasidieus sueimû subrusdesiu Warszauo palikinis numei issitraukę. Tas bu dar niekados nenutikes. Letuos rasżitoie stigauo, nu Augusta pasiiutusi nu Lankû nukraptu, todrin dide gailieję̧s iog tas kas

weina karta bů nutikęs nebgalemu buwes attaisite, sudraudę tus kurij iem tů bů patarę ir rimoię praguma, wis tů kas bů Lublinę nutikes sugaisztinte. Jo apmauds tame dakte tep bů didis, iog tujau pakriůsza ir butina nulosga.

1572. Noriedams pailsieteis nukelauo i Tikouna i Żalgirius arba Paletionis, kurę weita is wissados didé miega, bet kad is kas deina silpnesniú tapę, norieję i Kniszina parsikełte.

Tu tarpú Padaugawie Wokitiu Tud ir Kruze mażne wiel użdegę karę: kaipogi tůdu apskelbę wokiszkus rasztus kernoientius Augusta ir didij Maskoliů kunegaikszti, wildamůs judú sukersztinte arba wokitius priesz abudu sukelte. Augustus nusiuntę tujau pas Jwona Maskoliů d. kunegaikszti, idant diel tůdums aplamiums palaubů nelaużitum. Tú patiú żigiu tas siuntinis sandarauo su Iwoni abejů kaliniús iszlůsůte ir Palostekionis nu anpůliů Witesbes apigardů ramintum. Iwons wis pażadieję ir Augusta grometo skatina ků weikiause didiusius siuntinius atleiste, wardas minauodams Eustaki Wolawicziu, ir Mikaloių Araburda diel pakaiaus padarima i Moskwa. Tepat Maskolů bajora darę wilti Letuos siuntiniů Araburda, iog Iwons diel meiles butino pakaiaus weike Palostekę ir Kursza Letuwems grůżins, ie Augustus nu sauo pusé nebranginses.

Nebů dar Araburda isz Moskwa iszkelawęs, kaip Tautoriů siuntinis pernikszte laimú pasiputes atkelauo ir kaipo pergabetos nu Iwona důkles nekalauo. Jwons kurio dar gieda praeiusę nukritę szirdi io gildę, nu tůmi Tautoriů drůsumú dar didesnie ussirustines rados: kaipogi ipůles i apmauda lijpę 300 io sondraugů galwas nuręste o suintinems patims nosis, luppas ir aussis nupiaustite, ir tep papůsztus nusiuste iů kanů su kirwiu diel pateis kana, idant is tůmi pats sauo buweinie, kaip io żmoniems Moskwo likkos sauo galwa nukirstumi.

Tep kersztauint warwarams tarp sawei Letuwe turieję atwanga. Augustus tu tarpú swira karszatien ir su iumi wissa keltes Jaugalaus bengies. Araburda pergriżidams isz Moskwa dar rada Augusta giwa, bet Iwona siuntine ipieden atkelawusis nebrada io. Sigismont Augustus paskůis Jaugalaitis nustipa Kniszine 18 Leipas deino 1572, 50 metů turiedams. Bů mokits wirs, kaip rets waldiones. Ont nelaima io moksłus i atskałuniu darę. Ukęs rekałůsę bů rombas nu ko wadinams bů rita kunegaiksztiu.

Tikibo abejutyns ir patingus, nu ko insiweisę atskałunis io ukie. Dide steige pas sawi łaikite mokitus żmonis uż wis linksmus.

Jem mirus ukęs duma nusiunte Teodoriu Zenku i Moskwa, idant ta notes nerastumes licziu nauios kares. Grometu Letuos dumotas bů paraszitas Jwonů. d. Letuos kunegaiksztis ir Lanků rikis Augustus persiskirę su szi pasaule bet Letuos ukę dar giwo ir su ię tebier palaubas, kaip ie pirmů buwuses, todiel prawerietum, idant d. Maskolů kunegaiksztis isakitum sauo padoneisems tolesnè saugote. Żadieta siuntene nu Augusta ukę atleis, kuri i warda wissąs ukęs ape omźina pakaiů sondaraus. Jwons atsakę: Augusta giltinę i didé nuludinusi, bet dideme dar szirdes iem gelanti, iog tijk krauię krikscioniszka maometonů karda gożonti, todiel is linkis, idant Tautorę kristionů netaiku neissigalietum, todrin is sakies ilgiedamos laukůs atkelauientiè siuntiniů pakaiaus sondaraute. Letuos rubeziů żadis nekuszinte, bet padaugawę neleis ilsiete. Je Letuwe teisinga pakaiaus nor, tur padaugawę issiżadiete, uż ků Palostekę wiel iems sugrůżins. To grometo prasimę Jwons pirmů i karta

wieszpatiû wissû Gudû. Letuwe wienog idant nesuirtum palaubas tame waldtarpie sauo ukes nukentieję pirma karta putlota ir neteisinga titula.

Ne proszali bus cze pażwelgte ont dabôs, buda ir apsiejemu tâs gadinês Letuwiû ir Ża°maitiû: Ża°maite saka tur sau wiresnii storastu wadinama, nu d. Letuos kunegaikszte ir Lanku Karalaus padieta, kursay ius riedę iki sauo giwôs galwas. Tur wiskupa Rima kłausanti. Swiets giweu ża°muse ir pailgûtinusę trobesiusę, kuriu asło ugnis kurinas, apsûk kurę gaspadorius su szeiminù sied weiziedams i padarga ir giwolius: kaipogi po tu weinú stogú pates jaugey su giwoles giwen; turtingije weito tauragiû bey ont karęs weiki, naudo szarwû ir wisokiu ginklù uż wiss warpstiû. Arklus tep mażus te tur, iog uôs gal tikiete, iog tijk ije gał stingte su kures numei arba karie karaun. Dirwas ar ne gelżeis, bet medę noragas ir werstunśięms, kas ira dar tûmi stebuklingesniù, iog grunta iû ira ilijas molę. Ardamis neszas su sawi medę werstuwes, idant weinà palużiûs, ontrą tujau i wijtą idietum. Sako, iog tuli storastas, kurius senowie kunegaiksztes wadino, noriedamis palengwinte iû ore, buk lijpusis gelżęis noragas arte, bet atenti meta newikus jawams swiets dejawes sakidams, iog dielto jaway prapulusis, iop gelżines ne medines noragas łaukus arusis. Storasta krupaudams, idant iszbades swiets nepradietum trakûte, buk leides paskû posena medę noragas arte.

Tolesnie saka ta sritis tur ne iszżengamas gires, kuriosę pasako kartas bubius szmaizontes. Niekame niera ne tep gera ne tep balta medaus kaip Ża°maitiusę. Tamę krasztę gires ira wissudidiausiù turtù giwentoiû: kaipogi mediusę iszkałtas bartijs dûd didę daugibę medaus. Daug dar ira iki sziole tarp giwentoiû pagoniû arba netikielu, kurij jûdusius żaltius gerb ir it sauo numû użtaritoius maiten, kurius tułomijs deinomijs pri padietą peną slenkontius gaspadorius su wissù szeiminù su didę laimę stoięs poss. Nutikys kokę norint nełaimà numusę, tujau tar żalti, numikinį Deiwa, nepaszerta ir neiszteista essant.

Dar tolesnè tep saka. Tikkôs Letuo par 6 trukius nu Wilniaus teis Trakiû pile, iog nekoksay kristionis isibicziulawęs su weinù Letuwiu possentiû tokį żaltį nu kurio bû pirkes kelis bitiu kełmus ir parkalbiejes (j)į tû żaltį użmuszte ir inna(?) krikscioniszka moksła sekte. Paskû atejes bitiu sauo łonkite rado, sauo bicziulį tep iszkraipita, iog kur ausis bû, ten burna, o kur burna, ten ausis rados, kursay kłausams priżasteis tep didias nełaimas buk atsakęs, iog kentûs tû nełaimą diel użmuszimo żalti sauo numû sargą ir didesniû dar nełaimû wiłûs pritirte, ie negriszis i sena dabą. Tolesnè saka par 24 trukius nu Wilniaus ira kaima Lawariszke wadinama, kuriam daug żmoniû dar iki szio łaika żaltius poss.

Ża°maitiusę swiets nudirbes darbus rudinį spaliû mienesęs galę, saka kiet gierinę ir szwenten szwentę tokiu pragumù. I tû szwenta gierine arba pûta, suein wissi su patiomis, wakas ir szeiminù, skomį arba stałą szijnù apkreik, piragus paded ir katraie pusie piragû dù krużù ałaus pastata. Paskû atgaben werszį, kiaulę, gaidį ir wisztą ir kittus numikiniûs giwolius pates ir patinus, kurius pamusz pagal sauo pagoniszkôs dabôs ont aukôs arba apieras tokio pragumu. Wissù pirmu waitele kunegs tullus żodius isztardams użdauż minauota giwoli su łasdû, paskû wissi muszdamis į par nugarą, pilwą ir kittus straipstus saka»: Tû tau Deiwali Ża°minikę aukauiem ir tawi garbinam, iog szį meta mums wisso skełsdams

sweikus użłaikè. Nujau tawes kłukam, idant mumis tepat ir szį meta ligę dalę nu ugnęs, karęs ir marů bey wissokiů neprieteliů teiktumis saugote. Paskû walgę mesa aukautuiu giwolû, nu kuriů lig nepradieiusis walgitu po szmotelį nupiowę ir i wissus numů kompus miecziotę sakidamis: «Sze tau Żaʻminiki musa aukas, imk ir walgik sau besweks». Tu tarpù patis linksmay ir szirdingay waiszinos. Kuri pagoniszka daba tebier dar iki sziolè tułose apikartosę Letuůs ir Żaʻmaitiů saugoiema.

Wissi giwentoie to kraszta, tep kaip Letuwe, diewie sermiegas pilkas, dabù, kałbù maż kůmi tarp sawes tciwairau, susirinkusę swieta iu piliu gasuse, neregiesi kittusę drabużiuse, kaip tikta pilkose miła sermiegosę. Koies austa wiżinomis, koienomis ir naginiems. Ratus tur lengwus be maża'use gelżgale kuriů tekine łonkine niekados netepamis kauk waziůint iwaires bałsas[1]).

Kits saka «Grumts Żaʻmaitiu ira gers, bet tikta artoie io rambi, kurij senù ipratiu medę noragas ar, todieł důnas stoko, kurios wijto mint keptas sietines, kurij żmogaus galuůs didumu ira kurius suwalgiiusis praded důnù miste. Bałtoie medaus, pijna, swijsta partekusis ira, ganikłas tur geras, żuweis nestoko. Ger medù ir ałù, kuri mauknů stotkusę apkaitintas kules weinu nakte suwirin i missa ipił tenay mijliů ir ontra deina jau gér isz tauragiů, kures kauszà węito diewie, swetius apdawino sziokes tokes numu darba daktas. Kurij alaus netur, undinį gér, wissi resni, guwi, narsi ir stipri bey weiki karon.

Giwo paprastinay 100 metů, ira ostonkingi, ir trusintys. Gywolius augina didei stropiai, taip jog wens giwentos 60, kitts dweje tijk ir daugesne tur bondůs, ligę dalį kittů giwoliů łaika, iu arkle ira mażi; bet pardaug stipri. Asz metuse 1554 Wilniů nupirkęs uż du auksinu arklį su ragiems i Krokuwa 120 miliů didè greita nuważewau. Motriszkoses ape giwolius ir numus skotoies, wiray laukusę trusia, po 10 ar 20 weino trabo, linus brauk ar wilnas kéden, werp, aud drabużius, lijkusiusius weż i Karalaucziu ir Ringa ir tenay pigè pardůd olenderems, linů ir kanapiů ků daugesnè sie, giwen giriese, atsikieyminiejei, retà tenay tiera piliů ir tůs pates neaptwertas. Trusujemù Sigismonta Augustaus i bursa susirinka. Giwen numusę, tep wadinamusę trobesiusę, żmonijs jaugey su giwoles, kuriusę asłůs widurie ugnes kurinas, pas kure gaspadorius siededams reg wissa sauo turtą ir tinay nu darganů, speigů ir żwierů tur sau użdonga, pas duris guł numsargie, kuri ugnį serg, idant neusidektum ir neużgestum. Tonkè szu ar kiaulc pagaun isz půdo mesůs szmota pri ugnei werdonte ar pats sau snuki nutwiłkstay. Kurj kaimosę arba sodosę giwen, tij tur ne wen numůs bet ir ipatingas trôbas. Guł po patałas sukrusztů płunksnů, idant męigonte nebaditum ir ne budintum. Gaspadorius tů galwijů, kuriů negał iszmaitinte musz mesà ar pardůd. Numů slengsti parżenges szauda sau brijdius, stirnas, szarnus, zuykius, lapes, wilkus meszkas, muszkietu, seydoku, warpste. Jra didi szowieje ir swilkuinikay; waziojes medę ratusę, kurius nutołà iszgirsi girgżdant.

Mergate iki nesukakus 30 metů, ie wissa 24, uż gieda tur tekiete mergaudama keles skrines kraite prikło, kures tekiedama mażnè wissas isztuszten iki apdowinoentė jaunoie gentijs, důdama weinims marszkinius, kittims abrusus. Dukteris i dirwą neit, ne tewů słaugo, bet pates sau dirb, tů patį ir suuus daro.

1) Respublica sive stat: Regni Pol. Lituania Prus. Liwon. Ex off: Elzeriána. Lugd. Bataworum. 1642. C. VI. p. 246.

Kaipogi pirszlis iodeams pas jaunûie (nûtaka) terauies ar wieżliba ira ir ar darbinike. Wiray ir motriszkoses ira wissu godingiausi ir mondagiausi żmones, didè reta tarp iû tenutink użmuszimay, iszżarginimay, wagistes, swetmoterawimay. Mergate regiedama neissisaugosentė nu apiûkima pati sau gałą darę, duktie tur du konkaleliù parisztu ir nakti żwake deg, idant tûmi żinotum teway kame ira ir kû bedaro iû duktie. Teus suuû żmonôs weiziedams ne turtû, ne graksztumo ieszka; nûtako gana turtingù rados iems ta, kuri dora, sumitusi ir resna ira merga, kurę su didiú dżiaugsmù i ûszwe numus wied sau.

Eidams pri sauo apikartas wiresniuiû dowauas wissadôs gabin. Wissuwiriausiu Ża°maitiu waldimieru ira Letuos teuns arba senatorius, kuriù szenden sako ira Kiszka, urieds Witesbęs, kurio talkieju buwes Lasickis, nu dabar minauôta Sigismonta Augustaus d. Letuos kunegaikszte ir Lanku karalaus nusiustas i Ża°maitius, kurem apc weina Deiwa ius mokont buk sakiusis: kû tu mums stirwelieie weina Deiwa stipresni essant uż musa Deiwus. Żinoma ira, iog gauie daugesné gał nuweikte nekaip wens. Tas Lasickis pir masis Ża°maitius iszmierauo, kuriû 40 tukstantiû walakû sakos rades, ir kieykwens giwentoios po tris margius turiejes ir mokiejes penkis auksinus i kunegaiksztę łobi[1]).

Lijpont Lasickiû miszkus skinte, Ża°maite nepirmû tû dariusis kaip kad is pats pradiejes kirste, kaipogi tarusis lijknusę iu Deiwus giwenontius, kuriose bube ir wieles tonkė szmaiżiusiôs atsakius iem gał, tûkartù zmogus iemes tujau pliesztе maukną nu medę, tus żodius sakidams: «ius mon żûsis, wisztas iszpliesziesziet, todiel asz iumis nupliesziu». Toliau saka, toke daugibe ira pas ius Deiwû, koke pas Grekonijs bû. Ir tep pro Deiwa, kurį waden aukstiejas, wissagistis daug dar tur ża°mpaciû beje ża°mes deiwatiû: kaipogi tij kurij dar neiszpażist kristionû tikibas, garben Deiwa Perkuna: kaipogi pakiłus perkunije artôs, numowes kepurę, sako: «Deiwaiti Perkunati nemuszk munes, asz tau łasziniû palti dûsiu», bet praeius perkunije pats suwalgę łaszinius. Perkuns tikis essus tewû perkunijes, kursay nuwargusę ir iszkorawusę saulę isz pirteis buk isziemęs, paskû nupłauta ir spindonte ontruię deiną paleides. Be jauno mienesęis niekoke darba nepraded; ie eidamis mediote sutink motriszka ar ié kas iszlikû arba ir skaita kieyk zuykiû wilkû tur użmuszte, tû kartu mediokle ne wikstay; tur tepat deiwe ża°mine, auksztieje wadinama, kuri bitis gerb. Tuli dar łaukay tur sau ipatingus Deiwus, Wetustis Rijtau, Gabay ir Twerlikus Saranu, Kirnijs Platelû, Wieluna, Deiwie dusziu, kurè apiera darę mirusijsems wałgont. Kitts raszitôs tamę umżiû giwenus sako Ża°maitę rudinį jawus nuwokusis, bengontes spaliû mienesiû tokiù budu szwentę szwentinusis wissi susirinkusis i pûta, skomę arba stała szijnù pakreyk, paskû dûna ir isz abedwems pusems alaus kruziù sklidinu pastato, paskû atwedus poras kieyk weinôs weislęs giwolû, kiaulû, żûsû, gaidiû, wersziû, tep pamusz: pirmù żinijs arba kunegs, tułus żôdius isztares isdauż par gałwa giwolacziû, kuri tujau swiets tû patį daridams pribeng, tû sakidams: «sze tau Ża°maluke Deiwe tawį garbindamis aukauicm, iog mumis szi meta nepalitictus użłaikę ir wissa mums suteikę, skalsink mumis ir atentio, to mes tawes kłukam. Lig nopradieiusis dar walgite, nu kieyk weina giwolę szmoteli nupiowusis mieczio i wissus numû kompuô sakidamis»: Priimk linksmay Ża°minike tû aukawima ir besweks walgik»; tû kartù

1) In Opere citato C. VIII. p. 255 C. VII. p. 270.

patis praded walgite. Ontrûie deina szwenten Ilgiû szwente, ont kurę, kaip wirszaus regiejem, atminima mirusijsems dariusis. Tretije deina po Ilgiû buwusi szwenti wadinama Deiwa Waisgamtôs, kurį mergates garbinuses, idant iu linus ir kanapius łaimintum tokiù budù: palipusiôs ont zoslanu weino ranko ilgù łunkû sauię, deszinoię ałaus kruza turiedamôs sako «Waisgamtôs Deiwati augink mus, o linus lig munes auksztus, neduk mums nûgoms waikszciote; paskû nulijiuses truputį ałaus ża°min Deiwû». Je lig tû iszdaranti nepaiudies, wilses atenti meta gerû linû, bet weinà koje niksterieiùs ont zosłanù, żenklino atenti meta linus newiksentius. On tôs patios szwentes, kaip sakiau, Ilgiems wadinamôs, kwijtusis numirielus i pirtį ir pûtà, ir szietro, ont kapas padirpto, tijk padiensis marszkiniû, wilnoniû ar spreidukû ir nometû, kieyk buwe użkwijstu nabasztikû ont skomę arba stału, kurį tepat walges ir gieres apkrowusis, kur patijs susirinkei waiszindineis walgidamis ir gerdamis szmotelius i pastale miecziuiusis ir gierima laistusis mirusijsems, sweikindamis numirielus kaip wirszaus minanoiau ir t. t. Daug dar senû deinû ipratimû galieczio pawaisdon priplijkte, ie neroditumes man ir to ganu essù, diel parodimo, iog ir tame ûmżiû daug dar pagoniszkôs dabôs Ża°maitiusę bû. Szenden dar ie kas daineles, żmoniems nekalta linksminontes ir dainiûient, suraszitum, daug dar daktû senowęs galietum raste: kaipogi swiets neżinodams pats minauo senû įpratimù nu tukstonte ir daugesne metû sekama įprati sauo bocziû probocziû, mindamis ius tû patį ir to patio dingstie dariusius.

№ 35. Смерть Витовта. (Изъ литовской исторіи Довконта) (по другому списку).

1429 m. Jaugaluj rodies didej trumpaj, nebimanydamas kur bedingti, głaudies pas wisudidiję pasaulęs waldę toj gadinej, beje Popieżiû, kursaj prajausdamas kérsztus, kurie atentiej galieja krikscionybę sukrutinti, graudina drąsej sawa grometoj kajp Witautą tejp ir Zigmontą jo broli, nû tokiû kétiejimû lauteis; bet tas wiełû bebuwa. Lankaj tû tarpû sukiela treti suejmą i Jodliną ir tinaj sutaria wisajs parubeżejs sawa rikęs sargtys pastatyti, kurios nekokia siuntinia nej Ciecoriaus nej Witauta kad nepralejstû. Antwejzą jû idawia Jonuj Czarnkauskiuj; tam pawyka Babtistą Cigalą Etwetą ir Zigmontą Rott Teutoną nutwerti, kursaj parkratydamas judums riszius, rada grometas Ciecioriaus, kures atiemis patiudû palejda. Wienoj grometoj buwa paraszita, kad Witautas ne maż tûmi nerupintumes, ar galieja Ciecorius be żinios ir walęs Popieżiaus i Karalus ką kélti? Jis tur tiktaj pażenklintoj dienoj karunas łaukti, kurę jam siuntinej Ciecoriaus gabina, kurie jau buwa iszkialawusis, kurie sulig karunawni bus. Sû tû grometû buwa dar iszraszas sądarû naujej padarytû tarp Lietuwiû, Węgrû, Wokytiû Parusniej ir Padaugawiej ir rasztas, kuriû Zigmontas Ciecorius kéł Lietuwos D. Kunegaikszti i Lietuwos Karalus. Wis tas buwa jau pirmiaus żinomas Lankams, ne kajp Jaugaluj jo rumuse lindantem. Wisa Lankû didûmene suskata ir wisus kialus użstoja, kad niekoksaj siuntinis, kialaudamas i Lietuwą, negalietû jû rubeżiaus parżengti. Kad tą Teutonijoj nujautia, ką dara Lankaj, siuntinej pagriża i Prankfurta ir wełtuj łaukusis dû mienesiû pagriża pas Ciecoriû nieka nenuwejkusis.

Tû tarpû Witautas łaukia ilgiedamos iwykima sawa kétiejimą, kursaj jam tejp artimû rodies. Jis pakwieta D. Kunegajksztius Maskolû, Twera, kunegajkszti Odojewa, Tautoriû Kanus ir abû Mistrû

i Wilniu, wajszina jus isz ukęs łobia; bet atejus toms rustoms żinoms isz Lankû, pirmû jis sliepia sawa apmaudą swetems ir potawa lig gała Sziła mienesęs. Ant gała, kad swetej namij issiskajdia ir wisa jo wiltis iszgajsza, apsirga.

Wienog ir tejp dar nepalejda jo noras; żinodamas be Jaugalaus wales nieka nenuwejksis, jemia jo mandyti kitû pragûmû sau karuną stejgti ir Jaugalû sau goubti. Todieł liepia Mikałojuj Małdriguj sawa Sekretoriuj aprejkszti Jaugaluj, jog jis ne dumo daugesnej apej karuną, wis kas buwa tur butinaj użmirsztû buti, tiktaj ługo, kad Karalus ji serganti apłankytû. Lankaj neklowies tû wejkiû Witauta parsikijtimû ir nelinkieja karaluj kialauti, bet kad jis nenorieja to kłausyti, tad lejda jam ligej bilus ir gudrius tarnus.

Prijemia Jaugalû ant Lietuwos rubeżiû karaliszkaj ir tejp i pat Wilniû pargodoja. Pirmoses dienas Witautas Karalû sû jo tiewunajs wajszina gaubdamas jus sau; kad karalus wienas pas ji pasitika, apsirejszkia jam sû tajs żodejs: «Asz stowiû jau ant kapajs, ko jus manęs nugąstaujet, asz nieka nebnuwejksiû sû mana karunû, noriû tiktaj pasauluj sû tû żenkłû pasirodyti, kajpo sû mana nupełnû, nediewiesiû, saka, asz jos, prisijku i wardą Wisû Szwentujû, jog daug jej dwę ar tris dienas buwus asz jos issiżadiesiû», ko jis didej szirdingaj ługoja. Jaugalus sugraudintas tajs żodejs abejoja, paskuj apsirejszkia, jog jis be lejdima tiewunû nieka negał daryti. Tad atsigrężia Witautas ant jû par wis ant Zbigniewa ługoja jo, kukulawa ji ir gorina, kétiedamas jam Wiskupiję atimti. Bet Zbigniewas stangej atsakia: «Szwiesiausis Kunegajkszti! wisuwertiausis esi pirm wisû Wieszpatiû ir Karalû, tawa paswietis, tawa galybe liginas wisudiausioms karalistoms, bet Lietuwos karalus negal buti, jis gał kûmetû noris Lankû neprielû tapti, szenden abi tauti yra sunerti amżinaj ir karuna abidwems ant wienû gałwû sumauti. Tiedwe bendringi tauti, szenden Ciecorius judwems neprietelus nor parskiejsti, ne ant judwems łajmos, bet ant nełajmos: kajpogi patsaj Ciecorius stali walgydamas isztaria tus żodius: «Wardą Karalaus kajp mesos szratą imetiau tarp szunû. Sunerti musû tauti yra nepargalemi, bet parskijsti tapsuj grobiû neprietelems ir Tû pats tûkartû gajliesies, jog tejsybę kałbû ir ne suwiliejû mana tiewajnęs». Noris tejp drąsej kalbieja, wienog ant prisikos Witauta, jog apent kétieja karunas issiżadieti nieka ne atsakia. Ant gała ir tie Lankû tiewunaj, kurie pradioje linkieja Witautuj karunas, negalieja arba nebnorieja bestirwelieti priesz Wiskupą Kriokuwas.

Tejp stigawojent Olesnickuj newiena tarsi tarp Lietuwiû tiewunû nerados, kursaj ben tą butû pasakis: norem bendrajs ir talkiejejs Lankû buti bet ne wergajs. Netejsingaj Wiskupas Kriokuwos norieja łajmos patiû Lankû o prapulties Lietuwiu ir tą tejsina prisikomis Lietuwiû. Tiesą, jog Lietuwej prisiekia isz wiena sû Lankajs turieteis ir ginteis nû neprietelû, bet ne prisiekia ant to, jog nebibus daugiaus Lietuwejs, bet Lankajs; kalbies ir raszis Lankiszkaj ne Lietuwiszkaj; issiżadies sawa jistatimû, apsiejimû o riedyses pagał Lankiszkû, ant to Lietuwej neprisiekia; nesang issiżadieti sawa kałbos, sawa jistatimû, sawa buda ir gudinteis i swetimus, ligej yra kajp kad kas butû prisiekis sawa ukéj gałą daryti; bet argi butû to żmogaus prisieka walinga, kursuj prisiektû gałą daryti? Kasgi aną galietû sûkti nebnorint gałûteis, kad prisiką sawa attiestû. Nie wiena raszta Lankaj neparodis, kuremi Lietuwej butû sawi Lankams wergajs użra-

szia; rasi kas tejpat Lietuwiû pusę tejp ginioja, kaj Kriokuwas Wiskupas Laukus; bet swieta skiaugé to mums neużłajkia.

Nutika, jog Witautas neantsimowia Lietuwos karunû, bet ką nuwejkia Lankaj gawusis tokius paswietius, par 360 metû liebaudamis sû sawa karalejs Kriokuwoie Lietuwos turtajs, negut tą, jog Lietuwius nuwargusius o Lankus isztukusius lapumuse abejus prarija neprietelej, dieło, jog niewieni nebgalieja ginteis. Daug naudiengesnej butû buwi abidwem, kad katra tauta ipatingaj sawi butû riediusi o priesz sawa neprietelus iszwiena stembuse. Arce-Wiskupas Gniezna par wisus didesni protą turieja linkiedamas, kad ir Lietuwej sau Karalû turietû. Jis prajautia, jog isz tos wienybęs nieka géra ne bus: kajpogi wisi Gudaj Lankû neapkéntia o Lietuwius milieja, kurie palika jims jû wierą apsiejimus, saugoja tejsybę, wargdieniû nelejda spausti ir wergti. Lankaj wis atgalej daria, noriedamis wisus i Lankus pawersti, wisims wierą antmesti ir wargdieni spausti.

Witautas nebturiedamas wilteis karunû Lietuwos apsimauti, kû didesnej nukudieja, wienog pražilis 80 metû turiedamas dar gérą daria sawa neprietelems: kajpogi kielęs isz łowas lidieja Jaugalû, grisztanti i Lankus; bet jodamas isz Wilniaus Trakion nû žirga nukrita ir ant ratajs žmonos nusiweżina i Trakius ir tinaj pirmû sû Auksciausiû Diewû, paskuj sû Jaugalû ant rankomis žmonos Julionos Augmantajtęs Kunegajksztajtes Alszienû 27 dienoji Spalû mienesęs metuse 1430 sû sziû swietû parsiskyria Saka pałajdota esant Wilniaus Katedras bažniczioie deszinioje pusie didioja ałtoriaus, bet szenden wełtuj tinaj Lietuwis ar Žiamajtis wejzies, noriedamas jo pelinus apraudoti[1]).

1) Kojałowicz. Hist. Lith. pars. II, p. 138.

Raszytojas tos gadines, kursaj bengia kronika Dusburga Križoka, rasza, jog Lietuwos tiewunaj sergantia Witauta kłausis werkdamis kas beriedis jus tejp garbingaj po jo smertia? Witautas linkiejis jims pakélti didiûjû Lietuwos Kunegajksztiû Swidrigalû. Witautuj Lietuwą wałdant swietas turieja didelę lûsybę kajpogi, kas neja i karę, tas tretiji metą duminę temokieja, o kas eja, tas butinaj nieka nemokieja.

Tejp wisugarsingasis karwedis ir rieditojas sawa amžiûji palika łabaj płatę Lietuwą, kurios rubežej nû saulielidia upęs Bug, nû pietû Jûdoja jura, nû saulietekia upi Don ir Ugra, pili Wiazma ir Možajsk, nu szia(u)ręs Žiamajtiû jura. Tankej Tautorems dawia Kauus: Wieszpatej Bulgarû, Wałakû ir Mułdawionû jo kłausia; ligi dali didije kunegajksztej Moskwas, Twera ir kunegajksztej Rezania jeszkoja jo bendrybas ir głobas. Karalej Danû ir Žuwiedû, Ciecorej Saulietekia arba Grekonû, Turkû ir Teutonû jo bendrybas mejława. Wienû žodiû didis buwa waldimieras, bet dar didesnis butû buwis, kad jis butû iszkała Wilniuji ar Trakiuse ikuris. Toie gadinie arba jo amziûje daug jau swieta buwa szwiesa ir łabaj mokyta. Piningû jis nestokoja, kur tiktajo jo garbe rejkała awa. Ne butû szenden t s patarles, jog i Lankus rejk ejti prota jeszkoti, o i Lietuwą piningû, nesgi Lankaj turieja auksztûję iszkała Kriokuwoje, o Lietuwa nekokios.

Witautas auguma buwa widutinia, nedidis, be barsdos, łabaj małonios kałbos ir tankej mandagus. Rodoie bukłus ir ant wisą ryžąs, wejkus ir stropus darbi, daug winkrumû, grejtumû nuwejkia; tejp wejkłus, jog walgydamas tejsybę attiesia, ar apej karę terawos. Dosnus swetimims, sawiesims sziksztas, par wis didžiunams drausmas, maž teiłsąs, wałgus dieł pasistiprinima, jautrus ir tejp

didej ussituris, jog niekados nej wina, nej midaus, nej ałaus negiera. Sawa uriedams ir rieditojams drausmus; kursaj netejsingaj elgies, tą po kartuwiemis statia, o nû jo atiemis wis, ką buwa sułupis i kitą wietą pliką parkiela uż uriedą; skajtlaus nû wisû rejkaława,

Kanakados pa Niperiej didej spejgûta diena Witautas riedies i kową stoti sû Tautorejs, Lietuwiû karejwems dejûjent, jog ginkłą negał nuturieti rankose, atsakia jis: «Taj szenden rejk grumteis, jej pargalieseme, dwigubej pargalieseme, jej iszgurseme nû dwejû neprietelû, nû Tauteriû ir nû spejgû». Kad nekurie Lietuwej dejawa dalijent Witautuj żiames Tautorems sakydamis: daug turem neprietelû apsukuj ukęs, dar Tautorej tarp musû» o jis atsakia:—żmogus géra daridamû wisunożmiausis żweris prijaukén». Kitû kartû kad kanas Tautoriû gyria jo biłuma, jis atsakia: «man tink géresnej prastaj, bet tejsej kabieti».

Kanakados Czembikas, Gudû Metropolitas, apej kuri wirsziaus minawojau, dżiaugdamos Witauts rejkałajs ir jo garbi, to tiktaj gajlieies, jog jis Wokytiû wieros buwa (tejp wadina toie gadinie Gudaj katalikû wierą), Witautas jam atsakia: «Ejk i Rimą ir pardisputawok Popieżiû ir jo iszmintius, tad mes wisi busem wienajs krikscionimis».

Uż Wilniuj par milę yra grażi dauba, kurę szenden dar Witauta puszkarni waden. Dûbes, parkasaj, atsukta upatia Wilaus waga, szenden Wilenka wadinama, tą tejsybę stigawo: Wilû wadinas nû to, jog netikiemaj ir stajgû patwinstaj ir żiamûję dali Wilnians paskanden.

Ekaterinosławas Gubernijo yra wieta wadinama Witauta pirtis, taj yra mujta namaj, kami prekieje atweżdamis prekes isz Persijos, Jndijos, Bukaras ir Tautorijos, turieja didi ir sunki mujtą mokieti, nû to pramania pirti Witauta.

Moilewas Gubernijo, Bielicas pawietoje, walstiuj Wietka wadinama, yra eżeralis wadinamas Witauta eżeras (Witaudowoie oziero), jog traukdamas priesz Tautorius, tami eżeri żirgą sawa girdis ir pats maudis arba płaukeis, ir nû to wardą gawis.

Ponas Skalkawskis, łabaj mokytas wiras Odesoie, daug didej apraszia apej buwimą Lietuwiû pa juriuse arba pa mariuse Jûdosęs juras, apej wardus Lietuwiszkus iki szios dienos tebiesantius wietû, wandeniû, tejpat ir apej Witauta darbus, bet man tos knigas neteka skajtyti.

Witautas atlikdamas swieta rejkałus neużmirsza apej Diewa garbę. Klosztorius pastrunija piliese: Lietuwos Brestiuji, Kauni ir Aszmenie Pronciszkonims, Senusiuse Trakiuse Benediktinams, Wołkowiski bażniczę S. Mikoła ir Żiamajtiuse wirsziaus minawotas bażniczes ir Wiskupiję. Wilniaus Katedrą papûszia, iwedia giedotojus kursinykaj wadinamus, kurie kad giedotû dajlej bażniczioie ir turtingaj apwejzieja, tinajgi bażniczele S. Onos łabaj dajlę pastrunija. Tejpat Wiskupije Lucki ir Kamienciuj ikuria.

Sziaszolektami amżiûji rubeżiuse walstiaus Dauspudiû yra minawojemas kialas Witauta (Witaudowoja doroga), tejpat Skumanta kialas (Skumantowoja doroga); bet kur tie kialej butû ejnû, niera minawojema. Tami patémi amżiûji yra minawojemis Mereczianus girioie Witauta stułpaj arba stabaj, bet ką ije żenklina niera pasakyta.

Gana bus cze tą pridurti, ką garsingas Gudû wejkałû raszitojas pasakia: «Sû Witautû garbie Lietuwiû twiksterieja, sû Witautû ir użtema». Kitoie wietoie tas patsaj saka: «Kad Witauta ipiedinej toki protą butû turiejusis koki Witautas, szenden, saka, nebutû Gudû walstybęs[1]).

1) Karamzin. Jst. Gosud. Ross.

Jr tą dar rejk žinoti, kad XV ir XVI amziûji Lietuwos Didije Kunegajksztej ir Lankû Karalej patwirtina kiekwienam paswietiuj priwilijes; ukinykaj jû wisados meldia, kad niekokiû naujinû neiwestû ir kad tejp butû, kajp kad buwa Witautuj ir jo broluj Zigmontuj Lietuwą wałdant. Gałas antroses dales. По рукописи описанной въ Mitteilungen III, 260 стр. 844—863.

№ 36. Linkmenës 1870 metu.

Oi tas sznapsztas ta dëktine
Visus Linkmenis sutrinë!

Vos[1] praweriau duris szwintas,
Un man skrida akiu szimtas,
Ir nû wejda kaip pradëja
Nët lig kojam nužiureja;
Kitëm's knëtë da žinati
Ir papinczia auksztį, platį,
Pasakikit Dëwa-namas
Ar tai ïra Berkaus kramas!
Kaip warganais ims gėdatë
Tulas merkës pamëgatë,
O ius snudžei besaužinei
Ius bažniczìaj kajp kuokinëi!
Nestal manis du staweja
Ir dëktini jau žakseja,
O galwijaj nëmatiti,
Ius tik twartan sudariti!
Kwapas sznapszta Dewuj gailus,
Iam smilkilas tiktaj meilus.
Vën's in lazdas da rimaja
Ir swagunais raugėlaja
Ir kad butu kits priduris
Bucziau aran tuo iszkurris —
O smagurëi susturekit
Ben prësz miszių pagawekit!
Du panaijczëi akims szaudë,
Gražiu mergu wejdus gaudë.
Kuwekitës jauni žmanës
Plaks ius Vëszpats bemalanës!

Nes kur Dëwa garbej wëta
Ti mergintis nepadëta!
Vepsoimas tai kas kita
Eikit tinaj sau dël szita.
Macziau lupam's daug wepseja
Bet ju szirdis ar krutëja?
Në: man regis kitajp elgës
Isz papraczia tiktaj meldës.
Tris bažniczìaj aszaraja
Muszës kriutin ir wajwaja,
Asz iu darbu në regëis
Buwau szwintais patureis.
Paklausikit su kuntribi,
Apsakisiu iu szwintibi:
Už warpniczias tuo kaip klanas
Ti kur stawi Szwintas Janas,
Upelitis mažas ploukia,
Kuri wissi wardëms szoukia.
Beeidamas un tu upi
Žiuriu kas ti purwy tupi
Ir wis szimti welnius szoukia?
Nëgi, sakau, kas cže ploukia?
Kad but kioule nëkalbetu,
Tiktaj žwegtu ar kraksetu,
Idant butu žmagus takis
Un tu welniu tëjp paskakis,
Mana szirdis nëtikėja
Ir un kialma tuo nudėja:
Nes tai buwa welus laikas
Kai pragarai trinka waikas.
Kas bus tai bus, einu arcziau,
Eg szwintosius tos pamacziau,
Kaip kërszasias iu prigiarta
Ir tan purwan pasiniarta.
Dagi dujei tilams narstes
Bet jau traczias welniu stwarstes.
Žiniaj purwy yr' nëkëta
Tai iu pernakt iszguleta;
Aplink auszru atsikialta,
Runku dungun nëpakialta,
Bet pririjus wel dėktinës
Padarita da musztinës.
Mousza barzdų pasibroukis,
Ios nûszalej susiszoukis,
Tuo saldžiasias pasidëis

---

1) Ineimas Dëwanamuosne.

Ir tajkinti jos pradëis.
Saldžëi gardžëi braukidami,
Saldžëi meilei kalbedami,
Kų tureii wis paliki
Ir skirdamës da supiki,
O girtuoklej nënuowakus,
Ar tai girdit kas jums sakas:
Iegu szitëjp ta pradž giarste,
Pragarosë pasiniarstë.
Maldas jusu pikta kwapa,
Un ius žiuriunt Dewuj sapa!
Kai bažnicziaj reikia duoti
Tai jus makat aimauoti,
Tuokart brungus iums skatikas,
Roukias žakas nar's nëdikas.
Bet dėl Mouszas ir musztinis
Ira daiktas paskutinis!
Suwis mažai patis makat
(Tik pas Mouszų bruzgëj szakat)
Iums ir waiku apkretimas [1])
Mažai rastum galwan imas
O ius maitas ius butia-lei!
Mouszas waikai mažutialei
Iszniuniawi pinkias knigas
Jau ir raszit, macziau, migas,
O milžinai rastum iusa
Vargëj maka tëwë musų,
E kų raszë Donaleitis
Wargëi, wargëi jou ar skėitis!
O gi szita nėbewilkis,
Kad žinatu kas tai Milkis,
Daukszus [2]), Szyrwids ir Bretkunas,
Ruikis, Kursza, Nesselmunas,
'Aakas, Szleikërs, Laukis, Reza,
Strazdas, Poszka ir Pabreža ir t. t.
Pas Leibini girdžiu upų
Ir du Židai rita kupų,
Vidun einu isz prëmenës:
Eg sedima diduomenës:
Tuo pažinau walscziaus galwų:
Nes gi buwa këpuretas
Ir agnasas da uždėtas,

1) Apkretimas = ciwilisation.
2) Donaleitis, Daukszus, Szyrwids ir t. t. buwa tai garsus makiti wirai, Letuwos kalboj raszusis.

Prë man isai riomų traukë,
Alus, midus da ia laukë.
Galwų buti yr' bepiga,
Pila gėrklen—runkan miga,
Viduj gėre ir gėdaja,
Bet aczlaimy wën's raudaja.
Asz ių artin pawadinis,
Mejlej grażej apskabinis,
Klausiu, kas tau bralau ïra?
Kam aszaras tawa bira?
«Vëszpats mana! isai tare,
Szimas bledį man padarę,
Bet pinigu turedamas,
Galwų walscziaus girdidamas,
Manį warkszų apgaleja
Ir da kupran man pridėja.
Verkis verksiu aplink szitų
Kad ios Dëwas pamatitu!»
Nu iums galwas dosiu weja,
Ar tam Cerius ius padeja,
Kad dektiney wis mirktumet,
Nétëisibes daritumet.
Suspaus Vëszpats ius kaip miklems
Klaus, kaj buwat prë swerstiklems,
Ar tëjsingai wissėm sweret?
Ar aszarų nųbegêret?
Nar's pas Cerių yr daug runku
Tëcziaus apgaut Jį në sunku,
Bet tuom Dëwuj nėpasgirste,
Pragarosne tuo nusirste.
Czë nuo rioma einat kërwi
O gi welniej girdis dërwy.
Ir tëjp wakar szwinta buwa
Daug skatika Judams kluwa
Ir iuodasëj apsilape
E tau Dëwë tiktaj sape!
Kų aždirbaj wakar tujej!
Pasiskirtis su Leibeni,
Matau, kuriunt Visztëlenį,
Kur tu sakau eini žmana?
— «Saka, einu gidit Jana».
— Tai gal warkszus gumbu sarga?
Rastum dirbunt nusiwarga?
— Nar ir gumbas ių kamoja,
Bet tuom nėtėjp aimanoja,

Jam wis galwan kasti kala
Kalis kala ir nër gala
Ių kas menuo tapradz leidziu
Bludų krouja wis prilejdziu
Ia ir kroujas yr nëwënas.
Kitkart balswas ligëi pënas
Ir tik tuokart tų pasëkiu
Kaj girtuklin nagu plekiu,
Bet jej tiktaj szauksztu doudu
Tuomet gaunu rauswaj —juodų
Visas gislas ja rumbůtas,
Runkas, kajas sukapůtas.
Ku primanau tu iam duodu
Ir un bumbas wercziou půdu
Tëcziaus neka nëpadarou
Suwis ligas nëiszwarou,
Jis guleti nëbeguli
Ir suwalga kaip priguli:
Kopja kumpį su poutëni,
Giaria gyru su rougëni.
Prësz butiali nësirouka
Su pipirais kasdën brouka;
Bet wis galwan kas ti kala
Ir kalimuj nëra gala.
Ir Kasciukas wakar buwa
Tuo parugëj atsikluwa
Ir ažlaužtus rugius radis,
Sakë, asus piktas žadis.
Kai butiali pasidëja
Tris walundas iau sznebždėja
O in gala kapt puszini
Ir iszswëdë per auksztini.
Dabar burnu tëjp prawera:
«Laukan welnias jau isznëra
Ir kad welnas nëstusitu,
Giark butialį pritaisitu».
O pabajgis burtas sawa
Su trims rubleis iszkëlawa,
Bet liganëj wis da kala
Ir kalimuj nëra gala. (p. 1—10).

37. Образецъ Куртовянскаго говора Шавельскаго уѣзда, Ковенской губернiи, по записи д-ра Спудулиса.

a) Gerì melágiā.

Ájy kèliu trinc melágiā; užpúlis ànt anú kóks tin pónc ir sutūriéjis anùs, mìslydams, kad anỳ váges, arklávediā. 'Ale kad ty pasisáki ásan melágiās, tái pónč anùs uždári ant trijú dynú ir pryžadiéje tàda tik paliáisti, kad anỳ gerá patrópys melúti. Vync isz anú tokès padári melagỳstes.

Pônc kláus: ar matiá kur tókius kopústus, kāp pas mùni? — Sáka melágis: Tài, kas czè dó kopústa? (Niékā)! Asz macziáu tóki kopústa, kad po vỳnu làpu pasikavóje dvìdeszimti kurmánku burliόku, su tabóku vèžini».

Kits melágis ant kopústa pasáki: «Kopústa beróds nemacziáu, àle tik pastebiéjāu, kad rùdini szesziás arkliás viáži isz dàrža vỳna tik kóta».

Viél kìta melági ponc pakláusi: «Ar tu matiá tóki dvára, kap mùna?» — «Tai kas cze tàva nedvárs? (Niékā)! Asz macziáu toki dvára, kur gaidỳs, ant stóga váikszcziodams, žvaigždès nu dangaús liási».

Aplìnk armáta kad pónc pasigỳri, tai vỳnc melágis táp pamelávis: «Asz macziáu tóki armáta, kur kad isz száunama gála yvažiávusi kariéta keturiás arkliás negaliéje susisukti atgál, tai pasisùka pro celiándra ir pár tin iszbiéga».—Blogá màn pásakoje; negaliéjāu iszkamantiniéti, koks bùva gáls tú melágiu.

b)

1 Giériau alùti, sàldu midùti,
Par vìsa nákti lígi gaidiáliu
2 Pragiériau žìrga ir kamanèles
Vis tai deľ tavỳs, jàuna paniáli:

8 Siùnscziau tetùszi ir matusziáli,
Kad atvadútu biéra žirgiáli.
4 Parèin tetùszis ir matusziáli
Ne párved žìrga nei kamaniáliu:
5 Báries tetùszis ir matusziáli,
Nepùlk sunáti y sunku vàrga.
6 Matùszi mùna, senóji mùna,
Kad mán patìka jàuna paniáli:
7 Nàujes stakliáles, plónas drobiáles,
O audiejáli kāp lelijáli
8 Giériau alùti, sàldu midùti
Par vìsa[1] nákti lìgi gaidiáliu.
9 Pragiériau žýda ir rútu vainìka
Vis tai del tavýs, jáunas berniáli:
10 Siùnscziau matùszi ir seseriáli,
Kad atvadútu mán vainikiáli.
11 Báries matùszi ir seseriáli,
Nepùlk dukriáli y sùnku vàrga.
12 Matùszi mùna, senóji mùna,
Kad mán patìka jáunas berniális.
13 Sziémi jautiáliã, nàujes žambriális,
O artojális káp anžūliális.

c)

1 Voj gýdra gýdra
Szi vasariáli
Už vìsas vasarèles.
2 Ir yszgydráva
Kými prūdiáli;
Ysztroszkìna žuvèles.
3 Trószka žuviáles
Be vandiniále,
Káp asz be matusziáles.
4 Be matusziáles,
Be tetusziále,
Be bróliu seserìáliu.
5 Voj áuga, áuga
Žáls anžūliális
Ant devyniú szakiáliu.
6 Ant kožnós szakós
Po gegužiáli
Kukáva kas rytiáli.
7 Kukáva rýta
Ir vakariáli
Ir par pýtus výna kartiáli.

1) также: par kiáura.

8 Patól kukáva,
Kol yszkukáva
Nu matusziáles jáuna dukriáli.
9 Nu matusziáles,
Nu tetusziále,
Nu bróliu seseriáliu.

№ 38. Сказка про Ивана (Ѐна) и Алёнушку.

a) Pòsaka àpe Jónu ir Aleníti.

Сказка, записанная въ деревнѣ Поіодупи, близь м. Купишекъ.

Búwo Alenìta dwarì pàr pónu. Wiénu kartu nuwějo Alenìta ùpan aútskariu skal̃btu ir pamòta pl̃aúkiuncziu žìrnio únkszti. Prìpl̃auke. Alenìta pòjema ʼir suwòlge. Nòkti atsibuńdă, žiúrì, wìriszkas stówì. Sòko: kó tù czè stówi prè mòn? Jónas sòko: wòkar tù manì suwòlgėj, òszėj dabàr tàwo brólis. Kàd tù mòno brólis esì, iszej΄kim ìsz tó póno sáu. Aj΄na jié par mìszku. Joniùkas sòko: Alenìta, òszėj l̃abə̀j nóriu gért'. O únďenio niékur nia bùwo kə̀jp tiktə̀j òrklo pėdi. Joniùkas sòko: gè̇rsiu ìsz òrklo p'áda. Nè gè̇rk, Joniùkəj, powiŕsi árklu. Aj΄na tolaú, ruńda kòrwas ṕádu (ṕ=мягкое, но не «пяду»). Joniùkas sòko: gè̇rsiu ìsz kòrwas ṕáda. Nè gè̇rk, Joniùkə̀j, pawiŕsi kôrwĕ (почти какъ ï). Aj΄na tolaú, ruńd awè̇s ṕádu. Gè̇rsiu isz awè̇s ṕáda, joù nebe (niaba) daturésiu. Atsigéra ìsz awès ṕáda ir pawiŕto awiniukù. Potòm iszějo jié l̃aukań. Pamòta atwažiuójunt' pónu. Sòko pónas: kùr gì tù aj΄ni sù tò awiniukù. Alenìta atsòke, czè nè awiniùkas, àle mòno brólis. Kàd czè tàwo brólis, aj΄k pàr manì ùž mergìni, o tàwo brólis tègu aj΄na pabeginátu pò mòno pakajùs. Daugiaú niékas niagòli susikal̃bát' (susiniukt') sù awiniukù, kə̀jp tiktə̀j Alenìta. Alenìta palìko

łabə̃j użwiérita pàr tú pónu. Pĩnigus paliéka pónas unt jós ruńku. Pónas iszważiòwa kęminátu sweczinós ùnt czełòs nedélos. Potòm atájo rògana; pasòke, kàd Aleníta rògana, ò patĩ noŕádama palĩkt' pàr pónu użwiérita, liépe szejmĩnəj nunèszt' Aleniùki ùpan ĩr prigĩrdit'. Szejmĩna nùnesze Aleníti ĩr ĩḿata (ḿ мягкое, какъ ṕ) undeniń. Tò rògana liépe awiniùku papjáut. Tàs awiniùkas pradéjo kałbát', ĩr pròsza szejmĩnos, kàd łajˇstu jĩ ùpan kóju nusimazgótu. Awińiùkas préjis prĩ ùpės pradéjo gedót':

Aleníta, seserĩta,
Żòda manĩ pónas pjáuti,
Maŕgos giáłdas iszmazgójo,
Wĩrəj pej'lus iszgałúndo.

Isz ùpas atsòke:

Pasakĩk tù pónuj, Jónəj,
Tegul padĩrba szilkú tińkłu:
Tegul sugáuna żòlu żùwi,
Sugaús ĩr manĩ.

Pónas àtważiòwės, pòjema szilkú tińkłu ĩr nuwéjo ùpan żuwiés gáuditu. Iłàjda szilkú tińkłu ĩr isztráuke gĩwu Aleníti. Pónas kłáus' kàs tawĩ czè ĩḿata, Alenít'. Atàjo, sòko, paná ir liépe szejmĩnəj, kàd manĩ ùpan iḿastù. O rògana susiŕga, gùli łówoj ĩr dejuója. Pónas liépa padĩrbt' smalĩni òrkli ĩr pastatĩt' tój triobój, kùr gùli rògana. Rògana pakéła gòłwu, sòko: kóm tú bĕ̃stiju czè pastòta? Kĕ̃lkis, sòko pónas, ĩr iszwarĩk orań. Iĩ atsikéła, sòko: sù kuò òszėj dabàr musziù? Ponas sòko: spĩrk sù kóju. Spĩŕa sù kóju ĩr nebeisztráukia kójos ĩsz òrklo. Tadù jĩ kłáusia. Kó reĵkia dabàr darĩte (окончаніе te для усиленія вопроса), kàd kójas ne isztráukiu. Pónas sòko: stúmk sù abiém ruńkom ĩr nuwej̃ si sáu. Kəj̃p ji stúma, təj wisà ilińdo tàn arkliń (а не orkliń). Pradéjo rĕ̃kt gwółtu, ĩsz tó òrklo nebeiszej'na. Oó! rògana! sòko pónas, tù noréjej awiniùku papjáut' ĩr-Aleníti prigĩrdit! Təj̃ potòm pónas liépa iszwiĩkt' laukàn tù òrkli ĩr pòlepa[1]) użdĕ̃gt'. Rògana sùdegǫ sù tò òrklu. O Aleníta wél palĩ ko sù awiniukù pàr pónu.

b) Pásaka apę Jóna ĩr Alen'ùke.

(Шавельск. говоръ, дер. Ворняны).

Bùwa Alen'ùke dwarè pàs póna. W$_{i}$éna kaŕta náje Alen'ùke ĩ ùpe aútu skaĩbt', ĩr památe płaúk^{i}oncze żĩrn'a ánkšti. Prĩpłauke. Alen'ùke pàjeme ĩr suwálge. Nákti atsibuńd, żiúr': wĩriškas stów'. Sáka: Kó tù čè stówi prĩ manės? Jóns sáka: Wákar tù manĩ suwálgėi, àš dabàr tàwa brólis. Kàd tù màna brólis asĩ, išeĩkim iš tó póna sáu. Aĩn j$_{i}$é pàr mĩška. Jon'ùks sáka: Aleníte, àš łabə̃i nór'u gért: O wanden'a n$_{i}$ékur ne búwa, kaĩp tiktə̃is árkla pėdó. Jon'úks sáka: gérs'u ĩš árkla pėdós. Ne g'árk, Jon'ùk, pawiŕsi i árkli. Aĩn tolaú, rańd kárwės pėda. Jon'ùks sáka: gérs'u iš kárwės pėdós. Ne g'árk, Jon'ùk, pawiŕsi i kárwe. Aĩn tolaú, rańd awiés péda. Gérs'u iš aw$_{i}$és pėdós, joù nebedaturė́s'u. Atsigére iš aw$_{i}$és pėdós ir pawiŕta ĩ awin'úka. Daug'aú išėje j$_{i}$é ĩ łaúka. Památe atważ'uójonť póna.

Sáka póns: kùr tù aĩni sù tuóm awin'ukù. Alen'ùke atsáke: čė ne awin'ùks, àle màna brólis. Kàd čė tàwa brólis, sáka, aĩk pàs manĩ ùż mergáite, ò tàwa brólis tègu aĩn pabėginėt pò màna pakajùs. Daug$_{i}$aú n$_{i}$éks ne gál susišnekét sù awin'ukú, kaĩp tiktə̃is Alen'ùke. Alen'ùke palĩka łabə̀i użw$_{i}$érita pàs tá póna. Pìningus pal$_{i}$ék póns ònt jós ruńku. Póns išważ$_{i}$áwa ĩ sweć^{i}ùs ònt ćełós negėlos. Daug'aú atėje rágana; pasáke, kàd Alen'ùke rágana, ò patĩ, norėdama palikt' pàs póna użw$_{i}$érita l$_{i}$épe šeimĩnəi nunėšt' Alen'ùke

1) pòlepa, (à перешло въ ò), однако въ Поневѣжскомъ pálepe.

ĩ ùpe ìr prigĩrdit'. Šeimĩna nùneše Alen'ùke ĩr ĩmete ĩ wándeni. Tà rágana l$_i$épe awin'ùka pap$_i$áut'. Tás awin'ùks pradẽje kałbẽt' ir práša šeimĩnos, kàd łaĩstu jĩ i ùpe kóju nusimazgót'. Awin'ùks prẽjas pri ùpės pradẽje gedót':

«Alen'ùke seser'ùke
Žáda manĩ pónas p$_i$áuti,
M'aŕgos g'ałdas išmazgóje,
Wirəj peĩlus sugelánda».

Jš ùpės atsáke:

«Pasakĩk tù pónu, Jónai,
Te padĩrba šiłkú tĩńkła,
Te šugáuna žále žuwi,
Sugaús ĩr manĩ».

Póns parważẽwes, pàjėme šiłkú tińkła ĩr náje ĩ ùpe żuw'és gáudit. Iłáide šiłkú tińkła ĩr ištráuke gĩwa Alen'ùke. Póns kłáus: kàs tawĩ ċè ĩmete Alen'ùk'? Atẽje, sáka, panà ir l$_i$épe šeiminəi, kàd manì im'àstu ì ùpe. O rágana susiŕga, gùł łówo ĩr waitói. Póns l$_i$épe padĩrbt' smalĩni árkli ĩr pastatĩt' tó tr$_i$obó, kùr gùl rágana. Rágana pakẽła gáłwa, sáka: kám tá bèstija ċè pastáte. K'áłk, sáka, póns, ĩr išwarĩk łauka. Jĩn atsikẽła. Sáka: sù kuóm àš dabàr mùš'u? Póns sáka, spĩrk sù kóje. Spĩre sù kóje ĩr nebeištráuk' kójos ĩš árkla. Tadà jĩnəi kłáus': ká reĩk dabàr darĩt', kàd kójos ne ištráuk'u. Póns sáka: stúmk sù abiéms ruńkoms ìr naĩsi sáu. Kaĩp jĩn stúme, təi wisà ilińda ĩ tá árkli. Pradẽje rẽkt' gwółtu; iš tó árkla nebeišeĩn. A', rágana! sáka póns, tù norẽjei awin'ùka pap$_i$aut' ĩr Alen'ùke prigĩrdit'. Təi daug'aú póns l$_i$épe išwiŕkt' łaúka tá árkli ĩr pàlepe uždègt'. Rágana sùdego su tuóm árklu. Ó Alen'ùke wél palĩka su awin'ukù pàs póna.

c) Pásakъ àpė Jóno ĩr Alen'ùkė.

Шадово-Поневѣжскій говоръ.

Búwa Alen'ùkь dwàri pàs póno. W$_i$éno kaŕto nəje Alen'ùkь ĩ ùpe aútu skaĩbt, ĩr památe płaúk'oncze žĩrne ánkšti. Prĩpłauke. Alen'ùkь pájėme ĩr suwálge. Nákti atsibuńdъ, ž$_i$úrь: wĩriškъs stówь. Sáka: Ká túje ċi stówi prĩ mànės? Jónъs sáka: wákar túje màni suwálgė, brólis èsi, išeĩkim ìš tá póna sáu. Aĩnъ j$_i$é pàr mĩško. Jon'ùkъs sáka: Alenĩť, ášė łabə nóri gért'. O wándene n$_i$ékur n'a bùwa, kəp tiktəs árkle pėdo. Jon'ùkъs sáka: gérsi ášė ĩš árkle pėdos. N'á g'ark, Jon'ùkə, pawiŕsi ĩ árkli. Aĩnъ tolaú, rańdъ kárwės pėdo. Jon'ùkъs sáka: gérsi ĩš kárwės pėdos. N'á g'árk, Jon'ùkə, pawiŕsi ĩ kárwė. Aĩnъ tolaú, rańdъ awés pėdo. Gérsi ĩš aw'ės pėdos, jò nebe daturẽsi. Atsigére iš awẽs pėdos ĩr paw$_i$őŕtъ[1]) ĩ awin'ùko. Dag'aú išẽje jiė ĩ łaúko. Památe atważ'uójonti póno.

Sáka pónъs: kùr tùjė aĩni sù tuó awin'ъkъ. Aleniùkь atsáke: ċĩ n'a awin'ùkъs, àle mána brólis. Kàd ċĩ táwa brólis, sáka, aĩk pàs màni ùż m'argáitė, ò táwa brólis t'agъ aínъ pabėginẽt' pò mána pakàjъs. Dag'aú[2]) n$_i$ékъs n'a gálь susišnekẽt' sù awin'ъkъ, kəp tiktəs Alen'ùkь. Alen'ùkь palìka łabə użw$_i$éritъ pàs tó póno. Pì'nigъs pal$_i$ék pónъs ònt jós ruńkъ. Pónъs išważ$_i$áwa ĩ swèċis ònt ćiéłos nedẽlos. Dag'aú atẽje ráganъ ĩr pasáke, kàd Alen'ùkь ráganъ, ò pàtь, norẽdamъ palìkt' pàs póno użw$_i$éritъ, liépe šeimĩnə nunèšt' Alen'ùkė ĩ ùpé ĩr prigĩrdit'. Šeimĩnъ nùneše Alen'ùkė ĩr imete i wándeni[3]). Tà[4]) ráganъ l$_i$épe awin'úko papiáut'. Tàs awin'úkъs pradẽje kałbẽt', ĩr prášă šeimĩnos, kàd łaĩstъ jĩ ĩ ùpė kóju (ŭ) nusimazgót'. Awin'ùkъs prẽjъs prĩ ùpės pradẽje g'adót':

«Alen'ùkь, seser'ùkь,
Žádъ màni pónъs p'áut',

1) Срв. wiъštъ или viŏštŏ вм. wišta.
2) Однако говорятъ daùg много, больше dāg'aú.
3) Говорятъ также wóndeni; wandenia (wańdwa) около Шадова, wondenia около Пóкроя и Вобольникъ.
4) А не tѣ.

M'argъs g'áłdъs išmazgóje,
Wirə peĩlъs sug'ałánda.

Iš ùpės atsáke:

«Pasakĩk tujė pónъ, Jónə,
Te padírbъ šiľku tińkło,
Te sugáunъ żáľ'o żùwi
Sugaús ĩr màni».

Pónъs parważéwəs, pájeme šiľku tińkło ir nə'je ĩ ùpė żuwès gáudit'. Iłáide šiľku tińkło ĩr ištráuke gĩwo Alen'ùkė. Pónsъ kłáusь: kàs tàwi čĩ ĩmete, Alen'ùkь? Atẽje, sáka, pànъ ĩr lˌépe šeimĩnə, kàd màni im'àstъ ĩ ùpė. O ráganъ susiŕgъ: gùlь łówo ĩr waitói. Pónъs lˌépe padĩrbt' smalĩni árkli ir pastatĩt' tó trˌobó, kùr gùlь ráganъ. Ráganъ pakẽła gáłwo, sáka: kám tó bèstijo čĩ pastáte? K'áłk, sáka, pónъs, ĩr išwarĩk óran. Iĩ atsikẽła, sáka: sù kuóm ášė dabàr mùši? Pónъs sáka: spĩrk sù kóji. Spĩre sù kóji ir nebeištráukь kójos iš árkle. Tádъ ĩnə[1]) kłáusь: kó reíkъ dabàr darĩt', kàd kójos n'a ištráuki? Pónъs sáka: stúmk sù abẽm ruńkom ĩr naĩsi sáu. Kə̀p jĩ stúme, tə̀ w'ъsъ[2]) ilińdъ ĩ tó árkli. Pradẽje rèkt' gwółtъ; ĩš tá árkle nebe išeĩnъ. 'A! ráganъ! sáka pónъs, tùjė norẽjė awin'ùko papˌáut' ĩr Alen'ùkė prigĩrdit'! Tə̀ dag'aú pónъs lˌépe išwiľkt' óran tó árkli ĩr pálepe użdègt'. Ráganъ súdege su tuó árklь. Ó Alen'úkь palìkъ wél su awin'ъkъ pàs póno.

39. Musų Ponai[3]). Изъ разсказовъ

Kas teisybē tai ne melas. «Aiszbēs».

Tamosziui Spurgai, Tēberių valscziaus szaltysziui, baisiai įsipyko szaltyszťiauti. Bet kaip-gi ir neįsipyks: daug žmogus visko turējo nukentēti: ne sykį «bobos iszpludo, ne sykį ir nuo vaito gavo rēkti, vargulis du sykiu net ir muszt gavō; o jis, Dieve, žmogus buvo ir bailus; lētas, sykį, žinotumēte, isz baimēs net apmirē. O sztai kaip buvo. Kaimas sudējo pas Lukoszių czyžes. Lukosziui tuokart pinigu labai reikējo: mat, Szmuila, Tēberiu žydas, nuvuodē, kad Lukoszius dabar turi pinigu, o jis pas Szmuilą, reikia žinoti, buvo pusētinai įsivaręs, o ir Lukoszienē kas nedēlią po kelias puskvatierkes iszdažydavo su Juoziene. Szmuila kelias dienas varinējosi Lukoszių, iki neiszkaulijo visus pinigus, ką kaimas pas jį buvo sudējęs. Vaitas vieną sykį siuntē szaltyszių — nieko; antru- syk pavymu — neturi; na kur, žmogau, imsi, tik isz delno plauko neiszpeszi. Ką dabar daryti: reikia jautis arba arklys imti. Pasiszaukē vaitas lovininką Dickų ir szaltyszių Tamoszių: pasisodino szale savęs lovininką, davē Tamosziui vadeles: važiuok, sako, pas Lukoszių. Gerai. Užvažiuoja jie ant Lukoszių kiemo, ugi Lukoszienē, suodina visa, kaip szoks isz priemienios su szluota. Arkliai pasibaidē, davē į tvorą; szaltyszius Tamoszius baisiai persigando, ēmē isz vežimo iszkrito ir negyvas. Lukoszienē priszokusi vandens kibirą pukszt ant szaltyszťiaus.

1) Или ji.

2) Читай wiðsð = вѣсъ.

3) Kad geriau galima butu suprasti «Musų Ponus» reikia paaiszkinti keletą žodžiu. Viskas, kas czia suraszyta, yra patēmyta gyvenime Lietuwių Suvalkų gub. Skaitytojas ras czionai vaitą, szaltyszių, lovininką — jie tai czia ir pavadiuti «Musų Ponais». Toki ponai yra ir visoj Lietuvoj, tiktai kitaip juos vadina. Vaitas yra tai starszina, szaltyszius—ne kas kitas, kaip starosta; lovininkas, teisybē, Lietuvoj žinomas tiktai Suvalkų gub. Tenai yra valscziaus arba «gmino» sudas isz trijų sąnarių: vienas vadinasi sudžia, o kiti du — lovininkais. Visus tris renka valsczius. Sudžia turi buti sziektiek pasimokinęs, o jeigu valsczius tokio neturi, tai valdžia atsiunczia savo. Vienas toksai sudas yra ne daugiau, kaip ant trijų valsczių. Toksai sudas gali buti labai geras ir teisingas, kad tik pats žmonēs labiau žiurētu ant to, kokį žmogų ir kam jį renka. Kaunò gub. ir kitur kiekvienas valsczius turi ypatingą sudą: czionai vietoje tam tikro sudžios sēdi starszina, o kitus, ką sēdi drauge su starszina beveik gali sulyginti su lovininkais Suvalkų guberni-jos.—Isz tokių tai «Ponų»—tiktai, žinoma, isz netikusiųjų raszytojas szitos knygutēs ir pasijuokia, tikēdamasis vienok, kad geri, teisingi sudžios, lovininkai arba szaltysziai nepyks ant to, ypacz jausdamiesi ne tokiais, kaip tie «Musų Ponai».

Tamoszius tik aikczioja, visas pabalo, akys ant kaktos iszvirto; pagulējo, pagulējo ant žemēs, po valandai atsipeikējo, pakilo, paēmē kepurē, kaip eit, taip eit: nereikia, sako man nē tų jus czyžių, nē tos szaltyszystēs, žinokitēs sau sveiki! asz galiu galą gauti su jusų ponystēmis. — Tai taip verksmingai pabaigē szaltysziavęs Tamoszius Spurga. Žmogus dēkavojo Dievui, kad jau trys metai suējo ir jau daugiaus neturēs to rupesties ir baimēs. Už jokius pinigus dabar jau neapsiimtu szaltysziauti da tris metus.

O lovininkui Dickui suvis neįsipyko lovininkauti. Jis labai norējo likti da ant trijų metų. Bet kur-gi nenorēs? Kiekvienas laikē jį už poną, ir pats Dickus už tai manē, kad jis tikrai didelis ponas ir daug žino. Kaip nebuvo dar lovininku, Dickus, atvažiavęs į bažnyczią, kaip ir visi kiti, sustodavo pas Joszelį; o kaip tiktai iszrinko lovininku, tuojaus pirmą nedēldienį užvažiavo drąsiai ant klebonijos. Ir į bažnyczią eidamas Dickus jautē, kad jis ne prastas Dickus, bet lovininkas, beveik kad sudžia, ir už tai stacziai be baimēs priējęs prie durių zokristijos kumsczia baladoja, kad jį, kaipo lovininką, leistu pas altorių. Szveistorius atidaro duris, Dickus drąsiai žengia per slenkstį, bet szveistorius, isz pradžiu laikydams jį už prastą sermēgių, atstato krutinę, o lovininkas kitą koją keldamas į zokristiją iszauksztо pasako: na, na!— Povisam Dickus n'eidavo kaip kiti pas Joszelį, Irszkų arba Minkę, bet į «merikinę» arba pas Gabrielių, ir tai tiktai, jeigu kas su reikalu vesdavosi. Na, o tokių, ką turēdavo reikalą pas Dickų, atsirasdavo kas szventa diena labai daug ir užtai da ne su bet kokiu eidavo—buvo isz ko pasirinkti. Dickus jau ir prastą arelką liovesi gēręs. Kada žmogus, nusivedęs pas Gabrielių, paklausia: — «tai, kas žin, ką czia mudu dabar gersiva, ar nebutu gerai puskvatierkē»?—tai Dickus visados atsako: — «jau gana, ką tu tą smarvę»! —

Na tai alaus, ar ko czia? — paklausia žmogus.

— Alaus, tai da nieko — kryptelējęs galva, pasako Dickus: — ar gi jau nēr, ant svieto geresnių gērimų: limonado ten, koniko... visokių yra.—

— O ką visus tuos ten gērimus gali žinoti — pasako žmogus: asz jau velik tiesiog pasakysiu, kad duotu «gero» gērimo.

Žydas numanydavo lovininko norą ir visados jam įtikdavo.

Taip Dickus pas Gabrielių bepataraudamas į pavakarę pradeda užmirszti, kad jisai lovininkas, o iszeidamas nuo Gabrieliaus jau suvis užmirszta ir tiktai dabar, jau gerai įkaitęs, užeina pas paprastąjį Joszelį; czia randa da pažįstamus bepuskvatierkiaujant, prisideda prie jų ir «ponas lovininkas» lieka prastu Tēberių Dickum.

Taip kas szventa diena Dickus kupinas iszvakaromis važiuoja namo! Ir namieje jisai elgēsi ne taip kaip pirma, kada nebuvo da lovininku. Pirma, budavo, pirmutinis kelia, pats su vyrais dirba. Dabar kas diena beveik ne namieje; parvažiuoja vidurnaktyje, prisikoszęs už svetimus pinigus ir paskui poniszkai miega iki gerų pusryczių. Dickienē turi viena viską apžiurēti: szeimyną prikilnoti, piemenis iszlaidyti, pusryczius užkaisti; žmona nē valandēlēs pasilsio negaudavo. Ir bernai skundēsi, kad kaip tik Dickus pradējęs lovininkauti, jiems kurkas sunkiaus pasidarē. Vienam tiktai Dickui buvo gerai: namieje sau miega, iszējęs geria, — na, žinoma, nueina ir į sudą pavēpsoti.

Tai tas da nieko, ką Dickus galēdavo gardžiai atsigerti ir paskui iszsimiegoti,

bet tik, brolyti, «unaras» ot kas! Tas unaras, tai viską varo! Ką, vage, važiuoja Dickus į bažnyczią, o czia žmonės tik traukiasi į szalį, bet ne taip kaip prastam Dickui, o kaip ponui sudžiai: pasitraukę da pastovi, pažiuri, o Dickui, tai ir unaras: sēdi vežime kaip koksai karalius. Važiuoja per miestą, tai Joszelis tarp durių stovēdamas, pakelia kepurę ir pasako: «pons Diczkus! labs hyts! oi, ant klebonijos!» — Dickus palengvēle kelia ranką prie kepurēs ir tiktai smakrą įtraukia, ką vis tik tiek, kad pasakytu: «tai-gi, ant klebonijos»!

O pamatytumēte, kaip Dickus į sudą nueina! Ką jis mano, kaip užsideda ant kaklo tą «blekę»?! Suvis užmirszta, kad jis vakar su Miku pas Joszelį mylavosi, kad iszvakaromis grįžo į Tēberius kaip prastas Dickus. Dabar, vage, szale sudžios sēdi, krutinę atstatęs ir žiurēdamas į prastus sermēgius, mislija sav: «O tai, tie menki sutvērimai, kvaili daigtai, ką ateina pas manę teisybēs jieszkoti»!

Pamislijęs Dickus apie teisybę, nuleidžia nosį: priesz jį stovi Baltrus skundikas ir Mikas kaltininkas. Jisai negali jiemdviem žiurēti stacziai į akis, jisai labai gražiai atsimena, kaip vakar pas Gabrielių Baltrus jam pirko alaus su limonadu, o pas Joszelį Mikas apsikabinęs kuomeiliausiai sveikino su stikleliu «gardaus sznapsiuko». Kaip dabar czia sudyti? Ar visai jau nežiurēti nē ant to alaus su limonadu, nē ant to sznapso, o sudyti isztikrujų, po teisybei? Ak reikētu, anot senio Griniaus, sudyti po teisybei, ale kad tas alus su limonadu, kad jį pypkiai, kaip gardus! negali užmirszti ir gana, rodosi vis gertum ir gertum. Taip Dickui bemanant, tik sykiu ēmē jo protas ir praszvito, alus su limonadu pasidarē da gardesnis. Jam parējo į galvą labai gera mintis: kad nenuskriausti nē Baltraus, nē Miko, reikia tiktai tylēti, kaip bus, taip bus. Teisyti tiktai vieną negali, abiejų ir negali, tai jau velik suvis tylēti. Tai ir geriaus, o kam czia jau už gerą žmogui piktu moketi. Dickui net ant szirdies smagu pasidarē, kad jam Dievas davē taip gražiai iszsiteisyti priesz patį savę. Jau jis savo žino. Kaip tik reikia sudyti alų arba limonadą su sznapsu, tai jis tvēriasi už blekēs, gniaužo ją ir tyli; ir taip iszsimokino tylēti, kad nē sudžia nieko nenumanydavo. O jau sudžia, rodosi, tik turētu numanyti, juk jis apie tokius daiktus daugiaus iszmano: tik ir jam, kad ne pirkdavo alaus su limonadu, — na kur-gi jau imsi ir vesiesi sudžią pas Gabrielų, ne gražu, — na tai atveždavo javų, skilandžių, sviesto, kumpių ir taip visokių daigtų, jau ten kokių pats liepdavo atvežti. O vienok Dickus tuojaus numanydavo, kaip tik sudžia pradēdavo provą su deszroms ir skilandžiais; o sudžia Dickaus limonado nenumanydavo, tai kad Dickus, tai Dickus! ir galvoczių, sudžia perējo.

Jau treti metai baigēsi, kaip su Dievo padējimu laimingai sudžia deszras su skilandžiais valgē ir provas dirbo, o Dickus alų su limonadu gērē ir tylējo. Baigēsi metai ir pasibaigē. Tiktai, brolyti, kas pasidarē? Emē susirinko valsczius ir visi taip tiesiok Dickui į akis pagavo rēkti: «Gana, gana Dickui limonado!»

Na tai tau jau ir povisam! Ir po alui ir po limonadui.

Nusiminē Dickus.

O tu Dieve mano! Ką-gi asz jiems padariau? Tai dabar ir namo bus gēda pareiti; bernai ir tie juoksis: tai, sakys, ilgai ponavo! Ir ką-gi, asz kaltas? ar asz ką nuskriaudžiau, Dievulēli tu mano!... o limonadas!... viskas isznyko....

Isztikro gaila Dickaus. Toks jis dabar gražus, apsidabinęs, iszsiganęs; toks apskritus kaip kropelukas, ir dabar tie begēdžiai tiesiok į akis, kaip ant juoko rē-

kia: «Gana, gana limonado!» — Gaila, bet ką jau dabar darysi, tik ne verksi.

O sudžia su kumpeis kur dingo?

Sudžia? Sudžia, tai suvis kits dalykas. Jau tu rēksi nerēksi, o jis kumpius, kaip ima taip ima. — Jau kam Dievas duoda, tai ir driptelia, o kam nesiseka, tai nesiseka. Kaip ir dabar tam Tamosziui: juk jam netik kad niekas deszrelēs nepasiulē, bet nē sznapso nenupirko ir ant galo dar boba priepuola įvarē; jau, gerai sako, kur trumpa, ten ir truksta.

Ar pažinojoto Tēberiū Sztrimą? Ale kur-gi ne. Sztrimą visas valsczius žinojo. Kaip da buvo seniejie sudai, jisai drauge su Dickum darydavo provas Tēberiuose. Dickus mokējo truputį lenkiszkai ir ant raszto žinojo, užtai jį visi laikē per mokintą, ir kaip įvedē naujus sudus, jį iszrinko lovininku. Sztrimas-gi mokējo skaityti tiktai ant knygų, ir labiausiai jam patikdavo senoviszkos — «juozupinēs». Naujas ir senas Aukso Altorius, o ypacz «Garbinukēs», jam suvis nepatikdavo: jisai sakydavo, kad visose naujose knygose litaros per smulkios, ir Rožancziai, Miszių maldos, miszparai taip ēsą supainiota, kad jis niekaip negalēdavęs jų suprasti. Prie «juozupinių» jisai buvo pripratęs. Kaip reikēdavo giedoti rožanczių, jisai pamažēli, budavo, nusi ima jas nuo lentynos, iszsivynioja isz skadurio ir iszsykio atsiverczia: «Sveika Auszros žvaigždē szviesi, tu linksmybē svieto esi...» — Ant raszto Sztrimas suvisai nieko nenumanydavo: tiktai rasztininkas paskui jį iszmokino maskoliszkai pasiraszyti. Kaip reikēdavo pasiraszyti, Sztrimas, budavo, paima plunksną, paraszo dvyliką vasziukų, septintam paskui priduria kotą ir iszeina Sztrimas. Lenkiszkai Sztrimas mokēdavo tiktai kaip budavo girtas. Tuosyk jisai mokēdavo net ir maskoliszkai, nors nedaug, bet vis-gi mokējo. Pasigēręs jisai pirmucziausiai užtraukdavo; «vipi gruczka, vipi dva, bolit mini golova!» tik tiek ir mokējo, bet jam žmogui buvo gana ir tiek.

Sztrimas su Dickum buvo seni pažįstamai; juodu labai sutikdavo. Nors viename kaime ir netoli vienas kito gyveno, vienok susiējē visados vienas kitą puskvatierke pamylēdavo. Bet kada žmonēs pradējo sznekēti, kad Dickus ēsąs niekai lovininkas, norįs, kad jį kožnas vestusi pas Gabrielių, tai Sztrimas pradējo su Dickum recziaus matytis. Jis beveik numanē, kad valsczius Dickų numes nuo lovininko ir užtai jisai taip sau protaudavo:

«Dickų numes, ką-gi valsczius rinks lovininku? asz pirma tiek metų Tēberiuose sudijau, turētu manę iszrinkti?»

Sztrimas labai norējo, kad jį iszrinktu, bet norējo ir Mikelukas. Sztrimas tai labai gerai žinojo ir bijojosi, kad tik Mikeluko neiszrinktu; o szits buvo mokintesnis už jį; tik tiek da gerai, kad Mikelukas buvo da suvisu jaunas, nesenei da tik jam tēvas namus buvo pavedęs; užtai-gi Sztrimas labiausiai pasitikējo ant savo metų — penktą deszimtį varē — ir ant to, kad jau pirma Tēberiuose sudijęs.

Susirinkimuose arba karcziamoje Sztrimas visados sznekēdavo apie sudus, provas; norējo pasirodyti kad jisai apie tokius daigtus daug iszmano. Kada budavo, kas pasiskundžia, kad Dickus niekai lovininkas, tai Sztrimo, tarytumei akys verda; pakyla jis isz užstalēs, atsistoja viduryje aslos ir pradeda pamokslą sakyti ir taip gerai pasako, kad retas kuningas vargei jį pereitu:

— Vyruczei! sako — juk mes visi rinkome Dickų lovininku! Jis buvo žmogus geras, galime pasakyti, žmogus iszmanąs, o matotę į ką dabar pavirto! — Ir pradeda Sztrimas pasakoti apie Dickaus neteisybes, kaip už alaus stiklą kaltą žmogų jis teisingu iszranda. Bet kaip

pats Sztrimas ant Dickaus vietos padarytu tai mes nežinome, tik tiek, kad jis norējo buti lovininku ir rupinosi, kad iszrinktu, bet nēvienam nē žodžio apie tai neiszsitarē. Tiktai vieną nedēlios naktį, jisai gulēdamas, ilgai manē apie lovininkystę ir ant galo alkune suktelējo pacziai į szoną:

Rože, a Rože! ar tu miegi?

— Ko-gi tu czia dabar, —negali kirmyti—sumurmējo per miegus.

Ar tu girdi, Rože! Klausyk? — Dickų numes nuo lovininko.

— O ima jį Dievai! labai ma galvoj'!

Tai nieko, ale matai ar tik nerinks valszczius manę į lovininkus, ma andai vaitas sakē. Butu gerai.

Na kur gi ne! Jau tu gana prilovininkavai! Szmuilos dukterims kraiczius sukrovei; man visą galvą iszēdei, tą smalą berydamas! Žinokis tu sau! galą tu gauk!...

Pasakius tai Rožē užsikreipē į kitą pusę, pakiszo nosį po patalais ir daugiaus nē žodžio netarē. Ir Dickus daugiau nieko nesakē, tiktai vienas sau vis protavo.

Jau trys metai suējo, kajp Dickus lovininku; ir Tēberių vaitas prisakē savo valszcziaus szaltyszziams, idant kuo greicziausiai suragintu visą valsczių ant panedēlio ryto: reikia rinkti lovininką. Įsakytą dieną prieszpiecziais susirinko visas valsczius.

Sztrimas pas Szmuila pasakē da kelis pamokslus, ir kaip visi jau stovējo priesz kanceliarijos duris ir laukē rinkimų, beveik kiekvienas turējo mintise Sztrimą.

Atējo ir Dickus. Atsidarē durys, iszējo vaitas, ir prasidējo rinkimai.

Pirmucziausiai vaitas paklausē, ar nepaliktu Dickaus da ant trijų metų.

— Nenorime, nenorime!—visi pagavo rēkti.

Dickus to beveik nesitikējo; kaip žinote baisiai nusiminē, net piktumas jį paēmē.

Vaitas tuo tarpu pradējo szaukti:

Mikeluką! Jo kaimynai suriko: Mikeluką! Mikeluką! O kiti visokiais balsais szaukē: Sztrimą! Vaitas visus nutildęs paklausē:

— Na, dabar kas rēkia Sztrimą?

— Sztrimą, Sztrimą! ko ne visi suriko.

— Na tai Sztrimą! tinkate visi? — paklausē da sykį vaitas.

— Visi, visi!

Sztrimo net akys nuszvito, taip jis meiliai priesz visus nusiszypsojo: tai dabar jau jis lovininkas!

— Vyrucziai! — atsiliepē da vaitas: dabar Tēberiai turi da iszsirinkti szaltyszių. Tamoszius Spurga nenorįs daugiau szaltyszziauti. Na, vyrai! kas norite but szaltyszium?

Visi tyli.

— Nē viens nenori? Na tai paeiliui! Katram dabar....

— Palaukite! — suriko Raulas; jau kad Sztrimas lovininku, tai asz nors szaltyszium....

— O tai kad vyrs, tai vyrs! — tarē vaitas.

Taigi, viena diena Tēberiai apturējo naują lovininką ir szaltyszių. Visi Tēberių valstiecziai turētu atminti tą panedēlį, ne kaipo dieną iszganymo. Turētu padēkavoti Vieszpacziui, ką užlaikē jiems gražioi sveikatoi naują lovininką — garsujį Sztrimą ir jo geriausią draugą — szaltyszių Raulą. Tą paczią dieną lygiai nuo paczių pietų Sztrimas ir Raulas pradējo sava «službą». Pirmucziausiai, kaip tai ir kožnas butu padaręs, užējo juodu pas Szmuilą, pastatē puskapį butelių «bivaro», ir kas tik gyvas gērē ir Sztrimą su Raulu garbino. Taip szaltyszių su lovininiku begarbinant, Szmuila alaus neteko.

— Vyrai! — suriko Raulas: ar gersite sznapso? Szmuila! duok szia kvortą karcziosios!

— Raulai! ar isz galvos iszējai! — draudē daugumas: kas ją czią gers? Kad alų, tai alų; o kad sznapsą, tai sznapsą; alaus daugiau nēra, tai nē sznapso nereikia!

— Valia Dievo!—pasakē Raulas: kad nenorite, nē neduosiu, da brudui pasiulau.

Tuo tarpu Sztrimas užstalēi sēdēdams manē apie savo Rožę. Kodēl gi tai ji dabar jam parējo į galvą? Ar gal jam jos pagailo, kad jisai tiktai viens tokioi laimingoi valandoi linksminasi, o jo Rože namieje triusia? Suvis ne. Ar atsimenate, kaip juodu tą nedēlios naktį sznekējosi apie lovininkystę? Kad ji dabar žinotu, kad jisai jau vēl pas Szmuilą pradējo lovininkauti, tai atbēgus tuo jam kibtu į plaukus. Sztrimas tiktai to ir bijojo: kaip jis girtas, tai pati jo suvisai nebijo, visaip žmogų baniutija, musza, pesza ir da vis rēkia. O kaip iszsipagirioja, tai žmogus ją buczniuoja; jau, mat, Dievas davē jam tokį gerą budą: kuo jį musza, tuo jis meilesnis. Užtaigi dabartēs Sztrimui sēdint pas Szmuilą ir parējo jam į galvą Rožē. Jis jai buvo prižadējęs negerti, ir teisybē, jau pusē metų, kaip nē laszelio buvo neragavęs. Bet dabartēs isz to džiaugsmo žmogus užmirszo ir prižadus ir Rožę. Tiktai Szmuilos alų, iszbaigus jisai atsiminē, bet jau per vēlu. Rože jau užrustinta. Sztrimas nuliudo. Raulas po aslą skētriodams rēkavo.

— «Pane lovininks»! — suriko, priējęs Raulas: kas tai nosį nuleidai! Asz tik szaltyszius, o nieko nebijau! Szmuila, nedoviere! duok szia sznapso! —

Jiemdviem po puskvatierkę iszgērus, Sztrimas užmirszo Rožę, vēl pasidarē linksmas; ant galo kuo tik nepradējo dainuoti. Tai buvo pirma linksmybē Sztrimo ir Raulo, kaipo lovininko ir szaltyszians. Antrą linksmybę juodu turējo, kada tą patį vakarą pasiekę miestelį pas Szlamkų limonado ragavo. Teisybę pasakius, isz pirmo sykio limonadas jiemdviem suvis nepatikęs, ir tik pradžią padarē, vēl griebēsi prie saviszkēs karcziosios. Bet po tų linksmybių prasidējo ir sopuliai, ir tai pirmą Sopulį juodu turējo, kada namo važiuojant į griovį įkrito. Griovis kaip ir tyczia į stuomenį iszkastas ir da vandens pilnas. Tai jau Tamoszius kaltas; to nevidono neva buta szaltyszians; tokią duobę davē kasti! Dieve mylēk, szaltyszius su lovininku butu nuskendę, kur butu gavę Tēberiai tokius smarkius vyrus? Tik Dievo meilē, kad juodu kakējo. Szaip taip ant kranto iszsirepeczkinę abudu szlapjurgiu dantimis tauszkindamu toliau yrēsi.

Szale vieszkelio gyveno juodviejų geras pažįstamas—Pukszų senis. Užvažiavo juodu pas jį suszilti. Ir tu man taip pasitaikyk: Pukszų buvo vakarynos — leido dukterį į Paprusę. Czion tai treczią, linksmybę juodu turējo, kada Pukszienē sausais marszkiniais juodu apvilkus, kerczioi pasodino ir davē sziltos arielkēlēs. Sztrimas jau taip buvo linksmas, kad net uždainavo.

Ponui Dievui ant garbēs
Į pakalnę nudardēs.
Su ratukais, su mažiukais
Su szyvaja kumele....

Ketvirtą linksmybę Sztrimas turējo, (Raulas tos linksmybēs neturējo), kad auksti rytą niekam nematant isz kiaulių lovio jis atsikēlē. Tai tur but po vakarynų žmogus ējo kur į sziaudus, beidamas užmirszo, užkliuvo už lovio, apsicziupinējo ir tikrai pamislijo, kad jis atsigulsęs szale savo Rožēs. Bet ne. Rožē tą naktį viena iszmiegojo ir atsikēlē labai pikta. Ji dabar beveik žinojo, kad Sztrimas jau vēla pradējo lovininkauti, ir už tai ji rengē jam sopulį. Jau pusē metų kaip jis neturejo tokio sopulio. Nors ir lovininkas, bet paczios bijojo.

O Raulas jokios baimēs neturējo. Jis toks griaumedis, o paczią turējo nelyginant, kaip pirsztinaitę. Jam nebuvo ko bijotis. Jam nereikējo, kaip Sztrimui, stipti iki pati leis po patalais..

Tai taip pradējo tarnauti tiedu Tēberių ponai, atsidavę ant visų gero.

Raulas kelius betaisydamas ir valszcziuje (tankiausiai pas Szmuilą) kasdien beszmaižiodamas po trijų mētų namų pusēs neteko. Sztrimas, tas iszmintingiausias Tēberių Saliamonas per neiszpasakytą daugybę nuopelnų užsipelnē Tēberiuose garbę ant amžių. Ir isztikro už teisybę jis daug nukentējo. Ko jis nematē, ko jis nebandē? Buvo Rožēs pesztas ir plaktas, netyczia nužengē į duobę su vandeniu, tą paczią naktį kēlēsi isz kiaulių lovio, trissyk ant nedēlios žengē į sudą, dējo ant kaklo «blekę» ir sēdo po deszinei pono Sudžios; isz ten ējo pas Joszelį ir gēre karcziają. Užtaigi, tegul bus pagarbinti Tēberių lovininkas, garsusis Sztrimas ir jo geriausias draugas, szaltyszius Raulas — ant amžių!

№ 40, 1—3. ПѢсни. Giesmes.

1. Ant szvento Jono dzienos ilgos, naktis trumpos
Oi, Kupola, Kupołeli, Kupola!
Kas tavį sėjo, kas tavį ravėjo?
Oi, ir t. t.
Mėnulis sėjo, saulałė ravėjo.
Oi, ir t. t.
Szwentas Jonas Kupola iszrovė isz paszaknelių
Oi, ir t. t.
2. Kalēdū ritū rožē pražido,
Oi, Kalēda, Kalēda!
Sekminiū ritū ažerai šalo
Oi, ir t. t.
Mano brolàlis važiu važavo,
Oi, ir t. t.
Važiù važávo, šivu žirgeliu,
Oi, ir t. t.
Strunū vadełem, šilkū botagu.
Oi, ir t. t.
Kardèlį vežē, ladèlį kirto
Oi, ir t. t.
Ladèlį kirto, žirgelį girdē.
Oi, ir t. t.
Oi, ir ateina mergeliu pulkas
Oi, ir t. t.
Oi, jus mergèłes, baltos gulbełes!
Oi, ir t. t.
Oi, ar nepìrksit jus sáu prausílo?
Oi, ir t. t.
Jus sau prausílo, balto bielíno?
Oi, ir t. t.
Báltos mes, grážios ir be prausílo,
Oi, ir t. t.
Ir be prausílo-bálto bielíno.
Oi, ir t. t.
3. Térpu Jonìniū, térpu Petrìniū
Oi Kupóla! Kupołèli!
Jaunà mergèłē avelàs gánē
Oi, Kupola! Kupołèli°
Ir ganídama, oi, ir užmìgo;
Oi, K...
Oi, ir pabùdo trétsiūjū dzienū.
Oi, K...! K...
Aina mergèlē, keliù verkdamà
Oi, K...
Keliù verkdamà, avèlių ješkodamà.
Oi, K...
Oi, ir sustsìko tris žukłijèlius
Oi, K...
Jus žukłijèlei, màno brolàlei!
Oi, ir t. t.
Oi ar nemátēt màno avèliū
Oi,... ir t. t.
Kū mùmi dúosi, kū dovanósi,
Oi, ir t. t.
Tai pasakísim, kur tàvo avèłes
Oi, ir t. t.
Oi pirmám dúosiu aš šilkū jūstū
Oi, ir t. t.

Antrámjam dúosiu auksàlio žiedū
Oi, ir t. t.
O šiam tretsiámjam aš patsì jaunà.
Oi, ir t. t.

(Зап. въ Свенто-Езіорахъ, Сейнъ. у. Сув. губ.)
Ср. ниже Š(v)-A(žeris).

№ 40, 4. **Пѣсни Купишкскія** (Dainos).

1. Añt kalnēlio wá'kßcźiodama,
źemwogėlės ránkiodama,
karwytéles ganýdama,
ſãwa Joniuka lá"kdama.
2. Tỹn kuȓ tēka ßaltinēlis,
ſkraĩdźioj márgas wanagēlis,
tỹn àß karwelės ganýſiu,
tỹn oßeĩ jį pamatýſiu.
3. Diēwas źìna kàs patìka,
Kuȓ màna Joniùks palìka,
aȓ undenis paſkandìna,
aȓ kàs mé'lę pagadìna.
4. Sztay ateĩna nebetolì.
Ginkſma karwytes namoli;
į̃pilſma piēną į̃ bliũdą
walgyſma wógas abùdu.
5. Aniutỹtė, ßirdis màna
paſdabojau weidą táwa
ne teĩp weidą kaĩp akeles
iȓ tàs bałtoſes rankeles.

№ 40, 5.

1. Ápkałb manę źmónės,
àpkałb ſuſėdēliai,
kàd àß mýliu panytēlę.
2. Tegùl' ſaw àpkałba,
tegùľ pawydėja:
uȓ àß mýliu iȓ mylēſiu.
3. Nedėlės rytēlį
Jójau peȓ laukēlį,
Manę̃s źmónės ne-pażìna.
4. Źinti ne pażìna,
Pràſti ne ſuprãta,
Jůdbėrēlį paznawója.
5. Bãrė màn matùtė
Iȓ ſẽnas tėwēlis.
Kō raſútas jůdbėrēlis?
6. Ne-bàrk màn' matùtė
Jȓ ſẽnas tėwēli,
Grażi màna panytēlė.
7. Skaiſtà añt weidēli
Grażi iß būdēli,
Placźiōs bagótos gim'nēlės.
(Изъ книги Ф. Куршата: Grammatik der Litauischen Sprache. Halle. 1876. Стр. 461—462).

№ 41. Сказка о Перкунѣ (Apē cìmerninką, Perkúną beí vélnię).

Sýkį vẽns jáns vyrùks į cìmerninkus gerai iszsimokìnęs użsìgeide vandrűt. Jém jaú keliès dẽnàs ėjus, jis pritìka vẽną żmógų, o kaí tàs tů paczù keliù ėje, taí jűdu ėje kruvó, jeíb abẽm eínant czésas neteip paìlgtu. Pakeliùi tàs żmogùs cìmerninkui iszsipażìna kàd jis Perkúns ésąs. Teíp jűdu eídami pritìka àntrą dẽną dá vẽną, o tàs sákės ésąs vélnies. Dabàr jẽ ėje visì trys ir iszkáka į dìdelę gìrę, kurió daúg visókiu żvériú bùva, bèt jẽ nẽka válgyt neturėje. Taí sáke vélnies: Àsz esù sylìngs ir greíts, àsz tůjaú parnèsziu mésós ir dűnas ir ko szeíp dá reíks. Perkúns sáke: O àsz pradésiu skaúdżei żaibűt, kàd vìsur vẽnà ugnìs bùs, beí griát, taí vìsas żvérys nù músu pabẽgs. O cìmerninks sáke: Àsz grażeí iszvìrsiu beí iszkèpsiu, kàs bùs pàrneszta. Teíp susitárę, kóżnas ir dáre ir teíp apẽ pórą nedéliu po plýnu dangùm gyvéna.

Bèt paskùi sâke cìmerninks: Àr jùdu kamarótai żìnota ką̃? Més pasibudavósim grážų butélį, taí galésim tàm gyvę̃t kaip żmónes; kám czė teíp tùrim vàrgei bút kaíp medìnei? Anẽmdvẽm tóks użmànyms labaí patìka, ir dabàr cìmerninks tik privále tìnkamûsius medżùs paródyt, taí anúdu nutvéruse tůjaú isz szakniú iszróve ir į paskìrtą vẽtą nuvìlka. O kaíp jaú mìslyje ganà, taí jẽ pradėje budavót; cìmerninkui tik terupėje numatűt beí nu-

czëkít, taí anûdu vis sù nagaís nudráske, ir į trùmpą czésą visą dailùs butélis stovéje ir jë czonaí įsitaíse kàs grażiá[1]); nės cìmerninks tik privále pasakýt ko dá reík', beí padavádyt kaíp tùr bút, taí anûdu tûjaú taí padáre. Paskùi jë isz tó tùszczoje gìres plėciaus pasidáre dìrvą. Cìmerninks padáre labaí smàrkię żágrę, o į tą anûdu įsikìnkęs éje árt; o taí éje àr pèr kélmus àr pèr szaknìs, àr pèr ákmenis. Teipjaú cìmerninks ir padáre baís dìdeles ekéczes, ir vèl anûdu pasikìnkęs ekéje, taí į pórą dënú jë tą vìsą plėcių į smùlkies dùlkes bùva sudìrbę. Żémei jaú ganá iszdìrbtai ésant, turéje vélnies visókiu darżóves séklú parúpįt, ir jë tás įséje beí įsodìna, bèt daugiàs nù visú darżóviu jë rópiu isodìna.

Kaíp dabàr jaú darżóve o ýpaczei rópes bùva geraí paáugusies, taí jë kóżną rýtą ràsdava szaúnei ìszvogta, ir negaléje żinót, kàs tą iszkádą bútu padáręs. O jë susìtare panaktì vektût. Pìrmą nákt iszéje vélnies; jém bevektûjent ir atvażiáva vagìs ir pradéje rópes rát beí į veżimélį krát. Jis greitai priszókęs noréje tą vágį uutvért ir namó pargabęt, alè tàs vagìs jį teíp skaúdżei sukìrta kàd jis vós gývastį palaíke, o sù rópems nuvażiáva. Ànt rytójaus iszéje cìmerninks sù Perkúnu paziurét ir ráda vèl daúg ìszvogta o vélnię labaí sùbare. Bèt szis sáke kàd jém ísz vákara negér bùrę, o kaí jém bùva péréję, taí mážumą prisnúdęs, o taí tùr bùt į tą tárpą vagìs atéjęs. Àntrą náktį turéje Perkúns eít vektût. Bèt tám teipjaú nusìdave; jém vágį nutvért benórint, tàs vagìs jį ir nesvëtiszkai sùplake, ir veżimélį rópiu prisikróvęs nuvażiáva. Rytmetý vèl ráda dìdelę iszkádą padarýtą; o kaíp cìmerninks Perkúną dėltó pàbare, taí jis sáke, kàd jém ìsz vákara labaí dàntį skaudéje, o kaí këk péréje, taí jis prisnúdęs, o vagìs tàm tárpe rópes iszvógęs. Bèt jûdu neí vëns nesisáke kàd pylós bùva gávuse.

Tréczę náktį cìmerninks turéje eít ànt vektós. Bèt jis mokédams mážumą szpëliût, éme sàva smùiką draugè, ir po vëna eglè pasisédęs kàd jaú mëgs jèm noréje użeít, sáv bìle ką pasismuikáva; nės jis tik noréje żinót kàs tàs pèr vagìs, todél jis noréje pèr nákt isztrivót nemëgójęs. Apë vidùrnaktį jis iszgìrda atvażiújent tą vágį tësióg į rópes, o vis sù botagù pýszkina sakýdams: «Pýkszt, pókszt, geleżìnis veżimátis, vëlú botagátis» o vis teíp bè nûtraukós. Cìmerninks visaíp pradéje mìslyt, ir pagáva dabàr jû labiaús smuikût. O tàs vagìs tą muzìkę iszgìrdęs apsistóje pàs rópes ir nutìla, bèt cìmerninks czìrszkina këk drúts, bemìslydams vágį tûm pabaidýsęs; bèt nè. Vágiui tà muzìke patìka, ir atéje pàs jį. O kàs bùva? Bùva smarkì ir nelabà Laumë, kurì ir to paczó gìrio sàva gyvénimą turéje ir kurię nëks įveíkt negaléje. Szi Laumë bùva rópes vógusi o ir vélnię bei Perkúną sukalatójusi. Dabàr cìmerninks jaú geraí żinóje kaíp anëmdvëm bùva éję ir kàd jis sù jè turéje labaí szvèlnei èlgtis. Laumë pàs cìmerninką atéjusi jém lábą vákarą sáke ir déjosi labaí meilìnga, nės jeí tà muzìke labaì patìka. Válandą paklaúsiusi sáke ji cìmerninkui: Eígi, bók teíp gérs, o dûk ir mą pabandýt; alè ji visą nemokéje. Taí cìmerninks jos rankàs nusitvéręs jeí paróde kaíp ji tùr darýt, bèt jeí tik néje, o ji labaí noréje ir teíp mokét. Taí ji sáke cìmerninkui, ji jém dideí pasigérįtu, kàd jis ję ir teíp grażeí smuikút iszmokįtu. Cìmerninks sáke: Taí mą tik mènks dákts tavę iszmokįt; àsz żinaú, ko táv tik reík'; jeí taí apsìmsi, taí tûjaú mokési. Ji sáke, kàd sù dżaugsmù vìslab nórinti apsìmt; taí sáke jeí cìmerninks: Veizék, kókë tàva storì pìrsztai, o veí manëjë; tù turì dût

1) Сокращено изъ grażiás, grażiáusei.

sàva pirsztùs praplónįt, taí paskùi tůjaú mokė́si. Ji taí àpsėme. Taí cìmerninks nuė̃jęs atsìnesze sáva kìrvį ir kýlį, ir iszsijė̃szkójęs didžiásį kélmą, tą̃ įskė̃le jis ir teíp gileí kýlį įmusze, kól plyszýs teíp dìdelis bùva, kàd Laumė́ pirsztùs įkìszt galė̃je; ó kaí ji bùva abė̃ju rànku pirsztùs įkìszusi, taí jis kýlį isztráke ir kélma plyszýs susiczápe, ir jos pirsztùs teíp skaúdžei suspáde, kàd vis kraujeí iszė̃je ir ji isz didžós kanczós susimýžo beí pagáva teíp skaúdžei rė̃kt ir mėlst, kàd cìmerninks ję̃ tik paléstu, jaú ji daugiaús neteísenti rópiu vógt. Alè cìmerninks jeí dáve szaúną válandą kentė́t, o nuejęs atsìnesze jos vė̃lú botagátį ir pradė̃je jeí iszìlgai sveikátas surė̃žt, o kaíp ję̃ skaudìngai subėdavójęs bùva, taí vél atsìnesze kýlį ir į kélma plýszį įmusze, kàd ji pirsztùs isztrákt galė̃je. Taí ji atstóje kaí vė́jes, o ir palìka sàva geležinį vežimátį beí vė̃lú botagátį.

Rytmetý visì atė̃je rópes pažiurė̃t ir neí vė̃nà nebùva pavogtà. Taí cìmerninks sziúdu ìszjůke ir sáke: Jùdu mą̃ szaúnus výraì, dédatos teíp sylìngi, o tik důdatos nù bóbas pérsiveikt ir dá nusiplàkt; alè dabàr àsz jeí užmokė̃jau, kàd ji kól gyvà daugiaús rópiu vógt neteís. Aniúdu dabàr pradė̃je cìmerninka bijótis, jį ùž labaí mácnų laikýdamu; nės iksziól jiúdu mìslyje, kàd jis tik mènks dákts prė̃sz jiúdu, ir nù to czė́sa jiúdu jį didžó garbė̃ laíke. O dàrzą ir daugiaús vektůt nereikė̃je; Laumė̃ į jú dàržą vógt daugiaús netė̃je.

Bèt jė̃ms teíp kelìs metùs czè gyvénus, pradė̃je nepatìkt teíp kruvó bút; geriaús, kàd vė̃ns gyvę̃tu. Bèt jė̃ negalė̃je sutàrt, katrám tàs butélis geriás turė̃tu tèkt, nė́s kóžnas gýrės, kàd daúg pri jo dáręs. Po ìlga gìnczyjima jė̃ susìtare teíp darýt: Jė̃ ìms panaktì baugįtis, ir tàs, kùrs isztrivós nepabė̃gęs o pàts baugįdams kitùs iszbaugįs, taí to tàs butélis turė̃s pasilìkt. Pìrmą nákt iszė̃je vélnies baugįt. Apė̃ vidùrnaktį pasikė́le dìdelis vė́jes ir dìdelis tóbyjims, teíp, kàd tàs butélis pradė̃je drebė́t ir braszkė́t; lùbas pagáva iszsikė́lt ir sė̃nu sė̃nmedžei krutė́t. Perkúns taí girdė́dams beí matýdams tůjaú pro lángą iszbė́ga, alè cìmerninks ė́mės sàva gė̃damáses knygàs ir pradė̃je gė̃dót beí skaitýt ir pasilìka stubó; vélnies jį iszbaugįt negalė̃je, nórint jis ganà dìdelį bildė́jimą ir vė́trą pakė́le, ir tą̃ butélį visaíp dráske ir pùrte ir kraípe. Perkúns taígi lažýbą bùva pražádęs o cìmerninks laimė̃jęs. Àntrą nákt iszė̃je Perkúns baugįt, o cìmerninks sù vélniu stubó pasilìka. Kaíp jaú gérą válandą į náktį bùva, taí užkìla tókie tamsì debesìs kaí žáks ir iszgąstìngs grióvims beí žaibaí isz tos debesė̃s rádos, ir jů arczaús pri to butélie perkúnije atė̃je, jů skaudésnis bùva tàs grióvims ir trenkìms, tàrsi visà gìre ir butélis į žémes bedùgnį bùs nutrenktì ir tóks dìdis žaibú szóvims ir tvyskė́jims, kàd tůjaú vìskas galė̃je užsidė̀gt. Vélnies taí matýdams staígei kaíp vė́jes pro lángą iszsìmete ir pabė́ga; nės jis Perkúnu nelabaí iszsitikė̃je, kàd tàs jį nė̀ sù kókiu žaíba stulpù nuszátu; jùk jis ganà geraí žinóje kàd Perkúns vélnius, svė̃te aplìnk besibástanczus, nùmusza. Cìmerninks vė̃ns pasilìkęs vél ė́mės knygàs, gė̃dóje beí skaíte, ir nė̃ka to natbóje, ką̃ Perkúns laukė̀ pèr ìszgąsczus dáre. Teíp jis vél lažýbą laimė̃je o vélnies pražáde.

Dabàr tréczę nàkt ė̃je cìmerninks baugįt o Perkúns sù vélniu stubó pasilìka; jiúdu mìslyje, kągi tàs mùdu baugįs? Alè cìmerninks apė̃ zė̃goriaus vė̃nů̃lika nuė́jęs ė́mė anà Laumės geležinį vežimátį beí vė̃lú botagátį, kuriùs jis anė̃mdvė̃m nė̃ka nesákęs gìrė tankumýne[1]) bùva pasikavójęs, ir mìslyje: Kàd àsz tiúm pri butélie atvažiiúsiu, taí jiúdu bámes ganà turė́s. Jis taígi į tą̃ vežimátį įsisė́da ir

1) gìrėje (loc.), tankumýne (instr.).

ēmęs botagátį pradēje pýszkįt, taí tàs vežimátis pradēje važiū́t vis artý pri to butélie. Cìmerninks teíp sù botagù pýszkįdams pagáva szaúkt: «Pýkszt, pókszt, geležìnis vežimátis, vēlú botagátis» o taí vis isz vēn ir vis arczaús pri butélie. Anū́du stubó bebúdamu taí iszgìrda ir mìslyje, taí nēks kìts kaíp anà Laumē, kurì ándai teíp skaúdžei jū́du bùva suplákusi; ir jū́du tókie báme užpū́le, kàd ilgiaús stubó iszsilaikýt negalēje. Perkū́us aplìnk savę́ ugnimì spiádams pro lángą iszbēga o vélnies isz bámes visùs kakálpůdžus priszìka, ir teíp baísei apsismardìnęs pèr lubàs ir pèr kraíką ìszlėke; ir nù tos adýnas júdvēju neí vēns daugiaús pri to butélie nepasiróde. Tókiu budù cìmerninks paveldēje vìsą tą́ grażeí įtaisýtą namélį. O kakàlpůdžus jis grażeí iszczýstyje ir nugabéna tą́ vélnie szúdą į aptēką pardū́t, ir ùż taí daū́g pìnigú padáve. Jis ir czè gyvéna ìlgus metùs grażièm pasisekimè ir palámo ik nùmire. O visì aptēkorei dá ik sziós dēnós vélnie szúdą kaíp lēkarstvą pardavinē.

(Изъ А. Шлейхера: «Handbuch d. lit. Sprache». II. Prag. 1857. Стр. 241—246).

№ 42. M. Wolonczewski. Bicziulej. Pasaka.

Senowiej wisoj Letuwoj ir Źemajtiusi dides buwa gires: tosi tarp kitu mediu auga daugibe lijpu, kurioms židąnt, bites prineszdawa daug medaus bałta; todiel ir pates weszieje ir žmoniems ne mažatneszdawa pełna. Matidamis taj ukinikaj, daugiel aulu turieje daržusi pri sawa giwenimu, o ąntra tijk miszkusi.

Netolij nu Abelina, Szyłales parakwijoj, Bubliszkiu sodoj giwenus ukinikas Ludwikas Grycius, turieje pri namu kietures deszimtis aulu su bitiemis. Mediusi krumi isztaszies kieturioliką dewiu i kuries wienu metu bitis ateje. Dabar istate i medius dwideszimti kieturis ikiłus i kurius tejpogi biteles isimete.

Bet szitaj nełajme: buwa tuokart giriosi daug meszku; kurios nepadiedamas žmoniems ikiłu tajsiti, giebieje bicziułauties ir kopti ikiłusi medu. Taj žinodamas Grycius ilipes i medi su didiu grąnžtu pargręnždawa kiauraj medi dar križiszkaj, i skiles ikiszdawa kartales ir dieje ąnt toms grindus. O taj dielto, idąnt ir pats ilipes medaus imti turietu ąnt kuo stowieti ir bicziulenes meszkas negaletu guwej prilipti.

Wiena karta wasarwidiu Grycius paemes didę łaukneszę su koptomis, iszeje i kruma drewiesi ir ikiłusi medaus kopti. Kieletą parejes pridriebe sawa kodi su medu, o atiejes pas wiena ikiłą, pamate medi su lig skilemis nułužusi ir ikiłą ąnt žiami begulęnt. Bet sztaj dar didesnis stebukłas: paregieje sawa bicziulēnę meszką betipsąntę prispaustą su nulužusiu rąnstu. Grycius ję pamates tare: kas tau tataj susiedi atsitika, be ne tu mana ikiłą nułajpinaj nu tiłtale? Meszka mru, mru, mru, murmiedama ir kriokdama atsilijpe: oj kad tawi giltine pagautu, kad tu sudektumi ir suruktumi kajp sena nagine su tawa ikiłajs! pario glinaj kažikokies tęn pinkles, kanakoki tiłtą pri ikiła, anąndiena girdi skanine užsigiejdusi, lipau i tąn medi, noriejau tiktaj wiena koreli iszłaužti, bitelu ne najkindama, mąn besidarbuojęnt pakiła didis wiejas, medis tratraksz nułuźa, o asz bęne nukritau žiamęn it pełu maiszas. Szoną bajsej sukulau, tujaus gunks krita ąnt manęs wirszune mede, prislegie tejp jogiej ir pasijudinti ne galu, łajme kad kuri szaka kiauraj manęs ne parwiere, jau trete diena kajp cze tipsau nełajminga ir ajtioju.

Atsakie Grycius: nu kas bus bicziulene, asz tawi dabar užmusziu kajpo wagi.

Tare meszka: uż kąn cze tiewaj mani muszi, jug krumas ira taj musu giwenimas, musa duoba, kąn tami rąndam tas pri musu prider. Toj giroj jau senej giwenu, tecziaus nie wiena tawa wersze ne użmusziau, pagalaus wajkams sawa isakiau, kad walgiti noriedamis tolaus nuejtumes majsta jeszkoti o susieda nepikintu. Kąn turi buti razbajniku iszgielbiek mani jug kożnam giwiba ira małoni. Tare Grycius: nu kąn tu mąn giera uż pagielbieima padarisi? Atsakie meszka: asz tamstaj tejp atsigierisiu kajp żmones gieb uż gierus darbus atsgierinti, mełdamasis tiktaj gielbek mani!

Grycius susimiles pajeszkoje iłga mede, pakisza po rąnstą, paswiere, o meszka szmuksz iszlinda. Tujaus wolojes pasipurtina ir tare: bicziuli walgiti didej noriu, grobas i grobą lend, o tamstas majszelej kwep walgis. Grycius tujaus iszmete duonas papęnti, kuri meszka prarijusi tare; bet dar każiką jaut mana nosis tawa majszelej? Atsakie Grycius: turiu dabar kiaules kinką taj ir wisus mana wakartis. Meszka grobe kinką, triauksz triauksz kaułą sutratina, gursksz prarije ir atsigieri kłani undens. Paszerta tare: nugis ir tawi pati sułamisiu. Atsakie Grycius, kajp taj gal buti, asz tawi iszgielbiejau ir paszieriau, o tu tejp żadi uż gierą atsimokieti. Tare meszka: asz prizadiejau tejp tau atsigierinti, sugieb żmones sawa gieradiejems dariti, o tij paprastaj piktu użmok. Taj tarusi pijstu stojos. Szis pasitraukies sakies: pałauk bicziulene, negali buti pati ir sudį ir budelu, ejkiau isz cze ir pajeszkokiau tokie, kurs wedu parsuditu. Atsakie meszka: nu gieraj ejkiau.

Bejdamu sutika sena szuni, kurs meszką pamates norieje skrijti szalęn, bet sziuodu paszaukie, idąnt nebijodamos parsuditu. Tam apsistojus Grycius tare: szitaj tąn meszką radau miszki prigułtą nu mede, pagielbiau, o uż tąn gierą żad mani użmuszti, ar tejsinga dara? Meszka atsilijpe: asz tejp żadiejau atsigierinti kajp żmones. Szuo atsilijpe, bukitau kąntriu asz apsakisiu judąm sawa giwenimą.

Balsiusi, gimiau, paugteriejes ganiau su piemeniu ukinika Pociaus bąndą, nekarta wiłkus nu bąndos praginiau, du kartu woz sawa kajle neikisziau; uż tąn giera gaudawau nu sawa drauga piemenies duonas po szmoteli, o wakara bąndą pargines, kodali papławu. Wakar girdi gaspadoriuj su szejminu pijtus bewałgąnt po stała palindes rąnkiojau krimtąntius duonas truputius. Pocius spire mani su koi ir tare, Briszis biauribe pasena, szitaj ir nugara jo nuplika, dwok it majta; wakiukaj pakarkiet ji sugawi.

Tus żodius iszgirdes sprukau pro duris ałkanas, aplejdau namus kuriusi par asztuonioliką metu tarnawau, o dabar stiriniejn po girę ir łauku wałąndos kurioj praris mani wiłkaj; todiel tejsingaj meszkiele saka, żmones uż gierą piktu mokąnt.

Meszka taj girdiedama wiel artinos pri Gryciaus, kurs tare: pałauk bicziulene, nebiauriokies, pagal istatimu kraszta tris tur buti sudes, ejkiau tolaus tegul ir kitas wedu parsudij.

Bejdamu sutika sena ubaga: abi pusi apsakie sawa rejkała ir łaukie isztarmes senole. Ubagas kręnksz, kręnksz atsikosiejes tare: noriu asz judąm trumpaj sawa biedas apsakiti, kłausikietau. Gimiau pas plikbajoreli Jomąnta, kurs turiedamas du wałaku żiames, prirasze pri tu tris duszes. Tarnawau kajp imanidamas ir tarsi itikau sawa ponuj, kurs toks pat buwa nemokitas bernas kajp asz ir tokię pat diewieje sermiegą. Wiena karta wasarwidiu ponas ejdamas i upi płaukities, lijpe ejti mąn draugi. Jam płaukantes asz drabużiu dabojau.

Tujaus pamatiau ji skięnstąnt: parsigąndes kajp stowis su drabużejs, plumpt szokau i undeni, ponuj truputi gałwą iszkiszus capt nutwieriau uż cziupriną, unduo traukie i gilmę wos pats nenuskięndau, bet prisijkies szakieles nulinkuse karkła igawau stipribes ir isztraukiau. Ponas i paszali iszlipes cinkt dawe mąn par żąnda ir tare: kajp tu beslepicze, mana żmogu budamas, drisaj kibti mąn uż cziupriną? Asz matidamas pona didej supikusi, użtilejau. Su lig tuo łajku Jomąntas węn turieje ąnt manęs szirdi, o żijmaj atejus ir ikisza mani i akrutus. Buwau żalnieriu wos ne trisdeszimtis metu: atlejstas sugriżau i sawa pusę, pona senoje giwa nebradau, sunus begiwenus kurem tariau, asz tusi namusi esmi gimes ir paugies, norietio tusi ir mirti, ar ne iszkarszintumi manęs ponali? Tas atsakie: kas tawi seni cze penies wełtuo, ejk sau ubagajs, szitaj ir ejnu. Cze jau matotau, jogiej meszka nors giwolis, tecziaus kałb tejsibę.

Grycius matidamas meszką łajżąntes tare: ejkiau tolaus, tegul ir trets sude wedu parsudij. Meszka pakłausiusi stirina.

Nieko netrukus iszszoka łape, kurę kelejwiu iszwidusiu melde, idąnt parsuditu. Łape abeju pusiu iszkłausiusi tare: «diel buwima ira ir piktu żmoniu, bet ira ir gieru, szitaj nesenej żmogus, sugawes mana wajką, ue użmusze, bet palejda, nors asz sawa szejminą szerdama kieleta jo żąnselu pagawau». Dabar Grycius truputi nu meszkos atsitraukies mirktioje ir tare; łapele ejk po manęs, gausi kas rita wisztą.

Łape atsilijpe: żinotau jogiej musu kraszti nieks negal suditi ąnt żode, rejk asesoriu parwesti, priderąntej rejkałą parwejzieti ir tuokart tiktaj suditi. Judams rejkali asz busiu asesoriu; todiel nuejusi i wietą priepuole, turiu regieti kas tęn kajp buwa? Ar didi wargą żmogus gielbiedamas pakiele? Po to sznekiese wisi griża i miszka. Łape wietą apwejziejusi tare: kad gieresnej galetio numaniti rejkałą, tu Gryciau pakiełk rąnstą, o tu meszka gulkies kajp pirmu gulejej. Żmoguj pakiełus mulkis meszka ir atsigule, o Grycius wiel ję prislegie. Tuokart atejusi pri meszkos łape tare: mataj tamsta, negana ira parwejzieima, rejk dabar isztarmę arba dekreta parasziti; todiel pagulekies. o asz ejsiu brajżiti, paskiaus apskielbsiu sudą mana. Tu Gryciau ejk sau namon.

Tam nu meszkos atsitolinus, atskrije łape ir tare: ar mataj kajp asz guwej apsiwertiau, wiel paguldiau meszka: nes mąn po tawęs ejnąnt, nepagal jos tiksła ne sudijęnt ir mąn butu jemusi uż sprąndą, niera ko su anu juokuoti, gierus tur nagus. Bet dabar parodik mąn giwenimą sawa, kad żinotio kami galesio gauti żadietas wisztas.

Grycius pri namu prisartines tare: szitaj namaj mana, kas rita ausztąnt atbiek pri szio żiogre, o asz tau iszmesiu wisztą. Łape paskrije i krumą, o Grycius papasakoje moterij Rożej nełajmę sawa. Pirma rita łapej atbiegus Grycius iszmete wisztą—ąntra rita tejpogi. Treti rita, kad pradieje gauditi, paszoka apmaudas Rożej kuri tare «pakolej tu biauriosis su taj medes paukszteis? Wisas wiszteles mana iszgaudisi, łape ir ne duodama atras wisztas, gieresni nuszauk łapę, nuejes i girę użmuszk gulęntę meszką ir nusikratisi bezliepicziemis».

Grycius jemes striełbą użdare su smulkiej szruotajs, nes stąmbiu neturieje. Kietwirta rita łapej atbiegus szis pujszawo i aną. Łape sawa kalinius papurtinusi, maż te pażeista atsisuka ir tare «pałauk tu dwikoi, asz tau atmonisiu, ar netejsinga meszka stigawo, żmones uż gierą piktu mokąnt». Taj pasakiusi skrije

pri meszkos, su kojems iszkase po anu duobę, iszlejda warkszę, o abidwi susitare nedowinoti Gryciuj. Łape iszpiowe je dwideszimti kietures żąnsis, meszka iszplesze kietures drewes ir numote żiamęn asztuonis ikiłus.

Tuo dar nekąnkindamos tikoje paties Gryciaus: kurs to ne wiłdamos iszeje gribauti i krumą łape beszmiżiniedama pamate ir dawe żodi meszkaj. Kuri atejusi sugrobe Gryciu i kliebi ir tejp szirdingaj pri sawęs prispaude, jogiej tu kieturi szonkaulej traksz traksz sulużа. Paskiaus swijde i żiamę it mole szmota ir użmusze. Tejp pasibęngie tas garsingas po gires rejkałas.

Medes paukszte] żmogu pamati sparnus turęntis lek, neturęntis szarpuo szalęn; nes numana żmoniu nedoribę. Bet mes budamis ikirejs medes paukszteтs, be nesma tokiejs pat ir diel kits kita?

Oj łabaj tąnkiej! Szitaj noriedamas padariti gierą żmoguj girtukluj, giedink aną ir mełsk idąnt ne giertu; tas supiks, sakises negierąns, o jej ira apgirtis drosz tau par ausi. Pażicziok kitam pinigus, sugielbiek rejkali, padarisi jam gierą darbą bet nuejes prasziti, kad atiduotu, wejziek kami ira duris, nes tawi iszgis iszdies par szioki par toki, o jej esi mażu żmogumi ir iszmusz. Tami daliki rejkietu mums metawoties ir nesekti pawejzda nedoros meszkos.

(Изъ «Mitteilungen d. Lit.-litter. Ges.» 1889 г. т. III, стр. 105—108).

№ 43. Пословицы. Patarles. (1—24).

1. Ką tu czion vepczioji, lyg liulė szarmo prigerus.
2. Nauja szlûta grażei szlûja, iszszlûk ir rażu tai da bus grażu
3. Ir ten miltu kalnu nerasi supiltu.
4. Kaip liule użsigeidżia, kad taip rope keptu, tai kas ir but?
5. Ko traukaisi lyg katė su pusle.
6. Savo kerczioj kożnas ponas.
7. Użdaryk velniui durìs, tai iszłèks per auksztinį.
8. Tik greita spėjo, kaip raganai alus.
9. Tai paprastà brastà.
10. Ko drepsì lyg oszka ant lûbo.
11. Szunës nelaikík, dabar żmones apłója.
12. Pripasakojei kad nei jauczio skuroj netílptu.
13. Pagiro pûds, nekad ne taukûts.
14. Ráistas ne bùs be vélnio.
15. Svétsiuí turék, výrui gałék.

(T. e. № 1—15 (Šv.-A.). Записано въ Свенто-Езіор. и Мацьков. гм. Сув. губ.)

16. Kòks czësas, tòks ȉr łaj′ks, kòks tëws tòks ȉr wajks.
17. Łáuks gíme, łáuks ir dwës, łaukúma szúnes iszës.
18. Nù mėsos łúpa wēpsós, nù warszkes duńtės barszkës.
19. Prȉ barzdós, rejk łazdós.
20. Kaíp móku, tejp ȉr szóku.
21. Kàd ne gërsi, tèj ne twërsi.
22. Maskólius ne gaspadórius, pawálgias aj′n gult.
23. Uż dufną gáłwą kójoms pakúta.
24. Kùr kałà łák tián ȉr łój.
25. Ne parszókes pàr upéli, ne sakík: op!
26. Kòks gíme tòks ir dwës.
27. Kàs kás, tàs ir łás.

(№ 16—27 Бразайтисъ Шавельск. у.).

№ 44. Скороговорки.

1. Kùpeta su pákupetavietsiu. Š.-A.
2. Geròj' gȉrioj' gerȉ výrai géru gȉrų gerái gëre. Š.-A.
3. Gerȉ výrai geròj' gȉrioj' gérą gȉrą géria, ir gerdamȉ gȉrą gȉria. (Syntautai).
4. Geràu żmógui vienýbe, nei kaip nebagýbe. Š.-A.

№ 45. Burtai. Повѣрья.

1. Welĩku rĩta rej'k ĩsz swétima szúlnia parnèszt wándenia, àle kad niéks ne matĩtu, ĩr pagĩrdit' árklus, kàd arklèj gerĩ bùtu.

2. Kəj pawásari pĩrma kaŕta iszej'n árt' tèj áriont' skiarsèj rej'k, gréžiont' árkli, abù jáuczius, pagriébt' su žágréms bĩszki žémes ĩsz dirwós susiéda, ò iszwários kĩta wága ĩsz kĩta susiéda, tadà susejs táu traszá isz dirwú susiédu.

3. Kàd welnèj arklú stajnió ne jodinĕtu, riej'k nuszówos szárka (сорока), abù óweri (бѣлка) pakabĩt' stajnió; abu kad nè (здѣсь *не* съ удареніемъ) tèj riejk patèpt' árklus su kúrmia kraúju.

4. Kəj jòu žasiúkəj íszper',. təj kiáwałus riej'k mèst' wiénu kelù, (по одному направленію) ĩ wiéna wiéta, kàd žasiúkəj nesiskiŕstitu.

5. Łaj'sdami žasĩs ont kiauszĩniu perét', tùpda žásina pàs łásta, kəj sùdiad kiausziniùs i łásta, təj žásina opwércz pàr gáłwa, kàd kiauszĩnej giarəj wiaŕstu, potam wiád žásina prĩ kìtos łóstos ĩr tej'p pót' dára.

6. Kàd žásis (множ.; единств. число: žasĩs) daúg dètu kiaušĩniu, tèj pàr dejĩma riejk žásina łásit awižóms, užpíłus ònt wirszaús kiapúrės.

7. Kàd miéžius sĕj, tèj riej'k wálgit' kiaùłės stĩmburi (свиной хвостъ варенный, обыкновенно хвостъ uódega), kàd waŕpos bútu ĩłgos.

(№ 1—7 зап. Бразайтисомъ Шав. у.).

8. Riešuti atradę su dums brundałums, vĕną brundalą vałgo, e kiťą sved žėmen, nes sako suvalgius abudu brundalu reiketu pačei suvalgiusio visomet gimditi vaikus dvinius.

9. Ketverge preš Kristaus prisikelimo šventes anksti atsikels gėb nustverę pagalį įgabenti gričion nemočioms. Arba tris kart apkurti (apibėgti) aplink sava gričion teipogi nėmočioms — vis tai daros tam, kad lingva butu łaukiniu paukščiu kiaušiniu rasti.

Teipogi toje pačioje dėnoje ješko bałtos peteliškes. Jeigu ja kur norins atranda, tai deda apačion pado, arba vidun bata ir teip vaikščioja iki vakarui. Vis tai daros tam, kad par atsikelima viešpaties šventes turetu daug kiaušiniu ir sektusi svetimus mušti.

10. Atsikraustę naujon vėton gyvinti pirma visu gału inłeid per łangą kati su vištu. Tai daros regis tam, kad apkerejimus ant tu namu ištarytus (jeigu kas ištare) kate su vištu ant savo gałvos sutrauktu, nes kėrętojei (žavejimais užsijema) gėb sakiti: «tėgul pražus, kas pirmasis inkełs koją šitůsne namůsne».

11. Užgimus vaikėliui užriša jam bumbą viłaginiu siułu, kad toji graičiaus nukristu. Nukritusi bumba yra słapjama iki atajima protam vaikelio. Tůmet motina důda sava vaikui jo patės bumbą, idant jisai atnarpułotu mazgus bumbos. Jeigu jisai tą padaris tai bus gėru aumeniu (gero atminimo) ir seksis jam mokslůse.

12. Prēš Kristaus Gimimo ir Atsikėlima šventes par 3 dēnas nėgeb nėka malti, nes tai veliu dēnos.

13. Didžiame (= grinamė) ketvergę (Coena Dei) trina visus galvijus raukomis, kad butu lůsi nůg inkštiru.

14. Meškiriotojai ne megsta, kad jems meškiriojant pasakyta butu: «padek Dēve»! Nes tiki tą padarius, žuvu nepagausent.

15. Virai nusikirpę płaukus słepja jůs, kad paukštelei susirenkę nenuneštu lizdan, nůg ko pradeda sopėti gałvą.

Moteres gi nedůda deginti sava płauku, kad jie netrupetu.

Nusikirpę nagas gėb sudeginti arba supilti antin; nes to nepadarius tiki, velnių jůs surinksent ir sau brilių pasidirbsent.

16. Užsiłeidus saułei gina veleti ežere, nės saką, kad tůkart skendůniu dušes ilsis ant nendriu, kurios nůg valejima nudrimba vandenin.

17. Żvejei neleid žargyti sava tinkłu, nes tiki žargymą nedałeisent žuvis gauditi.

18. Švęnčiausios Marijos Apreiškima dėnoje (25 kova) kiapa iš visu sekłu pładus ir vałgo; tai regis daro tam, kad tůse metůse Dëvas důtu dėrmį javu. Kiti vëtoje këpima pładu varta ranku sava sekłas.

19. Jeigu motina kur norints nůg sava vaika žindama nusigabentu ir pabutu daugiaus 24 vałandu, tai jau motinai nesidůda pagrižus iš svečiu vaikelį žindyti, nes adverniškai padarius (tai asti vaiką atžindžius), butu vaikas negero krauja, ant ko tiktai pažiuretu tai tam gyvoliui ir reiketu stipti.

20. Pirmą kartą užgirdę kukůjantę gegužę (pavasarij) geb toje pačioje vëtoje, kur užgirda gegužes balsą pasisimti smelio, kuriůme išbarščius namus sako išgaištant błusas.

21. Medžias perkunijos trenktas skaitos geru gidykłu nůg dantu sopes.

22. Dëvo Kune laike keturiu Evaneliju stovenčius medelius ape šventus vaizdus raško ir namëpi kaišioja urvosne kurmiu, kad jůs šalyn pavarytu.

(№ 8—22 сообщ. Гимжевскій, Виленск. губ.).

№ 46. Изъ «Anykszczũ sziłẽlis»
А. Барановскаго.

Dõ atmanů šanẽlai põ szĩtos smelýnus
Paskuĩłakas šanóbjũ, gražiùs ũžolýnus.
Liẽknì áugy kaìp míndres, żalõwy kaìp rûtos,
Szõknys, lemanaì, szõkos iȑ wirszúnes drútos.
Szwŷstì Letuwõs mẽdżai ńajoũty nogõlo:
Roũswasai żemõs łõpas sułáukdawys żõlo.
żilì bũwy kaìp sẽniai, sõmanom apáugy,
Stiprì bũwy iȑ stum̃bous, kaìp wýrai suáugy,
ₐẽ wiẽżlywi iȑ grõżous kaìp músũ jounĩmas.
Põskum jiłgaì sziurpsójys stobriúotas lydĩmas.
Nõ Púntuko lĩg Szłõwei ũżołũ dougýby
Łaĩky żmónes lĩg kokiũ dĩdżũ szwintanýby.
Gywíndami wenýbej dewaĩczom intĩky,
Kurẽ doũgal pamiñkłũ põ miszkùs palĩky.
Nẽszys wélnias õkmany, didũmo kaìp grŷczos
Iȑ sudoużýť noréjys Anykszczũ bażnýczos
Arbõ ażuwaȓsť ũpes; — bẽt kaìp tìk iszwýdys
ũżolýnũ põszwystũ — iȑ gaidỹs pragýdys:
Tuõj' ìsz nagũ pałóidys iȑ smeliǹ intmũszys:
Nẽt żẽme sudȓabéjus, sẽnos griũwy pũszys.
Põskum unt jõ Letũwjai dõwanas kurẽny,
Kàd jõs dewaì apsáugo iȑ diñgia iȑ pẽni.
Iȑ sziuõs czêsos nõrs żẽme arkłaìs nugałústa,
Doũg Púntuki úżoło kałmũ ťabapústa.
ₐẽ dõ dũjan prẽ kẽlui dabaȓ ťabastówi;
Wirszúnes dõ żalúoja, nõrs jaù szõkos dżôwi.

---

*) По изд. I. Вебера. Weimar. 1882, стр. 16, 226—251.

Предисловіе ко второму выпуску.

Окончивъ печатаніе второго выпуска хрестоматіи и издавая его въ свѣтъ, считаю необходимымъ предпослать нѣсколько общихъ поясненій.

Приступая къ изданію Литовской Хрестоматіи три года тому назадъ, задался я цѣлью дать въ образцахъ сжатую картину литовскаго языка въ его прошломъ и настоящемъ, а также исторію развитія Литовской письменности и нѣкоторое представленіе о *современной* литературѣ, насколько, конечно, возможно было это дѣлать, не отвлекаясь отъ *главной* цѣли. Все изданіе расчитано было такъ, чтобы въ первый выпускъ помѣстить тексты, а во второй нѣкоторыя дополненія, примѣчанія и словарь. Радушный пріемъ, оказанный первому выпуску Хрестоматіи какъ спеціалистами, такъ и болѣе широкимъ кругомъ любителей литовскаго языка, заставилъ меня въ значительной степени расширить, а отчасти и видоизмѣнить первоначальный планъ. Когда же понадобилось второе изданіе перваго выпуска, я все таки рѣшился оставить его безъ перемѣны, ограничиваясь только болѣе точной провѣркой матеріала, чтобы не заставлять лицъ, имѣющихъ первое изданіе, тратиться на пріобрѣтеніе второго дополненнаго. Такимъ образомъ, всѣ дополненія, которыхъ собралось довольно много къ тому времени, пришлось помѣстить во второй выпускъ. По нѣкоторымъ личнымъ соображеніямъ, я должен былъ немедленно послѣ выхода въ свѣтъ перваго выпуска приступить къ печатанію второго, имѣя подъ рукой только матеріалъ, да и то не полностью, признанный критикой желательнымъ помѣстить во второмъ выпускѣ. Печатая же второй выпускъ, я получалъ много весьма цѣнныхъ діалектологическихъ матеріаловъ, еще нигдѣ не обнародованныхъ. Въ виду того, что матеріалы получались часто изъ мало обслѣдованныхъ, а иногда даже и совсѣмъ неизвѣстныхъ говоровъ, я считалъ себя вправѣ, хотя и въ ущербъ систематикѣ, для полноты картины помѣщать ихъ по мѣрѣ полученія. Чтобы не за-

ставлять читателей самихъ продѣлывать подчасъ трудную для нихъ систематизаціонную работу, укажу я въ поясненіяхъ, въ какомъ порядкѣ должны были бы находиться различные тексты, а также нарисую общую схему говоровъ литовскаго языка.—Въ виду значительнаго объема второго выпуска пояснительныя *замѣтки* лингвистическаго и историко-литературнаго характера, а также *словарь*, составятъ отдѣльный, третій выпускъ.

Въ заключеніе считаю своимъ долгомъ поблагодарить всѣхъ литовцевъ-любителей родной рѣчи, доставившихъ діалектологическія записи, а также критиковъ, давшихъ немаловажные и полезные совѣты.

Э. А. Вольтеръ.

10 сентября 1904.
Спб.

F. Къ исторіи старолитовской Литературы.

№ 47. Мосвида Вайткуна переводъ духовной пѣсни „Тебя Бога хвалимъ“, 1549 года *).

*) M. Mosswida Waitkuna Przekład Litewski pieśni Te Deum Laudamus z r. 1549. Z egzemplarza Biblioteki Kórnickiej Wydał i Objaśnił Dr. Zygmunt Celichowski. Poznań. Nakładem Biblioteki Kórnickiej. 1897.

Gieſme S. Ambraßeijaus, bey S. Auguſtina, kurę wadin: Te Deũ laudamus. Su geſmemis ape iſchnumiruſiu priekelima Ieſaus Chriſtaus, Iſgulditas per M. Moſſuida Waitkuna etc. Ant naudos Ragaynes Baßniczey ir kitu etc.

Didzos ir aukſchtos gijmines wiruy, Ponuy Sebaſtianuy perbanth Heubtmonug Ragaynes etc.

M Moſſuids Waytkunas etc. Sweikatas duſchas bey kuna geidz nug Diewa per Chriſtu.

Supratau klauſitoijus Diewa ßodza norinczus tureti geſme tą kúre wadin: Te Deum laudamus. Todeley ije kaip iſchguldzau ſukitomis, ant ſchweſos iſchſiunſti, ir tawa Miliſtas warduy ije prieraſchiti, paſtaczau. Iau nu ije iſchſiunzdams tawa M. prieraſchau, ir wietoye welikas pauta dowanoiju, pakarnay praſchidams, idant T. M. linkſma ſchirdi tą dowanelę prieijmtumbi Lobek Diewa meileije. Ragayneije 3. diena meneſis Kowa. Metų Diewa vßgimima. 1549.

Tawe Diewa garbinam,
Tawe wieſchpati paßinſtam.
Tawe amßinaghi tewa
wiſſa ßeme ſchlowin.
Taweſp wiſſi Angelay,
Taweſp wiſſokias dangaus galibes.
Taweſp Cherubins ir Seraphins
ſchauk balſu neperſtoijenczu.
Schwentas, Schwentas,
Schwentas wieſchpatis diewas Sabaot.
Pilnij eſti dąngus ir ßeme
Maieſtota garbes tawa.
Tawe ſchlowintingas Apaſchtalu choras.
Tawe Pranaſchu pagirtaſis ſkayczus.
Tawe muczelniku ſkayſczauſeſ-
ſis garbin pulkas.
Tawe pa wiſſą ßeme, ſchwen-
ta paßinſt baßnicza.
Tewa neiſchmeruta Maieſtota.
Czeſtingąghi tawa tikra ir wie-
natighi Sunu. Schwentąije
tayp ir palinkſmintoije Dwaſe.
Tu Karalus garbas Christe.
Tu tewa amßinaſis eſſi Sunus.
Tu ant iſchgelbeghima prieymdams ßmo-
guz neſſibayſeijey mergos cziſtos kuna.
Tu kayp iſchgaleijey ſmertis geloni, ata-
werey tikentiemus karaliſte dąngaus.
Tu podeſchines diewa ſedi garbeije diewa.
Sudza tikims eſſi ateyſes.
Tawe todeley mes praſchom mums
tawa tarnams padeki, kurius
branguiju krauiju atpirkay.
Amßinąije ſchlowe ſu ſchwen-
tayſeis mumus padawanoki.
Sweykinki ir gelbek ßmones tawa
ir perßegnoki tewiſchke tawa.
Ir redik mus, bey danguy duk
buti anta amßia amßia.
Per wiſſokias dienas garbinã mes tawe.
Ir laupſinam warda tawa anta am-
ßiu ir anta amßinuiju amßiu.
Roczik wieſchpatie ſchoije dienoije
mus nug greku apſaugotij.
Suſſimilk ant muſſu wieſchpatie,
Suſſimilki ant muſſu.
Teſtow ſuſſimilimas tawa ant muſſu,

Kayp ir nuſitikeijom ing tawe.
Ing tawe wieſchpatie tikiu
nebuſiu pagedintas ant amßiu
amßia, Amen.

№ 48. Gieſme ape iſchnumiruſuiju priekelima wieſchpaties muſſu Jeſaus Chriſtaus.

(Перепечатано изъ того же изданія г. Целиховскаго).

Per tawa ſchwenta priekelima, Diewa ſunau atleyſk mumus ſugreſchima, Tikim Jeſo Chriſtu keluſi, ir dąngu atweruſi, Smertis amßinas gelbeijuſi, Alleluia.

Linkſmi bukem wiſſi krikſczonis, Jog iſchgelbeija mus nug peklas vgnis, Nug ſmertis ir Welna kitroija, Diewa mums ſuijednoija, Danguy wieta dowanõija Jeſus Chriſtus.

Linkſmaeſti labay ſchi diena, Kurio dieno Diewa ſunus ßenge peklaſna, Ir ſugawa pati Welna, Jo galwa koije primine Widuy peklas ghi ſutrine. Jeſus Chriſtus.

Ant Diewa dangun ßęgima tayp perwerſket, gedodamij ieyb graßey ſuſandaru wiſſi gedotumbit.

Per tawa ſchwenta dangum ßęgima, Diewa ſunau atleyſk mumus ſugreſchima, Tikim Jęſu dangun ßęguſi, Dangu mums atweruſi, Smerties amßinas gelbeijuſi. Alleluia.

Antra Gieſme Senoghi.

Chriſtus Diewas muſſu, gelbetoghis duſchu, keles iiſchgi graba, nugi wiſſa warga. Kyrieeleyſon.

Chriſtus ſwieta gelbeija, mus greſchuus pamileija, dangu mums atwere, Diewa ruſtu numalde. Kurieeleyſon.

Chriſtus mires kele, Mumus pawayzda dawe, tayp ir mumus keltiſi, ſu diewu Karaliauti. Kyrieeleyſon.

Chriſtus ſunus Diewa, Welnuwa prawiija ir pati pamine, galwa ijo ſutrine. Kyrieeleyſon.

Chriſtus Diewas muſſu, Diewa numalde narſſu, Smerti Welna ſutrine, Peklas huki ſumine. Kyrieeleyſon.

Chriſtuy Diewa ſunuy, Greſchnu atpirk toijuy, czeſti ſchlowe dukem, linxmay ghi garbinkem. Kyrieeleyſon.

Iſchſpauſt Karalauczuy per Jana
Weinreicha. XX. diena mene-
ſis Balandza. Metu
Diewa. 1549.

№ 49. Изъ литовской постиллы. 1573 г.*)

* См. Gaigalat. Wolfenbütteler litauische postillenhandschrift aus dem Jahre 1573. Mitteilungen der Litauischen litter. Gesellschaft. V, 2 (26), стр. 147—150.

Aus der predigt Dienan Apsiczistyma Czisciav- | ſias a ſchwenczianſias panas Marias Matinas muſų weſz: Ię: Chaus Eglum S: paraſche S: Luk: Egliſta 2 cap:

Girdite czia m: k: ir k: ape za | kanų gimdicziuių, kurame zakane du daiktu | mumis neperweſzlibu regeteſsi. Pirmaſis keipagi | gimdiwe angu augibe per teip ilgu czeſį turri | but laikita angu turreta uſz necziſtan, kadangi | wencziawaniſte ira paties pana diewa tawa | inſtatimas, a waikelei te nauiei uſzgimį, ira | Diewa Creatura/ ſutwerimas, kurſai didei pa | nui Diewui paſsimeksta. Antra kaipagi del ap | ſcziſtijma ir adwedima pirmai gimuſunių le | (72) pia pinningus a palaſchas doti/uſz ſunų angu duk | terį awinelį wenų metu, ir waikų karwelia an | gu kurklį uſz grekų &. A iau nekalbant ape | ſzidis, bet apleiziant ios, Ir isch krikſczanių daug | bua takių, kure tikeijaſsi gimdiwes, zeſa gim | dima nebut ſunareis Baſzniczias Diewa, bet | tikeijaſsi to czeſu but maczij welina, kuri pikta, a paklidusſi duma ių, daug a pikta | baiſei biau | rų biauribių ir klegiaghimų/ balwaniſtes | ingi tikruių Baſzniczių pana Diewa attaneſche, | a in-

ſtume ir imaiſche, kaipagi to piktoiu dumu ſawa (kurų pats welinas iau ir uſzdola | wa iemus) praſsimainę (!) bua (kaip ir nu rand | darant Pa papeſzium.) czeſa gimdima materų ſu druſku ſzwenſtų, ſu wandenim ſzwęſtu, ſu | ſzwakiemis ſchwęſtamis, kura wandena gramnicziamis kuras nu papeſziſkei ſu didi blaſniſ | ta ſchwenczia, ſu ſchalemis ſchwęſtamis, ſu kanapemis, ſu uſnemis, ſu dilgilemis, ſn natrinemis & kurias ſzales ghe ſchwęſlawa, dienã S: Jana krikſztitaija, angu dieną Ie | mima panas marias dangų, a wadinlawa | tas ſzales kupalamis. Tamis ſzalemis ir kit | tamis tamus ligiamus daugiau ſzin ką manila | wa, ſzinaulawa a daug blaſnilawa prig materų | czeſa gimdima ių, iau degindami, ſmilkidami rukindami, krapidami, ſudidami, ir kitta teip daug blaſnidami, kaip tai indiwna ir ſa | kiti jra. dic) Iſch anų ſzagarų angu kark | lių, kurias ghe wadinlawa werbamis, kurias ſchwenſlawa werbnicziã, daridami burtas bur- | lawa, krißius iſch iun darridami kaiſchalawa | ant atwerų ant durrų, angu wartų uſz lan | gų, angu ant langų, ir kitur teipaiegi ſu | anglemis a nodeguleis angu kreidu kriſzius kra | ſidami, angu malawadami, ir kitų blaſniſtų, (72 a) ſu kuciamis ⸗ ſu ſzirneis ſu queteis ſu medųm ſu | maiſchitais ſu adacziamis (?) daug blaſznidami (dic). | Tai ghe wiſsa dare, idant to nebutu priſzengi | mas welina iumpi, ir iun daiktumpi, kaip ghe to apſigintų welinų, ir perkunu & Kas | tai wiſsa m: k: ir k: b: ir ſ: ing Chun Ieſun di | de blaſniſte, wilius, manai, nog paties weli | na iſchdumati a pramaniti bua. Weſzpate | Je: Chaus apſaugaik, ir ta nedoik newenam krik | ſchaniſzkam ſzmagu dumati, idant gimdiwes | czeſu gimdima, turretų maczi welina buti, | angu welinas idant to czeſu kakių macį tur | retų ant iun turreti. Tai neſanga ſziname | me: k: ir k: kaipagi pats pa: Diewas ira kekwe | nam matriſzkam kriſzių ⸗ wargų gimdijma uſzkielens Gen: 3. kaip ira tarens: ſapuli a | ſkauduli gimdiſi waikus tawa & Kure | mus tada pats panas diewas kriſzų | uſzkiele ⸗ wargus kàkius uſzleidzia, tos ghiſsai, ir ſzadaſsi pagielbeti, ir padeti iemus, dodams | iemus ir iſchkenteghimų kaip gal tai perken | teti 1 Cor. 10. Ape materiſchkus teip ra | ſcha S: Paw: 1 Tim: 2. kaipagi ghi iſchgannita | ſtaſis per gimdimų waikų, ieigu laikiſis we | rai &. Jeigu per gimdimų waiku iſchga | niti tur ſtaties, kaipagi ias galletų but | welina maczi. Tadelei ma: k: ir k: wiſ | ſi krikſzaniſzki ſzmanes tą welniſką iſch | dumaghimų ir pramanimã tur atmeſti ir | pameſti, a tikrai ir ſtiprai turri tiketi, | kaipagi krikſzaniſzkas gimdiwes, pana die | wa wiſsagalincziaia ſargibai a apginimi ira, | a ipatei czeſu gimdima, ko neſanga | iaſ di | deſnei ſilpnibei a ligai ira, to didziaus prig | iun panas Diewas ſu ſawa malane ira, ir | tur ias pa akim ſawa, Ir ieigu kuramus | (73) to czeſu nuſsidotų (kaip ir tulas kartas nuſsidoſti) | numirti, tada ios palaimingas pana Diewa dar | be numirſchta ir ſtaieſsi burſeninkemis amſzi | na ſziwata. Neigi wel mumis, nei mu | ſų daiktamus nitznieka ſawa naru-a kerſchtu | negal iſchkaditi nie maſzauſia daiktelia welinas, | muſų nepretelius duſchių, kaip ta mumis ſchwe | ſus paweiſdas ira nog Ioba praraka. Turri | tai tada kekwenas iſch iuſų m: k: ir k: b: ir ſe: ing Chun Ieſų ſzinnati, kaipagi te nekai bez | lepczias angu blaſniſtes ⸗ druſka wando ſzales | angu ſzagarai kerklai ſchwęſti angu kriſzius iſch | iun darriti, ir kitti nodeguleis malawati nitz | neka negielpti nei padeſti ant iſchwarima an | gu apſiginima welinų. Ba ieigu welinas | neka nebaija ſcharwų, kalawių, drauczių, | tur ghis ſaw angu laika kaip ir pellus wiſsa | kių geleſchin, a kaip medį

ſupuwuſį warių | tai eſt wiſsakius ginkłus uſz nieku ſaw tur, | kaip Joſephas 41 cap: kalba, iogi didziaus uſz | niekų turi ſaw tas beſzlepiczias iau mineta | ſias, nog papeſchiſzkių pramanitaſias.

IV.

Kaip tada, ne | wiſsi prijma a uſzlaika tą ſ: ſzadin pana Diewa, | daug ta preſzaſtų ira. Pirmiauſei tai ira del phal | ſziwųių neteiſųių a piktunių makintaių/ kaz | nadeijų, kure ira ſu phalcziawaghį ſu maiſchį a | apbiaurinaghį ſchwencziauſughį a cziſcziauſiughi ſzadi pana Diewa, ſzmanų pramanimais, iſchdu | maghimais, inſtatimais &. Teipaiegi tam do | dami didei didį a piktų paweiſdų ſawa klauſi | taiamus, biaurų necziſtų piktų a neleptų gi | wenimų. Ka ganna daug ira terpei pa | peſziſchkių, kaip ir muſų Euangelikus, per kų | piktei ira girdimas ſzadis ſ: pana Diewa. Rom. 2.

Antra del tewų augibių, / weſzpatų, ir weſchpat | nių ſcheiminas, kure ant ta nelaika waikų ſa | wa, ſzeiminas ſawa pilnai a rupingai prig ſza | dzia pana Diewa, idant ia ir patis makintų ios, | ir ſunſtų ing baſzniczių makintunſi. Nu nei | patis Chatechiſma/ krikſzaniſtes makſlų neſsima | kinna, nei waikų ergu ſchaiminas ta nemakin | na, nei ſuncziaghi patis neeidami makintunſi. & | Ich ka iemus didus, ſunkus, a ſmarkus rakun | das a ſkaitlus bus doti panui Dewui czeſa ſud | naſias Dienas iſch ta wiſsa, kaip ir pacziam ka | znadeiei angu plebanui iſch duſchių ſaw padotun | ių, Neſanga kaip kalba ſ: auguſtinas tardams: | ko kaſnadoia angu plebanas baſznicziai, to kiekwe- | (85 a) nas weſzpats angu weſchpatni namu nameie. |

Treczia tai deſteſsi del wireſnų kunigaikſchų, ka | ralių, panų Vrednikų ſudzių, & kure patis, | Epicureorum ſziwatų weſdamij, ta neuſzweiſ | di, Neſsirupinna nieka ape tai, idant terpei | ių paczių, ir iun padotunių | angu weldamun | ių ſzadis ſ: pana Diewa, cziſtas teiſus, erdwin | tunſi, a platintunſi, Neatmina nei atmeta | nog ſawens ir nog ių regimaſias Balwaphaniſtes | dic: Nekaraija tų kure regimai tų Balwapha | niſtę dara, Nekaraia tu kure regimai paga- | niſzku budu nuſsitik ing wiſsų welnus, ir | meldzia ios, jr neka nebaija ape. ſ: ſzadį pana | Diewa, kuris ta draudzia, Tikedami ing | ſzemepaczius, Eitwarius, kaukus, appide | mes, kalnus, akmenis, medzius, gaius (kaip | ghe wadinna alkus) Vpes, perkunų, Tai | wiſsa ira m: k: ir k: preſch pirmughį ir antru | ghį priſakimų pana Diewa, kur kalba Ex | od: 20: Neturren kitų Dewų, Neminek | warda weſzpates Diewa tawa tuſchtai/na | praſnai, dawnai, a niekingai. Tai wiſſa ta | dangi/te daiktai ių meldzamei a garbinamei | welina ira, kaip neſang welnas ira | etwaras, | teip beſas ira ſzemepatis, teipag czertas ira, Apideme, teiiegi pikullai ira kaukai, tai | wi | ſa kruwai pati welina ira, Taſiegi welinas | bieſas, czertas, a pikulas, kalnai, Akmeni, | medi, gaiui, alkie, vpei & kurſai ira Eitwa | rei ſzemepatei, kaukai & kurios ghe meldz. | Teip neſanga ſ: Dawidas Szaltarui | tardams: Wiſsas Deiwes paganų Welnawa, | a weſpats Diewas dangaus dare. Tadel | turretų Vredas uſzweiſdeti, a didziu karo | ghimu drauſti & Per tai neſsiwaiſa ſ: ſzadis pa | na Diewa, kad prawa a Vredas nekaraija (86) paſsileidimā ſawa walniſtes, iſch ka wiſsakia pikti | be deſteſsi, kaip ira ſzinawimas, burimas, manij | mas indiwnais daiktais a indiwnu budu, ir | kitta daug wenas antram pikta darijma. |

Nekaraig nerednā girtawimā, iſch ka iſcheiti kek | ſchiſte, kudziawalniſte / perſzengimas wenczia | waniſtes, kas ira apbiaurinimas a patepi | mas wieſzliba a

cziſta patala wenczewaniſtes. | Tie, ir kitti ligus temus daiktai m: k: nedoſt wai | ſintes ſchirdiſsa ſzmanų ſzadzių ſ: pana Diewa. Tą | jeigu n̄eußweiſdes, nedraus a ne karas Vredas, | tada panas Diewas tų wiſsų ſzemį, ſchalį an- | gu meſtų didei indiwnu karoghimu ir ſu ieis | pateis karos, kur tai piktibe platinaſsi, ne | draudziama, a nekarawaiama. dic.

№ 50. Изъ Энхиридіона Варѳоломѣя Виллента 1579 года*).

* По изданію Фрица Бехтеля Bartholomäus Willent's litauische Übersetzung des Luther'schen Enchiridions und der Episteln und Evangelien, nebst den Varianten den von Lazarus Sengstock besorgten Ausgabe dieser Schriften. Göttingen. 1882. (Litauische u. Lettiſche Drucke des 16 Jhds herausgegeben von Adalbert Bezzenberger, Heft. III).

Enchiridion Catechiſmas || maßas | dæl paſpalitu || Plebonu ir Koznadiju | || wokiſchku ließuwiu para- || ſchits per Daktara Mar- || tina Luthera. ||

O iſch Wokiſchka ließuwia ant || Lietuwiſchka pilnai ir wiernai pergul- || ditas | per Baltramieju Willentha || Plebona Karalauczuie ant || Schteindama. ||

Iſchſpauſtas Karalau- || czui per Jurgi Oſterber- || gera | Metu Diewa || M. D. LXXIX.

Prakalbeghimas || D. Mart. Luth. ||

Martinas Lutheris wiſ- || ſiems wierniems Plebo- || nams ir Koznadeioms | ma- || lones | mielaſchirdigiſtes | ir || pakaiaus, | Jeſuſe Chriſtuſe || Wieſchpatije muſu gieidzie. ||

Tą Catechiſma | alba Chrikſczioniſchka || mokſla | tokiu trumpu ir praſtu a pygu budu || padariti | primiwerte ir priſilia dideghi ir rau- || dingoghi reika | kurę neſeney iſchtiriau | kada || viſitatoru buwau. Ach gielbek Pone Diewe | || koki tulima warga eſmy regeyes | iog paſpali- || tas ßmogus nieka neßina apie mokſla Chrikſ- || czioniſchka | a jpaczei kiemůſu giwenaghie. Ir || labai daug jra Plebonu netinkaneziu ir nega- | dnũ ant mokima. A wienok wiſſi nor idant || Chrikſczionimis butu wadinti || ir apchrikſchti- || ti | ir ſchwenta Sacramenta pryimti | a ne- || mok ney Tiewe muſu | ney Wieros | ney de- || ſchimties Diewa priſakimu | ir giwen kaip ||
(pag. 2) banda bei neiſchmintingoses kiaules. Ir nu || Euangeliei apſirei- ſchkus graßei iſſimoke wiſ- || ſokiu walniſtu kitrei nepatogume laikitieſi. ||

O yus Biſkupai | kokj wienok atſakima || Chriſtuſui důſite | iog taip nůdemai ßmones || vßtrukdet in vreda yuſſu niemaß prieg yũ ne- || parodet. Jeng yus wiſſa nepalaima aplenktu. || Vßdraudziet wiena daly | Wieczeres Pona || ir ant yuſſu jſtatimũ ßmogiſchkũ werczet. A || priegtam nieka neklauſet iey ßmones mok || Malda Wieſchpatiſchka | Wiera Chrikſczio- || niſchka | ir deſchimti Diewa priſakimu | alba || pæn wiena ßodi. Ach ir bæda ant yuſſu kakla || amßinai. ||

Todelei dael Pona Diewa praſchau yus || wiſſus mana mielus kunigus ir brolius | kurie || Plebonais ir tarnais ßodzia Diewa | alba || Koznadejomis eſte | idant vreda ſawa iſch || ſchirdies priſijmtumbit | ir ant ßmoniu kurios || jumus jra palecawotas | ſuſſimiltumbit | ir || mums Catechiſma padetumbit ßmones mo- || kiti | a daugiaus ßmones iaunąſes, A kurie ge- || reſnei nepagaletu mokiti | tada teym tą forma || alba buda mokima | ir teiſchgulda ßmonems || nůg ßodzia ik ßodzia | taipo. ||

(pag. 3). Pirmiauſei | idant koznadeja pirm wiſſo- || kiu daiktu tò ſaugotuſi | ir lenktu | idant tulimũ || alba kitokiu textu ir formũ, mokima deſchim- || ties priſakimu Diewa, Maldos Wieſchpa- | tiſchkos | wieras Chrikſczioniſchkôs ir apie || Sacramentus etc. neimtu. Bet teym wie || noke forma | prieg kurios tepaſi-

liekt | ir tą idant || wiſſada koßnůſu metůſu laikitu. Nęſa iaunas || ir praſtas ßmones, wienu tikru textu ir budu || tur mokiti buti. A iey taipo nedaritu | tada wei- || key paklyſtu | ir apſiriktu | kada ſchiůſu metůſu || taip | akitůſu metůſu (kaip butu noredams pa- || gerinti) kitaip noretu mokiti. Irtame wiſſas || rupeſtis ir darbas nieku pawirſt. ||

Tatai, taipaieg anie tiewai ſchwentieghi || gerai regeia ir iſchmane, kurie Malda Wieſch- || patiſchka | Wiera Chrikſczioniſchka ir deſchim- || ti Diewa priſakimu | wiſſi wienokiu budu | mokie. ||

Todeley ir mes iaunas ir praſtas ßmo- || nes | tů daliu mokſla Chrikſczioniſchka taipo || turim mokiti | idant nieka | ney ſyllabas neat- || mainitumbim | alba wienůſu metůſu taip a ki- || tůſu kitaip mokitumbim. Adælto aprinck ſaw || wiena buda kury tiektai nory | aprieg tò paſſi- || liki amßinai. A ieigi ſakitumbei priebuwime || (pag. 4) mokitu ir iſchmintinguyu ßmoniu | tenai gali || iſchminti ſawa paroditi | ir tas dalys Chrikſ- || czioniſchka mokſla iſchtaiſiti ir iſchprowiti taip || iſchmintingai ir graßei | kaip tiektai geraufey) || gali. Bet mokidams iaunas ßmones | paſſilik || prieg wienas formas ir paweikſlą mokſla | ir || mokik tarpimiaus[1]) ßmones tů daliu | tatai eſti, || Deſchimties Diewa priſakimu | Wieros || Chrikſczioniſchkos | Maldos Wieſchpatiſch- || kos etc. pagal texta nůg ßodzia ik ßodzia | idant || taipaieg paſkui tawe galetu kalbeti | ir atmin- || tinai iſchmokti. ||

A kurie nenoretu tó iſchmokti | tada tie- || mus tur ſakiti | iog per tatai Wieſchpaties || Chriſtuſa vſſigin | ir neeſti Chrikſczionimis. || Netur taipaieg buti prileiſti Sacramentop || Altoriaus | ir prieg Chrikſchta netur kumůſa || ſtoweti | ir newienos taipaieg dalies Chrikſ- || czioniſchkos neturetu. Bet praſtai Papießau- || ſpi ir jo officialump | priegtam patieſp Welnop || tur buti nuroditi. Priegtam taipaieg gimdito- || iey ir Wieſchpates namu netur tokiems důti | || ney walgiti ney gerti | ir tatai ghiemus apſaki- || ti, iog Hertzikis tokias nepabaßnas ir nechrikſ- || czioniſchkas ßmones nor iſch ſawa ßemes || iſchwariti etc. ||

1) ta pirmiaus.

№ 51. Maɫdos pasiſakimop arba iżpażinimop nůdemių ir prieiimop ſkomios (ſtáɫo) Wießpaties, pridêrączios*).

Máɫda ąnt Nakties.

Nê iżbiɫomośios geribes Diewę, ir iżganîtoiei mânas, vż wiſſús didżiâuśius, ir nêſuſkâitomus gęrodârimus, kuriůs mań pawârgelui, ir niekam' nêderączęm zmôgui atwîrżt dôſnai teikéis, ɫabâi dêkawoiu maieſtôtui tawám. Tu manę maɫoniâuſęs wießpatie, ąnt pawêikſɫo, ir ąnt patogúmo tawo padâres iż nîeko, kad' per nůdemę, pirmoio Téwo buwáu prażúwęs, nůg mirîmo ámżino, ir Prágaro, ſmarkîąiê kanczia tawá atpirkt teikéis. Tu mań tai dawéi, ir táwai tai maɫônei nê manîemus, kokîémus nůpeɫ [namus] (186) nâmus, árba gimdîtoių manų priraßinêiu, iog mané tikéiimop tawôp ßwętôp pawadint, ir prieg iam' nêt ik ßêm męti, laikit teikéis, kadąg daug kitų, kurie to ir tikéiimo ing tawę nê patwêrę prażúwo. Bat ir ßitą nê mażęſnį táwą geradârimą izpażîſtu, iog manę nůg prietikimų daugiarôpů, o îpaczei nůg nůdemes mirßtamós per maɫône tawo, ir apginimo, Angeɫo táwo, kurį mań ſargu důt teikéis, iżwęrżei, ir iżgęl-

*) Изъ книги «Katechismas» 1595 года (Mikaloius Daugßa). Вил. Публ. Библ. Б. XI. 5. 101. ненум. стр. 185—190. (м. 320).

béiēi vżſáugoiēs manę dabar gerói ſweıkâtoi, ąnt gailéiimo uż nûdemes. Vż kurį aß, ir vż wiſſus kitus nē iżſkaitomuś geradârimus tawûs, begâlei gerîbeį tawo [nûßir-] (187) nûßirdżei dékawoiu: ne vżmirżdamas ir to, iog manę tęip iłgái, nęwertą, ir nēpakłúſnų tarną tàwą, mielaßirdingai nukę́ſt' teikéis, kuriś graudinimo, ir įkwepimo tawo geróp, dażnái nē kłauſéu, nei ſękloiêu.

Pridekiġ wel ir tai ſuſimilſtąſis Wießpatíe nē iżkâłbétump anúmp gēradârimump tawúmp, idąnt gałęcziē iż małônes tawós, tôbułei nų ißwiſt', nēpritêkimûs, abſirikimûs, ir nûdęmes mąnás wiſſás, kurių ßią dîeną dârbu, żodżiu, ir padûmoiimu prilléidżeuś, idąnt man' ięs per nē kâłtų kânczią, ir mirima tàwa brąġēuſi, małonęi, atłéiſt' teiktúmbeiś. Amen: [Czē] (188).

Czē iau įéik ſu ſawimi inġ ſûdą, ir dabôkis gērái, kû Wießpatį Diewą, ßią dieną pâżeidei, ir vż tái gáiłêkiś. Gali wel' ſukalbet wiſsą dieną įżpażinimą.

Szitie yra Wießpatie, vż tawûs gēradârimus, darbái máno: o kaip newerti, ir nēpridęrą, bat gądżēus ſtoią prieß tawę? Téikiſiġ man małônuſis Jeſau, tûs prażęgimus manûs, ſuſimîłęs atłaiſt' ir krauiu tawu brągēusiu apmazgot manę, ir pagrâżint ſau: Dûd' ßią nâktį laimiēi ir ramiei nûġ wiſſų pagûndiś, ir wîſų prieſakių dûßioś manós apgînes manę pērnakwot idąnt páſkui to [tobuleus] [189] tobulęus tarnáut gałêczio, nē pâżeiżdamas niekad', teip didżio, ir ſtębûklingai małônâus Maieſtôto táwo. Ir iēiġ manę ßią nâktį pawadint ſawę́ſp, ir ſu tû paſâulu miſernų pērſkirt teikſies, meldżiu nē norék pagaléi manų didżių piktûmų bat pagałéi nē iżmeſtûtos miełaßirdiſtes táwo ſu manimi vſsiłaikit, idąnt manûs praſtoimus, vżmirßtûmbei. Iēiġ dábar manę ſwéiką pramitįſi, dûk idąnt gałêczē giwâtą mâną ſtiprei pataiſit: idąnt manę newienas dáiktas nûġ pildimo wâlos tawôs ßwētoś atatraukt niekad' nēgałêtų, ąnt didēſseś laupſęs [wârdo] (190) wârdo táwo ßwęto nupłatinimo. Kuris giwēni, ir karaláuii Diewas ąnt ámżių ámżinų, Amen.

№ 52. Изъ проповѣдей К. Ширвида 1629 года.

PVNKTAS II.

Szwyntieii iż kalines Bażnićiu, a piktieii iż Bażnićios daro ſaw kaliny.

1. Tuo ſkiriaſi gierieii ir teyſus nuog piktuiu ir be Diewo baymes giwenunćiu. Aniemus kaline atſimayno ing bażnićiu, a tiemus bażnićia pagriżta ing kaliny. Tay regime Joniep ßwyntump, kuris kaliny pawerte ſaw ing bażnićiu. Nes ion iſadintas kayp bażnićion kokion iweſtas, tay tinay dare, ku paprato żmones bażnićioy darit. Meldes Diewuy ſawo, (p. 41) muſte ſaw ape ii, garbino iż wiſos śirdies, ir kitus mokie ape Diewu, kuriuos prieg ſaw tureio, ipaćiey ſawo mokitinius, ir siunte iuos Wießpatieſp Chriſtuſop, kaip girdeiome iż Euangelios. Tay dare ir Dowidas puſtinioy ir hałoſe ſłepdamaſis nuog Saulo, kuriaſe Diewu garbino, kaip Bażnićioy ßwyntoy, kur afieras kunigay afierawodawo, kur ſkrinia Wießpaties paguldita buwo, ir kur Diewas ipaćiu budu ſawo buyti tułays żinkłays rodidawo. Teyp ape ſawi ſako pats s. Dawidas: Ziamey apłeyſtoy, żiamey, kurioy ney kielo ney wundenio ne buwo, tay ira girioy, puſtinioy, teyp kaip ßwyntiney taw ſtaćiauſi, teyp meldżiauſi ir tawi garbinau. Tay dare Moyſes ganidamas awis girioy, tay Elia- (p. 42) śius vnt kałno Horeb: Teyp wiſi ßwyntieii, kurie giriaſe giweno. Prieß wel piktieii bażnićiu pawerćia ſaw ing hołu ir wietu łatru. Tay ſako pats

Wießpats: Namay tieg mano, tay ira bażnićia, namay ira małdos, a ius padarete hołu łatru. Todryn iżwidis tinay trunkſmu ir ſtałus ſu pinigays, iżgirdis prekauiunćius ir parduodunćius, barnis, ßaukſmus kayp turguy kokiamy bażnićioy, padaris ſaw botagu iż wirweliu iżkłeſte iuos ir ißmete iż bażnićios, apwerte ſtałus, iżbarſte pinigus iu, ir tare żodżius paminetus. Teypagi raßo S. Ezechielis ir ſakos regieis bażnićioy wirus garbinunćius swetimus diewayćius, à moteris werkiunćias Adonideſo paganißko diewayćio. Tay płaćiey iżguldit gałeſis (p. 43) kàs ćionay trumpay ażuſirakina, mokſłu duodunt kaliniams, ku turi weykt kaliney. Ne kortomis żayst, ne girtaut etc. Teypagi ir tiemus, kurie bażnićioy ne priderunćiay ażuſiłayko.

PVNKTAS III.

Iż ko gire Wieſzpats Ionu ſzwyntu.

Iż triu dayktu ipaćiey.

1. Iż twirtibes, iog ne buwo kayp nindre ſiubuoiunti nuog weio. Tos twirtibes reykia turet dweiaty: Tikieimy ir ßwyntami giwenimy. Kas ne turi drutos ing Diewu tikibes, taſay siubuoia nuog tułu weiu mokſłu nauiu ir ne ſeney pramanitu. Juda toki Apaßtałas ir liepia kłauſit mokitoiu ir ganitoiu dusios nuog Chriſtaus iſtatu. Idant (p. 44) tieg ne ſwerdetume nuog kiekwieno weio. Prieg twirtibey ir drutibey tikieimo reykia ßwyntay giwent. Tu ażułauko kas, kad pradeis ßwyntu giwenimu ir ażuſimiłeis geru darbu, nei pameta iu, notſimayno pigay ne del iokiu weiu pagundimu tułu, ſunkibiu, prieſpaudu, ſtowi ſtipray prieg gieribey, kurios wienu kartu nuſitwere nuośirdżiey pagal mokſło Apaßtało: Twirtays bukite ir nepakrutinamays, ſkalsindamies darby Wießpaties wiſadu, żinodami, iog darbas iuſu ne eſti tusćias Wießpatip.

2. Gire ii iż wargaus ir kunuy ſunkaus giwenimo, kuri dungałas iż płauku ir aßutu dayguncíu ſumegztas ir penukßła kuno rode. Ne tokiuos żmones wilkiet paprato rubus, bet, kad ga-(p. 45) li, ßwełnu ir minkßtu ießko, ipaćiey, kaip Wießpats biło, namuoſe karalu tay daro. Aſwerop karalauſp nedereio pałaćiun ieyt apwiłktam mayßu aßutiniu, bet karalauſp dungaus tol pigeſne ira prieyga aßutiney, neg ßwełnuoſe rubuoſe. Grayćiaus priłeydżia ſawiſp łapiniuotus, apdriſkuſius ir nuogus, negi siłkay, aukſu, sidabru, brangieys akmenims apreditus ir ſkayſtus. Weykiaus priima ałkſtunćius, trokßtunćius, paſnikays iżſekuſius, kuriu kaułus iżdżiuwuſius tiktay ada apſega, negi puotinikus nutukuſius, piłwapenius, prabungu walgikłos ir tuło gierimo małkays ſotus ir prigirditus. Mes tieg, Apaßtałas ape ſawi ir ape kitus rasidamas, iki śiay wałunday ałkſtame ir trokßtame ir nuogi eſme.

3. Gire Ionu S. iż tikribiu (p. 46) Aniełomus patiemus prigulinćiu ir todryn wadina ii Aniełu.

1. Iog kayp Aniełay ne tureio mażimes wayku, bet tobułays ſu nuowaku ira ſutwerti. Teip Ionas żiwati motinos nuowaku tureio. 2. Iog łabay maża ku walgie ir giere ir todryn w. biło: Ataio tieg ney walgidamas ney gierdamas, kayp Aniełay ney wałgo ney geria. 3. Miliſtos Diewo wienu kartu igitos ne nuterioio kaip Aniełay. 4. Ciſtu buwo kaip Aniełay. 5. Wiſadu ſu Diewu giweno, vnt io śirdżiu weyzdedamas, kayp Aniełay wiſadu regi Diewo weydu.

*) I. Перепечатано изъ «Punkty Kazań Ks. K. Szyrwida. W. Wilnie 1629», по изданію Richard Garbe: «Szyrwid's Punkty Kazań (Punktay Sakimu) vom Jahre 1629». (Litauische und Lettische Drucke des 16 und 17. Jahrhunderts herausgegeben von Adalbert Bezzenberger. Göttingen 1885. Стр. 21—24.

PVNKTAS IV.

Kodrin Apaßtałay Chriſtaus ape ſawo kunćiu rayſzkiey kałbunćio ne iſzmane.

1. Iog kunćia Wießpaties ira żmogaus ißmoniey łabay neſupraſtina, del gilibes paſłapćiu, kurios ioy ażuſirakina. Ir todrin nekurie wadina iu knigomis ſeptiniomis pećietimis ażupećietitu. 1. Pećietis łabay dide ſilpnibe (pagal żmoniu ißmonios) wiſagalinćiami. 2. Labay dide kunćia ir ſopulis Diewiep, kuris ſopulo turet ir kintet negal. 3. La- (p. 376) bay dide gieda Diewißkoy garboy ir Maieſtoty. 4. Dide durnibe (kayp żmonemus regieios) Diewo ißmintiy. 5. Labay dide neturte Diewiep turtu wiſokiu Wießpatiep. 6. Didis apłeydimas Chriſtaus nuog Diewo tobulauſiamy ſuweninimy io ſu Diewu. 7. Labay dide ſmarkibe (kayp żmones numane) Diewo Tewo prieß Chriſtu vnt tokios ſmerties ii iżduodunćio, wienok didżiauſioy meyłey Tewo prieß Sunu toygi ſmerties ſkaudibey ir kartibey. Del tu tadu pećiećiu ne ißmanama ira kunćia Wießpaties ir iżganitoio muſu.

2. Zinoio Apaßtałay Chriſtu ſunti łabay ßwyntu ir nekałtu, ir todrin Diewuy łabay miełu, ir teyp regieios iiemus, kad Diewas ne perłeys vnt io teyp bayſios kunćios ir (p. 377) ſmerties, ape kokiu Chriſtus iiemus tuometu kałbeio.

3. Gałeio ir tay śirdiy ſawo muſtit: Teyp tunkiey Wießpaties muſu Ziday ießkoio vnt ſmerties, ir ne kartas noreio io iau akmenimis ażumußt, iau nuog aukßto kałno numeſt: à tećiau iam nekas iż to neſitika. Nes ne perłeyde ſawis iiemus gaudit, ne dawes nuſitwert. Tuogi budu ir wiſadu bus luoſas nuog iu runku.

4. Iog ne ißmane dabar raßto ape kunćiu ir ſmerti io, kuri po kielimu ſawo iż numiruſiu iiemus Wießpats iżgułde, ir parode, iog reykie iam kintet, numirt, ir iż numiruſiu kieltis.

5. Iog żodżiey, kuriûos żmones girdi ape križiu, ape kuno ir piktu gieydulu marinimu ir varginimu, ne limpa śirdieſp, ne mieli ira, ir todrin girdi iuos kayp ne girde- (p. 378) dami, ir ne ißmano iu.

6. Iog miłeio Chriſtu Wießpati ſawo, ir ta meyłe ne perłeyde iiemus muſtit, idant kas pikto iam turetu tiktis. Meyłe tieg, Apaßtałas, ne muſto pikto.

PVNKTAS V.

Kayp ne priderunćiey daro krikſćionis, kuris elgia dayktu ſaw daug gadinunćiu aba źalingu.

1. Giedu daro Tewuy ſawo aukſćiauſiam ir didżiauſiam Diewuy, kurio ira ſunumi priimtiniu, kad meldżia ko nuog tu, kurie aba negal duot del neturtes ſawo, aba iey duoſti ku, nieku budu io paſotint tuo negal. Nes Tewas io ira Wießpats wiſokiu turtu ir liepia, idant, kogi tiktay priwało ſunus io, iop pułtus ir nuog io praśitu: (p. 379) Melſkite o imſite, ießkokite o raſite. Iey ape ku melſite Tewu wardan mano, duos iumus. Kad tadu apłeydis toki Tewu kitump eyt ir nuog ſwetimu nori penetis, giedina ii, kayp butu anas ne galis eſſus ſunu ſawo wiſami, ko iiemus reykia, apweyzdet. Kayp ne mażu daritu giedu karalunas tewuy ſawo karaluy, kad ii apłeydis mełſtu penukßło trupućio nuog wałdono io elgietos ir grino żmogaus, gałedamas nuog io tureti apſtu wiſokiu reykalu ſawo.

2. Iog meldżia nuog swieto triiu kuſniu, kuriuos prariis negal ſotumi but: bet po ſenam ałkanu atliks. Tie kuſniey tris ira anie, kuriuos ſuskayto Ionas S.: Pagieydimas kuno, akiu, ir puyka.

3. Iog elgiaſi nuog ſwie- (p. 380) to ſawo neprietelaus: kad tieg iż swieto butumite, ſwietas, kas io ira miłetu. Kłauſik, ku tasay neprietelus taw elgietay paduos. Pateyſey paduos ażu duonu gieru duonu piłnu żwirżdu, kuriu ezdamas atśipinſi ir ſułaużiſi duntis ſawo. Teyp raßtas biło: Gardi ira tieg żmoguy duona meło, o potam burna io piłna bus żwirżdu. Gardi regiſi duona nauda neteyſingay igita prekieſe: bet grieżia żwirżday, kurie ioy ira, wiſadu śirdi ape ſuwertimu aba atpildimu, kurio reykia darit tam, kuriam abido ira padarita. Gardi regiſi duona girtibe ir kuno gierius, bet ioy ira daug akmenelu aba źwirżdu, tay ira krumtimu ir tuſimu duśios, del giedos, del baymes, del ligu, del ſmerties duśios ir kuno. Aba paduos anuos tris dayktus, ape kuriuos skayto- (p. 381) me Ewangelioy. Paduos (ne tewas, bet neprietelus) ażu duonu akmeni, ażu pautu kurkli, ażu żuwi żalti. Akmuo ira kietâs, kas akmenis krimta, tay ira to ſwieto giero ießko, taps kietu kayp akmuo vnt dayktu iżganimuy ſawo reykiamu, ſukietes io śirdis kaip voła: ape toki ſkundżiasi raßtas: Sukietino weydus ſawo łabiaus negi voła. Sirdi ſawo padeio aba padare kayp adamantu akmeni kiećiauſi. Kurklis turi apipenus vodegay: kad ikierta, żmogus weykiey mirßta nuog to. Turtas to swieto ſu abidu artimu ſurinktas ira kurklis, kuris vodegu ikierta ir numarina turtinguii, tay ira gały pagiwenimo aba wałundoy ſmerties bayſiey prażudżia vmżinon paſkundon. Duona tieg io widurioſe io apſiwers ing tulżi giwaćiu, turtu, ku- (p. 382) ri prariio, iżwems, ir iż piłwo io iżtrauks ii Diewas. Vnt gało żaltis iżſimano ißmintis kuno. Tu ima żmones nuog ſwieto, kad turis io mokſło ir pagal io ażusiłayko. O toki ißmintis ira żmoguy ſwieto ſekietoiuy ſmertis ir prapultis vmżina. Ißmintis tieg kuno ſmertis ira.

Перепеч. l. c., стр. 153—156).

№ 53. Юридическія памятники русской Литвы[1]).

a) Форма присяги, произнесенной скотницею Анною Юрьевной въ 1651 году.

Asz, Ona Iurgaycia, rykunia pona Albrychta Ponsleyska, prysiękiu Ponu Diewu Wisangalinciam, Traycey Swiętay Wienam, an(t)to, kayp awis mana własnas, penkies, ant grunta pona mana, ant lawka, padwarnikay pona Iona Łosana yr małżonkos io, Misius Powiłaytys yr su sunumis dwiem Iurgiu ir Wayciu, stowincias po aszetonias das(z)imtys gr(ašu) let(uwišku) su włosnu isakimu paties pona Łasona yr pacios ponios Łasonienes, pagreba, ing namus sawa parwaria yr tas awis ant pażitka sawa apwerta. Kayp teysingiey prysiekiu, teyp man Daewe, padek, o iay neteysingay, Pone Diewe uszmus(z)k!

b) Punkta na przysięgę ichmcm xięży Missionarzow poddanym Ięczmieniskim y samenu imci xdzu Stanisławowi Pienkowskiemu, Prokuratorowi Congregationis Missionis domu Wilenskiego. Poddane od wielebnych O. o. Dominikanów Wileńskich Sw. Ducha przy wyiezdzie w roku 1705. Dnia 21 Octobra.

I-mo Ia xiądz Stanisław Pienkowski, Prokurator Congregationis Missionis domu wilenskiego, przysięgam Panu Bogu w Troycy S. Iedynemu. Na tym źem nigdy tymduktem nie namawiał poddanych Ięczmieniskich do nas należązych aby prowadzili ograniczenie zabieraiąc grunta

ichmom oycom Dominikanom do Kołnoty nalężących. I na tym iako nigdy imc xdz Grylewicz z imc xiędzem Wysockim tym duktem nie prowadzili ograniczenie etc: «Asz N. Asz N. Asz N. Prysiekiamu Ponuy Diewuy Trayciay Szwianciawsioiay Wienam, kad no niag Weretyszki pradiadusia Gruntos ir ziamia Kałnatas Dwara, iog niekados uż Kuniga Gryliawicious ir Gunigo Wysacko Prokuratoriaws Wilna kunigu Dominikonu nia wiadia tuo dayktu Zmonius Kałnotyszkiay. Ir ant to kayp niabuwa Kryzius Sianos ant užała, ant tos Gronicios Stowiancios. Ir anto, kayp niebuwa Kapcius mezolus antos Grani(y)cios. Ir uż Guniga Grylewicius nia wiadia gronicios kołnotyszkiay Zmonias tuo Duktu niekados. Ir ant to Anzula. Ir anto, kayp anzuło nia buwa Kryziaus iž Siana Czesia ir uz Guniga Grylewiciaus ir Wysacka nia wiade granicios tuo Dayktu. Ir anto, kayp niatoli nog anzoła niabuwa Kałnotius kapcius. Ir ant to, kayp no to kapciaws azu Guniga Gryliawiciows nia wiadia to dayktu. Ir anto prysiekiem, iog gruntas pramanitas Iodaławkis niekada nia pryguleie Falworkuy Kałnotias. Ir anto, kaypo nia buwa ant Alksnia kryziaus ir nia iztaszia Muzykai Eytmieniszkiay. Ir anto, Kayp Szachownicios Kurios Muzikas kałnotias Grygas Dyrba nia nu musa Czesa niapriguli ir niekados nie pryguleie pas Folwarku kałnotias. Ir anto, kayp azułu graniczju kura Gunigas Grylewicius su Gunigu Wysacku apiwiado, ir mias Dabar eiomio nie ir, ir niabuwa Tykros Szachownicios kałnoties. Ir ant to, iog mias nieiokia grunta Gunigas m Dominikonams saw ir Dwaruy nie suniausimamia. Ant to wisa kayp tikray prysiegiama, Tayp mumis Ponia Diewia Traycoy Szwientay budamas padelo, ir muka io Szwientsziawsioia, o ia niatykray Ponia Diewia uzmuszk mus ant Dusiasz ir ant kuna».

c) Форма присяги на литовскомъ языкѣ въ юридич. актѣ. Виленск. Центр. Арх. отъ 21 мая, 1750 года.

Mias Andrejas y Ionay Serapinay Bartlomiejas Kontaytis prysiekiem Ponu Diewu Wisą galiciam Traycoy Swiętoy Wienam ant to, keypo tie kapcey kuros rodiem ira tikri Szapowos, ir gruntay prey tu kapczu ira tikri Szapowos, o ne Gaižunu, ant to kieypo tykrey sprawiedliwei prysiekiem teyp mumis Ponie Diewie padiek».

1) См. Извѣстія Имп. Акад. Наукъ. IV. № 4. (1896 г.) Ив. Як. Спрогисъ. Литовскій языкъ въ памятникахъ юридической письменности.

№ 54. Поэзія Доналейтиса въ латышскомъ переводѣ.

Gabba jaukums, gabba gruhtums.

Semneeku dſeeſma.

Pirma dſeeſma.

Pawaſſaras lihgſmibas.

Atkal ateedama jau ſaule mohdina ſemmi
Seemas leddu kauſedama, to gabbalôs ſaehd;
Meſch naw apſarmojees un ſalnas pukkites neredſ,
Sneegs jau aisgahjis un kuppeni iskuſſe puttâs;
Straujâ ſtraumê ſtrauti tekk un uppites pahrpluhſt,
Leeli uhdeni zeeti wehl, tik uspihli rahda. —
Kà to redſ pee zilwekeem, kad łaudis jau labi
Nodſihwojuſchees, tad tikkai kungi ſahk zeltees. —
Rahmi wehji lehni puhſch atſpirdſina laukus,
Usmohdina no meega rubbens ſehju un ſahli,

Kruhmeem, meſcheem pawehl, gehrbtees ahtri un jauki;
Kalni, leijas, druwas, ſeemas kaſchoku nomauz. —
Wiſs kas ruddenî, bahrgâ wehtrâ, raudadams mirre,
Wiſs kas dihkôs, eſarôs ſlehpdamees eelihde dſilli, —
Appakſch zelmeem, zinneem mitteкli dabuja, ſeemâ,
Wiſs eekſch pulkeem isleen laukâ, waſſaru ſweikdams.
Sawâs waſſara mahjâs aiseet ſeskis ar zaunu;
Kurmi razzeji lihdſ ar pellehm ſiltumu ſlawe,
Luſtedamees us meſchu aisſkreen, ſchaggata, wahrna,
Sihle wihledama, us leepu, mehgina balſi;
Weenreiſ isgullejis pats lahzis zellahs no meega,
Ruhkdams isſteepjahs — meſch-mallâ ſiltumu mekle.
Muſchas, wabboli, ſpradſches lihdſ ar lehkdamahm ohdehm
Pulkôs ſalaſſahs un taiſahs zilweku mohziht'.
Isſlahpuſchi pehz aſſinihm, kâ kunga, tâ kalpa. —
Kaktâ ſirneklis tihklu auſch, ſkreen augſchup un ſemjup,
Muſchas mulkites dohma krahpt, nokehruſchas apehſt.
Bet ir biſchu tehws jau ſaimi ſkubbina ſawu
Un pee darba ſuhta, ſteigdamees bittites klauſa,
Mudſchin mudſch par ſchkirbu laukâ, duhkdamas aisſkreen.
Gannibas tukſchas wehl, tik kahrklu puhpulus atrohn. —
Skatt, kahds brihnums leels, jau mahjâs ſkreijoſchi pulki,
Un ne weens ne ſuhdſ, nedſ brehz par dſihwibas behdahm,
Nè, — bet mahjâs pahrnahkuſchi gribb lihgſmotees wiſſi;
Jo par wiſſahm mallahm ſeemas darbi pagallam,
Un par wiſſeem laukeem ſpihd pawaſſaras jaukums;
Wiſſur lihgſmi kuſt, un klau! jau ſkannigas dſeeſmas
Gaiſôs dſird, ſchis ſmalki ſauz, tas rupjakâ balſî.
Lihgodamees zits dſeed, pee augſteem debbeſcheem kahpdams;
Zits, par ſarreem lehkdams, ſlawe ſkannigi Deewu
Bet ne weens ne ſuhdſ, ka buhtu ismittis ſlikti;
Jebſchu nowalkatas tahs drehbes, dilluſchas daſcham,
Zittam zekkulis, aſte zittam, pahrpluhkta labbi;
Tatſchu ne ſuhdſ wiſs, kaut knappi pahrtizzis buhtu;
Lihgſmodamees un preezadamees itt luſtigi wiſſi. —
Lihgodamees ar zitteem kaimineem pahrnahze ſtahrkis
Leppodamees us ligſdu ſtahw. — Jau ſaimneeka mahjas! —
Parkſchkinadams to wiſſeem ſluddina — ſaimneezi gaida.
Ilgas gaidas naw, jau patte gaſpaſcha pahrbrauz. —
Abbi preezajahs par labi pabeigtu zellu; —
Bet to iſtabu ſawu warren pohſtitu atrohn. —
Jumts ir puſcham, ſpahres truhkſt — gan jauna ta ehka,
Diwi gadi ween ka taiſija, — paſpahrnes zauras,
Lohgu durwju naw — beſkaunigi wehji noplehſe
Wiſſas mallas — japahrtaiſa ehka no jauna. —
Abbi tadehl kâ peeklahjahs ſaimneekeem labeem
Mudbigi eet pee darba, ne gribb kaweht to leetu. —

Winſch eet kohkus laſſiht, klehpi derrigu ſarru
Pahrneſs, winna tupp us ligſdu, islahpa jumtu,
Aisbahſch zaurumus, pahrtaiſa mahjokli ſawu —
Abbi darbu ſtrahdajuſchi, kà waijag, no teeſas,
Aisſkreen kohpâ nohſt us dihki, maltiti ſweijoht;
Ne zik warſchu nokehruſchi, itt gahrdus atradde,
Pateize Deewam itt no ſirds, par baggatu maiſi. —
Mahzees, nihkams zilweks, ir ar maſumu pahrtikt,
Labbaki paehdis, pateizi dewejam mihlam.—
Kruhmôs kà meſchôs atſkan daſchadas dſeeſmas.
Wiſſur par laukeem, par atmatteem, druwahm un plawahm.
Straſdi, dſegguſes dſeeda ſkreedami augſti un ſemmi.
Slawedami tee kleedſ un ſauz, usteikdami Deewu.
Besdeligas, ar garrahm ſpahrnehm, pazellahs augſti,
Schaujahs kà lohde garram, pehzaki lidbina gaiſâ;
Maltiti ſawu turr, bes pawalga, ſahtigâ ſirdî,
Paehduſchas nolaiſchahs jumtâ, paſakkas tehrseht.
Skatt, pee paſcheem debbeſcheem zellahs pellaka dſehrwe,
Kleedſ kà waidedama, un tahlumâ atſkanna raudas,
Bet ne raudadama, ne ſchehlodama winna kleega,
Nè, bet preezadamees par Deewa brihnuma darbeem.
Swirbuki eekſch barreem ſaſehduſchees wihtolâ ſallâ
Sluddina tſchirkſtedami: „ir muhſu tauta naw mehma".
Paſlehpuſees ta lagſdigalla gaidija ilgi,
Kamehr katris dſeeſmu ſawu eeſahzis bija.
Tadehl winna, wiſſeem beidſama, usnemma dſeeſmas,
Wehlâ nakti, wiſſeem gulloht, wina wehl kahjup,
Weentulite, tumſibâ wehl usdſeeda ſaldi:
Jr kad deena auſt un rihta blahſmina rahdahs
Pohgadama muhs usmohdina un eelihgſmo ſirdi. —
Lihdſ ar lauku darbeem, putnin mihlais, tu nahzi! —
Mums ar jauku balſi gribbi ihſinaht darbu;
Bet, paſakki, ſeltenite, kam tad tu ſlehpjees?
Kam tikkai dſeedi krehſlibâ, jeb tumſchajâ naktî? —
Kad no darba peekuſuſchi mehs nabbagi laudis
Nogullamees, tad tikkai ſahzi ſaldakas dſeeſmas. —
Ja tu deenâ gribbetu dſeedaht, teeſcham itt mehmi
Paliktu putni apkauneti un ſtahwetu kluſſi:
Jo kà kehninene tu pazelli jauki to balſi.—
Ja kahda zilweka azs eeranga ſwahrzinus tawus,
Tad tee leekahs ſemneezigi, ne ſpohſchi un brangi.
Tu pehz glihtumeem ne luhko, tu ne klihrees lepni;
Kà kahda ſemneeku meita, eekſch ſliktahm drehbehm tu dſeedi. —
Ak ſtarp zilwekeem to paſchu leetu warr redſeht,
Ja ar prahtu usluhko ſchihs paſaules ſpehli. —
Didwils, uspuhſdamees tur pilsſatâ, leppojahs gauſchi
Brangi isklihrehts ikdeenâs rahdahs us eelahm,
Galwu pazehlis, kà gailis, ſemneeku ſmahde. —
Bet ja runnajoht, mutti atwerr, mulkigi melſchoht

Latweeschu wihram brihnums leels par gekkigeem wahrdeem,
Jo winsch beskaunigi sahk saimoht Debbesu Tehwu,
Smahdedams Deewa darbus, pats gribb labbaki sinnaht.
Wehrtuls, semneeku wihrs, pee kahjahm pastalas sehjis
Rupjâ wadmallâ apgehrbees, jeb kaschokâ wezzâ,
Sehdedams salmu pajumtâ un balsi pazehlis
Deewam pateikt — lagsdigallai lihdsigs, pateesi. —
Putnin mihlakais! — tu nekahro maltiti gahrdu,
Zeppeschus ne gribbi, ne zuhku gallu, ne rauschas,
Stipru dsehreenu ne mihlo, ne wihnu, ne allu;
Skaidru uhdeni ween, ja slahpst, tu mekleјees dabbuht;
Bet, daudz dseedajoht, ne waijag maltiti aismirst. —
Nemm, man zahlin, drohschi kas spindele mums apkahrt galwu,
Ehdi sweiks, ja tihk, tohs wabbolus, taurinu raibu,
Kerrees muschas, skudrus, lihds ar pauteem islassees;
Bet kad, nahkoschâ gaddâ, muhsu meschus apmekle
Wassaru sweizinaht, tad luhdsams, ilgaki dseedi. —

M.

Перепечатано изъ Латышскаго календаря 1822 «Latwiſka Kalendars» или «Wezza un jauna Laika-Grahmata us to 1822 tru Gaddu.... Ielgawâ».

№ 54 a. Pawásario Linksmýbés.

Jaù saulėlė wėl atkopdămă bùdïnŏ swĕtą,
Ir žĕmós szaltós triusùs pargráudămă jûkės.
Szàlczu prámonės su lĕdais sugaìsztĭ păgáwo.
Ìr putódams snĕgs wisùr į nĕkă păwìrto.
Tû laukùs oraì drungnì gaiwįdămĭ glóstė
Ìr žŏlĕlės wisókias ìsz numìrŭsių̆ szaùkė.
Krúmai sù szilaìs wisaìs ìssĭbùdĭnŏ kéltis.
Ó laukú kalnaì su klóneis pàmĕtĕ skrándas.
Wìslab, kàs rudėns biaurýbėj nùmĭrĕ wèrkdams,
Wìslab, kàs ĕžĕrė gywéndams péržĕmăwojo,
Àr po sáwŏ kĕrù per žĕmą bùwo mĕgójęs.
Wìslab tû pulkaìs iszlìndo wásărą swéikįt.
Žiùrkės su szeszkaìs isz száltopászalio tráukės,
Wárnos ìr warnaì su szárkoms ìrgĭ pĕlėdoms.
Pélės su waikaìs ir kùrmei szìlŭmą gýrė.
Mùsės ir wăbălaì, ûdaì su kaìmĕnĕ blùsu
Mùs jau wárgįt wėl pulkaìs wisùr sŭsĭrìnko,
Ìr ponùs taip kaìp burùs įgélt ìssižiójo.
Bèt ir bìtins jaù szeimýną sáwŏ păbùdįt
Ìr prĕ dárbo siųst bei ką pelnýt n'ŭssĭmìrszo.
Tû pulkaì ju pró plysziùs iszlįsti păgáwo,
Ìr lakstýdămĭ su birbýnėms žáistĭ prădėjo;
Ó woraì kampûs' sėdėdămĭ wérpălŭs áudė,
Ìrgĭ mĕdžiót tinklùs tylóms kŏpĭnėdămĭ mézgė.
Bèt ir mészkos ìr wilkaì szŏkĭnėdămĭ dzaùgės
Ìr suplėszyt ką tylóms į págĭrĭ tráukės.
'Alĕ kŏkĕ dywai, nei wĕns isz dìdĕliŏ pùlko
Wèrkdams àr dusáudams mùs lankýt nĕsŭgrįžo;
Né, ne wèrkt, bet lìnksmįtis wisì sŭsĭrìnko.

Nės darbaì žĕmós wisùr jau bùwŏ sŭgaìszę,
Ìrgĭ păwásăris ànt wisú laukú păsĭródė.
Tů potám păszălei wisi kribždėtĭ păgáwo,
Ìrgi, bĕszúkaujant pulkáms, oszìms păsikėlė.
Wĕns storaý o kìts laibaý dainůtĭ mŏkėdams,
Ìr linksmaý lakstýdams ìk dĕbĕsú kŏpĭnėjo;
Ó kits ànt szakú kŏpĭnėdams gárbĭnŏ Dĕwą.
Bėt ir wàlgiu dėl skupú nei wĕns nĕsĭskùndė.
Rúbai szió ir tó dideý jau bùwŏ nŭdilę,
Ò tuls lópytą parlėkdams pàrnĕszĕ kůdą,
Ìr păsĭsótįt ànt laukú wos mážŭmą rádo.
Ó sztai, ìr taipó pawàrgęs nĕks nĕdĕjáwo,
Bėt wisì wisùr sŭmĭszaý szŏkĭnėdămĭ dzaùgės,

Gàndras sù kitaìs kaimýnais pàrlĕkĕ lìnksmas,
Ìr găspădóriszkay ant kraìko társkĭnŏ snápą.
Taìp bĕsĭdzaùgiant jám, sztai, jaù ir jó găspădìnė
Ìsz szaltós gaspádos wėl iszlìndŭsĭ rádos,
Ìr su sáwŏ snăpù meilĭngą swéikĭnŏ draùgą.
Kraìką jĕ wisùr dideý sudrĭskŭsį rádo,
Ógĭ nămùs naujùs, užpérnay tìkt bŭdăwótus,
Rádo ànt wisú kampú permĕr păgădįtus,
Sĕnas ìr czytùs ir daùg naujìntĕliŭ spáru
Wėjai su sparnaìs nů kraiko bùwŏ nŭplėszę.
Dùrys sù langais ir slènksczeis bùwo nŭpůlę,
Ógĭ trŏbà wisà wisùr iszkrýpŭsĭ ródės.
Tódėl tů abù, kaip reik' tikrĕms gaspadóriams,
Wislab wėl taisýt ir prówyt sùkŏsĭ greìtay
Wýrs tůjaùs žăgărú bŭdăwónei pàrnĕszĕ glėbį,
Ó găspădìne jó pustýnes màndăgĕy lópė.
Taìp potám abù, daúg dìrbę beì triŭsĭnėję
Wàlgį sáw sŭžwĕjót pas kláną nùlĕkĕ greitay
Ìr kelias warlės bei rùpuižes părăgáwę
Dĕwui ìsz szirdiĕs wisós wĕrnaý dĕkăwójo.
Tù žmogaù nĕkìngs, mokįkis czè păsĭkákįt,
Ìr păsĭsótindams gardzaùs n'užmirszk săwŏ Dĕwą.

Krúmus ir giriás wisókios ószĭnŏ daìnos,
O laukùs wisùr bei pĕwas skàmbĭnŏ gàrsai
Gégŭžės ir strazdaì sŭmĭszaý lakstýdămĭ žáidė,
Ìr sutwértojį linksmaý rykáudămĭ gýrė.
Krégždės su lengwaìs sparnaìs auksztaý păsikėlė
Ìrgĭ bĕszútýdămos nei kùlkos száudė pĕr órus,
Ó paskùy walgiùs prastùs be prĭprŏwŭ wálgė
Ìr păsĭwálgiusios pliuszkėjo pásăką sáwo.
Gérwins ìk dĕbĕsú jůdú dýwĭnaý kŏpĭnėdams,
Ìr nei wèrkdams ìrgĭ dĕjůdams skàmbĭnŏ dàngų.
Bėt tai nė werksmaì, kad jìs teip skàmbĭnă szaùkdams,
Né, jis nór pămŏkįt, kaip Dĕwo dìdĕ gălýbė
Ìr pauksztéliu bàlsůs' ýr' dideý stĕbŭklìnga.
Żwìrblei sù waikaìs, žodžùs girdėdămĭ tókius
Róds, tărĕ, mús' gĭmĭnė taipjaù wis szlówĭnă Dĕwą.

Bėt laksztìngălă, dár ikszióÌ kytreý păsĭslėpus',
Láukė wĭs, ĭkĭ kóžnas bùs săwŏ daĭną pabaìgęs.

Tódėl jì paskiáus kasméts wis pràdĕdă szúkaut,
Ìr naktĕs czėsè, kad swĕts jau mĕgt į̆sĭgúsztęs,
Sáw wĕnà tamsój budėdămă gárbĭnă Dĕwą,
Ó, iszaùszus jaù, kadmés isz pátălŏ kópam,
Kàrtais bùdĭnă mùs, ir músu lìnksmĭnă szìrdis.
Àk szlowìngs Dĕwè, kaip dýwins táwŏ sŭtáikyms!
Kàd mes rùdĕnýj àr žĕmós czėsè păsĭslėpę
Ìr sŭsĭrĕtę pàs meilìngą kákălį kràn-kiam,
Tai ir tù, pauksztéli mĕls, pas mùs nĕsĭródai,
Bèt taipjaù kaip més tamsój păsĭslėpŭsĭ lìndai,
Ìr măžŭ sáwŏ glŭpàs musès sapnůdămă gáudai.
Ó sztai, kád mes wėl linksmì pawásărį̆ szwènczam,
Ìr săwŏ dárbus ànt laukú jau dìrbt păsĭtaìsom,
Tů ir tù, săwŏ skàmbanti nutwėrŭsĭ wàmzdį,
Sù wisókeis bàlsais ìr dainávĭmŭ gàr-sais
Rágĭnĭ mùs păsĭdżaùgt ir músu léngwĭnĭ dárbus.
Àlĕ săkýk, gaidél, dėl ko tu wìs păsĭslėpus'
Ìr, kàd pràdĕdă témt, ar náktyj pàdĕrĭ szúkaut?
Kódėl taĭp dideý slapaìs su pásăkă sáwo?
Jùk swĕts wìsas, àr but' búrs ar póns į̆sĭrėmęs,
Ìr waikaì be bùkswu ìr krunėdămĭ dĕdai,
Kóžnas ìr kĕkwĕns tăwŏ szaùną gárbĭnă daìną,
Kàd tu mùms dywùs linksmú laksztìn-gălŭ czáuszki.
Tù wargónu beì cimbólu nĕkĭnĭ gársą;
Smùikai táw ir kànklys tùr su gėdă nŭtĭlti
Kàd rykáudămă tù săwŏ sàldų pàkĕlĭ bàlsą,
Ìr kinkýt, paplàkt, nŭwăžiůt išbùdĭnĭ Jurgį.
Kàd prĕsz wákărą̆ tù păsĭslĕpus' prádĕdĭ jůktis,
Ó mes daùg prĭsĭwàrgę jaù į pátălą̆ wìr-stam',
Taì tu tàrp kitú paukszteliu neì kărălėnė
Wìs dailiaùs ir szlowingiaùs săwŏ szuk-tĕrĭ szútką.
O kad kàrtais kóbotą mes táwŏ pămátom,
Taì tu mùms nei žwìrblis búriszkas păsĭródaí.
Tù sermėgu póniszku puikeý pădărýtu
Ìr žiupóniszku turbónu nĕkĭnĭ rėdą;
Bèt wis neì burkà prastaý wĕszėdămă czáuszki,
Àk, ir tàrp žmoniú daugsýk taipjaù nŭsĭdůda,
Kàd ant swĕto szió mainú tikraý pădăbójam.
Dìksas, àns żioplýs, mĕstè dideý păsĭpútęs
Ìr su rúbais blìzganczeis kasdĕn ĭssĭrėdęs,
Neĭ Dĕwáitis kóks tarp búru skiaùtŭrę̆ ródo;
Ó kad kàrtais més jo glúpą gìrdĭmĕ kàlbą,
Taĭ ir búrs tur spiáudyt ìr dideý nŭsĭdýwyt,
'Ypăczĕy, kàd apjékėlis toks nĕkĭnă Dĕwą,
Ìr bĕsĭszýpsodams, kaip póns glupùmą̆ păródo.
Àk, kĕk sýkiu Krìzas į wýžàs į̆są̆néręs
Ìr săwŏ skrándą búriszką wĕszėt ŭssĭmówęs,
Pó prastù săwŏ stógu neì laksztìngălă czáuszkia,
Kàd szirdìngay jìs săwŏ Dĕwą pràdĕdă-gárbint.
Tùpaukszteli mĕls, ne póniszkay prĭsĭwálgai.

Rëbus mús' lăszĭneì bei dészros táw nĕpătìnka,
Ìr keptú bei wìrtu wàlgiu músŭ nĕnóri.
Tù neliúbyji pyrágu neìgi răgaìsziu,
Ìrgĭ nĕwóžyji gardžáusio gėrĭmŏ pónu,
Bèt, păsĭsótĭnŭsi prastaý, tikt wándĕniŏ trókszti.
Tìkt n'užmìrszk, gaidaù, perdaùg gĕdódămă wálgyt;
Ìmk drąsà, neczėdyk, kàs mums bĭrbĭnă gálwas.
Wálgyk sáw sweikà, kad nóri wábalą̆ márgą,
Wálgyk grìkwăbălius, musès ir dýwĭną̆ žiógą,
Wálgyk skruzdėlès ir jú negìmŭsią̆ weìslę.
Bèt ir mús' pămĭnėk, į músu gìrę̆ părėjus',
Kàd dainŭdămă dár ilgiaùs săwŏ wásărą̆ szwęsi,
Ìr «Jurgùt, kinkýk, paplák, nŭwăžiŭk» păsăkýsi.

№ 55. Изъ „Новаго Завѣта" 1816 года.

Apreyszkimas szwento Jono Apasztoło.

Parskirimas XXI.

1. Ir regejau dangu naują ir żemę naują. Nes pirmas dangus ir pirma żeme praejo, o mariu.daugiaus nebuwo.

2. O asz Jonas regejau szwentą miestą Jeruzalem naują, nużengianti isz dangaus nuog Diewo pareditą, kaypo jaunają apreditą wiruy sawam.

3. Ir girdejau bałsa didi isz sosto kałbanti: sztay szetra Diewo su żmonimis: ir giwens su jeys. O anie bus żmonimis jo: o pats Diewas su jeys bus Diewu ju:

4. Ir apszłuostis Diewas wisokią aszarą nuog akiû ju: o smerties daugiaus nebus, ney werksmo, ney reksmo, ney sopulo, daugiaus nebus: nes pirmi dayktay praejo.

5. Ir tare, kuris sedejo ant sosto: Sztay naujus darau wisus dayktus. Ir tare mań: Paraszik, jog tie żodżiey ira łabay wierni ir tikri.

6. Ir tare mań: Stojosi. Asz esmi Alfa, ir Omega, pradzia ir gałas. Asz troksztancziam duosiu dowanay isz szaltinio giwo wandenio.

7. Kas pargałes, aptures tay, ir busiu jam Diewu, ir anas bus mań Sunumi.

8. Bet bauksztiems ir netikintiems, ir prakeyktiems, ir żmogżudziems, ir pałaystuwams, ir żawetinikams, ir kłoniojantiems bałwonams, ir wisiems mełagiems, dalis ju bus eżere degancziame ugnimi ir siera: kas ira antra smertis.

9. Ir atejo wienas isz septiniû Aniołu, kurie turejo septinias taures pripilditas septiniomis koronemis paskucziausiomis, ir kałbejo su manim tardamas: Eyksz, o parodisiu tau jaųnają, moterą Awinelio.

10. Ir nunesze mane dwaseje ant kałno didzio, ir auksztо: ir parode mań miestą szwentą Jeruzalem nużengianti isz dangaus nuog Diewo.

11. Turinti szwiesibę Diewo: o szwiesibe jo ligi akmeniuy brangiam kaypo akmeniuy Jaspido, kaypo krisztołas.

12. O turejo murą dideli, ir auksztą, turinti dwilika bromu, o ant bromu dwilika Aniołu, ir wardus paraszitus, kurie ira warday dwilikos giminiû sunû Izraelaus.

13. Nuog sauletekio bromos tris: ir nuog pusiaunakties bromos tris, ir nuog pusiaudienio bromos tris, ir nuog saułełeydzio bromos tris.

14. O muras miesto turejo dwilika pamatu: o ant ju dwilika wardû dwilikos Apasztołu Awinelo.

15. O kuris kałbejo su manim, turejo mierą nendrinę aukso, idant pamierotu miestą, ir bromas jo, ir murą.

16. O miestas ketwirtuotay pastatitas ira, o iłgumas jo toksay ira, kaypo ir płatumas: ir iszmierawo miestą nendre aukso ant dwilikos tukstanczių warstu: o iłgumas, ir auksztumas, ir płatumas jo ligus ira.

17. Ir iszmierawo murą jo, szimta keturias deszimtis, keturias uołaktes, pagal mieros żmogaus, kuri ira Anioło.

18. O buwo budawone muro jo, isz akmenio Jaspiso: o pats miestas auksas tikras, ligus stikłuy czistam.

19. O pamatay muro miesto iszdabinti wisokiu akmeniu brangiu. Pirmas pamatas Jaspis: antras Szafiras: treczias Chalcedonas: kietwirtas Szmaragdas:

20. Penktas Sardoniks: szesztas Sardius: sekmas Chrizolitas: aszmas Berillus: dewintas Topazius: deszimtas Chrizoprazas; wienoliktas Jacyntas: dwiliktas Ametistas.

21. O dwilika bromu ira dwilika żemcziugu, kiekwiena ipaczey: o kiekwiena broma buwo isz wieno żemcziugo: o ulicza miesto auksas czistas, kayp stikłas parregiamas.

22. O bażniczios neregejau jame: nes Wieszpats Diewas wisagalis ira bażniczia jo, ir Awinelis.

23. O miestas ne reykałauja saułes, ney menesio, idant aname żibetu: nes szwiesibe Diewo apszwiete ji, o żwake jo ira Awinelis.

24. O pagonay waykszczios szwiesibeje jo: o karalay żemes garbę sawo, ir szłowę atnesz ing ana.

25. O bromos jo nebus użtwertos par diena: nes nakties ten nebus.

26. Ir atnesz ing ana szłowę ir garbę pagonu.

27. Ne ineys ing aną nieko neczisto, arba daranczio bjaurinibę, ir mełagistę, tiktay kurie ira parasziti knigose giwenimo Awinelo.

Parskirimas XXII.

1. Ir parode mań upę wandenio giwenimo skaystą kaypo krisztołas, isztekanczią isz sosto Diewo ir Awinelo.

2. Widuy uliczios jo ir isz abiejû szalu upes medis giwenimo, atneszans waysiû dwilika, par kiekwiena menesi iszduodans waysiu sawo, o łapay medzio ant iszgijdimo pagonû.

3. Ir nebus daugiaus nejokio prakeykimo: bet sostas Diewo ir Awinelo bus aname, o tarnay jo tarnaus jam.

4. Ir régés weydą jo: ir wardą jo ant kaktu ju.

5. Ir nakties daugiaus ne bus: o ne reykałaus szwiesibes żwakes, ney szwiesibes saułes, nes Wieszpats Diewas apszwies anus, ir karalaus ant amżiu amżinuju.

6. Ir tare mań: Tie żodżiey ira teysiausi ir tikri. O Wieszpats Diewas dwasiu pranaszu nusiunte Aniołą sawo, idant paroditu tarnams sawo, kas tur stotiś neużiłgo

7. O sztay ateymi weykiey. Pałaymintas, kuris użłayko żodzius pranaszi(s)tes knigos tos.

8. O asz Jonas, kuris girdejau, ir regejau, tus dayktus; o kad girdejau, ir regejau parpuolau, idant pasikłonioczia po koju Anioło, kuris mań tay parode.

9. Ir tare mań: Weyzdek, idant nedaritumey: nes esmi draugtarnas tawo ir brolu tawo pranaszu, ir tû, kurie użłayko żodzius, pranaszistes knigos tos: Diewuy kłoniokiś.

10. Ir tare mań: ne żenklink żodziû pranaszistes knigos tos, nes łaykas arti ira.

11. Kas iszkadija, tegul dar iszkadija: o kas ira bjauribese, tegul dar bjaurinasi: o kas ira teysus, tegul dar nusiteysina: o szwentas, tegul dar pasiszwenczia.

12. Sztay ateymi weykiey, o užmokestis mano ira su manin, idant atiduoczia kiekwienam pagal darbu jo.

13. Asz esmi Alfa, ir Omega, pirmas ir paskutinis, pradzia ir gałas.

14. Pałayminti, kurie mazgoja rubus sawo kraujuje Awinelo: idant waldzia ju butu ant medzio giwenimo, o idant ineytu par bromas ing miestą.

15. Ant łauko szunis, ir žiney, ir begedey, ir żmogžudziey, ir bałwonu garbintojay, ir kiekwienas, kursay mil, ir daro mełagistę.

16. Asz Jezus nusiuńcziau Aniołą mano, idant ape tay luditu bažnicziose. Asz esmi szaknis ir gimine Dowido, žwayzde žibanti, ir ritmetine.

17. O dwase ir jaunoij sako: Ateyk. O kas gird, tegul sako: Ateyk. O kas trokszta, tegul ateyna: O kas nor, tegul ima wandeni giwenimo dowanay.

18. Nes apsisakau kiekwienam kłausańcziam žodzius pranaszistes knigos tos: Jey kas pridetu prie to: prides Diewas jam korones paraszitas toje knigoje.

19. O jey kas numažintû isz žodziû knigos pranaszistes tos, atims Diewas dali jo, isz knigos giwenimo, ir isz miesto szwento, ir isz tû, kurie ira parasziti toje knigoje.

20. Sako, kuris ludijmą duoda ape tus dayktus: užtikro ateysiû weykiey: Amen Ateyk, Wieszpatie Jezau.

21. Małone Wieszpaties musû Jesaus Christaus su jumis wisays. Amen.

(Изъ «Naujas Istatimas Jezaus Christaus Wieszpaties musu Lietuwiszku Ležuwiu iszgulditas par Jozapa Arnulpa kunigaykszti Giedrayti, Wiskupa Ziemayćiu, ženklinika S. Stanisłowo, Iszspaustas pas kunigus Missionorius Wilniuje 1816». pag. 387—389.).

Прусколитовскіе говоры.

№ 56. Двѣ Лаумы.

Dwè laúme skálbės ìr bùvo īsivèlkus' sávo plùnksnu dråbùžes ìr vẽns výrs ateí' ìr pávåg' vėnā́s dråbužę. O pàsku vẽną nàkt' tà mèrga ateí', ta laúme; tàs výrs mẽgå̃jo, ìr atsirádo tā́kie pùiki mèrga prý áno. Ans klaús' pro kùr jì įẽj' dabàr: ta ànm (=anám) parå̃de, kàd jì pro skýlę įlìndus'. Tàs výrs ùszkèl' tą skýl' su szermùkszlu kýle; pàskui jì tèn bòvo kèles dė̃nes, o vìs kalbẽjo ìr vákszczo' tas výrs sò ta mèrga, o tódu vazdávos ìr pàsku apsèved'. O ta laúme gyvèn' kèles mètus sù to výr' ìr turẽjo sún'; ìr vẽn' dẽn' tàs výrs iszvažau' szalèn. To výr' må̃tyn' sáke ta laúme, kad jì tā́kie pùiki, ìr tà laúme saḱ': momél', kad tù manį bútum máczus' į màn' dråbùžus, taí daúg puikèsne buvaú. Ta výro må̃tin' ìsznesze 'na (=anaí) tùs drobùžus ir 'na apsirẽd' ìr àna tà må̃tyna (=taí må̃tynai) sáḱ' «a(r) gìrde kàd Rìngo' varpùs trauk?», å sáke, kàd tàs výrs anā́s nårẽs, tà tùr ateít į stèklo káln', å ìszlėk' tą vák' įsikàndis' į snáp' ìr nùlėke į tą stèkl' káln'. Dabàr tàs výrs pareí' nùme o naberád' ànos. Dabàr àns eí' ìr sutèk dìdelį výr'; àns tam dìdeluju výru (sc. pásakoja), kàd jìs eít į stèklo kálną, o tàs bòvo vẽes ìr tas anę vár' èlg' gál' ìr ànam lẽp' «eík pàs màno bróal'», tas èr bòvo vẽs dàr didelésnis. Tas pràdẽm nuvàr' pàs tą stèkla káln'. O àns neturẽje rakt' å negalẽje įeít; tådėl àns grýsz' atgál ìr sutèke bìts; tås bìts pèszes ìr àns pàrskėd ìr tås bìts sáḱe: mès tau gèr darýsam, káp mes tìk galẽsam. Àns ẽo tålìn ìr sutèk skrùzdes, tā́s skrùzdes è (=ir) pèszes, àns ìr tàs párskėd; tås skrùzdes ìr sáke «més etc.» Àns vẽl ei' tålìn o sutèk vẽežus, tẽ è pè̃szes, ans ìr tùs pàrskėd; té ír sáke «més

etc». Dabàr ans pry vė̃nos ráganos nueī' ìr tèn palèk' szlúžyt. Tà rágan' sák', àns tŏr trýs dė́nes ganýt trýs kárvės, tãs bòvo ànos dùkters. Àn' 'àm sáke, kàd ans kãžną vákar' parvarýs, tàd ans gaús tą rákt'; å kàd ans nàparvarys, tàd 'am gálvų nukìrs. Àns pìrmą dė̃n' iszvár' tàs kàrves ìr gàn' pàr dė́en': o vàkar' kad 'nàm reikė̃' namė̃ varýt, tàd prapóel tàs kárvė̃s. Tos bùvo ilìnduses į kèrpes ìr bìts ànas iszvàr' isz tú kìrp'. Àntrą dėn' jis vė̃l ìszgin' vė̃l gan' par dė́en' ŏ vàkar' vė̃l prapúal'; tàd 'nãs įlìndo į smė̃ltes ir tås skrùzdes iszvaír'; tas výrs vàkar vė̃l pàrvar' nùme. Trétę dė́nę ans vė̃l iszgìn', pàskŏï vàkar' vėl prapóel' ir sulìndo į vánden'. Tė vėžeí iszvár' ìsz vándens ìr àns párvar' vė̃l numė̀. Ta rágan' turė̃jo páukszt' å tàs turė̃jo keaúsz', į tą kiauszę bòvo tàs ràkts; ìr tas páukszts pàmit' tą keaúszę į vándenį. Tàs výrs dabàr negalė̃jo prygaút. Tė̃ vėžeí anàm ìsznisz' tą keaúsz'. Tàd ans dabàr tòr tą rákt' tàs výrs, å àns tàd įeí' į stèkle káln', Å tà laúmė sák', kàd nebgàl sù jũ draúge eít, pardaúg ý(r) púik'; tàd ans turė̃jo grįszte atgál.

(Изъ «Litauische Forschungen. Beiträge zur Kenntiss der Sprache und der Volkstumes der Litauer. Von Adalbert Bezzenberger. Göttingen 1882.» стр. 41, № 7.). Записано въ Лöбардтенѣ, вост. Пруссіи, въ Мэмельскомъ, такъ называемомъ сѣвернолитовск. нарѣчіи.

Kuršų tarmė. (Kurschen.).

(Prūsų Lietuva).

№ 57. Pâsaka apê razbâninką.

Sŷkį bùvo vênà mergà, ir ji norė̃jo vèst, o ji norė̃jo vŷrą su barzdà. Dabàr ganà atêina, o jei nei vêns nepatìnka su jûdaîs ûsais, tą ji ne nôr, o su geltônais ir ne nôr. Galiâsei atė̃jo vêns razbâninks su szilaîs ûsais, tas jei patìko. Alè ji ne žinôjo, kad jis razbâninks. O dabàr jis jei lêpė, kad ji tur ateît jo dvârą pažiurė́t, ir sako: «Kad tu atvažiûsi, tai tu turì per gìrę važiût, o tu cze ràsi tìltą; o abì pusei to tìlto yr gelênderai, o cze ŷr prirakŷti du liûtai». O ji turė̃jo ìmt draugè kožnâm po kêpalą dûnos, tai ji geraî pérvažiûs. O ji ten nuvažiâvo, ir taîp padârė, kaip ans sâkė. Alè da ji tolì nû to dvâro bùvo, ir jau vìskas žibė̃jo. Ale kai ji užvažiâvo ant to dvâro, tai ji nulìpo, ir kùczėrius turė̃jo tûszczes namô važiût, nės ji mislijo, jôs vedŷs ję namô parvèsz. Ir kai ji į vìdų eîna, į tą bùtą, tai ji nêko nerâdo kaip vêną sêną žmônę, ir ji sâko: «Ak mano dukrė́le, kur tu szê atklŷdai? daugiaû jau tik namô ne pareîsi». Dabàr ji ję véda vìsas dvyliką stubû, jei parôdyt tas puikės cze. O į pirmą stùbą kai ję įvedė, tai cze bùvo vìskas kaip ir pas kitùs žmônes; o į àntrą, tai bùvo to pôno drebùžei; o paskùi į trėczę, tai bùvo jo pûczkos. Taip ė̃jo vis paeiloms iki į vênôliktą stùbą. Kai į tą stùbą įėjo, tai ji nusigândo, nės ji cze pamatė kalâdą ir bìlę bei szôblę. Potâm įė̃jo į dvŷliktą stùbą: cze ne bùvo stubà, bet tik tôke dûbe kai kelnorė̃, ir kai ji cze žemŷ žiurė̃jo, tai ji mâtė, kad cze gùl daug nuszudîtu (=nužudýtų) žmoniû. Paskùi ji vė̃l namô parė̃jo. [O paskùi tas razbâninks po keliû dėnû vė̃l atė̃jo pas tą mergą (jis ne žinôjo kad ji bùvo jo butė).] O paskùi, kad ta merga namô parė̃jo, tai jis sŷkį atrâszė, kad ji pas ji ateîna (jis ne žinôjo i. t. t.); o ji nenorė̃jo. Paskui jis vė̃l atrâszė, kad jis pas tą mergą ateîs. Tai ji dâvė daug vŷru atsivadį̃t ir jê su kórtoms szpėlâvo. Ir kai jis ateîn, tai jis da daûg puikésnis bùvo, kaip ir pîrmą sŷk. O kai jis atė̃jo, tai jis pas kâkalį atsisė́do. O jis klâsė, kodė́l ta merga ne atė̃jusi pas jį; ir ji sâko: «Asz sirgaû, asz nega-

lḗjau ateîti;» ir ji sako: «Asz sapnavaû, kad asz pas tavę bùvau, ir kad cze nebùvo nei vêno žmogaûs tavo dvarè kaip vėnà senà žmonà. Ta mą sakė: Ak m. ir t. toliaû». O kai ji jam sako: «Kaip asz į pìrmęję stùbą įḗjau ir tt», tai jis sako: «Ja, rìktig, taip pas manę ŷr». Alè kaip ji sako: «Kaip į vėnôliktą stùbą įḗjau, tai cze stovḗjo pîle o kalatà, tai jis ne sako: «tai riktig, tai pas manę yr.» Alè kai jis sakė: «Kaip asz į dvyliktą stùbą įḗjau pasilènkusi žemŷn žiurėjau, tai asz isztrâkiau žmôgų cze», kai ji tą sâkė, tai jis greitai peîlį isz sopâgu aûlu isztrâkęs tėsôg ant tos mergôs szôko. Bet dabár visì vŷrai kôrtas palìkę, o razbâninką tů̂jaû nuszûdė (=nužúdė).

(Изъ «Josef Zubatý. VII. Zu Schleichers Litauischen Studien. Prag 1901» pag. 26—27).

№ 58. Пріекульскій говоръ, Вост. Пруссіи.

Mḗl̃s poans kònigs!

Nés kas jau kar̃tą ßie͡r̃dėje pažadḗta, taĩ tõr búte ir àteſḗta, roads ýrà ſakýta, kas grẽtai dod, tàs dwẽlinkaĩ dod, àle aß tẽep wis beſeſkòbindams ſõgaíßtõ ir pasèlėkõ paſkõtènis.

Toadél ir tõrù ſakýte, mano pagadìnta wàle wé(i)kei ßį weik tą́ dérba, bḗgeme wis apſeſtóaje koawóajent noar átelſį, ir Szėtóanas wis kankèna ir karáujent wìs gaißèna, jeí ne táwa wirnýbe ſýl̃ą dod iß aukßtýbĩs!

Mážą doawanẽlę, bútent wḗną dóalerį peningũ, tai bėdnaĩ nerègenczei moaterèlei ant pagàl̃boas ſuntò. — Tḗep noarécziau daugiaús paſekal̃bḗte, àle tẽep nėr czẽſa, wákars ýra, rẽk ſkòbinte groamatél ant póaſta nèßte.

Dar mážõma! Sõ júsõ bróaliu èſau(w) jau ir ßį kar̃tą į wòl̃mõnus paſkèrtu, taĩ jei Dḗws ſweikátą dóes, taĩ ſù Dėwò uß karálių ir tḗwißkę jau ant ſkyrèmõ dėnoas atſeràſewoas į paſkèrtą wẽtą; tik màn labaĩ gaĩl̃õ: múſõ žèm(e)s tḗwą l̃abaĩ, kad galécziau kúnißkai, taĩ ìß meĩlĩs eĩ(j)cziau ſtèprint, kad jis Dḗwoi drutaĩ nuſetekḗtu, àle dabàr tiktaĩ dwáſißkai ſu wèlyjemais bei duſáwemais.

Ir dàr, — kad aß ſõ jumìs ſõſèėjaũ, kaip tai źenaĩ, Tẽlžė(je), aß ſakaũ, kad aß eſiù iß Dètawoas, àle jũs bróalioi nèdewet l̃abũ dėnũ parnèßt(i), àß pamìſlijau, kad aß eſiù per pràlts; àle aß poatám gailḗjaus, kad aß nu júsõ nepraßiaũ. Aß pargrįžaũ pas bróalį, tai aß nètõro nẽką.

Ale dabàr dar wḗną api aną́ groamatélę, kõrę aß raßýdams paſèdawjau į júsõ wálę. Taĩ yr gerã, kad dárėt pagál júsõ wál(ę). Ale dḗlei cigárŭ arba taboakõ cze aß neléidž(u), kol gerdžiù iß júsõ bõrnoas, ar grḗks arba nè; aß drutaĩ tweriù į jumìs; nés tik pry žwákẽs gál(i) nàktį matýt.

Padḗk Dḗwe ir ſu Dėwò ßem kar̃toi.

Dittauen den 22. Oktober 1863.

Anskis R.

Noars man wėnám žènoama darýk į Keleĩw(į) per póarą žoadél(iu), tik war̃dą dėl peningũ nè, tik tḗk: A. R. D.

(Изъ «Mitteilungen der Litauischen litterarischen Gesellschaft. 11 Heft. Heidelberg 1886» pag. 333—334.)

Нарѣчіе Галбрастское.

Gal̃brasčių tarmẽ (Ragaĩnės pav., Prúsų Lietuvà).

№ 59. Du bróliu mediñcziu.

Jaũ seneỹ, kai' du bróliu namiẽ nepastìgdamu ussimãni į swíetą keliát. Jũdu abùdu bùwa mediñczei, ir sàwa padárgus paẽmuse wíenu keliù isztráki. Prė

krỹźkele pr'ẽjuse skýrėsi; wiéns po kaĩrei, añtras paẽje po dẽszinei. Alè atsiskìrdamu į̃smeigi kõźnas sàwa peĩlį į mẽdį pasiźadédamu, po miãtų į̃ tą pãczę wiẽtą sugrỹźt.

Katràs nepareĩsęs ar̃ katro peĩlis búsęs surūdìjęs, tą antràsis tùrįs ìsz bėdos wálnyt. Kur̃s po deszinės kreĩpės' màźne wìsą swiétą pérkeliãwęs ir daũg naujỹnu pamãtęs po miãtu į̃ tą pãczę wiẽtą sugrỹža liñksmas, sweĩks ir bagóts. Sàwa peĩlį atrãda dá' bežìbant betwìskant, àle bróle peĩlį surūdìjusį. Tůjaũ' suprãta, brólį bėdõ' beẽsant' ir tũ pacziù keliũ pãskuy sẽki, wìs klãsinėdams. Teĩ' jis nusiklãsinėje ik' į̃ nekurį̃ miestẽlį ir tiã' prė naszlẽs į nakwýnę patrõpyje. Tà moterìški jám patìka, ir̃ jis bróle uźmir̃szdams tìk' apie jẽ wis szlaĩstės' kõl ji jį wẽdi. Jũdu graźéỹ sutìka, tik' jãm padywẽje, kat jì kas mielą wãkarą wìs tą wiéną lángą uźklóje, kurį̃ jis isz sàwa lówas matýt galẽje. Wiéną wãkarą jeĩ uźmir̃szus teĩ' padarýt, pamãti jìs pro lángą tolì an' kálnã lyg žwãkę, lyg źìburį diãgant (=diãgantį) ir̃ tůjaũ' paszókęs klási sàwa moterìszkę, kàs tai per žwãki ẽsanti. Tà jãm atsìliepi: «Dél diẽwũ! neklãsinėk! Jau màna pirmàsis wýrs tos jieszkódams iszẽje ir̃ daugiaũ' ne parẽje ik' szeñdie'. Ar̃ ir tù dã' nóri prapùlt? Tè žib' tàs źiburỹs, kàs tau rũp!» Tyrinėdams isztýri, jos pìrmãjį wýrą bùwus' tą brólį, kuriõ jis gélbėt bùwa iszẽjęs, ir nè dawi jeĩ pakãjaus, ik' jì jãm wìslãb pràneszi, ką tik' źinóje. An' ákszta kálna ẽsąs smãks, tům' źìburiu, diãganczíu panaktimìs, źmónes priwilióją̃s, àle ikszió' dã' niẽks nesugrỹźęs, kur̃s an' tõs szwiesõs tik' ẽjęs. Taĩgi búk ir tù pakajìngs, ne norėk tai matýti! Bet jìs atsìliepi: «Màna brólis tiã' prapũli, jám žadėjaus', gélbėt, negaliù kitaĩ, turiu eĩti, o kàt ir pàts praźúcz'. Bet mãndìng ne źúsiu, mãróds wėl sugrỹsziu. Moterìszki ir sàwa añtrãjį wýrą iszlydẽje raudódama. Õ jis lìpa an' kálna prė tõs szwiesõs. Gãlą palìpęs atrãda dìdį kárdą, alè pa-im̃t norėdams nè walióje pakélt. Wėl gãlą palìpęs atrãda rỹką raũswõ wándeñs ir isztrószkęs búdams wìsą iszgéri. Tůjaũ' pajùta sawỹ' didę sỹlą ir grỹźdams pàliktąjį kárdą pa-im̃s. Alè ir dabar̃ bos wiéną gãlą t'iatkėli, wìsą nepakrùtina. Dá' ãkszcziaũ' uźlìpęs atrãda wėl rỹką mėlynu wandenėliù papìldytą. Tą iszgẽręs wėl grỹźa prė kárda; walióje jaũ pakélt, alè ne walióje panèszt. Wẽl ãksztỹ' dã' lìpdams atrãda trẽczią rỹką źãle wandenẽle pìlną. Tą iszgẽręs skùbinos' prė kárda, ir̃ dabar leñgway pakėlęs galẽje su jũ' ir màstiegũt, kaĩ' norẽje, tóke bùwa jõ sylà. Kárdą prisijũsęs wėl lìpa an' kálna, àle smãka ne rãda, bùwa jau rỹte ankstì iszlẽkęs. Wìslãb apwaiksztinėdams atrãda czė moterìszkę an' kálna, tà jãm wìsą lãbą iszdawãdyje. Tas smãks yra bùwęs smarkáninks, kurs daũg žmoniũ gyws búdams nuźawìna, àle sàwa atlýginima nè suláki. Dabar̃ ir numìręs ne tùr pakãjaus, bėt kasnãkt' daug wýrams szio' wiẽto' gálwas nùkiart'. Eĩkszl paródysiu, kíek tiã' gùl negywũ!» Ir̃ nusiwiãdus' į daũbą paródi dìdę krũwą lawónu õ szalė galwũ daugỹbę. «Jey kàs tãm smãkui gálwą nùkert, taĩ potám pakãjus. Õ kas jõ kraujù negywũju kãklą àptep', tàs matỹs wisùs, wisùs wėl atgỹjant'. Ir màna wergỹsti tad' gãlą gátu, nẽs ir manę̀ dã' jáną pasigriẽbęs añ' szio kálna atsìneszi, õ dabar màt'! jau pasenaũ! Alè mataũ, tawę̀ jį waliósent', nẽs prė tàwa szaliẽs smarkùsis kárdas kýba, kurs smãkui gálwą nukir̃s. Dabar̃ pasislẽpęs ilsėkis'. Jãm reĩkiant parlėkti tawę jau pribùdysiu, kariák tada drãsey ir Diẽws su tawim̃'!» Taĩ pasãkius' paródi jãm wiẽtą ilsétis' ir ẽje prė sàwa dárba. Priesz wãkarą greĩt' atbėgus' jį̃ pabùdina, o jìs atsikėlęs iszgir̃da smãką atũźent', ir tám an' źẽmes

wō̃s nusiliádus ir nepasidabójant greĩt' priszókęs tū̃' didźiūju kárdu wíenu kircziù jo gálwą nukir̃ta, kat kraũjes srowem̃'s wis bėga. Sziltù dā' kraujù negywū̃ju sprándus àptepi ir tiẽ wisì atgìję jám dėkawóje ùź iszwálnyjimą. Ir̃ jo brólis tarp tu atsirãda. Potám abùdu pìlnu dziaũgsma no kálna grỹźa prẽ abiẽju moterìszkes. O tà du wỹru sulákus' nemeñk' issigañda, padūmódama kienō dabar búsenti. Galiá' su gerù sutìkę' pàliepi moterìszkei tamsō' riapùką mèst, kurį tů' trō̃pys, tas gãlįs jos wýrs būt'. Teĩp ir padãri. Wiéns pasilìka prė tō̃s moterìszkes, ō antràsis grỹźdams į sàwa tėwiszkę kìtą pãczę sau pasijieszkóje. Ràsi ir szeñdie' dá' gywì.

(Изъ «C. Jurkschat. Litauische Märchen und Erzählungen im Galbraster Dialekt. Heidelberg 1898» Nr. 2 pag. 14—18).

№ 60. Pragrim̃z(d)usi pilìs.

Gal̃braszczei szeñdie' yr dìdelis kiẽms, tarp karãliszkoses Trẽpėnū gìres ir̃ Szeszùpes gùlįs. Iszil̃gay waźiūjant (myliõs) mỹlės kẽle ìlgs, ō Szeszupė be bėgant añ' pusañtras mỹles. Nō Szakiū rubẽźiaus ik' Rãgũwas (Raguwō̃s) ỹr' upė czielà mylė. Szeszùpi labaỹ sraunì, nō Lazynū wandeñs malūna ik Ĩbėgė į Niãmuną kriñt ji dwìdeszimt pėdū añ' szesziū mỹliu ilgùma. Kàt pawãsarį twýst', tai wandũ kai' no kálna kūleĩs wis rìtas' ir̃ raudonóji wiárd' o wãsarą teĩ' issiañk, kat menkiá' dwi, kìtakart' ir̃ ik' penkiū brastū atsirañdas'. Wyriásiū wienà wadìnama szio gãlo, antrõji anō (būtent: kiẽma) gãla brastà. Isz tō kiems tùrįs ir sàwō war̃dą: Gãlobrastà, kai' seníejei pãsakoje, kadañg' didžiáses bùtū būrỹs netolì ano gãla brastō̃s is' sianówes (sianówẽs) pàrengts. Seniẽjei girdė́ję sàwa tėwùs dā' àpie tai kal̃bant, kàt' prė szio kiẽma kapiniū isz wìsa mārṓts 14 kiemū priklaũsi, tiẽ wisì cze sàwa nabãsztninkus ládoję. Kãpines szalė Raguwō̃s labaỹ auksztaỹ an' ùpes krañta gùl ir tiã' pasistójus anùs keturiólika kiemùs apmatýt galimà. Pãsakojama, búk pirm ilgū czẽsū szim' kiẽma galè buwęs dìdelis dwárs, kuriám aniẽ kiemaĩ į baũdžiawą eĩt kalti bùwę́, ir̃ pilìs stowẽjus', kur szeñdie' szim̃' gale: Waĩczulyj', ō̃santi Strazìni, ràsi 10 murgū balùti, pusiaū karãliszko' gìrio' ō pusiau būrū laukū̃s randamà. Per̃ jos wìdurį pàgal karãliszkąję wiẽszkelis szakōm̃s dabar ìszkimszts ir̃ źemè apipìlts. Szalè an' ãriama laũka, kur̃ pirmtō girė ága, dā' pàts ẽsu mãtęs iszártas didès degtinès plytàs; kitì sãkos' kiálmus im̃dami rãdę ir pãmatus. O pilìs su wisù nugrim̃zusi strasìnes bãlo' dẽl griekū ir prispaudìma, apžẽlusi sãmanōm's ir̃ apágus' nuskur̃dusiom's puszẽlem's. Nėtolì, rasi túkstant žiñgsniū atstù, karãliszko' gìrio' rañdasi mẽdzeis apágus' kalwùti tarp plỹnes bẽ' sliūgýnū, szeñdie' dá' wadìnama alkẽlis, t. e. mažàsis al̃ks. Kàt tik' tiã' ne bus bùwus' sianà apiẽras wietà! Lankà, czepàt prė Szeszùpes gùlinti, wadìnas: Toliẽjes, uź jū tůjaũ' szio gãlō brastà arbà girdyklà.

Seniẽjei sãka, búk ta pilìs dā' įpatiszką szeñdie' jau ùźmirsztą wardą turė́jus'. Kiẽms no tos pìlies pùse myliõs atstù szalè ano gãla brastō̃s yr' pabudawóts, kai' jaũ minė́jau, isz tō sawa war̃dą gãwęs. Szìs gāls wadìnams waĩcziulis o wẽl Raguwà yra įpatiszka wietà, tar̃p kapiniū ir tar̃p ano gãla brastō̃s an Szeszùpes krañta. Ùpes krants baĩsey statùs, upẽle, kai' rãgas paliñkuse ir priesz ùpę wìs platy' eĩnancze, smar̃key iszgriáts, abypuseỹ lyg ragùs iszkẽlęs stim̃psa. Añ' tos wiẽtas nō sianówes czẽsū Jonìniu diẽną szweñczia, ugnìs kuriądami ir kūpōlems sténderius įkasdamì. Ale skỹriu-

mis, an' wiénŏ rãgŏ wis jánoses miar̃gas, ant añtra wýriszkiejie. Jůkũ dė' dabódawa antriéms kūpolės prisliñkę pawŏgt. Paszeszupỹ' czepàt gulė́je su kálnu nusliñkęs akmũ toks dìdis kai' bùts, rasi 30 pėdũ ìlgs, o baĩsey kíets ir jũds. Isz tŏ māródos' metė 1880 Gir̃niaus Frìcas penkis ãktainius priskáldi ir pàweźi. Szeszùpes źwẽję ikì Lažynũ malũna kar̃tą uź 10 dóleriu nusipir̃ka, kuri jiéms dā' szeñdie' priklaũsa. Mãra czėsė 1709—1711 giltinẽ wisùs gywiántojus pasmági, tik' dù sianùkū lìka, wýrs ir moterà. Ir tũdu bùwa jau an' kapũ isznẽszę, àle laĩdojams paẽjus atsigért, no mórū į̃ rugiùs įsirìta ir teĩ' iszlìka neládotu gýwu.

(Изъ «C. Jurkschat. Litauische Märchen und Erzählungen. I Teil. Heidelberg. 1898» № 50 pag. 108—110).

№ 61. Angiū karãlius.

Jaũ seni czẽsai, kaĩ' žmogùs per gìrę jódams iszgir̃da prė žẽmės ką cìpterint'. Nusė́dęs ir pr'ẽjęs pamãti czyst' báltą kir̃mėlę, ŏ brangiásiū akmenácziū wainìką añ' jos bũžes be blìsgantį. O màt'! tai bùwa angiū karãlius. Zmogus kùciu pasigriẽbęs pradẽs tą kir̃mėlę mùsztie. Àle ta dá' smarkiaũ' pracìpa ir̃ tůjau' añgys ìsz wisū pùsiū atsliñka gélbėt. Jŏs apie sàwa karãlių raĩtės' ir̃ wyniójos' teĩ' kat jū wìsas kaũps cze rãdos'. Zmŏgui bámi! Jis greĩt' pažýrgt! ussė́dęs kalìt! jóje kaĩ' tik arklỹs įkabìna. Bėt atsisùkęs pamãta žálčius jį bėwejent ir árkliui an' kulnū pūlant. Dabar̃ jis nemìslyje tiéms iszkliúsęs ir wìs tik' atsisùkęs daĩrės, ar̃ tie an' árkle dá' ne szóką. War̃gs žina, kaĩp jam bejójent kiapùri an' žẽmes nukrìta. O tai bùwa jŏ giliùkis! Tůjaũ' wisas kir̃mėles supũluses tą sukapóje. Añtrą kar̃t' jį wẽk prisiwìje, taĩ jis tyczióm̃s sawa skẽpetą nů spránda nurìszęs pàmeti. Ir tą supũluses sukapóje. O tame tárpe raĩtelis gãlą pajóje. Wẽl jau bùwa beprisìwejenczes, kaĩ jìs ìsz bėdŏs ir sermẽgą pamẽtęs jóje kaĩp arklys ùźkiart'. Ir tą wėl añgys sukapóje. Jaũ arklỹs pradė́je apiĩst, ale añgys nepérstodamas wìjos' kai' drútas. Zmŏgus mẽte galiá' ir sàwa brùslotą ir ką dialmŏnůs' turė́je, wìs po wãlandą apsistójuses wìje isz naũje. Dā' gìres gãla ne bùwa matýt, o arklỹs alsãwa nuwar̃gęs, žmogùs drebė́je isz bámes, ŏ žalczeĩ dā' wìs an kulnũ. Jaũ pradė́je an' árkle szókt, taĩ ans wýrs sukir̃tęs galiá' ir bizũną (náką, kañczių), ir ką szeĩ' dā turė́je pamẽtęs wèk! wek! gìres krãsztą pamãti, ŏ galũ galiá' aniéms ir árklį palìkęs no' wiéns iszsprúda.

(Изъ «C. Jurkschat. Litauische Märchen und Erzählungen. I Teil. Heidelberg. 1898»—№ 53 a, pag. 117—118).

Говоры Сувалкск. губ.

Ошкабальскій говоръ.

Oškabalių̃ tarmẽ.

№ 62. Разсказъ о чертѣ, стрѣлкѣ и человѣкѣ.

Viénas žmógus ránkiojo gìrioj' málkas sausũų šakũų. Tů tárpu dangùs pradė́jo niaũktis ir debesiaĩ, vė́jo nešamì, padángėmis braùktiė. Žmogélis prisiriñkeųs pundélių málkuų, norė́jo jau namõn grỹštiė, àle dìrstėrs in ùžpakalių, žúri— dailùs švariaĩ apsirė́deųs vokiėtùkas pro kélmus slánkioja ir daìrosi, kur̃ bútu jàm smagiaũ pasikavótiė. Neužìlgo žmogélis máto, ateĩna su muškiėtà aǹt petiẽs rudbar̃zdis víras medžódamas. 'Vokiėtùk's památeųs medìnṭiuų tìk šmìkšt' ir pasìslėpė in išpùvusių vidurijė médių, kurėmė iš vìršaus bùvo tìk skylùtė nog išpũlusios šakõs. Bet velniúkštių medìnṭius jau bùvo užžvèlgeųs; jis pasìšaukė tàų žmóguų ir

sāko: «vìsaņ diénaņ sèkióju páskui šìtaņ bjaurȳbeņ ir negaliù jiņ sustvértiė; aš táu dūsu kažínkaņ, tìk tù užkálkiė šìtaņ skylùteņ sù átbulu vagiù!» Žmógus išpíldė, kàņ medìnțius bùvo insàkeņs, ir tàs išnȳko iš akiũņ. Po valandėlėi žmógus gir̃di, tìk nùtarškė—nùtar̃škė, nudardėjo—trínkt, trínkt!—irmėdis in smúlkius šipulėliùs išlákstė, tìk smalà pasiliėjo!

(Изъ «Mitteilungen der Litauischen litterarischen Gesellschaft. 10 Heft. Heidelberg 1885» pag. 10—11).

№ 63. Миѳологическіе фрагменты.

Jái žmógui in kéliaņ viėsula pateĩna, taĩ priė jõ gál' velniùkas pristóti; taipõgi gérent vándeniņ iš ùpės, kláno ir t. t. su búrna, gál' velniùkas in žmóguņ inlȳstiė, jái ne pérsižegnojeņs gerì. Pérnai (1870), sãko, bùvo pas Nastarnaĩtiņ merginà, kuréņ viėnaņ sýk' viėsula káņ tìk nė invertus in dúrpinyțeņ. Merginà ne poilgãm pradėjo kvailótiė ir apė velniukùs nūlataĩ pásakotiė. Atródijo, sãko, pas táņ mergìnaņ labaĩ išmintíngaņ žmóguņ; tas atėjo, parukìno jáņ mirù (= myrrha), dávė jaĩ kókiņ gėralaņ, ir pasãkė: «pažurėsitė, šeňdièn náktij taĩ net siénos braškēs!» Taĩp ìr bùvo. Zmógus išėjo, merginà iš léngvo pasitaĩsė, nórs nė suvisaĩ, nės retókai dar̃ vìs kvailójo... O tàs žmogùs potãm gulėjo ant nakvínės nėt apė Seinùs. Viėnaņ sýk jìs miėgti, o jiņ bùdina dù velniukù: «kèlk, sãko, išvareĩ mùdu, išvarȳk' ir músuņ trėțeņ bróliņ!» Žmogùs turėjo paklausȳtiė, ír išvárė ir trėțeņ, o merginà nog priėpûlio (=daemonomania) pasitaĩsė...

(Изъ «Mitteilungen der Litauischen litterarischen Gesellschaft. 10 Heft. Heidelberg 1885». pag. 18, глава Fragmenta mithologiae II. Dr. J. Bassanávițius).

№ 64. Ангелъ въ служеніи на землѣ.

Vieną sykį sirgo laiminga moteriškē. Siuntē Dievas aniuolą, kad eitų pas ją jos dušią atimtu. Atējo aniuolas, žiuri, kad dvynučiai gimę; pasigailējo aniuolas, sako: «kaip aš jai dušią atimsiu, kas tuos vaikučius augįs»? Atējo aniuolas atgalios pas Dievą; klausia Dievas: «o ką, ar atnešei jos dušią»? Sako aniuolas: «pasigailējau, kad nebus kam tų jos vaikelių auginti, neēmiau jos dušios». Sako Dievas: «eik ant marių, ant salos rasi akmenį, pažiurēk, kas tam akmenij yra»? Nuējo aniuolas ant marių, atdarē akmenį, rado krutant kirmēlaitę; pažiurējęs, tą akmenį vēl suvožē. Sugrįžo atgal; klausia Dievas: «o ką tu ten matei»? Sako: «radau akmenije gyvą kirmēlaitę».—«A, matei! o kas tą kirmēlaitę užlaiko? Tai teip ir tie vaikučiai but gyvi buvę. O užtai, ką tu nepaklausei, eik dabar ant žemēs tris metus mētavotis». Nuējo aniuolas ant žemēs, pristojo pas kunįgą per tarną. Jiedu sykį išvažiavo. Važiuoja pro bažnyčią; bažnyčioj kunįgas mišias laiko, pasilenkęs mušasi į krutinę, o tas jo tarnas užsisuko į kitą pusę nuo tos bažnyčios. Važiuoja toliau; važiuoja pro karčiamą — tas aniuolas nusiēmē kepurę. Toliaus sutiko bobą — jis pažiurējęs į ją apsiverkē; toliaus patiko einant tokį vaikiną nešantēs ant peties dvejis čebatus: džiaugiasi su tais čebatais; o tas aniuolas baigiasi juokais!... Ale parvažiavo namon, sako tas kunįgas: «tu butum geras tarnas, ale tu man važiuojant gēdą darai: pro bažnyčią važiuojant, kur reikējo pasiklonioti, tai tu visai galvą užkreipei, o pro karčiamą, tai kepurę nusiimi; patikus bobą verki, o pro tą jaunikaitį važiuojant — juokiesi, lyg koks jis tau pažįstamas». Sako jam tas aniuolas: «pro tą bažnyčią kaip važiavom, ten per-

krikštas kunįgas mišias laikė ir badē ostiją, o iš ostijos kraują lašino — tai as negalējau nē į tą pusę žiurēt', o toj karčiamoj labai gražiai svietelis žaidė, tai ten verta buvo kepurę nusiimti; o toj moteriškė — tai ta pati, už katrą aš pakutavoju, o jau į grieką papuolus, tai aš turējau apsiverkti; o tas vaikins, kur nešēsi čebatus—jis džiaugēsi su tais čebatais, o nežino, kad jau jis jų nenešios, jau jis mirs, o jis yra laimingas, tai man už tai buvo džiaugsmas, aš turējau juoktis»... Ir jau jam pasibaigē tie trys metai; nuējo į bažnyčią—per mišias tik spindulys pasirodē, ir jis prapuolē. (G. Lizdienē. Ožk.).

(Изъ «D-ras J. Basanaviczius. Lietuviszkos pasakos. I. Shenandoah, Pa 1899. стр. 21, № 36).

№ 65. Сказки про Морозъ.

Apie szaluan ir szaltin.

Buvo toks senas žmogus su boba; jiedu turējo grintelę ir labai neturtingi buvo. Ale vieną sykį, o tai buvo anksti pavasarij, užsimanē toji boba agurkų pasodyt ir iš to pelną gauti, bet kaip dar lauke šalta buvo, tai ji prinešė durpų trupinių ant pečiaus, pripylē ir pasodino agurkų. Tie agurkai jau sudygo, į lapus jau pradējo aiti, vieną rytą atējo šalna ir nušaldē tai bobai tuos agurkus. Pamatē toji boba, kad jau agurkai nušalę: «na, dabar tai po mieliausiai, jau visas mano pelnas pražuvo!».. Inpykus ant šalnos, kaip ēmē savo diedui duot į skurą, kaip ēmē duot: «aik—sako—tu man tą šalną pagauk ir parnešk, aš jai už tai parodysu»!

Aina senis verkdamas—kur jis ją gali pagauti? Nuējo į krumus; žiuri, kad po krumu, žiemių pusēj, guli šalna susirietusi. Šis jai duot su lazda! sako: «tu man užmokēk, ką nušaldei agurkus, šeip — aš tavę užmušu». Sako šalna: «tu manęs nemušk, aš tau duosu tokią staltiesę; tą staltiesę pasitiesi ir sakysi: «iš staltiesēs»! tai bus gert ir valgyt, — ale tik niekur nenakvok». Gavęs jis tokią staltiesę, aina namon; pakeliui užējo į tokią pirtelę pas savo kumą bobą, ir teko jam ten prašytis į nakvynę. Ta kuma jo priimti nenori, sako: «nē valgyt nēr kas, nē nieko». Tas senis sako: «apie valgį nesirūpink, dar aš ir tavę patraktieruosu». — «Jeigu teip, sako, tai gali nakvot». Senis apsinakvojo; tuojaus pasiesē ant stalelio tą staltiesę ir sako: «iš staltiesēs!»—teip tuojaus stojo ant tos staltiesēs gert ir valgyt. Pasivalgē jie ten visi, atsigērē; tas senis ir apsigērē. Tos kumos jį užmigdē, kaip užmigdē, tos bobos pajieškojo kitą tokią staltiesę, padējo tam seniui, o aną paēmē. Tas senis atsikēlē, paēmē savo staltiesę, išējo namon. Pamatē boba, kad jau pareina, išbēgo pasitikti; pamatē, kad staltiesę po pažaste pasikišęs parsineša, sako: «ar tai ta staltiesē verta tų agurkų? reikējo man šalną parnešti»! — «Tylēk, bobule, bus gerai, žiurēk, kas čion bus iš tos staltiesēs».—«O kas čia bus?»—Tuojaus patiesē ant stalo ir sako: «iš staltiesēs» — staltiesē stovi, nieko nēr, ir vieną syk, ir kitą syk—nieko nēr... Toj boba kaip jam ēmē duot, kaip ēmē duot: «da tu čia kokius juokus kreti, aik tu man šalną parnešk». Aina tas senis vēl į krumus; nuējęs vēl atrado dar, kur saulēs nenušildinta, šalną gulint; jis ją vēl su lazda mušt uš agurkus. Šalna prašosi, sako: «nemušk tu manęs, aš tau duosu tokį avinuką, kad pasakysi: «avinēli, pasipurtyk», tas avinēlis pasipurtys—raudoniejie byra. Jau tas senis mąsto, bus gerai, jau jis bus bagotas. Aina su tuom avinuku; aidamas vēl užējo pas tas kumas savo ir vēl apsinakvojo. Jau tos bobos jį myli, duoda gert ir valgyt, nes jos tur iš tos staltiesēs.

Tas senis vēl apsigērē, o kaip apsigēręs, tai jau vis drąsesnis, sako: «kaip aš užmigsu, tai tik nesakykit: «avinēli pasipurtyk». Na gerai, kaip tik tas senis užmigo, tos bobos jau neiškenčia, sako: «avinēli! pasipurtyk», tas avinēlis pasipurtē—byra raudoniejai. Tos bobos pamatē, kad byra raudoniejai, jos tuojaus pajieškojo kitą tokį avinuką, jam pririšo į kampą, o aną pakavojo. Ant rytojaus senis atsikēlē, paēmē avinuką ir išējo sau. Boba pamačius pareinant, išējo pasitikti; pamatē, kad parsiveda avinuką, sako: «ar tai tas avinas verts tų agurkų o kodēl šalną neparnešei?» Senis: «tylēk, bobule, bus gerai». Tas senis sako: «avinēli, pasipurtyk»—jau ne tas avinas purtosi, ne raudoniejai byra! Tas senis jau nežino, kas čia yr, o toji boba: «vai tu vis juokus krēsi»..., vēl kaip ēmē duot tam diedui, kaip ēmē duot, sako: «aik, nevidone, parnešk man šalną». Aina senis vēl jieškot; jieškojo, jieškojo—jau šilčiau, nutirpus, niekaip neranda; apējo dar teipjau už krumo nuo saulēs gulint, žiuri, dar nenutirpus guli šalna. Kaip ims duot su lazda! Sako: «kam tu manę muši? Aš tau sakiau, kad nenakvotum; butum buvęs jau turtingas». Ale šis nieko neklauso, vis muša. Šalna: «nemušk tu manęs, aš tau duosu tokią bačkutę, kaip pasakysi: «iš bačkutēs, tai tuojaus išeis daug ginkluotų kareivių. Pabandē pasakyt: «iš bačkutēs», — tuojaus išējo daugybē ginkluotų kareivių; pasakē vēl: «į bačkutę»—teip visi suējo atgal. Paēmęs tą bačkutę, aina namon; pakelēje aidamas, užējo į tą pirtelę pas tas kumas.

Anos jį gražiai priēmē, sodina ir girdo, valgydina, nes jau jos tur iš ko; tą senį vēl apgirdē, o tas senis atsigulęs prieš užmigimą teip kalba, sako: «tik jus nesakykit «iš bačkutēs», nes bus bēda» — ir pats užmigo. O tos kumos neiškęsdamos, sako: «iš bačkutēs». — Kaip tik pasakē, tai kaip pradējo ait, kaip pradējo ait kareiviai, tik kardai skamba! Jau priējo pilna grintelē, jau bobos persigando, budina senį: «kelk, kas čia pasidarē! Senis pabudo: «a! tai jus man vis teip darot, o kur mano staltiesē, kur mano avinēlis»? Bobom gaila, nenorētų atiduot; kaip užleido tais kareiviais, tos bobos tuojaus jam viską, at'davē, o ans pasakē: «į bačkutę»—visi ten suējo, o jis pasiēmes staltiesę, avinēlį ir bačkutę aina namon. O jo boba pamačius pareinant, išējo pasitikti: «ar jau tu šalną vēl neparneši? aš tau iš naujo duosu»... Tas senis supykęs ant bobos, sako: «palaukk, aš tau atlygįsiu». Kaip tik priējo prie bobos, pasakē: «iš bačkutēs»! — išējo daugybē kareivių, liepiant seniui, sudavē bobai gerai per šonus, suvarē juos vēl į bačkutę, patiesē staltiesę, sako: «iš staltiesēs» — tuojaus stojo gert ir valgyt, pavalgē, atsigērē — ir jau turtingai gyveno iki pabaigai gyvenimo savo, jau tai bobai nereikējo daugiaus ant pečiaus agurkų sodint. (Nuo J. Aidukaičio iš Ožkabalių).

(Изъ «D-ras J. Basanaviczius. Lietuviszkos pasakos. I. Shenandoah, Pa. 1899, стр. 132—134. № 1.).

Годлевскій говоръ.

(Garliavõs tarmẽ).

По записямъ проф. К. Бругмана 1880 г.

№ 66. Ápė linú múką.

Kàd bùvo bérnas ìr mergà pàs vẽną gaspadórių. Taí jẽdu mérginosi ìr žénytis. Ìr jisaí paskùi nùmirė. Taí jì ìłgą czẽsą vèrkė dèł jó. Ìr bùvo àn knýgu mokįta. Taí jìs vẽną náktį pèr sápną prisisapnávo, sáko: 'Łáuk màne subatós vákarą: àsz atjósiu ànt szývo árklio; ó tù apsirėdýk kaí ìm bažnýczę, ìr sàvo rubùs susirìnk ìr susirìszk ìm púndą. Sėdẽk pó

łángu ìr łángą atsidarýk ìr łáuk màne. Taí àsz ateísiu'. Sułáukė subatós, taí jì émė apsirėdė ìr łáukė jó. Taí jisaí atjójo ànt szývo árklio. Dabàr sáko: 'Aík szè, sėsk ànt žìrgo: mùdu jósim abùdu ìn tė, kùr àsz'. Prijójo kápines. Sáko: 'Ménesëna kaí dënà. Jóje bérnas sù mergà'. 'Gývėle, àr nebijeí sù negývėliu jót? 'Ką àsz bijósiu sù sàvo prýsëga?' Prijójo antràs kápines. Sáko: 'Ménesëna kaí dënà. Jóje bérnas sù mergà'. 'Àr nebijeí sù negývėliu jót?' 'Ką àsz bijósiu sù sàvo mylimiáusiu?' Prijójo pékłą. Sáko: 'Tù czionaí pasėdėk, ó àsz aísiu pýpkės užsidėkt? Paskùi jisaí pàszaukė: 'Aíkim, visì màno brólei, výkim katrą àsz atsìvedžiau.' Taí jẽ visì ję výt. Ò jì bėgo susiprátus, bėgo bėgo. Atsigrįžta: kàd netolì nóg jós atsìvyje negývėlis. Taí jì mėtė knygàs. Jẽ pàėmė knygàs ir sudráskė. Paskùi atsigrįžta: kàd ìr vėł jaú jẽ netolì nóg jós. Teíp jì mėtė vìsą púndą, kùr jì bùvo susidėjus nèsztis sàvo parėdùs. Paskùi pribėgo tój mergà grincziùtę. Žiúri, kàd žiburýs matýt. Imbėgo ìn tą grincziùtę, ražànczium klémką užsùko. Žiúri, kàd negývas gùli àn lentós, galè gałvú smalìnė žvákė dėga. Ìr žiúri, kàd gùli gaidýs negývas paleí stáłą. Teíp jì pàėmė tą gaídį ànt sàvo rànku. Dabàr tàs negývėlis ùž łángo szaúke, sáko: 'Negývėli, padũk mán gývąję. Dùrys pánczių ùžsukta, ó łangaí péržegnota: negaliù inteít'. Tasaí negývelis pradėjo krutėt. 'Negývėli, padũk gývąję. Dùrys pánczių ùžsukta, ó łangaí péržegnota: negaliù inteít'. Teíp tàs negývėlis atsikėlė ìr sáko: 'Kàs taí yrà, ùž ką jisaí tavė atsivýjo?' Sáko: 'Pałáukit bìskį, pasakýsiu jùm linú múką'. Taí jì pásakojo, kàd linùs sėje; paskùi užáuga ir vėł nunóksta; nuráuna, džiovìna, kłósto, kéle, véža ìm pirtį ìr džiáuna; paskùi ìszmina, ìszbruka ìr szukũje; paskùi vèrpe, áudže, báltina, rėžo ìr siùva. Paskùi gaidýs pradėjo àn jós rànku gëdót. Žiúri: kaíp jì sėdėjo àn krėsło, dabàr sėdi àn kéłmo: ó pirmà bùvo grìnczioj, ó paskùi vidurý reísto; ìr kaíp pàs ję stovėjo negývėlei, teíp stóvi stũbrei.

(*Изъ* «A. Leskien und K. Brugman. Litauische Volkslieder und Märchen. Strassburg 1882» стр. 160—161, № 2).

№ 67. Ápė bẽdną žmógų, kùrs sàvo súnų negìmusį vélniui pàrdavė. B.

Kàd bùvo vẽnas žmógus łabaí bẽdnas, iszvažėvo ìn gìrę máłku parsivèszt. Émė ìr paklýdo, pradėjo kéikt, sáko: 'Kàd nórs vélnes ateítu ìr iszvèstu màne ìsz tós gìrios!' Ìr atsirádo vélnes, kłáuse: 'Kó tù, žmógau, jẽszkai? Àr paklýdai jaú? Žmógus atsákė: 'Paklýdau'. Tadà vélnes sáko: 'Pažadėk mán, ką namẽ nepalikaí, taí àsz tàve iszvèsiu ìsz tós gìrios'. Žmógus pradė kłausinėt: 'Taí, kó àsz nepalikaú namẽ, àr szunẽs, àr katẽs àr gývolio kókio?' Bèt vélnes nesáko, kó nepalìko, tìk vìs sáko: 'Pažadėk mán, kó namẽ nepalikaí'. Émė žmógus ìr pažadėjo. Tadà vélnes sáko: 'Taí piáuk sàvo mažiùką pìrsztą biskùtį, ó sù tũ kraujù paraszýk mán, taí àsz tàve iszvèsiu ìsz gìrios'. Émė žmógus ìr insipióvė, parászė rásztą, ó vélnes tą rásztą paėmęs insidė ìn kepùrę, paskùi žmógų ìszvedė ìsz gìrios. Žmógus parvažėvęs rádo súnų užgìmusį, tadà tėvas łabaí nusìminė, kàd jaú sàvo súnų negìmusį vélniui pàrdavė. Tàs vaíks teíp greítai áuga, užáugęs ikì asztũniú mėtu pradėjo aít ìn klesàs. Àle vìs kadà tìk namó parvažiũje, taí vìs kłáuse: 'Tėvėli, kó tù teíp łabaí visadós smútnas? Kaíp tìk àsz parvažiũju ìsz iszkáłos, taí tù tadà pasidaraí suvisaí smútnas'. Bèt tėvas jém nesáko. Vėł iszvažėvo studèntas atgàł ìn klesàs. Vėł parvažėvęs kłáuse: «Tėvėli, pasakýk mán tiktaí, kó tù teíp buvì smút-

nas». Ó jaú sunùs pastòjo klériku. Vìs tė́us nesáko, kó jìs tèp smútnas.

Bèt vė̃ną sýkį prispýrė sunùs tė́vą, kàd pasakýtu, kó tèp smútnas. Tė́us tadà pasákė sàvo súnui: «Ką̃ àsz nebúsiu smútnas, kàd àsz tavè negìmusį vélniui pàrdaviau». Pakłáusė sunùs: «Tėvéli, kokiũm spásabu pàrdavei màne vélniui?» Tadà tė́us pasákė jém: «Àsz buvaú gìrioj ìr paklýdau, paskùi ė́miau sakýt «kàd nórs màne vélnes iszvèstu ìsz tós gìrios», ir atė́jo. Lė̃pė impiáut màno pìrsztą mažiùką ir pasiraszýt, àsz impióviau, pasirasziaú ìr atìdaviau tũs rasztùs jém». Atsáko sunùs: «Taí nė̃ko, àsz parnèsziu sàvo rasztùs ìsz pékłos». Nuė́jęs klė́rikas ìm bažnýczę pasìėmė stùłą, krapýłą, žvákę szvèntą ìr szvèntįto vándenio bùtelį ìr ė́jo ìm pékłą. Ė̃jo pèr tą̃ gìrią, kùr jó tė́us bùvo paklýdęs. Intė̃jo łabaí tolì ìn gìrę, ó jaú bùvo vákaras. Nė̃kaip neprieína łaúko, tìk rádo vidurý gìrios mážą grincziùkę. Intė̃jęs nė́ko nerádo, tiktaí sė́ną bóbą, prászosi klė́rikas ànt nakvýnės. Tà bobùtė sáko: «Máno mė̃łas, negaliù tàve priìmt ànt nakvýnės: pareís màno dvýlika sunú, ó vė́ns vyriáuses, vardù Dìmijonas, jė́ visì razbáinįkai, ìms ìr užmùsz tàve». Bèt jìs insiprászė, sáko: «Kàd ìr užmùsz, taí nė̃ko, vìs rózą mìrt reíks.» Tadà bobùtė užkìszo jį už péczìaus. Náktį ápė dvýliktą adýną parė̃jo dvýlika razbáinįku, tũjaús vyriáuses sáko: «Czè žmogė̃nà smìrdi? Ó bobùtė sáko: «Vaikéli, màžu žmógų ùžmuszei: taí tàvo rànkos àr drabùžis krùvinas, taí táu smìrdi». Atsákė razbáinįkas: «Szènde nė́ko neùžmusziau». Bèt vũzdams lìndo ìn ùžpeczkį, rádo ìr iszsitráukė tą̃ klė́riką. Tũjaús pàsėmė (= pasìėmė) szlė́gą ìr nóri dũt ìn gáłvą. Àle klė́rikas pradė́jo praszýtis, paskùi pamė́tęs szlė́gą razbáinįkas kłáusė: «Kùrgi tù ainì?» Atsákė klė́rikas: «Ainù ìm pékłą sàvo rásztu parsinèszt, bò màne tė́vas negìmusį pàrdavė vélniui?» «Nù, taí geraí, kàd tù ainì ìm pékłą: taí pakłáusk, kàp mán pó smèrcziui bùs». Dávė vakarė́nę. Pérnakvojo. Ànt rytójaus ìr pùsryczius dávė ir lė̃pė tìk neužmìrszt pakłáust, kaíp jém bùs pó smèrt, ìr lė̃pė grįsztant užeít. Kaíp nuė́jo ìm pékłą, rádo vė̃nas durìs. Atidáręs taís nė̃ko nerádo. Ė̃jo ìn kìtą stàncįę ìr vė̃ł nė̃ko nerádo. Intė́jo ìn trė́czę, rádo kelìs vélnius; kaíp paszvèntino, tũjaús tė̃ iszbė́go. Nuė̃jęs toliaú ìm pékłą rádo łabaí daúg velniú. Kaíp ė́mė szvèntįt, pradė́jo velneí rė̃kt: «Neplikýk akiú! neplikýk akiú!» Ó jìs sákė; «Atidũkit màno rasztùs, taí àsz jùms nė̃ko nedarýsiu». Alè tasaí, katràs turė́jo tũs rasztùs, neatìdavė. Tũjaús surìko Lecìperis: «Mèskit tą̃, katràs tùri tũs rasztùs, ànt Dìmijono łóvos». Ó tà łòva prikłotà brìtvu ìr peíliu, ó pèr tárpus ugnìs aína. Paskùi pakłáusė klė́rikas: «Kàs tàs yrà pèr Dìmijons?» Jém velneí nenorė̃ pasakýt. Kaíp ė́mė vė̃ł szvèntįt vė̃ł velneí rė́kt pradė́jo: «Akiú neplikýk, akiú neplikýk!» «Pasakýkit mán, kàs tàs pèr Dìmijons, taí neplikýsiu». Pasákė jém velneí sustóję, kàd ýr gìrioj vė̃nój dvýlika razbáinįku, ó vyriáuses vardù Dìmijonas; taí dė̃ł jó szìta łóva bùs pó smèrt. Ó dabàr tũs rasztùs tàs vélnes, katràs turė́jo, cýbdamas ìsz kepùrės ìszėmė ìr mė́tė jém pó kóju. Pasiė́męs klė̃rikas rasztùs ìr grį́žo namó. Àle vė̃ł užė́jo pas tą̃ razbáinįką. Kłáuse razbáinįkas: «Kokiũm spásabu táu rasztùs atìdavė?» Klė́rikas sáko: «Kaíp pradė̃jau akìs jė̃m sù szventù vándeniu plikýt, taí jė̃ pradė̃jo rė́kt «Neplikýk akiú». Paskùi surìko Lecìperis «Mèskit tą̃, katràs tùri rasztùs, àn Dìmijono łóvos». Tũjaús vélnes rasztùs mán nutrenkė pó kóju». Paskùi razbáinįkas kłáuse: «Voigì, kokè tà łóva?» Pasákė jém klė́rikas: «Tà łóva piłnà brìtvu ìr peíliu, ìr ugnìs pèr tárpus aína». Nusigàndo razbáinįkas ìr sáko: «Àr negalì tù mán dũt pakútą?» Klė́rikas atsákė: «Aimè ìn gìrę, ír

ìmk sàvo tą obelìnę szlēgą». Nuējo ìn gìrę tolì àn tókio kalnélio, ìr bùvo netolì kéles. Klērikas paēmęs szlēgą ìnkasė ìn žémę, ó kótą palìko łaukè, ìr lēpė vándenį nèszt sù bùrna, sáko: «Kół bùs bałùtė, taí mèlskis, ó kaíp bus saúsa, taí vēł nèszk». Ó razbáinįkas prászė, kàd tìk jó neužmìrsztu.

Klērikas ējo namó sù rásztais. Parējęs namó paródė tēvui, kàd jaú àtsėmė (=atsìėmė) rasztùs. Tēvas džiaúgėsi, kàd sunùs jaú jó. Paskùi sunùs pastójo kùnigu, toliaús pó keliú métu pastójo býskupu. Jaú iszējo kelì métai, ìr užmìrszo jìs tą razbáinįką. Vēną rózą važiūje tàs býskupas pèr tą gìrę, ìr pakvìpo jèm obūleí. Ó bùvo žēmós czésas; žìno, kàd nēkur žēmą obūleí neáuga. Siùncze sàvo kùczèrių atnèszt obūliú, sáko: «Czè kùr nórs tùr bút obūliú, mán tèp łabaí kvépa». Kùczèrius nuējo, rádo, alè negáł nuskìnt. Szaúke býskupą. Býskupas pàts atējęs rádo dëdélį jaú žìłą pasénusį. Kłáuse býskupas: «Kó tù czè kłúpai?» Dëdélis atsákė, sáko: «Àsz buvaú razbáinįku, taí màne vēnas klērikas czè ànt pakútos pastátė, alè turbút nùmirė, kàd màne neateína paléist». Atsìminė býskupas, kàd jìs pats pastátė. Pradējo jìs spavēdót: kaíp tìk grēką pasáko, tůjaús obůlýs nupūła, ìr visì obūleí nupūła, ó dù nó virszúnės nepūła. Kłáuse býskupas, — bò máto, kàd dá dù grēkùs tùri, — sáko: «Àr neùžmuszei tēvo?» Sáko: «Ùžmusziau» Atgàł vēł kłáuse «Dá sakýk vēną». Razbáinįkas sáko: «Neatsìmenu». Býskupas sáko: «Àr neùžmuszei kókį býskupą»? Tadà atsìminė, sáko: «Ùžmusziau?». Tůjaús tà obelìs pagriùvo, ìr dëdélis ìn dúmus pavìrto ìr prapūlė, ìr bùvo szczėslývas.

(Изъ «A. Leskien und K. Brugman. Litauische Volkslieder und Märchen. Strassburg 1882» стр. 228—231. № 32).

№ 68. Ápė mergáitę ìr jós móczeką, katrà bùvo rágana. B.

Bùvo vēnà naszlē, ó jì bùvo rágana. Ìr bùvo vēnas výras naszlýs. Tà naszlē turējo trìs dùkteris, vēną sù vēna akè, kìtą sù dvēm, ó tréczę sù trìmi akìm; ó tàs naszlýs tìk turējo vēną mergáitę. Ēmė jē ìr apsižényjo. Tà móczeka nemylējo sàvo výro duktèrs. Vìs kas dēn gánė galvijùs, ìr lēpė tà rágana, kàd tà mergáitė máiszą linú kazdēn suvèrptu ìr iszáustu ìr iszbáltįtu ìr gátavą vakarè namó parnèsztu. Tà mergáitė nuējo ànt kapiniú pàs sàvo mótiną ìr pradējo ànt jós kápo vèrkt. Mótina žémė pradējo sakýt: «Nē lýje, nė snēkti, ó nó médžiu rasà krìnta» Tadà mergáitė atsìlēpė: «Nė snēkti, nē lýje, nē nó médžiu rasà krìnta, tìk àsz czión verkiù» Pakłáusė mótina: «Kógi verkì?» Atsákė mergáitė: «Mán lēpė rágana móczeka, kàd àsz kazdēn tūs linùs iszvèrpcze ìr iszbáltįcze ìr iszáuscze, gátavą vakarè namó parnèszcze; ó linú cēłas máiszas prìkimsztas» Atsákė jeí mótina: «Kaíp nueísi ànt łaúko, yrà tóke kárvė tàvo pulkè: ìmk tą máiszą sù linaís, kìszk taí kárvei ìn aúsį, ó pèr kìtą isztráuksi, taí bùs gátavas áudekłas ìr sùverptas iszáustas ìr iszbáltįtas? Ēmė teíp ìr padárė. Tadà rágana mìslyje, kaìp jì padáro. Kìtą dēną vēł dávė kìtą máiszą linú ìr léido vēną dùkterį sàvo dabót sù vēna akè. Kaíp iszējo ànt łaúko sù gyvoleís, atsisēdo abì tós mergáitės ìr tą linú máiszą pasidējo. Àle tà raganiùkė sáko: «Kodēł tù nedìrbi? Vakarè nebùs gátava? Ó szìta sáko: «Àsz táu tą gáłvą pajeszkósiu? Ó tà ráganos duktē atsákė: «Tìk tù dìrpk.» Àle bèt jì mēgo užsimánė, ìr pradējo jeí gáłvą nëžët, tadà sáko: «Pajeszkókgi bìskį.» Kaíp émė jeszkót, ìr pasákė: «Cziuczió liulió, vēnakéle!» ìr užmìgo tà vēnà akìs. Tadà mergáitė pàėmė tą máiszą sù linaís,

àtneszė pàs kárvę ìr tũs linùs kìszo ìn aúsį, pèr kìtą ėmė łaúk jaú áudekłą gátavą, iszbáltįtą ìr iszáustą tèp gražeí. Paskùi priė́jus szaúkė: «Sésut, kéłk, jaú gìncim namó». Pakłáusė ráganos duktė̃: «Voí, tàvo dárbas àr gátavas»? Atsákė: «Gátavas». Kaíp namó pàrginė, pàdavė máiszą sù áudekłu. Rágana kłáusė pàs dùkterį sàvo: «Àr mateí, kaíp jì padárė? «Atsákė vė̃nákė: «Nemacziaú, àsz mė̃gójau, ó jì dìrbo? Tréczę dė̃ną léido sù dvė̃m akìm ìr vė̃ł dávė máiszą linú ìr vė̃ł lė̃pė teíp padarýt, bèt tà mergáitė ìr tą teíp užmìgdė. Ketvìrtą dė̃ną léido sù trìmi akìm. Ė̃mė migdýt, alè tà neužmė̃ga, sáko: «Lė̃pė mán mótina, kàd àsz tàve dabócze, kaíp tù padaraí.» Ė̃mė vė̃ł ìr taí teíp gáłvą nė̃žė̃t. Pradė́jo teíp vė̃ł migdýt, užmìgdė dvì akìs, ó treczė tìk bìskį prisimérkė. Paskùi mergáitė paė́mus máiszą nùneszė ìr vė̃ł kìszo linùs ìn aúsį kárvės, pèr kìtą ėmė łaúk áudekłą sùverptą, iszáustą ìr iszbáltįtą, ó tà ráganos duktė̃ vìską mátė. Priė́jus mergáitė sáko: «kéłk, sésut, jaú gìncim namò? Pàrginė namó, ìr pasákė ráganos duktė̃: «Vìską macziaú, kaíp jì dáro?»

Tadà rágana ėmė papióvė tą karvùtę. Nuė́jo vė̃ł tà mergáitė ànt kapiniú, pradė́jo vèrkt. Mótina atsìlė̃pė žémė', sáko: «Àr snė̃kti, àr lýje? Nó médžiu rasà krìnta» Atsákė mergáitė: «Nė́ snė̃kti, nė́ lýje, nė́ rasà nó médžiu krìnta, tìk àsz czión verkiù». Pakłáusė mótina ìsz žémės: «Kógi verkì?» Atsákė mergáitė: «Jaú tą karvùtę màno papióvė». Pasákė jeí: «Aík namó, praszýk, tegùł táu dũda žárnas iszczýstyt. Ò tosè žarnosè ràsi žė̃dą ìr mė̃žį ìr ávižą, taí tù jũs parnèszk ìr pasodýk pó łángu?» Tà mergáitė pàs sódżełką beczystýdama rádo vìską, ką jeí sákė, ìr pasodìno teíp, kaíp jeí lė̃pė. Ànt rytójaus rádo tén szùlinį výno ìr médį sù obũleís.

Ir atvažévo vė̃nas karaliúnaitis. Pakeliùi važiũdamas gávo tenaís tò výno ír siùntė tą rágana pasémt tó výno ìr tú obũliú atnèszt. Kaíp atė́jo tà rágana pàs tą szùlinį, tàs výnas łabaí gileí pasidárė ìr tė̃ obũleí auksztaí iszkìło. Paskùi atė́jo tà mergáitė, taí tàs výnas pasidárė píłnas szulinýs, ìr tė̃ obũleí visaí žemaí nuė́jo: paskýnė obũliú ír pasìėmė výno mergaítė ír nùneszė karaliúnaicziui. Karaliúnaicziui łabaí patìko, sákė: «Ùž tókį traktavójimą àsz tàve žénysiũs.» Paskùi rágana iszgìrdus tókius žódžius ėmė mergáitę, pakavójo ìn tókę kamárą, užrakìno, ó sàvo dùkterį léido ùž karaliúnaiczio.

Važiũje ráganos duktė̃ ìm bažnýczę ànt szliúbo, alè negáli taís czeverýkais apsiaút, katrũs dávė karaliúnaitis mergáitei. Ė̃mė rágana nutászė kójes sàvo duktèrs, paskùi ìr àpavė ìr iszléido ìm bažnýczę. Ó tą mergáitę paléido vė̃ł ganýt. Bèt tà mergáitė lė̃kė kaíp paúksztis ìr lė̃gdamà sákė: «Kùku, kùku, raganiùkės kójos nutaszýtos!» Iszgìrdo karaliúnaitis, kàd teíp sáko; mìslyje, turbút mán apmaínė pàną. Padárė revìzįę ìr rádo, kàd teíp nutaszýtos kójos. Tũjaús tą pavárė, ó sù taí apsižényjo ìr gyvéno geraí.

(Изъ «A. Leskien und K. Brugman. Litauische Volkslieder und Märchen. Strassburg 1882» стр. 233—235, № 34).

Къ діалектологіи Ковенской губ.

№ 69. Скороговорки въ записи Проф. Каз. Явниса изъ Росс. уѣзда.

1. Líp vapsá į viksvá, iŕ tá viksvá vís vízg.—

2. Ší šikšná, tá šikšná, vísas šíkšnas šikšniškaí įšdiŕbtas. —

3. Bljıúds plıúdur prıúda vidurė́.

4. Tú šęń diéną ąńt vienós akiés apspitraî, rytó iŕ ąńt ąntrós — kaíp? (вмѣсто ожидаемаго, но невозможнаго *apspitrsi подставляютъ будущее отъ глагола apspitrêti, то есть apspitrêsi).

№ 70. Эйрагольскій говоръ.

(Užrašýta tiẽs Airiógala.).
По записямъ Юшкевича.

Ko tujej, kunįgėli, sudajčıo!
Sudajčıo, sudajčıutėle!
Ilgaj pamıegėly'?
Mıegą bemıegątıem
Iškirto karelıus,
Išpylė pilelę.
Katro tau, kunįgėli,
Daugıau pagajlėje?
Ne tajp gajla man pilelės,
Kaj man gajla karelıu.
Aš pilelę supįlsıu
Dvejejs, trejejs metelejs,
O karelıu nebužauginsıu
Nej dešimtis metelıu.

(Изъ «Сборника статей отдѣленія русскаго языка и словесности. т. II. Литовскія народныя пѣсни. И. А. Юшкевича. Спб. 1867» pag. 10 № 4).

№ 71. Ko tujej, tėvutėli, sudajčıo!

Sudajčıo, sudajčıutėle!
Ilgaj pamıegėly'?
Mıegą bemıegątıem,
Užvažıavo svetelej,
Išvežė sunelį.
Katro tau, tėvutėli,
Daugıau pagajlėje?
Ne tajp gajla man žirgelıo
Kajp man gajla sunelıo.
Aš žirgelį nupirksıu
Ir pirmajsıajs metelejs,
O sunelį nebužaugįsıu
Nej dešimtis metelıu.

* * *

Ko tujej, motinėlė,
Ilgaj pamıegėlė'?
Mıegą bemıegątej
Užvažıavo svetelıu,
Išvežė dukrelę,
Ir dukrelės krajtelį.
Katro tau, motinėle,
Daugıau pagajlėje?
Ne tajp gajla man krajtelıo
Kajp man gajla dukrelės.
Aš krajtelį sukrausıu
Dvejejs, trejejs metelejs,
O dukrelės nebužaugįsıu
Nej dešimtis metelıu.

(Изъ того-же «Сборника, l. c. pag. 10—11, № 5.).

№ 72. Bitutė, lingo!

Bitė, lingo linago!

1. Kas bitę mokė
Lingo, bitutė!
Anu gražıu mokslelıu?
Bitutė, lingo!
Bitė, lingo, linago!

2. Bitutis mokė
Anu gražıu mokslelıu
Lingo, bitutė!
Bitė, lingo, linago!

3. Sıuk, sıuk, bitutė,
Anûs gražıus korelıus.
Lingo, bitutė!
Bitė, lingo, linago!

4. Nešk, nešk, bitutė,
Aną saldų medutį.

* * *

Sesulė, lingo, linago!
Sejė, lingo linago!
Kas sesutę mokė
Lingo, sesutė!

Anu gražiu darbeliu?
Sesutė, lingo!
Sejė, lingo, linago!
Močiutė mokė
Anu gražiu darbeliu
Lingo, sesutė!
Sejė, lingo, linago!
Verpk, verpk, dukrelė,
Anus baltus linelius.
Lingo, sesutė,
Sejė, lingo, linago!
Ausk, ausk, dukrelė,
Anas plonas drobeles:
Lingo, sesutė!

(Изъ того-же «Сборника», pag. 16—17, № 10).

№ 73. Векшнянскій говоръ.

(Vïėkšnių tarmẽ).

Удареніе ʹ (=нисходящее), ˜ (=восходящее), ˆ (=восходяще-нисходящее или сильно-срединное) ставится надъ долгими гласными и средними, а ˋ (gravis) надъ краткими; u—средній звукъ между краткими ŭ и ŏ; знаки ì, ĭ соотвѣтствуютъ среднему звуку между ĭ и ĕ; ą—средній звукъ между on и un.

1.

Ói dukrèle, dukterèle, ói, ói!
Myliėk sâva matušèle ói, ói, ói!
Numiȓs tâva matušèle, ói, ói!
Tù paliksi sĭratèle, ói, ói, ói!
Gùl matùše ąnt lęntèles,
Vêrk dukrèle prŷ šalèles.
Oi, matùše, matušèle,
Ar bematá sáv' dukrèle?
Âr begiȓdi gâid(ž)ĕ bâlsa,
Âr dukrèle griâudē vêrkįnt?
Niê mąn rêike gáid(ž)ĕ bâlsa,
Niê dukrèles griâudē vêrkįnt!
Tìk mąn rûpĭ keliuonèle
Ŷ ąmžĭna viėčnastèle!
Oi, matùše, matušèle,

Âr niêr ĭl̃ga ši naktèle?
Kûo bùs ĭl̃ga ši naktèle,
Âr nemįñkšta piernatèle!
Âbliaus skeidû podùškèle,
Pluonuôs drúobes druobùlèle!

2.

Ói, kûliau, kûliau šiáudus bè grūdû;
Padariáu alùti grynû avĭžû.
Mòna alùtis — sal̃dus mĭdùtis.
Ąnčgiériau mergèle skâiste rauduóna.
Mòna ąnčgeȓta, mòna myliéta
Išiêje ŷ lânka šeinèle griėbtĭ.
Kê̑ik brûkiu brâuke, tê̑ik griâudē vêrke,
Ąnt nâuje griėblèle susĭkrisdamà.
Ói, žẽme, žẽme, žẽme jǫuduóje,
Âtiėmē tù mòna tiéva, muótina,
Âtiėmē mòna brúoli, sesèle,
Atîmk ìr mùni vârga mergèle!
Mergèle mòna, jaunuóje mòna,
Ne-ysĭsiūliuósi jaũna būdamà!
Vargèliė gĭmiáu, vargèliė áugau,
Ûž vârga bernèle ìr nutekiėjau!

3.

Kuóks-tę̃n lę̃ngvus pailsèlis naũjame svirnèlie:
Viėjas pûte, svèrnas ûže, balą̃ndis brukãva!
Eĩsiu laũkąn paveiziėti, kuóks viėjèlis pûte:
Âr galiésiu tǫu viėjeliù ŷ laivèle tûpti?
Tûo laivèliė bal̃tĭ sil̃kā, žàlĭ meirõnèlē,
Bal̃tĭ sil̃kā mastinįnkā — rąnkuovèliems siûtĭ!
Žàlĭ, gràžĭ meirõnèlē — vainĭkèliǫu pįntĭ!
Susĭskýnus, nusĭpýnus sèksiu ąnt galvèles,
Užsĭsêgus ąnt galvèles siésiu ùž stalèle!
Àš, mergèle, tàvi kláusiu, âr tù muóki áustĭ?
Kàs išmúokys mùni jáuna, nebiêr matušèlės!

Kàs išmúoke gegužẹ̀le gìrèliė kukóuti?
Gegužèle Dêiva (irgi Diêva) leĩsta gìrèle kukóuti!
Àš, bernèli, tàvi kláusiu, âr tù mŭoki ártĭ?
Kàs išmúokys mùní jáuna, nebiêr tetušèle!
Kàs išmúoke balą̃ndèli gìrèliė brukóutĭ?
Balą̃ndèli Dêivas léide gìrèliė brukóutĭ!

(Užrãšė gýdytojas p. Bùkantas, gruõdyje 1901 m. Akcentãvo K. B. pagal tõs parãpijos žmogaũs ìštarmę).

№ 74. Хвейдано—Швекшнянскій говоръ.

(Kvėdarnos—Švėkšnos tarmė).

Циркумфлексъ выражаетъ нисходающую интонацію, грависъ на долгихъ гласныхъ — восходяще-нисходящую; акутъ ставится только на краткихъ гласныхъ и означаетъ главное удареніе безъ интонаціи.

ш = долгому u, ч = долгому i; ą, ę означаютъ средніе звуки, первое между o и u, второе между e и i, произносимые съ носовымъ оттѣнкомъ; ų, į — узкіе звуки, соотвѣтствующіе русскимъ у, и, но съ тѣмъ же носовымъ оттѣнкомъ, который при всѣхъ четырехъ названныхъ гласныхъ изображается чрезъ ñ; ġ, ķ передъ a и проч. гласными означаютъ смягченные согласные g, k напр. ġařs = gérás, ķapú = kepú.

Вслѣдствіе того, что при восходяще-нисходящей интонаціи центръ аккустической тяжести находится на первой части дифтонговъ ai, ei, вторая часть, т. е. i, въ громадномъ большинствѣ случаевъ не произносится, напр. vàks вмѣсто vaíkas, svèks вмѣсто sveíkas; дифтонгъ же ui удерживаетъ вторую свою часть, потому что первая часть, т. е. u, не удлиняется до количества двухъ моръ въ силу ударенія, напр. вин. п. kuìli (= кабана); точно также дифтонгъ au, хотя имѣетъ подъ восходяще-нисходящимъ удареніе двухморную долготу, однако удерживаетъ вторую часть вслѣдствіе устойчивости гласнаго u (ср. vìlks — волкъ, liguoñs — больной человѣкъ, съ исчезновеніемъ a, i при жемайтскихъ vaìsjus — плодъ, katurčus — вчетверомъ, pùdžjus — гончаръ, въ которыхъ слабоударяемое u конечнаго слога не исчезаетъ).

Хвейданскій (Kvėdarna) и Швекшнянскій (Švėkšna) говоры относятся къ u-кающему и анусварному или юго-восточному жемайтскому поднарѣчію, напр. pųmù (= пастухъ), lųmù (= 1. талія, 2. стволъ дерева отъ земли до вѣтвей) = сѣверо-западнымъ жемайтскимъ pęímou, lęímou, верхнелитовскимъ piėmuó, liėmuó; žą̃nsís (= гусь), ą̃ñšas (= дужка), kęñsas (Дус. = kęmsas), ap-kęñsti (= tolerare), gįñsla (= жила), lįñsti (= лѣзть), skįñstas (= жидкій) ap-skųñsti (= обвинить), rųñši (= родъ, видъ; ср. греч. ῥύγχος).

Относительно общихъ примѣтъ нижнелитовскаго нарѣчія см. «Описаніе говоровъ Россіенскаго уѣзда», мою статью въ Памятн. кн. Ковен. губ. на 1893, «Описаніе Россіенскаго уѣзда». Ковна 1893.

Сообщилъ проф. классич. языковъ Имп. С.-Петербургской Р.-Католической Духовной Академіи Кс. К. Явнисъ.

Kaukà.

(По записи проф. Каз. Явниса).

Gādųs, turiêdams dvídešįmti mètu pàded kjaùši; tą̃ñ kjaùši rèk paskù ųdiêti ų̃ pudèli sú pukàs iř ą̃ñt tuò pudèle rèk sènē muôtriškā siêdiêti trìs miênesjus. Può trijųñ miênesju ųš kjaùšė ųššilup kaùks. Paskù rèk ą̃ñt

truobuòs anam̃ lízda patāsų̃ti. Kéleta dųnų̃ pralêdus, ąns jaù pràded naûda nèšti. Kaùkū rèk dūti ir valgųti: ąns valga vískąń[1]), kąñ tiktà valga žmuogús.

Kaitās atsítįnk tàp, juóg páts kaùks àtlek prų̃ žmuogaùs ir pràded šjuókjus-tuókjus niėkús nèšti; jê žmaogús prų̃jam tuókjus niėkús, tád può tuò kaùks pràded ir garús dâktus nèšti. Tàp, pàsakuo, kád vų̃na karta žmuogús atràda kuodiė dvèjata rųškútšjų ąnglįų̃. Ąns tás ąnglís ųšpų̃li saû ąnt rèkala ir vieľ padiêji kuodàli tuò patšjuò vų̃tuo. Rų̃ta vêz, vieľ ųrá ąnglįų̃ kuodiè: trèti rų̃ta ràda jaù grūdų̃. Paskū kaùks matų̃dams, kád žmuogús jam̃ nū anuò vískąń, pradiêji ir píningus nèšti. Tuodieľ tás žmuogús dídeljus turtús ųgíji.

Tàp-pát pàsakuo, juóg vų̃nas žmuogús, žinuódams kád kaùks ná sú duorú, atràdis rų̃ta mèta kuodiè ąnglįų̃, ųšnèšęns (=ųšsinèšis) ųšpų̃li ąnt žèmis. Kád pų̃li tás ąnglís ąnt žèmis anam̃ pasiruódi, juóg pil' laùkąn (одинаково употребляется и laùku) píningus. Ąns pasilęñkis prų̃ žèmis, vêz, ai tųsá, alí jaù niėka nabipamàti: nè ąnglįų̃, nè pinįngų̃. Ir può tuò atsitikíma tam̃ žmuògū kaùks niėkumet piningų̃ nàbneši, bát nū anuò paskū pradiêji kitam̃ nèšti, tàp juóg pàšara anam̃ natèka líg žųmuóvide; grūdà ųš mųgų̃ ųšnų̃ka ir tàp tuoljaùs.

Vų̃na karta, pàsakuo sènē žmuónis, kažíkuoks žmuogús turiêjis kaùka. Può kaliêdu tás žmuogús nusisąm̃di vaìki. Gaspaduòrjus, lų̃gdamuos sú vaikjú, ųšlų̃ga, juóg vaìkis tur kasdų̃na rų̃tmeti sumalti può púspuri rugįų̃. Vaìkis prųsídevi. Pirma rų̃ta ųšèji malti; mal-mal vís nagal ųšmalti visų̃ grūdų̃: vís ųrá ir ųrá púspurié grūdų̃; jaù apmàla visás girnas sú mil̃tās, vuò grūdų̃ malti vís napàbęng. Jaù ųšaùša, vadiñ vaìki pásrųtše valgųti. Gaspadíni klaûs vaìkje: «ai pàbęngē malti»? Tás atsàka: «Nê, napàbęngjau, dai kų̃k-tų̃k líka». Ąñtra rų̃ta tàp-pát nasumàla visų̃ grūdų̃, trèti tàp-pát: niėkaduòs nagaliêji pabęñgti. Atèji nediêlis dųná. Vaìkis, míslį̑ų saû: «Kuis tšé velns prųstuóji? Peinā mèta kás rų̃ta galiêjau può púspuri lęñgvē, sumalti, vuò dabai pai nediêlī napàbęngjau. Kás nuòrįnt (participium = nuòrįnt) tšé tui būti prųstuójis. Rèk èti prų̃ kunigèle ruòdas pasiklaûsti». Nuèjis pás kúniga (genit.) vaìkis sàka: «kunigèli, tàp ir tàp, kąñ áš turú darų̃ti? Múnų naatidūs ir alguòs diėltuò, kád nagaljú grūdų̃ sumalti».

Kúniks anam̃ tàri: «Matų̃ti, kád tás žmuogús ųrá ná sú duorú; vùo tuodieľ rųtuó rų̃ta nuèjis malti kalbiêk puòterjus ir kalbiêdams šaipē grèbk ų̃ púspuri, ir jê kąñ ràsi tamí įndí, riêžk ų̃ žèmi, kád ų̃ skedeilas ųšlakstų̃tum». Vaìkis tàp ir padàri. Kalbiêdams puòterjus, saipē grèbi ų̃ púspuri ir ųštraûki katūti; kagí svų̃gi tąñ katūti ų̃ žèmi, kád ir ų̃ skedeilas ųšlàksti. Può tuò tujaùs pàbęngi malti. Ųèjis ų̃ truóba sàka gaspaduòrems: «Jaù ir áš bęñt karta pàbęngjau malti». Gaspadíni sušúka: «Vuò tù prakâktàsis žmuogaù, kąñ tú padarê». Aná biêg vēziêti: katūtis badrípsus ąnt grįndžjų̃. Tás katūtis ir búva kaùks. Tàp-pát pàsakuo, kád senų̃ senuóvié kažíkuoks vaìkis gàva žíni, kád anuò gaspaduòrjus tui kaùka. Ąns pradiêji seigiėti, bené pamatų̃s tąñ kaùka: Vų̃na vàkara ąns pamàti, kád kaùks pailiėki ir pruò tšjúkura ąnt truobuòs aùkšta ąntliėki. Rų̃ta mèta èt vēziêti ąnt truobùos bené pamatų̃s kaùka. Ąntšlípis pamàti vų̃na įñda kuremí búvęń (arbá búvusis) žildinē. Ąns supràta, kád tų̃ žildinē búva padiėtí kaùkū. Tąñ pàti vàkara ąns pamàti gaspadíni vieľ

1) ąñ въ словѣ vískąń произносится съ нисподающею интонаціею въ противоположность слѣдующему kąñ, гдѣ ąñ имѣетъ восходяще-нисходящую интонацію.

nèšąnt kąžíkuoki val̃gi ąǹt truobuòs. Paskùı ąǹs palĩpis ąǹt aùkšta ųšval̂gi žil̂dinjus iȓ ųdiêji mièšlųñ ų̀ į̀nda, vuò páts palį̀ndęǹs ų̀ paliêpi klaùsuos: Kás tšé bùıs. Paȓlièki dú kaukú ir pasĩtııpi pás į̀nda. Tùıdu kaukú pamàtšjusiu, juôg įndí ųrá ná žildinė̀, bát mièšlà, pradiêji taȓp sàvis šnekiêtųs. Vųñs sáka: «Matų̂ti, gaspaduòrē vèdums nabnuoȓ, jıııkū̂ ų̀š vèdums; gaûsva lièkti pás kíta żmuogaùs». Aǹtràsis klaûs: «aȓ vèdu ùıž tuôki paniêkinima duovinuôsva tam̃ gaspaduòrjıı? Rèk ıııždégti jaûji, visí anuò pàšalē tasudegų̀». Piȓmàsis klaûs: «vuò kuȓ vèdu patšjúdu dį̀ngsva, kituòs vų̀tas daȓ naturiêdamu?» «ųrá ùıž jaûje stabuliè», atsàki ąǹtràsis, «vèdu patšjúdu, jaûji ıııždègusjıı pasisliè̃psva tuò stabuliè ir jê diȓbau, diȓbkiau tııjaùs, kád visí gul̂». Tañ pasàkjusju, abúdu kaukú ų̀šlièki nùı truobuòs. Vaìkis nièka nablaûkdams nıılípa nùı truobuòs iȓ vêz kàs bùıs tuoljaùs. Pamàti, kád jaûs jaù pradiêji rùıkti; sužàdina visús, alí jaù búva náb làks: jaûs jaù búva púsdegis. Páts nièka nièkam nasakų̂dams pabiêga stabuliès vēziêti, kuriuò búva kaukà pasisliè̃pęǹ. Atràdis stàbuli, vaìkis ġarà ııžkàla abúdu anuòs galú šermúkšne kų̀lēs (kitú medžjú nagal̂ tuokjųñ nalabųñ dâktu ııžkųljuôti) iȓ atnèšis tąñ stàbuli prų̀ dègąnte jaûje, ų̀driėbi ų̀ úgni. Valąndèli pralêdus spruôga stabuliè tàp kád visí pàšalē suskąmbiêji. Iȓ abúdu kaukú súdegi tuò ugniè.

Jê kàs pamàta kaùka bàlekąnt iȓ nuoȓ anąñ nıııkratų̂ti, tát ųrá atįm̀ti nùı anuò tús dâktus, kurjús kaùks néš, tás tuȓ anám špų̀ga paruôdųti iȓ páts tuȓ kùı grētšjaûsē biêgti può pastuôgis. Kaùks tùı kartú mét nešamųñsjus dâktus iȓ supų̀kis lék tuoljaùs. Vuò jê tás, kuȓs špų̀ga paruôdi, napaskųm̀b può pastuôgis palįñsti, tád kaùks anąñ àpmet utimís (arbá utièliėmĩs), kurjuomĩs tás žmuogús nièkaduòs nabgal̂ nııısikratų̂ti.

№ 75. Андреевскій говоръ.

Угловатый циркумфлексъ (^) означаетъ ниспадающую интонацію, обыкновенный акутъ (´) — удареніе краткаго гласнаго безъ интонаціи, старинный акутъ (´) — равномѣрно - восходящую интонацію передне - вторичнаго происхожденія, тяжелое — gravis (`) удареніе, какъ у Станевича въ переизданіи грамматики 1737 г., означаетъ нижнелитовскую восходяще-нисходящую интонацію.

Изъ двухъ знаковъ ударенія, находящихся на одномъ и томъ же словѣ, первый означаетъ главное, а второй—второстепенное удареніе, и перевернутый головою внизъ h (ų) обозначаетъ долгое i, перевернутое m долгое u (ıı); ẹ и ọ съ точками внизу означаютъ средніе звуки: 1) между e и i, 2) между o и u.

j послѣ *согласныхъ* означаетъ ихъ смягченіе.

Андреевскій говоръ принадлежитъ къ сѣверо-западному жемайтскому поднарѣчію и (см. Росс. говоры, статья проф. Каз. Явниса, въ «Описаніе Россіенскаго уѣзда. Ковна 1893 г.» стр. 25) вмѣстѣ съ Вевиржанскимъ и частью Горждовскаго и Ретовскаго говоровъ перемѣняетъ въ неначальныхъ слогахъ. прalитовскія сочетанія: tjā, tju, tjıı, tjọ̄, tjau, djā, dju, djıı, djọ̄, djau въ tsjuo, tsju tsjıı, tsjọu, tsjáu, dzjuo, dzju, dzjıı, dzjọu, dzjau. Проф. А. Брюкнеръ ошибочно относитъ Андреевскій говоръ къ верхне-литовскому нарѣчію (см. Die Slavische Fremdwörter im Litauischen, во введеніи, pag. XIII.). Такъ какъ сочетанія tja, dja и tjai, tjai въ немъ переходятъ въ te, de, tē, dē, то несомнѣнно, что этотъ говоръ одинъ изъ нижне-литовскихъ.

Ęndriėjàviškju tarmė.

(По записи проф. Каз. Явниса.).

Kažíkuoks karàljus turiẽji trís sū́nus, ų̃š kū́rjuñ dú dídē mųliẽji, vuò trètsjuòje naàpkęnti. Atskàtis tuódiėl̃ trís šįḿtus rauduônų̃ju, tàri naūžkęntamǫ̀ùjǫu sū́nǫu: ėk saû kur̃ tįñkams. Šís paklaûsi: kur̃ áš tū́ru ėti? Tiė̃ùs pamuôjis sú rąñku atsàki: ėk tęñ. Namítis mū́su var̃gšus, pasijiẽmis atskātų̃tųñsjus sàvęi píniŋgus, atsisveĩkinis sú bruôlēs ir̃ gęñtimis, ųš-vų̃ka; vuò nàlęngdams nè gírju nè pel̃kju èji tęísjaù ų́ tąñ šàli; ų kū́ręñ tiė̃ùs pa-muôji. Bèdams ūžèji ų́ kápus, kū́rjųñsi atràda kélis vų̃rus bàkasąntsjus dǫùbi. Šís paklaûsi: vuò kąñ jųm̃s tsé dir̃bat? Dǫ́ùbkasè atsàki: tuò vęltuo ųr̃ palâduots žmuógus, kur̃s mųm̃s ųsiskuòliji trís šįḿtus rauduônų̃ju, vuò kád mir̃dams naųš-simuokiẽji, dabar̃tsjǫu ųškàzusis ánuò kū́na sudėgįñsma. Karalâtis ąntsipul̃dams pràši ánųñ, kád tuò nadarų̃tum; bát šęì niè klausų̃ti naklausų̃damis dàri sávąñji. Niẽka navèkis jaunikâtis ųšmuokiẽji anųm̃s nūmirièle skuòla ir̃ ūždraudi ūžkabįñti juò kū́na. Tąñ padàris èji tuo-lèsnē ir̃ atkíla ų naláb dídeli suòda; vuò bū́dams par̃kljuokis ir̃ par̃alkis bà sàva gàla ūžèji pás vęínuòs muôtriškas ir̃ pa-sipràši kąñ—nuòrįntēs pasival̃gųti ir̃ pa-sisàki natū́ris kǫù muokiẽti. Ší ų pęístas pašuôkusi tàri kàp tát gal̃ bū́ti, kád tú tuôks gẽlųmbiẽts naturiẽtumi kǫù! Jau-nikâtis vísa sàva vàkarti pasisàki pamè-tis. Muotríški tąñ ųšgir̃dusi nabstęñgi. ųnèšusi pęína, svęĩsta ir̃ sū́re žmuóniškà pavâšina, ir̃ dar̃ tàri: jê nuôri áš távi prų-ruòdųsu prų̃ sàva pažįñstama kúptšjaus ūž tar̃na. Šís nabâdiės ir̃ rų̃žuos èti tar-naûti. Pás kúptšjaus vískas anam̃ ġárà sèkiės, nés šís navęín brąñgi al̃ga muo-kiẽji, bát dar̃ duovinuôji namáž senuô-višku ir̃ nábipadięvamųñ drabūžiu; vuò tát námęnka [1]) búva liẽta: jaunikâtis ųšpar-davuôji ir̃ daûg píniŋgųñ ų̃šverti. Sènis págaljaùs kúptšjus, bū́dams nášlju ir̃ bávākju [2]) prų̃š mir̃dams ūžràši jam̃ vísa sàva tur̃ta ir̃ nū́mus. Tèp tátà tás mū́su jaunikâtis átgal̃ pašuôka ų didū́mèni ir̃ palíka dídzju kúptšju. Vęína kar̃ta ąñs lếduos ūž jū́rju—màrju ųsitęìkti ų́vār-jųñ bá ųvārjaûsiu pir̃kinjųñ. Ali jam̃ ba-važjǫùjęnt pakíla dídeli al̃dra, susijúdina vąñdinis, ir̃ nūvàri laìva prų̃ kažíkuokes sáluòs, ąñt kū́rjuòs jaunikâtis ràda trís karalâtes tēp-pát al̃dras ir̃ viẽju ų̃šme-stas ų tuòs sáluòs tųr̃laukjus. Karalâtis, viẽtrā nūstuôjus, pasiskų̃ri vęína ų̃š ánųñ, nūvažjàva kur̃ búva ketínis, ir̃ prųsipir̃-kis grážjųñ bá gražjaûsju pir̃kinjųñ su-grįñža nū́męì. Tsé par̃veztąñji karalâti jièmi saû ūž pàti.

Tǫù tar̃pu karàljus tiė̃ùs prapǫùlus-juñju dū́kterųñ ųslêda ų vísas púses sjųñ-tinjus ęiškuôti. Ánus sjųñzdams pasàki: kur̃s ų̃š jųm̃su rás múna dúkteres, tàs pąìms tįñkamąñji ūž pàti ir̃ gaûs ket-vir̃ta dàli karalų̃stis. Atsitíka, kád vęiñs ų̃š vųrèsnjųñju karàljaus sjųñtinjųñ pa-kljúva ų tąñ pàti miẽsta, kū́remi gųvèna mū́su kúptšjus karalâtis, vuò ųèjis ų ánuò rū́mus natikiẽtā pamàti juò páti ir̃ pa-žína ánąñ èsąnt karàljaus dū́kterimi. Pa-grįñžis prų̃ karàljaus pasisàki gàlis su-vuôkti vęína ų̃š ánuò dū́kterųñ. Šís pra-sidžjúga, dèvi ġàra gnjúžula píniŋgųñ ir̃ pràši, kád ąñs važjǫùtum ęiškuôti. Vųrès-nèsis tū́tštujaus ųškeljàva ir̃ atvų̃kis pás pažįñstamuòje kúptšjaus pir̃ka daûgel vi-suôkju, nuor̃s narēkalįñgu dâktu, vuò nuo-riẽdams dar̃ gérjaùs prųsistebiẽti juò pàtē, pàkvęiti anǫúdu abúdu ąñt pęítųñ pás sà-vis ąñt laìva. Šjǫùdu paklaùsi. Vųrèsnèsis ġárà ųsi-stigavuôjis ir̃ ųšvų̃dis, kád kúp-

1) en въ словѣ námenka — произноситься съ восходящею интонаціею (=nemenká).

2) а въ словѣ bávakju—произносится съ восходящею интонаціею (=bevaikjú).

tšiėni ųra tíkrà prapọûlusjuòji karalâti, lẹ̀ìpi pavarų̃ti nɯ kràšta laìva. Kád jaù búva tuólẹì, pajútis kúptšjus šuôka prų̀ dɯ́rju pavēziêti, kàs dèdas. Tọù taȓpu patràkiėlis sjų́ntinų̀s prųšuôkis ų̀š úžpakàli nɯstɯ̂mi ánąñ ų̀ vąñdini, vuò juò pàti prųsākína, kád niẽkam nasakų̃tumes čsąnti ųštekiêjusi. Ší nɯsigąǹdusi iȓ bijuódamuos, kád iȓ juòs nanɯskąndįñtum, prųžadiêji vískąǹ. Iȓ ų́štẹisųǹ pagrįñžusi prų̀ tiėvųñ [1]) ɯ̀žsliėpi vískąǹ, kàp nalâmis tėkta búva prųžadiêjusi. Karàljus tiė́ûs džjaùgiės sàva dúkterẹìs sulaûkis; radų̃bu vẹìtuo pàvedi natēsįñgam vyrèsnjọùjọu ketviȓta dàli sàva žèmis, iȓ ketína nɯžiĩga jaù pakeĩti vesèli, ąǹt kúrjuòs daugų̃bi svétsjųǹ supràši, iȓ prųsàki numíškems kẹîk ųmanų̃damis tẹ̀iktẹis.

Bát iȓ mɯ̂su kúptšjus nanɯskęǹda jɯ́rju sẹítuv*uo*si [2]). Nés anaḿ nɯstųḿtam ų̀ vąñdini natikiêtā prų̀plauki vaĩtiė kažíkuoks žmuógus, iȓ ųšgeĩbiėji nɯ prápultẹ̀is. Tás žmuógus pasisàki bɯ̂k èsus dváse ánuò kɯ̂na, kúrįñ karalâtis ųšpiȓka ɯ̀ž trís šįḿtus rauduônųñju. Iȓ dábaȓ ɯ̀ž ġàra ġáru muokiêdams ųštraûki karalâti ų̀š pàvuojaus, ų̀šveži ąǹt skaȓdze iȓ pasàki, kuȓ nɯvažjàva ánuò páti iȓ pamuôki, kàp gaĩ ánąñ suvuôkti, sakų̃dams: važjọûk stàtē ų̀ tąñ iȓ tąñ miẽsta, vuò nɯvažjàvis kāpnuòrįntēs ųsíprašųk ų̀ karàljaus suòdna, kúremi ųra rɯ̂mā. Tųñsi atràsi sàva pàti. Kąñ papàsakuojis vaĩtinįñks pavažjàva. Šís tikiêdams tųḿs žuòdems ąǹt rų̃ta lêduos ų̀ miẽsta, valtinįñka minavuôtąñji. Atvų̀kis ųsipiȓka ų̀ karàljaus suòdna, kámi vâkštsjuodams aplė̀ rɯ̂mus dzjaùgiės mákšneli padiȓbtu ánuò búvusjuòses pátsjuòs. Pamàtsjusi tąñ karalâti, vuò natikiêdama, kád tás ųra ánuòs vųȓs, sąḿpruotàva, kád anaḿ nɯskęǹdus, makšnèli kasnuòrįntēs atràda ąǹt kràšta. Tọújaùs ų̀šsjųnti sàva tarnâti, kúri šeḿ aprêški, karalâti dídelē nuôrįnt tuòs makšnèlis. Bát šís atsàki niẽ ɯ̀ž kažíkuokjus pínįñgus nadọûsis, líg pàtē karalâtē naųšèjus. Karalâti nuoriêdama turiêti pamęǹkla iȓ minavuòni sàva vų̃ra, ųšèji páti iȓ sù didzjaûsju dzjaúgsmu pažína sàva vų̃ra. Daùg kuò našnekiêdama, kád kás naųšvų̂stum, prųsàki ąǹt páskirtuòs dẹínuòs bɯ́ti suódni. Atèjus vesèlis dẹìnā ų̀š vísųñ púsju suvažjàva svétē iȓ jaù ketína važjọûti ų̀ bažnų̃tši, kámi kúniks turiêji suvẹ́inįñti karalâti sú nád*uo*ru [1]) vųrèsniọûju; kád tọù taȓpu ųèjusi karalâti tàri: múna svetèlē, kuóki tát nádẹina [2]) anąñ—dẹinā áš pàmetsjau ràkta nɯ sàva skrųnàlis, ų̀ kúręñ bɯ́dama vergų̃biė diêdavau visubrąngjaûsjus dâktus; bát šęñ—dẹìna natikįêtā viėĩ radaû. Tuódiėĩ naųmanų̃dama kąñ darų̃ti áš klaûsu Taḿstu, kàp áš dábaȓ túru eĩgtẹis: aȓ múnẹi rẽk sènąñjii ràkta diėviêti, aȓ naùjęñji, kúrįñ ų̀ piȓmuòje vẹìta buvaû pasidiȓbdinusi? Vísi atsàki, kád piȓmąñji. Tádu karâlati ruôdųdama pruò ląñga tàri: ąñtà múna piȓmàsis vųȓs, vuò šítà, ruôdųdama ų̀ vųrèsnįñji, ąǹtràsis, iȓ ųšpàsakuoji vískąǹ, kás iȓ kàp atsitíka. Karàljus supràtis vísa naduorų̃bi sàva vųrèsnjuòje ų̀šdevi ánąñ smeȓtsjuòp, vuò tēsįñgọùjọu jaunikâtsjọu pàvedi ketviȓta dàli karalų̀stis, patviȓtina juò muoterų̀sti sù dúkteri, paskų̃ri ų̀ sàva ų̃piėdinjus iȓ ąǹt gálųñ gàla pakiêli dídeles vâšes. Iȓ áš tęǹ buvaû, mídu iȓ àlu giêrjau,—paȓ smàkra varviêji, bát dąǹtis naregiêji.

1) iė въ словѣ tiėvųñ имѣетъ удареніе съ равномѣрно-восходящею интонаціею (´).

2) *uo* въ словѣ seítuvuosi—имѣетъ восходящую интонацію.

1) *uo*—въ словѣ náduoru, съ вооходящею интонаціею.

2) ei (nádeina) съ восходящею интонаціею.

№ 76. Янишскій говоръ.

(Joniškiẽčių tarmẽ).

Исконная долгота гласныхъ звуковъ въ Янишскомъ говорѣ сохраняется только подъ главнымъ удареніемъ или его рефлексомъ, а также въ конечныхъ долгихъ слогахъ, удареніе съ которыхъ сдвинуто впередъ (напр. kàčiū, meȓgū, nàšliū, meȓgōs, kùriōs, vìsōs gen. sg. f. etc. вм. kačių̃, mergų̃, našlių̃, mergõs, kuriõs visõs). Извилистымъ циркумфлексомъ (˜) обозначено нами удареніе долговатыхъ (mittelzeitig) гласныхъ (i, u), которые въ Янишскомъ говорѣ на извѣстную долю короче тѣхъ-же гласныхъ въ Дусятскомъ, Колтынянскомъ, Тверечскомъ и Поневѣжскихъ говорахъ. Если по Барановскому, составъ долговатыхъ звуковъ считать равнымъ двумъ морамъ, то въ Янишскомъ говорѣ надо будетъ принять долготу этихъ звуковъ равною приблизительно $1^1/_2$ моръ. Напр. Дус. vĩsâs nom. pl. f. «всѣ» (vı̃́sââs), šũlâ, (=šũúlââ) gen. sg. «столба», gũdui dat. sg. (gũúdui) vĩštai dat (= vı̃́štai) = Ян. V_iı̃sâs (vĩsas), $š_u$ũlă (šũla), g_uũdui (gũdui), v_iı̃štai (vĩštai). ã и ẽ въ Янишкомъ говорѣ въ количественномъ отношеніи равны тѣмъ-же ã, ẽ въ Дусятскомъ, Колт. и др., или короче говоря онѣ двухморны. â, ê изъ носовыхъ звуковъ трехморны. Ср. bâda gen. sg. $<$ žâslas «удила» (= žą̃slas), žãdă gen. sg. $<$ žâsĭ acc. sg., mẽtai nom. pl. $<$ mêsti inf. «солодить» (mę̃sti). Сочетанія le, lę, len нереходятъ въ la, lan, напр., lẽdui dat. sg., lẽkia 3 pers. praes. «летитъ», blę̃sti «сдобрять», sklę̃sti «закрывать двери на задвижку», lentà, lẽnkti, lénkas = Ян. lãdui, lãkia blâsti, sklâsti, lañta, lañkti, lánkas, «полякъ». Въ сочетаніяхъ lė, le, l твердое, напр. общелитов. ḷêtas, kaḷêdos, ḷêsti, ḷẽkia (ḷ = нѣм. l въ словѣ lesen «читать») = Янишскимъ lêts, kalêdăs, làsti, lãkia (l = польск. ł русск. лъ). Сочетаніе lė въ конечныхъ слогахъ всегда переходитъ въ lă, напр. общелит. sáulė, vėgėlẽ, kãlė, lėlẽ = Янищ. sáulă, vẽgelă (но vẽ́gelă acc. или voc!) kãlă, lẽla.

Meškaũsis.

Viéna kaȓt m’ãškiniks pãvoge turtínga pôna dũkteri, nũneše jâ ỹ mĩška ỹ sãva láuža iȓ gyv′ãna kaĩ sù pàčia. Sugyv′ãna vı̃́ena sū́nu, kuriám dãve vaȓda Meškaũsis. Meškaũsis turė̃ja vı̀sōs žmogŷstes pavéiksla, tı̀̃k nù kãkla lı̀̃gi kuĩnu bũva apžė́les, kaĩ mèška. Paáuges trèjus mètus, igãva dĩdeli spêka. Viéna kaȓt jìs ìr sãka sãva mótinai: «Matũše, kaĩp gàli givént sù tẽvu, kàd jìs ŷra žvêris»? «Teisýbe, sũnel — atsãka mótina — vaȓgas mán sù tẽ́vu gyvént, niẽkur negàliu išeĩt, àsu vìsada kiètai užtaisýta, uždarýta». Àš eĩsiu sù júo ristŷnim — sãka vaĩks — àš jỹ priveĩksiu iȓ užmùšiu». Kâ tù jám vaìkel padarýsi — atsãke mótina — jìs tóks tvı̃́rts». Bèt vaĩks nusijaũtes dĩdeliam spêke asâs, vadĩna tė́va pasiȓĩst. Susìjėme iȓ nì víens nì kìts neisĩveike. Pò m′ãtu vaĩks vêl vadín tė́va rĩstis. Šỹ kaȓt(a) kaĩ čiùps tė́vui ùž vı́lnas, dãve ỹ ž́ ãme iȓ ĩš kaȓta užmũša. Pàskui pasĩjeme mótina iȓ iššĩvede ỹ jôs tė̃viške. Tènai dár tebegyv′ãna mótinas tė́vs. Senũčiui nepatĩka dukteriẽs sûnus iȓ ême jŷ smaȓkei neapkâst ùž jô šaunũma. Màt kàda víena kaȓt Meškaũsis dá jáunas búdams bôvijos sù vaìkais aũt kiẽma, tiẽ ême pešiót jõ apžė̃lusi spránda. Jı̃s tuõj mótinai skústis. «Papèšk iȓ tù júos» — atsãke mótina. Jı̃s turė́dams dĩdeli spêka, kuriám vaĩkui sugriẽbs ùž čiùpres iȓ nutráuk gálva. Ùž tôkius dárbus senũtis norė́ja jŷ nužudýt Tô senũčia bũva smaȓkei dĩdelis mĩškas.

Niẽks tañ ar̃ti negalė́ja preĩti. Mìške bũva làbai daũg visókiu žvẽriũ—mèšku, vil̃kũ, làvũ, tìgru... Senũtis norė́dams Meškaũsi nužudýt, siuñte jỹ víena kar̃t ỹ tà mĩška parvèžt bal̃kiu. Vaĩks pasikiñkes árkli nuvažiúoj ỹ mĩška ir̃ stãčei priráun ìš šàkniũ — pùšiũ, ãgliu ir̃ kráun ỹ vežĩma. Jám bekráunant vežĩma išpúol ìš tankỹnes kãlias m'ãškas, apipúol jô árkli ir̃ sudrãska, ô kùri pripúol prì jô, jìs apsĩsuk sù bal̃kiu ir̃ nudžiáun añt viẽtas. Añt gãla prikróves vežĩma, griẽbe vienái m'ãškai ùž kaùrũ, istãte ỹ jíenas ir̃ parvažiãva nàmõ; važiúodams prò var̃tus nèt stíebus išláuže. Senũtis pamãtes vaĩka parvažiúojanti sù tõkiu žvė́riu, smar̃kei nusigañda ir̃ nebeišmãne kà sù júo darýt ir̃ kaĩp nù jô nusikratýt. Gàlũ gàle išrañd: «Atidúosiu-mĩslij sáu — vaĩka velniáms». Jìs gyv'ãna sù vel̃neis. Netôli jô trõbõs bũva dĩdelis ẽžers ir̃ šàly tô ẽžera užlaikýdava del̃ vel̃niũ dar̃ža: sė́dava burôkus, rópes, kôlius, môrkus... Viéna kar̃t jìs ir̃ sãka vaĩkui: «Kàs čè ỹra kàd mãna dar̃ža vĩs užpúol vãgis ir̃ vãg' svìklus, môrkus...ar̃ negalêtum, vaìkel, pasáugot?» Gèrai, senũti!—atsãka vaĩks. Jìs pasĩjim ílga šiẽnkar̃te, nueĩn ỹ dar̃ža ir̃ atsĩgul tar̃pvagỹ. Netrũkus mãta, kád atvažiúoj sù laĩve par̃ ẽžera tiẽsei añt tô dar̃ža. Išlĩpes ìš laĩves prãded ráut môrkus, burôkus pàskui ńãš ỹ laĩve ir̃ kráun. Vaĩks niẽka neláukdams nũtver vãgi ùž spránda, sušáun pôri kar̃t par̃ nũgara ir̃ pristãta pàs senũti; senũtis pamãtes, kàd vaĩks tùr ùž spránda nusitvė́res jô tar̃na-vélni, dár làbjau nusigañda kaĩp pírma kar̃t: «Paláisk jỹ, vaĩks — tãre; tègul jìs eĩn, kur̃ nôs'». Bèt Meškaũsis nepaláide vélnia, nũtempe jỹ ỹ pir̃ti, kur̃ bũva ir̃ mèška uždarýta, pãliepe jíems abiéms gyv'ánt gerúoju, ir̃ ũžsklande.

Senũtis nebeišmanýdamas kaĩp nužudýt vaĩka, susĩtare sù karàliu: Tám karãliui bũva prakeĩkta dùktẽ. Jì gulė́ja koplỹčio užvôžta gelažĩniam gràbe. Kàd jà išvadúot reĩke pargulė́t tô koplỹčio trìs nàktis. Ir̃ kõkius tìk karãlius riñka galijôtus ìš sãva karalỹstes, nì víens nepargulė́ja viènos nàkties, jì vĩs sudraskýdava. Senũtis nũtare, búk skõlẽs parvèžt išsiũses tã vaĩka pàs karãliu; õ karãlius uždarỹs jỹ koplỹčio, ir̃ tènai gaũs gãla. Tàs vaĩks pasikiñke m'ãška, õ vélni par̃ kũčeri pasisodĩna—dãves ỹ rañkas botãga, kùriõ viẽna papóška ìš pundãle lĩnũ nuvỹta—ir̃ ĩšlėke kaĩp vė́jas. Prĩlėke põ pàt karãliaus gônku. Karãlius išė́jo pasižiurė́t, kàs čè sù tõkiu treñksmu atvažiãva. Nusigañda pamãtes báltaja m'ãška ir̃ vélni, ir̃ užkláuse: «Vaĩks, kõ atvažiàvai»? «Atvažiàvau senũčia skôla atsiĩmt, šviešiáusis karãliau»! «Gèrai, atidúosiu, jéigu galė́si parnakvót. šìtõ koplỹčio». «Gèrai, šviesiáusis karãliau — atsãke vaĩks — dúok tìk mãna árkliui viẽta ir̃ š'árk nè sù šiẽnu bèt sù mêsa õ kũčeriui kamãra». Vàkare vaĩks nueĩn ỹ koplỹče, pasiêmes sù sãvim viéna kalãde kar̃tũ. Tuõj ìš gelažĩne grãba šóka karaláite ir̃ púola prì jõ. Jìs dãve jái víena kar̃t ỹ aũsi, tà pavir̃ta ir̃ nebeliñda daugiaũ prì jõ, tìk lãkste põ koplỹče rêkdama nè sãva bal̃su. Kaì tìk gaìdys sugiedója, jì tuõj krĩta ỹ grãba ir̃ užsivóže tàs gelažĩnis gràbs. O vaĩks atsigũla põ gràbu ir̃ parmiegója lìg rýta.

Ìš rýta êja žalniẽriai sumèst jõ káulus ỹ krûva. Kaìp iêja ỹ koplỹče vaĩks atsikėla ir̃ sušũka: «Nẽškit válgyt!» Žalniẽriai nusigañde pogreitája ãtneše dvì žãsis ir̃ kumpi. Vaĩks vĩskã añt kar̃ta suválge. Par̃ diẽna pasiváikščiojes põ karãliaus sôdnus, vàkare jìs vêl nueĩn ỹ koplỹče gul̃ti. Karaláite iššókusi ìš grãba ir̃ pamãčius kàd tàs pàts vaĩks, nebeliñda prì jõ, tìk vĩs lãkste põ koplỹce ir̃ rêke, kàd añtra nãkti neė́dusi. Gaĩdžiui užgiedójus, jì vêl krĩta ỹ grãba, õ vaĩks põ gràbu atsigũla. Atėja paskutinióji,

pàti baisióji nàktis. Dár ìš rýta Meškaũsis nuẽja pàs kálvi nusĩkala gelažĩnes pir̃štines ir̃ gelažĩne kepũre. Jaũ priétamsō pasiẽmes kalãde kar̀tū nuẽja ỹ kopl̃ŷče. Iššókus ìš grãba karaláite vė̃l lãkste põ koplŷče dár dìdžiau rẽkdama, bèt prì Meškaũse nepúola. Tuotárpu ĩšlend ìš ker̀tēs víens vélns ir̃ vadín Meškaũsi kartõm grãjiti. «Gèrai—atsãka vaĩks— tìk jéi kàs pragrãjis, gaũs sprẽkti ỹ nósi ir̃ duõs víena rẽži ìš nũgaras išrẽžti». Susĩkalb ir̃ séd grãjit. Meškaũsis išgrãjij (ìš tõ vélnia) ir̃ kaĩp duõs sù sprèkčiu ỹ nósi; vélns ir̃ nuvir̃ta, pàskui sù gelažìne pir̃štine kaĩ pàbrẽž par̀ nũgara ir̃ nuar̃de sù vìsõm gýslom; vélns čýpdams sprùka ỹ ker̃te. Pàskui išlinda añtras velniũkštis, ir̃ tà Meškaũsis nutaĩse. Añt gãla iškũprina pàts viresnŷsis bíesas ì vadín vė̃l kar̀tõm grãjiti, sakýdams: «Jéi kàs išgrãjis, tám prigulė̃s karaláite». Meškaũsis sutiñk. Nù jiẽdu im̃tis, nù im̃tis, nì viéns nì kĩts nepasidúod. Ìlgai grãjija, gàlū gàle Meškaũsis išgrãjij. Bíesas sušũka: «Tíek pàt, karaláites nedúosiu. Grãjikim išnaũja»! Bèt Meškaũsis supŷka ir̃ atsikė́les kaĩp pradė̃s tálžyt ỹ ántausius tám bíesui sù gelažìne pir̃štine. Vélns čýpe, rẽke, blióve, õ tuotárpu gaĩdys sugiedója ir̃ tàs išnŷka.

Ateĩn ìš rýta žalniẽrei ir̃ rañd Meškaũsi beváikščiojenti sù karaláite po koplŷče. Pamãte karaláite nusigañda ir̃ jaũ bėga laũka, bèt Meškaũsis júos suturėja ir̃ pasãke kàd karaláite jaũ išvadúota nù velniũ ir̃ niẽka nedarỹs. Karãlius, kaĩ pamãte ateĩnančia ỹ rũmus karaláite, pradžiũga ir̃ atsigŕąžes ỹ Meškaũsi tãre: Kàd tù išvadàvai jà, dàbar žẽnikis, õ pũse karalŷstes dúosiu jái pasógos. Meškaũsis atsãke: «Àš àsu dá blóznas, nenóriu žẽnitis, atidúok mán senũčia skóla ir̃ àš važiúoju nàmō. Karãlius ŷdave auksĩniu skryniũke, sidabrĩniu, vaĩks pasikiñke m'ãska par̃ árkli, õ vélni par̃ kũčeri pasisodĩna ir̃ isidė́jes pĩnigus parvažiãva pàs senũti ỹ nàmus. «Và, sènut, par̃vežiau támstas skóla.» Bèt senũtis suvìsum nuliũda, pamãtes, kàd ir̃ nù karãliaus pargrŷža gývs ir̃ sveĩks tàs vaĩks. Jìs bũva bagóts ir̃ pìnigū jám ńãreike. Meškaũsis suprãta kàd jŷ senũtis neužkeñč ir̃ siũsdams ỹ mĩška prikir̃st baĩkiu, sáugot dar̃za, pàs karãliu skóles parvèžt, noréja tìk nužudýt. Jìs ir̃ sãka pir̃ma mótinai: Màtuš, šè táu túos pĩningus, bùs támstai pasóga, àsi dár jaũna, gàli išeĩt ùž výra.

O tù, sènut, nóri gerúoju, nóri piktúoju — papjáuk penkesdãšimt jáučiu ìr penkesdãšimt púru míltu sumálk, àš eĩsiu ỹ sviéta vandravót» Jìs nusĩkala dvĩdešimt bìrkavu lãzda pasireñt keliónė, užsidė́ja añt kùpras vìsus sãva dáiktus, ir̃ pasãkes motinė̃lai sudieũ, išė̃ja ỹ svíeta. Bekeliáudamas pamãta víena kar̃t vyriũka bemė́tanti dĩdeli ãkmina. Prẽjes prì jõ ir̃ kláus: «Kàs tù tõks àsi» — Àš àsu Kálnavertis, õ kàs tù tõksai? — «Àš Meškaũsis; eĩkime mũdu kar̃tu põ svíeta vandravót. Neužĩlg, paẽje, vė̃l pamãta víena výra beráunanti ìš šàknū ážuolus ir̃ mė́tanti kaĩp vėzdèlius. Prẽji, užkláuse: «Kàs tù tõks àsi»? — Àš àsu Ážuolvertis; õ kàs jûs? — M'ãs ãsam Kálnavertis ir̃ Meškaũsis; eĩkime kar̃tu vandravót põ svíeta». — Gèrai! eĩnam! — atsãke Ážuolvertis. Beeĩdami prẽja dĩdeli kálna. Kálnavertis, kàd paródyt sãva spė̃ka, sù ũsais išar̃de tã kálna. Pàskui prẽja mĩška. Ážuolvertis sù ũsais ver̃te mèdžius. O spė̃kū jáunoja Meškaũse dár jiẽdu nežinója, bèt bijójos ànō: Mãte kàd tókŷ dĩdeli króma ńãs añt kũpras ir̃ tókia suñkia làzda ramstos ir̃ niėkadõs neprìĩst. Beeĩdami iẽja ỹ dĩdeli mĩška; trìs diẽnas ir̃ trìs nàktis kláidžiója pò tã mĩška; añt ketvir̀tõs diėnõs atrañd nedĩdela gričiũke, sũneš jiẽ tẽñ sãva króma ir̃ pasitaĩsa válgyt: añt kar̃ta jáuti ir̃ pũra míltu. Paválgi susĩtare dìrbti sáu gyv́ãnima ir̃

statýt rúmus. Apsiriñka viẽta ìr añt rytôjaus pasilsėji išeĩn Kálnavertis ir Meškaũsis ỹ mĩška baĩkiu parviĩkt; Áżuolvertis pasiliẽk vĩrt válgit. Jaũ jìs baĩg vĩrt, atsĩgul ỹ lóva, kaĩp ĩšlend ìš ũžpečke seniũks ir tuõj Áżuolverčiui ùž krutĩnes, prispáudž jŷ prì lóvos ir ĩm jám káili peřt pritařdamas:—kõ čė iliñdai ỹ sv́ãtima grŷče neprašýts? Áżuolvertis spýrės, norẽja išsikélt, bèt niẽka nepasidãre, õ seniũks jỹ primũša, primũša, pàskui ĩšsrėbe pũtra, suéde mêsa ir vêl ỹ ũžpečki iliñda. Áżuolvertis bĩški atsikvošėjes, atsikėla ìš lóvas ir vêl taĩse pogreitája pũsryti. Dár nepãbaige pũsritis vĩrt, šìt ir aniẽdu pareĩn sù nàštõm. Meškaũsis parneš šiñta baĩkiu, ó Kálnavertis septýnesdešimt. «Kõdel pũsritis negãtaus»? užkláuse tiẽdu iêji.—Broliũkai, dovanókit—parsiprãša Áżuolvertis—parmegójau. Añt antrõs diènõs pasiliẽka Kálnavertis. Ir tám baĩgiant vĩrt pũsriti ìšlend tàs pàts seniũks, priplũk Kálnaverti, ìšsreb pũtra, suėd mêsa ir vêl pasikavój ũžpečky. Meškaũsis pargrŷžes sù Áżuolverčiu supŷka añt jû àbejũ: «Kàs júms ŷra kàd jûs vêlinates sù pũsričiu? Žiurẽkit kaĩp àš rytó išvĩrsiu sù čėsu!» Añt rytôjaus išeĩn ỹ mĩška Áżuolvertis ir Kálnavertis. Kálnavertis eĩdamas ir sãka: À, kàd jĩ bíesas pakařtų tã śãni! Á ir tàve primũša?—Kaĩp-gi. Nù, paláuk bùs ir anám: Meškaũsis pasilĩkes jaũ baĩg vĩrt ir vêl tàs śãnis išsirũtulinoj ìš ũžpečke ir užkláus Meškaũse: «Tù tõks jáuns vaĩks, ař nebìjei čė bút»? Kõ àš tùriu bijót? Kàs mán gál kã padarýt?—«Nà, nesigĩrk, daũg ŷr' tvirťãsniu ir ùž tàve. Tìk vĩens Meškaũsis bùs tvirťãsnis ùž vìsus». Ir sakýdamas tã griẽbe vaĩkui ùž krutĩnes. Nù jiẽdu iñtis, nù iñtis priĩsa abũdu ir nì vĩens nì kĩts neprìsiveĩk. Pàskui mãta kàd jỹ seniũks suvìsum baĩg troškýt. Čiũpa jìs sãva gelažĩne lãzda ir sù tà làzda ême šveĩst śãniui pař nũgara. Kaĩp sũdave kèlius kařt, tàs śãnis pargriũva añt ž́ãmes ir pradėja prašýtis: «Nebemũšk mànẽs, jaũ ir taĩp mán nebegiv́ãnims, atsiràdai, kùris mànė turẽja įveĩkt. Àš àsu ìš Amẽrikas. Tùriu trìs dũkteris, àš júm visíem dúosiu po vĩena». Meškaũsis paláidž seniũka. Čė ŷra úrvas—sãke tõliau seniũks—gàli nusiláist ỹ mãna giv́ãnima». Kaĩp parêja tiẽdu, tuõj ir užkláus jũ Meškaũsis: «Nù, kaĩp júm bùva, primũša śãnis?» Tiẽdu prisipažĩna. «Eisiu àš dàbar pàs pãti seniũka, jus mànė nuláiskit; jìs túr trìs dũkteris, kùrias múms atĩdave; õ mãs, taĩp jás pasidalýsme: Áżuolvertis tègu ĩm viriáusiaja, Kálnavertis vidutĩniaja, õ àš pãčia mãžaja». Tiẽdu sutiñk, nũkal ìs Meškaũse làzdõs lenciûga ir nuláidž jỹ úrvu ỹ žėmes. Meškaũsis, teisýbe, atrañd seniũka jaũ bemĩrštanti ir trìs jõ dũkteris. Jaunesnióji pàti gražióji. Istãte jàs põ vĩena ỹ lópši prikabýta prì lenciûga, õ tiẽdu ìštráuke vìsas. Pàskui seniũks sãka: «Tàvẽs jiẽ netraũks laũka, õ kàd nẽtiki, pridėk lópši àkminũ sãva sunkũma ir žiurėk, privĩlks jiẽdu lýg pũsei ir palaĩs. Meškaũsis pridėja àkminũ ir teisýbe tiẽdu patráuke ir paláide. Taĩp jìs ir palĩka põ ž́ãmiu—Amẽrikoj. «Kuř àš dàbar dėsiuos» — mĩslij sáu, váikščiodams. Šìt besiválkiodams pamãta dĩdeli rúma ir grãžu apliñkui sôdna. Sutĩkes žmógu užkláuse: «Kàno tàs rúms taĩp gràžus?» Žmógus atsãke: Čė rãganu rũms. — «Kaĩp jõs užvaĩde tã rúma?» — Jôms niẽks niẽka negál padarýt, vìsi jũ bĩja. Jõs ir karãliui àkis išlũpa, ir dàbar ãklas. Meškaũsis sugáudes dvýlika õžkũ, suvãre ỹ tã sôdna, pàts atsisėda añt žolýna, pasidėja prì šóna dálba ir ganýdams jàs, grãjij añt birbŷnes. Šìt ir atbėg ťãtres rãganas varýt ìš sôdna óžkas. Pamãti vaĩka begrãjijenti púola jŷ užmũšt, bèt jìs apsisũka sù dálba ir vìsas sudžióve. Tuõj atbėga ir kĩtas ťãtres ir tàs užmũša pàskui vêl trŷs smařkiosios ãtleke, ir tàs nukiřta.

Añt gãla ateĩn paskutĩne vyresnióji rãgana, ir̃ pamãčiusi nebegývas sãva šãseris, púola añt vaĩka, gàtava bũva dañtim suésti,—bèt vaĩks vêl pagriẽbes kárti, ême šveĩsti jái kur̃ tìk pakliũva, viena rañka nusitvéres ùž bìzū añtra rañka tìk šlúoj. Añt gãla gèrai pritvójes ir̃ sãka jái: «Aš tàvě palìksiu gýva, pasakýk tìk kaĩp tám karãliui àkis reĩk idėt». Rãgana mãta, kàd niẽka nepasidarỹs sù juo, pradėja sakýti: «pàs màne ỹra dù šul̃nei, vienam̃ vañduo gýdoms, antram̃ pãtepams, õ ãkis pir̃tỹ põ plaũtu padétas — dešinióji pô kaĩria pùsia, kairióji põ d'ãšinia pùsia». Vaĩks netikédams rãganas žôdžiams, êja pàts pažiūrėti tû šul̃niũ, õ kàd rãgana neišsprùktu, parplėše pusiáu ḿãdi ir̃ ispráude jõs kàsas. Pàskui pãeme vêzda, parláuže par̃ pūse ir̃ atrãdes túos šúlnius, kĩša nuláužta gãla ỹ viena šúlni, tuõj vêzda gáls nũdege, pàskui kĩša ỹ añtra tuõj rônas atsivère añt ḿãdžia. Sugrýža supỹkes pàs rãgana ir̃ kaĩp pradês vêl jái káili taisýt, pritar̃damas: «Kám melúoji? Kám melúoji?!» — Àš užmir̃šauême prašýtis rãgana — taĩ añtrō kamãrō ỹra tõkie šul̃nei: geltonàsis vañduo taĩ pãtepams, õ milynàsis taĩ gýdoms». Meškaũsis vêl nuêja pažiurėt tû šul̃niũ. Atrãdes, kĩša nuláužtus vêzda gàlus ỹ geltónaji vándenì, tuõj tiẽdu sulĩpa, pàskui ikĩsa ỹ milýnaji, ir̃ suvìsum ižgĩja. Sugrỹžes pàs rãgana prĩpluke ja lìg smer̃čia. Pàskui atvỹkes ỹ rúma pasisėme vándene, ir̃ nuêjes prì karãliaus sãkos, asâs dĩdelis dãktars gál išlũptas àkis idėt, reikiâ tìk pir̃ti iškur̃ánt. Kàda pàgal karãliaus paliepĩma iskur̃ánta pir̃ti, Meškaũsis nusĩvede karãliu ỹ pir̃ti, atrãda padétas põ plaũtu àkis ir̃ statýdams d'ãšiniaja paglóste par̃ kaĩriaji žánda õ istatýdams kaĩriaja pãbrauke par̃ d'ãšiniaji. Pàskui pãtepe gýdančiu vándeniu ir̃ karãlius palĩka sveĩks. Ùž tã išgýdima karãlius dúod jám vĩsa sãva karalŷste ir̃ dũkteri ùž pãčia. Bèt Maškaũsis tû dõvanū neprĩjim, jám gaĩla anõs užvajavótas par̃ kraũja mergáites. O karãliaus dùktẽ jám taìp sãka. Kàd nenóris mànẽs, taĩ và: išvadúok tã sãkala vaìkus, jìs tàvě išnèš, ỹ àna karalŷste». Tuõj ùž karãliaus rúmu dĩdelis plàtaus stuõbre ḿãdis. Tàme mèdỹ bũva sãkala lĩzdas. Tàs sãkals jaũ nù senóves perédava če sãva vaìkus, bèt nì viénus mètus dár neišperẽja. Kaìp tìk vaìkai šíek-tíek paaũgs, užeĩn dĩdela vẽtra, išgriáun lĩzda ir̃ ũžmuš vaìkus. Meškaũsis prižadéje júos išvadúot. Užtaĩse jìs dĩdelas raštavônes àpe lĩzda, pàts pàskui ilĩpa ỹ ḿãdi ir̃, kàda užêja vétra turéja isispýres tõs raštavônes kàd neišgriûtū. Praêja vétra. Neišgriówe lĩzda. Meškaũsis palĩñda põ lĩzdu, klausýsis kã parlêkes sãkals šnekẽs sù vaìkais. O jám skver̃nas ìš po lĩzda bũva išsikĩšes. Parskrĩda sãkals ir̃, pamãtes gývus vaìkus, liñksmai suplója spar̃nais: «Kàs tõks bũva gárs žmôgus, kàs čès išvadãva mãna vaìkus?» Vaìkai atsãke: «Tõks viéns làbai stĩprus vaikãšas išvadãva». Sãkals pamãte išsikĩšusi skver̃na, sukánda snàpu, ussĩmete añt lĩzda. Vaìkai tuõj sušũko: «Và, và! kur̃ išvadãva». Sãkals užkláus Meškaũse: «Kõkiū dõvanū reikaláuji ùž tã vaìkū išvadãvima». Jìs atsãke: «ar̃ negàli mànẽ išnèšt ant ànōs ž'ãmes, t'añ ỹra mãna miliamóji. — Àš làksčiau t'añ nesènei—atsãke sãkals—ir̃ màčiau kàd jiẽdu jaũ apsiž'ãniji, õ tavóji prì jũ slûžij. Áš tàve išnèšiu, tìk ar̃ gàli gáut peñkesd'ãšimt jáučiu»? — Gàliu — atsàke Meškaũsis. «Taĩ gèrai. Añt ìlgū kárčiū užtaisýk bôsus, sučvertavók ỹ kãtres dàlis kiekviéna jáuti ir̃ sudėk ỹ bôsus, pàskui sudėsi mán vĩska añt kũpras ir̃ galėsme lêkt. Nuêja Meškaũsis pàs karãliu ir̃ pasisãke. Karãlius tuõj liẽpe papjáut 50 jáučiu ir̃ sudėt ỹ bôsus. Išláisdams karãlius dãve Meškaũsiui bè skaĩtliaus pìnigū—áuksą ir̃ sidãbra. Meškaũsis su-

dėja vĩska sãkalui añt nũgaras ir̃ atsìsvéikines sù karàliu ir̃ karaláite, pasisémes dár añt kãle gýdama vándene, séda ir̃ ĩsleke. Kaĩp tik ũżleke añt mãriu sãkals ir̃ są̃ka: «Kaìp tìk àš atsùksiu gálva, tuõj mèsk mán ỹ snãpa põ čvárti jáuče. Taìp jiẽdu lẽke ir̃ lẽke. Meškaũsis vĩs, kaĩp tìk sãkals ãtsuk gálva ir̃ ḿãt jáuče čvárti. Išmėčioja jám vĩsa mẽsa, õ dár lìgi krãšta lĩka peñki—šèši viórstai; sãkals ême krìst žemýn. Meškaũsis mãta kàd jáu bùs blõgai, — čiũpa peĩli, išpjóve ìš sãva kĩnkas mẽsõs brýza ir̃ ḿãte sãkalui ỹ gárkla. Sãkals tuõj kĩla ỹ aũkšta ir̃ ĩšbaige nèšt añt krãšta; nusiláides užkláuse jìs Meskaũse: «Ìš kur̃ gàvai tõkiõs tvir̃tõs mẽsõs» Ìš kĩnkos išpjóviau» — atsãke šìs. Pàskui pãtepe išpjáuta viẽta gýdamu vándeniu ir̃ rôna užgĩja. Tuotárpu — gi sãkals, sãka ródydams: «Eĩk vã! túo tàku — t́ènai anuôse rúmuose jiẽdu gyv́án». Meškaũsis padẽkavojes sãkalui, nuẽja ỹ rúmus. Ážuolvertis ir̃ Kálnavertis pamãti jỹ ateĩnanti làbai nusigañda, numãne kàd čè dõrai neapseĩs, deltõ prĩjeme jỹ gèra šĩrdžia. Mažóji mergáite ver̃ke ìš džiaũgsma graùdžiõm ãšarom.

Trèčiõ diẽnõ Meškaũsis pastãte añt lanktĩniu nàmus ir̃ kàda Kálnavertis ir̃ Ážuolvertis iẽje viẽni ỹ túos nàmus, Meškaũsis padĩrgina sprenžĩnas ir̃ užmũša viéna ìr kĩta. Jù pàčiõm—gi pasãke: «Dàba jũs turésite tarnáut trèjus mètus mãžajai šãserei, kaĩp jì jũdviem tarnãva, õ pàskui àš júm pririñksiu výrus». Sutaĩse vesẽle; ir̃ àš t́añ bùvau, ḿãdu, ãlu gériau; par̃ bar̃zda varvéja, bur̃nõ neturéjau; kur̃ užkrĩta, t́añ nuplĩka; kur̃ lãšas, t́añ šãšas.

Užrašýta Adõmo Var̃no pavãsary' 1902 m.

№ 77. Бейсагольскій говоръ.

(Baisógalos tarmẽ).

Õ jûs broliũčẽ,
Õ jûs raitojẽlẽ,
Kõdel jûs neluñkat
Manỹ siratẽlẽs?
Jûs tadə lunkýste
Manì siratẽlą,
Kẽ jûs pamatýste
Aukštãjam kalnẽli.
Jûs prù šãli jóste,
Kepurìs kilóste,
Àš júm nesakýsiu
Nì vĩenă žodẽl̃e.
Mẽdž'ė kryžẽlis
Bùs mãnă tivẽlis,
Grãbă luntiãlə
Bùs mãnă sesiãlə,
Sk'edrũ paduškẽlə
Bùs mán̆ pasogẽlə.

(Užrašýta saũsyje 1902 m. nuõ Varònikos Valantiniùkės ìš Skémų).

№ 78. Kũnigəs amžinẽ laĩkuntis mìšis.

Vĩena kar̃tă apsinakvójẽ keľeĩvis karčiamô. Acìgulă ĩ lóvă ir̃ mãtă, kàt kũniks vĩs mìšis laĩka. Alè nikadə nepabaĩgi, prãdiadu ir̃ vẽl grýštu. Tám žmôgu nusibóda žiurẽt' uìt tã kũnigă ir̃ labẽ jám pagaĩlă. Jìs mokéjă slûžit' prì mišiũ. Išóka graĩtẽ ìš lóvõs, pradéjă atkalbẽt mistrantûră; kẽ reĩke dzvãnit', pagriẽbìs liktõri bárškină ir̃ tàs kũnigəs atlaĩk'e mìšis lìg galù. Paskù jám padẽkavójă, sakýdaməs, kàt tù manì išgiálbejẽ, bò àš čì pakutavóju jô pinkì šimtẽ miãtu. Uìt tõs viẽtõs bũva bažnýče ir̃ àš čì buvô klebônu, alè par̃ skupũmă klapčiũką nũsiunčiõ prì dárba, õ mìšis atlaikiô vĩenc. Ùž tatẽ par̃

tuõs piñkis šimtus miãtu àš čì pakutavóju, õ dabař dêku táu asù ščeslývəs. (Sùteikė J. Zauka.).

№ 79. Užkéiktəs dvãrəs. *

*) Акцентуація по системѣ Еписк. А. Барановскаго. Исконная долгота гласныхъ сохраняется *только* подъ главнымъ удареніемъ; безъ ударенія всѣ долгіе и долговатые (mittelzeitig) гласные переходятъ въ краткіе. Нѣмые звуки въ этомъ говорѣ слѣдующіе: ə, который произносится какъ среднiй звукъ между лит. ŭ и русск. ы, курсивный й — какъ кратчайшій u (= ъ); ě соотвѣтствуетъ узкому e, ŏ = узкому o.

Senì žmónis teìp apsakinéja. Kàt bũva viẽnə panə iř turéja dĩdeli dvãra. Tàs dvãrəs bũva vadíntəs palõciu. Tà panə negalėja išsiriñkt' sáu kavaliẽria. Už tàt kàt kàs pàs jã ateĩdava, tẽ iǹ (= она) liẽpdavə tám nuskũst' bařzda. Nônč tàs kavaliẽris iř nuskũzdava bařzda, tẽ iǹ vĩs ùž jã n'eĩdavə. Kũnigəs apì tẽ dasižinójěs pradéja pýkt'. Iǹ tadə liẽpia pašaũkt' kũniga (pagonĩjos laikuõsi kunigẽ nešiódavə sù barzdôm) iř liẽp'e jám nuskũst' bařzda. Kũnigəs užpýkěs prakéik'e jã iř jái išdýgə bařzdə. Taǹ dvarì niẽkəs gyvént' negalėja. Reikėdavə naktimĩ dúot' válgit' dešimc asãbom. Sýki tẽ atsitĩka, kàt užėja ĩ tã dvãra uǹt nakvýněs cirúlnikəs. Jám pasãk'e, kàt čì nêra kuř, aĩk ĩ palôciu nakvót'. O kàs tì ieĩdavə, tẽ tã smáugdavə. Cirúlnikəs nêja (= nuêjo), apsižiurėja, pasikúr'e sáu pẽči, sušĩlə iř acìgule. Tuõ tárpu acidãr'e vĩsõs dũris, pr'ėja prì jõ panə iř prãša uǹt večẽrijěs. Ìs bũva atvôžnəs, niẽka nebijója ir nêja (= nuêjo) válgit'. Tà panə bũva apsidiñgus, bò gédijěs, kàt sù bařzdə. Ìs pasižiurėja uǹt jõs barzdõs iř prãš'e kàt pazvãlitu nuskũst'. Kẽ nũskut'e, tẽ iǹ jám padikavójě, daugiaù nêja (nê = nъ-+-ê) ĩ šêpa, ĩšeme auksinìs iř dimintinìs lunciũgus, žĩedus iř dovanóję jám. Paskù liẽp'e jám piřkt' tã dvãra, sakýdamə, kàt tĩem katriẽ čì giviãnu nusibóda jĩem givént'. Tù piřksi pig'ẽ tã dvãra, bò jiẽ nenóri penêt' tĩek žmoniũ kasdĩen iř bĩja givént' taǹ dvarì, bò jiẽ visì prakeĩkti. Nù tã kařta àš nebepasiródisiu, bò pasilikô ščeslŷvə. Láukiõ dù šimtu miãtu, kôl' máǹ kàs bařzda nuskùs.

№ 80. Помпянскій говоръ. *

(Púmpėnų v. Púmponių tarmẽ).

* Въ нижеслѣдующей записи i соотвѣтствуетъ широкому i, y = узкому i; e широкое переходитъ въ ia; ě = крат. узкому e; ŏ = крат. среднему звуку между o и u; нѣмые гласн. ое (= крат. нѣм. ŏ) и *курсивные a, i, u*. Долгіе гласные сохраняются *только* подъ главнымъ удареніемъ.
Акцентуація по системѣ Еписк. А. Барановскаго.

1.

Gêriõ alũty, sáldu midũty
Pař výsõ nãkty lýg gaidiãliu.
Pragêriõ žýrgõ iř kamanêl*a*s
Výs tè ùž tãvy, jaùn*a* paniãl*a*.
Aĩčiõ námũčia, skúsčius tatũš*i*,
Kàd išvàdúotu máǹ žirgužêly.
Cìt, cìt šunũčiõ, ói nepúlk, nepúlk
Jáunas*y*s iǹg rupiastêli.
Bùs táu žirgiãlys, týma balniãlys,
Ói nebùs, nebùs jaùnu deniãliu.

2.

Alũty gêriõ, gràžẽ dainàvõ.
O kàs išrãše mãna viaidiãly?
Apỹnys láide plãč*i*s laiškiàl*i*s,
Tè jo̤ès išrãše mãna viaidiãly.
Kõžno' šakáite' áuksa spurgiãlys,
Õǹt viršunêlas giagũte rými.
Kukãva rýtõ iř vakarêly,
Kõl' iškukãva máǹ panitêl*a*,
Ìš motinêlas jáunõ dukriãl*a*,
Ìš tatušêlia dĩdžiõ dalãl*a*.

3.

Põ beržýnö váikščiojõ,
Béra žýrga jĩeškojõ.
Susitiñku paniãla,
Kláusi béra žirgiãlia.
— Ói, paniãla, paniãla!
Aȓ niamàtë žirgiãlia? —
Pasakýk, berniãliõ,
Kõksë pláukas žirgiãlia?
Mãna béras žirgiãlys,
Áuksa, tŷma balniãlys.
Támstas béras žirgiãlys
Mãna tėva stainiãle'.
Pasakýk paniãla,
Kô iškãdas padãre?
Úosia tvôrõ paláuže,
Lelijêla pamýne,
Rutitêla suvéde.
Pasakýk, paniãla,
Kíek norési nagrãdas.
Dék trìs šiñtus õǹt stãla,
Vẽsk žirgiãly ìš dvãra.
Žvýng žirgiãlys àvižu,
Veȓk berniãlys pìnigu.
Tè táu šél'ma uliavót',
Nì žirgiãlia pilniavót'.

4.

1. Ói gériõ-gériõ, giárdamas dumójõ,
Kuȓ àš gáusi nakvinêla,
Kuȓ àš parnakvósi?
2. Jaũči-jaũči pakialê, dvariãly,
Jaũči sãva paniãla
Põ dvãrõ váikščiojint.
3. Paniãla mãna, jaunóji mãna,
Àš norêči pasikláust',
Aȓ tù móki áust'.
4. Berniãli mãna, jáunasys mãna,
Kèp siasũtes šiĨkus (dróbes) áude,
Àš mažiũte bùvõ.
5. Paniãla mãna, jaunóji mãna,
Kàs išmóke giagutêla
Giriãle' kukúoti?
6. Berniãli mãna, jáunasys mãna,
Vỹs tè ỹra Dievа láista
Giriãle' kukúoti.
3 pôsmas..... Aȓ tù móki árti?
4 ..... Kè broliũkë kálnus ãre...
5. ..... Kàs išmóke karvialêly
Gỹrio' brukúoti.
(Výncas Krikštopônis iȓ K. Būgà).

№ 81. Вобольникскій говоръ.

(Vabalniñko tarmẽ)

Акцентуація по системѣ Еп. А. Барановскаго. Нѣмые звуки выражены чрезъ ə, oe (=крат. нѣм. ö) и курсивныхъ i, u. y=узкому i, i=широкому i, ė=узкому e. Гласные ясно произносятся только подъ главнымъ, не конечнымъ удареніемъ (напр. šienəe, но уже šinelys; i средній (звукъ между ė и i). Верхнелитовское широкое e въ этомъ говорѣ произносится какъ ia. Долгота гласныхъ сохраняется только подъ главнымъ удареніемъ.

1.

Siasũtia mãna,
Jaunóji mãna,
Kõdel nebûvi
Pàs motinêlə?
Aȓ taũ matũtia
Aȓ nemilėja,
Aȓ tatušêlys
Niašenavója?
Milėt' milėja
Iȓ šenavója,
Põ lýgus laũkus
Maǹ išviadžiója.
Põ lýgus laũkus,
Põ áugštus kálnus,
Põ biaržinêly
Põ tikronêly.
Siasũtia mãna,
Jaunóji mãna,
Kè tù nuveĩsi,
Kû tì tù rasì?

Rasì anýtu
Niaparmanýtu
Ir deviarêly
Niaparkalbamu.
Kiálsis ritiãli
Niabũdinamo,
Kúrsi ugniãlo
Nianorédamo.
Aĩsi laukiãli
Apsiviarkdamoè
Dírbsi darbiãly
Atsidusdamoè.
Padòs greblãly
Niapãkialiamu.
Niakàs grebỹma,
Kàs mán' viarkỹma (bis),
Niakàs plakiãliu,
Kàs ašarêliu.
Padòs dalgiãlə
Nepãkialiamu.
Niakàs pediãliu,
Kàs ašarêliu.

2.

1. Aĩn siasũtia pař dvãru,
Siasutêlə pař dvãru,
Žiburêly niašdamoè (2).
2. Žiburêly niašdamoè,
Sviřna durìs viardamoè,
Motinêlə kialdamoè (2).
3. Kiálkis miẽlə matũtia
Kiálkis mãna sianóji.
Pílnəs dvãrəs sviatiãliu (2).
4. Àš tuõs sviačìs prijiñsi,
Sviatialêlis prijiñsi,
Bèt dukriãlas nedúosi (2).
5. Mãžãs mãna dukriãlãs,
Mãžãs mãna dukriãlãs,
Dã mažiasnì kraitiãľẽ (2).
6. Dã dukriãlãs nià audêjãs,
Dã dukriãlãs nià viarpêjãs,
Dã nià šiẽna grebêjãs (2).
7. Mán' niareĩki audejêlãs,
Mán' niareĩki viarpejêlãs,
Anì šĩẽna grebejõs (2)
8. Tìk mán' reĩki panitêlãs,
Tìk mán' reĩki panitêlãs
Galviãlə priglaũsti (2).
9. Galvitêlə priglaũsti,
Galvitêlə priglaũsti,
Meiľẽs žòdžẽs kalbéti (2).
10. Meiľẽs žòdžẽs kalbéti,
Meiľẽs žòdžẽs kalbéti,
Jĩlgu kialì lidéti (2).

3.

Lêkia sãkaləs (2),
Lêkia sãkaləs pař ažiarêly.
Tamì ãžiari (2),
Tamì ãžiari Viarpiãtu sũkia.
Tamì viarpiatì (2),
Tamì viarpiatì Rûtu daržiãlys.
Tamì daržiãly' (2)
Tamì daržiãly' áuksa kreslãlys.
Tamì kreslãly (2)
Tamì kreslãly Siãsia sedéja
Siãsia sedéja (2),
Siãsia sedéja, gálvu šukãvə.
Gálvu šukãvə (2).
Gálvu šukãvə, didžẽ diajãvə.
—Nêr mán' matũtias,
Kraitiãliu kráuti,
Nêr mán' tatũšia
Dalãlas skírti
Nêr mán' broliũka
Laũku lidéti.
Nêr mán' siasũtias
Šalỹ sidéti.
Sáulə matũtia
Krautialìs króvia,
Méno tatũšys
Dalãlə skýria.
Setýn's broliũkəs
Laũku lidéja.
Zvaĩgždia siasũtia
Šalỹ sidéja.

4.

Aĩsim, siasũtia, žaliôn lunkiãlen
Zãlia šiniãlia grėbti.
Dã niasugrėbiõ nì pradalgêlia
Atjója bernužêlys.
Dã niaprijója nì prì šalãlas
Kláusi mán' vaynikêlia.
Ói tù, paniãla, mãna jaunóji,
Kur̃ dėjei vainikêly?
Àš vainikêly žaliũ rutiãliu
Marialês paskundinõ.
Óy tù, paniãla, mãna širdiãla,
Šià paturėk bėru žirgiãly.
Àš plaũksi jĩeškot' giliôm mariãlem
Rutiãliu vainikêlia.
Dã niaprỹplaukia pũsis mariãliu
Paskiñdə biarnužêlys.
Ói Diẽvẽ mãna, kû àš padariõ,
Kàd žirgiãly turėjõ.
Prapúolə mãna jáunas deniãlas.
Ir̃ rûtu vainikêlys.

5.

1. Dã gaidiãl'ẽ niagėdója
Kè matũtia kėla
Oi, ói, ói, ói, ói!
Kè matũtia kėla.
2. Svir̃na dũrys pusvirêlas:
Jò niabêr dukriãlas. Oi...
3. Kiálkitesi sunaitêl'ẽ,
Balnókit žirgelìs Oi...
4. Pabalnókit šẽšis žýrgus,
Visùs šẽšis šýrmus. Ói...
5. Výkit, výkit, sunaitêl'ẽ
Šẽšès veškialêl'ẽs. Oi...
6. Kèp prijójam kriškialêly:
Rutiãlem barstýtə. Oi...
7. Tè čì músu siasutiãlas
Vainikêlys pýntəs.
8. Kè prijójam žãliu líepu
Lapiãl'ẽ karpýti
9. Tè čì músu siasutêlas
Iistiãlas (=jůstẽlės) rašýtas.
10. Kè prijójam žãliu luñku
Rasiãlə nukrêstə.
11. Tè čì músu siasutêlas
Zirgiãl'ẽ ganýti.
12. Kè prijójam sriaũnu ũpi
Undianêlys drum̃stəs.
13. Tè čì músu siasutêlas
Zirgiãl'ẽ gýrditi.
14. Kè prijójam márgu dvãru,
Šuniãl'ẽ sulója
15. Tè tì músu siasutêlə
Põ dvãru váikščioja.

6.

1. Àš išdainavõ visoès dainialoès.
Dã niadainavõ
Vienõs dainiãlas.
2. Par̃ jũr̃is—marìs
Par̃ Dunajêly
Ataĩna akrintêlys (2).
3. Ar̃ sù rugiãl'ẽs,
Ar̃ sù kvetiãl'ẽs
Ar̃ sù žaliôm rutiãlem (2).
4. Nià sù rugiãl'ẽs,
Nià sù kvetiãl'ẽs,
Tìk sù žaliôm rutiãlem (2).
5. Aĩsim siasũtias
Rutiãliu pir̃kti,
Sėsim tėva daržẽly (2).
6. Kèp riatè sėjõ,
Tèp túnk'ẽ dýga,
Tèp graž'è išlapãva.
7. Aĩsim siasũtias
Rutiãliu skýnti
Vainikêly nusipýnt'.

(Výncas Krikštapônis ir̃ K. Būgà).

№ 82. Биржанскій говоръ.

(Biržių tarmẽ).

1. Vìsi músu bajórei vaíski iszjója,
músu. brolúkų draúgi vilója.
2. Tatúszis śánas, brolúkas máźas,
padàbńei reĩks máń vaĩski iszjót.
3. O ýra, ýra trýs śaśutéles.
Kaĩp dàrži žýdže trýs lalijė̃lės.
4. Vė̃na śaśúla žirgų balnóje
ùntra śaśúla kilpiáles szweĩte,
5. a szý treczóje, jauńesńóji
wàrtus atkéla ìr palaidė́ja (benè: palydė́ja?).
6. Brolúkas músu, jaúnasei músu,
kų tù atśúsi ìsz Wýlnios mė́sta?
7. Vė̃nai śeśúlei rútu vainìkų,
ùntrai śesúlei szìlku kasnìkų,
8. a taĩ treczíójei, jauńesńójei
aúksa žė̃déalį, rútu kvė̃tkéalį.
9. Brolúkas músu, jaúnasai músu
àr tù privýsi reĩtu pulkéalį?
10. Privýt privýśu reĩtu pulkéalį,
dė̃vas jaú žìna àr basugrįž'.
11. Eĩsim śaśúles. rútu daržéaly,
rútu daržéaly brolúka laukt.
12. Išdýga rúta ir iszlapáva,
dà nea sulaúkiam brolúka sáva.
13. Eĩsim śaśules unt vė̃szkalėla,
àr nea sulaúksim brolúka músu.
14. Adbė́g žirgéalis, ataprunksztū̃ji
Aúksa kilpéales atablizgū̃je.
15. Žirgéalis músu, jū̃dbė̃rėlis,
Kùr tù padė́jei brolúkų músu?
16. Júsu brolúkas Wýlnios laukéaly,
Wýlnios laukéaly, smìlcziu kalńéaly.
17. Kùr galvitéla, tį lalijė́la,
Kùr lemeńė́lis, tį dė̃mė̃déalis.
18. Saúla tekė́ja, brólį nuszóvie,
Saulála sė́da, brólį kavója.

(Изъ «Litauische Forschungen. Beiträge zur Kenntniss der Sprache und des Volkstumes der Litauer. Von Adalbert Bezzenberger. Göttingen 1882» pag. 1).

№ 83. Ново-Мѣстскій говоръ.

(Naujãmiesčio tarmẽ).

(Nuõ Vidugiráičių ìš Ustronės).

1. Oñksti rýto kė̃liõ,
Vęndianė̃lia ẽjõ,
Atsiniãšus vondianė̃lia,
Bàlto bùrno praũsiõ.
Bàlto bùrno praũsiõ,
Ùž stãla sedė́jõ,
Pasirė̃mus oñt ronkiãliu,
Prõ lóngo, žiũrė́jõ.
Prõ lóngo žiũrė́jõ
Oñt naũjo steiniãle:
Balnóji brólis bė́ro žìrgo
Naujõjõ steiniãlē.
Ìšviadia žirgė̃li
Ìš naujõs steiniãlės:
Šaũnē šóka, gaĩšē žviángia,
Niagãl užturė́ti.
Paĩ ũlyčio jójõ,
Kiapùre kilójõ,
Visiem̃ sãva susiedė̃liam
Aš aciklonióјõ.
Jójõ paĩ dvarė̃li,
Šóviõ uñt murė̃li,
Kàd pajùstu, kàd pabùstu
Mãna mergytė̃la.
Jùsti—nepajùta,
Bùsti — nepabùda:
Gul matùtia prì šalãlės
Sù rusčeis. žodiãleis.
Oi-gì bė̃dos mãna,
Kuõm àš nusidė́jõ,
Kàd àš sãva biarnužė̃lia
Šáunont, negirdė́jõ.
Kàd bũčia žinójis
Bũčia niamiagójis
Bũčia oñksti atsikė̃lis
Rutialìs ravė́jis

Bũčia oñkstı kélis,
Rutialı̃s ravė́jis
Bũč sù sãva biarnužė̃liu
Àš pasikalbė́jis.
Sãkia manì šiõkı,
Sãkia manì tõki,
Sãkia manì biarnužė̃lė
Kàd àš niapatógi.
Par̃ dvarė̃li ẽjõ,
Kaip rožiã židė́jõ
Vı̃sa val̃sčiõs biarnužė̃lė:
Uñt manı̃ žiurė́ja.
Vãli júsu žiũriat,
Vãli jũs niažiũriat:
Ašin turiù biarnužė̃li
Sviatimõ šal̃ãlē
Sãkia manı̃ šiõki,
Sãkia manı̃ tõkia,
Sãkia manı̃ biarnužė̃lė:
Kraitiãliu niatùri.
Jái nóri mañ gáuti,
Turı̃ il̃gē[1]) láukti:
Dã dabar̃ niasianẽ,
Kı̃[2]) pradė́jõ áugti;
Pàs matùte áugõ,
Plónəs dróbəs áudžiõ,
Kàs, niadė́li põ šimtiãli
Dróbes vuolaktė̃liu.
Pė̃tnyčiõ išáudžiõ,
Subatõ išbáldžiõ,
Niadė̀liõ margõjõ
Skryniãlē sudė́jõ.
Važı̃s moliavótəs,
Zı̃rgəs patkavótəs:
Sė́skis, miargiãlу, pri šalãles,
Važiuósim abùdu.
Par̃ gı̃rio važiãvam,
Giagùtes kukãva.
Sustók, míeləs biarnužė̃liõ,
Duók pasiklausýti!
Ar̃ giagùtės bal̃səs,
Ar̃ mı̃ška paukštiãliu?

1) съ твердымъ g.
2) съ твердымъ k.

Ar̃ nià mãna motinė̃les
Meilı̃ngi žodiãlė?
Nià giagùtės bal̃səs,
Nià mı̃ška paukštiãliu,—
Tı̃ktēs mãna motinė̃les
Meiliéji žodiãlė
Niaviar̃k, miargužė̃lə,
Bal̃tə lialijė̃lə:
Pagadı̃nsi šviesı̃s ãkis
Skurdžiom̃ ašarė̃lem.
Dė̃ku táu, biarniãliõ,
Ùž grãžio kalbiãle,
Kàd tù mãna, siratė̃les
Ramini širdiãle.
O àš tãva kal̃bas
Kalbė́t niaparstósiu
Ir̃ àš tavè, siratė̃le,
Labjaũ šinavósiu.

Kitóki pabaigà:
Àtlekia giagùtia
Ìš žaliõs giriãles,
Skur̃džė, gražẽ sukukãvo
Prı̃ rũtu loviãles,
Išeĩna mergiãla,
Roñkəs susinérəs—
Sudiẽv, mãna biarnužė̃liõ,
Nórs par̃ giagutė̃le!
O kaĩp àš pamãčiõ,
Šalì striẽlbo stãčiõ:
Niabiamiélə vajavótis
Máņ sù žalnierė̃leis.

2. Giédə gaidiãlė, riliúoji.

Aũštə aušriãla, žariúoji.
Oi bė̃dos mãna jaunám biarniã-
Reĩks jóti. [liui—
Par̃ laũko jójõ, dumójõ.
Dvãro prijójõ, sustójõ.
Išeĩk, miargiãla, išeĩk, jaunóji,
Iš grỹčios,
Atkiálk vartèlius ũlyčios!

Stovė́k, biarniãliõ, valoñdo,
Stovė́k, biarniãliõ, ir̃ oñtro,
Stovė́k, biarniãliõ, triãčio valoñdo
Ùž var̃tu.
Bepýg, miargiãlə, stovė́ti,
Sù motinẽl̃e kal̃bė́ti.
O man nepỹgu, jaunám biarnẽliui
Už var̃tu.
Sul̃ija mãna žirgẽli
Ir̃ oñt žirgẽlia balnẽli;
Sul̃ija mãna bróngio suknẽl̃e
Oñt manẽs.
Nià tãva bùva žirgẽlis,
Nẽ oñt žirgẽlia balnẽlis;
Nià tãva bùva bróngi sukniãlė
Oñt tavẽs.
Tėvùčia bùva žirgẽlis
Ir̃ ont žirgẽlio balnẽlis;
Broliùka bùva bróngi sukniãl̃ė
Oñt tavẽs
O kur̃ statýsim žirgẽli,
O kur̃ guldýsim biarnẽli,
O kur̃ džiuvìnsim bróngio sukniãl̃e
Biarnẽlia?
Steiniõ statýsim žirgẽli,
Svir̃ni guldýsim biarnẽli,
Šiauram̃ vė́jẽli bróngio sukniãl̃e
Dziuvìnsim.
Viéna kaimýna žirgẽlis
Oñtra kaimýna balnẽlis,
Triãčia kaimýna bróngi sukniãl̃ė
Oñt tavẽs.

3. Oi rūtə rutiãlə,

Rutiãlə žalióji,
Kõ tù niažaliuóji
Žiẽmo-vasarẽl̃e?
Kò ãšen žaliuósiu
Žiẽmo-vasarẽl̃e:
Nialáistia siasùtia
Rýto-vakarẽli.
Kò ãšen láistysiu
Rýto-vakarẽli:
Niãdavia matùtia
Ùž katrã norė́jõ.
Nùdavia matùtia
Ùž siãna biarnẽlia,
Ùž siãna biarnẽlia,
Oñt dìdžia vargẽlia.
Prapuóla rutiãles
Ir̃ šilkũ stučkiãles,
Propuóla ir mãna
Šiõs jáunos dieniãlės.

4. Čiužinė́ja laputẽla

Põ žãlio giriãle.
Ar̃ niabijẽ, laputẽl̃ə,
Kàd nušaũtu strielčiùkəs?
Nušaũs tavì strielčiukẽlis,
Nujim̃s tãva kailẽli.
Nujim̃s tãva kailinẽlius,
Nuvẽš oñt tur̃gõs.
Diarẽs põnẽ ir bajõre:
Põ kám tãva barõnẽ!
Bróngus mãna baronẽl̨ė:
Põ trìs šim̃tus rublẽliu.
Šỹpsa-vỹpsa laputẽla
Ìš tũ dur̃nu bajõru.

5. Užkal̃bė́jimas rõžəs.

Ẽja Põnəs Jẽzəs par kálnuoto šãli, par̃ erškėtìnis, par̃ žviruotìnis takəs ir̃ sustìka trìs rõžəs: viéno bálto, oñtro mė́lino, triãčia raudóno. Vienaĩ výsti, kitaĩ krìsti, triačiaĩ vìsiškẽ sudžiúti.
(Užrãšė Kun. Juõzapas Tùmas).

№ 84. Свядосскій говоръ.

(Svėdasų̃ tarmẽ).

Pírmasai mõno pasišvintìmas.

Kitamẽt vasarôp nemièlaširdínga ligà ir̃ vẽl mãtũty lãvãn invẽlė, ẽ manì vẽl jãs pristãvù padõrė.

— Ak! kàd čè bũtũ kåkiås gardžiås rūgštẽlės...—išsĩtarė ligãnis, nẽt alpdamà ìš tråškĩma.

— Gõl batvĩniu atnẽšt. Šviežì, nesenẽĩ dõrė. Labaĩ gardì rūgštẽlė, — pasiúlijau.

— Nè!

— Gõl vuógū sỹva sù úndeniu?

— Nè.

— Taì kãgi?

— Kàd patì nežinaũ.

Ligãnim, sãka, túnkei užeĩnū kažkåkiẽ nesuprañtåmi tråškĩmai. Pagaĩlå måtūtės.

— Taì åšgi Tómstai atnešiù... — tariaũ, nušvĩtys laimíngu misliñ.—Tĩk pabúk vienà...—Iȓ neláukdamas, sutikĩma, jėmjaũ kãjas čebatẽleis aũties: galvån atõjo, bàg nè insiȓpa jaũ raistì mėlỹnės.

Raĩstas bũvå netålì, ùž nevĩså vaȓstå, žemañ terpúkalny, drėgnas, stãru sõmanū põtõlu pasklãjys; mẽdžei taì retì iȓ lỹg debesũ augštì, taì atõžalås túnkiås, kaìp šepetỹs, — tikrà gyvõčiū lindỹnė.

Iš prigimĩmå buvaũ jautrùs: uñt bjauriùs dóiktus neì pažiūrėt negalėjau. Ažūmuštas gyvatės piémenys dẽžnaì vólkiojo—tûsė; pavõsery buteliuõs kimša iȓ uñt gurbũ kabinėja: gyvuliám liẽkarstai; võsarū skrudėlynañ arbà undeniñ mėtė.

Pamõtys aršĩniny nuógū gleivėtū púnty sù plikåm blakstíenåm, sù piktåm iȓ kẽìp žmågaũs reiškiåm akiñ, jaũ paȓ vĩsu mėnẽsi apliñk dẽiriaũs, nẽt iȓ låvẽlėn guldamas, bàg nêr kuȓ piktåsiås; šiurpulỹs krẽtė tìk pamĩslijus, kàd tò bjaurýbė nè tẽì kàd jaũ inkūstū, alè kàd nãrs paȓ nuógū kúnū pėršlẽuštū.

Vilnåniņeis auckaŗeĩs kãjes apvyniãjys, nãrs karštūmas bũva kẽìp pirtỹ: paȓ vilnåny, matẽì, gėlånìs nepėreinūs, nãrs čebõto skũrū iȓ pėrkirstū; deĩ vĩsakõ iȓ čebatẽleis čielẽĩseis apsiõvys; lõzdū àž vĩduriå nustvėrys: gyvõtė, matẽì, kàd galañ lazdås inkúnda, tẽì gėlånìs liñgvei pailgẽì lõzdū pėreina iȓ ruñkån iñlenda,—išejaũ seȓgunčei måtinai gardžiås rūgštẽlės jiéškåtū, kẽìp tåj pãsakåj karalóitys sõvo mylimójei gývåjå úndeniå.

Išejaũ ganà drûsei, piktẽì lazdù taukšėdamas iȓ uñčẽkius, kiék tik gõlint, suraũkys. Alè nebetålì miškẽliå unčekeì pradėjå léisties, akẽlės ìš bóimės kẽsties; lazdù nebetaukšėjẽu, nẽšdamas gatavẽì pakėlys, kàd, pamõtys rameì begũlinčiu... kūgraičẽúsia atgaĩ smũktie, ẽ paȓ sprúndū gyvõtei tadù tedrãžtie, kàd pamatyčiå verpstì uñt vuodegås åtlekiunčiu. Gyvõtės, matẽì, kàd inpýksta ir jẽma giñti, tẽì nè raitýties — raĩtås, alè stõčiås uñt vuodegås lẽkia; teìp, jås jiȓ raĩtu pavýtie gõli, ẽ jẽũ pėščẽs tẽì niẽkẽip neišbẽgs.

Viénas bernaĩtys turėjå labaì graĩtū eȓžilū. Pasimõzgys jiȓ išjãja raĩstan gyvõčiū karõlẽus jiéškåtū, bå gyvõčiū karõlẽus vainĩkas — ìš vienū diémintū. Àg jiȓ atrõdo. Sučiūpå vainĩku, šãkå uñt žĩrgå jiȓ žaibù léidės ìš mĩškå. Sūšnypštė gaĩlei karõlius; sūšnypštė uñt tå baĩså vĩså raĩstå gyvõtės, nẽt mẽdžiū šókås sudrebėjå, iȓ, kiék tìk jũ bũvå, šãkå výties. Lẽkia žirgas, kãjåm žẽmės nesiékia; vėjes stõčios gyvòtės, kaìp piévås smílgås, põ kẽĩrei jiȓ põ dẽšnei liūliúoja, akis sù neišpasakýtu piktumù raiteliå veidañ inbẽdy; rãdås, sakýti—sãkå: numẽsk vainĩku jiȓ jãk sáu sveĩkas. Kuȓ čè táu mès! Skreñda bernaĩtys, kaìp paũkštys jiȓ mõto uñt gõlo, kàd visàs prõlinkė, vĩsås nusléidė, atlĩkå. Atsidūså bernaĩtys, kaìp smeȓties paléistas.

— Diẽvui-gi dêkui — bẽtgi išbėgau! Dêkui jiȓ táu, žirgẽli — juodbėrẽli, kàd mañ jáunū vadavaì: Bùs móņ áukså rúmai, bùs táu sidåbrå stånẽle... — tõrė, parjãjys, jiȓ siékė vúodegū atmazgýt. Čiáukš gyvõtė baltån ruñkån; viȓsta bernẽlys nebegývas, lẽkia gyvõtė atgaĩ sù

karūnù: búta inšãkusiàs pamazgýtàn órkliã vuodegãn.

Raĩstas, katrù paȓ trỉs «Sveika Marijas» skersaì pérbėgtumai, išsirãdė tàkiù neapsõkomu giriù, kàd gerẽsnės gyvõčiū karõlius, jiȓ pajiẽškãjys nerastũ. Paȓ vaȓstū apliñk neì gyvãs dũšiàs, neĩ kãkiã balsẽliã: giȓdis nudžiũvusiàs šakẽlės kritĩmas. Takiẽ paslẽptinga baisì tylà, kàd vil̃kas, čè põt sustáugys, brãliu, rãdãs, pasirãdytũ.

Pakraščiuõs ogénójū nėrà: raĩkia aĩtie gilumàn, tunkumàn. Trumpì turėjã bút mõno žiñgsnei: ėjys-ėjys, úmžinū valuñdū ėjys, kàd atsigryžaũ, retì pakraščiũ mẽdžei tebesmõtė. Tolẽū... túnku ir túmsu. Štẽì iȓ pušũ kelmaĩ, ogėnãjeis apáugi. Kuȓ-nè-kur derlì súltinga vuóga mėlynuója jiȓ, linksmaì, blizgėdama, nuraškýt, prõšos. Drútãs šõknys, kaìp vãrã kãjãs, sõmanom apžẽly, plačeì apliñk drėgnū žẽmy apkêti tùri. Põ šakniñ urvũurvẽlei — neì suskaitýt; vìs taì gyvõčiū lúndãs: užsistãsi, iȓ ištrỹkš ìš úrvo bjaurì kirmėlẽ, kẽìp ìš kûda galvĩja paskūrẽs paspáudžius instĩras ištrýkšta. Brrr...

Alè žiñgtie raĩkẽ... Padėk-gi, Diẽve... Vardañ Diẽvã Tėva... Nù, pėržėgnãjus, tẽì šeìp-nè-teìp gõlima: ìš tũ urvũ, uñt katrũ krỹžius krĩtã, neì vienà nebeišlỹs. Pamõtys, katrañ urvañ gyvõtė inliñdã, tìk uždėk krỹžiškai žabeliùs, gyvõtė urvì jiȓ sudžiùs, ẽ paȓ kryžẽly nelỹs, bã gyvõtė paȓ prakeikĩmū atsirõdus, lýgei sù prakeiktaĩseis krỹžiaus bĩjãs.

Viénu matù atõminiau vĩsa, kũ tiktaì buvaũ girdėjys apẽ gyvatès jiȓ põ miškùs vedžiãtãjus, kàd gaĩlei, visadãs teȓpu ogėnãjū áuguntys, ogáutãjam gólvu apĩsuka. Būvã tãksaì bóimės paskėlĩmas, kàd stõčei gerojiškãs méilės raĩkė suturėjimui mõnys miškì nãrs paȓ pinkės minutės. Vĩsas pavirtaũ regėjiman jiȓ girdėjiman; rãzù mačiaũ mẽdžiu põšaknis iȓ põšakes: bàgnè kõbo nõ šakãs nusvĩrus (gyvõtės jiȓ uñt mẽdžiu lĩpt mãka), bàgnè kỹšã ìš apačiãs. Kairiúju runkù lazdãs pasirẽmys, skvarnùs terpũkiškin inspáudys, kàd neinsikabintũ, kaìp órklio vuodegãn; dešniù runkù rinkaũ ogelès, rinkaũ skubãtai, daugũmū žẽmėn išbeȓdamas jiȓ suriñkt nebedrỹzdamas, jiȓ pýliau kešenẽlėn.

Nù, dã uñt viénã kélmà-jiȓ bùs ganà! Žíngt-jiȓ siúst, kãžinkas, kaĩp veȓpstė, geltãnas... Užsistãjau uñt nukrĩtusiàs pušĩnės šakãs, alè šãkau teĩp, kàd ìš mĩška keleìs šuõleis išsprúdau, ẽ paȓ laukùs teìp bėgau, kàd neì õnasai raitelys sù graituóju sõvo žírgu, nè tìk verpstì atsistãjy gyvõtės, nebũt pavĩjys; graičẽū neì sù gyvõčiu karūnù nebũčiã bėgys. Atsigryžaũ tìk ulỹčgaly. Alè ka nãrėjẽu, vĩsgi turėjẽu.

Išveȓtys kešenẽly, sũjėmjau saujẽly sumóigytũ, sù trupineìs sumĩšusiū mėlýniū iȓ trijumfuodamas nũnešẽu ligóniui. Ìš mėlinaì pérbolusiã veidẽliã inspėjã mãtũtė, kàd nè pigeì gáutas deĩ jãs rũgštymẽlys. Sù neapsõkomu malãnì ilgaì paturėjus akìs uñt mõno véidã jiȓ uñt ištiestãs mažãs runkẽlės sù kẽletu uógu, nusĩšiepė teìp, kaìp tìk mãtina, sõvo kũdikiã paguostà, tenusišiẽpja, jiȓ tõrė:

— Dẽkui, dẽkui sũnẽli!... Vólgyk pàts: móņ nãras pėrėjã. Ẽ gyvõtė aȓ neinkúndã?

Pasišvýstie del kitũ jiȓ paskuì móņ atsẽjã; pavojũmū jiȓ didẽsniū pritýriau, alè jaù teìp brúngei ažù tàt niẽkas nebeažmãkėjã, bã niẽkas àž mãtinu daugẽū méilės tuȓtã netùri.

Svėdasaĩ. Kùnigas Juõzapas Tùmas
ìš Maleĩšiũ.

№ 85. Дусятскій говоръ.

(Dusetìškių tarmē).

Нижепомѣщаемые діалектологическіе тексты записаны мною, большею частью осенью 1901 г., отъ уроженцовъ Дусятской волости (Дусяты=Dūsetâs, Dūsatâs и Dūstâs, plur.), проживающихъ въ слѣдующихъ деревняхъ: Pažíegē (моя родина; такъ названа отъ имени озера Žíegas и Ž₁ēgēlys), Bileĩš́ei и Dĩdž́edvarys.

Дусятскій говоръ причисляется къ верхнелитовскому *восточному* поднарѣчію, такъ какъ въ немъ сонорные дифтонги: «am», «an», «em», «en» замѣняются: «um», «un», «im», «in», а сочетаніе «lė», «le» произносится съ *твердымъ* l; такъ, напр., вмѣсто западныхъ верхнелитовскихъ «sámtis» — разливательная ложка, «ántis» — утка, «pémpė» — пиголица «ljẽkti» — летѣть, «sáuljė» — солнце, Дусятскій говоръ произноситъ: «súmtys», «úntis», «pímpē», «lêkt₁ē», «sáulē». Пралитовскія сочетанія «tjai», «tja», «djai», «dja» и пралитовскіе долгіе монофтонги: «ā», «ē», «ę̄» и «ō» въ Дусятскомъ говорѣ перешли въ «tšjei (=ç̌ei), «tšja» (=čia), «džjei» (=dž́ei), «džja» (=džia), долгіе монофтонги: въ «å» (=долгому полуоткрытому ā съ незначительною примѣсью о), «ė» (=полуоткрытому долгому е), «ē» (= 1½-морному открытому не вполнѣ широкому (съ нѣкоторою долею узкости) е; подъ второстепеннымъ и главнымъ конечнымъ удареніемъ) и дифтонги: «ie» (двух-морное i͡e, только подъ главнымъ неконечнымъ удареніемъ): «₁ē» или «₁ẽ» (=1½-морному широкому, открытому ē съ чуть слышнымъ ĭ), «uo» (двухморное u͡o, подъ главнымъ неконечнымъ удареніемъ): «ₙō», или «ₙõ» (=1½-морному не вполнѣ широкому, открытому ō съ примѣсью u); такъ, напр., пралитовскія «* šaĨtjai» — морозы, «*šaĨtjams» — морозамъ, «* mèdjai» — деревья, «* mèdjams» — деревьямъ, «brãlys» — братъ, «dḗtvę̄» — класть, «lę̄tvę̄» — лить, «dōtvę̄ — дать и т. п., въ Дусятскомъ говорѣ произносятся: «šaĨtšjei» (=šaĨç̌ei), «šaĨtšjam» (=šaĨčiam), «mēdžjei» (=mēdž́ei), «mēdž́jam» (=mēdžjam), «brãlys», «dḗt₁ē» v. «dḗț», «líet₁ē» v. «líeț», «dúot₁ē» v. «dúoț».

Интонація. Извѣстное движеніе голоса или послѣдовательность тоновъ, сопровождающая произношеніе всѣхъ некраткихъ гласныхъ, какъ подъ главнымъ удареніемъ, такъ и въ слогахъ слабоударяемыхъ, называется *интонаціею.* Долгіе и долговатые гласные звуки произносятся литовцами, по отношенію къ началу интонаціонной единицы, двояко: акустическій центръ тяжести, т. е. высота и напряженіе голоса, или приходится на самое начало долгаго и долговатаго звука, или сосредоточивается на одной изъ слѣдующихъ его частей. Отсюда возникаютъ два главныхъ типа литовскихъ интонацій: интонація I *рѣзконачальная* и II *слабоначальная*, изъ которыхъ каждая подраздѣляется на нѣсколько разновидностей, свойственныхъ различнымъ литовскимъ говорамъ. (Заимствовано изъ «Кс. К. Явнисъ. Интонація гласныхъ звуковъ литовскаго языка. Ковна, 1900 стр. 2—3»).

I. *Интонація слабоударяемыхъ слоговъ.* (Законъ, открытый проф. Кс. Казимиромъ Явнисъ.) Всѣ долгіе гласные: монофтонги и дифтонги, какъ вокальные, напр. «au», «ai», такъ и сонорные, напр. «ar», «al» находясь въ слогахъ, *предшествующихъ* главному ударенію, имѣютъ *восходящее* движеніе голоса, или иначе говоря, — *сильноконечную* интонацію;

тѣ-же самые монофтонги и дифтонги, находясь въ слогахъ, *слѣдующихъ* за главнымъ удареніемъ имѣютъ *нисходящее* движеніе голоса, или иначе говоря, *сильноначальную интонацію*. (см. «Кс. К. Явнисъ. Поневѣжскіе говоры литовскаго языка. ч. I. стр. 93, 94).

Нами въ нижепомѣщаемыхъ текстахъ интонація слабоударяемыхъ слоговъ, ввиду типографскихъ неудобствъ, особыми знаками не обозначается, тѣмъ болѣе, что и безъ нихъ легко интонацію сохранить. Напр. *ũž*$_u$ōlêlys—дубъ, «ki*r̃*mēlē» — червь, «m*ā*t*y*nêlē» — матушка, «grēbl*ai*têlys» — грабли. Въ этихъ словахъ всѣ гласные напечатанные *курсивомъ*, какъ *предшествующія* главному ударенію, произносятся съ *сильноконечною* интонаціею. Въ слѣдующихъ словахъ: «mãt*ynu*» — мать (вин. пад.), «vãb$_u$*ōlā*» — жука, «rēk*aut*$_i$*ē*» — кричать, pérk$_u$*ōlū*—заколъ (вин. пад.), гласные, напечатанные *курсивомъ*, какъ *слѣдующіе* за главнымъ удареніемъ имѣютъ *сильноначальную* интонацію.

Всѣ долгіе гласные, какъ монофтонги, такъ и дифтонги (вокальные и сонорные), въ слабоударяемыхъ *неконечныхъ* слогахъ (*не* подъ *главнымъ* удареніемъ) и въ конечныхъ открытыхъ главноударяемыхъ слогахъ въ описываемомъ говорѣ превращаются въ *домоватые* т. е. *полутороморные*. Изъ этого правила исключаются только причастія на «-ûs», «iûs», «-û», «-iû», напр.; «šnekûs» — šneką̂s, «šnekû» — šneką̂, «rēkiûs» — rėkią̂s, «rēkiû»—rėkią̂ и т. д.

Напр.: «d$_u$onēlē»—хлѣбецъ, «tēvēlys»—отецъ, «kũjegaĩvys»—головастикъ, «mergũ — дѣвицъ, «katr$_i$ē» — которые, «und$_u$ō» — вода, «ãkm$_u$ō» — камень, «gaidỹs» — пѣтухъ, «kir̃vys» — топоръ, «érkē»—клещъ, acarus, «dēlē»—піявка, глистъ, «gâlvū»—голову, «šérdy»—сердцевину, «t$_u$ō» — тѣмъ (твор. пад.), «katr$_u$ō»—которымъ (тв. пад.), «j$_u$ō»—имъ (тв. пад.), «velk$_u$ôs» — одѣваюсь, плетусь; «peš$_u$ôs» —ссорюсь, «kur̃»—гдѣ, «del̃»—для, «vaikai»—дѣти, «tai»—то, и т. д.

Пралитовскіе краткіе *неударяемые* гласные сохраняютъ свою исконную краткость, напр. «š*a*kù» «вѣтвью», «k*a*dù» «когда», m*e*džiù «деревомъ» и т. д.

II. *Интонація главноударяемыхъ слоговъ.*

1. *Рѣзконачальную интонацію главноударяемыхъ двухморныхъ* монофтонгическихъ и дифтонгическихъ *слоговъ*, какъ вокальныхъ, такъ и сонорныхъ, въ Дусятскихъ текстахъ мы, по примѣру Еписк. А. Барановскаго, обозначили акутомъ (´), напр.: «žvýnē» — крыса, «ríešas»,—рукавица съ обрѣзанными пальцами, «gúnklas» — дикій наростъ на деревѣ, «sríegas» — чешуя, «gróblai» — скелетъ, «gráužas» —гравій, der Kies, «graužavírba»—изв. видъ маленькихъ рыбъ, «vírdis» — поперечная балка въ сараяхъ, ригахъ, «lúmdyt» — мять, мучить, «spúogas»—прыщъ, «saulásēdž'ei» —лучи заходящаго солнца, sù tũ «съ тою», sù jũ «съ нею и т. д».

2. *Слабоначальную* или *рѣзкоконечную* интонацію въ главноударяемыхъ монофтонгическихъ двухморныхъ слогахъ будемъ обозначать крышеобразнымъ циркумфлексомъ (^), въ дифтонгическихъ же—извилистымъ циркумфлексомъ (~), напр.: «ûkana»—пасмурный день, «ûkas v. rûkas» — туманъ, «krŷgâs» — льдины (им. п. мн.), «pamênai» — 1) сѣверное сіяніе, 2) зарево отъ пожара, 3) что-нибудь чудесное, «šmâras» — клочекъ (облака), «šâreis» — временами, «baũžas» — безрогій, «raĩstas» — болото поросшее мелкимъ кустарникомъ, «gur̃bas»—хлѣвъ, «tuõkt$_i$ē»—понимать, смыслить, «gēl$_u$ō» — жало, и т. д.

3. *Слабоначальная* интонація искраткостныхъ *домоватыхъ* (о нихъ см. Я.

П.І.112) также *неконечныхъ* и *конечныхъ, потерпѣвшихъ убавку*, монофтонгическихъ слоговъ обозначается извилистымъ циркумфлексомъ (˜), напр.: «bãdas» — голодъ, «pẽras» — пчелиный приплодъ, «gũdas» — человѣкъ неумѣющій по литовски, польскій шляхтичъ, «sūnũ» — сыновей, «kurỹ» — котораго (вин. пад.), «anũ» — того (вин. пад.), «tũ» — того (вин. пад.) или тѣхъ (р. п. множ. числа) и т. д.; такая-же интонація слоговъ дифтонгическихъ обозначена грависомъ (`), поставленнымъ на вторую часть дифтонга, на пр. jám «gaìlis»—ему жаль (cf. съ «gaĩlys»-Ledum pallustre), «kaì», «kuȓ», «Rašaì» — имя озера, «taǹ» — въ того, тотъ, «uǹ» — на, «taṁ» — въ томъ, «iȓ» — и, и т. д.

4. Удареніе безинтонаціоннаго краткаго гласнаго выражено ` (грависомъ); напр. «àš» — я, «bè» — безъ, «tì» — тамъ, «sù» — съ, «aštrì» — острая, «priēždà» (вм. pziēžădà) — шестокъ, и т. д.

Гласные. 1) *краткіе* a, à, e, è, i, ì, u, ù; напр. «katẽ» (a=ă), «kàs» съ ă, «pelẽ» (e=ĕ), «bè» съ ĕ, «girà» съ ĭ, «akìs» съ ĭ, «kuprằtas» съ ŭ, «tù» съ ŭ; 2) *долговатые*: å, å̃[1]), ã; á, é, í, ú (въ дифтонгическихъ, какъ вокальныхъ, такъ и сонорныхъ, сочетаніяхъ; напр. áu, ál....) ē, ẽ, $_{i}$ē, $_{i}$ẽ; ī, y, ỹ; $_{u}$ō, $_{u}$õ; ũ, ū; напр.: «kåtaĩ», «tå̃s mergå̃s» gen. sing., «lāpas», «kálnas», «kárpa»...., «dēlẽ», «lēdas», «k$_{i}$ēmēlys», «katr$_{i}$ẽ» — которые; «kĩtas», «gylỹs», «arklỹs», и т. д.; 3) *долгіе-же*: (полуоткрытые; шире тѣхъ-же звуковъ Велюнскаго говора, но уже Тверечскаго, Солокскаго Ков. губ. и Колтынянскаго Вил. губ.): ắ, â, ā̂: ế, ê, ē̂; íe, iẽ, iē; ý, ŷ, ȳ; úo, uõ, uō; ū́, û, ш; напр. «nedắras pânas sù pā̂niù»; «mēn$_{u}$õ», «dêlēs», sù «dēl̃i» — съ піявкою, «píenas», «šiẽnas», sù «šiēnù»; «mýgt$_{i}$ē — жать, давить, «mŷkt$_{i}$ē — мычать, «mȳkiù» — мычу; «arúodas», «luõbas», sù «buõži»; «rúgt$_{i}$ē» — киснуть, «rûkt$_{i}$ē» — коптѣть, идти дыму, sù «шkù» — съ туманомъ, и т. д.

Примѣч. Точка, поставленная подъ согласнымъ звукомъ (напр. ḳ, ḷ, и т. д.), обозначаетъ его мягкое произношеніе.

По сообщенію Казимира Буги.

1) Вмѣсто å съ ˜ употребляется знакъ å̃.

№ 86. Gíesmēs v. dainũškås.

1.

1. Gíeda gaidẽḷei
Unkstì rytẽliå.
Kélk$_{i}$ē, bernẽli,
Aĩk uǹ darbẽliå.

2. Då̃ nesikélsiu,
Då̃ nè d$_{i}$ēnẽlē,
Då̃ nebũdinå
Jaũnà panẽlē.

3. Kaì atsikéliau
Unkstì rytẽliå,
Iȓ i(š)sīplakiau
Pliēnå delgẽly

4. Ējaù keleliù
Mislìs mĩslydamas,
Pliēnå delgẽly
Paspūstýdamas.

5. Då̃ neišpjåviau
Aneì pradalgêliå
Iȓ atåneš
Mån̨ pusrytêliå.

6. Àš pusrytêḷy
Gardžeì válgysiu
Iȓ abrūsēliù
Àpsišlúostysiu.

Padainåvå Karalinà Būgiåtē iš Pažíegēs, 17. XI. 1901.

2.

Sveìki-gỹvì, jũs svåtũḷei músū!
Kaìp mẽs láukēm atvažiúojunt jùsū.

Kaìp tìk varpaì suskumbė́jå,
Taftum sáulē giēdrì užtekė́jå.
Pā lungeliù kaìp meīļei sēdė́jåm,
Kaì važiāvåt, àž vafstå girdė́jåm.
Ir̃ patīkåm smûtnū jaunikáity
Ir̃ atskírtū jaunumēs našláity.
Sumainýti auksīņei ž,ēdēļei
Ir̃ nujim̃tì rūtū vainikêļei.

Karalinà ir Ånà Būgiåtē ìš Pažíegēs. 17. XI. 1901.

3.

1. Tēvēli mānå,
Sēnasei mānå!
Árk žaliùs dirvånēliùs
Sė́k gelsvúosius lineliùs.
2. Àš tuōs lineliùs
Dažnaì lunkýsiu:
Kas-nedė́liås rytēļy
Subatås vakarêļy.
3. Štaì ir̃ atjåja
Jáunas bernēlys
Paŕ lygiúosius laukeliùs
Ùn júodbēriå žirgēliå.
4. «Paláuk, bernēli,
Paláuk, jáunasei!
Turiù dīdžiū bēdēly —
Paskundenaù ž,ēdēlȳ».
5. — Panēle mānå,
Jaunåja mānå:
Jim̃k, paturė́k žirgēļy,
Àš atrasiù ž,ēdēļy. —
6. «Bernēli mānå,
Jáunasai mānå!
Neturésiu žirgēliå
Apkalbēs maǹ[1]) žmånēlēs».
7. — Panēle mānå,
Jaunåja mānå!
Ir̃ àš pàc (=pàts) apkalbė́siu,
Kàd kitám pavydė́siu.

Amīlija Lingiåtē ìš Bileīšiū. 30. X. 1901.

4.

1. Aĩk, Anūte, grȳčiån,
Sė́sk ažù stalēliå,
Pasakýk måtūlei,
Kàd sāpa galvēly.
2. Anūtē žinåjå,
Aļè negalė́jå;
Sù Jånukù abù
Mandravåt,ē êjå.
3. Ãnys mandravåjås
Pā Vílniaus m,ēstēly,
Ånà pasgråžė́jå
Vílniaus m,ēsčiånêliam.
4. Jånūkas nupiřkå
Dù áukså ž,ēdeliù,
Užmåvē Anūtei
Ùn baltū runkēliū.
5. Jånūkas ašpŷkå;
Anūty sūbarē.
Anūtē raudåjå
Gailiåm ašarêlēm.
6. Pājēmē Anūty
Àž baltū runkēliū,
Nūvedē Anūty
Kraštaǹ Dunåjêliå.
7. Pājēmē Anūty
Àž baltū runkēliū,
Iñmetē Anūty
Viduǹ Dunåjêliå.
8. Anūtē gerdamà
Jånūkū šaukdamà:
— Ratavåk, Jånūkai,
Ãšei tāvå miēlà.
9. Ribåkai žūklåvå,
Anūty pagåvå.
Ištráukē Anūty
Kraštaǹ Dunåjêliå.
10. Svetēļei važiåvå
Svetimås šalēlēs,

1) ǹ мягкое.

Pamātē Anūty
Kraštì Dunåjêliå
11. Pažiūrékit, výrai!
Kåkᵢē čè dŷvai:
Ìš såvå puikūmå
Viēkū nutråtijå.

Karalinà Būgiåtē. 28. X. 1901.

5.

1. Atvažiãvå Rygãs kūpčei,
Rygãs kūpčei barånuōčei,
Músū sådå suderétū
Iŕ pinigū ažmåkétū.
2. Músū sådas taì nedŷkas,
Viduì sådå agrãdnykas —
Agrãdnykas pravasláunas
Žilù barzdù nebejáunas.
3. Músū sådì vĩså ỹrà
Vinagrõdū úogås bĩrå.
Músū sådas labaì brúngus —
Viduì sådå tar̃tum dungùs.
4. Yrà sådì gegiutêlē
Iŕ pilkasai karvelêlys;
Gegiutêlē aškūkᵤōs,
Karvelêlys ažbrūkᵤōs.
5. Mẽs čè sédim iŕ dainúojam,
Támstū svåčià aimanúoja.
Mẽs čè sédim ažù stålå,
Támstū svåčià jaù sušålå.
6. Kuŕ sù svåčiù pasidésta(t)? —
Paŕ pušĩnēm paståvésta(t).
Kaškᵢētêlys uǹ galvẽlēs,
Prãšåm, aĩkit prã durelès.

Karalinà Būgiåtē. 26. VII. 1897.

6.

1. Siuñtē maǹ måtūtē,
Siuñtē maǹ senãja,
Siuñtē manì måtynêlē
U˜pēn uǹdenêliå.
2. Pãjēmiau vᵢēdreliùs,
Ējaù takeliù
Iŕ sutikaù bernaitêly
Un-t-ūpēs kraštêliå.
3. Paláukai, panēle,
Paláukai, jaunãja!
Dúok žirgēliui atsigértᵢē
Šáltå uǹdenêliå
4. Neì åšei ståvésiu,
Neì åšei lūkésiu;
Bijaù mᵢēlās måtynêlēs,
Kàd nenusidēčià.
5. Atskrĩdå karvēlys
Ìš žaliås girēlēs
Iŕ sūdrumstē uǹdenêly
Un-t-ūpēs kraštēliå.
6. Tålai àš ståvéjau,
Tålai àš lūkéjau,
Pakålai nusiståvéjå
Čýstas uǹdenêlys.
7. Pãjēmiau vᵢēdreliùs,
Ējaù takeliù;
Iŕ sutikaù måtynêly
Teiŕp kiēmå vartēliū.
8. Bãra maǹ måtūtē,
Bãra maǹ senãja:
Kuŕ buvaì dukrytêle
Teìp ĩlgū čēsēly?
9. — Atskrĩdå karvēlys
Ìš žaliås girēlēs
Iŕ sūdrumzdē uǹdenêly
Un-t-ūpēs kraštēliå. —
10. — Melúoji, dukrēle,
Melúoji, jaunãja,
Gál tì būvå nè karvēlys,
Ē[1]) jáunas bernēlys.

Karalinà iŕ Åuà Būgiåtē. 17. XI. 1901.

---

1) ē вмѣсто ē съ ˜.

7.

1. Sākē manì šiākià
Sākē manì tākià,
Sākē manì tiŋginêlē
Neséja rūtēliū.
2. Aȓ iš Diēvā lâckås,
Aȓ iš mānā prâciås
Pilnas mānā darželêlys
Žaliûjū rūtēliū.
3. A͂k tù vilke-pilke
Tù keturekåji!
Kám tù mānā žaliås rutàs
Nagåm išnešiājei?
4. Žēmē kēlia žāly,
Žālē kēlia rāsū,
Rasà kēlia patkavêly,
Patkavà žirgēli.
5. Àš ējaù keleliù,
Šiúojₙo vᵢēškelēliù: —
A͂ria-āria artåjêlei
Šēmaĩseis jautēleis.
6. A͂nys tināi āria
Iȓ ruŋkēlēm māja.
Kàs taù (=acc. sing) žĩnā ber-
Uǹ ka tūjei māji. [naitêli,
7. Aȓ uǹ mānā kraĩčiā
Aȓ uǹ pasågêliā,
Aȓ uǹ mānā skaistaùs véidā,
Jaunûjū dᵢēnēliū?
8. Neì uǹ tāvā kraĩčiā,
Neì uǹ pasågêliā,
Tìk uǹ tāvā skaistaùs véidā,
Jaunûjū dᵢēnēliū.
9. Važiavaù paȓ gĩriū;
Gegiūlē kūkāvā;
Nustabdýkit jₙōdbērêly
Ašei paklausýsiu —
10. Aȓ gegiūlēs balsēlys,
Aȓ kitū paukštēliū,
Aȓ nè mānā mâtynêlēs
Meilíngi žådēlei?
11. Neì gegiūlēs balsas,
Neì kitū paukštēliu,
Tìktēì mānā mâtynêlēs
Meilíeji žådēlei.
12. Àš ējaù paȓ kiēmū
Išgirdaù paȓ síenū:
Šāka-triñkia jaunimêlys,
Nēt mán pasgråžéjā.
13. Vēda manì šāktū,
Kaìpgi mán neliñksma;
Raĩkia siútᵢē marškinêlei,
Ašarêlēs líetᵢē.

Amĩlija Liŋgiåtē iš Bileĩšiū. 30. X. 1901 m.

8.

1. Šiam̃ gailiājam rytēlyj
Váikščiāj' jáunas bernēlys.
Liuli, āk liuli, váikščiāj' jáunas ber-
2. Váikščiā jáunas bernēlys, [nēlys.
Jíeškā bérā žirgēliā.
3. Iȓ patĩkā panēly
Ataĩnunčiū keleliù
4. «Pasakýkai, panēle,
Aȓ nematei žirgēliā?»
5. — «Sakýk tiēsū, bernēli,
Kåkiā pláukā žirgēlys?» —
6. «Mānā žirgas júodbērys
Viršuì dýmā balnēlys».
7. — «Tāvā béras žirgēlys
Mānā tévā stånēlēj». —
8. «Sakýk tiēsū, panēle,
Kū padārē iškādås?»
9. — «Mýnē råžy raudānū
Iȓ lelījū geltānū.» —
10. «Sakýk tiēsū, panēle,
Kā tᵢē vårtù žålynaì?»
11. — «Ažù råžy šimtēlys,
Àž lelĩjū dù šimtaì». —

Alenà Jūsiuvᵢēnē iš Dīdžedvariā. 13. XI. 1901.

Pãsakås.

№ 87. Trŷs sūnaì iȓ visì trŷs daktaraì.

Tévas išléidē trìs sunùs iškalås[1]). Pãbaigē visì iškalàs. Atvažiãvå namã. Kláusia j$_u$õs tévas: «parãdykit jũs mán prãktikū, kũ jũs išmãkåt». Vĩenas sãkå: ãšei nuspjáusiu sãvå rum̃kū, padésiu uǹ stãlå, palaikýsiu adýnū, paskuì pasijim̃siù, pridúrsiu, iȓ vẽĩ prigýdysiu. Ũntras sãkå: «išim̃siù sãvå ãky, padésiu uǹ stãlå, palaikýsiu adýnū, paskuĩ incdésiu iȓ vẽĩ prigýdysiu. Trẽčias sãkå: «àš padĩrbsiu dã kytriaù: išim̃siù sãvå šírdy, padésiu uǹ stãlå, palaikýsiu adýnū, paskuì incdésiu iȓ vẽĩ prigýdysiu». Ã˜nys visĩ trŷs šĩteipås iȓ padírbå. Sudéjå uǹ stãlå, pastãtē liuõkåriū sáugåt, ē ãnys visĩ trŷs atsĩgulē lãvån. Liuõkårius atsĩgryžē n$_u$õg stãlå; ušãkå katē uǹ stãlå, apgráužē rum̃kū, suvédē šírdy iȓ ãky. Atsigrŷžta liuõkårius, pamãtē kãty uǹ stãlå édunt. Pérsgunda ãnas, mãta lìks kaĩtas. Teìp tuõj ãnas šãkå, kãty ažũmuše, ãky ĩšēmē iȓ padéjå uǹ stãlå. Išbégå gurbaǹ, ažũmušē meĩtēly, ĩšēmē šírdy, atãnešē iȓ padéjå uǹ stãlå. Vãŗē paȓ ũlýčiū vãgy; mũša varýdami. Teìp ãnas išbégå, nukiȓtå rum̃kū, incĩnešē iȓ padéjå uǹ stãlå. Iȓ stãvi, sáugå visùs. Išeĩna adýnå, atsĩkelia visì. Tuõj pĩrmasai pasĩjēmē sãvå rum̃kū, prisdéjå iȓ prisgýdē. Kĩtas pasĩjēmē ãky, incdéjå iȓ prisgýdē. Trẽčiasai pasĩjēmē šírdy, incdéjå sáu iȓ prisgýdē. Visĩ susgýdē iȓ išvažiãvå miẽst$_u$õs žmániū gýdytū.

Vĩenå rãžå suvažiúoja visĩ v$_i$ēnåǹ viẽtån uǹ kermåšiaus. Teĩp vienas vĩenū iȓ kláusias': kaĩp táu gẽraì[1]) rum̃kå nupjãvus. Kĩtas kláusia, kaĩp táu gẽraĩ akĩs išêmus, trẽčias, kaĩp táu gẽraĩ šírdĩs išêmus. Pĩrmasai sãkå, katràs turéja rum̃kū nupjãvys: teĩp būt niẽkå, aḷė tiktaĩ šitã rum̃kå vĩs nãri, kàd kàs pavåkṭ». Kĩtas sãkå, katràs akĩs bũvå išêmys: «ãšei nãkty m$_i$ēgãdamas par tĩs sĩeksnius mataù pẽly». Trẽčias sãkå, katràs šírdy turéjå išêmys; «rýtå acikélus rûpi paragáuṭ š . . . .

Jånas Lim̃gē ìš Pažíegēs. 18. XI. 1901.

№ 88. Velņeì pakasŷnåm dãrå ãlū.

Gyvẽnå tévas, turéjå sûnū. Sunùs apsižẽnijå. Tévas jỹ išvãrē ĩš namũ. Ã˜nas gyvẽnå susiẽdå pirtŷj. Naktĩm aĩdavå tévå klaĩman våkṭ pãšarå. Vĩena rãžå ineĩna klaĩman. Ũ˜šlipē un-t-jáujaus. Štaì ineĩna tévas, i-nẽjå šalĩnen, ĩškasē dúoby iȓ parẽjå namã. Sunùs tebesédi un-t-jáujaus. Štaĩ ataĩna vẽĩ tévas, atãneša kãtilū. Indéjå duobẽǹ iȓ vẽĩ parẽjå namã. Sunùs tebesédi un-t-jáujaus, žiũri kàs čè bùs. Atãnešē pĩnigus starblêj iȓ supýlē. Pripýlē pĩluū kãtilū iȓ sãkå: «Tévui kãtilas, ē vaikám pinigaĩ». Ē sunùs uǹ jáujaus sēdédamas sãkå: «Ē mán, tẽvẽli, kàs-gi?» Tévas atsãkē: «Táu visĩ».— Sunùs nẽjēmē pinigũ; pasijêmys šiaudũ parẽjå namã. Štaĩ ataĩna un-t-jỹ gryčẽlẽn iȓ dúoda žĩniū, kàd jã tévas numĩrys. Nuvẽjå ãnas pakasŷnås (=casus loc. на похороны); išlydéjå tévū. Parẽjå namã. Iȓ nãkty (=acc. temporis) atsĩgulē. Tĩk akĩs sumérkē, štaĩ velņeì atãjå un-t-jỹ. «Pasim̃k pĩnigus, múm raĩkia kãtilå tãvå

1) въ словѣ iškalås å длиннѣе чѣмъ соотвѣтствующее å въ словѣ pånas.

1) Въ словѣ gẽrai, ē (долговатое) произошло изъ долгаго. По количеству гласной e различается и значеніе словъ gērýbē (= богатства, добро) и gẽrýbē (=доброта).

têvå pakasŷnåm alùs darýt$_{i}$ē». Ãnas nējēmē. Nuvējå ùn kūnigū. Paskláusē kūnigū: «kàs máņ darýt, velņeì liēpja pasim̃t pĩnigus, jĩem raĩkiū kātilå alùs darýt mānå téva — nabāšnykå pakasŷnåm». Kūnigas jám pasākē: kålai pakavåsma, nejim̃k». Ãnas ir̃ nējima. Kaìp tìk naktìs, teìp uǹ jȳ ataĩna velņeì ir̃ liēpja: «pasim̃k graičiaù pĩnigus múm raĩkia kātilå». Pakavāji tévū. Nuveĩna ãnas sù maišù pinigū pasim̃tū. Pripýlē maĩšū ir̃ neparaĩna. Teìp sunùs mĩslija, kàs čè darýt, dā liēka pinigū. Ãnas mĩslija šĩtū maĩšū parnēšt ir̃ vẽĩ ataĩt Teìp vélnias pibégys: «dā čè tù ilgaĩ gaišĩņsi, jim̃k$_{i}$ēs graičiaù, bè raĩkia tãvå tévui alùs darýt pakasŷnåm». Kaìp tráukē kātilū ìš d$_{u}$ōbēs, pĩnigus išpýlē ir̃ nusĩnešē pēklån.

Jånas Liñgē. 18. XI. 1901.

№ 89. Káļ dabar̃ rugiū várpås trum̃pås?

Senýbēj, sākå, rugiū várpås áugdavy daũk ilgēsnēs — n$_{u}$ōg viršūnēs lìg pašaknēs. Žmãnēs turédami daũk grūdū vĩškai, sākå, išdírgy, kàd nēt jū mãterys pradéjy vaikám šikinės blŷnais šlúostyt. Àž tàt Diēvas uǹ žmāniū labaĩ ašpŷkys ir̃ nåréjys badù numarĩnt$_{i}$ē, nubraukýdamas várpas. Šuvà, matýdamas, kàd Diēvas nubraukìs rugiùs ir̃ jám nebebùs kàs éda, pradéjå Diēvū prašýt, kàd paliktū når-tĩek, kĩek ãnas apžiãš. Diēvas šūniå ir̃ paklaũsē.

Dā ir̃ šiñdei sākåma ŷrà: «Dur̃nas tàs gaspadårius, katràs šūniå nekiñčia, — šūniå daliåj, sāka, gyvenì».

Jånas Liñgē. 15. XI. 1901.

№ 90. Kūnigas, nårédamas gývas palĩkt$_{i}$ē aĩna våktū.

Vìenå rāzå važiúoja kūnigas iǹ ligåņy, ir̃ mãtå — žmãgùs séja rugiùs. Jå sējĩmas nepadåbnas uǹ sējĩmū. Mĩslija kūnigas: vìenū sáujū tì pĩlia, kĩtū kitaǹ šånan, ãnas augštŷǹ žiūri, viētām krūvåm sūpilia, viētām dýkū žēmy paliēka». Ir̃ nuvažiåvå. Grŷšta n$_{u}$ōg ligåniå namā. Tebeséja anasaì žmãgùs rugiùs. Kūnigas såkå: «padék — Diēvas». Žmãgùs atsãke: dêkui. «Káļ tù šĩteip rugiùs séji?» — «Ẽ kàs ŷr?» — «Viētām dýkū žēmy paliēkì, viētām krūvåm sūpili». — «Kaìp pasésiu, teìp ir̃ bùs. Ašei šitū rugiū nebepjáusiu». — Kūnigas kláusia: «Ẽ gáļ tù žinaì, kadù mir̃sì?» — «Ẽ káļ àš nežinåsiu?» — «Ẽ kadù-gi?» — Ẽgi pr$_{i}$ēš kalēdàs kûčiū vākar». Kūnigas pradéjå juōkt$_{i}$ēs ir̃ važiúoja. Pavažiåvå tåliaũ, nuståjå atsĩgryžē ir̃ kláusia: «Kàd tù žinaì, kadù tù mir̃sì tai pasakýk, kadù àš mirsiù». «Ẽ káļ àš nežinåsiu — žinaù. Kūnigas mir̃sì pr$_{i}$ēš velýkas subatås våkar, nēšparū atlaĩkys, paraisì namã, pavålgysi večērijås ir̃ mir̃sì, ẽ jẽg pã nēšparui aĩsì våktū, taì nemir̃sì». — Kūnigas asirãšē šitu$_{u}$ōs jå žådžiùs ir̃ mĩslija.

Suláukys kūnigas kûčiū, siuñčia zakrastijånū våkarå tåǹ ūlŷčiån pasdairýt, kàs tì dēdas. «Neilgaì bùk, tuōj ataĩk». Zakrastijånas nuvējå, pérejå par̃ ūlŷčiū — nēkåkiū nēr̃ naujĩenū; tåks ir̃ tåks žmãgùs numĩrys — pakasŷnås (pakrāvai). Atåjå namā zakrastijånas. Kūnigas kláusia: «kàs tì dēdas tåj ūlŷčiåj»? Zakrastijånas atsãkē: «Niēkå nēr̃. Žmãgùs numĩrys — pakasŷnås». Kūnigas nusguñdå, kàd išējå jå žådžei práudån. Kūnigas markåtnas suláukia gavêniås, suláukia pr$_{i}$ēš velýkas subatås. Kūnigas sveĩkas ir̃ markåtnas. Suláukiå våkarå. Atlaĩkē nēšparū, parējå namā ir̃ mĩslija kàs čè darýt: ar̃ vál-

gyt večērijås aȓ våktū aĩt. Išējå åraǹ, váikščiåja pã ačlaĩmū markãtnas, mĩslija aĩt våktū — nežĩnå kuȓ aĩt$_i$ē. Inēja klebånĩjån, padḗjå kūnigiškus rubùs, apstaĩsē blågaĩs rûbais, išējå ĩš klebånĩjås iȓ atsistãjå pr$_i$ē sãvå stãniåm iȓ mĩslija kuȓ jám dabaȓ aĩt$_i$ē. Nuvējå miẽstan, karčemãǹ. Rãdå sēnū seneliũkū karčemãj uǹ súolå besḗdžiunty. Prêjå ãnas uǹ šĩtū seneliũkū iȓ atsisḗdå. Iȓ ãnys abudũjei teìp b$_i$ēdnaĩs i(š)sirãdžia, kàd nēturi k$_u$õ dúonås nuspiȓkt. Kūnigas kláusia seniåkū; «kū mēs darýsma (veiksmà), biēdnì būdamì?» Seniåkas atsãkē: «aĩsmà våktū». Iȓ kūnigas sãkå: «aĩsmà». Kūnigas kláusia: «ē kuȓ aĩsmà?» Sēnys atsãka: «Klebånĩjån. Kūnigas sēnas iȓ bagãtas, daũk pinigũ tũri». Kūnigas atsãka: «aĩnam». Nuvējå ãnys abù iǹ klebånĩjū. Kūnigas atsistãjå pašalŷ kũkniås, pr$_i$ē sienai, ē sēnys inliñdå klebånĩjån prã pãmatū, ĩšnešē kūnigå visùs pĩnigus. Kaĩ sēnys inliñdå klebånĩjån, taĩ kūnigas ståvḗdamas pašalŷ kũkniås išgiȓdå kũkniåj šnēkunt gaspadĩny iȓ liuõkåriū: «Kuȓ músū pånas asitrũkå, jã tručýznà atáušå, kuȓ pritaisýta sù válgymu». Tìk kūnigas išgiȓdå šit$_u$õs žãdžiùs, teìp kūnigas pradžiũgå, kàd dabaȓ lìks nebemĩrys. Kaìp tìk sēnys ĩšnešē pĩnigus ĩš klebånĩjås, pasdalŷjå ãnys paȓ pũsy. Kūnigas iȓ sãvå pũsy atãdavē šitám sēniui. Šĩtas sēnys sù pinigaĩs nuvējå miẽstan, ē kūnigas inējå graĩt klebånĩjån, nūbrukē šit$_u$õs rubùs, apstaĩsē kaìp raĩkiunt. Inējå ãnas stalavåjån, kuȓ jám būvå pritaisýta válgyt večērijås. Pãjēmē válgymå šmåtēly, šũniui pãdavē. Šuvà kū beregŷ ĩšdvēsē. Išējå uǹ miẽstå, pãsaukē palĩcijū. Palĩcija dãvē kitám šũniui válgymå. Iȓ kĩtas šuvà ĩšdvēsē. Tadù tuõj sũjēmē gaspadĩny sù liuõkårium iȓ ĩšvežē Cibĩrijån. Kūnigas lĩkå gývas.

Jånas Liñgē ìš Pažíegēs. 15. XI. 1901.

№ 91. Kriaũčius iȓ velņeĩ.

Būva vienas kriaũčius, labaì dĩdelys girtuõklys. Kíek ãnas pajiñdavå, vĩs pragḗrdavå. Vienå råzå prãbaščius paprãšē jŷ klebånĩjån siút. Aĩna pavakarŷ, klebånĩjån siút. Aĩdamas mĩslija, kàd kàs jám d$_u$õt pinigũ pasiũliãt, Beaĩdamas sustenka ãnas pånáity. Pånáitys kláusia jŷ: «kū tù dadaȓ mĩslijei?» Ãnas sãkå: «niẽkå nemĩslijau». Pånáitys sãkå: «kaìp taì nemĩslijei, — mĩslijei». Ãnas sãkå: «kū, esû, mĩslysi — mĩslijau, kàd d$_u$õt kàs pinigũ pasiũliãt». Pånáitys jám sãkå: «pasrašýk, àš dúosiu». Kriaũčius sãkå; «kàd àš nēturiu plúksnås». Pånáitys sãkå: «neraĩkia plúksnås, pajiñk žĩrkles, insdúrk piȓštū, — kraũjù pasrašýsi». Kriaũčius sãkå: «såpēs». Pånáitys sãkå: «nesåpēs». Kriaũčius pãjēmē žĩrkles iȓ indũrē piȓštū. Pånáitys ĩšēmē påp$_i$ēriaus šmåtēly. Kriaũčius bãksterējå krũvinu piȓštù påp$_i$ēriun iȓ sãkå: «dúok dabaȓ pinigũ-gi». Pånáitys sãkå: «aĩk siútū; vãkarå àš nunešiù!»

Nuvējå kriaũčius klebånĩjån siút iȓ váikščiåja smûtnas. Vienãj stáncijåj siũva, ažù sienås kitåj stáncijåj gũli prãbaščius. Vãkarå, sutēmus, atãjå pånáitys iȓ àž lúngå ståvḗdamas pradḗjå šaũkt$_i$ē kriaũčiū: «Tē pinigũ, tē pinigũ!» Kriaũčius nējima. Teìp prãbaščius iȓ giȓdi ažù siénås gulḗdamas. Uǹ rytåjaus prãbaščius atsikḗlys kláusia kriaũčiū: «kàs táu siúlē šiũnãkt pinigũ?» Kriaũčius markãtnas niẽkå nesãkå. «Niẽkas nesiúlē». Prãbaščius sãkå: «kaìp taì nesiúlē, àš girdḗjau, kàd siúlē». Kriaũčius sãkå: «ãšei aĩdamas klebånĩjån siútū pamĩslijau, kàd kàs d$_u$õtū pinigũ pasiũliãt. Kaìp tìk àš pamĩslijau, tuõj iȓ atsirãdå pånáitys iȓ liẽpē pasrašýt; dúosiũs pinigũ. Àš pasrašiaù iȓ nãkty atãnešē pinigũ». Prãbaščius sãkå: «nejiñk, dabaȓ, ēsu, tãvēnai bùs blågaì». Prãbaščius rãšå grâmatū uǹ

dziēkåuū, kláusia rådås: «kàd taì víenas gìrtuõklys pasrãšys vélniui pinigũ nårėdamas». Dziēkånas niēkå neišmãnå apē šĩtū, rãšå uǹ vŷskupū. Vŷskupas vẽľ niēkå neišmãnå; rãšå uǹ šviñtūjy tėvū. Šviñtasai tėvas sãkà: kitãkiås rådås čè nērà, tiktaì jim̃k pĩnigus n$_{u}$õg vélniå iȓ sakýk vĩs mãža, prašýk vĩs daugiaùs iȓ daugiaùs, iȓ statýk uǹ sãvå vaȓdå bažnýčiū». Šĩtas kriaũčius pradėjå jim̃t$_{i}$ē pĩnigus n$_{u}$õg jã iȓ vĩs prãšå daugiaù. Kriaũčius pradėjå statýṭ bažnýčiū. Žmãṇēs, katr$_{i}$ē atãvežē ãkmenū aȓ plŷtū, taì pinigũ vežimùs namã parsĩveža. Katràs tìk darbinŷkas kũ padĩrba, labaì brúngei mãka. Stãtē bažnýčiū labaĩ brúngiū iȓ stãtē jũ dvĩdešim mētū. Iȓ vĩs šĩtas kriaũčius sãkå: «dúokit vĩs pinigũ». Pastãtē bažnýčiū iȓ pṛêja mētas pajim̃ṭ kriaũčius velniám. Kunigaì dãvē jám rådū — inlĩpṭ kåzélnyčiân, apsiṛėžt apliñk grabnŷčiås žvakì iȓ ståvėṭ Pṛêjå pilnà bažnýčia velniũ pajim̃ṭ kriaũčiaus. Velneì sãkå šitám kriaũčiui. «Lĩpk ìš kåzélnyčiås, nēs raĩkia tũjenai múm pajim̃ṭ». Kriaũčius atsãkē jíem: «netũrit jũs pråvãs manỹ pajim̃ṭ, mãtåt, kàd nepabaĩgtà bažnýčia pũsē bažnýčiås nedingtãs, apdiñgkit jũs šĩtū bažnýčiås pũsy aguõnås grūdaìs iȓ kiēkv$_{i}$ēnaǹ aguõnås grūdaǹ pã pinkiùs čviēkùs kálkit iȓ žêdnas čviêkas, kàd pa pûdū våžytū». Velneĩ kũberegŷ apĩdingē aguõnås grūdaìs. Iȓ vẽľ visĩ suvẽjå bažnýčiân. Iȓ vẽľ jám sãkå: «Lĩpk ìš kåzélnyčiås, čêsas tù múm pajim̃ṭ, bè kàd nelipsĩ šãksma visĩ, suplėšysma vĩsū tãvå bažnýčiū iȓ tavì pajim̃sma». Kriaũčius jíem atsãkē: «Àš jũsu nebijaù neì viénå. Išdúokit jũs mánṇ rãkúndū, àž kíek jũs maǹ nupiȓkåt». Velneì pradėjå nēšṭ råkúndas. Nēša, nēša iȓ n$_{i}$ēkaìp nesũneša — labaì àž daũk nupiȓkå. Velneì sãkå: «Lĩpk ìš kåzélnyčiås, bè mētas tù múm pajim̃t». Kriaũčius atsãkē: «àš júsū nebijaù nẽ viénå, bè jũs mán neišdúodat rãkúndås, àž kíek nupiȓkåt». Ìšlipē kriaũčius ìš kåzélnyčiås iȓ aĩna. Aĩna paȓ bažnýčiū, visĩ velneì žiū̀ri uǹ-t-jỹ iȓ nẽ víenas nējima jã. Velneì suprãtå, kàd jám kàs dãvē tåkiū radū. Velneì pradėja veȓsṭ prãbaščiaus knŷgàs, màž prãbaščius dãvē rådū. Prãbaščiaus knygås nerum̃da dúota rådås.

Pradėja veȓsṭ dziēkånå knŷgàs, nerum̃da dúota rådås. Pradėjå veȓsṭ vŷskupå knŷgàs—nerum̃da dúota rådås. Pradėjå veȓst' šviñtåjå tėvå knŷgàs—rum̃da dúota rådà.

Pristãs dabaȓ velneì uǹ šviñtūjy tėvū. Víenå råzå pavakarŷ šviñtasai tėvas váikščiåjå pã sådū. Štaì iȓ susteñka pånáity. Pånáitys iȓ kláusia šv. tėvū, «káḷ esmĩ šviñtas tėvas iȓ nežeṇãtas». Š. tėvas jám atsãkē: «ãšei sēnas, kàs àž manỹ gãli beaĩṭ?» Tåliaù pamãtē váikščiåjunčiū panýty, jáunū, labaì grãžiū. Pånáitys sãkå šv. tėvui: «Šitã panýtē gãli aĩṭ«.. Šv. tėvas sãkå panýtei: «aȓ aĩsĩ àž manỹ»? Panýtē atsãkã: «aĩsiù». Tuõj tũ-vãkar' padírbå piršlŷstės iȓ nusipiȓšå šviñtasai tėvas šĩtū panýty. Aĩna ažũsakai; šv. tėvas iȓ sãkå šitám pånáičiui: «àš esmù dabaȓ nežeñãtas iȓ taì nežinaù kíek mãnå vaikũ, surašýkit jũs visùs mãnå vaĩkùs, kålai dã àš nevinčevãtas». Vélnias atsãkē: «gēraì; surašýsma mēs visùs tãvå vaĩkùs paȓ šitàs trìs nedėlias, kålai ažũsakai aĩna».

Velneì paspýlē pã visàs bažnýčias. Sumåj, kaì visĩ žmãnēs suveĩna bažnýčiân, tadù vélnias atsistãjys uǹt sprŷskå iȓ rãšå visùs żmãnes, kíek ỹȓ bažnýčiåj'. Kũnigas, kaì atsigrŷžå pã pírmãjei evenēlijei sakýt' «Dominus vobiscum» iȓ pamãtē uǹ prŷskå vélniū stãvinty. Kũnigas atsĩvertē knŷgåj tũ maĩdū, kuriũ prisišaũkia vélniū uǹ saù; aȓ nårēs vélnias aĩṭ aȓ nè, ē vĩs pṛeìs. Pṛêjå vélnias uǹ kũnigū. Kũnigas kláusia: «kũ tù čè dírbi?» Vélnias nesãkå. Kũnigas sãkå: «sakýk,

bè àš taù uǹ altårìaus pasådı́nsiu». Vélnias atsãkē: «žmãnes rašaù, júsū tévas žẽnijas, ažũdavē múm žmãnes surašýt̨, kíek ȳrà visåj pasáulēj'žmåniũ». Kũnigas prãšå: «nẽšk manì uǹ šv. tévå vesẽlijū». Vélnias sãkå: «kàd tù šiul̃tas, kaìp àš taù nešiù». Kũnigas sãkå: «nẽšk graičiaù, kàd dã rãstum šv. tévū nevinčevátu». Vélnias vẽl̃ sãkå: «kaìp às tavì nešiù, kàd tu šiul̃tas». Jẽg nãri, vélnias sãkå, išim̃siù durìs, taì tù uǹ dũrū atsisėsk, tadù àš nešiù taù. Vélnias ĩšēmē durìs iȓ nẽša uǹ-t-altåriū. Žmãnes nemãtå vélniå, tìk mãtå—vı́enås dũrys aĩna uǹ-t-altåriū paȓ vir̃šū žmåniũ. Žmãnes visì i(š)siguñdå. Pṛêjå dũrys uǹ-t-altåriū. Pãmetē kũnigas sũmū laikýt', pasĩjēmē švŷstå úndeniå katiliåkū, kråpȳlū, atsisėdå uǹ dũrū. Iȓ żmãnēs mãtå — aĩna dũrys paȓ bažnýčiū åraǹ, uǹ dũrū kũnigas sėdi.

Žmãnēs visì pradėja rêkt̨ē, kàd kũnigas išeĩna. Kũnigas žmånêm sudiẽu pasãkē. Išējus åraǹ kláusia vélnias kũnigū: «kaìp tù nẽšt̨, aȓ pãžemju, aȓ pũsēj mẽdžiū, aȓ paȓ vir̃šū kálnū, paȓ vir̃šū mẽdžiū, — augštaì». Kũnigas mĩslija: «nèš pãžemju — ažmùš, nèš pũsēj' mẽdžiū — pakaȓs». Sãkå kũnigas vélniui: «nẽšk paȓ vir̃šū mẽdžiu, paȓ vir̃šū kálnū, kàd niẽkå nesiẽktum». Taì dabaȓ sãkå vélnias «nešiù». Tìk nẽšunt kũnigå kepũrē nũlēkē. Tìk kũnigas paspėjå pasakýt — «paláuk kepũrē nũlēkē». Vélnias sãkå: «tãvå kepũrē jaù trečiåj karalŷstēj; jẽg grȳšmà tãvå kepũrēs pajim̃tū taì nepaspėsma uǹ šv. tévå vesẽlijū, rasmà pavinčeváta». Kũnigas sãkå: «nẽšk, kàd tìk paspêtum uǹ šv. tévå vesẽlijū, kàd rãstum dã nevinčevátū».

Nũnešē vélnias tåǹ bažnýčiån, ažũnešē àž kråtũ. Šviñtasai tévas klúpå sù panýti, kaìp tìk vinčevát̨. Vĩsa prĩr$_{u}$ōšta, žvãkēs ažũdegtås. Teìp tuõj kũnigas nũlipē n$_{u}$õg dũrū. Baĩsù — kíek tì pamergiũ, svåtū,—pilnà bažnýčia. Tuõj kũnigas padãžē kråpŷlū švystaǹ undenŷ, tuõj tėp šv. tévui paȓ akìs kråpȳlù, paskuì jáunãjei tėp paȓ akìs, — tiktaì ùžž iȓ ĩ(š)zirbė vĩsa ìš bažnýčiås. Tadù žiũri — šviñtasai têvas kiaũḷegurbyj paklupdýtas sù å̃žkù. Šv. tévas sãkå šitám kũnigui: «taì tù manì išgélbējei». Šv. tévas šĩtū kũnigū paslĩkå paȓ saù, — nebeléidē namã.

Iȓ dabaȓ, sãkå, tá bažnýčia, kuȓ ĩšnešē vélnias kũnigū, tebêsunti bè pũsēs dũrū.

Jånas Liñgē. 4. XI. 1901.

Къ діалектологіи Виленской губ.

№ 92. Тверечскій говоръ.

Tverẽčjaus tarmẽ.

Bezdūnẽlys.

Sēkmẽ.

Būvã dziẽdas ì bába. A͂nies ṇeturẽ vaikû. Nuvé ãnies iǹ ç̌ērāunyky pasklāuṣç, kàs reĩkja darýç, kàd vaikaĩ ac(ts)iràst. Čērāunykē liẽpē jíem bezdéç pieståǹ, kåle ṇeišbezdès vaĩkā. A͂nies, pasistãty pirkáitēj piẽstū, vìs bezdé jåǹ, ì išbezdé «Bezdūnẽly». Ìtas vaĩkas būvã labaì mãžas ì sũvisu ṇeáugã, aljà aš(ž)teì greĩta váikščjāç pradé.

Kaȓtū árē tévas laukì dzir̃vū. Måmà ruõšē jám sniẽdāniū. Bezdūnẽlys bãvĩjās priẽ pẽčjui. Måmà, prikẽpus, pridé pílnū bljûdū blŷnū ì nāré ṇẽšç laũkan. Bezdūnẽlys sãkā: «Māmū́, duõ mán, àš nuṇešjù tåtei sniẽdāć. Bába atãdevē jám, ì ãnas nũṇešē. Kaì tévas prisvãrē vãgū galaǹ, Bezdūnẽlys sãkā: «Tè, tãtū́, pasniẽdāj šiltû blŷnū». Tévas sustãpdē ãrkly, sēdås galì dzir̃vās, nusĩjēmē ḳepũry, pérsižegnā ì pradé válgyć. Bezdūnẽlys prãšā: «Tãtú, tãtú, duõ mán paãréç, kåle tù paválgysi».—«Kuȓ táu árç, kàd tù dá

ragâčjaus ņegaļì paşi̇ekç». «Nù, jaù ņe tãvā bêdà, çiteì duõ».—«Aŕ', kàd nāŗi». Bezdūnēļys ũšļipē iǹ ragâčjaus, sēdâs, pãjēmē vadelès runkásun ì pradé árç.

Atvažjúoja ķeļjù pânas. Ušvýdys, kû žãgrē yienà ãrja, kláusja: «Žmâgau, žmâgau, kàs tĩ tãvā ãrja?» — «Mãnā sùnùs» «Ē kuŕ ãnas ỹŕ, kàt ņesĩregi?» Sédẓi iǹ ragâčjaus». Pânui labaĩ ĩtas bernjũkas pasdabá. «Perduõ tù mán jỹ», prãšā pânas. «Kàp àš táu perdúosju, kàtmán pacjám reĩkja. Bezdūnēļys, prisvãrys priẽ tévā, sãkā jám çỹlù auşiǹ: «Tātũ, tātũ, perduõ maņì, àš vê pagrỹšjù». Pânas ažmāķé àš Bezdūnēļy tévui daũk ṗiņigũ, insdé Bezdūnēļy kõčjun pâ pasêscjù ĩ nuvažjá. Tì bũvā pripĩlta daũk ṗiņigũ. Bezdūnēļys turé sù sayiǹ suļinkçĩny ṗeiljũķũ. Pravažjãvys kāķỹ ṗiñķetū veŕstū, ãnas prapjávē peiljukù skỹly, išḃĩrinā yisùs ṗĩņigus i pòç išļiñdā. Aĩdamas atgaĩ susŗiñkā júos ĩ nuvé tâljaù ķeļjù. Éjā ãnas, êjā tâļì ĩ susçĩkā tris razbáiņykus. «Prijímte ì maņì iǹ sayì», prãšās Bezdūnēļys. Razbáiņykai susgãd̦zijā, ì nuvé ãņies tâljaù yisì ķeturjuõs. Êjā ãņies, êjā,—pasnárē jíem válgyç. Priẽ[1]) ãnies ņetâļì nuõ yĩenā pânā dvārā. Yĩenas sãkā: «Tù aĩk pavãk nuõ pânā veŕşy», ķitas sãkā: «tù» — ì ņēyíenas ņenáŗi aĩç. Bezdūnēļys sãkā: «Nù, gereì, àš ainù pavâksjù veŕşy, aljà jũs aštei atņèšte málkās ì sukúrte ũgņy». Yişĩ susgãd̦zijā. Bezdūnēļys nuvé dvãran, iné tvártan, paşĩkuopē àš kárvēs ì pradé rêkç: «Ajè, pânùç, ún vageĩ tãvā veršjùs vãgja»! Pânas pãšauķē çeļēŗnykus, nuvé tvártan sù ļiktárnju apdabá yisàs pakúmpes ĩ ņiẽkā ņerãdys vê işé. Bezdūnēļys insdabá priẽ şyiẽsei, kataràs veŕşys gerēsnys, paspjávē, ĩšēmē vêderus ĩ ĩšmetē, ē mêsũ paşĩjēmē ì nuşĩņeşē iǹ razbáiņykus. Sukapá ãņies mêsũ i nārē jaù yirç, aljà púodā ņêŕ. Vê yĩenas ķĩtu sjuñçja: «tù aĩk»! —«ņè, tù aĩk!»—ĩ ņiẽkas ņenáŗi. Bezdūnēļys sãkā: Nù, jũs priruõşte cjà mêsũ, ē àš suváikščjāsju iǹ púod̦ziņykũ. Nuvé ãnas iǹ púod̦ziņykũ, ažļiñdā àš púodā ì rêkja: «Ajè, púod̦zinyķe, vageĩ nāŗi tãvā púodus išvâkç. Púod̦ziņykas atá sù ļémpu, apdabá ì ņiẽkur ņiẽkā ņerãdys vê işé. Bezdūnēļys işiriñkā priẽ şyiẽsei gerēsņy púodũ i pasjêmys işé. Atá sù púodu iǹ razbáiņykus, indé mêsũ ĩ pradé yĩrç. Aljà peŕ júos dá drũskās ņebũvā. Ĩ vê sjunçinéja yĩenas ķĩtũ, ì ņiẽkas ņenáŗi aĩç. Bezdūnēļys sãkā: «Nù, jũs cjà padabáite, ē àš ainù, atņešjù drũskās». Nuvé ãnas iǹ drũskiņykũ, paşĩkuopē àš bãçķās drũskās ĩ pradé rêkç: «Ajè, drũskiņyķe, ún vageĩ vãgja tãvā drũskũ»! Tàs greĩta išbégā sù balanù, apdabá yisuŕ ĩ ņiẽkā ņerãdys vê sugrỹžā. Bezdūnēļys işiriñka gerēsņy drũskās bãçķũ, aşidé iǹ pecjũ i nuşĩņeşē. Atņēşys drũskũ, kláusja razbáiņykus: «Nù, kũ, ĩšyirēt mêsũ?—«Ĩšyirēm, teĩ ĩšyirēm, aljà ņêŕ kuõm válgā: šaukštũ ņêŕ». Nēyĩenas ņenáŗi aĩç šaukštũ açiņēşç, sjunçinéja yĩenas ķĩtũ: «tù aĩk — tù aĩk»! ì ņiẽkas ņeĩna. Bezdūnēļys sãkā: «Àš ainù, atņešjù šáukštus, ē jũs cjà priruõşte yisùs galùs, kàp válgyç. Nuvé ãnas iǹ šáukšçiņykũ, ažļindā àš kãmįnā ì rêkja: «Ajè, šáukšçiņyķe, ún tãvā šáukštus vãgja!» «Tàs atbégā greĩta sù balanù, apdabá, apdabá ì ņiẽkur ņiẽkā ņerãdys vê işé. Bezdūnēļys işiriñķys geresnjúosjus šáukštus pagrỹžā iǹ razbáiņykus atgaljâ. Cĩe jaù yişĩ susédy láukja, kàp válgyç. Tadù dá Bezdūnēļys sãkā: «Jũs maņỹs cjà trũpucy palũķỹte, àš ņēžĩlgā ateisjù». Nuvé ãnas aļksņynaǹ, işiláužē gērũ vêzdũ, nuvé taǹ dvãran, kuŕ veŕşy papjávē, iné tvártan, paļiñdā pâ kreklù ĩ kàt duõs vêzdù vēderaǹ, ì rêkja «Ajè, pânùç, ņe yĩenas vãgjaù, ún tì trỹs gũļi»! Razbáiņykai mĩsļijā, kû pânas jỹ pagãvā ĩ ļiẽpē mũşç. Ãņies yisùs

1) perf. отъ глаг. prieiĉ; не надо смѣшивать съ «priẽ».

galùs pamēty, išbēginé iṅ yisùs kraštùs. Bezdūnēļys atājys jaù ņe rādā jū ņēyīenā. Suváļgys veršīenū, pasriñkā yisùs galùs ì pagrŷžā namā.

№ 93. Šyiñtas Júrgys.

Būvā dziēdas ì bába. Ãnies turē súnū ì dūktery. Kaì jaù vaikaì dzīdeli būvā, atjā iṅ júos šyiñtas Júrgys ì prāšā, kàt ataduōt àž jā sāvā dūktery. Pā vesēļei šyiñtas Júrgys, ašprāšys tēvus kiemaṅ išvažjā sù sāvā bábu namā. Nēžīlgā pâ tám dziēdas sākā: «Bābū, kèp pyrāgū: àš aisjù iṅ dūktery kiemaṅ. Bába jám pākepē pyrāgū ìš pacjū gerûjū mīltū, ì ānas nuvē. Aīna ānas, aīna, rañda pakeļỹ sēnū ūbagū. Tàs jám sākā: «sêç sù maniṁ, tabâkās pavúoscysme, gērū žâdzy pakalbēsme». — «Nêr kadù, àš ainù iṅ žīntū kiemaṅ». Ãnas nuvē pāvakari iṅ šyiñtū Júrgy. Tàs jỹ paçestūjā gereì i ļiēpē jám aīç guļç. Iñ rytājaus, kaì paskēlē dziēdas, šviñtas Júrgys jám sākā: «Per manì ì sveçeì ņeuļtūja, àš yisīem dúomu dárbā; táu reīks avēlēs gaņýç. Tè táu vŏ buteļkēlē ì raktēļys. Çiteì dabâj, kàt gereì nugaņŷtum, ē ņè teì àr tayì pēklān insyīesju». Dziēdas pājēmē raktēļy sù buteļkelì ì nusvārē avelès laukaṅ. Tì būvā graži pīeva, žālēs paļỹ kēļjū, aljà avēlēs ņesgānē iṅ yīenā deīktā. Ãnās yis bégā ì bégā nuō yīenā deīktā iṅ kītā. Ir ūpē arçì tì būvā aljà ì gérç ņējā. Vākarā gēna dziēdas namā avelès sūyisu álkanas. Šyiñtas Júrgys, ušyýdys, kû dziēdas álkanas avelès pefginē namā, labaì aşişirdzīja iṅ jā, ì pakēlys dūgņy insyīedē jỹ pēklan, stāçei kaçilaṅ.

Bába, ņesulaukdamà sāvā dziēda, susriñkā paçì aīç. Pasīkepē ìš geresnjū mīltū pyrāgū ì išé. Ì anà susçīkā keļỹ sēnū ūbagū. Ūbagas ì jeì sākā: «sêç priē mán, tabākēlēs pavúoscysme, gērū žâdzy pakalbēsme». Aljà bába açisākē, kû jeì ņêr kadù. Šviñtas Júrgys priçestūjā ì jū ì iṅ rytājaus ļiēpē avelès gaņýç. Ì bába ņegalē avēļjū nugaņýç. Šviñtas Júrgys insvīedē ì jū pēklān kaçilaṅ.

Sûnùs láukja, láukja jū namiē, ņiēkap ņegāļi suláukç. Mīsļija sáu: «kû àš cjà láuksju, ainù ì àš kiemaṅ». Išé pirkáitēn, susgrúndē ìš pâ gìrnū šīek—çīek míltū ì pasīkepē sáu parpļēzū. Pasjêmys jỹ su sayiṁ, išé. Aīna ānas keļjù ì rañda tū pāçy ūbagū sédzjunç. Ūbagas jỹ kláusja: «Kur aiņì?»—«Kiemaṅ in šyiñtū Júrgy». «Sêç su maniṁ, tabākēlēs pavúoscysme, gērū žâdzy pakalbésme.—«Gereì», sākā, ì sēdâs draugêj sù ūbagu.

Ūbagas jám sākā (ìtas ūbagas būvā pōç Dziēvas): «kaì tù nuveiņì iṅ šyiñtū Júrgy, teì ānas duōs táu avelès gaņýç. Kàt ņeišgaņýsi gereì, teì ānas tayì pēklān inmès. Šyiñtas Júrgys duōs táu raktēļy ì buteļkēly, kaì bēginès yienà avēlē nuō kitās, teì tù suzvāņy rakteļjù i ānās ēs gražei krūvâj, ē kaì nārès avēlēs gérç, atkimš buteļkēly ì ānās nuveìs iṅ ūpy ì açigeŕs». Ãnas padzêkavā ūbagui àš gērū žâdzy ì nuvē. Šyiñtas Júrgys paçestūjā jỹ ì ļiēpē aīç guļç. Iṅ rytājaus pādevē ānas jám raktēļy sù buteļkelì ì ļiēpē avelès gyç. Ãnas pasījēmē, insdé keşēņjun raktely sù buteļkelì, i nūginē avelès laukaṅ. Kàp çiteì pradé avēlēs bēginéç iṅ visùs kraštùs, ānas işijêmys raktēļy sučjaršké júo. Avēlēs vê subēgā krūvâu ì gražeì gānēs perdziēn. Pāvakarì panárē ānās gérç ì vê pradé bēginéç. Tadù ānas işijēmē ì atkimšā buteļkēly. Tuojās pasdārē tì ūpē. Avēlēs yīsās subéga, açigérē ì gražeì gānēs ļỹk vākarui. Vākarā atāginē ānas namā prişēdusjas avelès. Šyiñtas Júrgys nurāškē trìs çibūļjū léiškus i pādevē jám. «Aštei», sākā, «kû tù gereì išganeì avelès, tè táu içīe trys leiškaì; tù

jeĩs gal̃i tévū sù mâmù ĩš pẽklās ištráukç». Šyiñtas Júrgys prĩvedē jỹ, adārē dūgņy ì ļiẽpē jám tráukç. Sûnùs iñķišē yíenū çibūljā léiškū ì sākā: «kabĩņtēs, dūšēlēs»! Tuojās aşikaþĩnā mâmà, tẽvas ĩ dá paskuĩ júos daũk dûšjū. Mâmū pājēme zlāsçis, kû ì ķĩtas dûšjās işeĩs ĩš pẽklās per̃ jās sūnū. Anà nārē jās nuskraçýç. Aljà, kàp çiteĩ paskraçĩs, çibūljā léiškas nutrūkā ì, þímpç, yĩsās atgaljā pẽklān, dá giljaù, ņeì pirmà būva. Ãnas inléidē ì kĩtū léiškū ĩ vê sākā: «kabíņtēs, dūšēlēs»! Aşikabĩnā mâmà, tẽvas ì paskuì júos dá daugjaù dûšjū, ņeì þirmà būvā. Mâmū vê zlāsçis pājēmē ì anà vê paskrātē. Vê yĩsās nugrjūvā pẽklān dá giljaù. Inléidē ãnas paskuĩçiņy léiškū ì sākā: «Nù jaù dabar̃ ģereĩ tūŗytēs, bà jaù paskuĩçiņys léiškas». Aşikabĩnā mâmà, tẽvas ì dá daugjaù dûšjū, ņeĩ þirmà. Pradẽ ãnas jās tráukç, jaù sūyisu būvā ņetâļi ištráukys, aljà mâmū sù tévu, vê zlāsçis pājēmē, ĩ ãņies paskrātē. Vê yişì nuburzdẽ pẽklān dá giljaù. Sûnùs dá paskieminẽ per̃ šyiñtū Júrgy, paskuĩ sugrŷžā namā ì ģereĩ gyvẽnā.

№ 94. Streĩčjus ĩ vélnjas.

Kaì graũdzmas gráudzja, Dziẽvas vélnjus mūša.

Būvā yíenas labaĩ pabāžnas streĩčjus. Kur̃ aĩdavā, yĩs meĩdēs ĩ meĩdēs Dziẽvui. Kar̃tū paljūjā ãnas gĩrjāj ì aspẽ jỹ tì graũdzmas sù ļietum̃. Streĩčjus stājās pâ medzjù ĩ pradẽ pâterjus kalbẽç. Netâlì nuõ jā būvā dzĩdelys akmuõ. Kàp çiteì žeĩbas bļýkštels, išáksta ìš pâ ākmenjā pānáiçys ĩ rádzja šiķĩny. Kàp çiteĩ graũdzmas tráikşç, ãnas vê pâ ākmenju paliñda. Streĩčjus aşišir̃dzĩjā, kû ãnas rádzja Dziẽvui šiķĩny, ì pajẽmys streĩbū, prĩmušē şidābrinju gūziku, bà vélnjā šatreì ņējima. Kàp çiteì pānáiçys išļiñdys ĩš pâ ākmenjā parádē šiķĩny, streĩčjus tuojās susdẽjys išāvā jañ. Kaì ãnas išāvā, pānáiçys nuyir̃tā nuõ ākmenjā. Streĩčjus ņiẽkā ņedabádamas, pâterjus kalbẽdamas nuvẽ namā. Nākçy prişisapnāvā jám Dziẽvas. «Dzêkui, kû ašavaì vélnjū. Àš jaù jỹ þinkjáļika mētū vejājuos ì ņiẽkap ņegalẽù jā ažmūşç. Aljà çiteĩ ņẽj iñ tā deĩktā, bà ĩš strâkā pamirşì. Streĩčjus ņepaklaũsē, nuvẽ iñ ŗytájaus apdabâç tā deĩktā. Tì ãnas rāda júodū, kàp nuodẽguļy; dzĩdeļy kélmū. Ãnas tèp jā işiguñdā, kû tuojās ì pāmirē.

№ 95. Búrtei.

Ušyýdus áiçivarū, reĩkja jám šiķĩnē parádzyç ĩ pasaķýç: «vǒ māna dvāras!» Ãnas nuskrĩdys tuojās ašdèks namùs sāvā gaspadârjaus, kàt parádzyç sāvā dvārū. Alja šiķĩnē reĩkja rádzyç pâ dunkcjù, bà kàt rádzytum iñ ārā, teĩ ãnas apleĩst karōstù.

Pĩņigus kāsunç prisdúoma, kàt atbaidzýç nuõ kaşĩmā. Aljà kaì ņebijáşi, teì ņiẽkā ņepasdarĩs blâgā. Ẽ kàt işigûstum ĩ pamẽstum kāşç, teì ņerãstum jaù tū þiņigū daugjaù.

Yíenas žmâgus rādys þĩņigus. Kàp çiteì pradẽ kāşç, tuojās prasdẽ prisduomiņéç. Kaĩ lâç atbẽga saldâtas ĩ prādurja štikù jám þiĩvū. Jám tuojās prādeda žárnās ĩš þiĩvā aĩç, aljà ãnas ņiẽkā ņeþĩjā, sūka žárnas iñ ruñkās ì kāsa tāljaù. Kaì pājēmē kaçilēļy sù þiņigaĩs, ušyýdā, kû iñ ruñkās júosta susuktà.

Jāņĩnēj yidūnakçy žydzjûs tâķĩs žāļýnas, kàt paspêtum jỹ nusrašķýç, žinâtum kur̃ ažūkasta þiņigaĩ. Aljà jỹ labaĩ suñku esû nurašķýç, bà ãnas greĩta péržydzjus ì rāškunç prisduomû. Kaì jỹ şiekja rašķýç susdúoma kaì lâç yištà vẽža dzĩdeļy vežĩmū ì cjà tuõj, ãnas iñ tayỹ yir̃sta, abà vê ìš aũkšçjā gírna grjûva iñ galvās.

Žmâgus isigûsta ì prabḗga šánan, kàt jã ņēšdaũšt. Kâle vê prieĩna, žāļýnas jaù peržydzjûs. Kaĩ ņežnei, kû ãnas žŷdzi, teì tadù ņiēkā ņeprisdúoma.

Víenas žmâgus êjys ĩte nakcjù Jāņĩnēj kárvjū jíeškāç. Kàp kar̃tas papúolē ãnas túo çêsù aĩç, kaì žydḗ ĩtas žāļýnas. Žmâgus, kài ẽjysì nubraũkys káju žéidū. Ãnas bũvys vyžúotas ì papúolys jám žéidas àž aũtā. Ãnas tuojãs ì açižinájys, kur̀ esû aš-kaşçì piņigaĩ. Nuşiskũbinys greĩta namã pajimç rĩdljū. Aljà panárējys dá çebãteis pérsmauç. Kàp çiteì nusjãvys vyžùs; vê ažmir̃şys, kur̀ piņigaĩ.

№ 96. Колтынянскій говоръ.

Свенцян. у.

(Kaltanėnų tarmḗ).

Колтынянскій говоръ принадлежитъ къ верхне-литовскому восточному нарѣчію, о общихъ свойствахъ котораго см. «Замѣтки о литовскомъ языкѣ и словарѣ. *Еп. Антонія Барановскаго.* С.-Петербургъ 1898» стр. 63—66.

Нѣкоторые признаки Колтынянскаго говора:

1) Infinitivus оканчивается на твердое t (Дус. ţ, Твер. ç), напр. rýt: rýţ v. rýt₁ē (Дус.): rýç v. rýcie (Твер.) «глотать, жрать», bḗgt: bḗgţ v. bḗgt₁ē (Дус.): bḗgç v. bḗgcie (Твер.) «бѣжать».

2) Общелит. dž произносится какъ dz (подобно Тверечскому), напр., dzjū́t = Дус. džjū́ţ «сохнуть».

3) č (изъ tj) произносится какъ мягкое ç (= ţş), напр. svēcjas = Дус. svēčjas, plaũçei = Дус. plaũçei.

4) Сочетанія общелит. di, diė, dy, ti, tiė, ty не переходятъ, какъ въ Тверечскомъ говорѣ, въ dzi, dzie, dzy, çi, çie, çy, напр. dyglỹs = Твер. dzyglỹs, dienà = Твер. dzienà, tíek = Твер. çíek, tylḗt = Твер. çylḗç.

5) Среднелитовское ė (закрытое, узкое. Въ текстахъ оно обозначено знакомъ ē) всюду имѣетъ открытое, широкое произношеніе.

6) Среднелитовскіе слоги tė, dė произносятся какъ tĭ + ē, dĭ + ē, напр. kat₁ē, d₁ēkui.

7) Весьма краткое *a* (ə), *i* встрѣчается въ такихъ словахъ, какъ, напр., katəràs, uñtəras, priemĭnẽ (ср. Гервятск. priėnẽ— сѣни, изъ * priem'nẽ). Срв. Лынгмянское mótĭna, mót'na.

8) Употребляется безпримѣтный (—k) imperativus наряду съ примѣтнымъ, напр.: pasãkai и pasakýk, padãrai и padarýk, и т. д.

9) Въ 3 лицѣ настоящаго и прошедшаго времени глаголы, оканчивающіеся въ 1 лицѣ singularis на —ėju и — ėjau, имѣютъ рядомъ съ окончаніемъ — ėja, —ėjå еще и —ė, образовавшееся изъ—ėjai; напр. ãnas prad₁ḗjå или ãnas prad₁ḗ «онъ началъ», negalḗjå или negalḗ «онъ не могъ». Prad₁ḗ negalḗ произошли чрезъ усѣченіе постпозиціи + ai (cf. būsai «bùs», dúosai «duõs», nuskẽstai «nuskęsta», atsitiñkai «atsitiñka»), которую получили обыкновенныя формы: *negalḗjå + ai, *pradḗjå + ai > negalḗjai, pradḗjai. *Negalējai, pradējai и др. своего — ai лишились такимъ же образомъ, какъ màt 'вѣдь' (вм. единственно фонетически правильнаго mataĩ), šiẽ mēt «въ этомъ году» (вмѣсто един. фонет. прав. šiẽ mētai; эта форма употребляется въ нѣкоторыхъ верхне-лит. восточныхъ говорахъ, какъ напр. въ Дусятскомъ, Ушпольскомъ и др.).

Въ 3-мъ лицѣ прошедшаго времени нерѣдко окончаніе ē, напр. atsìgulē 'легъ, положился', apìdingē, 'покрылъ',

apìkasē 'закопалъ' и т. д. усѣкается: atsìgul, apìdink, apìkas и т. д. Послѣднія формы 3 лица прош. времени могутъ быть объяснены какъ формы съ отброшенною постпозиціею + ai; такъ изъ atsìgulē + ai, apìdingē + ai, apìkasė + ai образовалось atsìgulāi apidingēi, apìkasėi (cf. ne + apléisk > nopleisk въ старопечат. лит. текстахъ), послѣ же сокращенія долготы въ дифтонгахъ āi, ēi [cf., напр., Дус. klaĩmas изъ *klo(j)ìmas = Твер. klājīmas, dat. sg. meřgai, изъ *meřgāi, греч. ᾳ, ῃ, ῳ изъ āι, ηι, ωι] — atsìgulai и, наконецъ, atsìgul.

10) 3 лицо будущаго времени съ сильнымъ сокращеніемъ количества гласной, напр.: ãnas dès (= Дус. ãnas dēs), làs (= Дус. lãs «будетъ лаять»), lèks (= Дус. lēks).

Звукъ å, который бываетъ или долгимъ или долговатымъ, произносится такъ-же, какъ и въ Дусятскомъ говорѣ. Акцентуація обозначена по системѣ еп. *А. Барановскаго*.

№ 97. Mergà nečystà dvasjà. Pãsaka.

Víenas bérnas vĩs aĩdavå guĩt uǹ šiẽnå. Egi uǹ jŷ prad̦ė́ aĩt mergà. Kàp tikteì vidū́naktis — daržinẽs dũres zyŷr... iř uǹ jŷ unaĩna nepažŷstama mergà, liñda uǹ jŷ iř nedúoda ažmĩgt lŷk gaĩdzegystei. Kàs darýt? Ãnas nuvė́ spãvēdin iř pasãkē kũnigui: teìp iř teìp — uǹ jŷ ataĩna mergà nãkty iř nedúoda atãjilsjå Kũnigas sãkå: «tù pajim̃ švystùs škåpļērjus iř, kaì anà ataìs, graĩta užd̦ė́k jeĩ. Anà pérsvers uǹ visãkjas bēstijas, bēt tù turė́k jû.» Ãnas šĩte iř padãrē: pãjēmē škåpļērjus, nuvė́ iř gũli. Láukja, láukja, — vàt iř vidū́naktis. Tikteì dũres zyŷr... Ataĩna mergà. Ãnas gũli prismýgys; pasnårãvijå škåpļērjus. Anà graĩta ušãkå uǹ šiẽnå, paliñdå pã jã kaļņeìs. Tìk ãnas graĩta pãjēmē škåpļērjus, ušd̦ė́ jeĩ uǹ kãklå iř tũri! Šitã mergà ažustáugē, ìš akjũ kĩbirkštēs paspýlē, duntim̃ sugríežē iř pérsverțē gyvatì. Bérnas pérsgundå, bēt nepaléid̦ē. Tadù anà pérsverțē varĩi, pérsverțē ļevù, vélnju. Bérnas vĩsas drēba, bēt neléidzja. Anà pérsverțē vežimù, katəràs grjûva uǹ jã; ãnas vĩs tũri. Visãkjåm baidýklēm anà veřțēs, bēt ãnas jãs neléid̦ē. Uǹ gãlå anà ĩ vê pérsverțē žmågystì iř prãšå léist jû, bà jeĩ dušnù. Ĩ bérnas, kaìp jám liẽpē kũnigas, neléidzja. Anà ĩ vê prad̦ė́jå pérsverstinēt visãkjåm žvėrim̀, pérsverțē žmågystì iř nũmirē. «Kàs darýt, mĩslja sáu, anà uǹ šiẽnå palĩkt nemõžna, raĩkja nẽšt». Ê tì àž ūlŷčjås pamiškēj bũvå pirkẽlē, jåj jaù saņeì niẽkas negyvẽnå. Vàt ãnas iř mĩslja: «raĩkja tì nunẽšt iř palĩkt, teì niẽkas iř nežinàs, kû àš jû aždũsinau». Ãnas šit iř padãrē. Pãjēmē, usid̦ė́ àž pecjũ iř nuvė́. Pad̦ė́jys atã atgaljã iř atsĩgul. Jã jaù miẽgas nebējima. Tìk dũres ĩ vê zyŷr. Êgi ataĩna vélnjas dĩdeļys, sù ragaìs, sù barzdù, kaìp pař åškũ, iř sãkå: «kàd tù måkēj mãnå meřgũ aždũsint nãkty, teì måkė́k iř pakavãt jû nãkty». Pasãkē ĩ pŗanŷkå.

Iǹ rytåjaus aĩna bérnas kláust rådås uǹ kũnigũ, kàs jám darýt. Kũnigas sãkå: «pajim̃, padãrai grãbū, panarãvyk trìs gelažinjùs lunkùs iř úosiņy klŷnũ, iř pérvaryk šitúo kuõlù jãs šírdy, ind̦ė́k grabaǹ iř apmũšk grãbũ lunkaìs». Iř daugjaũ kã primãkē jŷ kũnigas iř liẽpē darýt bè báimēs. Bérnas atã namã, padírbå drútũ grãbũ, stãrus gelažinjùs lunkùs iř úosiny kuõlũ. Kaìp tikteì subliñdå, pãjēmē grãbū, lunkùs iř kuõlũ iř nuvė́ tån pirkẽlēn. Tì ãnas jû pad̦ė́ grabaǹ, ūžlipē uǹ stũburå, užd̦ė́ peteĩnjũ uǹ galvãs iř sēdi. Vàt atã vidū́naktis. Pirkẽlē prad̦ė́ krjåksēt; ìš visũ kumpũ, prã durìs, pra-

déjå aĩt velnjũkai iȓ velṇeì. Ãnys pradᵢē bũdint šĩtũ meȓgũ; anà paskélē, iȓ visì pradᵢē jíeškåt šĩtå bérnå. Ê ãnas sédi uǹ stũbura; petelnjà uǹ galvås. Visì velṇeì jaũcja, kàd ãnas ỹrà artiẽ, bẽt nẽragi, kuȓ ãnas. Tikteì víenas velnjũkas sãkå: «raĩkja pašaũkt músũ gaspadårjus. Tuõ puĩkas nubégå. Ateĩna iȓ pàts gaspadårjus—šljũbas vélnjas. Ãnas atsistã, paúodᵢe paúodᵢē, apêjå apliñk piȓkjũ iȓ pamãtᵢē jỹ. Vå, vå kuȓ šĩtas! Mês jỹ sudraskýsme! Bẽt ãnas teìp nemõžna pajimt, raĩkja ažděgt šĩtas stũburas tåkjù balanù, katəȓå abù galaì dẽginti, ê kitù nemõžna. Tuojaùs visì paspýlē jíeškåt šĩtåkjå balãnå. Jíeškåjå, jíeškåjå, uǹ pẽčjaus, papečễj, visùs kumpùs apjíeškåjå iȓ uǹ gãlå rãdå. Sudrabéjå bérnas iȓ láukja, kàs cè bùs. Víenas vélnjas spjãvē uǹ šĩtå balãnå iȓ ažũdegē jỹ. Sukúrē ũgny. Stũburas pradᵢéjå dẽgt. Vàt jaù liẽpsnà jå kãjas síekja, jaù stũburas tìk—tìk tũris. Velṇeì šãka, dzjaũgjas, ãštrina duntìs, galúnda nagàs. Jaù stũburas prãdeda grjút... jaù bérnå akysì smeȓtis sù dalgì stãvi... Tiktaì gaidỹs — kakariekû! Stuĩpas nũlēkē, velṇeì, kuȓ kas pakljũvå—bégt. Ãnas pàts kaì dòs uǹ víenå mažũcjå velnjũkå iȓ primýgå, ê šĩtas kàd pradès spiẽgt... Mergà ĩ vê atsĩgul (v. atsĩgulē) grabaǹ, iȓ vĩs kaìp niẽkå nebũvå.

Suláukys kitås naktiẽs ãnas graĩta nuvé šitån pirkẽlēn iȓ šjuñdie jaù kavàs. Pãjēmē, unvãrē úosiny kuõlũ širdiǹ meȓgai, apĩdink (v. apĩdingē) grabù, apkãlã lunkaìs iȓ láukja vidúnakties. Apê pãcjũ vidúnakty ĩ vê kàd užé velnjũ iȓ velnjũkũ! Visì ãnys váikščjåja apliñk stãlũ iȓ šaũkja: «paskélk, paskélk! vå kuȓ ãnas! mês jỹ suplẽšysme! Bè tavŷ mês negãlim jå kljudýt». Anà sãkå: «ói, negaljù! mán šírdy mýga úosinys kuõlas». Bérnas graĩta, pajêmys lãpetũ, usidᵢē grãbũ uǹ pecjũ iȓ aĩna uǹ kapũ... Ê velṇeì paskuì jû sẽka iȓ vĩs stáugja baisù balsù: «atsikeĩ, atsikeĩ! vå ãnas!» Bérnas atnẽšys padᵢē grãbũ iȓ kãsa dúoby. Velṇeì uǹ jå spjáudå, pílstå žemì, ê ãnas vĩs kãsa... Ĩškasē dúoby iȓ pradᵢéjå dᵢét grãbũ duobên. Visì velṇeì surêkå víenu balsù: «atsikeĩ, atsikeĩ!» Mergà susijũdinå, grãbas sukrikšé, víenas iȓ kĩtas luñkas trúkå; bẽt kũnigå žådẓei bũvå teisíngi: anà negaléjå nutráukt trẽcjåjå luñkå. Bérnas greĩta apĩkas jû žẽmēm. Gaidẓeì pradᵢē giedãt iȓ velṇeì pranỹkå. Bérnas, isigélbējys nuõ bẽdås, nuvé namå.

Užrašýta nuõ Ankéno, paeĩnančjo ìš Kaĩtanénų parap., Pašuminẽs káimo, 26 Rugpjũčjo 1902 m.

№ 98. Kãtinas.

Êjå rãzũ lãpē paȓ mĩškũ ĩ sustĩkå viĩkũ. Viĩkas jû aškljũdᵢē, ê anà sãkå jám: «Nekljùd manỹ, àš nè našlē, ê kãtinå patì». Viĩkas isiguñdå iȓ mĩslja víenas sáu: gáḷ bút, kû kãtinas vãžnà asabà. Tadù pérsprašē jû ĩ paprãšē kiemaǹ iǹ savì sù kãtinu. Lãpē tuõčēs nubégå pavadínt sãvå výrå, ê viĩkas papjãvē labaì dĩdeḷy veȓšy, ê pàts atsĩgul krũman iȓ dabã, kû darìs sveçeì, kàp ateìs. Nè ažílgå užgiȓdå viĩkas, kû aĩna jå sveçeì. Iȓ kãtinas maȓma pàts saù: «mãža, mãža, mãža!» Ê viĩkas mĩslija sáu: «kåkìs ãnas zà kãtinas, kàd šĩtåkis mãžas ĩ jám då (=dár) mãža veȓšjå». Kãtinas priễjys uǹ veȓšy apúostija ĩ vĩs maȓma: «mãža, mãža, mãža!», ê kljudýt ṇeprabũja. Tuõčẹs viĩkas suklibéjå krũmi. Kãtinas užvýdys, kàp šàks uǹ jå sù nagåm, tíek viĩkas ĩ regéjås, ĩ veȓšjå nepažẽlũjå.

1885 m.

№ 99. Ганушишскій говоръ.

Трокск. у.

Õniškjo tarmẽ.

(Trakų apskritìs, Vílnjaus valdýba).

Daĩnos.

1.

Áugyk, t$_i$évai, sūnẽly, kàp aukséljo žiėdẽly.
Pir̃kiė, t$_i$évai, žirgẽly ir̃ turẽckū balnẽly,
Ir̃ turẽckū balnẽly, iǹ kepũry kviėtkẽly,
Iǹ kepũry kviėtkẽly ir̃ šveĩtrjūjū šoblẽly.
Ìš dvarẽljo išjójau, jaũ žirgẽlys sustójo.
Dajójau pir̃mū pul̃kū, jaũ žirgẽlys suklũpo;
Dajójau añtrū pul̃kū, jaũ šoblẽlė nulũžo;
Dajójau trẽcjū pul̃kū, jaũ galvẽly nūjėmė.
—Lêk, degũle, namópi, perlėkdamà kūkúokiė.
Lêk, degũle, namópi, nèš motũlei žinẽly;
Nèš motũlei žinẽly per̃ žãljūjū girẽly.
Tinái rasì daržẽly, taǹ daržẽly' rūtẽly,
Taǹ daržẽly' rūtẽly ir̃ mãno seserẽly,
Ir̃ mãno sẽsery, ir̃ mãno merguželу.
Pasakýkiė motũlei, kû jeĩ lĩko vargẽlys,
Pasakýkiė t$_i$óvũljui, kû jám lĩko dvarẽlys,
Pasakýkiė brolẽljui, kû jám lĩko žirgẽlys,
Pasakýkiė sesũlei, kû jeì lĩko jautẽlei,
Pasakýkiė mergẽlei, kû jeĩ lĩko žiėdẽlei.

2.

Ói aǹ kalnẽljo, ói aǹ áugštojo,
Stóu žãljas jovarẽlys (2).
Tamì jovarì, tamì žaljamì,
Dzvì degũlės kūkãvo, dzvì ráibjojos kūkãvo.
Tì nẽ degũlės, tì nẽ ráibjojos,
Mótė dukrẽly bãrė (2).
«Dukrẽle mãno, viėšnẽle mãno,
Kur̃ d$_i$ėjei veinikêly?» (2)
— Motũle mãno, širdẽle mãno,
Bernẽljui dovenójau (2). —
«Dukrẽle mãno, viėšnẽle mãno,
Aǹ ĩlgo dovenójei? (2)».
— Ói neì aǹ ĩlgo, ói neì aǹ trum̃po,
Aǹ sã vĩso viėkẽljo. (2).
Ėjaũ per̃ dvãrū gaĩlei verkdamà,
Bernẽljo prašýdama (2).
—Bernẽli mãnas, jaunaseĩ mãnas,
Kur̃ d$_i$ėjei veinikêly? (2)
«Mergẽle mãno, jaunóji mãno,
Iñmetjau Dunojêlin (2)».
Prãšė mergẽlė margõs ancjũlės,
Kàd suràst veinikêly (2).
Põ krañtū ìrstės, põ dũgnū nárstės,
Atrãdo veinikêly (2).

3.

Ói žýdzi, žýdzi šilì pucinêlys.
Teì mañdrei jója reitẽljū pulkẽlys,
Teì gražeì nẽša rûtų veinikêly,
Rûtū veinikêly svecimôn šalẽlėn,
Svecimôn šalẽlėn, iǹ jáunū mergẽly,
Iǹ jáunū mergẽly, aǹ glotnjõs galvẽlės.
Ói àš ėjaũ per̃ dzĩdzy dvarẽly,
Per̃ dzĩdzy dvarẽly, iǹ rûtū daržẽly.
Ói àš neradaũ rûtū daržẽljo,
Ói cìk àš radaũ mendrĩny lopšẽly,
Mendrĩny lopšẽly ir̃ mãžū veikẽly.
—Ói cjûcja ljûlja mãžūjy veikẽly,
Mãžūjy veikẽlȳ mendrĩny' lopšẽly'.—
Kàd jìs būt prapúolys[1]) tàs šẽlmas bernẽlys,
Kû jìs suvycĩno mã žãljū rūtẽly,

1) Въ словѣ prapuolys слогъ lys имѣетъ l твердое.

Kû jìs suvycĩno mã žãljū rūtēly,
Kû jìs subļėdzĩno mán skaĩstū veidēļy.

4.

Ói kytrà, kytrà gĩrjos paukštēlė,
Ói dã kytrēsnė mãno uošvēlė.
Kàp àš nujójau pĩrmū rozēļy,
Teĩ jì neródė savõs dukrēlės.
Teĩ jì paródė var̃go mergēly,
Var̃go mergēly, služabnykêly.
Einù per̃ kiẽmū, girdzjù per̃ siẽnū:
Áudzja—stuñgina mãno mergēlė.
Mãno mergēlė, mãno jaunóji,
Pravérkie sciklēļjū langēļy,
Paródzyk rankēļjū darbēļy.
Ói tù, bernēļi, ói tù durnēļi,
Ói tù nevôrtas rañkū darbēljo,
Rañkū darbēljo, skaĩsto veidēljo.

5.

Kàd àš turētau sãvo rãdnjū motūly,
Àš vargēljo nevar̃gtau, kàs dzienēly ne-ver̃ktau.
Oi eisjù-eisjù viėšúoju keleljù
Añ aukštûjū kalnēljū,
Púlsju krŷžjum žemēlėn
Añ motūlės kapēljo.
Púlsju krŷžjum žemēlėn:
— Motūle, mã širdēle,
Daródzyk mán rodēly,
Ramĩnk mãno širdēly.—
«Dukrēle, mã viėšnēle,
Áuga kiėmĩ bernēlys,
Daródzis táu rodēly,
Ramiñs tãvo širdēly.» —

6.

Važjúokim, brolēļei, namõ, namõ!
Mēs rãsim namĩėpi nemiẽgancjus,
Šviėsúsjus liktorjùs negĩsusjus,
Senjáusjū motūly nemiẽgancjū,
Jaunjáusjū sesūly teĩ ver̃pjancjū.
Ver̃pkite, sesūlės, noplonjáusja;
Išdúosme sesūly notoljáusja.
Ìšdavėm sesūly martēlėsna,
Iñdavėm rūtēly rankēlėsna.
Važjúokit brolēļei pažjūrécie,
Ar̃ linksmà sesūlė martēlėse,
Ar̃ žaljà rûtēlė rankēlėse.
Nedavažjáu brolēļei pusjáu kēljo,
Susciñka sesūly jaũ vēžancjū,
Juodamè grabēļy' inguldzýtū,
Šviėsjôme žvakēlėm apstacýtū.
Sesūle, viėšnēle, dalýk spotkùs:
Tˌėvūljui-širdēlei—palšĩ jáuçei,
Motūlei-širdēlei — márgos kárvės,
Brolēļjui jaunjáusjam—šyvì žirgaì,
Sesūlei-viėšnēlei — plónos dróbės,
Vyrēljui miėljáusjam-dzidzì smûtkai,
Veikēljam miėljáusjam-dzidzì vargaì.

7.

Sėdzju põ langeljù, žjūrjù per̃ langēļy:
Atjója bernēļys per̃ lýgus laukeljùs.
— Jaũ, mocyņêle, atjója bernēļys,
Jaũ, širdužêle, atjója bernēļys. —
—«Cylėk, dukrēle, màš prõ šãļy jõs,
Baltóji ļeļijêle, màš prõ šãļy jõs.» —
— Jaũ, mocynêle, sù tˌėveljù kal̃ba,
Jaũ, širdužêle, sù tˌėveljù kal̃ba.—
— «Cylėk, dukrēle, màš kelēljo kláusja,
Baltóji ļeļijêle, màš kelēljo kláusja.» —
— Jaũ, mocynêle, stónjos' žĩrgū vēda,
Jaũ, širdužêle, stónjos' žĩrgū vēda. —
— «Cylėk, dukrēle, màš žĩrgas pri-il̃so,
Baltóji ļeļijêle, màš žĩrgas pri-il̃so.» —
— Jaũ, mocynêle, sveklyčēlėn eĩna,
Jaũ, širdužêle, sveklyčēlėn eĩna;
Jaũ, mocynêle, ùž skobnēljo sėda,
Jaũ, širdužêle, ùž skobnēljo sėda.—
— «Cylėk, dukrēle, sėskie ir̃ tù rõzù,

Baltóji ļeļijêle, séskiė iȓ tù rõzù.»—
—Jaũ, mocynêle, žãljũ výnũ gẽrja,
Jaũ, širdužêle, žãljũ výnũ gẽrja.—
— «Cylėk, dukrẽle, gérkiė iȓ tù rõzù,
Baltóji ļeļijêle, gérkiė iȓ tù rõzù.» —
— Jaũ, mocynêle, meĩlũ žôdzy kaĩba,
Jaũ, širdužêle, meĩlũ žôdzy kaĩba.—
— «Cylėk, dukrẽle, kalbėk iȓ tù rõzù,
Baltóji ļeļijêle, kalbėk iȓ tù rõzù.» —

8.

Ói pûțė, pûțė šjaũras vėjẽļys,
Ói mũšė, bãrė šéļmas bernẽļys.
Oi nepûsk, nepûsk, šjaũras vėjẽļys,
Ói nemũšk, nebárk, šéļmas bernẽļys.
Ói-gi tù žinaĩ, kû àš neturjù,
Kû àš neturjù țévo, motũlės,
Țévo, motũlės, bróljo, sesũlės.
Tù mã țėvũļys, tù mã motũlė.
Àš mergũžė siračjukêlė,
Àš mergũžė siračjukêlė.
Ói àš iȓ turjù dzĩdzjo vargẽljo,
Dzĩdzjo vargẽljo, kàp purvynêljo,
Dzĩdzjo vargẽljo, kàp purvynêljo,
Õ ašarêljũ, kàp vandenêljo.
Ói tù, mergẽļe, ói tù jaunóji,
Ói tù paim̃kiė dzĩdzy vargẽļy,
Ói tù paim̃kiė dzĩdzy vargẽļy,
Ói tù išvẽskiė lýgan laukẽļin,
Ói tù išvẽskiė lýgan laukẽļin,
Ói tù paléiskiė vidurin̄ kẽljo,
Vái tù paprašýkiė savû brolẽljũ,
Savû brolẽljũ, jaunû bernẽljũ.
Ói-gi iȓ jójo dù šim̃tai žirgû,
Keturì šim̃tai žirgû kojẽljũ.
Žirgaìs mĩndzjojo, šôbljom kapójo,
Mãno vargẽļys niẽko netbójo,
Mãno vargẽļys niẽko netbójo,
Ìš pašaknêljũ buĩņei bujójo.
Ìš pašaknêljũ buĩņei bujójo,
Ìn viršũnêly plaçeì šakójo,

9.

Kazokêļi, mũdras žauniėrêļi,
Kuȓ tãvo namẽļei? (2)
Mãno namẽļei—kĩškjo laužẽļei,
Teì mãno namẽļei (2).
Kazokêļi, mũdras žauniėrêļi,
Kuȓ tãvo motũlė (2)?
Mãno motũlė—danguj˜ saulũlė,
Teì mãno motũlė (2).
Kazokêļi, mũdras žauniėrêļi,
Kuȓ tãvo țėvũļys? (2)
Mãno țėvũļys—danguj˜ mėnũļys
Teì mãno țėvũļys (2).
Kazokêļi, mũdras žauniėrêļi!
Kuȓ tãvo brolẽļys? (2)
Mãno brolẽļys—danguj˜ siėcynêļys,
Teì mãno brolẽļys (2).
Kazokêļi, mũdras žauniėrêļi,
Kuȓ tãvo sesẽlė? (2)
Mãno sesẽlė—danguj˜ žveigždẽlė,
Teì mãno sesẽlė (2).
Kazokêļi, mũdras žauniėrêļi,
Kuȓ tãvo mergẽlė? (2).
Mãno mergẽlė—šveitrì šoblẽlė,
Teì mãno mergẽlė (2).

10.

Àš esmù mergẽlė, viėčnà siratêlė.
Õ teì àš neturjù țėvũljo, motũlės,
Ói cikteì àš turjù sáu vĩėnũ sesũly.
Išeĩkim, sesũle, aǹ dzĩdzjo dvarẽljo,
Klausýkim, sesũle, ìš kuȓ vė́jas pũcja:
Aȓ ìš rytẽljũ, aȓ ìš vakarêljũ,
Aȓ ìš tõs šalẽlės, kuȓ mãno motũlė?
Aǹ motũlės kãpo žolyneì nedzýgo,
Ói cikteì išdzýgo krasnjóji liėpẽlė,
Krasnjóji liėpẽlė degũlei kũkúocié,
Degũlei kũkúocié, motũlei bùdzyciė.
Paskélkiė, motũle, ìš áugšto kalnẽljo,
Pabárkiė, motũle, sãvõjy žentẽļy,
Puĩķei neváikščjotũ, graũdzei nekalbė́tũ,

Aǹ manŷ sirãtos rankẽlės nekeltû.
Neveȓkiė, mergẽle, neveȓkiė jaunóji,
Puĩkei neváikščjosju, graũdżei nekalbésju,
Aǹ tavŷ sirãtos rankẽlės nekélsju.

11.

1. Kàp àš buvaũ mãżas, mãżas nedzidê̦lys,
Áukso lopšŷ' gulédamas, miẽgo nenoréjau.
2. Kàp àš pasjūgéjau kàp żmonjû bernẽ̦lei,
Àš nuvėjaũ naujôn stónjon żirgẽljū dabóciė.
3. Ói tᵢevũ̦li mãnas, ói širdẽle mãnas,
Katrû dúosi mán żirgẽ̦ly iǹ mergẽly jóciė?
4. Katràs nošyvjáusjas, katràs noaikljáusjas,
Teĩ tû dúosju táu żirgẽ̦ly iǹ mergẽ̦ly jóciė.
5. Jójau peȓ laukẽ̦ly, peȓ żãljū girẽly:
Krĩto rasà visû mẽdzjū aǹ mãno żirgẽljo.
6. Jójau peȓ dvarẽ̦ly, šóvė peȓ langẽ̦ly.
Kàd nè żírgas, kàd nè baĩnas bûtau cjoǹ prapúolys[1]).

* * *

7. Ói kàp àš buvaũ mażà, mażà nedzidêlė,
Áukso lopšŷ gulédama miẽgo nenoréjau.
8. Kàp àš pasjūgéjau, kàp żmonjû mergẽlės
Àš nuvejaũ naujaǹ svirnaǹ skrynẽljū dabóciė.
9. Ói motũle mãno, ói širdẽle mãno,
Katrû dúosi mán skrynẽly svecimôn šalẽlėn?

1) Въ словѣ prapúolys слогъ *lys* имѣетъ l твердое.

10. Katrà nomargjáusja, katrà nopilnjáusja,
Teĩ tû dúosju táu skrynẽly svecimôn šalẽlėn.
11. Vażjavaũ peȓ laukẽ̦ly, peȓ żãljū girẽly,
Krĩto rasà visû mẽdzjū aǹ mãno skrynẽlės.
12. Vażjavaũ peȓ dvarẽ̦ly, šóvė peȓ langẽ̦ly.
Kàd ne skrŷnjos, kàd ne dróbės bûtau cjoǹ prapúolus.

Sùteikė Mýkolas Petraũckas.

№ 100. Гервятскій говоръ.

Виленск. у.

Gerviẽčjų tarmẽ.

(Vílnjaus valdýba iȓ apskritìs).

Daĩnos.

1.

Rudenìnė.

Jójo, pajójo, brolẽ̦lys medzjójo.
Dóbilja dobilê̦li, żãljasai żolynê̦li!
Sesũt mãno mielój, tolĩ netekẽkie,
Dóbilja . . .
Tolì netekẽkie ùż miẽsto bernẽljo.
Dobilja . . .
Teì miẽsto bernẽ̦lei, teì miẽsto šunẽ̦lei,
Dobilja . . .
Dzvĩem żagrẽlẽm ãrja—aruodê̦lei tušcì,
Dóbilja . . .
Dzvĩem dalgẽlẽm pûsto—tarpẽlẽs tũščjos.
Dóbilja . . .
Jójo, pajójo, brolẽ̦lys medzjójo.
Dóbilja . . .
Sesũt mãno mielój' arcĩ nutekẽkie,
Dóbilja . . .
Arcĩ nutekẽkie ùż kiẽmo bernẽljo.
Dóbilja . . .

Teĩ kiẽmo bcrnẽḷei, teĩ kiẽmo svetẽḷei,
Dóbilja . . .
Vĩenu žagrì ãrja — aruodẽ̂ḷei pilnì,
Dóbilja . . .
Vĩenu dalgì pûsto — tarpẽlēs pĩlnos.
Dóbilja dobilẽ̂ḷi, žãljasaı žolynẽ̂ḷi.

2.

Dá viduj laũko ṣẽṇẽlē;
Dái toj ṣẽṇẽlēj mergẽlē
Báltus lineljùs šukãvo,
Rûsū kasẽly supýṇē.
Dá iř atjójo neljûbas,
Dá iř atjójo necĩkras.
— Acidarýkie ṣẽṇẽle,
Acidarýkie mergẽle. —
«Neacidarýsju neljûbas,
Neacidarýsju necĩkras.
Papûs vẽjẽlys kasẽly,
Ažgaũs saulẽlē veidẽḷy»
— Apjósiu apliñk ṣẽṇẽly
Nukrẽsjù gaĩljū rasẽly,
Nukrẽsjù gaĩljū rasẽly
Numínsju žãljū rūtẽly
Nurẽkšjù raudónū rožẽly. —
«Àš pasakýsju mócinai,
Àš pasakýsiu cĩkrajai;
Išgiřs mócina veřkjuncjū,
Kàp rýto rãsū kriñtuncjū.

3.

Cýḳei, cýḳei Nemunẽḷys tẽka.
Ljãljumo výno, Nemunẽlys tẽka.
Nocykjáusja maǹ tẽvẽḷys šaũkja.
Ljãljumo . . .
Kàd àš žinócjau kám ãnas maǹ šaũkja.
Gãḷ jaũ žãda ažù sẽno dúocie.
Àš tõ sẽno seṇeì nemyléjau,
Seṇeì nemyléjau, àž dũrū pascikaù,
Àž dũrū pascikaù, àž pẽčjaus sodzinaù,
Dũmais traktavójau, kačérgu vitójau.
Àš tám sẽnjui patalẽ̂ḷy klójau:
Trýs ṛẽdẽḷei akmenẽ̂ljū,
Ẽ kecviřtas eršketẽ̂ljū.
Àš tū sẽnū peř laukẽḷy léidjau,
Akmeṇẽ̂ḷeis sváidjau, šunẽḷeis užléidjau.

* * *

Cýḳei, cýḳei Nemunẽlys tẽka.
Ljãljumo. . .
Nocykjáusja maǹ motũlē šaũkja.
Kàd àš žinócjau kám anà maǹ šaũkja.
Gãḷ jaũ žãda ažù jáuno dúocie.
Àš tū jáunū seṇeì pamyléjau,
Seṇeì pamyléjau, àž vařtū pascikaũ,
Àž vařtū pascikaũ, àž stãlo sodzinaũ,
Àž stãlo sodzinaũ, medum̀ traktavójau.
Àš tám jáunui patalẽ̂ḷy klójau:
Trýs ṛẽdẽḷei paduškẽ̂ljū,
Ẽ kecviřtas perynẽ̂ljū.
Àš tū jáunū peř dvarẽḷy léidjau,
Peř dvarẽḷy léidjau, obuolẽ̂ḷeis sváidjau,
Obolẽ̂ḷeis sváidjau, žiedeljù paléidjau.
Ljãljumo výno, žiedeljù paléidjau.

4.

Jójau peř pûšcjū, peř ūžuolýnū.
Prĩrišjau žírgū pař žãljū grûšjū.
Prĩrišjau žírgū pař žãljū grûšjū.
Pririnkaù pãnū, kàp sãvo dûsjū.

Jójau peř dvãrū — dvãras nešlúota;
Atdarjaũ lúngū — dróbē neáusta.
Baltà drobẽlē nedrukavóta,
Gražì panẽle... (daiuótoja nenoréjo pasakyti.)
Plaukjaù peř Nẽry — paduõ čelnẽly;
Ař nepriplauksjù jaunũ dzienẽljū.
Plaukjaù — prĩplaukjau rûtū, ḷeḷĩjū,
Jaũ nepriplauksjù jaunũ dzienẽljū.

5.

Anksci rýto neḍẽljoj'
Ẽjo mergà vuogẽlēsan,

Vuogēlēsan — sarbuolḗsan.

Ir̃ suscĩko dvaruokệly:
— Sēskies, meȓga, žaljañ vãžin,
Mēs važjúosim savaǹ dvãran... —
Peȓ laukẹ̄ly ir peȓ kĩtū
Jaũ uǹ trēcjo užvažjãvom.
— Klókie, meȓga, patalệly,
Mēs cè guȋsim mieguolệljo. —
«Àš neklósju patalệljo,
Àš negulsjù mieguolệljo.
Nè tẹ̄vẹ̄lys manì dãvē,
Nè mócina skrŷnjū króvē,
Nè sesūlēs manĩ riñko,
Nè martẹ̄lēs kãsū pýnē,
Nè mergẹ̄lēs apgiedójo».
— Dungùj mḗnuo manĩ dãvē,
Zaranýčja skrŷnjū króvē,
Pušiẽs šakà kãsū pýnē,
Dungùj žveĩgzdēs apsēdḗjo,
Krúmi paũkštēs apgiedójo. —

Padainãvo Puišíenė.

6.

Peȓ mã tẹ̄vẹ̄ljo naũjū dvãrū
Kreivà ũpē tēka.
Tekḗdama, varvḗdama
Žaljù vynù kvḗpja.
Iȓ atjójo nenáudẹ̄lys
Sēnas neženótas.
—Tù mergẹ̄le— lẹljệle!
Kuȓ tãvo tẹ̄vẹ̄lys? —
Kám táu mã tẹ̄vẹ̄lys?

«Žaljù vynù privitósju,
Medum̃ čestavósju».
— Nejiñs mãno dá tẹ̄vẹ̄lys
Tõ žãljo vynũljo, neì saldaũs midũljo. —
Vệlei àš sãvo tẹ̄vẹ̄ljo
Dagĩljū daržệly',
Aneì àš tãvo, nenáudẹ̄li,
Naujañjan dvarẹ̄lin.

Àš dagilệly išráusju
Peȓ tvôrū pérsvịesju,
Ẽ àš tavŷ, nenáudẹ̄li.
Niẽkur nepadḗsju.
Neì veinikệlin inpĩnsju,
Neì uǹ galvõs dḗsju,
Neì tuñcjuj' neprašóksju,
Neì karčemô pragérsju.
Teĩ àš tavŷ nenáudẹ̄li
Niẽkur nepadḗsju.

Puišíėnė.

7.

Žãljas mẽdzjas, júodos vúogos,
Nẽt šakẹ̄lēs liñksta [1]).
Šalì kẹ̄ljo dù Jonẹ̄lei
Bērus žírgus gãnē,
Žírgus gãnē, púncjus vĩjo,
Sù panẹ̄lēm klegḗjo.
Tù panẹ̄le, mã dūšẹ̄le,
Aȓ būsi mán mielĩ?
Áš pasjūsjù sã Jonẹ̄ljuĩ
Žãljū abrūsệly.
Oi tù klãpčjau, klapčjukệli,
Kû panẹ̄lēs veĩkja?
— Vienà vĩja, kità pĩna,
Trecjà gaĩlei veȓkja. —
Oi tù klãpčjau, klapčjukệli,
Kúo panẹ̄lēs vardù?
— Vienà Onà, kità Panà,
Trecjója nedakláusjau. —
Oi tù klãpčjau, klapčjukệli,
Vèdz panelès tuñcjun!
— Vĩenu vedù, kĩtu žadù,
Trecjà gaĩlei veȓkja.

8.

Pakūkúoj', gegũle, pavairúoj'!
Uǹ žãljo beržẹ̄ljo sedḗdama,
Uǹ áukšto krēslẹ̄ljo rymódama,

1) Въ словѣ linksta звукъ l произносится твердо, какъ польскій ł.

Šil̃ko kustẽly sjuvinédama,
Áukso kamuolêly riciṇédama,
Mán jáunai meteljùs skaicýdama,
Ar̃ daũg mán metẽljū priég mócinei —
prieg cĩkrajei,
Ar̃ dzvejì, ar̃ trejì, ar̃ kecverĩ.

9.

Cykĩ dzienẽlē bè vẽjo,
Mer̃gos rūtelès ravéjo,
Beravédamos paskýnē,
Veinikêljuosna pas'pýnē

Cykĩ dzienẽlē bè vẽjo,
Berneì dzignelès ravéjo,
Beravédami iškrim̃to,
Nẽt jū duntẽlei iškrĩto.

10.

Kalêdzinē.

Uñ ežerêljo žaljà žolẽlē.
Dá ljãduma, ljãduma, žaljà žolẽlē.
Mã brolẽlys žirgẽly gãnē,
Dá ljãduma . . .
Žirgẽly gãnē, puntẽly vĩjo,
Dá ljãduma...
Puntẽly vĩjo, žirgẽly púncjuot.
Dá ljãduma . . .
Bégkie, žirgẽli, vuošvẽlēs dvarẽlin,
Dá ljãduma . . .
Duõs táu vuošvẽlē čýsto abrakêljo,
Šálto ùndenêljo.

11.

Jójau per̃ medẽly—
Paukštẽlēs čilbéjo.
Kàp išjójau lýgan laukañ,
Niẽko negirdéjau.
Jójau per̃ laukẽly —
Žemẽlē drebéjo.
Kàp prijójau vúošvēs dvãrū,
Ugnẽlē žibéjo.
Ak mãno vuošvẽle,
Cikrà mocinêle,
Atdarýkie, atrakínkie
Naũjūjū bromẽly.
Išêjo vuošvẽlē,
Káp cikrà mócina,
Ir̃ atdãrē, atrakĩno
Naũjūjū bromẽly.
Nusésk žintulêli
Núog šývo žirgẽljo,
Nusésk núog žirgẽljo.
Séskie ùž stalẽljo,
Sẽdaus ùž stalẽljo
Už šviesaùs sciklẽljo,
Žjūrjù prõ lungẽly
Uñ šývo žirgẽljo.
Miglà kriñta,
Šalnà púola
Uñ mãno žirgẽljo.
Ak mãno vuošvẽlė
Prĩ-ēmei mañ jáunu
Priim̃k mã žirgẽly.
Vẽskie mã žirgẽly
Naujôjon stainẽlēn,
Balnulêly—šalnulêly
Aukštôjon klẽtēlēn.
Sù vuošvelì[1]) gérjau
Rublẽleis mokéjau,
Ẽ kàp gérjau sù panẽlēm
Mušcĩneis, mokéjau.
Mušcĩneis mokéjau.
Čiñčja—briñčja čebatêlei
Uñ mãno kojẽljū

Motiẽjus Sĩsas.

Sùteikė p. Mýkolas Petraũckas.

1) Въ словѣ vuošveli слогъ li имѣетъ твердое l (лъ).

G. Образцы современной литературы.

№ 101. Изъ Сборника переводовъ Дагилиса «Sziupinys».

Diẽvas. Ода: «Богъ» Державина.

Õ Tù, pasáulėje plačjáusjas
Ir̃ gývas jõ daiktų̃ krutõj',
Laikuõs' pirmjáusjas ir̃ paskjáusjas,
Vienãtijis Traĩcėj' šventõj'!
Dvasjà visur̃ vìs esančjójis
Kur̃s viẽtos ir̃ pradžjõs stokóji,
Kurjám nẽr' buitiẽs priežastiẽs,
Kur̃s vìską savimì pripìldai,
Apveizdì, gaivinì ir̃ šìldai,
Kur̃s Dievù mū́sų vadinies'!
Ištìrt gilùmą okeãno,
Daugýbę suskaitýt' žiezdrõs,
Nórs ir̃ galė́tų prõtas mãno, —
Táu nẽr' neĩ skaĩtljaus neĩ mierõs!
Negál' ir̃ dañgiškos esýbės,
Sutvértos ìš Tavõs šviesýbės,
Tìrt' Tãvo paslė́ptų̃ keljų̃.
Mintìs tìk ver̃žjas' į̃ augštýbę
Ir̃ Tãvo n'apimtõj' didýbėj'
Sukriñt' añt tū́kstančjo daljų̃.
Tù pìrmą chãoso būtýbę
Ìš amžinýbės išaižeĩ,
Õ nepãbaigtą amžinýbę
Savõj' būtýbėj' įstateĩ:
Savimpi vìską sáu turė́dams,
Savim̃ ir̃ ìš savẽs spindė́dams
Skaisčjaũs, nėg sáulės spindulỹs.
Tù iššauktam̃' per̃ žõdį Tãvo
Sutvėrimè naujam̃jam' Sãvo
Buvaĩ, esì ir̃ bū́si vìs.
Tù viẽniji būtýbjų daũgį,
Malónės pẽčvietę dedì,
Tù gãlą sù pradžjà suglaudì,
Per̃ mir̃tį gývastin vedì.
Kaĩp kibirkštìs ìš ugniẽs nẽrja,
Teĩp rañkos Tãvo sáules bẽrja;
Kaĩp, šer̃kšnas žiẽmą pàts savim̃'
Põ órą skráidžjoja ir̃ var̃tos,
Lýg dùlkės žìbančjos ìšbertos,
Teĩp žvaĩgždės gelmẽj' põ Tavim̃'.
Miljónai ùgnjų̃ mìrgančjųjų
Bė́g' ruĩmo dañgiško keljaĩs,
Jiẽ sérgt' įstãtymų Tavų̃jų,
Gaivìna svíetą spinduljaĩs.
Bèt vìsos žvaĩgždės tõs ugnìngos,
Dangaũs žibỹklos stebuklìngos,
Ir̃ sáulės vẽrjančjos ãkįs,
Ir̃ vìsos tè šviesýbės svíeto,
Sudė́tos draũg į̃ víeną viẽtą,
Priẽš véidą Tãvo—kaĩp naktìs.
Kaĩp lãšas, į̃ marjàs įliétas,
Pasáulis vìsas priẽš Tavè.
Õ kàs-gi rẽgimas mán svíetas?
Kàs àš, tõks lẽtas per̃ savè?
Nórs dáugínčjau miljónais aną̃
Žvaigždė́tą óro okeãną,
Vienók stabùs didùmas tàs,
Kurjõ negál' síekt' minčjų̃ sū́das,
Tìk priẽš Tavè aguõnos grū́das:
Õ àš jaũ suvisù neĩ-kàs.
Neĩ-kas! Bèt Tù malóne Tãvo
Dibýbės gárbę mán nešì;
Manim̃p atspáudei véidą sãvo,
Kaĩp sáulė vandenų̃ lašè.
Neĩ-kàs! Bèt gývu àš jaučjúosi,
Dvasjà į̃ padángę keljúosi,
Karščjáusjų pìlnas pajáutų;
Bèt dūšjà añt Tavę̃s dabója.
Ar̃ mą̃sto, sū́dija, dūmója:
Jáĩ àš esmì—esì ir̃ Tù!
Esì! Taĩ ródo prigimìmas,
Mán širdìs tą̃ tikrýbę nẽš',
Mán réiškja prõtas, pajautìmas:
Jáĩ Tù esì—nè niẽk's ir̃ àš!
Dalẽlė àš pasáuljo šìto,
Rubẽžjaus viẽtoj pastatýta,
Kur̃ Tù visgãlinčju petim̃',
Pabaĩgęs žẽmiškas esýbes,
Pradė́jei tvért' dvasjàs augštýbės
Ir̃ eĩlją sùrìšci manim̃'.
Àš raĩštis svíetų sutvertų̃jų,

Àš vidurỹs visõs gamtõs,
Àš gãlas buičjų̃ žemiškų̃jų,
Pradžjà dievỹstės amžinõs;
Àš kúnu žẽmėj' sudulknóju,
Ō protù grjausmùs apvaljóju;
Àš vérgas ir̃ valdõn's podraũg',
Àš kirmėlẽ ir̃ Diẽv's galìngas!
Ìš kur̃ radaũs tõks stebuklìngas?
Kàs dãvė mán sylų̃ teĩp daũg?
Taĩ Tù, Põn', mãno sutverė́jas,
Àš Tãvo išmintiẽs veiksmẽ,
Tù mán's Karãljus, geradė́jas,
Tù mãno gývasties versmẽ!
Taĩ Tãvo prìreikė teisýbei,
Kàd aĩčjaũ àš į̃ amžinýbę
Per̃ grãbo pãdvarjus žemùs,
Kàd dūšjà kúnu susirìštų̃
Ir̃ kàd per̃ mir̃tį vẽl sugrį̃žtų̃
Į̃ sãvo dañgiškus namùs.
O neištìrtas, neãpimtas!
Žinaũ, jóg ámžjus negalẽs
Silpnùmas, mirtinám prìgimtas,
Vertaĩ Tavõs išréikšt' šlovẽs:
Bèt jái ljaupsẽj' tùr' im̃ti dãlį,
Taĩ sil̃pnas sutvėrìm's negãli
Kitóniškai anõs apskriẽt',
Išvýst' n'apmą̃stomą skirtùmą
Ir̃ ãšaras dėkìngas lìet'.

№ 102. Ángelas. (Лермонтова).

Per̃ dañgų vidùrnaktyj' ángels lakjójo
Ir̃ gíesmę nežẽmišką tỹljaĩ giedójo,
O dẽbesįs, mė́nuo ir̃ žvaĩgždžjų̃ daugýbės
Stebė́jos' tái gíesmei didžjõs šventenýbės.
Paláimą jìs dvãsjų garsìno šventų̃jų,
Ramjuõs' rõjaus pavė́njuos' gyvẽnančjųjų,
Ir̃ Diẽvo Augščjáusjojo skélbė galýbę,
Išréikšdamas žõdžjuos' širdìngą tikrýbę.
Añt rañkų jìs jáuna dūšẽlę gabẽno
Ĩ var̃go šį̃ slẽnį ir̃ ãšarų klãną;
Añs dañgiškas bal̃sas dūšẽlėj' jaunõjoj'
Bè žõdžjų, bèt áiškjai skambė́t nenustójo.
Ir̃ var̃go pasáulyj metùs jinaĩ ìlgus
Anõs šventenýbės karščjáusjai pas'ìlgus,
O žẽmiškos gíesmės niekàd' dangūjęjo
Giedójimo jái užvadúot' negalė́jo.

(Перевелъ Гужутисъ, переработалъ Дагилисъ).

№ 103. Изъ переводовъ Кудирки.

Vil̃kas ir̃ kãtinas.

Ìš gìrjos vil̃kas greĩt į̃ káimą bė́go —
Nė į̃ svečjùs, tìk gývastį ganýdams,
Nės káilį sãvo palydė́t nemė́go,
Taĩgi jaũ riẽtė, kaĩp tìk įmanýdams.
Ō paskuĩ vil̃ką pėdomìs ìš gìrjos
Medžjótojai jaũ sù šunimìs vìjos.
Tikė́jo Pìlkis kiemañ kur̃ įnérti,
Tìk var̃tai bùvo týčja lýg užvertì.
Per̃ káimą bė́gdams, rãdo jìs Rainùtį,
Kur̃s añt vartẽljų šlúostė sáu snukùtį.
— Brolýti dobiljùk!
Sakýki tuõj netrùkk:
Katràs čjà ìš visų̃ gerjáusias káime?
Girdì šunų̃ lojìmą, bal̃są rãgo?
Taĩ vìskas eĩna añt manę̃s nabãgo! —
Teĩp vil̃kas skúndės ir̃ drebė́j ìš báimės
«Štaĩ Jùrgis mùs išgélbės nuõ neláimės».
— Taĩ kàd añt manę̃s jìs užpỹko,
Kaĩp kumeláitė jám nunỹko. —
«Taĩ dūlink greĩt pàs Tamošjùką!»
— Màt nùglemžjau ir̃ jám veršjùką. —
«Nà pabandýk-gì pàs Motiẽjų!»
— Ir̃ tàs avjų̃ netẽko dviẽjų̃ —
«Taĩ bė́gk į̃ Tãdo kiẽmą!
— Ir̃ jám prasikaltaũ šją̃ žiẽmą. —
«Galì ir̃ bè pagálbos lìkt . . .
Nà, dá bandýk nubė́gt pàs Põšką!»
— Bijaũ sù júõ ir̃ susitìkt!
Nuõ pẽrnai pìktas dá ùž õžką. —

«Ẽ! kaĩp mataũ, taĩ neturì kuȓ dė́ties.
Visíems panagė́sė tù apsiskélbęs.
Nà, kàs piktadãrjo norẽs gailė́ties
Iȓ kàs tavè añt sãvo vaȓgo gélbės
Taĩ káime mū́s nerasì tókį kvaĩlą.
Tikraĩ, nõrs tavę̃s iȓ labaĩ mán gaĩla,
Bèt, bū́dams kaĩtas, skų́sties ljáuk!
Ką̃ pasisė́jei, taĩ iȓ pjáuk!»

№ 104. Žmogùs iȓ Angìs.

— Senjaĩ jaũ manè nóras ìma
Pamèst taȓp mùdviejų nesutikìmą.
Màt šjañdien jaũ manę̃s nẽ sáugoties nereĩkja.
Nuõ šjõsjos valandõs àš tìk priẽ gẽro liñkus.
Širdìs visíems tìk gẽrą teĩkja.
Nè tà àš — iȓ óda numautà jaũ anóji —
Angìs teĩp sãko žmõgui, kiemañ jõ atsliñkus.
Žmogùs, pagriẽbęs lãzdą, añgjai tãrė:
«Óda tikraĩ naujà, vienók širdìs senóji»!
Iȓ dvãsją ìš angiẽs išvãrė.

Tìk sỹkį tù užsitarnáuk
Kàd svíetas neištikė́tų táu
Taĩ apsimèsk paskuĩ meiljù,
Gerù, padoriù iȓ švelnjù,
Iȓ veidmainjáuk, kaĩp nóri sáu,
Tìk gẽro jaũ ìš tõ neláukk:
Neatsigriẽbsì jaũ suvìs
Patìks tavè angiẽs dalìs.

Изъ книжки: Pasakos. Pagal Krilov'ą parašė eilėmis Vincas Kapsas. Tilžėje 1899.

№ 105. Ponjà Tvardauskíenė.

Pagal Ad. Mickiewicz'jų parãšė Vincas Kapsas.

Gẽrja, válgo, pýpkjus rūko,
Šóka ũžja lýg padũko,
Ryksmù sugrjaũs ródos síenas.
Kaĩp gál lìnksminas kiekvíenas.
Tvardaũskas keȓčją užẽmęs,
Lýg bašà kõks įsirẽmęs,
«Gérkit výrai!» — týčja vãro
Iȓ juokùs apliñkui dãro:
Kareĩvjui, kuȓs drą̃sjai skraĩdė
Iȓ kitùs didžjúodams baĩdė,
Šobljà paljaĩ aũsį mójo
Kareĩvis zuikjù tuõj stójo,
Štaĩ apgintóją priẽš sūdą,
Kuȓs kampùtyj laĩžė bljũdą
Mašnelė tiktaì sukiȓto —
Tuõj tàs į šùnį paviȓto.
Šjaũčjų ùž nósies pakrãtė
Priẽ kãktõs volės pristãtė —
Ẽmė tekė́ti degtìnė,
Pritekė́j pilnà statìne.
Kàd šnãpso išgért norė́jo,
Jám stiklẽlis suburzdė́jo.
Žjũri—añt dùgno stikljùko
Stỹri ragùčjai velnjùko.
«Iškuȓ tù čjà?» Tàd velnjùkas
Tìkras vokietáitis strjùkas,
Kepùrę nusẽmęs baĩljai
Visíemis tùrstelėjo daĩliai
Šóko añt kójų abiẽjũ,
Užáugo añt mãstų dviẽjũ,
Víeną kóją tùr arklìnę,
Õ vẽl kìtą vanagìnę.
— Ã Tvardaũskas! sveĩkas gývas!
— Kõ teĩp žjũrai? aȓ táu dỹvas
— Mefistofelį matýti?
— Nenóri jaũ pažĩnti.
— Jùk žinaĩ, añt Kálno Plìko
— Sùrašas mùdviejų lìko,

— Añt jáučjo ódos padėtas,
— Kàd tù mán esì žadėtas.
— Žadėjims teneĩn añt vėjų!
— Ketinaĩ põ mētų dviẽjų̃
— Pàts į̃ Rýmą atvažjúoti
— Ir̃ dūšją mán atidúoti.
— Suláužytas žõdis tãpo,
— Laĩks išẽjo kirogrãpo.
— Tù apgáut rengiẽsi pẽklą,
— Išvadúoti sãvo kãklą.
— Bėt atẽjo tãvo laĩkas,
— Jaũ nebúsju tokìs paĩkas:
— Viẽtą šją̃ Rýmu vadìnam,
— Nà, ir̃ tavè im̃t ketìnam! —
Tvardaũskas priẽ dùrų nėrė
Añt tokjõ dictum acerbum.
Vélnjas jį̃ ùž skver̃no stvėrė:
— Kur̃ tãvo nobile verbum? —
«Nà, dabar̃ taĩ pasidãrė!»
Teĩp Tvardaũskas pàts sáu tãrė.
Bėt nuõ báimės tuõj attókęs,
Kìpšui priẽ akjų̃ prišókęs,
«Paláukk — sãko — vélnjo vaĩkė!
«Pérkratyt geraĩ tìk reĩkja,
«Katràs mùdviejų tùr tiẽsą
(«Nà, pabaũsjù àš tą̃ bĩesą!)
«Atsimiñk tiktaĩ, velnjõkė,
«Sùtartis jùk bùvo tókjà:
«Tíek ìr tíek mētams sukãkus
«Ir̃ manè im̃t atsiplãkus,
«Táu trìs dárbus dúot galésju,
«Kókjùs tìk àš panorésju.
«O tù, nõrs būtų̃ sunkjáusja,
«Išpìldysi kuoveikjáusja.
«Mataĩ šývį pabalnótą
«Añt karčjamõs ištepljótą?
«Nà taĩ padarýk añt dývų.
«Kàd àš jį̃ turẽčjau gývu.
«Iš smìlčjų nusùkk kančjùką,
«Kàd būt kuõ paplãkt arkljùką!
«Ìr namaĩ reĩkja būdavóti,
«Kàd turẽčjau kur̃ sustóti.
«Namų̃ reĩkja nè medìnjų:
«Ìš grūdų̃ tìk riešutìnjų,
«Stógo ìš žýdų barzdẽljų,
«Lotų̃ ìš aguongrūdẽljų!
«Kiekvienañ ìš aguonáičjų
«Trẽjatą įkálk vináičjų —
«Miẽrą im̃k ìš tõ uknõrjo:
«Trį̃s cóljai ilgjo, dù stõrjo!»
Kaĩp tìk vélnjas taĩ išgir̃do,
Štaĩ jaũ šývį šẽrja, gìrdo,
Štaĩ ìš smìlčjų kañčjų tráukja
Ir̃ Tvardaũsko eĩnant láukja.
Tvardaũskas lýg išsigañdo,
Bėt užsėdęs šývį bañdo.
Jám bemìtrinant žirgẽlį,
Añs pastãte ir̃ namẽlį.
Nà. viršùs žýgju šjúo tãvo,
«Bėt neatlikaĩ dá sãvo:
Šveñto vandeñs vè bljūds pìlnas,
«Lį̃sk ir̃ praũski sãvo vìlnas!»
Vélnjas pùrtosi ir̃ pruñkščja,
Prakaitúoja, cỹpja, uñkščja,
Põnas liẽpja, tar̃nas eĩna,
Tùri atlìkti kaleiną.
Vélnjui n'įtiko maudỹklė.
— Brrmm! — iššóko lýg šaudỹklė —
— Dár galjù pàts pasigìrti
— Atlikaũ bjaurjáusją pir̃tį! —
Tvardaũską ìma piktùmas.
«Nà trùks velnjùko tvirtùmas!
«Viršùs tãvo, taĩ jaũ ką̃ čjà!
«Ar̃ mataĩ tù mãno pãčją?
«Añt mẽtų pàs Belzebùbą
«Apgyvésju tãvo stùbą.
«Turì per̃ tą̃ laĩką tìkti
«Pačjõs mãno výru lìkti.
«Prisíekk jái méilę, dorùmą
«Ir̃ añt vìsko paklusnùmą.
«Jaĩ taĩ n'išpìldyta liẽka.
«Sutãrimas eĩn per̃ niẽką!»
Velnjùkas krỹpt pusausáites,
Pùsake dìrst añt patáitės;
Lýg klausýtų, lýg žjūrėtų,
Õ čjà výrs ištrūkt norėtų.
Kàd Tvardaũskas teĩp jį̃ grúmdo,
Nuõ lángo ìk dùrų stúmdo,
Tìk šmùrkšt per̃ klìngjo plyšjùką,

Taĩ tiek iñ mãtė velnjùką.

(Изъ книги Laisvos Valandos. Eilės. Parašė Vincas Kapsas. Tilžėje 1899 m. стр. 23 сл.).

№ 106. Изъ переведовъ Петра Армина.

Iš Petro Armino Raštų.

Sugė̃dinta lãpė.

Lãpė prõ grį̃čją bėgdamà ìš rýto,
Pamãtė dẽšrą augštaĩ pakabį̃tą,—
Sustójo, úosto — nežìn' ką̃ darýti:
Pùsryčjai puĩkųs, bèt kaĩp júõs įgýti?
Laĩžos kūmùtė, šeĩp iñ teĩp dūmója,
Bèt taĩ negélbsti—nabãgė nèt ráuda. . .
Gaĩla palìkti, tókją̃ rãdus náudą?
Ilgaĩ stovė́jo iñ cỹpė ìš bãdo,
Bèt pasiekt' dẽšrą bū́do neišrãdo, —
Tàd' tãrė supỹkus, bèt slė́pdamà gė́dą:
— Taĩ pánčjai kãro —šuõ tegùl júõs ė́da!

№ 107. Keleĩvjai iñ šùnįs.

Peñ káimą sutẽmus keleĩvjai dù ė̃jo
Iñ meĩljai tarñp savę̃s patylù kalbė́jo,
Tìk štaĩ ìš põ vartų̃ sulójo šunýtis,
Pamãtė keleivjùs ìr ė̃mė júõs výties. —
Iñ añtras iñ trẽčjas išbėgo añt kẽljo;
Iñ teĩp susiriñkę lójo añt žmogẽljų. —
Jaũ ą̃kmenju mèsti keleĩvis víens táikė,
Bèt añtras jõ sė̃bras jám rañką sulaĩkė:
«Et, bróli, paláukki, añ galì tikė́ti,
Kàd ãkmenju šùnį priveñsì tylė́ti!
Keljáukime mùdu, nusibõs jíems lóti,
Matỹs, jóg nebìjom, ir turė̃s nustóti!»
Teisýbę pasãkė: võs varsnàs nuė̃jo,
Jaũ šùnįs mãžumą nutìlti pradė́jo;
Kàd príeteljai vañstą kókį nukeljãvo,
Jaũ šùnįs gulė́jo visì namuõs sãvo.
Žmogẽli, jáĩ tãvo ỹr są̃žinė grynà,
Nepáisyk, kaĩp šlõvę táu plė́šo kaimýnai,
Teisìngu keljù eĩk—žinóki, jùk paĩkas
Nõrs lója—nustója, kaĩp pė́reina laĩkas.

№ 108. Разныя повѣрія изъ окрестностей Биржъ.

Prisiártino šv. Jõnas, žmónės subrùzdo. Vakarõp pìrm tõs šveñtės, mergáitės, išė̃jusios ìš káimo, apriñko vietą añt plataũs kẽlio; sutẽmus, jaunúomenė̃ tõj vietoje susiriñko kūpoliúoti; sukúrė ùgnį iñ parvẽdino skripkõrių. Tám griežiant, šóko susikìbę, dainúodami dainàs, kurių̃ negalė́jau gáuti. Kìtos mergẽlės róvė žolės iñ dẽgino, ýdant nebūtų̃ žolė́ti rugiaĩ iñ javaĩ. Vaikiùkai sė́mė rañkomis žẽmę ìš kẽlio iñ bañstė į̃ píevas, ýdant kúrmiai, rausdamì žẽmę, jų̃ negadìntų.

Kìtos moterìškės tą̃ pãčią nãktį, ė̃jo į̃ ùpę arbà į̃ tveñkinį, plóvėsi pãčios, mazgójo sãvo drobiniùs iñ šukãvosi; vìsa taĩ dãrė, kàd túõs metùs výrus gautų̃.

Mú̃sų senẽlių senẽliai, būdamì stabameldžiaĩs, tikė́jo — tą̃ nãktį pláunančiosi deĩvės Laũmės; tų taĩ Laũmių pãprotį tebepìldo mergẽlės apiẽ Bìržius į̃ Pabìržę, kõ Žemaĩčiuose nuõ sẽno nebėrà.

Čià žmónės tebẽtiki į̃ žavė́jimus; sãko ẽsančios rãganos, kuriõs gãli kitùs sužavė́ti iñ ligàs įvẽsti, kárvėms píeną atim̃ti, avių̃ vìlnas nupèšti iñ taĩp toliaũs. Aptartų̃, rãganomis vadìnamų bóbų, neùžkenčia, õ kañtais iñ ìš sãvo sodõs išvãro. Todė̃l už vìs sẽnos drõvisi šv. Jõno nãktį iñ išlį̃sti, nẽs, jáĩ kàs paregė́tų ją̃s váikščiojant añ žolės kokiàs ránkiojant, tuojaũ apskeĩbtų̃ ẽsant rãganomis. Iñ taĩp senõs gadýnės įsidė́jìmai čià dár užsilìko....

Apiẽ Bìržius yrà dãbar (=dár) bobẽlės sùgebiančios vardúoti gumbùs, skaũdulius, lẽkiančiąją ùgnį, añtkričius iñ taĩp toliaũs. Bobẽlės tõs, vadžiódamos pirštù apiẽ gum̃bą, kãžin-ką̃ šnẽka, arbà kãžin-

kokiàs maldàs mẽta į vándenį, kurį paskiaũs dúoda sergantiems gérti.

Prapúolus kokiám dáiktui arbà pavõgus árklius, eĩna priẽ bùrtininko, kuriám nubúrus výrai ãptartąjį ìma į nãgą iř baũdžia.

Tų̃ pačių̃ parãpijų túli úkininkai pradėdamì árti, séti, šiẽną, javùs pjáuti, mė́šlus vèžti, pìrmą kar̃tą į ganyklàs galvijùs išgindamì, siuñčia vaĩką pàs kaimýną kokiõ nõrs dáikto paskõlinti, ýdant sù túõ dáiktu iř kaimýno láimė priẽ jų pérеitų.

Peř kalėdàs siuñčia vaikiùką į ùpę parnèšti vandeñs kibìrą. Tám parnẽšus, praũsiasi iř liẽpia tą̃ vándenį vẽl į ùpę nunèšti.

(Изъ книжки «Palangos Juzė. Parašė Vyskupas M. Valančius. Ketvirtas, pataisytas išleidimas. Tilžėje 1902» стр. 69—70).

№ 109. Жемайте. Бдѣніе и сидѣніе при покойникѣ. (Žemaite. Budynė).

Rudenop linką stojo tikra giedra. Dienos šiltos, saulėtos, kaip per šv. Joną. Nãktįs, nors be mėnesio, bet žvaigždėtos, aiškios, niekur debesėlio, nejokio vėjelio, baltas rūkelis romiai pagal žemę storą rasą klojo. Nors šilta ir graži, vistik ne vasaros naktis. Nuo vakaro nemiegojus ilgu aušros sulaukti. Sietynas jau augštai iškilo, o Aušrinės vis dar nematyti; laikas jau kelti kulti, o bobos dar tebebudėjo senę Rukinienę.

Senelė sudžiūvusi, kaip kempinė, išblyškusi, kaip drobė, rankos, kojos užšalusios, nagai ir lūpos užmėlynavusios, užtrokšdama vos tik kvėpuoja, o vis gyva ir gyva. Išvakar jos marti bijojo viena su vaikais numarinti, susikvietė kelias kaimynes—tos subėgusios žiūri, kad senelė, rodos, jau miršta: sustyrusi visa, kaip tik pagalys; kvėpuodama traukia iš vidurių galo; akįs užmerktos. — Bobos sako:

— Taip jau ji ir amžinai užmigs.

Ėmė ją žadinti, šnekinti, klausinėti:

— Ar bijai mirti? Ar bloga širdis? Persižegnok laimingai kelionei; atsiduok Dievo valiai, matai, kad jau mirsi.

Ligonė nė akių nepakėlė. — Paskui švęstuoju vandenimi iššlakstė visas kerčias, visus palubius, kad piktoji dvasia negalėtų prisiartinti prie mirštančios; ištraukę iš palubio Dievo kūno rūtų, prirūkė visą trobą dūmų — tos šventenybės irgi bijo piktoji dvasia. Prie ligonės lūpų prikišo kryžių, ražančių, škaplierį ir kitas «brostvas».—Ligonė vis dūsuoja kaip dūsavusi, ižsimerkusi. — Dar viena boba įėjusi, pasiveizdėjusi į ligonę, sušuko:

— Ko čia tylite kaip stuobriai, ko nesimeldžiatė? — Ar nematote, kad jau miršta!... Kaskarts rečiau bedūsuoja — (čiuptelėjusi už rankos) — šalto prakaito apipilta... bevėpsant numirs be žvakės.

Subruzdo visos bobelės. Viena degė gramnyčią, kita «Dievomunką» spaudė į ligonės ranką, į antrą — žvakę. Subėgo visi namiškiai. Sužadino visus vaikus, nes žmogui mirštant niekam nepridera po tuo stogu miegoti. Suklaupė visi asloje. Viena bobelė emė skaityti visokias maldas prie mirštančio — litanijas, aktus. Skaito ir skaito begalo.

Bobos ėmė žiovauti ir snausti.

— Kas-norint šaukkite «Jėzus Marija»! — atsiliepė kažikuri iš būrio: — visai retai bedūsuoja..... dūšia kaip ant plauko bekybo.....

Viena boba klūpodama prie lovos, rūsčiu balsu ėmė šaukti:

— Jėzau! Marija! Juozapai šventas! priimk dūšią mano!

Marčios Onikė balsu verkdama puolė ant ligonės kojų ir ėmė garbstyti: —

— Senelėle.... Močiutėle mano!... Kur tu mane paliksi?...

— Cit! Cit! netrukink mirti — tramdė bobos, varė šalin.

Batraukdamos Onikę nuo kojų, sujudino ligonę; ta, atvėrusi akis, žvalgėsi po trobą; paleido iš rankos degančią gramnyčią, ji nurietėjo ant apklotės; vos nutvėrė bobos, kad neužsidegtų patalynė. «Dievomunka» tuo tarpu nubarškėjo ant žemės.

— Aš dar nemirštu, nebijokite — pratarė ligonė ir užsikosėjo. Sukilo bobos. Onikė pripuolusi, apsikabinusi senelaitę pasvadino. Kaip nustojo truputį kosėti, padarė saldinto vandens atsigerti. Senelė, nurijusi klukšnį kaip per kalną, krito atgal ant pagalvės ir vėl užsimerkusi tarė:

— Eikit gulti, nebijokite, aš dar nemirsiu.....

Bobos pasieniais šnibždėjosi:

— Mat, nabagė, niekaip nenori pasiduoti! sako «nemirsiu», o čia gyvs nabaštikas...

— Nuovakar ryto jau gersteklis gerklėje, o dar «nemirsiu»; gana, tu, gana!

— Kiekvienas ligonis prieš galą sakos, kad «nemirsiu»; o čia žiūrėk, šmakšt ir užges.... bus ir čia teip-pat, pamatysi.... numarįs be žvakės, jai jos klausys.

— Vakar saulei tekant buvo nusilpnėjusi; gal ir sulauks to paties laiko numirti!...

— Gal dar ir kito saulėtekio sulaukti.....

— Sakyk, gal dar ir išgyti?..... sustingusi jau visiškai.

— Prastoti jos nebegal..... iš burnos dvasia šalta....

Teip ir tolygiai šnibždėdamosi bobos susisėdo ant suolo ir pas krosnį ant suoliuko; kitos išėjo laukan prasivėdinti. Šeimininkas, ligonės sūnus, atsisėdęs už stalo užsirūkė pypkę. Kiti namiškiai ir vaikai nuslankiojo gulti. Onikė, apklosčiusi senelaitę, atsisėdusi kojų gale snaudė.

Sulojo šuniukas, ir įėjo į trobą kaimynas Baltrušis. Prie durų, maudamas kepurę, tarė:

— Kas pas jus begirdėties? Pamačiau žiburį pareidamas nuo kumelių, tariau, kad jau numarinote....

— Gyvą dar tebeturime—atsake Rukinas — prašom toliau, prilenk kojas.... užsidegk pypkę...

—Kelinta naktis, kaip jus vargina!— tarė Baltrušis sėzdamosi—mat, sena dvasia sukietėjusi, spiriasi..... nenor išeiti.... Kiek tai metų..... kad aš atmenu, vis tokia ir tokia.....

— Bene kaži-kiek čia metų turėjo — tarė Rukinas — aš, pats vyriausis, dar penkių dešimtų neturiu. Sakės jauna nutekėjusi.... per septynias dešimtis daugiau neturi....

— Vistik pasivalgė gerai duonelės....

— Duok, Dieve, kiekvienam tokio amželio sulaukti! — įsimaišė bobos į kalbą — nemažus vaikus paliekti, be jokio rūpesčio gal mirti....

— O pasenęs žmogus ir atlikęs, ką turi kitam ant sprando sėdėti veltui, verčiau numirti....

— Puikiai, gražiai šv. Sakramentais apveizdėta, gal mirti.....

— Vienas kartas nė vienam nemeluos, reiks mirti.....

— Ar nedavėte žinios Palapienei? — klausė kita boba—užsiklyks patyrusi numirus.... būtų dar prie gyvos atėjusi....

— Nebuvo kaip, dabar toks darbymetis — teisinosi Rukinas, —jaigu patęs ligi nedėlios, pasakysiąs.....

— No, brač! duočiau aš jai žinią! — šokos Baltrušis.—Kad taip man, su vėzdu aš ją išlydėčiau.... Kuomet tik pasisuko prie motynos, visuomet ratuota išėjo..... o kas karšino? kas smarvę gėrė?....

— Kad mano pats toks veršis, — atsiliepė Rukinienė — kad jam kas sermėgą vilktų, turbūt neišsižiotų dantų.....

— Užteks ir mums, — gyniojos Rukinas — mat, dabar Onikei visą patalynę paliko....

— Anokia ten ne patalynė! — šokosi Rukinienė — dvi pagalvėli kaip silki ir patalai dvaknelės.... vieni įpilai....

— Netur, netur tiesos Palapienė kištiės, nė grobstyti — šaukė kita boba — jųs veizdite, penate ir skalbiate. Palapienei kas paskirta ir atskirta.... galite ją atstatyti....

— Su vėzdu išvaišinti ir apsiundyti — pridėjo Baltrušis. — Kaip pradėjo motyna sargalioti, kiek ji ryšių nuo jos išnešė? — lygu mes nematome...

— Kartu ir mano aštuonnytę drobulę suglemžė — tarė Rukinienė — buvo kamaroje ant balkio pasverta, veizdžiu ir nebėsą.

— Ko čia norėti—tarė jauna boba — ar ne visur ta pati? Motynos viską dukterims sukemša. Mano uošvienė, antai, plikus šiaudus lovose paliko, nėkokio skurlelio visame gyvenime....

— Bene dangaus karalystę užsipelnė? — užsišoko kita — Marčią nuplėšė, dukteriai sukimšo, o žentas viską perleis per gerkle, nė amžin-atilsio nepasakys.

— Kad motynos tokios priešingos; kaip ir ši — rodydamas į lovą tarė Baltrušis — ko neeina karšti prie dukterų?... Mano motyna, kad teip viską būtų sukimšusi ir pati pas mane karšusi susirgus, būčiau su lova išmetęs ant pamato... šaukkis sau prie dukterų!....

Ligonė lovoje pasijudino. Onikė pasvadinusi pagirdė ir vėl paguldžiusi užklostė.

— Mūsų senelaitė ne tokia, nėmaž mūsų neskriaudžia — tęsė toliau kalbą Rukinas — duoda kiek beturi dukteriai iš tų pačių skurlių, paliekti ir mūsų Onikei.... užteks visiems, paliks ir nuo mūsų....

—Žinoma, nėvienas neįsidės į grabą....

— Kaip kam išpuola.... gali ir savo atiduoti..... čia valios darbas — sumurmėjo bobos žiovaudamos.

Užsikosėjo ligonė, Onikė pripuolusi pasvadino; visos bobos artinosi prie lovos šnekėdamos:

— Jau dabar turbūt mirs.... kad be žvakės neužgestų.

Žiūrėk, žiūrėk, kokia pamėlynavusi, užsimerkti tik bereikia....

— Kojos kaip tikt ledai; ojei! kaip tik numirėlio! — stebėjosi kita čiupinėdama ligonės kojas.

— Turbūt jau nebetoli galas..... nabagėlė!

Senelė apsižvalgė po trobą.

— Kokios akįs negražios, kaip tik stiklines....

— Senelėle! Ar nebijai mirti? Be nenori paskaitoma? — klausė boba prisilenkusi.

— Nereik, nereik, atsakė ligonė—ko jųs čia vargstate? aš dar nemirsiu, nebijokite....

— Nenorim vienos palikti.... visai jau esi menka... turbūt nenusimanai.

Užsisėdo bobos numarinti — juokės Baltrušis, keldamos nuo suolo — o senė nepasiduoda.... reik eiti ir man, matyti nieko nebesulauksiu, o čia laiks bus jau žadinti kulti....

Užsimovęs kepurę išėjo pro duris.

— Mano širdis nebloga—tarė ligonė, kad ne tas kosulys — sveikitelaitė būčiau......

Bobos vėl šnibždėjosi:

— Mat, atsitekėjo.... o pirma juk merdėjo....

— Stiprinasi, nenori pasiduoti, turbūt prieš galą.

— Gal dar keletą dienų patęsti....

— Nemirs mano senelaitė. — apsikabinusi Onikė džiaugėsi — pagis dar mano senelaitė!

— Eik gulti, vaikaiti,—tarė senelė— ir aš užmigsiu....

— Pastatyk man arti vandens gerti.... eikite visi gulti... jai man bus bloga, aš pašauksiu.

Ir atsigulusi vėl užsimerkė.

Bobos nieko nepešusios pamažu išslankiojo pro duris. Rukinas, padėjęs pypkę, susilankavo kailinius ir pasidėjęs po galvos išsitiesė ant suolo užstalėje. Rukinienė ant suoliuko pas krosnį ištisai jau knarkė. Onikė, apklosčiusi, aptapnojusi senelaitę, susirengė prie vaikų, lovikėje prie durių. Senelaitė, perkėlusi akis, apsižvalgė po trobą; pakėlusi galvą pūtė, pūtė žiburį, niekaip neužpūtė. Paskui nusitvėrusi skarą bloškė, bloškė ir užbloškė žiburį.

Visi pasieniais knarkė sau ligi aušros.

Pirmasis pabudo Rukinas, pašokęs pasižiūrėjo į langa, kailinius ant nugaros ir išbėgo prie arklių. Gerai jau prašvitus, pašokusi Rukinienė žadino vaikus prie bandos; kūrė ugnį, sukosi. Onikė dar miegojo; senelaitė teip-pat nusisukusi ant sienos romiai gulėjo.

Saulelė jau gerai iškilo, kol Rukinas nuo arklių parėjo. Radęs bemiegančią Onikę ėmė žadinti. Tuo tarpu Rukinienė, įėjusi į trobą, artinosi prie lovos.

— Kas čia yra, kad senelaitė taip romiai miegti? — priėjusi prie lovos sušuko: Jėzus, Marija! juk senelė miršta! Kur gramnyčia? tėvai, bėgk į sodą!—čia grobstos brėžiukų, nesugreibia. Onikė pašokusi pripuolė, atvertė senelaitę,—tos akįs pabalusios, išsižiojusi, pastyrusi.

Rukinas, išpuolęs pro duris, pamatęs kaimynę prie šulinės sušuko: «Senelė miršta! — Ta sušuko kitai; ta bėgdama vėl kitoms. Visos metė darbus ir, kaip stovi, akies mirksnyje keliatas bobelių subėgo į trobą. Apdūsusios, kvėpuodamos skubėjo, plušėjo. Viena spaudžia gramnyčią į sušalusią ranką, kita kiša «Dievomunką»,— Jėzus Marija! šaukia, švęstuoju vandenimi šlaksto, dūmais rūko, suklaupusios meldžiasi. — O ta senutėlė nė žiobt!

Mato, jog nebekvėpuoja, sukilusios parišo palūpį, užspaudė akis, sustojusios ėmė garbstyti:

— Amžinatilsį, nabagėlė! per naktį gyniojos nemirsianti, o čia mažne be žvakės užgeso....

— Ar tu uždegei žvakę? — atšovė kita — kad subėgome, nė kvapelio nebebuvo.

Sakiau, kad jos nebegal prastoti....

— Kur nebūk! — užsišoko kita — aš visupirmu įpuoliau, dar kvėpavo ir žiobčiojo, o gramnyčia jau degė.

— Aš nieko nežinau—teisinosi Rukinienė — romiai guli sau nusisukusi ant sienos; pasižiūrėjau arti, akįs stulbe... teip nusigandau, rankos dreba, vos sugrobsčiau brėžiukus... tėvas pro duris... Onikė iš lovos, nebesumanau, ką daryti, kol jųs subėgote....

— Kaip ten buvo, taip, by tik nusimirė — tarė kita iš būrio — nukentėjo jau savo.... nė vienam tas nepraeis....

Onikė vis verkė, užsigulusi ant senelaitės.

— Ar neeisi šalin?!... padės čia kas žlembus! — barėsi Rukinienė — Ką čia dabar reik padaryti, kas čia padės aptaisyti? Tėvas su pavarpėmis turi važiuoti... dar šio-to pasipirkti.

— Aš tuojau padedu pašarvoti! — šokos viena bobelė. — duokš tik įkapes.

— Ir aš padėsiu — atsiliepė kita — reikia burna nuprausti, plaukai sušukuoti.

— Ant ko paguldysime? Ar yra koks suolelis?

Teip visos bobelės suniko sukties aplink numirėlę. Nuprausė burną, drabužiais valkstė ginčydamos. Vienos sakė, kad perdaug geros įkapės, gailu bereikalo supūdyti, kitos ginčijo, kad reikia kuo-geriausios įkapės dėti — visas sageles už-

sagstyti, aukloryšius užraišioti, viską gerai sutaisyti, kad ant «Dievo sūdo atsikėlus, nieks po kojų nesipainiotų.» Kitos niekino tokias kalbas. Taip besiriedamos, aptaisė numirėlę, pataisė lentą, apklojo balta paklode, padėjo pagalvę ir paguldė senelę trobos gale. Prie galvos pastatė «Dievomunką», po dešinės uždegė žvakę. Numirėlę beveizdint apgulė musėlės. Bobos trobą apvalė, aslą iššlavė; paskui suklaupusios pagiedojo «Aniols Dievo apreiškė» — tai yra pradėjo budynę. Paskui vienos susisėdo už stalo ir ėmė iš «kantičkų» šventas giesmes giedoti; kitos, kurios buvo dar neapsiruošusios po namus, — grįžo namo. Tų prašė Rukinienė, kad visiems kaimynams duotų žinią. Netrukus ėmė rinkties daugiau žmonių — bobų su vaikais, vyrų ir piemenų. Kurs tik atėjo, tuojau atsiklaupęs prieš numirėlę kalbėjo poterius; paskui, kurie mokėjo, sėdo už stalo giedoti, o kitos bobos susisėdusioš šnekėjosi apie vaikus, gyvulius, kopūstus, batvinius ir visokias naujienas. Pasakojosi, kartais ir iš piktumo ginčijosi. Piemens aplink krosnį pašiojosi. Vaikai po aslą bėginėjo.

Parvažiavo Rukinas nešęs pavarpes ir parsivežė ko reikia. Paskui pasirūpino grabdirbius, suveizdėjo lentas, mastavo, piaustė ir išsinešė į daržinę grabui dirbti. Rukinienė paraikė duonos, į torielkikę įdėjo sviesto, padėjo ant stalo ir degtinės «plėčką» pastatė giedotojams. Duoną ir sviestą tuojau apgulė musėlės, tos pačios, kurios ant numirėlės tupėjo. Giedotojai, pabaigę giesmę, išmaukė po burną, užsikandę daug našiau ėmė giedoti. Atėjo daugiau vyrų, susisėdo visi šaukti ir paeiliui «čėrką» varyti. Porą giesmių išgiedojo — kaip linguote išlingavo: du sykiu apėjo «čėrkelė» aplink stalo ir ištuštėjo «plėčka».

Rukinas, priėjęs prie stalo, dėkavojo:

— Dėkui, dėkui vyreliai! Susirinkote; mat, mano matušėlė užsipelnė, nors darbymetis, dėlto, dėkui, nesididžiavote ir neatsisakėte.

— Dėl tos dienos ką padarysi, darbai daug nepajus, o numirėlio vieno pasigulдęs nelaikysi.

— Diena po dienos prisieis ir kitam.... žmogus be žmogaus neapsieis.

— Amžinatilsį! Mes visi jos akyse užaugome; kaip motyna mūsų buvo, — reikia apgiedoti.

— Antan, tik tu šaukk gerai! matysi, kaip mes pritarsime.

Ėmė vėl giedoti, šaukti. Rukinas, numirėlę apglostinėjęs, išėjo prie grabdirbių. Giodotojai vieną giesmę iššaukė ir kitą pabaigė; niekas neįneša «plėčkos». Vyrai ėmė pypkes degties, šnekėties, bobos varė dar giedoti, bet vienam reikią prie kumelių, kitojo vaikai nežiną, ką dirbti; kitam gerklė išparpo, o kits stačiai padrožė, kad dantįs išdžiūvo, nėra kuo pasivilgyti. Argi ana neužsipelnė daugiau budynei kaip tik vieną «plėčką»? — Pamažu išslankiojo pro duris. Ant pavakarės nebeliko nė vieno. Boboms taip-pat parūpo vaikai; kitai gyvoliai, — ir tos išvaikščiojo, vieni namiškiai pasiliko.

Sutemus vakare privirto vėleik statiniu troba «svieto», bet dabar daugiau jaunūmenės: mergaitės, berniukai, dar keliatas ir seniukų.

Mergaitės, pasipuošusios bažnytiniais drabužiais, baltais skepetukais ant galvos, poterius sukalbėjusios, kraipės, švaipės, šnibždėjosi, juokavo. Berniukai teip-pat pasieniais «bankrutkas» dirbos ir degės, juokavo.

— Mergikės! Prašom už stalo, sėskitės pagiedoti — ragino Rukinas.

— Kad mes nemokame gerai giedoti, dėdele.

— Kokio čia mokslo, by — kaip šaukkite, by tik Dievą pagarbinti....

— Nesiprašydinkite — šaukė vaikiu-

kai:—ko ir ėjote, kad nenorite giedoti? tuo išmėtysime laukan.

— One, eik tu!....

— O tu, ar negali?

— Ne, ne, Marele, tu eik, už stalo galo.....

— Eik šalin, teeinie Veronė!

Mergikės varė viena-kitą, stūme—vos susisėdo aplink stalo.

Kurios nemokėjo giedoti, pasiliko pakrosnyje: toms Onikė priteikė darbą: vienai pagalvę į grabą pasiūti, kitai kreizus iškarpyti — apmušti grabo pakraščius.

Rukinienė pastatė ant stalo degtinės «plėčką» ir užkandos padėjo, bet nieks negėrė nė valgė; grabdirbiai parėję viską apdirbo. Mergikės ėmė giedoti; berniukai, arčiau prislinkę, tarti—ūžia, gieda, viena šaukia, klykia augštai, kita dar augščiau. Pabaigę giesmę, užniko juokties iš vienskito; pamėtoties, ožiais bliauti—toks klegesys, juokai, mažne kaip karčiamoje. Bobos pakrosnyje ėmė barties, priminti, jog čia ne pliuškė. Vėl ėmė giedoti. Kita mergaitė apsnūdo, vaikinas su kepure per nosį jai brūkšt, užgauta šokosi — vėl visiems juokai. Nustoję juokties, gieda toliau. Vienas berniukas prisilenkęs žiūri į «kantičkas», kits žvakę arčiau kyšt! tam kauzūrai čirkšt! Vel užniko visi juokties, klegėti. Paskui viens — kitą ėmė pašioti. Kits vėl, kaži-kur supaišęs pirštus, ėmė visus paišyti—ir teip daugiau buvo juokų aplink stalą, kaip Dievo garbės. Jaunūmenė teip budėjo ligi-pat gaidžių, paskui ėmė žiovauti ir iš tiesų snausti; ant galo išsirankiojo namo, nes kiekvienam parūpo, jog rytmetį reiks prie darbo stoti. Vėl budynėje nieko nebeliko—dvi bobeli tik pakrosnyje snaudė.

Gaidgyste ėmė vėl rinkties vyrai ir moters, kurie taisėsi numirėlę lydėti.

Subildėjo kieme ratai. — Šaukdama, klykdama įpuolė Palapienė—ir krito ant numirėlės garbstydama:

— Matušėle! tu mano matušėle! nukankino jau tave! Nė per paukštelį nieks man žinios nedavė, kol gyva! Atkentėjai tu jau savo, atkentėjai!—garbstė, šaukė. verkė užsigulusi. Jos vyras atsiklaupęs sukalbėjo poterius, atsikėlęs numirėlei pabučiavo į koją, paskui apsikabinęs pačią atitraukę šalin.

Išėjo Rukinienė ir pats Rukinas, visi apstoję Palapienę įvedė į kamarą. Rukinas išnešė degtinės «plėčką» ir pastatė ant stalo. Rukinienė padėjo duonos ir mėsos pripiaustytą torielką. Vyrai ėmę po burną, užsikandę ėmė trankiai giedoti. Do valandos išėjo iš kamaros Palapienė, jau nebeverkdama, išvartė, išveizdėjo visas įkapes ant numirėlės; pavartė pagalvę, pačiupinėjo paklotąją drobulę, išveizdėjo avalynę.

— Juk pusbačius naujus turėjo—tarė į Rukinienę. — Kam senus dėjote?... žinoma, naujų gailu...

— Kokius ji liepė, tokius įdėjome — atšovė Rukiniene.

— Naujuosius Onikei paliko — atsiliepė Rukinas pas krosnį su Palapiu rūkydamas pypkę.

— Nedavėte man žinios prie gyvos.... žinoma, dabar viskas jums patapės.... man rodos ir aš ne šuo....

— Kas prigulėjo, viską tekėdama atsiėmei — tarė Rukinas—dar kiek paskui ryšiais išnešiojai... nieks tau nė žodžio nesakė.

— Aš nieko nevogiau nuo jųsų — atšovė Palapienė — ką davė matušėlė savo šilta rankele....

— Ir mano aštuonnytę drobulę turbūt atidavė? — tarė Rukinienė — kamaroje buvo pasverta ant balkio.....

— Kad buvo, tai ir tebėra — šokos Palapienė—neužmetinėk man matus[1])....

— Aš neužmetinėju, savo tik pajieš-

1) matas = zarzut.

kau, o ten kits nieks nevaikščiojo, kaip judvi su matuše nabaštike, kaip buvai paskutinį sykį....

— Jaigu jos buvo drobulė, tai ji ir atsiėme..... man nerūpi.....

— Ne jos buvo, ne — atšovė Rukinienė—mano pačios aštuonnytis austas, ji tokios neturėjo; turi man atiduoti, aš tau nedovanosiu.....

— Ir aš jums nedovanosiu, kas matušės paliko: drabužius, patalynę, viską atsiimsiu — sakė Palapienė.

— Patalynę mūsų Onikei paliko, ligi gyva paskyrė — tarė Rukinas — nuo vaiko neduosiu atplėšti.... Kas ją vartė? Kas žiūrėjo ligoje?....

— Ko nedavėte man žinios — šokos Palapienė — ar aš nebūčiau atėjusi sarginti?.... Ne! vylėtės visus palaikus apsižergti.... Palūkėk!....

Barėsi, ginčijosi kuone užšaukė ir giedotojus.

— Tylėkite! Ar čia laikas dabar rieties? — draudė Palapys.

— Mano pagalvė, mano drobulė po nabaštikės — šaukė Palapienė—antra pagalvė, patalai, dar dvi drobuli; rankšluosčiai — trįs; marškiniai septyneri, nauji..... aš viską žinau, viską atsiimsiu....

— Cit! Cit! užsičiaupk dantis — barėsi Palapys aut pačios ir klausė Rukino, užkišdamas kalbą: — dirbinote grabą ar pirkai?

— Padirbinau namie, lentų turėjau ir nudažė juodai, nuo ryto mirė — buvo laiko..... pirktiniai tie tuojau sutįža.....

— Ar jau išmuštas grabas — klausė Palapienė.

— Pagalvę pasiuvo mergaitės ir kreizus iškarpė pakraštėms išmušti..... nupirko tėvas vakar keturis mastus perkelio, gero, po grivena... — šnekėjo Rukinienė — laiks jau susitaisyti......

— Turbūt su mišiomis laidosite? — klausė Palapys.

— No, žinoma, bene mažas vaiks — tarė Rukinas — dvejos bus ryto, dvejos per devintines.....

— Dvyliką rublių užmokėjo—pridėjo Rukinienė — Dievui garbė, į klaną puolęs sausas nekelsi.....

— Juk ji savo pinigų turėjo, trisdešimt rublių, ne dvyliką, — užsišoko Palapienė — laidotuvėms visada laikė.

— Jaigu turėjo, tai ir tebėra — mes jos skrynios nekratėme.

— Įneškite grabą, reikia sutaisyti, negal vėluoties.....

Rukinas su Palapiu įnešė grabą, Onikė pagalvę prikimšo skiedrų, visi apstoję apmušo pakraščius iškarpytais kreizais; vidaus pusėje, grabo viršūje, su gramnyčia išdegino kryžių, — nušluostė, sutaisė ir pastatė greta numirelės.

Giedotojai pabaigę giesmę ir «plėčką» ištuštino. Rukinas įnešė kitą ir prašė, kurie buvo vyrai, kad važiuotų palydėti; prašė, kas gal, kad leistų duobkasius. Vyrai jau užmovę, net kaktos užkaitusios, kiekvienas prižadėjo važiuoti, kiti prižadėjo ir vaikiukus leisti duobei iškasti.

— Laiks jau bus taisyties—tarė Rukinas—aušra nebetoli, o kelias šlapias....

— Pusrytį jau išviriau, reikia duobkasius išleisti ir patiems nesnausti, kad ant mišių nepasivėluotumėm.

— Tai aš eisiu—šokos vienas vyras—pažadįsiu vaikiukus, tegul taisos, tamsta čia pavalgydįsi...

— Gerai, gerai, tegul tuojau ateina....

— Per naktį vaikiukai budynėje buvo, sunku bus kelti.

—Niekas! kitą naktį išmiegos.— Kodėl pliuškėje gal per naktį ištūrėti — juokės kiti.

— Bet Grybs, Grybs! Pone Dieve sergėk! Argi prie tavęs, kibše, nieks nemirs—šnekėjo Rukinas — vakar rytą kaip buvo pati atbėgusi marinti, daugiau nė akių neparodė, nė pats, ne pati.....

— Pačiai—vaikai maži, pats giedoti nemoka, arielkos negeria, ką gi dirbs atėjęs?

— Ne tas, vaikeli, bet didybė, nenori su mumis užsidėti; juk ir pas mane, kaip vaiks mirė, nebuvo nė katro budynėlėje.

— Aš į krikštynas prašiau, pats nuėjęs prašiau, dėlto neatėjo, į turgų išvažiavo...

—No, no, tesididžiuoja.... be neprisieis ir jam kokia nelaimė, dėlto neapsieis be žmonių.

Bešnekučiuojant vyrams Rukinas išnešė dar «plėčką», ragino visus gerti ir skubinties taisyties važiuoti, nes jau nebetoli aušra—mažieji gaidukai jau gieda.

Rukinienė su Onike sukosi, padėjo ant stalo krūvą šaukštų ir pastatė bliūdus garuojančių kopūstų su mėsa.

— Tėvai! paraikyk duonos — tarė į Rukiną, o žmones ragino valgyti:—prašom valgyti, namie nieks dar neišvirė taip anksti, o čia nėra laiko vėluoties.

— Prašom valgyti, paskui taisyties važiuoti, kieno malonė.

— Teisybė, neišvirė, juk dar tebemiega—tvirtindami vyrai slinko aplink stalo prie pusryčio.

Nedaug žmonių — Rukinienė suvarė visas bobas ir nuo krosnies, — visi susitalpino aplink stalo.

Rukino troba nedidelė, žema; asla šlapia, ant kojų purvo prinešta; prigaravo nuo karštų kopūstų, o kvapas mėsos, duonos, vaškinės žvakės, numirėlės susimaišęs net troškino žmones. Jie valgydami taip sušilo, net visų kaktos rasojo.

Tiems bepusryčiaujant priėjo daugiau bobelių, sukalbėjusios poterius žiūrinėjo rankas, kojas čiupinėjo; grabą veizdinėjo.

Žmonės privalgę kiti išvaikščiojo namon, kiti dar paliko. Nuvalius stalą susitaisė vėl giedoti. Tuo tarpu atėjo duobkasiai—trįs jauni vaikinai. Tiems reikia duoti valgyti. Aplink stalo gieda, nenori trukdyti, taigi pastatė mažą staliuką pasienyje, antrapus numirėlės ir tenai padėjo duobkasiams valgyti.

Pavalgydinus ir išleidus duobkasius, pradėjo iš tiesų taisyties važiuoti. Rukinas su vaikiukais ir Palapys išėjo susitaisyti vežimus ir kinkyties, nes jau žara užsiėmė. Tiems besitaisant prisirinko daugiau žmonių važiuoti. Jau ir prašvito. Troba statiniu priejo svieto išleisti. Tuomet Rukinas išnešė degtinės ir dalijo, kas tik gėrė: labiau ragino vyrus, kurie žadėjo važiuodami giedoti. Gerdami ėmė viens-kitus kraidinti, jog jau laikas subrusti. Pabaigę gerti suklaupė, vadovas uždavė sukalbėti po trejus poterius už visas dūšias, iš tų namų išėjusias.

Bobos, kurios norėjo važiuoti, apsiraišiojusios skepetais, taip-pat Rukinienė ir Palapienė ir vaikai apsitaisę apstojo senelaitę paskutinį kartą «sudieu» pasakyti. Verkdami bučiavo jai rankas ir kojas. Palapienė užsigulusi šaukė, garbstė:

— Užžels man takeliai, užsivers varteliai, nebevaikščiosiu į tą trobelę! Nebeturėsiu matušėlės! — Matušėle! matušėle! kam tu mane palikai?

O čia šventaisiais virbais prirūkė trobą dūmų, net trošku pasidarė.

Sukilę nuo poterių vyrai, vieni sustoję stati giedojo, kiti atstūmę bobas, įdėjo numirėlę į grabą; Onikė baltu rankšluosčiu apkimšo senalaitės burną.

Kaip tik numirėlę nuo lentos nukėlė į grabą, Palapienė už pagalvės capt, ir iškėlusi kišo vyrui nešti į vežima. Rukinienė pasiekusi per numirėlę, šmakšt, ir nutvėrė už galo. Viena sau traukia, antra sau. Palapienė ėmė šaukti:

— Mano matušėlės, man priguli....

— Kad tu nesulauktumei! Onikei paliko....

— Aš ne apsileisiu, ne galvok....

— Negausi tu, ne.... grobstys kaip vagilė....

— Mamaite, liaukis! Mamaite!—šaukia Onikė.

— Nuversite grabą, nuversite!—šaukia kaži-kas iš šalies.

Pakilo trukšmas, klegesys. — Palapienė už paklotės, ta vėl neduoti. Pavertė žvakę ir «Dievomunką». Bobos tamposi, vyrai grabo viršų neša, stumdosi, šaukia aplink numirėlę; kiti gieda, šaukia....

Palapys, prisigrūdęs per žmones, atstūmė pačią, perskyrė bobas, Rukinienė pagalvę įmetė į kamarą ir duris užrakino. Vyrai, uždaužę grabo viršų, neša laukan, bobos paskui eidamos rejasi. Kiti žmonės gieda, kiti barnį skiria — tikra mugė.

Išnešę grabą įdėjo į vežimą į šiaudus. Vyrai aplinkui ir ant grabo sėdo. Taisėsi vadovai-giedotojai, į antrą vežimą moteriškos, atsimelsti....

— Sėskit prie mūsų kas-nors pritarti.

— Nesėskit perdaug, arkliai nepatrauks.

— Mes perdaug susėdome....

— Kame daugiau vežimų? Ar Antano neatvažiavo?—Visi žadėjo, o nieks neatvažiavo; mūsų tik arkliai ir Palapio, kaip čia nuvažiuosime. Skubėkite, pavėluosime.

— Kol arielkos duodi, tol prižada.

— Šit, šit! Grybo arkliai atvažiavo tuščiais, sėskit...

— Palūkėk, palūkėk! kaklininkas nusimovė...

Tokie ir tolygųs šauksmai skamba, kol tik susitaisė, ant galo suriko «Kirije eleison»! — pasijudino pirmieji, paskui visi vežimai po viens-kito traukė iš kiemo.

Likusios bobos ėjo namo šnekėdamos.

— Gražiai gieda!.... gerai sutaria... garsus rytmetys, toli bus girdėti....

— Maža vežimų — kaip tik įnamėlės kokios.... kas čia nori važiuoti, purvynai ligi stebulių... Arielkos davė budynėj ... vyrai parėję sumigo, nebėra kam važiuoti...

— Važiuotojų buvo, bet nebuvo kur sėsti.... ir aš būčiau važiavusi, kad kas būtų vežęs...

— Čia budynė ne juokams; su ta Palapiene...

— A kad tu nesulauktumei, tokia boba!.... Motyna dar ant lentos neužšalusi, o tos nauda varžosi....

—O Rukinienei ar išpuolė varžyties?....

— Ne, Rukinienei reikėjo skelti į kaktą Palapienei; ar žinai? aš parodžiau Rukiniuienei, kad Palapienė trauk paklotę.

— Ar ne aš kumštelėjau?....

— Kaip įkibo Rukinienė į galą, aš Palapienę kurstau: nepasiduok! nepasiduok!.... Tokie juokai, kaip tamposi.

— O kad teip būtų susimušusios, būtų buvę juokų...

— Nepasiekė nė čiupros viena-antros per numirėlę.

— Kad teip, būtų grabą nuvertusios....

— Maža ir betrūko... ką tik, ką tik!....

— Gailu, nebuvo Rukino, būtų Palapienei sudrožęs per vepšlas.

— To verta ir buvo....

— Aš tik žiūriu, kuriuo ištrūkti pro duris — taip nenoriu tų barnių.

— O aš pasilipau ant suolo, kad geriau būtų matyti.

— Jonienė, mačiau, pašoko ant krosnies.... tokie juokai....

— Taip greitai važiuoja, mažai begirdėti....

— Amžinatilsį! Rukinienėlė išvažiavo!

— Kam dabar klius iš eilės?

— Dagiliui seniui — ar nežinai?

— Palūkėk, kol Dagilį priveiks, netikėtam gal kliūti.

— Kaip kuomet pavirs, bus stipri budynė...

— O ir Rukinas ar nedavė arielkos, sako, keturis gorčius parsivežė....

— Steponienė kad mire, sako, dešimtį išgėrę...

— No, ten ir davė, «plėčkos» neatėmė

nuo stalo, vis pilna ir pilna; kaip tik ištuština — kitą statė.

— Ožio balsais ir bliovė.... ką tik nesusimušė.... Kam teip perdaug duoti?

— Duok — negerai, neduok — negerai.... atminiau, kame dabar bus budyne — Vincentienes vaiks mirs....

— No, iškur žinai?

— Kad aš ten žūnu sapne: mėšlus vežu, šluojuos, žoles svadinu..... per naktis ten ir ten....

— O mūsų šuo dėlto nenustoja kaukti, bus ir kita budynė. — Vakar sakau: iškaukė jau Rukinienę — bus dabar romu — ne! šią naktį už klėties darže kaukia sau kaip kaukęs.

— Už klėties? Mat stačiai ant Vincento trobos, ar aš nesakiau?....

— Kad bent nieks nemirtų, kol nepašals!....

— Bobos bešnekučiuodamos išsiskirstė namo.

Разные этнографическіе тексты.

№ 110. Причитаніе на смерть матери. Raudà.

Mâtinýte mānâ, gimdytâjýte!
Kaìp dadaŕ maǹ paliēkì našlaitelì.
Kūkúosju, mâtinýte, kaìp pilkà gegužēlė.
Kadù ataisì, mâtinýte, manỹ palínksmint?
Kâkjû-gi mán žinēly atsjūsì?
Nematýsi, mâtinēle, šviesjā̂s dienēlēs,
Gyvínsi, mâtinēle, túmsjam debesēly'.
Kàs-gi, mâtinēle, manì palínksmins?
Unkstì rytēljâ paukštēļei čilbès,
Taũ, mâtinēle, palínksmins.
Užgirsì, mâtinēle, pílkūjū gegužēly kūkúojunt.
Nemīslyk, mâtinēle, kàd tì pilkā́ja gegužēlē,
Mīslyk, mâtinēle, kû àš varguolēlē
Gailjâs ašarēlēs plūdúoju.
Atsjûsk mán, mâtinēle, mán dīdzjū žinēly,
Kàd nè šviesjâj dienēlēj, nârs túmsjâj naktēlēj.
Pasakýk, mâtinýte, kaìp dabaŕ múm našleitēljam gyvínt?
Kàs mùs našleiteljùs patiēšis?
Netūrim tįēvēljâ neì mâtinēlēs.
Niēkas nepaguldîs vēlei vakarēljâ,
Niēkas nepabūdins unkstì rytēļy,
Niēkas nepalínksmins meiļeìs žâdēļeis.
Atãnešē mâtinýtei naũjū dvarēļy,
Viēčnas mâtinýtei čenái dvarēļys.
Kàd paprâšjus mâtinýtė sâvâ susiedēljū,
Būt iškiŕty mâtinýtei stīklâ lungēļy,
Būt pamâcjus mâtinýtē mùs našleitelès.
Teì ramùs dabaŕ mâtinýtei dvarēļys.
Dabaŕ paliēkì mùs mâtinýte, didzjaìn vargēļy'.
Kuŕ mês prisglaũsme biēdni našleitēļei?
Uǹ lýgaus laukēljâ vējēļys pūcja,
Vīs mùs našleiteljùs—varguoleljùs
Unkstì rytēljâ pabūdina.
Atsid'ēkavâk, mâtinēle, sâvâ dvarēljui,
Kàd-gi žineì, kàd mùs, mâtinēle,
. . . .
Bûtum priskýny žaljū rūtēljū,
Bûtum išbaŕsty šītū kelēļy,
Bûtum iškalbéjy meiļeìs žâdēļeis.
Atsidįékavâk, mâtinēle, šitám kelēljui,
Atsidįékavâk, mâtinēle, sâvâ prietelēljam.
Pripràšýk, mâtinēle, sâvâ susiedeljùs.
Kàd nenustumtū mùs varguolēljū.
Papýlei mùs, mâtinēle, mažuoleljùs,
Kàs-gi sudarìs mùs varguoleljùs?
Paléidei mùs varguoleljùs
Sù báltu svieteljù, didzjù vargeljù.
Kàd vāļy pasiémus mùs mâtinēle, sù savim râzù.
Atsidįékavâk, mâtinēle, tù visíem žâļynēljam,
Katārúos numýnei iǹ šjā̂ svietēljâ váikščjâdama.

Atsidˌēkavåk, måtinēle, iȓ visíem paukštēljam,
Katäriē línksminå unkstì rytēljå.
Bagaslåvyk, måtinēle, mùs našleiteljùs.
Kû mês bè måtinēlēs našleitēļei veĩksme?
Būvå måtinēlē iȓ viså patiekēlē iȓ vĩsas turtēlys.
Kås mùs bè måtinēlēs priglaùs?
Žˌêdnas iǹ mùs našleiteljùs neužvaļgis(?).

Užrašýta 1885 m. Kaĩtanėnų par. Vĩlnjaus valdýboje.

№ 111. Дайны (Dainos) изъ Мацьковы, по записямъ г. Бендаровича.

Kalvarijos apskritìs, Suválkų valdýba, Mockavos parap.

1.

Корчмарица и козаки.

Pakelėj' karč'ma, karčjama nauja.
Šinkarka sena, jos duktė jauna
Vyną šinkavo. Kazokai gėrė, dukrę kalbino:
«Aime, mergele, mūsų šalelėn.
Mūsų šalelėj' lengvi darbeljai:
Nei sėjus, pjovus—pinigai rankos,
Nei verpus, audus—gražjai vaikščjojas».
Ir išvandravo jauna mergelė (su kazokėljais).
Vandravo lauką, vandravo antrą
Ir davandravo žalją girelę, sausą liepelę.
O ir inkėlė jauną mergelę sausoj' liepelėj,
O ir užkūrė sausą liepelę iš pašaknėljų.
Dega liepelė iš pašaknėljų,
Verkja mergelė jos viršūnėlėj.
Tai tau, mergele, mūsų šalelėj
Lengvi darbeljai
Mūsų šalelėj nei sėjus, pjovus —
Pinigai rankos,
Nei verpus, audus gražjai vaikščjojas.

2.

Соколъ и Кукушка!

Ulba sakalas ąžuole tupėdamas,
In girią žjūrėdamas.
Kad aš ti nulėktau, nedaug vandenjo gertau,
Gegutį pas'dabotau, in sodą parvyljotau.
Gegutė sodau, sodan;
Sakalas paskui lėkė,
Gegutį garbstydamas:
«Gegutė tai paukštelė, plunksnelės jos raibosjos».
Sėdi bernelis, sėdi jaunasai bėramjam žirgely',
Žirgelyj sėdėdamas in vuošviją žjūrėjo.
Kad aš tinai nujotau, nedaug vyneljo gertau,
Mergelį pas'dabotau, in klėtelį parvyljotau.
Mergelė klėtelin, klėtelin;
Bernelis paskui aina,
Mergelį garbstydamas:
«Marutė tai mergelė,
Galvelė jos glodnjoji,
Kaselė geltonoji,
Suknelės tai sierosjos».

3.

Превращеніе въ липу зеленую.

Sjuntė anyta jauną martelę,
Jauną martelę lineljų ravėt.
Jei apravėsi, tai paraik namon,
Jei n'apravėsi, nė nemislykie.
Da n'apravėjau nė pusės lineljų,
O ir nusileido šviesi saulelė,
O ir užtėmė tamsi naktelė.
Aš pasiversju žalja liepele,
Oi aš pastosju šalyj' keleljo.
Oi ir užlijo skalsus lietulis.
Oi paraina jaunas bernelis,
Oi pastojo po žalja liepa;
Oi ir apglėbė tankjos šakelės,
Oi ir užklėstė drabni lapeljai.

Močjute mano, mano širdele,
Oi kas toj liepa yr' per liepelė?
Oi kad pastojau po žalja liepa,
Tai ir apglėbė tankjos šakelės,
Tai ir užklėstė drabni lapeljai.
Sūneli mano, mano jaunasai,
Imkie kardelį, kirskie liepelę.
Pirmu syk kirto—tik pas'baltavo
Antru syk kirto — kraujai teškėjo,
Trečju syk kirto — ir prakalbėjo:
—«Berneli mano, mano jaunasai,
Žalja liepelė — tavo mergelė,
Tankjos šakelės — baltos rankelės,
Drabni lapeljai — meilųs žodeljai
Išaikit, broleljai, išaikit jauniejai,
Išaikit, brolužėljai, an didžjo dvaraljo!
Paklausykit, broleljai, iš kur vėjalis pučja.
Oi ar iš ryteljų, ar iš vakarėljų,
Oi ar iš tos šalužėlės, kur gul' sena močjutė.
Nei iš ryteljų, nei vakarėljų,
Tik iš tos šalužėlės, kur gul' sena močjutė.
An močjutės kapo nedygo žolelė,
Tik išdygo liepelė, liepelėj gegužėlė.
Oi da ne gegutė, da ne raiboji,
Gailjai verkė dukrelė, močjutę budįdama:
Užsikelk, močjute, užsikelk širdele,
Užsikelkit motynėle, aš jums pasiklonjosju».
— Nekelsju, dukrele, nekelsju jaunoji!
Gana tu man klonjojaisi, kol mane išlydėjai
Su balta trunele, su plonom drobelėm,
Su gailjom ašarėlėm, su meilais žodeljais.

4.

Старинная свадебная пѣсня о похищеніи невѣсты.

Kas šją naktį per naktelę an dvaro dundėjo?
Ažna būta piršljų, vedžjų sesutė išvežta.
Ain močjutė per dvaralį, kel jauną sūnelį.
Kelkis, kelkis, sūnužėli, balnok bėrą žirgelį.
Pabalnojęs sau žirgelį, vykie seserele Į žalją girelę.
Kur seselė kelju vežta, rūtelė barstyta,
Kur broleljų šale jota, raselė nubraukta.
Toj lankelėj, toj žaljojoj žirgeljai ganyta,
Pas upelę pas srjaunjąją žirgeljai girdyta,
Viduj girjos, viduj žaljos ugnelė kūrinta,
Aplink ugnį ugnužėlę jaunimėljo šokta,
Po liepele, po žaljąja martelė rėdyta,
In lapeljus, in žaljuosjus spilkelės smaigstyta,
An šakeljų, an tankjųjų kasnykai kabinta.
Už girelės, už žaljojos totoraičjų dvaras,
Totoraičjai, bajoraičjai žiedeljus nusagstė.
Totorkaitės, bajorkaitės kasnykus numaustė.
Iš žiedeljų, iš auksinjų patkavėles darė,
Iš kasnykų, iš šilkinjų kamanėles sjuvo.
Oi sesute, lelijėle, grąžin motynėlė.
Oi broleljai, dobilėljai jau dabar nečėsas.
Oi broleljai, dobilėljai reikė vakar jotie,
Vakar buvau po vainikais, po šilkų kasnykais,
O jau šendie po koptūru, po vyro notūru.

5.

Два голубка.

1. Klonyj' gėrė du karveliai
Ir gerdami suulbėjo:
—Oi, kur lėksim karvelėli?—
2. Vienas sakė: įn girelę,
In žaljąją, tan berželin.
Antras sakė: o aš lėksju
In sodelį, in klevelį.
3. Bepig tau, karvelėli,
Tam sodelyj', tam klevelyj',
Bėda man karvelėljui

Toj' girelėj, tam berželyj'.
4. Oi berželjo ratos šakos,
O lapeljai dar ratesni
O kleveljo tankjos šakos,
O lapeljai dar tankesni.

* * *

5. Kelju jojo du broleljai
Ir jodami sudūmojo:
— Oi kur josim, brolužėli,
Oi kur gausim nakvynėlę?
6. Vienas sakė: oi aš josju
In dvarelį pas našlelę,
Antras sakė: oi aš josju
In kaimelį pas mergelę.
7. Bepig tau, brolužėli,
Kaimelyj pas mergelę,
Bėda man brolužėljui
Tam dvarelyj pas našlelę.
8. Tos našlelės žemos klėtįs,
Patalėljai išgulėti,
Meilųs žodžjai iškalbėti,
O mergelės augštos klėtįs,
Patalėljai negulėti,
Meilųs žodžjai nekalbėti,
9. Tos našlelės rūstųs žodžjai,
O vaikeljų dar rūstesni,
Tos mergelės meilųs žodžjai,
Jos seseljų dar meilesni.

6.

Грабъ (бѣлый [бука]) и молодецъ.

Oi augo, augo žaljas skroblelis
Viduj' didžjo dvareljo.
Oi užaugs, užaugs tėveljo sūnelis
Pakirs žalją skroblelį,
Oi pakirs, pakirs žaljąjį skroblelį,
Skaldys skrobleljo lenteles.
Oi skaldys, skaldys skrobleljo lenteles,
Išgrįs žirgam stonelę,
Oi išgrįs, išgrįs žirgam stonelę,
Statys bėrą, žirgelį.
Oi statys, statys bėrą žirgelį,
Šers grynu abrakėlju.
[Gers čystą, vandenėlį]
Oi broli, broli, broleli mano,
Balnok bėrą žirgelį,
Josju į tą kaimelį
Pas vienturtę dukrelę.
Dovanojo jaunoji mergelė
Du rūtų vainikėljus,
Padovanojo jaunoji mergelė
Du aukseljo žiedeljus.
Padovanojo jaunoji mergelė
Du šilkeljo kasnykėljus.
Oi nešjok, nešjok, šelmi berneli,
Du rūtų vainikėljus
Po didžjus atpuskėljus.
Oi nešjok, nešjok, šelmi berneli,
Du šilkų kasnykėljus
Po didžjus jomarkėljus.
Oi nešjok, nešjok, šelmi berneli,
Du aukseljo žiėdeljus
Po jaunus jaunimėljus.

7.

Яворъ — кленъ и дѣвица.

Aš tau sakjau, jievarėli,
Nestovėkie šali keljo,
Šali keljo ant kranteljo;
Ištiks tavi šaurus vėjas
Láužys tavo žaljas šakas,
Barstys tavo drabnus lapus
An žemelės, an sierosjos,
An vejelės, an žaljosjos.

* * *

Aš tau sakjau mergužėle,
Nestovėkie viduj dvaro,
Viduj dvaro, rūtų darže,
Nes atjoja raitų pulkas,
Šaudydami, strieljaudami,
Tiktai vienas tykjai joja
Tavo bernužėlis,
Žalios rūtos barstytojas
Ir kaselės taršytojas.

Barstys tavo žalją rūtą
Nuog galvelės, nuog glodnjosjos
An(t) žemelės, an sierosios,
An vejelės, an žaljosjos.

8.

Превращеніе въ дубъ!

Žaljoj' girjoj', lygjoj' laukoj',
Ten stovėjo aržuolėlis.
Po aržuolu aukso krėslas;
Tam krėslelyj' motynėle
Gailjai verkja, tykjai kalba:
«Oi, sūneli, mano mielas,
Ko pavirtai aržuolėlju,
O žirgelis š(j)aurum vėju,
O balnelis akmenėlju,
Kančjukėlis žilvitėlju?»
— Oi, močjute, mano miela,
Pas'bijojau žaunerckėlės,
Tai pavirtau aržuolėlju,
O žirgelis šaurum vėju,
O balnelis akmenėlju,
Kančjukėlis žilvitėlju. —

9.

Анюта и Янелисъ.

Suskaudėjo Onutei galvelę;
Ji norėjo marjų žolynėljų.
Sjuntė slūgelę pas jauną Jonelį.
Turi Jonelis tris bėrus žirgeljus:
Pirmas žirgas, kap vabalas, juodas,
Antras žirgas, kap genelis, margas,
Trečjas žirgas, kap gulbelė, baltas.
Pirmas žirgas viešu kelju joti,
Antras žirgas pusjaukelėj' stoti,
Trečjas žirgas ing marjas nujoti.
Prakalbėjo marjų žolynėlis:
— Oi, Joneli, Joneli, tavo Onelės
Jau šendien veseilja,
Juk, Joneli, kalnu pakalnėle.
Tai sustiksi Onutės veseilją. —
«Sustokite jauni važnytėlės,
Užgrajykit glasnųs muzikėlės,
Mudu aisim su Onute šokti».
Neapėjom nei trijų aileljų
Išsitraukė iš magščjų šoblelę
Ir nukirto Onutei galvelę.
— Tai tau, tai tau, Onute, veseilja,
Tai tau, tai tau marjų žolynėlis!
Ar tau gerjau po žeme gulėti,
Ar man gerjau su kita kalbėti.

10.

На берегу моря.

1. Ant marjų kranteljo, ant gilaus dunojėljo,
Oi tai ten skalbė jaunoji mergelė
Dvi — tris plonas drobeles.
2. Ir atjoja bernelis, iš kaimo šidorėlis.
— Tai — padėk Dievas, jaunoji mergelė,
Kuri tavo drobelė?
3. «Pirma drobelė močjutės, antra sesutės,
O ši trečjoji plonjausja drobelė
Mano, jaunos mergelės».
4. Pamažju mergelė, pamažju jaunôji,
Oi tai pamažju vaikščjok, mergele,
Ne įpulk į(ng) gilų dunojėlį.
5. Oi kad ir įpulsju, dugnelį pamatysju,
Tai čjučjuos, ljuljuos rūtų vainikėlis
Vis viršui vandenėljo
6. Prašyčja gaigalėljo, to raibojo paukšteljo,
Oi kad įlėktų, kad ir išimtų
Man rūtų vainikėlį.
7. Roda būtų įlėkti, roda būtų išimti,
Ten stovi laukja du, trįs strielčjukėljai,
Ketin mane nušauti.
8. Nors šovė, nepašovė, plųksneles padulkino.
Ateis šiltas pavasaris
Atsgaus mano plųksnelės.

11.

Чорная лодка.

Oi ant jūružjų, oi ant maružjų
Stovi juodas laivelis.
Tame laivelyj, tame juodamjam,
Sėdi senas tėvelis ir jo jaunas sūnelis.
Klausė senas tėvelis pas sūnužėlį:
— Kur pakreipsim laivelį, kur statysim irklelį?
Ar ant jūružjų, ar ant maružjų,
Ar ties tûm dvarelju, kur yr tavo mergelė? —
«Nei ant jūružjų, nei ant maružjų,
Tik tiės tuoj' dvarelju, kur yr mano mergelė».
Oi ir papūtė šjaurus vėjelis
Iš Liėtuvos šalelės į juodąjį laivelį.
Oi aš pamačjau savo mergelę
Po dvarelį vaikščjojant,
Kap nendrelę sjūbuojant.
Kad primanyčjau savo mergelę
Aukso žiedau paverščjau,
Ant rankeljų nešjočjau.
— Nešjok, berneli, nešjok jaunasai,
Nešjok povo plųksnelę už kjaunjų kepurėlės,
O aš mergelė, o aš jaunoji žaljos rūtos vainiką
Už geltonos kaselės.

12.

Градъ и вѣтеръ.

1\. — Ko sėdit, seselės,
Kodėl negiedat?
Ko sėdit už skomeljų,
Ko rymot ant rankeljų? —
2\. — Kap mumis giedoti,
Kap linksmom būti:
Turim darže iškadą,
Darželyj iškadėlę.
3\. — Serados dienelėj
Per pačjus pietus
Kirto ledai rūtelę,
Vėjas laužė mėtelę».

* * *

4\. — Ko sėdit, broleljai,
Kodėl negiedat?
Ko sėdit už skomeljų,
Ko rymot ant rankeljų?
5\. — Kap mumis giedoti,
Kap linksmais būti?
Turim pošnjoj' iškadą,
Pošnelėj' iškadėlę.
6\. — Serados dienelėj
Per pačjus pietus
Ledai kirto rugeljus,
Vėjas laužė kvieteljus.

13.

Вдова и два сына.

Turėjo našlė du sūnu, nenorėjo augįti,
Ir nunešė ant marjų ir įlaido laivelin:
Čjūčjuok, ljūljuok, laiveli, augįk mano sūneljus,
Augįk mano sūneljus dvejus, trejus meteljus.
Treji metai suvėjo, išėj' našlė ant dvaro,
Išėj' našlė ant dvaro, pasižjūri ing marjas,
Pasižjūri ing marjas ir atplaukja laivelis.
Tam laivelyj' du ponaičjai.
— Oi tu, našle, ko stovi, ar tu mudu daboji?
Ar tu mudu daboji, ar už kito ait nori? —
«Oi aš tave daboju ir už kito ait norju».
— Oi tu broli, broleli traukkie aštrų kardelį,
Traukkie aštrų kardelį, kirskie našlei galvelę. —

Guli našlė kraujuose, mudu jaunų varguose.
— Oi tu broli, broleli, sėskim juodan laivelin,
Sėskim juodan laivelin, plaukkim jūrjas marużes.
Daplauksime šiekštelę — bus mūs sena močjutė;
Daplauksime smilgeles—bus mūs jaunos seselės.

14.

Дѣвушка по росѣ и туману.

Per girją, girelę saulelė tekėjo.
Terpu bromo varteljų močjutė stovėjo.
Pareina dukrelė pro rūtų darželį
Suknelėm rasotom, vainikais miglotais.
—Dukrele jaunoji, kur tu vaikštinėjai?
Oi kur tavo sieras suknjas rasa surasojo?
Oi kur tavo vainikėljus migla sumiglojo?—
—«Oi močjute—širdele, brolelį lydėjau,
Gali lauko po grūšele žodelį kalbėjau.»—
—Dukrele jaunoji, netiesą kalbėjai,
Dukrele jaunoji, bernelį lydėjai,
Gali lauko po grūšele žodelį kalbėjai;
Tai te tavo sieras suknias rasa surasojo,
Tai te tavo vainikėljus migla sumiglojo.

15.

Молодая дѣвица въ трудной жизни.

Jau auštrelė aušta ir saulelė teka.
Dar mano mergelė klėtelėje miega.
Piemenėljai gena, artojėljai arja.
Ar ne gėda tau, mergele, klėtelėj gulėti?
Nekalta, berneli, nekalta, jaunasai,
Kam pastatei tamsją klėtį vakaruos langeljais,
Vakaruos' langeljais, o rytuos durelėms.
Aš nemačjau auštros auštant, nei saulelės tekant,
O nei mažų piemeneljų pro klėtelę genant.
Dovanojo brolelis juodąjį laivelį,
O šis antras dieverėlis deimanto irklelį.
Laivelju beplauksju, irklelju beirsju,
Ik daplauksju valnas dienas, rūtų vainikėlį.
Daplaukjau dvarelį senojo tėveljo,
Neďaplaukjau valnų diėnų — rūtų vainikėljo.
Sėdžju už skomeljų, žjūrau per langelį:
Gražjai šoka jaunimėlis an tėveljo dvaro.
Šokit šokėjėljai, jauniejai broleljai,
Jau aš jauna mergužėlė in vargus įpuoljau,
Mano baltos rankelės in sunkjus darbeljus.

16.

Пьяница и дѣвица подъ зеленой липой.

Močjute mano mielój',
Meiljai mane auginai,
Ne mielam pažadėjai:
Pažadėjai bernužėljui,
Bernužėljui girtuoklėljui:
Kas dien karčemoj gerja,
Parėjęs mane barja,
Šeimynėlę išvaro.
Aš jauna paklėtėmis,
Šeimýna palangėmis.
Ir pagailo berneljui
Savo jaunos mergelės
Ir paėmė mergelę
Už baltųjų rankeljų
Ir nuvedė mergelę
In žaljąją girelę.
Ir inkėlė mergelę
In žaljąją liepelę.

Pakūrė ugnelę
Po žaljąja liepele,
Ir pririšo žirgelį
Pas žaljąją liepelę.
Šviesi ugnelė dega,
Mergelė gailjai verkja,
Žirgelis garsjai žvengja.
Ir pagailo berneljui
Savo jaunos mergelės
Ir iškėle mergelę
Iš žaljosjos liepelės,
Ir nuvedė mergelę
Nežinomais keleljais,
Ir sustinka mergelė
Savo seną močjutę.
Dukrele mano miela,
Dukrele lelijėle,
Kur dėjai vainikėljus
Nuog glodnjosjos galvelės?
Kur dėjai kasnykėljus
Nuog geltonų kaseljų?
Kur dėjai aukso žiedus
Nuog baltųjų rankeljų?
— Močjute mano mielój'
Močjute širdele!
Rūteljų vainikėljai
Šviesjoj' ugnelėj dega,
Šilkeljų kasnykėljai
An tankjųjų šakeljų,
Aukseljo žiedeljai
Gilamjam dunojėlyj'.

17.

Тростникъ и клеверъ.

Kalba nendrelė su dobilėlju lygjoj' lankelėj':
Bepiga tavi dobilėli augti lygjoj' lankelėj:
Iš pažamėljų žalja vejelė,
Per liemenėlį žali lapeljai,
O viršūnėlėj balti žiedeljai,
Sunku man, sunku sausai nendrelei marose augti:
Iš pažamėljų žvirgždeljai graužė,
Per liemenėlį vilnelė mušė,
O viršūnėlę vėjelis laužė.

* * *

Kalba martele su mošytėlėm,
Su mošytėlėm augštoj' klėtelėj':
Mošelės mano, mano seselės,
Bepig' jums augti pas motynėlę augštoj' klėtelėj',
Sunku man, sunku man jaunai pas anytėlę:
Uždavė anyta tris darbus dirbtie:
Pirmas darbelis—gegute kūkuotie,
Antras darbelis—per maras plauktie,
Trečjas darbelis—nedėljoj' skalbtie.
Aš ne gegutė girjoj' kūkuotie,
Aš ne antelė per maras plauktie,
Aš ne žydauka nedėljoj' skalbtie.

18.

Семь пановъ и девять слугъ.

Trake berželis stovejo,
Berželjo lapai mirgėjo.
Da berželis stovėjo,
Ne berželjo lapai mirgėjo,
Tik bernužėlis stovėjo,
Su mergužėle kalbėjo:
Mergele, mano jaunoji,
Ar būsi mano viernoji?
Atstok berneli nuog manęs,
Vargas man jaunai be tavęs.
Atjojo ponai septyni,
O jų slūgelės devyni.
Statė žirgeljus an dvaro
Prieg naujo rūtų daržaljo,
Laužė tvorelę naująją,
Mindė rūtelę žaljąją (Ir lelijėlę mėlyną).

Bėgsju per dvarą tekina,
Skųsjuos tėveljui verkdama:
Tėveli, mano širdele!
Atjojo ponai septyni,
O jų slūgelės devyni;
Statė žirgeljus an dvaro
Prieg naujo rūtų daržaljo,
Laužė tvorelę naująją,
Mindė rūtelę žaljąją (Ir lelijėlę mė-
lyną).
Dukrele mano, mano jaunoji,
Tai vis tai tavo piršleljai
O mano seno sveteliai.

19.

Дѣвушка не выучилась работать.

Dėkui, močjute, dėkui, širdele,
Ką mane mažą gražjai auginai,
Kad manęs mažos nenuskandinai.
Būtai suvysčjus ing vystyklėljus,
Būtai paleidus ant jūrų-marjų.
Oi tik nedėkui senai močjutei,
Kad neišmokinai darbeljų dirbti,
Darbeljų dirbti, drobeljų austi.
Oi kap pateksju žmonjų martele
Nelaikys manę pataikuonėle:
Statys stakleles, rėdys drobeles,
Sjųs mane jauną drobeljų austi.
Naujos staklelės, plonos drobelės.
Kodėl nespartųs marčios darbeljai,
Šilkų nytelės, nendrjų skietelis,
Kodėl nevingrus marčjos raštelis?
Netiek aš audžjau, kiek gailjai verkjau
Ant muštuvėljų pasiremdama,
Ant šaudyklėlės pasjūbuodama.
Netiek šūvužjų, kiek ašaružjų
Ant plonų drobjų vis nupuolusjų.

20.

Парень, конь и руты.

Ir atjojo bernužėlis,
Baltas, gražus dobilėlis;
Pririšo žirgelį
Pas rūtų daržėlį.
Ir nukando bėras žirgas
Žaljos rūtos viršūnėlę,
Rūtų vainikėlį.
Gailjai verkė mergužėlė,
Balta, graži lelijėlė,
Žaljosjos rūtelės,
Rūtų vainikėljo.
Cit, neverkk, mergele,
Balta, graži lelijėle,
Imk mano dymelį
Už žalją rūtelę.
Aš dymeljo nenorėjau,
Žaljos rūtos tik gailėjau,
Žaljos rūtelės,
Rutų vainikėljo.
Tik neverkk, mergele,
Tik neverkk, jaunoji,
Imk mano žirgelį
Už žalją rūtelę.
Aš žirgeljo nenorėjau,
Žaljos rūtos tik gailėjau,
Žaljosjos rūtelės,
Rūtų vainikėljo,
Tik neverkk, mergele,
Tik neverkk, jaunoji,
Imk mano dvaralį
Už žalją rutelę.
Aš dvaraljo nenorėjau,
Žaljos rūtos tik gailėjau,
Žaljosjos rūtelės,
Rutų vainikėljo.
Tik neverkk, mergele,
Tik neverkk, jaunoji,
Imkie mane jauną
Už žalją rūtelę,
Rutų vainikėlį.
Džjaugės, džjaugės mergužėlė,
Balta, graži lelijėlė,
Jauną vyrą gavus
Už žalją rūtelę,
Rūtų vainikėlį

21.

Рута и дѣвица.

Pasėjau rūtelę ant pylymo;
Anginau dukrelę sau mylimą.
Auginau dukrelę ne sau, ne sau;
Pasėjau rūtelę ne jai, ne jai.
Išleidau dukrelę ing marteles,
Indavjau rūtelę ing rankeles,
Nuljūdo dukrelė martelėse,
Suvyto rūtelė rankelėse.
Jokime, broleljai, sesutės palankyti
Ir žaljos rūtelės palaistyti.
Sustinka broleljai kelelju vežančją,
Baltoj trunelėj paguldytą,
Baltomsjom drobelėm užtaisytą,
O tąja rūtele iškaišytą.
Pravirko broleljai nevirkdomi,
Pražvingo žirgeljai nežvingdomi.

Пѣсни 12—21 характеризируютъ отношенія парней къ дѣвушкамъ и символику руты, рутянаго вѣнка и садика.

№ 112. Загадки (Mįslės), записанныя въ Мацьковѣ, Кальвар. у. Сув. губ.

1. Stiprjai stovi, silpnai kabo, pats maknotas, galas laukas. — Riešutys.
2. Kaip mažas buvau keturjoms dūdavau, kaip užaugau kalnus, klonjus varčjau, kaip pasenau tančjus vedžjojau. — Jautis.
3. Du naru narina, du vangu kabina, o tas piršlys-nabagas paskui salina. — Artojas.
4. Per du gnjaužtu plikumos, o kiek nors ir apželtos. — Šluota skujine.
5. Piepala bėga, visa bala dreba.—Avis ir vilnos.
6. Matau negirdžju, girdžju nematau.— Sniegas ir lietus.
7. Žuvis begrobė visą girją išgrovė. — Dalgė.
8. Marjų panos, šilkų kasos, pančekos vandenyj mirksta. — Nendrės.
9. Viduj dvaro blynas karo. Mėnuo.
10. Gyvas — lavonas, numiręs — raudonas. — Vėžys.
11. Balti laukai, juodi grūdai, žąsinu arja. — Raštas.
12. Šnypšlys badaklis kasdien mėsą ėda, tik nedėljoj' ne. — Žagrė.
13. Girjoj' gimęs, girjoj' augęs, niekad saulės nematė. — Šardė.
14. Tu čia būk ir supūk, o aš ainu svietą matyt. — Rugjai nukirsti.
15. Stovi knolelis, ant knoleljo dvarelis, tam dvarelyj apė šimtas milijonų.— Aguona.
16. Ne tiek dvare dvaronų, kas avino galvoj' ronų, — Kulbė malkai kapot.
17. Atlėkė paukštis rudaminis, vijo lizdą raketinį, dėjo pautą devyntrynį vedė vaiką devyngalvį. — Dynas.
18. Viens laukja nakties, kits dienos, trečjas sako — man vis reik akis išplėtus turėt. — Lova, durįs, langas.
19. Tėvo diržas nesulenkjamas, motės skrynja neuždaroma, sūnaus žirgas nesulaikomas.—Keljas, ežeras, vėjas.
20. Juodas jautis nendres laužo. — Blusa.
21. Be rankų, be kojų į medį inkopo. — Apvynys.
22. Gįslos tamposi, kudlos kratosi, nuogas skylės ješko.—Metmenįs, nytįs, šaudyklė.
23. Ant bobinjo kalno geležinjai jaučjai arja. — Kad avį kerpa.
24. Burnelė kaulinė, barzdelė mėsinė, lopas ant lopo ir lope skylė. — Gaidys.
25. Atbėga biesjukas, klausja pas budrį, kur šnypščja guli. — Vilkas, šuo, kjaulė.

26. Atritnoja ritelis nelabai didelis per augštus kalnus, per mūrinjus tiltus.— Špulė.

27. Pilna marška trupinjų ir lustas duonos.—Žvaigždės bei mėnua.

28. Per marjas liepa linksta. — Viedro seilas.

29. Juoditsko balaitėj nuklimpo kumelaitė, penki vilkai traukė, du vanagai laukė.—Bljūdas, pirštai, akįs.

30. Alus be putų, duona be plutų, graži pana be vainiko. — Marjos, žemė, saulė.

31. Augo medis be šaknų, atlėkė paukštis be sparnų, atejo boba be dantų, suėdė paukštį be sparnų.—Kūlas, sniegas, šilima.

№ 113. Поговорки. Patarlės.

1. Akįs — marjos, pilvas — pragaras.
2. Dėl tos skylės visi tylės, tik tu viens išsižjojai.
3. Dėl šitos bėdos dar bobos giedos.
4. Kad nerūgo, tai ir nekepė.
5. Ant ko nerūgęs, o ant ko sudegęs.
6. Kad daugjo nori, tai mažo nustosi.
7. Kad pavogė arklį, tai reik ir balną uždėt.
8. Lab's ryts, skilandi! vakar pakorjau, šiandien prapjovjau.
9. Vagis tai sau nugįs.
10. Vis vogus, tai nenulobus.
11. Rasi tu usnės žiedą turi, kad viską žinai.
12. Ką tu čjon vėpčjoji, lyg ljūlė šarmo prigėrus.
13. Prižėbiai tu mano vargo gana ik valjai.
14. Ai, ai, ai bėda! Kvoldas kvoldą muša, trečjas galo graibsto.
15. Prikuls jisai nuogaljui antį.
16. Tai čia tinginjų pantis.
17. Nauja šluota gražjai šluoja, išluok ir ražu, tai da bus gražu.
18. Kaip pagiryj šaukja, taip girjoj atsišaukja.
19. Galėt iš tos girõs nebus alus.
20. Nė grūšų, nė maišo.
21. Prapulk tu bėda nuog manęs.
22. Ir ten miltų kalnų nerasi supiltų.
23. Kur budo velnjai vaikus veda, ten šendien laukai tyso.
24. Gires paukštis vis ing girę žjūr.
25. Tu, brolau, kaip su lapais brauki. (meluoji).
26. Kaip ljūlė užsigeidžja, kad taip ropė keptų tai kas ir būt.
27. Ir ten kepti karveljai nelekja burnon.
28. Ko trankaisi lyg katė su pūsle.
29. Kas gal pirkt katiną maiše.
30. Savo blogo neišgirsi, kito gero neišpeiksi.
31. Ką jo klausai! pasakys dvarą, tai nuveik, rasi balą.
32. Ėst' ir šuva mėsą, tik pinigų nėsą.
33. Kaip tu man, Dieve, taip aš tau.
34. Pigją mėsą šunes ėda.
35. Kur paukštis nenulekja, ten plūksnų nepalieka.
36. Viena šikna visų suolų nenusėsi.
37. Ko trepsi lyg ožka ant luobo.
38. Per pasjuntinjus vilkas netunka.
39. Kur pinigas muštas, ten ir giljuoja.
40. Ko maliesi lyg šuva maiše.
41. Gyvas duobėn nelysi.
42. Oi ar aš tau iš piršto išlaušju.
43. Duok, vyža, ugnies!
44. Pašiks tau šno budę.
45. A kad tave zuikjai subadytų!
46. Nedėtas — ne pautas, neperėtas — ne vaikas.
47. Pradžja darbą gaišina.
48. Kad jau pautas vištą mokina, tai jau gana.
49. Tai užderėj' rugeljai — bus sėklai ir vėplai!
50. Nėr to namo, kad nebūtų amo.
51. Šnekėk nei po duona, nei po druska.
52. Kur jaučja, ten ir sjaučja.

53. Ką nugijo, tai nurijo.
54. Či guzdė su ramunjais.
55. Tai paprasta brasta!
56. Tyki kjaulė giljai šaknį knisa.
57. Kas verkja prašydams, verks ir ataduodams.
58. Sveikata didžjausjas turtas.
59. Šunies nelaikyk, dabar žmonės aploja.
60. Tu tiek išmanai, kaip kit's nieko.
61. Kad ir akįs baidos, bet rankos padarys.
62. Per viršų ir arklys neveža.
63. Duonos pavalgęs, tai aini jieškot pyragų.
64. Ant tykaus vėjas užpučja, o srjaunus pats užbėga.
65. Bėda daug gali.
66. Vargas didžjausja iškala.
67. Nuspjovęs neatrysi.
68. Tik už kalno garsųs varpai.
69. Kad gera klumpė koją graužtų, tai ne būt nei pikta.
70. Kas kam, o alkanam duona.
71. Sotus alkanam nepaguodo.
72. Pakilo kaip ljūtas, nutūpė kaip vuodas.
73. Kad žinotum kur pulsi, tai atsisėstum.
74. Be skiedros medžjo nenukirsi.
75. Jau ir tu prakrutai, kaip svirplys kamine.
76. Graibstaisi lyg aklas keljo.
77. Ubagą pripenėsi, bet delmono jo nenepridėsi.
78. Piktumu meilės neužvarysi.
79. Neprašyti ponai aršjaus nė čigonai.
80. Nekljudyk svetimos bėdos, nei su vyža neišveši.
81. Nelaikyk gyvoljo, neturėsi nuopuoljo.
82. Pirma mesk, paskui rasi.
83. Ką kunigai sako klausyk, bet ką daro nematyk.
84. Jau tu tėtuljo ir žirnjus parinkai.
85. Savo kerčjoj kožnas ponas.
86. Savas vis gražjausjas, nors būt ir pelėdos vaik's.
87. Uždaryk velnjui duris, tai išlėks per augštinį.
88. Kieno valja to ir dalja.
89. Senam gera meluot, o bagotam vogt.
90. Bariesi, o už tuščją maišą.
91. Iš svetimo vežimo nors purvynan sėsk.
92. Be mano vieko, galėt nebus nieko.
93. Nespjaudyk, idant neapsilaižytum.
94. Kad nepalenkei mažo, tai užaugus nė nemislyk.
95. Kas nori šunį mušt, tai gaun ir lazdą.
96. Papratai, kaip kjaulė į žirnjus.
97. Tik greita spėjo, kaip raganai alus.
98. Tai pataikė, kaip kukju tvoron.
99. Tokis tokį pažino ir ant alaus pavadino.
100. Vadyk mane ir pečjum, bet duonos nekepsi po manim.
101. Jis kitą peikja, o savę teikja.
102. Kropas kropą ir abudu suodini.
103. Jeigut duoda tai reik braukt, o neduoda susiraukt.
104. Tyli, lyg pupa ausį užmetus.
105. Netikusjai kjaulei tai ir ant Petrinjų šūdas inšąląs.
106. Darbas ne zuikis, nepabėgs.
107. Kol saulė užtekės, tai rasa ir akis išės.

№ 114. Свенто-Iезiорокiе тексты.

Šveñtažerjo tarmẽ.

(Sąválkų valdýba, Seinų̃ apskritìs.).

1.

Ói, tẽka, bė́ga vakarìnė žvaigždėlė,
Visū̃ žvaigždėljū pasikviezdamà.
Ói, tsìk nèkvietė šviesaũs mėnùljo.
Ói, sustók, paláuk, vakarìnė žvaigždėla!
Àš táu sugodósju daũg dovanėljū,

Daũg dovanèljū: trìs júodus debeseljùs:
Pìrmas debesèlis liẽtui nulýtsie,
Añtras debesèlis vėjèljui nupũstsie,
Trẽtses debesèlis saulàlai užkaĩstsie.

* * *

Ói, aĩna, béga martèlė peȓ dvãrū,
Visũ sesùtsjū pasikviezdamà.
Ói tsìk nèkvietė jaunõs mošãlės.
Ói, sustók, paláuk, jaunà martàla!
Àš táu sugodósju daũg dovanèljū:
Anýtai - mutùlai — baltà nuometèlė,
Šẽšurui - tėvèljui — baltsì marškinèlei,
Jáunaijai mošàlai — márgas abrūsèlis.

2.

Tañtsjun, tañtsjun, Ljaljumái!
Maȓtsjos, meȓgos! Ljaljumái!
Žãda manì tėvùlis L . . . .
Ùž tõ sãno. L . . . .
Àš tám sãnui L . . . .
Sugodósju
Ir paklósju
Aršketèljū
Po šonèleis,
Põ galvelì
Akmenèljū,
Iȓ užklósju
Akėtsjomi
Išvirkščjomi. Ljaljumái!

* * *

Tañtsjun, tañtsjun,
Meȓgos, maȓtsjos!
Žãda manì tėvùlis
Ùž tõ jáuno.
Àš tám jáunui
Sugodósju
Iȓ paklósju
Põ galvelì
Trìs minkštáises
Paduškelàs,
Põ šonèleis
Peryneljùs,
Õ užklósju
Víeno pũko
Paduškelì.

3.

Ói, mãžas, žẽmas karklàljo krūmèlis.
Ói, nõr jìs mãžas, bèt labaĩ šakótas:
Paláidēs šakelàs ìk sierai žemèlai,
Ìk sierai žemèlai, ìk žãlei vejèlei.
Ói, mãžas, jáunas màno brolàlis,
Ói, nõr jis mãžas, bèt labaĩ razum̃nas:
Nuspiȓko žirgèly ùž šim̃tū rublàljū,
Pàėmė ponèly ùž šim̃to mylèljū...
Nes'tūžyk, ponèla, svetsimõj šalàlėj:
Keljù važúosim, žiedeljù ritúosim,
Úž skõmū sėdésim, roželì žydésim.

4.

Bėkit, baràlei,
Galañ valãko!
Galì valãko
Puĩkas raitèljū.
Visì bernèlei
Gẽrja iȓ válgo,
Gẽrja iȓ válgo,
Dzievùljo neprãšo;
Tsìk víenas bernèlis
Neĩ gẽrja, neĩ válgo,
Dzievùljo prãšo:
«Dúok mán, Dzievùli,
Gẽrū dalàly (2),
Bagótū vuošvèly,
Bagótu vuošvèly,
Razum̃nū ponèly».

5.

Aĩn saulàlė aplinkui dañgū,
Oi, Kupola, Kupolèli!

Apliñkui dañgū menùljo kéltsie.
Ói, Kupola, Kupolèli!
«Kélkis mėnùli, kélkis, šviesàsis!
Oi, Kupola, Kupolèli!
Jaũ àš šviesì saņeĩ kė̀ljausi. Oi K...
Iř nùšvietsjau vìsū svíetū: Oi K...
Sãnū, jáunū, mãžū iř dzìdzy». Oi K.

* * *

Aĩn martèlė peř dzìdzy dvãrū, Oi Kup...
Peř dzìdzy dvãrū šẽšuro kė̀ltsie: Oi K...
«Kélkis, šešurė̀, kélkis, tėvèli! Oi K...
Jaũ àš jaunà saņeĩ kė̀ljausi, Oi K...
Galvijeljùs jaũ privarjaũ, Oi Kup...
Dzìdzy dvãrū jaũ nùšlavjau, Oi Kupola,...
Báltas skomàs užtaisjaũ, Oi K....
Báltū dúonū jaũ padė́jau, Oi K....
Alaũs, mìdaus pripíldzjau, Oi Kupola, kupolèli!

№ 115. Конява. Лидскій уѣздъ.

Pabaigtùvjų dainà. Дожиночная пѣсня.

Stovi jovaras an dvaro.
Jovar, jovar žaljasai!
Saldzjas vuogelas an langū.
Žaļi lapeļei an skubnjõs.
Išeik, tėvuli, an dvaro,
Prijimk talkely nog baro.
Tavo talkelė prijilso,
Gerus rugelius pjaudama
Tankes kapeles kraudama
1885 m.

№ 116. Колядка, зап. въ Кетовишкахъ, въ Трокск. уѣздѣ.

Vidure dvara, kaļėda!
Stovi grūšāli, kaļėda!
Po tū grūšāli, kaļėda!
Sesula vaikščjoja, kaļėda!
Žagarėljus rinka, kaļėda!
Ir ugnely kūri, kaļeda!
Vynāly šildi, kaļėda!
Ir brolaly girdi, kaļėda!
Gerkit, brolaļei, vyņāly, kaļėda!
Tei gardus mūsū vyņālis, kaļėda!
Tei graži mūsū sāsulī, kaļėda.
1886 m.

№ 117. Дожиночная пѣсня изъ Жижморъ, Трокскій уѣздъ.

Auga jovaras laukuose,
Pareis jovaras namo'sn.
Oi jovar, jovar žaljasai!
Stosẽs jovaras vartuosna,
Oi jo šakelės languosn.
Oi jovar, jovar žaljasai!
Oi jo lapeles stikluosn,
Oi jo vuogeles kupkuosn.
Oi jovar, jovar žaljasai!
Išeik tėveli an dvara,
Parnešam tau rodasty.
Oi jovar, jovar žaljasai!
Brandū rugeljū vainika.
Oi jovar, jovar žaljasai!
10 Rugpjūčjo 1885 m. Bečkėnai.

№ 118. Дожиночная пѣсня.

An tėvu dvara saula tekė́ja.
Oi lelijėla saula tekė́ja!
Jaunas bernelis žirgė sėdėja.
Oi lelijėla ž. s.
Oi kur tu josi? Kur mani liksi?
Oi k. m. l?
Aš tavi liksju pas mūtinėla
Oi l. p. m.
Tau mūtinėla, man anytėla
Oi l. m. a.
Tau meili žodžei, man ašarẽlõs.
Oi l. m. a.
Tau kū meiljausja, man kū vargjausja
Oi lelijėla, man kū vargjausja.
10 Rugpjūčjo 1885 m.

№ 119. Народная пѣсня изъ Подберезья, (Pabírže), Виленск. уѣзда.

Tu jūžaleli — šimtašakeli,
Žada tavi pakirsti,
Šakutėljū parinkti.
Kū jūs daryste, mani pakirty,
Šakeles parinky?
Iš šakuteljū jerma darysme,
Šemo'sjus jaučjus junksme.
Iš liemenėlja važjus darysme,
Ristū žirgū kinkysme.
Oi tu žirgeli, *resta* (?) bėreli,
Parvešk *mana* panely
Par gilū Nemunėly.
Kad nepašlaptū baltūjū sukenkėly
Kai blizgančju čeverykėle.
Devinti matai kai viena diena,
Kai par matuly buvau.
Teip par matuly žaljañ sodėly'
Pilkas gegutas kukuoja,
Teip pakakykit mana dienas.

ДОПОЛНЕНІЯ.

№ 120. Гиртакольскій говоръ.

Girkalnjo tarmė.

(Reséinjų apskritis).

1. Mjās penki broljāljai šendiēna lankō,
Ō jañ rytō búsme Karāljaus rankō.
Ō ir̃ àtlekja margà grōmata,
Ō ir̃ pašaūkja mumis ỹ vaiska.
Mùs penkjùs, broljaljùs greitei sugāva,
Geležinjùs pánčjus añt kóju kāla.
Ō kàd mùs nùvežja ỹ Grōdnas miēsta,
Tjañ mjās atrādom sāvo nāgrada.
Liēpja atnèšti žaljū palkjālju,
Liēpja sustóti pō dù iš šaljū.
Keĩ sỹki kir̃ta, kraūjas tekéje,
Ō pō mùs kojālju žjāmė drebéje.
Diēku matùšjai ùž pagim̃dima,
Senājam tėvjālju ùž auginima;
Diēku matùšjai ùž báltas rankàs,
Senājam tėvjāljui ùž bálta duóna.
Tik nè diēku ùž kà mani augina,
Vjāli būtum māža mani skandines,
Nè ka júoda purvinēle braidýti
Groudžjàs asarėljàs sāvo láistyti.
Juodōs purvinēlės iki kelēlju,
Groudžjū ašarēlju iki pažastēlju.

2.

Augšti kálnai, lýgjas lañkas,
Balti dobilēljai.
Tjañ váikščjoja, uljavója
Trys jáunas mergjāljas.
Ir̃ àtlėkja juodvarnēlis,
Gudrùsis poukštjālis,
Ir àtnešja bálta rañka
Sù áuksa žedjaljù.
Ói, tu juódvarn̨ — judvarnēli,
Gudrùsis poukštjāli,
Kur̃ tù gavai bálta rañka
Sù auksa žedjaljù?
Už jurjālju, ùž marjālju
Didi vainà bùva:
Tjañ àš gavoū bálta rañka
Sù áuksa žedjaljù.
Tjañ nutvjártas tvoružēljas
Šviesjūju strielbjālju.
Tjañ nùkimštas kamšinēljas

Jaunũju bjarnjãlju.
Tjañ nè vienà seserẽlja
Broljãlja jieškója,
Tjañ nè vienà motinẽlja
Sunjãlja raudója.

Kun. Juõzapas Tùmas.

Nuõ Kazìmiéro Kòrzono ìš Šermukšnýtės

№ 121. Кулевскій говоръ.

Kuljų̃ tarmẽ.

(Telšjų̃ apskritìs).

1. Pàsaka apẹĩ vẹĩna vaikẽli.

Bùva vẹĩns vaikẽlis biẽdnus, gãnẹ avelès ĩr užmìga švẽnta dẹĩna pãr Sùma. Ir pãrnešẹ anoñ biẽsus ỹ pẽkla. Ir ọns pamãtẹ katilũsi bavérdọnt báltas šumẽles, dìdelẽ grãžes: anám patìka. Tẽp õns, nemãtọnt biẽsọu ĩr prisipýle kišẽnes tũn putẽlju baltũn, gražjũn. Potám anõn pãrneše biẽsus atgãl ìš kũr pajẽmis, prỹ avẽlju. Kâp pãrneše prỹ avẽlju, pasikrãte õns anàs putelès õnt pẹivẽles ĩr džjaũgas. Ir atẽje, muoterìške, ĩr sãka: «Tù atidọ́uk mùn anàs putelès, uõ àš táu dọ́usju túoki vọmzdẽli: kàd tù suvọmzdýsi, vìsas avẽles tọncevuõs. Puotám kàd búsi apskústas prỹ vyresnýbes, sù bavãrdju pĩrštu jùpa dasilytiék vyrẽsnjọujọu»... Pẹimọũ putelès atìdave, uõ muoterìške vọmzdẽli dãve. Puotám ẽje pãr kadagýna žỹds — skljuõrjus. Kàd išgĩrda grãjijint sù vọmzdẽlju, jẽmẹ tọncevuóti, vìsus stìklus sumùšo, labãi nusibráiže ĩr bãrzda susikrùvina. Tàd pãjẽme vaikẽli ĩr vẽda ỹ sũda, kàd õns tuóke iškãda pasidãre: ĩr pàts nusibráiže, ĩr stìklus sukúle. Tám žỹdọu vẽdọnt tõn vaikẽli ỹ sũda, sutĩnka pọ́udininka sù pọ́udu vežĩmu ỹ tũrgu važjọ́ujint. Tàs žmuõgus ĩr sãka tám žỹdọu: «Kũr tù vedì tõn vâka, tõn vaikẽli»? «Ui, veiziék, kuókẹ àš iškãda tùru, kàd õns tùr tuóki vọmzdẽli, kàd prãded grãjyti tàd negãl žmuõgus, išturiêt netọncevuọ́jis». Têp tàs pọ́udininks sãka: «Nù, pagrãijyk». Kâp tàs pradiẹ́je grãijyti, tàs, sù tâs pọ́udãs, pradiẹ́je õnt pọ́udãs tọncevuóti ĩr sudãuže vìsus póudus. Potám jãu susìtare anọ́udu abùdu, kàd vẹĩns stìklus sudãuže, õntrus pọ́udus, vẽsti jãu ỹ sũda anõn vaikẹ̃li. Nùvedẹ ỹ sũda tõn vaikẽli, ĩr ọñs, kâp tà muoteriškẽle pasą̃kjusi bùva, pridiẹ́je pĩršta prỹ jupuõs tuõ vyrẽsnjuojuo. Vyresnêsis išvãre žỹda sù tọũ pọ́udininku ùž dùru ĩr lẹĩpe vaikẽli grãijyti. Žỹds sù pọ́udininku ĩr viẽl jẽme šuókti, ĩr viẽl nusidrãske, uõ vyresnêsis nešuóka ĩr sãka: «Kâp jùdu ẽsatau dũrnu, têp ĩr tọncevúojetau! Ir àš gĩrdu, uõ netọncevuóju»... Ir paléda vaikẽli. Puotám parẽje prỹ sãva avẽlju ĩr viẽl têp pàt: kàs išgĩrda, niẽks neišturiẹ́je netọncevuójis, ãr žỹds, ãr žmuõgus, ãr gývuolẽ, ãr paũkštẽ. Ir viẽl atẽje, muoteriškẽle, uõ tuóje bùva Švenčjáuse Panẽle, ĩr pasãke: «Tuõs putẽles — tãi čỹsčjaus dũšẽles. Táu nerẽkalìngas, uõ mùn rẽkalìngas»...

2. Pàsaka apẹĩ vẹĩna kùniga.

Bùva vẹĩns kùnigs labãi biẽdnus. Vẹĩna kãrta êdams õnt Mišjũn, pamìslije: «Kàd patìktjuo biẽsa ĩr usirašýtjuo». Pãr Mìšes jãu šnìbžd anám ỹ ãusi: «Ãr véikẽ êsi numẹĩ»? Puõ Mišjũn parẽje numẹĩ ĩr biẽsus ỹ pakãju ĩr sãka: «Àš táu dọ́usju piningũn, kẹĩk táu rêks, uõ tù mùn dũše». Têp anọũdu ĩr suruokãva: vẹĩns dũše, õntrus pìningus dọ́uti: Ir viẽl suruokãva, ùž kẹĩk mẽtu, kuokemì miẽnesie, kuokjuõ

dẹìnuõ ĩr kuokjuõ adỹnuo. Ir tàs kùnigs sãka: «Kõn àš lẹĩpsju paskutìnjuo adỹnuo jùmis padìrbt, tõn ĩr padìrbsit». Têp biẽsus ĩr prižadiéje. Puotám kùnigs sãka: «Kàd mùnėi bũtu silkìṇe bàčka pilnà piningũn! Kõn àš dẹĩna isémsju, tõn nãkti tùrit pripìldyt; nuorĩnt àš vìsa isémtjuo, tùrit nãkti pripìldyt. Uõ tuõ paskutìnjuo adỹnuo tùrit visì pribúti ìš pẽklas ĩr pãti Licìpiėrju atvẽsti». Têp ĩr suderíėje. Kùnigs atsirãda labãi baguóts. Išdìrbina bažnýčes, kljuõštuorjus ĩr visìms biėdnìms dãve nè skãitis, bèt puõ rẹiškùtes. Kàd jãu atẽje tà dẹĩna, pasìjėme ljuokàju, nuẽje ỹ miẽsta, išvãṛe vẹĩna davãtka ìš numũn ĩr palìka vẹínudù truobuõ. Vẹĩna kãrta kùnigs sãka tám ljuokàjọu: «ẽk lãukọn ĩr veizíėk õnt stúoga, ãr dãug ỹra jọ́udvãrnju»! Ijẽjis, sãka: Ŷra, ãle nedãug». Kùnigs skãita knĩngas ĩr mẽldas. Õntra kãṛta lẹĩp êti ĩr veizíėti, ãr dãug ỹra jọ́udvãṛnju õnt stúoga. «Jãu, sãka, dãug ỹra; dìdelē dãug». Trẽti kãrta lẹĩp êti veizíėti. «Jãu, sãka, nàbtelp, õnt stuóga». Kùnigs sãka: ẽk sáu numẹĩ, uõ àš vẹĩns búsju». (Čе nebãtminu). Yẽje vẹĩns biẽsus ĩr sãka kùnigọu: «Ã̀r gãtaus esì»? «Àš, sãka, gãtavas; uõ jũs ãr visì ẽsat»? «Nè! sãka: dár Licìpiėrjaus niẽra... palìkom pẽkluo»... «Mãṇa išruokọ́uta ỹra, kàd visì bũtumet ìš pẽklas». Têp anẹĩ ižvòngiẽje sù struõšnju trõnksmu parvẽsti Licìpiė-rjaus... (Čè ĩr viẽl nebãtminu). Kâp jãu Licìpiėrjus ãtliėḳe, «nù, dabãr, sãka, êkem ỹ tuóḳe vẹĩta... kõn àš lẹĩpsju, tõn jũs tùrit dìrbti, sãṿa prižadíėjima pìl-dyti». Visupìrmu lẹĩpe padìrbti Panẽle Švenčjáuse; puotám Jẽzu Nazarénska. «Kàd jũs dọngọũ bùvot, jũs tùrit žinuót, kuokẹĩ Anẹĩ ỹra». «Mẽs žìnuom», sãka. Skùb velnê: bẽngas adỹna, uõ čè dárba ỹra, velnê padìrba, uõ kùnigs pãšvent... Pas-kọũ pọ́ulis puõ kuóju Panẽlẽ Švenčjáusẽ, jẽme šãukti: «Apdẽnk mùni pluõšč̌jumi nùg tũn nepriėtelju»! Têp Panẽle Šven-čjáuse apskléidusi, ĩr visì biẽsai turiẽje grỹžti, kâp grúoba pũti: palìka negãvi...

Kùn. Júozas Tùmas, nuõ Bárboros Matutãlės ìš Pãalančjo.

№ 122. Изъ Кальвинской Постиллы 1600 года.

Poſtilla Lietvwißka Tàtày eſt, Iżgul-dimás práſtás Ewángeliu ąnt kożnos Ne-delios ir Szwentes per wiſus metus, ku-rios pàgal buda ſenà Bàżniczioy Diewà eſt ſkàitomos.

Nu iß nauia ſu didżiu perweizdeghimu eſt iżduotà.

Nokładu Jos Mili: Ponios Zophios pà-ßußwes Ponios Morkuwienes Wnuczkie-nies Márßałkienes J. J. M: Wilnivy, Per Jokubą Morkuną, tàrną Kunigàykſczia Jo Miliſtos Pona Pona Kryßtapa Ràdiwiła, WàiwádosWilniaus.MetuoſeDiewa,1600.

———

Ewángelia Nedelos ąntros po Nauiey Waſárey, kuri teypag gáli czeſu iżengima ing małżeniſtes but ſákita kurią páràße Jonas S. 2. pá-guldime, prieß ſáwo wáłnay be zo-kana giwenańcius.

q. Ir buwo páwádintas Ponas Chriſtus ir mokitiney io ant redima małżeńſtwos ßwentos.

Kad tàtày żinom wiſi tikray, iog neiokſay dàyktàs kitas pàſimegima, ir neioki kita ſprowa żmogaus cnàtliwa, Ponuy muſu daugiaśń ne pàſidàboia, tik-tay dràugiſtey małżeńſtwá ßwenta. Ir nenoreio to vżmirßt parodit, káip buwo ghis niekad neiokiame mokſłe wiernie-mus ſawo neſiteykies vżutrukt, neſang

ânàs tàme ſàwi didźiauſią pàdukſi ſáwo teykies pàdet, ką pàrode ir buwimu ſawo, ir gieràdęyſte ſawo, kurius prieg redimu zokanà to pàdàrit teykies. Nes kàip świeczìia Ewàngelia, iog Ponas prieg tày S. ſproway pirmą żenklą màcies Deywiſtes ſawo, pàrodit teykies. Kád tàdà Jonas S. Ewàngeliſtà primena. Jog pràdźiá żenkłu, kurius Ponas Chriſtus, budàmàs ćia ant świeto redit teykies Chone pràſideios, regeios mumus tàtày ſàwi nedaug àpe tus po àkimis muſu nekę perguldit, idante mes žinotumbim, kokſay tàtày buwo reykàłàs, kàd iuos Ponas Chriſtus pàrodit teykies. Iſz pirma tàdà žinot turim, iog ženkłus kurius dàrit teykies, reykàlingi buwo, ant pàſtiprinimo wieros żmoneſà tikinczìuoſe. Nes negànà ant to Ponuy Chriſtuſuy regeios, idant ghiemus tiktay àpſàkitu wàlią Diewo Tewo ſawo danguieio, bàtàig tàtày ira wirßutineis żenkłais, o ant żmoniu ràzumà didżieis ſtebukłais páprowiio, idant tuo tobułay żenklintus, kàd tàtày buwo tieſa, ką tiektay ghiemus biłot teykies. Kità prieżaſtis tu ženkłu tà ira, idant netikięley, o żmones pikti ne ghießkotų ſàwi ißkàłbeima, kàip àpe tàtày nieko ne žinotu, idant ghis cżionay ąnt świeto turetu, kàdà àpſàkit ghiemus teyſey wàlą tewo ſawo danguieio, kàd atàis cżeſas (67[b]) ſmàrkus ſuda io. Nes kàip pàtsſay biłot teykies, kàd ius butumbit ženkłu ir ſtebukłu neregieię, niekad butumbit nintikieię. O ąnt kitos wietos ſtowi, kur kunigàykßcżiey kunigu biłoio. Ir kangi dàrom, tàſày żmogus żenkłus didżius dàro, iay ghi teypo vżmirßim, àtais top, kàd wiſi ing ghi intikies, ir àtàis Rimlionis, o àtims wietas muſu ir ſu żmonemis: o teip buwo to reikàłàs, idant Ponas Chriſtus ſtebukłàis àbà żenkłais paremtu ßwentą mokſłą ſàwo: Ißpirmà kàdà tàrp kitu pàtiechu, tàdà tà ßwentà Ewàngelia ßios dienos ira mumus ant dides pàtiechos iràßita, idant mes ſau nełangway wàrtotumbim tą zokoną nuog Pono muſu vżdetą, kuriuo ghis ſau pàſidàbàt teykies, kurſay ghi tiktày àpe tàtày wiernày pràßis, teip kàip àpe tàtay ir tie żodziey ąnt prádżios vżdeti, o budu ſawo ßwentu, ir gieràdeyſte ſàwo wiſàdà nugàrbint, ir nedàſtàtkuoſe io wiſad àpweyzdet ghi teykſis, ką płàciaus ißmàniſi iß tos Ewàngelios żemiàus iraßitos per Joną S. tàis żodżieis.

Ir trećia diena buwo ſwodba Canoi Gàlileos, ir motina Iezuſa buwo tenay. Iezus teypag buwo pàwàdintàs ir io pàſiuntiniey ąnt ſwodbos. O kàip netęko wiena, biłoia motina Iezauſp, ne turi wina: Iezus biłoia ioſpi, kàs mani ir tàwi dàrbà moterißkie, mànà dàbàr hàdina ne àtàio: biłoia motina io tàrnàmus, ką tiektày iumus iſàkis dàrikite. Buwa tenai ßeßi kodżiey àkmens pàſtàtiti, pàgàl pàiunkima żidu apcżiſtima, piłaſi po du àbà po tris wiedrus. Iezus biłoio ghiemus, pripilkit kodżius wàndenimi ir ghię pripiłe ſklidinąs, ir ghis biłoio ghiemus, ſemkit nu ir neßkit vżweyzdetoiu, ir neße o kaip vżweyzdetois pàràgàwà wina, kurſay wandenimi buwà, ir ne żinoia iß kur buwa, bàt tàrnày żinoia, kurie wàndeni ſeme, pàwàdina vżweyzdetoias iauniki ir biłoia iopi: kożnas żmogus iß pirmà duoſt giàrą winą, o kaip pàſigiària, tàdà duoſt błogiàſni, tu giàrą winą ik ßiołay pàłaykiey. Tàs eſt pirmàs żenkłas, kuri Iezus pàdàre Chàno Gàlileos, ir àpreyßkie ßłowę ſawą, ir intikieia ing ghi pàſiuntiney io. (68).

Kaip nuog pradźios świetà, tàdà tàtày tuoiaus tàs Ponas o iżgànitoiois muſu wiſogàlis pàrodit teykies, kab neiokſày kitas pàſtàtimàs, neioki kità ſprowà żmogaus cnatliwa, niekad iàmui łabiaus nepaſidaboià, tiktày augliuy ßwentàme małżeniſtos. Nés kad iau buwo teykięs pàdàrit dąngu ir żiàme, ſutwere teypag żmogu, kurij teyp nugàrbino ir numiłeio,

iog ghi teip páſtate, idánt wiſu wießpatautu ant žiámes. Tenaygi iau buwo ártes perżwelgięs ſilpnibę żmogiſtes io, kad tureio nupult, o neißturet wieros iámui, o ſułaužit ßwentá iſákimá io. Ir tuoiaus ſuſimiłęs ant io tenaigi paſákie: Iog piktá but iámui wienámui, bát wienok iámui pádarikim kokią pagałbę. Ißmánidámás támui, kad neiokſáy pádeimás ſmutkie, ir nupuoli żmogaus biedna iámuy wierneſne netureio but, tiktáy cnatliwa mote iámuy vżżenklintá nuog io: Ir ſutwere Jewą iż kaułá io, ir dawe ghią draugiſten iámuy, ir páſtiprino tátáy żodżieis ſáwo: Iog tás dweiátas bus káip wienas kunas: kur to potám ir žmogiſtey ſáwo páſtiprint teykies, biłodamás: Nes del tos draugiſtes ápłais tewą żmogus ir motiną, ir priſtos wiernay wienas ąntrop. Nes iau tie kurie teyp ſáwęſp pristoiá, iau amžináy imá ſau ſáliubą piktáy ir gieráy po draugiey ißneßiot, teyp ſmutką káip ir pátiècha, wiſad iau tárpu iu draugibę ęſt.

q. O kad iau prieg redimu žiámes ir dangaus wiſogális Ponas wiſo daginet buwo teykięs, tenáygi teypag iau ir tą draugiſtę zokana to paſtátit teykies. Tádá ápe ghi raßtas teyp ſáko: Iog ißwido Ponas, kad wiſá giárá pádáre, potám atiłſeio. Cžia iau ißwiſk, kad raßtas ſáko, iog wiſá giáráy pádáre, nes tatáy buwo pirmiause giárá żmogaus biedną po ſutwerimu io, kad ghi táme augliuy, o táme zokane, kurſay iámuy łábiauſey páſidábot tureio, páſtátit teykies. O neiokią kitą iždumoima ant ią ne iždumoio, káip ias ſau potám gimine žmoniu ißrádinet tureio, kur ghiemus ir páßłáwint teykies idánt auktu o papildítu žiámę gimine ſáwo, neſáng tátáy io digżiauſiás pádukſis tureio but ſu ſunumis žmoniu. O tátay tureio but mieliauſiá winnićia io, o łábiauſey tokioy giminey kuri pagal walos io ßwentos, o paczćiwaſti ant to świetá iſipłádiio. Ape ką Sálomon płaczey iraße: kokſáy ir tokioy giminey tießiimás io, ir kokius páßłáwinimus ant io ißpłátint žádeio: O kokime wel nubodume ira nepaczćiwa gimine iamp, ir koki prakieykimá atlika ghiey.

q. Káip ir ir Powiłás ßwentás Zidump raßo: Kad iámuy łabiaus niekas nepáſidaboiá, tiktay tokſáy páczćiwas ſuſigłaudimás, o tá draugibe grážey vžłáykitá. O kaip wel žmones ſáwowałnáy, o be tos kaľtes giwenánćiás žádeio ſmarkiey ſudit cžeſu ſudá ſáwo. Nes tátáy tuoiaus dabar vž ſeno ámžiá parodit tei[kies, 68b] kies, neſą iámuy tátáy łábáy páſimegt tureio, iáygu kas tą ßwentą iſtátimą ſáwimp wartot mokietu, o iámuy ioy tobuliſtę ſáwo vžłáykitu: Nes ir anuo cžeſu, kad anoy šliáchetna Sora regiedamá newayſingą ſáwe, dałáyda wiru ſawámui Abráhomuy giwent ſu tárnayte ſáwo, idánt neſugáyßtu patamſtwá io: kuri potám tureio ſunu Izmáeli, kurij aná ßliáchetná Sora prieme vž ſáwo tikrą: Bát kad Ponas noreio tát parodit, neſąng ghis wierną ſáwo, kurie iámuy kąntrumuoſe ſáwo tobułay kieńćiá niekád nopłáydźia. Dawe ánay šliáchetnay Soray miełą, o dides gimines ſunu Izaoką, ir ſtebuklingáy ią buwo pátießiięs ſenátwey ios: Potám kad ans Izmáel noreio ingit ligios dalios ſu anuo šliáchetnáy vžgimuſiu Izaoku, iſákie Ponas Abráhomuy, idánt ghi ißmeſtu ižgi námu ſáwo, ir ſu motiná io, biłodamás iámui: Nes tátáy ira neprideręs dayktás, idánt ghis turetu kokią draugiſtę ſu ánuo tikru tewáynimi, kurſáy vžgime pagal zokana o pagal walios ßwentos io. Tenaygi paßłáwino ſunuy ánámuy, ir żadeio káip żwáyzdes dangaus ißpłátint giminę ir pátámſtwą io. O cžionay ißwiſk kokioy łoſkoy, o kokioy paćzćiwaſtia buwo wiſád Poniep auglius małženiſtes ßwentos, ir kokime páßławinime patámſwá io, ir wiſás ſurinkimás io, turtás io.

q. Káip teypag ir aną Tobioßiu, kad Ponas akliſte ir ſtebuklingoms prihadoms megindamas kantrumá io, ißkorot teykies po wiſáis priepuoleis io, nieku kitu io ißpirmá pátießit neſiteykie, tiktay iog ſunus io, kurij buwo nuſiuntes reikałuoſe ſáwo ing tolimu ßalij, kurij iau tureio vžprážuwuſi, ir apwerkięs buwo prážuwimá io, o niekad neſitikieio ſugriźimá io, átáio ánſáy ſunus ne tikietas ſu grážiá moterimi, ir ſu didźiu turtu námuoſná io: ką kad Aniołas Pono Diewo grážey rede aną małženiſtę io, ir wiſus kielus io, tátáy tenáy płáćiaus hiſtorioy to tat Tobioßiaus iraßita ſtowi: Ir kokij potám Ponas Diewás páßławinimą, ir kokias ąnt io łoſkas redit teykies. O cźia dabar ißmániſi, káip Ponas Diewas niekad ſáwo wierną nopłáydžia, o łabiauſey kurie wáykßcžioiá pagal walios ir páſtátimá io ßwentą, nes kas tiktáy deios ápe małženiſtę to ſunaus io; wiſá deios didej báimey Diewo, o ſtebuklingáy tatáy buwo reditá per Aniołą Pona.

q. O ćźionay iau ißwiſk, káip ghis ſau tą anglią o tuo zokanu páſidabot teykies: Iog ir buwimu ſáwo, ir Aniołáis ſáwo, wiſád tát redit o pádet teykies, o daugiauſey kurie ne ąnt ko kito ne vſiłáydžia, tiktáy ant cžiáſties ir ąnt garbos io, nes iáygu kur vſiłáyſtu kokioſp raſkaßieſp świetá to, o kitáyp ſuſigłauſtu negi ſu báime ir ſu ßwentá waliá io, iau mážeſnę rupeſti nori turet ápe tą, bátáig łábiaus wáykßcžios nemeiłey io: Káip ápe tátáy iraßita ira, tuoiaus nuog pradžios daukſinimá žmoniu. Nes kad ißwido ſunus kurie buwo łoſkoy Diewo, ir mergás žmoniu, kad [buwo 60] buwo gražios, eme iás ſáwi vžu moteris: Bát kas potám buwo: Apſiruſtáwa tuoiaus Ponas, kad ghie ſáwo wałnay o nebáymey io, ir cžedidámi paſidaboimu ſáwo, eme ſáwi moteris pagal walios ſawo. Paſákie tenay tuoiaus: Kad trudnay turi priſtot dußiá máno žmogauſp, nes regiu iog tas ſáwo wałnás kunás ira. O teip toi ſprowoi małženſtwos ßwentos nori Ponas Diewas dides vcžćiwáſties, idant wis detus ſu báime o pagal walos io ßwentos, kurſáy noretu ingit žádetą paßłáwinimą nuog io.

q. Neſang ir patsſáy per ſáwę ir per pránáßus wiſád tą anglią ipáczey paßławint teykies, o párodit iáme pámegimą ſáwo. Káip ir Dowidas ßwentás tárp kitu paßłáwinimu wierna žmogaus, tátáy iámuy ipáczey o ąnt pátießimá pádeio: Kad mote io bus káip ßaknis winá wáyſingá, o ſunus io káip átžáłes Aliwos áplinkuy ſtáłą io. Káip teypag ir Sálomon raßo knigoſe kozonies ſáwo: Jáygu kas ſáu ras iž peržwelgimá Pona moteri giárą, ras wiſá giárá ąnt świetá, o tures paßłáwinimą nuog Pono ſáwo. Cžionay iay ißmánik, kad netiktáy po truputi imt, bát tikray káip wańdeni ſemt žadetás ßwentás Karálus, kožną paßłáwinimą nuog Pono ſawo tokiam žmogui, kurſáy tokiame auglui podraugiey ira ſu nuženklintá burſinikie ſáwo wáykßcžioi báimey io, o pagal walos ßwentos io.

№ 123. ИЗЪ ПСАЛМОВЪ ДАВИДА, въ переводѣ Вреткуна 1580 года.

Съ примѣчаніями проф. А. Беценбергера.

VI.

1. Psalmas Daųido[a], pirmgiedotins[1] ant aschtůnių[2]) strunų.
2. Ach Wieschpatie nemikarok narse tawa, Nei kosnikem[3]) *manes*[4]) tawa kerschte.
3. Wieschpatie bukem[5]) malonus, nesa[6]) silpnas esmi, Gidikem Wieschpatie, nesa kaulai mana nussiganda.
4. Ir mana dusche didei nussiganda, Ach Wieschpatie[7]), *Kaip ilgai*[8])? kolei.
5. Grenschkes Wieschpatie, ir ischgelbek[9]) mana duschę, Gielbekem delei geribes[10]) tawa.
6. Nesa ſmertije[11]) ne atmenās essi[12]), Kas diekàwos taw Pekloia[13])?
7. Apilsaù dusaudams, wissą naktį paschlapinu patalą maną, Ir padrekinu ascharomis paklotj[14]) mana.
8. Mana gimis pagęda delei tuschbos, ir pasena, Nęsa isch wissur *suspaudzams*[15]) esmi.
9. Atstokite nuog manęs wissi Piktodeiei, nesa Wieschpats gird mana werksmą.
10. Wieschpats gird mana atsiprachima[16]) Maną maldą prijm[17]) Wieschpats[18]).
11. Wissi mana neprietelei[19]) testoro gędoie[20]), ir te issigansta didei, Teatsigręschta[21]), ir testoro giedoie[22]) umai.

VI.

1. Psalmas Dowido pirmgiedotins ant aschtůniu Striunu.
2. Ah Wieschpatie nemikariok narsē tawo, neigi kosnik mannę kerstē tawo.
3. Wieschpatie buk man malonus, nesa esmi silpnas, Gydik mannę Wieschpatie, nesa kåulai mano nussigando.
4. Ir mana Duschia diddei nussigandā, Ah Wieschpatie, kolei?
5. Gręschkis Wieschpatie, ir ischgelbek maną Duschę, Gelbek man delei Gerybes tawo.
6. Nesang Smertijē neatmenams essi, Kas dekawôs taw Peklojē?
7. Asch teip apilsau Dusaûghimu, ir wissa nakti schlapinu Patalą maną, Bei drekinu Ascharomis Pakloti mano.
8. Mana gymis pagædo delei Tußbos ir pasæno, Nesa asch wissur suspaudziamas eſmi.
9. Atstokite nůg mannęs wissi Piktadejei, Nesa Wieschpats gird' maną wærksmą.
10. Wieschpats gird' maną balsą, Maną Maldą prijma Wieschpats.
11. Wissi mano Neprietelei testoro apgedinti ir teissigąsta diddei, Ir teatsigręße bei testow gedoi umai.

---

a) Corrig. aus *Douido*. 1) Corrigiert aus *pragiedamas*. 2) Corrig. aus *aschtuonių*. 3) Correctur, anscheinend aus *kosnik nik*. 4) Unterstrichen. 5) *bukem* Correctur aus *bukim*. 6) Hinter *nesa* ist *esch* ausgestrichen und hinter diesem steht noch *sipl* (?). 7) Hier ist *kolei* durchgestrichen. 8) *kaip ilgai* unterstrichen. Das folgende *kolei* mit späterer Tinte. 9) Corrig. aus *ischgielbek*. 10) Corrig aus *gieribes*. 11) Corrig. aus *smertija*. 12) Corrig. aus tmrna *tawęs*. 13) Wahrscheinl. corrigiert in *Pekloie*. 14) Corrig., aus *Paklote?* Am Rande: *Lager* und mit späterer Tinte *gůlis*. 15) Unterstrichen. Am Rande *umiams*. 16) *atsiprachima* (so!) am Rande. Im Text ist *praschima* und darüber *usstagima* durschstrichen 17) Corrig. aus *prijmma*. 18) Corrig. aus *Wieschpatis*. 19) Corrig. aus *neprietelus*. 20) Corrig. aus *girdoia*. 21) Anscheinend corrig. aus *teatsigrischta*. 22) Corrig. aus *giedoia*.

VII.

1. Nekaltibe Dauido[1]), ape kurę[2]) giedoia Wieschpati[3]), delei szodzių Murino Jeminito.
2. Tawim Wieschpatie nussitikiū, manas Diewe, gelbekem[4]) nûg wissų persekų dineianczių mane, ir ischgelbek[5]) mane.
3. Idant anis maną duschę nesugaut [sugrebtų] kaip liutai, ir ne sudraskitų, kadangi nera Ischgelbetoio[6]).
4. Wieschpatie manas Diewe, iei toktai dariau, ir iei neteisibę rasta ira rankosų mána
5. Iei pikta attadawiau[7]), pakaghingai su manim giwenantiemus, Alba[8]) iei anus, kurie mane be prieszasties peike, paszeidziau.
6. Tada te persekdineij[9]) mana ne prietelius mana duschę, ir tesugaun[10]) ię, ir temin maną sziwatą szemesp[11]) ir tepagulda maną garbę dulkesna[12]), Sela.
7. Kelkesi[13]) Wieschpatie narse tawa, issikelk[14]) ant kerschto mana nprietelių, Ir atstatikim [gielbekim] wel Vredana[15]) kurį man peisakei[16]).
8. Idant szmones wel tawęsp sussirinktų, Ir tų paczių delei atsikilek.
9. Wieschpats ira Sudzia[17]) szmonių, Sudikem Wieschpatie pagal mana teisibę ir geribę[18]).
10. Testow galas[19]) Piktenibe[20]) Nessibijanczių Diewo, ir prawodik Teisiuosiuis, Nesa tu Diewe teisusis, megini schirdis ir inkschczes[21]).

VII.

1. Nekaltibe Dowido, apie kurrę giedojo Wieschpatzui delei ßodziû Murrino Jemenito.
2. Tawimi Wieschpatie nussitikiu, manas Tiewe, gælbek man nûg wiſſû Persekdinejantziû mannę, Ir ischgælbek mannę.
3. Idant anis Duschią maną nesugautu kaip Lutai, ir nesupleschitu, kadangi nera Isschgelbetojo.
4. Wieschpatie manas Diewe, jey toktai darau, Ir jey nereisybe[22]) ira rankosa mana.
5. Iey pikr[23]) attadawiau pakaghingai su manimi geweenantiems, Argu jey annus, kurie mannę bē prießasties neapkente, paßeidziau.
6. Tada tepersekdinje[24]) mana Nprietelius maną Duschią, ir tesugauna ję, Ir tepamina maną giwatą ßemespi ir tepaguldo mana Garbę dulkesna, Sela.
7. Kælkis Wieschpatie narsē tawo, issikælk ant kærschto mano Neprieteliû, Ir istatyk mannę wel' Vredana, kurri man paweelijei.
8. Idant Szmones wel' tawęspi susirinktu, Ir tû patziû delei wel' atsikilek.
9. Wieschpats ira Sudzia ant Szmoniu, Sudyk mannę Wieschpatie pagal' Teisybę ir Gœribe maną.
10. Tessiliâuja Piktenybe Dievo-Nessibijantziuiû ir gelbek Teisiûsius, Nesa tu Diewe Teisusis meginni Schirdis ir Inkstis.

---

1) Corrigiert aus *Douido*. 2) Corrig. aus *kada ghis*. 3) Corrig. aus *Wieschpacszui*. 4) Corrig. aus *gielbekem*. 5) Corrig. aus *ischgielbek*. 6) Corrig. aus *Ischgielbetoio*. 7) Corrig. aus *atadawiau*. 8) Corrig. aus *Angu*. 9) Corrig. aus *persekdineia*. 10) Corrig. aus *tesugauna*. 11) Corrig. für *prieg szemes* 12) Corrig. für *ing dulkes*. 13) Corrig. aus *Kielkes*. 14) Corrig. aus *issikielk*. 15) Corrig. aus *ing Vredą*. 16) Corrig. aus *preisakiei*. 17) Hier ist *ant* durchgestrichen. 18) Corrigiert aus *gieribę*. 19) *Testow galas* unterstrichen und davor in Klammern *Tessiliauia*. 20) Corrig. aus *Piktenibes*. 21) Corrig. für *įssczius*; selbst corrig. aus *inkschczias* (?) 22) So! lies neteisybe. 23) So! lies *pikt*. 24) So! lies *persekdinej*.

11. Mana skida Diewip, kursai geras[1]) schirdis gelb[2]).
12. Diewas ira teisus Sudzia, ir Diewas koszną dieną grąschaiansis[3]).
13. Tei ne nor[4]) prissiwerstisi[5]), ghis sawa karda paglanda, ir sawa kilpinę įtempe, ir mierûij[6]).
14. Ir uszdeia smertelnųs strelas[7]), sawa strelas ghis pataisė ant nuszudimo.
15. Schitai, tas pikta dumo[8]), ne palaimu ira[9]) nieschiczas, bet[10]) pagimdis patrotijmą[11]).
16. Ghis duobę kase[12]) ir ischkase[13]), ir įpuole duobena[14]) kurę padare.
17. Io rabata bus[15]) ant io galwos, ir piktibe ant io nuomenes[16]) puls[17]).
18. Diekuiu Wieschpacziui[18]) isch io teisibes [delei][19]) ir liaupsinsiu wardą Wieschpaties aukschcziausioio.

11. Mana Atsarga ira Diewiepi, Kurs gerroms Schirdims geelpti.
12. Diewas ira teisus Sudzia, Ir Diewas, koßna diena grumsdziąs.
13. Nenorint prissiwerstis, Ghis sawą Kalawiją pagalando, Ir sawą Kilpini intempe ir mierije.
14. Ir ußdejo smertischkas strelas, sawa Wylitzias pataise ant nußuddimo.
15. Schittai tas pikt dumoja, Nepalaima esti nesczias, bet pagimdys Nieką.
16. Ghis Dûbę kāse ir ischkasse, ir jpûle Dûbena, kurę padare.
17. Io nepalaima bus ant jo Galwos, Ir jo siustummas ant jo Momenies.
18. Asch dekawoju Wieschpatzui jo Teisybes delei, Ir laupsinsiu Wardą Wieschpaties Auhschtziausiojo[20]).

1) Corrig. aus *gieras*. 2) Corrig. aus *gielbti*. 3) Corrig. aus *grąschoiansis*. 4) Corrig. aus *nori*. 5) Das Schluss—*i* zugesetzt (spätere Tinte). Dahinter sind Verweisungszeichen auf an den Rand geschriebenes *tada*. 6) Corrig. aus *mierija*. Am Rande: Zilen numieriti. 7) Corrig. aus *schuwius*. Am Rande: «Geschoß Hebraice legitur Vasa mortis. Padargus» und von jüngerer Hand: «Pfeile Wylitcze». 8) Corrig. aus *dumoij*. 9) *ira* unterstrichen, *esti* übergeschrieben. 10) *bet* unterstrichen, *o* übergeschriebene. 11) *nieka* übergeschrieben 12) Corrig. aus *pakase*. Uber *paisch*, aber auch durchgestrichen. 13) Corrig. aus *ischprowija* 14) Corrig. aus *ing duobę*. 15) Übergeschrieben über: *nekvartuna atais*. 16) Corrig. aus *muomenes*. 17) Am Rande: «Frevzl iniquitas violentia. siustas». 18) Corrig. in *Wieschpati*. 19) *isch* unterstrichen, *delei* in Klammern. 20) Sól lies Auksch-.

№ 124. Оникштенскій боръ.

Въ діалектологической транскрипціи самаго поэта.

[Срв. № 46, см. 248].

Kólnai kałmúoti pakółn̥es nuplĩky!
Kàs júsū grôżei śanóbinei tĩki?
Kuȓ tój puikýbe júsū pasidéjo?
Kuȓ ramùs júsū ūżĩmas nõ wéjo,
Kaì bólto mĩszko łapēlai szłaméjo,
Iȓ sēnos pũszys siūrõwo, braszkéjo?
Kuȓ júsū poũkszczai, pouksztēlai, pouksztýtes,
Katrũ czíłbunczū teìp ramù kłousýtes?
Kùr júsū żwérys, gywulaì żwerēlai?
Kuȓ żwerũ ôlos, łoużaì iȓ urwēlai?
Wĩsa prapúoły; tìk uǹt łoũko plĩko

Во время печатанія 2-ого выпуска † Епископъ Антоній 27. XI. 1902 г. Для характеристики его рѣчи привожу его письмо ко мнѣ:

Szłowingas Pone Mokytojau! Sugrįżęs sziomis dēnomis Kaunan isz kelonės łankymo bażnyczu radau Tamstos gromata 29. VI. 11. VII. 97. m. ir skubiu atraszą. Jeigu Tamsta nori sawon knįgon indėti isz mano Anykszczu Sziłelo kurįąnorint dalį tai asz to neginu. Korekturos pirmąjį łapą, sz. 1—16, radáu Telsziu pacztę 26. Birżio ir pataisęs parsiunczau Moksłu Akademijon, dûdamas żinią, grįsziąs Kaunan apē 15. d. Lēpos menesio ir praszydamas, kad mano kasztu atspaustu 1000 knįgelu, neskaitant 300, dowanotu. Bet dar ligsziolei daugiaus korekturos nesułaukiau. Buk sweikas ir linksmas Tamstos tarnas A. Baranowſki. d. 20. VII. 1. VIII. 97 m. Kaunę. Рѣчь идетъ о печатаніи брошюры «Замѣтки о литовскомъ языкѣ и Словарѣ» Спб. 1898. 8⁰. 80 + III.

Kēlos puszēłes apýkraiwes līko!...
Skujôṁ, szakēłem ir szīszkom nukłótū
Kēpina sáułe ńanoudíngū płótū;
Uṅt kurȳ żiûriunt teìp ńaramù rēgis:
Līg, tartuṁ, rúmas suīrys, nudēgys;
Līg kokiō miēsto iszgriūwus pūstýne;
Līg kokiō raīsto apswīłus kimsýne!..
Miszkaṅ búdawo .eînì—taì nēt ōky wēria;
Wàt teìp línksmina dûsziū, ażù szirdēs twēria,
Kàd nēt, szírdżai apsōłus, ńakaŕtū dūmójai:
Aŕ miszkì ōsz czà stówju, aŕ dunguĵ, aŕ rójuj?!
Kuŕ tìk żiûrì, wīs grażù: żōla, liēkna, grýna!
Kuŕ tìk úostai, wīs míeła: girià nósy trīna!
Kuŕ tìk kłousaì, wis liñksma: szłōma, ûżia, sioūdża!
Kū tìk joūtì, wīs ramù: szírdy głósto, grioūdża!
Minksztuczūkai sōmanū patałaì isztiēstì
Gółwū uṅt sawȳ tráukia iŕ lūła użliēstì.
Wogenójai, kaìp rûtos, ƙałmaìs ƙałmaìs żēla,
Júodas, roudónas wúogas isiŕpusias kēla.
Uṅt żōlo, roūswo, bółkszwo dūgnio taszkaì grýbū
t'aìp mēdżū margulúoja ìsz sawū sodýbū.
Woẃarūszkū leikēłes kúrńakur prō plýszy
Isz pō sōmanū mórszkos sarmatlywaì kýszi.
Czà palíepjū toriēŕkos pō mīszkū iszklótos,
Czà kioūlabudes pûpso, līg píewos kimsótos,
Czà pō .ēgłem szeimýnom sudýgy ruduōkes,
Czà puszýnì ìsz grúodo iszáuga żaluōkes,
Czà roūswos, ṁaĺswos, píłkos ūmedes sutûpy,
Linksmūtes, grażiaì áuga, niēkas jôm ńarûpi.
Czà kazlêkai pakrúmem uṅt peṁanū tōko,
Tartuṁ kupkēlai kniúpszti, kaìp Mickéwczus sōko.
Czà ńamūnes ìsz kéłmo, lēpsziai t'aìp alksnýno;
Czà szalpjōnai t'aìp stobriū dýgsta isz skedýno.
Czà mūsmires roupúotos, ẃarsźakiaì gleiwéti
Czà grýbai iŕ szúngrybjai wardaìs ńażiméti;
Aneì jū żmónes ŕañka, aneì żwérys gráużia;
Jēg begdamì paŕ mīszkū galwījai iszłáużia,
Arbō pōtys sawóimi suglēby supústa;
Isz jū trúszos ź'alṁanaìs apliñkom iszpłústa.
.ē ìsz wisū wirszēsnys áuga barawýkas,
Walīg dainūszkos żôdżū — «grýbū pułkounýkas»:
Płatùs, stóras, paspûtys, līg tartuṁ użkłótas
Uṅt kíeto, drúto kóto blûdas paliwótas;
Graīt áuga, jiłgaì .ēsti, giminiū wisókiū:
Paūżuōlū, roudonīkiū iŕ kitū kitókiū. —
Żalì .ēglai, kaìp kwiētkai, pō dirwónus kēri;
t'arpù jū kīszkiai gūli, krōpkos waīkùs pēri.
Krúmai żôŕì barzdóti krasztaìs mīszkū riēcza
Iŕ līnijos pańajōs sƙarsaì mīszkū szwiēcza.
Alksniai, lēpsziū sodýba, pałoūkem użéły
Szakôṁ ƙaƙàs reszuczū łazdynaì iszkéły,
Atōkaitoj bríndina; .ē kaŕkłai pō słény,
t'aìp lūłunczū pawérsmiū pamégo pawény.
Putinaì kroūjù waŕwa, sarbintaì pō Szłōwy
Iŕ palúnem kúrńakur príegłoudū sōw gōwy. —
Bółtasai mīszkas kółnais, kaìp tìk padabóji:

Czà b'aržēlai kaìp ńaľdaì Pōszławy apstójy.
Czà wisaìs łōpais drēba ,ēpuszes nusguñdy;
Kožnôj kłaĩkū ńakuntriōs žalktýczos atrundì.
Czà ūžołaì iŕ úosiai prē ,ēgłem sustójo:
Līg tartum, czà žalktíene pōty aproudójo,
Kaì píeno putōs wiētoj, kroūjo putù plúdo
Iŕ sù waikaìs, ìsz sōwo môtyniszko sûdo,
M'adžaň góilystu wiŕto: patì 'ēgłì tōpo,
Joùnuczukùs aptaĩse waikùs rûbais łōpo.
Jiēwà, głúosna iŕ bliñdìs, grûsziè, ob'ałėłe;
Sōwo sēśary skúndža liēknà śadułėłe.

Wínksznos, szałt,ēkszniaĩ, líepai iŕ ńásuskaitýti
Kitókiū mēdžū skýriai t'aŕp jū isklaistýti.
Jōs tiktaì miszkì áugy žmónes t'apažýsta:
Daktaraì iŕ žiniuōnys, kū pō miszkùs klýsta,
Jū łōpais, jū žewēłem, arbō szakniù kíetu,
Nō ligū iŕ padarū gýdža wīsū swíetū
,ē mūm pŕastiēm žmonēłém, tìk žiūréť patógu,
Kaì jōs dlñgia Apwéizda žalū łōpū stógu,
Kaì kôžnà burbolýte isprógsta, suskýła;
Kaì žedū wórszkì szōkos ob'ałū pražýłà;
Kaì parwōsar žalúoja túmsous szīlo szóni;
Kaì rud'anióp łapēlai gàltônì, roudôni,
Tartum kroūjù Maŕczupjo pakółnas aptráukia
Iŕ kaì plikì stabaraì pawōsario łáukia.
,ē puszēłes! puszēłes tōs ńasurokúotos!
Túnkios, áuksztos iŕ liēknos, wirszúnes kwetkúotos,
Iŕ wōsarū, iŕ žiēmū kaìp rûtos žalúoja,
Lēmō líemány płōka, kaìp míndres siūrúoja.
Už pūswarsczo ńasmōto — tóksaì tunkumýnas!
Nōrs neì łoužaìs, neì szíeksztom ńažugriūwys, grýnas;
Neì szakēłes ńadžúwy ńažupýny wiētos,
Pūszys áuksztos iŕ lýgios, tartum nugańétos.

,E kwepīmas, joù kūgi! czà sakaìs puszēlū,
Czà wejēlys dwélkťali sù kwapù žedēlū:
Joūtì píewos dóbiłū bółtū iŕ roudónū,
Joūtì ramuńàs czebrùs — žołałàs dirwónū;
Joūtì ìsz júodo kōpczous śkrudelýno kwōpū,
Iŕ ìsz mēdžū, ìsz szīszkū, ìsz skujū, ìsz łōpū,
Wīs kitóki kwepałaì: kaìp wejēlys dwélksi,
Kôžno kaŕto kitókiu kwapù usiwélgsi.
Czà sōmanos sù brūkniom szíłału užplūko;
Czà mēdžo žedū kwōpas — līg sôdas pratrúko.
Tartum mīszkas kwepúoja — ńalýginunt žwêrìs:
Sōwo kwapùs pō łoūkùs kaìp beŕtū pabêrys,
Łoukaìs, píewom atgáuna. — Widuj' puszynélū
Joūtì sōw gražiaì kwōpū diŕwū ir pewélū.
Ir teìp wīsa sumiñsza, wejalù praskýsta,
Kàd neì nósis sziū kwapū wisū ńapažýsta;
Tìk tartum girià, píewa iŕ łoūkas sustōrý,
Isz brungiáusiū kwepałū mīsziny padōry,
Diéwui uňt gàrbēs rûko teìp ramiaì, teìp meĩlaì,
Līg kàd skripkúoja, juōkias, gíeda, weŕkià gaĩlaì,
,ē tē bałsaì wisóki teìp kruwôň susioūdža,

Kàd jũ skyrium ńażýmu, — „ẽ tìk szírdy grioũdża,
ói sioũdża grażiaì mĩszkas, ńatĩl kwépja gardżaì,
Sioũdża, ûżia iȓ skuñba linksmaì daĩlai, skaȓdżai.
Widúnaktyj teìp týkù — kàd giȓdì, kaìp jáunas
Łõpas arbõ żedẽlys uǹt szakẽlũ kráunas.
Giȓdì, kaìp szakôm sznĩbż da mẽdżu kałbà szwiǹtà,
Kaìp żwaigżdẽłes pławẽna, gaìlì rasà kriǹta.
Deltõ ir szirdýj` wĩsos pajáutos nutíłsta,
Ramuṁ tykumù, małdù, dûszià dunguǹ kíłsta.
„ẽ kaì jòù, diẽnai brékszturt, rytaì szwiẽsù twiñksta,
Rasõs píłnos żõlynũ źamýǹ góŀwos liñksta;
Tadù szĩłas nubuñda, wisà ýra týłà,
Prasĩďada pamażù szwiǹtà denõs býłà.
Kàs tì szłõma?—„ẽ wéju põpũstas łapẽlys,
„ẽgi gũsztój` nubũdys sũjuda poukszttẽlys —
Kàs tì trẽszka? — „ẽ wiȓkas: diẽnũ màt ażúodża,
Isz naktĩnes ḿadżônes paȓ pakrúmas skúodża.
„ẽgi łõpe uǹt ôłu żũsiôkũ intskúndus,
„ẽgi barsiũkas béga iszliñdys isz łúndos;
„ẽgi liùksmũte stírna paȓ puszýnũ striúoksi;
„ẽgi pusziǹ isz puszẽs wowaŕýte lúoksi;
„ẽgi, màt, szirmonẽlys iȓ kiáune jodója
Ir wisóki żwerẽlai põ mĩszkũ ũlója.
Kàs tì táukszi? — „ẽ stúobry kapója ǵanẽlys.
Kàs mikẽna? — „ẽgi, màt, ṕarkúno ożẽlys.
Kàs tì sznĩbżda? — „ẽ sznýpszcza ìsz kélmo piktója;
„ẽgi srôwì ťaszkẽna upẽłe Szwintója.
Kàs tì kaĩbas?—„ẽ żûsys pa-upẽj` gagẽna;
„ẽgi, màt, lizdì staȓkus pamiszkẽj` klagẽna;
„ẽgi úntys «prý! prý! prý!» priskrĩdy uǹt lúnũ;
„ẽgi kukutýs kłáusia sõwo põczũ, súnũ;
«Kũ, kũ, kũ jũm atnẽszte? kũ jũs kaĩbat niẽkùs?
«Kũ, kũ, kũ, kũ? aȓ grúdus? aȓ musiàs? aȓ sliẽkùs?» —
„ẽgi, màt, ǵagutẽłe daĩros ir ketójas:
Czà, kũkúodama, ẁaȓkia, szà juõkias kwatójas. —

Skuñba tìk, skuñba mĩszkas: czà wôłunge Jiẽwũ
Trótina: «Jiẽwa, Jiẽwa, ńaganýk põ píewũ».
Czà, poupẽj`: «rĩ-u! rĩ-u! rĩ-u!» tilwĩkas suszũko;
Czà wêl bałsũ wisókiũ lĩg trûktì pratrúko.
Wĩs kitóki bałs„ẽlai, wĩs kitókios býlos;
Dagĩlai, ṕaczałúndos, strazdẽlai, czyżýłos,
Keksztaì, szórkos iȓ kĩtos, wĩs sõwiszkai gíeda:
Tój juõkias, tój waitója, „ẽ tój niẽkùs klíeda.
Tój juõkias, tój waitója, „ẽ tój niẽkùs klíeda.
„ẽ ùż wisùs wirszẽsnys łaksztiñgałes bałsàs:
Pìłnas. skaȓdùs, grioudíngas, ir, teip sakýt́; skałsùs:
Skuñba ûżia paȓ krúmus, ir wĩs kiteìp maĩnos,
Ir wĩs dûszion intsmañga—lĩg Letuwõs daĩnos.
Tẽ wisóki bałs„ẽlai teip kruwôǹ supłaũkia:
Tartuṁ kôżnas łapẽlys czíłba; kláuga, szoũkia,
Ir sutartĩny taĩso, ir teìp grażiaì dẽra: —
Sioũdża tik, tartuṁ, sioũdża — rìntawimo nérà;
Aneì tũ bałsũ oũsìs skyriuṁ ńapażýsta:

Lĩg, kàd uṅt żalõs píewos żolynaì prażýsta,
Ir wisóki żedẽlai teìp t'aṙp sawỹ pĩnas, —
Kàd isztółо tìk rẽgis grażùs margumýnas. —
1858. m Anykszczuõs.

Óì búdawo, búdawo ìsz músũ sziłẽlo
Didżáusio patogũmo, grażoùs ramumêlo!
ₑẽ tàs wĩsas ramũmas põ Letũwiũ dûsziàs,
Lĩg lýgumoj wejẽlys põ żołałàs trúszias,
Płoukýdamas lingõwo, túmsiom wilniom twĩno:
Dażnaì miszkì Letũwys, kõ w'aṙkia, ńażĩno.
ₑẽ tik juñta dażniáusiai, kàd sziṙdìs ńaskoũdża,
ₑẽ tìk pilnà pajáutũ łabaì ramjaì grioũdża;
Ir lĩg rasõs żimczûgais goũsiai atgaiwiñtà;
Ir lĩg rasà paṙ wéidũ aszarêłes kriñta.
Põskum jiłgaì krũtĩnej sziłẽlys kwepúoja;
Atsidũsus krũtĩne, lĩg girià, lingúoja.
Lĩg, taṙỹtum, ramũmas teĩp dûszion intsliñko.
Kàd nẽt dûsziià, kaìp wórpa pribríndus, nuliñko.
Isz tõ, mataì, õszaros iṙ atsidusĩmas,
Isz tõ szwiñtos pajáutos, ìsz tõ gíesmes jĩmas.
Dabaṙ wĩsa prapúoly... tìk uṅt łoũko plĩko
Kẽlos kraĩwos, nuskuṙdy puszálýtes lĩko...

Jeì uṅt sziõ iswĩłusio põ kółnus lydĩmo.
Teìp doũg szirdỹj' ĩżala ramoùs atminĩmo:
Tartuṁ kałmaì supũwy atgỹja, żalúoja,
Suspýnusias wirszúńas wéjas pławesúoja;
Tartuṁ plikì, iszdẽgy dirwónai sziszkúoti,
Pasĩpucza sõmanom nõ grỹbũ taszkúoti;
Tartuṁ ìsz t'arpù púiriũ tokẽ kwapaì kĩło,
Lĩg kàd girià pratrúksta, aṙ pũcza ìsz szĩło;
Tartuṁ wĩsa suszłõmo, suczĩłbo, supỹszko,
Lĩg, diẽnai bréksztunt, widuj̃ paniúrusio mĩszko;
Jeì uṅt sziũ plikũ płótũ, kaì mislìs ażlỹja,
Pamiñkłais ażwaisýtas sziłẽlys atgỹja:
Taì kokiõ b'abúdawo ìsz sẽno sziłêlo
Meilíngo atminĩmo, grażoùs ramumêlo;
Kaì szẽ płótai apżéły, apgriûtì, aptẽmy
Matýdawo kałmúotũ apýlinkej żẽmy:
Kaì stobriaì, seksniaìs drûtì, úmżiais intṙatéjy,
Walĩg kałbõs ńanẽlũ, paṙajõs kyszéjy;
Isz kuriũ żýmu bũwy, kàd gĩriũ czà snáusta,
Túnkus ìsz wirszòus stógas wirszúnem suáusta,
Iṙ ńatĩl puĩkaìs mẽszkos iṙ szárnaì p'aréta,
Bẽt tunkumós t'aṙp raistũ iṙ żabriaì turéta!

ₑẽ kuṙ dabaṙ sziłẽlys, bũwy miszkaì szwiñtì,
Kàżin kõd'al ńanóbej wĩsiszkai iskiñtì.
Mażiṙ wiẽrũ intwẽdys Jagiełà iskýne,
Kad joù ńab'atarnáutũ dewaĩczom tewýne.
Põskum, põ sziàs pakółnas uṅt sẽno stobrýno,
Bũwy pũszys suáugy nõ mẽtũ szimtýno:
Túnkios, áuksztos, lygũtes, ǵałtónos, kaìp żwõkes;
Wirszúnes, ₑẽsũ, ûże iṙ lemanaì płõkes.

№ 125. Буйвидзскій говоръ, Ново-Александр., у.

Buivýdžjų kaîmo šnektá.

Seņaú susirińkò viênu subatős vókaru, kéļatas žmòņú iŕ pradêjò ·kalbât åpė žmòņú drusúmu. Viênas gŷrās, kád tú padórā, kĩtas, kad tú. Viênas ĩš daugúmò atsiródò iŕ sókė: «ò vat, áŝ nuvei'şu dabaŕ kapuós' iŕ atneşú ņasanaĩ pakavòtu numĩrėļy». Kitĩ pradêjò ĩš jõ juóktis, ő kitĩ ŝĩdint sakŷdami: «Nu jaú, eĩk, eĩk! atnéŝkgi!» Drusúnas nuvéjo, atókasā numĩrėļy iŕ išêmys jý ĩš gróbò usidêjò jý uńt peţşú iŕ atóneŝė susirinkĩman. Pamóty numĩrėļy, visĩ ĩš susirinkĩmò išbâgò. Palĩkys drusúnas viênas pójėmā numĩrėļy ažú kôjū iŕ nenòrâdamas néŝt atgôļ uńt kapú núneŝė iŕ númatā patvòrin. Dő jýs ņapaspêjò numést, tuoĩ numĩrėlys jý tsópt áž ruńkòs iŕ ņabalaĩḍẓa, sakŷdamas: «iš kuŕ pójēmei tinòî iŕ padêk!» Tú matŷdamas; drusúnas nôròm - ņanôrom iŕ drabâdamas pójēmā numĩrėļy iŕ núneŝė uńt kapú. Ydêjò grabań, bát numĩrėlys ņapalaĩdā jý, sakŷdamas, nuveĩk tòń ulyţşòń, kuŕ áŝ gyvanú iŕ paŕproŝyk mónò kaimýny mòterĩŝky, katrú áš gyviñdamas nukrivýdijau. Jegú jý moñ davanős, tadú iŕ áŝ taû davanôşu, ažú tát, kád tú mań tuşeĩ». Nuvéjò jýs uń tú môtery iŕ próŝė nò rŷtò lĩg vókarò, bát môteris ņanòrêjò davanôt. Nuvéjò iŕ pasisókė numĩrėļu, kád ņagóļus paŕproŝyt môtery. Prisókė nabóŝnykas atlŷgint krívidū iŕ vėļ' praŝŷt. Vős-ņa-vős drusúnas paŕproŝė tú mòterĩŝky. Tadú iŕ nabóŝnykas jom davanôjò. Liépā jý až(u)kóst iŕ pasókė: «Kĩtu kaŕtu ta°ĩp dougaú ņadarŷk; ņaardŷk pakójò numĩrėļom».

Paŕsokė Pétras Kilýs, užráše Kaz. Bugá.

№ 125° Bũva seńõ bagótas põnas iŗjåm prĩra°iƙa° išvaižót toląmoñ ƙelõnan. Greĩtọ ča°su išvažõvå ir ƙel'ù važúåjunt jĩśet norḗjåłabaĩ ģért. Privaža° våup' êlī; iŕ śuntà sâvo kúrmånū pasímt suskleniču úndeńa. Pŕējà kúrmånas untũpī; pasimõta łabaĩ niečĩstas úndo; jąsõko sâvo põnọ kadnięmõžna ģérţ šĩto úndeńa, ažọtukàt niečĩstas. Põnas łabâĩ norḗja ģęrt; pàts priẽ ũpās atsĩguła ir ģẽra úndenī subúrno. Tọča°sọ išúndeńa kažínkas nọsętvára jãm ażọbarzdõs, iŕ kłåũsa aržadì pažadḗt móń kũ namiẽ niẽpaleka°i. Põnas pradḗja mĩslīt kūpalĩka tas ir ĩra. Iŕ pasaõk'a° põžadåọ. Bõ kàd bűt niežadḗjīs taĩ būt niepałáidīs. Iŕ liẽpa īp'áut mažójen piŕšten ir parašíť untúndeńa kàt tikra° pažad'ēja°. Taĩp jìs iŕ padõra ji pałáida, iŕ ięs nọvažaõva kuŕ bũva mĩslīta.

По записи Р. Готьо (R. Gauthiot Le Parler de Buwĭdze Essai de description d'un dialecte lithuanien oriental. Paris 1903, p. 81).

№ 126 — 129. Изъ стихотвореній Ф. Вайчайтиса *).

Didžiosios jurės
Į krantą plesdėjo,
Jaunos mergaitės
Į jąsias žiurėjo;
Netiek į jąsias,
Į patį kiek tolį.
Laukė parplaukiant
Jų mieląjį brolį.
Užė vis jurė,
Kaip užti paprato,
Sesers vis žiuri,
Bet nieko nemato.
Nelaukit, seselės:
Jau brolis neplaukia,

*) Изъ книги Eiles Pranciškaus Vaičaičio (Sekupasakos). Plymouth, Pa. Spauda «Vienybes Lietuvninku» 1903, № XVI, LXVI, XCII, C.

Bet kunas brolelio
Tik pagrabo laukia.
Linksmomsioms žuvelėms
Nuleido sav' mantą,
O tos, kaip seselės,
Jį lydi į krantą.

№ 127.

Bukie, mus krašte,
Bukie, laimingas,
Dievo žadėtas, —
Mus numylėtas
Bukie laimingas.
Musų broleliai
Vargo suspausti,
Raskit linksmybę,
Raskit ramybę,
Liaukit vaitoję.
Žaliosios rutos,
Baltos lelijos,
Su kuo dabinas
Skaisčios merginos,
Visad žydėkit.
Žaliosios girios,
Augštos siubuonės,
Amžių sodintos,
Saulės augintos
Amžius žaliuokit.
Kaip vėjas pučia
Sunkiai kvėpuojat,
Sunkiai kvėpuojat,
Skaudžiai dėjuojat,
Jus mus nuskundžiat.
Kaip mus didvyriai
Eidavo kovon
Stot už tėvynę,
Davėt nakvynę
Duokit ir mumus.
Spygliai paklodė,
Szakos antklodė,
Migdė sietynas, —
Dainių kaimynas,
Aušrinė kėlė.
Lytus juos prausė,
Vėjas šukavo,
Girios poškėjo,
Žvėris penėjo,
Maistą šapavo.
Tai-gi ir šiandien
Pačios žaliuokit,
Šalį raminkit,
Meilę sodinkit,
Veiskit brolystę.

№ 128.

Gyvenimo mano saulutė jau leidžia
Kas kartą šešėlius ilgyn ir ilgyn;
Jausmai bekovodami pasilsio geidžia,
Kas dieną prie karsto slenku jau artyn.
Gal greitai ant amžino gyvasčio slenkščio
Lazdelę keleivio turėsiu padėt,
Bet geisčiau, kad dainas jaunystės įstengčiau
Paleisti pasaulėje pasižmonėt.
Vai, lėkite dainos, iš vargo nupintos,
Iš kaimo į kaimą pas jaunus, senus,
Paguoskite širdis, nelaimių sutrintas,
Nušluostykit ašaras, pakelkit jausmus!
Bet jeigu nerasit pasaulėje vietos
Ir jus neatjaustų viengenčių širdis,
O! tąsyk sugrįžkit, kur mano gul kietas
Rakstelis, kur gyvo netėmys akis.
Daugiaus nesiskirtumėm mano dainelės,
Sesutės laimingų pasaulės dienų,
Kartu pasilsėsim ramybės vietelėj
Po vėtrų, nelaimių, po žemės kovų.

№ 129. Man vis teip pat.

(Ant kun. Vienažindžio dainos).

Nors karčią tulžį gert man duoda,
Bet žiba dar žvaigždė vilties:
Kad išnaikįsim vargą juodą;
Kad saulė dar ir mums pašvies.
Laimings, kurs viskam atsiliepia:
«Man vis teip pat, teip pat visai»,
Ar kas jį giria, ar pašiepia —

Tas jį nejušina visai.
«Man vis teip pat»—jis sav dainuoja.
Ar darbą dirbt, ar patingėt,
Ar broliai džiaugias, ar dejuoja, —
Jis to nenori nė girdėt.
Laimings — jis jaučia viską lygiai,
Ar ašaruoti bus skruostai,
Ar brolius spaus nelaimių dygiai
Ar laimę sems pilni glėbiai.
«Man vis teip pat» — susiramina
Ir nebepaiso jau toliaus,
Gilesnio jausmo negaivina,
O skilvį šeria kuos markiaus.

Bet man ne vis teip pat, ar peikia,
Ar manę laimina visi,
Ar manę giria, arba keikiá
Vaikai tėvynės parinkti,
Man darbą duokit, — dirbti noriu,
O ne «man vis teip pat» dainuot,
Nors sunkų darbą, bet tik dorų,
Kurs naudą Lietuvai gal duot.
Tą darbą duokit, kurs ramina,
Kurs širdžiai alpstant nuo vargų
Nešioja peną ir maitina,
Kaip grįžtės saulės spindulių;
Tą darbą geisčiau dirbt tėvynei,
Kad ir nuėjus į kapus:
Tad kožno lietuvio krutinėj
Palikčiau nors dėkos žodžius.

№ 130. Свадебное причитаніе.

Iŝeĭk, brålėli, aukŝtåń ståńėlėn,
Pa-gi-kinkŷkai rĭstɯ žirgėly,
Nujâk, brålėly, ŝvintåń bažnytŝėlėn,
Pa-gi-žjɯrêkai, aŕ nepaklâjå, mañ*) dyvå-
Aŕ nepaklâjå [nėljå,
Aŕ nesúdegė ŝviesjɯ́ žvakėljū,
Atjâk, brålėli, kɯ́gi graitŝjaûsjei
Mañ pasakŷti smɯ́tkå didžjaûsjå.
Drėba ŝirdėlė mañ biednuolėlei,
Mañ biednuolėlei tretŝjá nedėlėlė.
Nebijaú niėkå kaĭp tắ vargėljå,
Kaĭp tắ vargėljå áŝ uńt svietėljå.
Nėjắks vargėlys neatskiŕs maný,
Neatskiŕs maný nuó vainikėljå,
Nuó vainikėljå jaunɯ́ dienėljɯ,
Tsnátɯ pånýstės, baltắs suknėlės.
Brålėli máńå, kásgi darŷtie,
Kaip tié turtėljei nepražɯ̂dytie
Áŝ pražɯ̂dytŝja ŝýgi rytėljå,
Šýgi rytėljå vĭsɯ turtėly,
Nebé atjiêŝkåtŝ paŕ vĭsɯ viekėly,
Kaĭgi gyvenaú áŝ prié brålėljɯ.
Meĭlɯs deĭ mánys visĭ kvietkėljei,
Visĭ kvietkėljei, linksmĭ balsėljei.
Sudieú kvietkėljam, linksmiêm balsėljam,
Nebé liñksminstat (maný) kitåĭ vietėlėi'.

Užraŝŷta Dusetĭŝkjų ŝnektòję nū̃ Dubinskjõtės ĭŝ Bileĭŝjų kaĭmó.

*) Mañ dat. sing. въ Дусатскомъ произносится съ *мягкимъ* n.

№ 1. Заглавный листъ литовскаго перевода „Тебя Бога хвалимъ“ 1549 года.

Giesme S. Ambraßeijans, bey S. Augustina, kure wadin: Te Deū laudamus. Su gesmemis ape ischnumieusiu prieżelima Jesaus Christaus, Jßgulditas per M. Mossuida Waitkuna etc. Ant naudos Ragaynes Baßniczey ir kitu etc.

№ 2. Изъ Катихизиса Ледесмы въ переводѣ Н. Даукши 1595 года.

Isaiæ LVII.

¶ Padarću náuda pasisakimo nasću Pakâiu: Pakâiu tôlimam/ir pakâiu artimâm/ táre Wießpatis/ir iżgîdżeu iy.

PRA-

PRABILIS.

Ieg tûli iżg tu/ kurie dażnái iżpażist ir nůdemes/n kokime sunnißimé / ir pêrtraukime stelôs sawôs kârtais rudas: iż wiénatrôs ßalies tikrái żinôdami/iog ne wienas żmôgus nê ést be nůdemes: iż antrôs wel ßalies tů męsu kad butu iżpażintis/ ka tûrétu sakit nê rasdami: ir iż to p abingusei apm iudûié ir nê kurie dá-

E 4 bar-

№ 3. Изъ Катихизиса 1595 года.

Máldа

I Czê iau iéit su sawimi
ung sûda/ ir dabzéis gêrái/
tů Wieszpati Diewa / szia
diena pázeidei/ir vz tái gái-
tėkis. Gali wel sukalbet
wissą dien a iżpazinimą.

Szitie yra Wieszpatie/ vz
tawús giradârimus/ dar-
bái máno : o kaip nêwerti/
ir nêpriderá/ bat gądzêus
sz[illegible]ia priesz tawę: Téikisig
nan malznusis Jesau/ tůs
prazegimus manús/ susi-
mites attaist' ir krauiu ta-
wu brągiausiu apmazgot
manę/ ir pagrązint sau:
Důd' szia nákti laimiti ir
ramiei nůg wissů pagán-
dis/ ir wisų priesakių dúszios
manos apginės manę pêr-
nakwot/ idánt pástui to

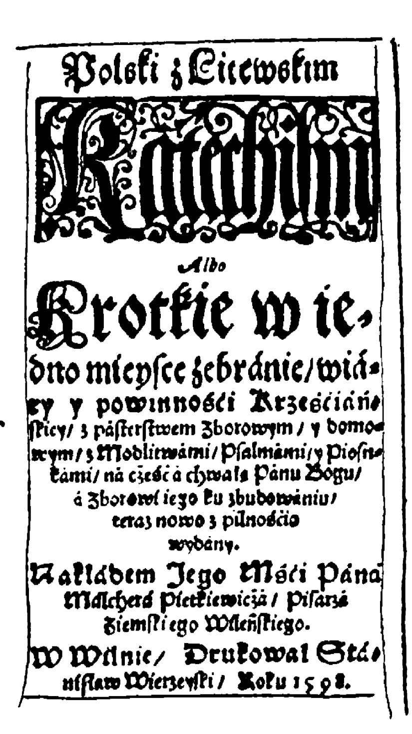
tobuleus

ant naktes:

tobuleus tarnáut galėczio/
nê pâzeizdamas nicład'/
teip didzio/ ir stebúklingai
malznâus Maiestôto tá-
wę. Ir iėių manę szia nákti
pawadint sawęsp/ ir su tů
pasâulu misernů pêrskirt te
iksies/ meldziu nê norék pa-
galėi manų didzių piktúmų
bat pagalėi nê izmestůtas
mîelaszirdistes táwo su ma-
nimi vsistaikit/ idánt ma-
nús prastoimus/ vzmir-
sztâmbei. Jêig dábar manę
swėika pramitisi/ důt idánt
galêczę giwâtą mána sti-
prei pataisit: idánt man
néwienas dáiktas nůg pi-
dimo wálos tawôs szwêtos
atatráukt nictad' nêgalê-
tų/ ant didêsses laupses

wárdo

№ 4. Заглавный листъ кальвинскаго катихизиса 1598 г.

Polski z Litewskim

Katechism

Albo

Krotkie wie-
dno mieysce zebránie/ wiá-
ry y powinności Krześćiáńs-
skiey/ z pásterstwem Zborowym / y domo-
wym/ z Modlitwámi/ Psalmámi/ y Pieśn-
kámi/ ná cześć á chwałę Pánu Bogu/
á Zborowi iego ku zbudowániu/
teraz nowo z pilnośćią
wydány.

Nakłádem Jego Mśći Páná
Malcherá Pietkiewicżá/ Pisarzá
Ziemskiego Wileńskiego.

W Wilnie/ Drukował Stá-
nisław Wierzeyski/ Roku 1598.

1. 2. 3.

(См. Печ. Искусство).

KATECHISM/
To ieſt/
Summá Wiáry Krze-
ściáńſkiey/ dla vcze-
nia dźiatek
✠

¶ Pytánie.

GDyż wſzytka náſzá mądrość Krze-
ściáńſka w tym należy/ abyſmy Pá-
na Bogá znali / y ſámi śiebie/ Przetoż
ćiḙ pytam. Coś ty ieſt?

¶ Odpowiedź.

Jeſtem człowiek ſtworzenie Boże
rozumne/ od Bogá ná iego wyobráże-
nie ſtworzone.

¶ Pytánie.

Przecz ćiebie Pan Bog człowiekiem
ſtworzył?

¶ Odpowiedź.

Przeto/ ábym go znał/ chwalił/ mi-
łował/ á w miłośći iego z nim na wie-
ki był.

Pytánie.

KATECHISMAS
Tai eſt/
Surakinimas wieros
Krikſczionißkos del moki-
ma bernelių.
✠

¶ Klauſimas.

JVog wiſa muſu iſsmintis Krik-
ſcʒioniſſka ant to vʒgul/ idant mes
Pona Diewa paʒinnumbim ir patis ſa-
we/ todel tawe klawſiu/ kas tu esi?

¶ Atſakimas.

Esmi ʒmogus ſutweriimas Diewa
iſsmintingas, nuog Diewa ant io pa-
walkſlo ſutwertas.

¶ Klauſimas.

Kodel tawe Ponas Diewas ʒmo-
gum ſutwere?

¶ Atſakimas.

Todel idant gi paʒinčia garbinčia
milečia o mailei io ſu iuo ant amʒiu
bučia.

A ij Kurios

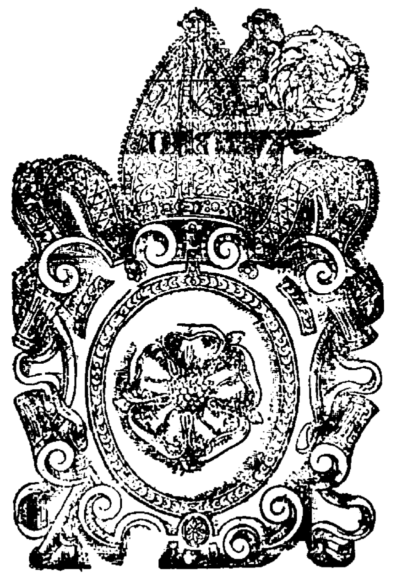

Postilla
CATHOLICKA.
Tai est:
Iʒguldimas Ewangeliu kiekwienos Nedelos ir ßwentes per wiſſus metus.
Per Kúniga MIKALOIV DAVKSZ Kanonika Miedniku/ iß lenkißko pergulditá.
Su walá ir dalâidimu wireſniuiu.
Wilniui/
Drukârnioi Akademios SOCIETATIS IESV. A.D. 1599.

№ 7. Оборотная сторона заглавія Постиллы 1599 г.

IN STEMMA ILLVSTRISSIMI AC REVERENDISSIMI DOMINI D. MELchioris Gedroic Episcopi ſamogitiæ &c. &c.

Eſt roſa ſtemma tuum Præſul digniſsime, in hortis
Multos quæ flores vtilitate præit.
Et merito: nam tu Patriæ, quæ commoda portas
Et Lituanim bene gens & Samogita docet.

EPIGRAMMA.

Tempore labuntur magnorum Pergama Regum
Tempore diſpereunt, ſtemmata clara Ducum.
Grandia conſumit diuturnum marmora tempus
Tempore Pyramides roboraq́ alta ruunt,
At tua laus Præſul, virtus, pietasq́, fidesq́,
Eſt nulla prorſus demoritura die
Cur? quia ſacra tuæ curaſti pabula plebi
Neſcit honor quorum gloria lausq́ mori.

№ 8. Предисловіе къ постиллѣ Даукши.

Przedmowá do czytelniká łáſkáwego.

WYRzypátruiac ſie / ys ſoba pilnie uważáiac / czytelniku miły: w czymbych oyczyſtey kráinie mey poſłużyć y iey iákożkolwiek pomoc mogł / zdáła mi ſie rzecz y ſtanowi moiemu przyſtoyna / y Kośćiołom Kátolickim w ſławnym Xięſtwie náſzym Litewſkim rozſzerzonym / nie tylko ozdobna y vćiechy pełna / ále y wielce pożyteczna / gdybych kazánie dawno iuż od Kśiedzá Wuyká Societatis IESV Theologá / vczenie nápiſáne y zebráne / y v wſzytkich Kátholikow nie máła cene y wage máiace / ná Czeſki / y Niemiecki iezyk przetłumáczone / w właſny iezyk náſz Litewſki przełożył / y wſzytkim ku czytániu podał. W czym mam zá to / że nie tylko kośćiołowi Litewſkiego iezyká ále zgołá wſzytkim obywátelom W. X. L. poniekad dogodzie ta moia praca y poſługe / y okázyia / niektorym wietſzych rzeczy pomyslánia y ważenia / á o náſzym iezyku Oyczyſtym / gorcieſzego ſtaránia y rozſzerzenia niemáła vczynie pobudke. Boácz w prawdzie rzadki ieſt v nas zwłaſzczá z przedniey ſzych / ktoryby w iezyku polſkim biegłym nie był / y kazania polſkim iezykiem piſáne czytáć przez ſie nie mogł / wſzákże moim zdaniem wietſza ieſt tákich część / ktorzy go álbo nie rozumieia / álbo w nim mało co ſa świádomi / y oyczyſtym iezykiem rzecz piſána / wiem iákiey ieſt v wſzytkich narodow powagi / vćiechy / y ſmáku (ſkad ták rozumiem kśiag przekłádánie / z iednego iezyká w drugi / v wſzytkich narodow vroſło) ſam náſz Litewſki narod / dla vmieietnośći iezyká polſkiego y w nim biegłośći / do tákiego zániedbánia / opuſzczenia / y niemal odrzucenia / iezyk ſwoy właſny przywiodł / kożdy śnádnie widzi / lecz ták ſłuſznie / niewiem kto pochwali. Ktory bowiem proſze narod ieſt pod niebem ták gruby y nikczemny / ktoryby tych trzech rzeczy właſnych y ſobie iákoby w rodzonych nie miał / gruntow oyczyſtych / obyczáiow / y mowy? Wſzytkich wiekow ludzie / iezykiem ſwoim właſnym mowili / y ná iego záchowánie / pomnożenie / zdobienie y kraſe / wielkie záwſze oko mieli / nie maſz nácyiey ták lichey / ktoru ziemie ták podłego / ktoryby iezyká ſwego vżywáć nie miał / tym poſpolićie wſzyſcy vſtáwy piſza / tym Hiſtoryie y dzieie / ſwych y cudzych / nowe y ſtáre wydáwáia / tym o wſzytkich potrzebach Rzeczypoſpolitey rádza / w kośćiele / w rádzie / domá / mile y przyſtoynie potrzeby wſzelákie odpráwuia / ſámo przyrodzenie tego vczy wſzyſtkich / y práwie z pierśi máćierzyńſkich

kożdy

№ 9. Послѣдняя страница (627-ая). Постиллы 1599 года.

Vžgimimo Mergos Marios.

Sunus arba atmest' motina arba but' nūg Tewo atmestas: Ar gâl' sunus ne išklausit' motinos: arba ne but' išklausitu nūg Tewo? Ne gal' tatai but' nieku budu. Kadai/ bito Angelas/ malšne Diewiep'/ labai gerai wissados tad ii malones ras/ o paci malone yra mumus reikalinga: kadâg irpaci yra kuriu išgane.

Delaig iau regite (iei noprinkôsi) iog toii Karalaus merga/ paci yra kelu kuriu išgelbetoias ateit teikes/ išeidamas iž išcžios ios swetos/ kaip apšiedutinis iž pakaians sawo. Zinodami tad tai/ ir turedamies io/ rupinkimes ir mes/ mieleusieii per sita anôp vžžegt'/ kuris per ia musump nužegt' teikes/ per sita ateit' malonesp anô kursai per ana atêio misericiosp musu.

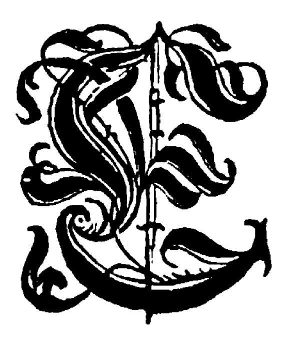
Per tawe tegul pricigá turime sunausp/ ô pagirtoii atradėia malones/ gimdiwe giwatos/ motina išganimo: idant mus per tawe priimtu/ kursai mumus per tawe dowanot' sawe teikeis. Te išskalb tamip czistumas ir ne žagimas tawas kalte musu pagiadimo io nusižeminimas tawas Diewui mielas te išprašai atleidima kapumui o meklimui musu. Gausi meile tawa/ te vždeg tulumia nusideiimu musu. O waisingumas tawas pagirtas te pridud mumus waisingumu ir padauginima nupelnu. O Wiespaczia/ musu tarpinikia musu/ instoieia musu/ suderinkig su sunumi tawu/ tawo Sunui mus vžgirk'/ tawam Sunui mus affiera wok. Padarik' o pagirtoii/ per sita malone kuria radusi esi/ per sita wertuma kuri nupelnei/ per ta mielasirduma kuri pagimdei: idant' tas kursai per tawo tarpinikawima/ teikes tapt' bedriniku silpnumo musu/ per tawa instoiima padaritu mus bedrinikais garbes ir karalistes sawos. Jesus Christus Sunus tawas o Wiespazis musu/ kuris yra Diewas ant' wisso pagirtas/ ant' amžiu amžiu Amen.

10. Прописныя буквы 1599 года.

Изслѣдованія и труды того же автора.

1) Литовскій катихизисъ Н. Даукши 1595 г. СПб. 1886 г. (Изъ 53 тома записокъ Имп. Акад. Наукъ).

2) Отчетъ объ этнограф. поѣздкѣ по Литвѣ и Жмуди. СПб. 1887 г.

3) Археологическія коллекціи частныхъ лицъ въ Сѣв. Зап. краѣ. Вильна. 1889.

4) Новые матеріалы для изученія литовскаго именослова СПб. 1890.

5) Матеріалы по этнографіи Латышей Витебской губ. СПб. I, 1890 г.

6) Обзоръ трудовъ по литовской этнографіи за 1879—1889 г. (Изъ „Живой Старины") СПб. 1890.

7) Гдѣ искать землю Нальщанскую Ипатьевской лѣтописи. СПб. 1900 г.

8) Что такое Линданиса? СПб. 1901.

9) Списокъ населенныхъ мѣстъ Сув. губ. СПб. 1901.

10) Чудсколитовскіе элементы въ Новогородскихъ пятинахъ. СПб. 1900—2.

11) Литовцы и Славяне въ Германіи. СПб. 1902.

12) Литовская печать 16 вѣка. 1903.

13) Einfluss Westrusslands auf Litauen vor dem 12 Jhd. Tilsit. Heidelberg. 1886.

14) Litauische Schriftsteller des 19 Jhds. Tilsit-Heidelberg. 1888—1890. (изъ III—IV томовъ „Mitteilungen" Литовскаго Литературнаго Общества).

15) Lituanismen in der russisch-litauischen Rechtsprache. 1894.

16) Zur litauischen Dialektkunde... 1895.

17) Litauische Volksmelodien (der Dsuken) aus Udria, Kirsna und Olava.... 1896—1897.

18) Zur litauischen Archäologie... 1896.

19) Zur altlitauischen Topografie der russischen Städte Wilna und Troki. 1896.

20) N. Dauksza, ein litauischer Nationalschriftsteller des 16 Jhds... 1897.

21) Konstantin Szyrvids Dictionarium. Tilsit. 1900.

22) Lokavos kalns. Gidymai su burtais. Tilsit. 1901.

23) Postilla Catholicka... СПб. 1904.

24) Lietuviškas Teatrališkas Knygynas № 1, 2 слѣд. СПб. 1904.

25) Пушкинъ въ литовскомъ переводѣ... СПб. 1903.
